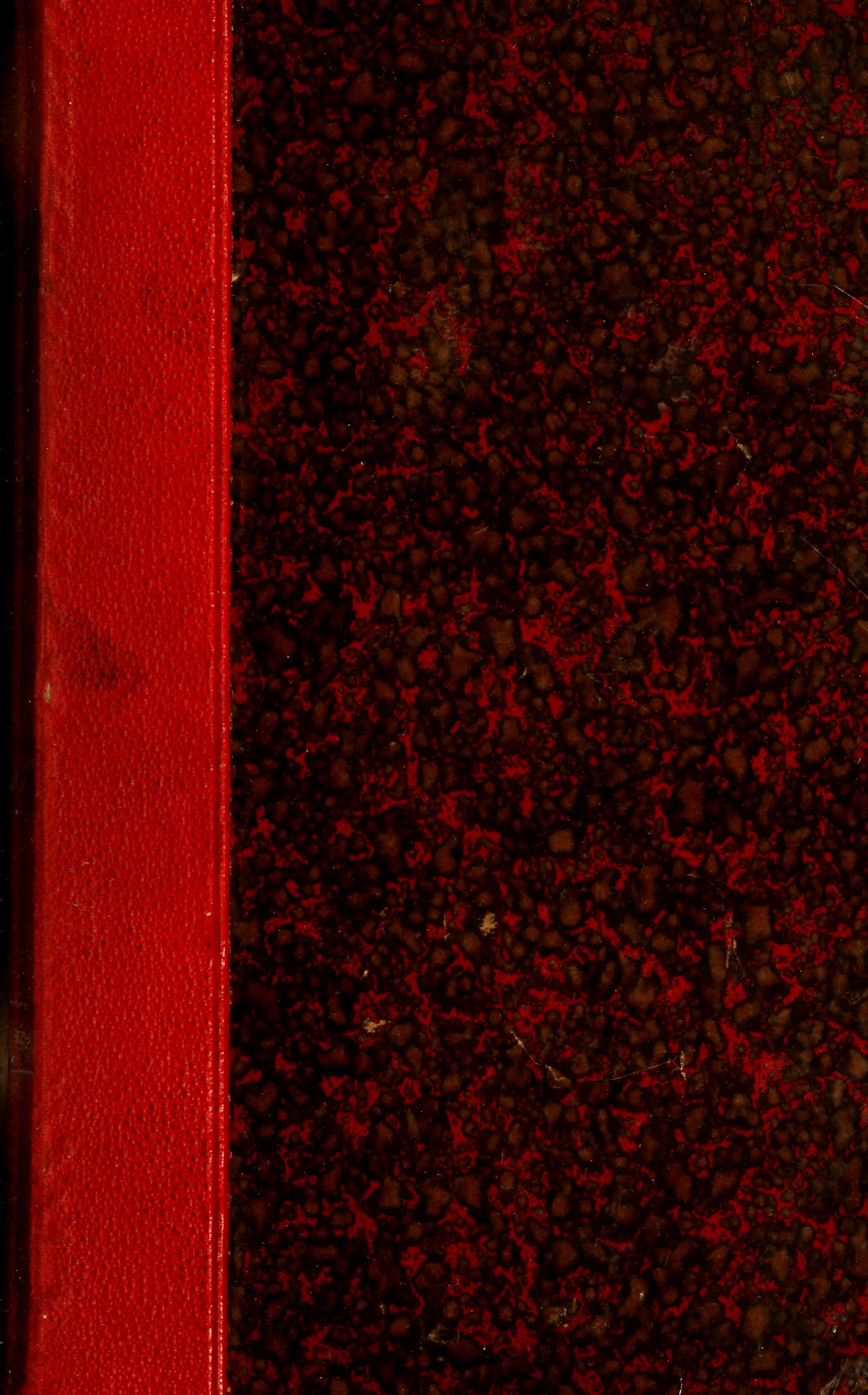

RAAD VAN STATE.

Gedrukt bij GEBR. BELINFANTE, voorh.: A. D. SCHINKEL.

RAAD VAN STATE.

AFDEELING

VOOR DE

GESCHILLEN VAN BESTUUR.

TWEE-EN-TWINTIGSTE DEEL.

1882.

'S GRAVENHAGE,
GEBROEDERS BELINFANTE.

1883.

ALPHABETISCH REGISTER.

Ambrosius (*W. A.*). Zie *Voorlezer.*

Amersfoort. Beroep van den Minister van Oorlog, tegen een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij aan de firma Garjeanne en Co. vergunning is verleend tot het oprigten eener weverij. 472.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 558.

Amstel (*Nieuwer*). Beroep van P. J. Fock te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan de weduwe A. de Ruijter en Zoon vergunning is verleend tot oprigting eener oliestokerij. 198.

— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 245.

Amsterdam. Beschikking op het beroep van H. Gomperts te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener bewaarplaats van lompen in genoemde gemeente. (Zie jaargang 1881 bl. 456). — Beroep afgewezen. 37.

— Beroep van T. H. van Ees Jr. te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen. 354.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 423.

— Beroep van H. R. Stoltink, te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan de firma Ellerman, Harms en Co., vergunning is verleend tot het plaatsen van een stoomwerktuig in hare boek- en steendrukkerij. 356.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 424.

Anbergen. (*N.*) Beroep van — te Avereest, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel in zake de Nationale Militie. 196.

— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd, verklaard dat appellant niet verpligt is geweest zich ter inschrijving voor de nationale militie aan te geven. 264.

Appelaar. (*De Oude*) Beroep van W. P. Maris H.Pzn., stemgeregtigd ingeland van het waterschap — gemeente Fijnaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, betreffende de verkiezing van een gezworene van dat waterschap. 248.

— Beschikking. De bestreden resolutie van Ged. Staten, waarbij de verkiezing van C. Jacobs als gezworene werd gehandhaafd, vernietigd; verklaard dat die verkiezing geen wettig gevolg kan hebben, bevolen dat alsnog eene nieuwe verkiezing voor eenen gezworene in het bestuur van het waterschap zal plaats hebben. 312.

Arnhem. Beroep van J. H. Lüps te Velp, van een besluit van den Burgemeester van —, waarbij hem vergunning is geweigerd voor het opgraven en vervoeren van een lijk naar de begraafplaats der familie Lüps. 383.

— Beschikking. Het besluit van den Burgemeester vernietigd; het gevraagde verlof onder voorwaarde verleend. 426.

Babyloniënbroek. (*Het Oud- en Nieuwland van*) Beroep van het bestuur van het Waterschap — van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, omtrent de toepassing van art. 81 van het algemeen reglement voor de waterschappen in die provincie op dat waterschap. 78.

— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; het aangevallen besluit door de stemgeregtigde Ingelanden van het betrokken Waterschap genomen, vernietigd en buiten effect gesteld. 143.

Bakker Bzn. (*B.*) Zie *Fabriek.*

— (*Hein*) Zie *Militie* (*Nationale*).

Barendregt (*Maria*). Beslissing van het geschil over de woonplaats van — (Zie jaargang 1881, bl. 574). — Hendrik-Ido-Ambacht aangewezen. 31.

Barradeel. Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, omtrent den staat van waterstaatswerken in die gemeente. 474.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 551.

Barre Snelleman (*C.*). Verzoek van —, eervol ontslagen commies tweede klasse bij 's Rijks belastingen, wonende te Berkel, omtrent de regeling van zijn pensioen. 176.

— Beschikking. Met wijziging van het Kon. besluit van 8 Januarij 1881 no. 7, aan den adressant met ingang van 1 October 1880 een pensioen verleend ten laste van den Staat ten bedrage van *f* 568.— 246.

Beenzwartfabriek. Zie *Locomobile.*

Begraafplaats. Beroep van het collegie van kerkvoogden en notabelen der Hervormde gemeente te Ritthem van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, waarbij vergunning is geweigerd tot het bouwen van eene consistoriekamer op de gesloten kerkelijke — aldaar. 188.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 260.
— Beroep van Mevr. de wed. J. J. Cremers, geboren Cremers, te Groningen, van eene beschikking van den Burgemeester dier gemeente, waarbij afwijzend is beschikt op haar verzoek tot het doen overbrengen van twee lijken van de algemeene naar de R. Kath. — 329.
— Beschikking. Het besluit van den Burgemeester vernietigd: het verlof verleend. 390.
— Beroep van A. M. J. T. van Rijckevorsel te Vught, van eene beschikking van den burgemeester dier gemeente, waarbij vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje. 352.
— Beschikking. Het besluit van den burgemeester vernietigd; de vergunning onder voorwaarde verleend. 420.
— Beroep van J. H. Lüps te Velp, van een besluit van den burgemeester van Arnhem, waarbij hem vergunning is geweigerd voor het opgraven en vervoeren van een lijk naar de — der familie Lüps. 383.
— Beschikking. Het besluit van den burgemeester vernietigd, het gevraagde verlof onder voorwaarde verleend. 426.
Begrooting. Beroep van den Raad der gemeente den Bommel, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende toepassing van art. 212, 2e al. der Gemeentewet op de — dier gemeente voor 1881. 4.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 75.
— Beroep van den gemeenteraad van Ooltgensplaat, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidh. houdende toepassing van art.212, 2e al. der Gemeentewet op de — dier gemeente voor 1881. 4.
— Beschikking. Het besluit van Ged. Staten vernietigd. 73.
— Beroep van den Gemeenteraad van Charlois, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland waarbij goedkeuring is onthouden aan de — voor 1882. 82.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de begrooting goedgekeurd. 119.
— Beroep van den Raad der gemeente Hardinxveld tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij dezen hunne goedkeuring aan de — voor 1882 hebben onthouden. 172.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 215.
— Beroep van den raad der gemeente Beuningen, tegen een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, waarbij de goedkeuring van dat collegie aan de — voor 1882 is onthouden. 203.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de — der gemeente Beuningen goedgekeurd. 256.
Begrooting. Beroep van den raad der gemeente Oldemarkt, tegen een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij goedkeuring is onthouden aan de — voor 1882. 208.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de begrooting goedgekeurd. 386.
— Beroep van A. van der Veen c. s., te Smilde, ingelanden van het veenschap Molenwijk en aanhoorigheden, tegen eene beslissing van Gedep. Staten der provincie Drenthe, omtrent de — van dat veenschap voor 1882. 210.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 273.
— Beroep van den raad der gemeente Den Bommel, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de — voor 1882. 277.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 371.
— Beroep van den raad der gemeente Ooltgensplaat, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de — dier gemeente voor 1882. 279.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 374.
— Beroep van den raad der gemeente Stad aan 't Haringvliet, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de — voor 1882. 300.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 376.
— Beroep van den raad der gemeente Oldebroek, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, tot weigering van magtiging om op den post voor onvoorziene uitgaven der — voor 1882 eene som aan te wijzen als bijdrage voor de Noordpool-expeditie. 254.
— Rapport van den Minister van Binnenlandsche Zaken. 320.
— Koninklijk besluit. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de gevraagde magtiging verleend. 323.
— Beroep van den dijkstoel van den polder Oosterwolde, van een gemeenschappelijk besluit van Gedep. Staten van Gelderland en van Overijssel, houdende goedkeuring van de — van het bestuur der Drontherbedijking over 1881/82. 324.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 392.
— Beroep van hoofdingelanden van het waterschap: de hulpgaten in de landen van Heusden en Altena, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, betreffende de — van dat waterschap voor 1881. 326.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 534.
Begrooting. Beroep van den raad der gemeente Kortenhoef, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, houdende toepassing van art. 212 der Gemeentewet op de — voor 1882. 430.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 506.
— Beroep van den raad der gemeente Hoornaar, tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van dien raad tot verhooging der — dienst 1882. 500.
Bergplaats. Beroep van N. Levison te Arnhem, van een besluit van Burg. en Weth. van Wageningen, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener — van lompen, oud papier en oude metalen. 138.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 240.
— Beroep, ingesteld door C. S. Berkhout, koffijhuishouder in het koffijhuis „De Prins", te Delft, tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij aan Burg. en Weth. der gemeente Delft en hunne regtverkrijgenden, behoudens de regten van derden, vergunning is verleend, om de in die gemeente aanwezige petroleum— over te brengen naar een ander perceel, onder eenige voorwaarden. 303.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; verklaard, dat omtrent het verzoek van Burg. en Weth. van Delft, zooals het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen. 359.
Berkhout (C. S.) Zie *Bergplaats.*
Besouw (W.) Zie *Slagterij.*
Beuningen. Beroep van den raad der gemeente —, tegen een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, waarbij de goedkeuring van dat collegie aan de gemeente-begrooting voor 1882 is onthouden. 203.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de begrooting der gemeente — goedgekeurd. 256.
Bewaarplaats. Beschikking op het beroep van H. Gomperts, te Amsterdam, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener — van lompen in de genoemde gemeente. (Zie Jaargang 1881, bl. 456). — Beroep afgewezen. 37.
— Beroep van A. Busch, te Maastricht, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener — van lompen en beenderen. 95.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 157.
— Beroep van J. J. Verbeke te Zierikzee, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een magazijn, bestemd tot het bewaren en verwerken van lompen. 185.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. J. Verbeke en zijne regtverkrijgenden alsnog onder voorwaarde vergunning verleend. 242.
Bewaarplaats. Beroep van T. H. van Ees Jr. te Amsterdam, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener — van lompen en beenderen. 354.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 423.
Boetzelaer (L. C. E. Baron van). Zie *Bovenmark.*
Bokkingrookerij. Beroep van dr. J. Th. Mouton te 's Gravenhage, van een besluit van Burg. en Weth. van Vlaardingen, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener — 42.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; de gevraagde vergunning geweigerd. 103.
— Beroep van H. E. van Dooren c. s., te Vlaardingen, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener — 417.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 453.
Boltjes (P.) Beroep van — te Grouw, gemeente Idaarderadeel, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Friesland, waarbij zijn zoon tot de dienst bij de militie is aangewezen. 317.
— Beschikking. De uitspraak van Gedep. Staten vernietigd; de loteling S. Boltjes vrijstelling van de dienst verleend uit hoofde van broederdienst. 350.
Bommel. (Den) Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Ged. Staten van Zuidholland, houdende toepassing van art. 212, 2e al. der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor 1881. 4.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 75.
— Beschikking op het beroep door J. Mijs, J. Kiviet en P. Lokker, leden van den gemeenteraad te —, ingesteld van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende bevel tot vermeerdering van het getal scholen in de gemeente — door oprigting eener school voor gewoon lager onderwijs in de nabijheid der buurtschap de Zuidzijde (Zie jaargang 1881, bl. 520). — Niet-ontvankelijk verklaard. 183.
— Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de begrooting dier gemeente voor 1882. 277.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 371.
Borch. (Mr. W. H. E. Baron van der) Beroep van — te Ginneken, van een besluit van Gedep. Staten van Noord-

brabant, omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap van de Boven Mark 69.
— Beschikking. Het door den appellant ingediend adres ter zijde gelegd. 112.
Borret. (*F. H. H.*) Zie *Ligger.*
Bosch. (*Mr. A.*) Zie *Ligger.*
Bottema (*M. S*) Zie *Utingeradeel.*
Bouwens. (*J. H.*) Zie *Kuiperij.*
Boven Mark. Beroep van Mr. W. H. E. Baron van der Borch te Ginneken, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap van de — 69.
— Beschikking. Het door den appellant ingediend adres ter zijde gelegd. 112.
— Beroep van L. C. E. Baron van Boetzelaer en Mr. W. H. E. Baron van der Borch, stemgeregtigde ingelanden van het waterschap van de —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij hun verzoek om vernietiging der benoeming van L. J. Verdaasdonk tot secretaris-penningmeester van genoemd waterschap is afgewezen. 288.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 361.
Briquettenfabriek. Zie *Fabriek* (*Briquetten*).
Broodbakkerij. Beschikking op het beroep, ingesteld door J. A. Frederiks te Middelburg, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan A. Jeronimus vergunning is verleend tot het oprigten van eene machinale — (Zie jaargang 1881, blz. 592). — Het besluit van Burg. en Weth. van Middelburg vernietigd en op nieuw beschikkende aan A. Jeronimus en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarde vergunning verleend. 33.
Brood- en beschuitfabriek. Zie *Fabriek.*
Brug. Geschil tusschen den gemeenteraad van Hoogezand en Gedep. Staten van Groningen wegens het onderhoud van eene — 166.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 201.
Buiksloot. Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van den gemeenteraad tot verkoop van inschrijving op het Grootboek der Nationale schuld. 569.
Busch. (*A.*) Zie *Bewaarplaats.*
Bussum. Beroep van de firma van Veen, Fock en Kuijper te — van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven briquettenfabriek en specerijmalerij. 113.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard, dat omtrent het verzoek van adressante, zoo als het aan Burg. en Weth. gedaan is, door hen geene beslissing had kunnen worden genomen. 169.
Bussum. Beroep van de handelsvennootschap onder de firma van Veen, Fock en Kuijper te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven briquettenfabriek en specerijmalerij. 460.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan de firma van Veen, Fock en Kuijper en hare regtverkrijgenden de gevraagde vergunning onder voorwaarde verleend. 515.
Casimir en Tiddens. (*Firma*) Zie *Eest.*
Charlois. Beroep van den gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor 1882. 82.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de begrooting goedgekeurd. 119.
Circul van de Ooy. (*De*) Beroep van G. H. van der Wedden te Nijmegen en S. L. Gerritsen te Ooy, van een besluit van Gedep Staten van Gelderland, waarbij is verklaard dat zij ten onregte door het gecombineerd collegie van het polderdistrict — als hoofdgeërfden zijn toegelaten. 217.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; verklaard dat S. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden te regt als hoofdgeërfden zijn toegelaten. 366.
Cremers. (*Mevr. de Wed. J. J.*) Zie *Begraafplaats.*
— (*Vrouwe E. G. M.*) Zie *Fijnaart.*
Cubaard. Zie *Hennaarderadeel.*
Delft. Beroep ingesteld door C. S. Berkhout, koffijhuishouder in het koffijhuis „de Prins te —, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij aan Burg. en Weth. der gemeente — en hunne regtverkrijgenden, behoudens de regten van derden, vergunning is verleend, om de in die gemeente aanwezige petroleum-bergplaats over te brengen naar een ander perceel, onder eenige voorwaarden. 303.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van Burg. en Weth. van —, zoo als het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen. 359.
Derksen (*B.*) Zie *Fabriek.*
Dijksterhuis. (*B. R.*) Beroep van —, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij afwijzend is beschikt op zijn verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur. 108.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; beslist dat aan den appellant eene vergoeding voor huishuur toekomt. 159.

Dooren c. s. (H. E. van) Zie *Bokkingrookerij.*
Dopheide. (H. J. L.) Zie *Smederij.*
Dordrecht. Beroep van de firma J. van Straaten en Zoon te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar eene nieuwe voorwaarde is opgelegd voor de uitoefening harer vetsmelterij. 18.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; de vergunning onder voorwaarde verleend. 88.
Drieduiten (J.) Zie *Huidenzouterij.*
Dronther-bedijking. Zie *Begrooting.*
Drooggemaakte putten (De). Zie *Putten.*
Dumbar. (Mr. D.) Zie *Ligger.*
Eekhof (J. H. A.) Geschil over de woonplaats van — 314.
— Beschikking. Tilburg aangewezen. 527.
Ees Jr. (T. H. van) Zie *Bewaarplaats.*
Eest. Beroep van de firma Casimir en Tiddens te Groningen, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten van eenen — voor het droogen van granen en zaden. 449.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 513.
Eigendom der gemeente. Zie *Gemeente-eigendom.*
Engberts. (J.) Zie *Steenhouwerij.*
Fabriek. Beroep van B. Bakker Bzn., te Ridderkerk, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem, onder zekere voorwaarden, vergunning is verleend tot voortzetting zijner — van gutta-percha en caoutchouc. 7.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. gewijzigd; adressant ontheffing verleend van de eerste hem daarbij opgelegde voorwaarde en dat besluit overigens gehandhaafd. 55.
— Beroep van de firma van Veen, Fock en Kuijper te Bussum, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven briquetten— en specerijmalerij. 113.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressanten, zooals het aan Burg. en Weth. gedaan is, door hen geene beslissing had kunnen worden genomen. 169.
— Beroep van B. Derksen, te 's Gravenhage, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij nadere voorwaarden zijn verbonden aan de hem verleende vergunning tot oprigting eener door stoom gedreven brood- en beschuit — 339.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd voor zooverre daarbij aan den appellant voorwaarden zijn opgelegd ten aanzien van het gebruiken der stoommachine tot het breken van graan. 456.
Fabriek. (Steen) Beroep van R. J. C. Baron van Pallandt van Rosendaal te Rosendaal en J. Terwindt Azn. te Arnhem, van een besluit van Burg. en Weth. van Wageningen, waarbij hun vergunning is geweigerd tot oprigting eener — in die gemeente. 378.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard, dat omtrent het verzoek, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen. 432.
Fabriek. (Briquetten) Beroep van de handelsvennootschap onder de firma van Veen, Fock en Kuijper te Bussum, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven — en specerijmalerij. 460.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan de firma van Veen, Fock en Kuijper en hare regtverkrijgenden de gevraagde vergunning onder voorwaarden verleend. 515.
Fijnaart. Beroep van F. H. H. Borret, rentmeester van het domein, dotatie van wijlen Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, voor het rentambt Niervaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — 49.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten gewijzigd. 149.
— Beroep van Vrouwe E. G. M. Cremers, echtgenoote van en ten deze bijgestaan en gemagtigd door Jhr. Mr. L. van Nispen te Arnhem, die tevens, voor zooveel noodig, in deze ook uit eigen hoofde optreedt, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij, met niet-ontvankelijk verklaring der door hen ingebragte bezwaren de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — is vastgesteld. 49.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 151.
— Adres van N. Franken c. s., allen inwoners van — en Heijningen, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij is vastgesteld de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente —. 49.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 153.
— Beroep van het waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder onder —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente —. 49.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 155.
Fock (P. J.) Zie *Oliestokerij.*
Franken c. s. N.) Zie *Fijnaart.*
Frederiks (J. A.) Zie *Broodbakkerij.*
Garderen (D. van). Beroep van — te

Leusden, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Utrecht, waarbij de aan den loteling H. van Plaggenhoef op grond van broederdienst verleende vrijstelling is gehandhaafd. 238.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 297.
Geldleening. Beroep van het bestuur van het waterschap Kleinemeer, in de gemeenten Hoogezand en Sappemeer, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan het plan tot het aangaan eener — ten laste van het waterschap. 178.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 221.
Gemeente-eigendom. Beroep van den Raad der gemeente Workum, van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien raad tot verkoop van onroerend —. 25.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 105.
Gemeenteraad. Beroep van C. Risseeuw te Goes, van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, betreffende zijne niet-toelating als raadslid. 234.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 299.
— Beroep van C. Risseeuw te Goes, van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad dier gemeente is gehandhaafd. 444.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 555.
Gill (J.) Beroep van — te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de nationale militie van zijn zoon is gehandhaafd. 233.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 389.
Goes. Beroep van C. Risseeuw te —, van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, betreffende zijne niet-toelating als raadslid. 234.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 299.
— Beroep van C. Risseeuw te —, van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad dier gemeente is gehandhaafd. 444.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 555.
Gomperts (H.) Zie *Bewaarplaats.*
Graaf Jr. (C. de). Zie *Ligger.*
Gravendeel ('s). Zie *Onderwijzer.*
Gravenhage ('s). Beroep van H. Kokée te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener door stoom gedreven kopergieterij. 227.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 307.
— Beroep van B. Derksen te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij nadere voorwaarden zijn verbonden aan de hem verleende vergunning tot oprigting eener door stoom gedreven brood- en beschuitfabriek. 339.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd, voor zooverre daarbij aan den appellant voorwaarden zijn opgelegd ten aanzien van het gebruiken der stoommachine tot het breken van graan. 456.
Gravenhage ('s). Beroepen van J. B. de Kleermaeker c. s. en van A. H. Sterkman te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan W. van Straaten vergunning is verleend tot het oprigten eener huidenzouterij. 407.
— Beschikking. De beslissing van Burg. en Weth. gehandhaafd; de vergunning onder nadere voorwaarden verleend. 467.
Grof- en Hoefsmederij. Zie *Smederij.*
Groningen. Beroep van Mevr. de Wed. J. J. Cremers, geboren Cremers, te —, van eene beschikking van den Burgemeester dier gemeente, waarbij afwijzend is beschikt op haar verzoek tot het doen overbrengen van twee lijken van de algemeene naar de R. Kath. begraafplaats. 329.
— Beschikking. Het besluit van den Burgemeester vernietigd; het verlof verleend. 390.
— Beroep van H. J. L. Dopheide te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener grof- en hoefsmederij. 97.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan H. J. L. Dopheide en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarde de gevraagde vergunning verleend. 127.
— Beroep van de firma Casimir en Tiddens te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten van eenen eest voor het droogen van granen en zaden. 449.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 513.
Grootboek der Nationale Schuld (Inschrijving op het). Beroep van den Raad der gemeente Buiksloot, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van den gemeenteraad tot verkoop van —. 569.
Guasco (H. de) en J. Smeets. Zie *Scholen.*
Gutta-percha. Zie *Fabriek.*
Haarlem. Beroep van R. P. T. Vos te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven weverij. 80.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 117.
— Beroep van J. Drieduiten te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is

geweigerd tot oprigting eener huidenzouterij. 463.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. Drieduiten en zijne regtverkrijgenden de gevraagde vergunning onder voorwaarde verleend. 549.
Hardinxveld. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij dezen hunne goedkeuring aan de begrooting dier gemeente voor 1882 hebben onthouden. 172.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 215.
Haren. Beroep van den Minister van Oorlog van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten van eene stoom- wasch- en appreteer-inrigting te Helpman (gemeente Haren). 447.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 530.
Hasselt. (*D. van*) Zie *Stoomwerktuig.*
Heerewaarden. Beroep van A. Ambrosius Wz., en twee anderen, leden van den gemeenteraad te —, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, waarbij aan B. Kranen, onderwijzer aan de openbare lagere school te —, vergunning is verleend om gelijktijdig met genoemde betrekking te mogen waarnemen de bediening van voorzanger en voorlezer bij de Ned. Herv. gemeente aldaar. 282.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 332.
Hefting c. s. (*B.*) Zie *Ligger.*
Heijningen. (*De oude*) Beroep van het Bestuur van het waterschap — onder Fijnaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg Ruigenhilschen dijk—Dinteloord. 237.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 394.
Hellendoorn. Beroep van den Gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij vermeerdering is bevolen van het getal openbare lagere scholen in die gemeente door oprigting van eene school in het Daarlerveen. 47.
— Beschikking. Niet ontvankelijk verklaard. 100.
Hennaarderadeel. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard. 251.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 310.
Herpt en Bern. Beroep van het gemeentebestuur van — en Mr. A. Bosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell, geb. van Kretschmar en douairière de Jonge, geb. de Kock, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij de Moffendijk ambtshalve op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — is gebragt. 404.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 470.
Heumen. Beroep van het bestuur van den dorpspolder — van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, betreffende het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje in de kade tusschen dien polder en dien van Overasselt. 413.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; beslist dat de poldermeesteren van den dorpspolder — voor de aanstelling van den sluiswachter niet beperkt zijn tot de onder Overasselt woonachtige geërfden van den dorpspolder Overasselt. 532.
Heusden en Altena. Beroep van hoofdingelanden van het waterschap: de hulpgaten in de landen van —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant betreffende de begrooting van dat waterschap voor 1881. 326.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 534.
Hintham. Zie *Rosmalen.*
Hoogezand. Geschil tusschen den gemeenteraad van — en Gedep. Staten van Groningen wegens het onderhoud van eene brug. 166.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 201.
Hoog Raven. Beroep van A. van Oostveen te Utrecht, van een besluit van Gedep. Staten van Utrecht tot goedkeuring van een plan van omkading van het waterschap —, door stemgeregtigde ingelanden van dat waterschap vastgesteld. 438.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 498.
Hoornaar. Beroep van den Raad der gemeente — tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van dien Raad tot verhooging der begrooting, dienst 1882, van die gemeente. 500.
Huidenzouterij. Beroep van J. B. de Kleermaeker c. s. en van A. H. Sterkman te 's Gravenhage, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan W. van Straaten vergunning is verleend tot het oprigten eener — 407.
— Beschikking. De beslissing van Burg. en Weth. gehandhaafd; de vergunning onder nadere voorwaarden verleend. 467.
— Beroep van J. Drieduiten te Haarlem, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener — 463.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. Drieduiten en zijne regtverkrijgenden de gevraagde vergunning onder voorwaarde verleend. 549.

Inschrijving op het Grootboek der Nationale schuld. Zie *Grootboek der Nationale schuld.*
Jaarmarkt. Beroep van den raad der gemeente Katwijk, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, over het houden van eene — in die gemeente. 205.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; dat van den Raad der gemeente Katwijk goedgekeurd. 286.
Jufvrouwenpolder. Zie *Fijnaart.*
Katwijk. Beroep van Burg. en Weth. van — van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende wijziging in den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente. 56.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; het onder no. 37 vermelde kanaalpad op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente gehandhaafd met wijziging van de omschrijving. 125.
— Beroep van den raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, over het houden van eene jaarmarkt in die gemeente, 205.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; dat van den Raad der gemeente — goedgekeurd. 286.
Keur. Beroep van het waterschap de Wiers en de Geer van een besluit van Gedep. Staten van Utrecht, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene voor dat waterschap ontworpen — 381.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 434.
Kievitshofsluisje. Zie *Heumen.*
Kleermaeker c. s. (J. B. de) Zie *Huidenzouterij.*
Kleinemeer. Beroep van het bestuur van het waterschap —, in de gemeenten Hoogezand en Sappemeer van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan het plan tot het aangaan eener geldleening ten laste van het waterschap. 178.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 221.
Koe (A. de) Zie *Bokkingrookerij.*
Kokée. (H.) Zie *Kopergieterij.*
Kopergieterij. Beroep van H. Kokée te 's Gravenhage, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener door stoom gedreven — 227.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 307.
Kortenhoef. Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, houdende toepassing van art. 212 der gemeentewet op de begrooting dezer gemeente voor 1882. 430.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 506.
Krieken. (J. A. van) Zie *Tiel.*
Kuiperij. Beroep van J. H. Bouwens te Maastricht, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener — 353.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen. 422.
Kunstboterfabriek. Zie *Utingeradeel.*
Lands van Ravestein ('s) Beschikking op het beroep van F. van der Logt c. s., leden van het bestuur van het waterschap —, te Reek, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij is afgewezen hun verzoek tot vernietiging van een besluit van stemgeregtigde ingelanden betreffende de kosten der werken tot voorziening van den Overlangelschen Schaardijk. (Zie Jaargang 1881, bl. 543) — Niet-ontvankelijk verklaard. 2.
Leeuw. (C. de) Beroep van — huisvrouw van J. Visser te Goes, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Zeeland, in zake de nationale militie. 276.
— Beschikking Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; H. Stijger van de dienst vrijgesteld. 560.
Leusden. Geschil tusschen Gedep. Staten van Utrecht en het gemeentebestuur van — omtrent de wijze van tolheffing op eenen onder die gemeente gelegen weg. 161.
— Beschikking. Beslist dat door het gemeentebestuur van — onbevoegdelijk een tolboom is geplaatst op den Heiligenbergerweg en dat dat gemeentebestuur niet geregtigd is aan dien boom tol te doen heffen. 261.
Levison. (N.) Zie *Bergplaats.*
Ligger. Beschikking op het beroep van J. J. Strobos te Wedde, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, houdende goedkeuring van den — der wegen en voetpaden in de gemeente Wedde (Zie Jaargang 1881, bl. 586).— Niet-ontvankelijk verklaard. 39.
— Beroep van F. H. H. Borret, rentmeester van het domein, dotatie van wijlen Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden voor het rentambt Niervaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den — der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart. 49.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten gewijzigd. 149.
— Beroep van Burg. en Weth. van Katwijk, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende wijziging in den — der wegen en voetpaden in die gemeente. 56.
— Beschiking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; het onder no. 37 vermelde kanaalpad op den — der wegen en voetpaden in de gemeente

Katwijk gehandhaafd met wijziging van de omschrijving. 125.

Ligger. Beroep ingesteld door C. de Graaff Jr. en J. A. van Turnhout, zich qualificerende respectivelijk president en administrateur van het collegie van kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente van Meeuwen, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij ongegrond zijn verklaard de bezwaren door hen ingebragt, tegen den — der wegen en voetpaden in de gemeente Meeuwen, en de — onveranderd is vastgesteld. 192.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 270.

— Beroep van J. A. van Turnhout, landbouwer, wonende te Meeuwen, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij ongegrond is verklaard het door hem ingebragt bezwaar tegen den — der wegen en voetpaden in die gemeente, en de — onveranderd is vastgesteld. 192.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 272.

— Beroep van het bestuur van het waterschap „de oude Heijningen" onder Fijnaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant tot vaststelling van den — van den provincialen weg Ruigenhilschen dijk-Dinteloord. 237.

— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 394.

— Beroep van mr. D. Dumbar te Deventer, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, houdende goedkeuring van den suppletoiren — der waterleidingen in de gemeente Olst. 281.

— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 331.

— Beroepen van het gemeentebestuur van Herpt en Bern en mr. A. Bosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell, geb. van Kretschmar en douairière de Jonge, geb. de Kock, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij de Moffendijk ambtshalve op den — der wegen en voetpaden in de gemeente Herpt en Bern is gebragt. 404.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 470.

— Beroep van B. Hefting c. s. van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, omtrent den — der wegen in de gemeente Uithuizermeeden. 511.

— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; bevolen, dat op den nieuw opgemaakten — der wegen en voetpaden in de gemeente Uithuizermeeden alsnog zal worden gebragt het voetpad onder no. 5 op den in 1875 vastgestelden — voorkomende. 565.

Ligger. Zie *Fijnaart.*

Locomobile. Beroep van de firma H. J. Tijssen Dzn., te Loenen, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeeente, waarbij haar onder bepaalde voorwaarden, voor een proeftijd, vergunning is verleend tot het in werking brengen van eene — in hare beenzwart-fabriek. 267.

— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan de genoemde firma en hare regtverkrijgenden alsnog onder voorwaarden vergunning verleend. 369.

Loenen. Beroep van de firma H. J. Tijssen Dz., te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar onder bepaalde voorwaarden, voor een proeftijd, vergunning is verleend tot het in werking brengen van eene locomobile in hare beenzwartfabriek. 267.

— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan de genoemde firma en hare regtverkrijgenden als nog onder voorwaarden vergunning verleend. 369.

Logt c. s. (F. van der) Zie *Lands van Ravestein ('s).*

Lonneker. Beschikking op het beroep van F. Rörink, te —, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan A. Sanders vergunning is verleend tot het plaatsen van eene stoommachine in zijne smederij. (Zie Jaargang 1881, bl. 576). — Niet-ontvankelijk verklaard. 14.

Lüps (J. H.) Zie *Begraafplaats.*

Maarhuis (J. W.) Zie *Stoomkorenmalerij.*

Maastricht. Beroep van A. Busch te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen. 95.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 157.

— Beroep van J. H. Bouwens te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener kuiperij. 353.

— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen. 422.

Maris H. Pzn. (W. P.) Beroep van —, stemgeregtigd ingeland van het waterschap „de oude Appelaar", gemeente Fijnaart, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, betreffende de verkiezing van een gezworen van dat waterschap. 248.

— Beschikking. De bestreden resolutie van Ged. Staten, waarbij de verkiezing van C. Jacobs als gezworene werd gehandhaafd, vernietigd; verklaard dat die verkiezing geen wettig gevolg kan hebben; bevolen dat alsnog eene nieuwe verkiezing voor een gezworene in het bestuur van het Waterschap „de Oude Appelaar", zal plaats hebben. 312.

Meeuwen. Beroep, ingesteld door C. de Graaf Jr. en J. van Turnhout, zich qualificerende respectivelijk president en ad-

mistrateur van het collegie van Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente van —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij ongegrond zijn verklaard de bezwaren door hen ingebragt tegen den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — en de ligger onveranderd is vastgesteld. 192.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 270.
Meeuwen. Beroep van J. A. van Turnhout, Landbouwer wonende te —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij ongegrond is verklaard het door hem ingebragt bezwaar tegen den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente, en de ligger onveranderd is vastgesteld. 192.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 272.
Meppel. Beroep van J. Engberts te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenhouwerij. 397.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 454.
Metz. (P.) Beroep, ingesteld door — en andere ingelanden van den polder „de drooggemaakte Putten", onder Waddinxveen, van eene beslissing van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij dezen hun verzoek om vernietiging van een besluit der vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dien polder hebben afgewezen. 180.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 223.
Middelburg. Beschikking op het beroep, ingesteld door J. A. Frederiks te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan A. Jeronimus vergunning is verleend tot het oprigten van eene machinale broodbakkerij. (Zie Jaargang 1881, bl. 592). Het besluit van Burg. en Weth. van — vernietigd; op nieuw beschikkende, aan A. Jeronimus en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarden vergunning verleend. 33.
Mijs c. s. (J.) Zie *Scholen.*
Militie (Nationale). Beroep van N. Anbergen te Avereest, tegen eene uitspraak van Gedep. Staten van Overijssel. 196.
— Beschikking. De uitspraak van Gedep. Staten vernietigd; verklaard dat appellant niet verpligt is geweest zich ter inschrijving voor de — aan te geven 264.
— Beroep van C. M. Müller wed. van G. J. Kalff te Haarlem van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland. 212.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 258.
— Beroep van D. van Garderen te Leusden, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Utrecht, waarbij de aan den loteling H. van Plaggenhoef op grond van broederdienst verleende vrijstelling is gehandhaafd. 238.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 297.
Militie (Nationale). Beroep van J. Gill te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland. 233.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 389.
— Beroep van Ds. C. Snel, te Ermelo, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Gelderland. 266.
— Beschikking. De beslissing van Gedep. Staten vernietigd; aan den loteling J. J. Snel, vrijstelling van de dienst verleend. 337.
— Beroep van C. E. de Leeuw, huisvrouw van J. Visser te Goes, tegen eene uitspraak van Gedep. Staten van Zeeland. 276.
— Beschikking. Het besluit van Ged. Staten vernietigd; H. Stijger van de dienst vrijgestsld. 560.
— Beroep van H. Ton, te Gorinchem, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland. 293.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 334.
— Beroep van P. Boltjes te Grouw, gemeente Idaarderadeel, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Friesland. 317.
— Beschikking. De uitspraak van Gedep. Staten vernietigd; den loteling S. Boltjes vrijsteling van de dienst verleend uit hoofde van broederdienst. 350.
— Beroep van den Commissaris des Konings in Noordholland tegen eene uitspraak van Gedep. Staten dier provincie, waarbij zij zich onbevoegd verklaren andermaal eene beslissing te nemen omtrent de uitsluiting van de dienst bij de — van de lotelingen C. J. Trip en C. L. W. Benecke, uit de gemeente Amsterdam. 342.
— Brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende intrekking van dat beroep. 478.
— Beroep van den Commissaris des Konings in Noordholland van een besluit van Gedep. Staten dier provincie, waarbij is besloten dat art. 55 der militiewet niet van toepassing is op den milicien Hein Bakker. 380.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 491.
— Beroep van J. Willemsen te Groede, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Zeeland. 401.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 437.
— Beroep van M. Revalk te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland. 509.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; aan M. Revalk vrijstelling van de dienst verleend. 563.
Moffendijk. Zie *Ligger.*
Molenwijk. Beroep van A. van der Veen c. s., te Smilde, ingelanden van het Veenschap — en aanhoorigheden, tegen eene beslissing van Gedep. Staten der provincie Drenthe, omtrent de be-

grooting van dat Veenschap voor 1882. 210.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 273.
Mouton (Dr. J. Th.) Zie *Bokkingrookerij.*
Müller (C. M.) Beroep van —, wed. van G. J. Kalff te Haarlem, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland, in zake de Nationale Militie. 212.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 258.
Nationale Militie. Zie *Militie (Nationale).*
Nieuwer-Amstel. Zie *Amstel (Nieuwer-).*
Nieuwleusen. Adres van den Raad der gemeente —, komende in hooger beroep van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van genoemden Raad tot het instellen van eene regtsvordering. 92.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; aan het besluit van den Gemeenteraad van — goedkeuring verleend. 136.
Nijeveen. — Beroep van R. Roelofs Bouwknegt, R. Bouwknegt Rzn., en A. J. Keijzer en G. Karsten c. s., van een besluit van Gedep. Staten van Drenthe, houdende vaststelling van de suppletoire tabel der wegen en voetpaden in de gemeente —. 518.
Noordeloos. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot verbouwing der aldaar bestaande school en onderwijzers-woning. 416.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 504.
Oijen en Teeffelen. Beroep van den Gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het Raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen. 130.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; goedgekeurd het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen, gelijktijdig met het in gebruik stellen van een nieuw schoolgebouw te Oijen. 199.
Oldebroek. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, tot weigering van magtiging, om op den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor 1882 eene som aan te wijzen als bijdrage voor de Noordpool-expeditie. 254.
— Rapport van den Minister van Binnenlandsche Zaken. 320.
— Koninklijk besluit. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd, de gevraagde magtiging verleend. 323.
— Beroep van J. D. van Hasselt, te Kampen, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een stoomwerktuig tot waterbemaling van zijne in het Oosterbroek aldaar gelegen landerijen. 441.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. D. van Hasselt en zijne regtverkrijgenden de gevraagde vergunning verleend. 495.
Oldemarkt. Beroep van den Raad der gemeente —, tegen een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor 1882. 208.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. vernietigd; de begrooting goedgekeurd. 386.
Oliemolen. Zie *Tiel.*
Oliestokerij. Beroep van P. J. Fock te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan de weduwe A. de Ruijter & Zn. vergunning is verleend tot oprigting eener —. 198.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 245.
Olst. Beroep van Mr. D. Dumbar te Deventer, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, houdende goedkeuring van den suppletoiren ligger der waterleidingen in die gemeente. 281.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 331.
Onderhoud. Zie *Brug.*
Onderstand (Domicilie van). Beslissing van het geschil over de woonplaats van Maria Barendregt. (Zie Jaargang 1881, blz. 574). — Hendrik-Ido-Ambacht aangewezen. 31.
— Geschil over de woonplaats van J. van de Winkel. 292.
— Beschikking. De kosten van verpleging enz. gebragt ten laste van het Rijk. 336.
— Geschil over de woonplaats van J. H. A. Eekhof. 314.
— Beschikking. Tilburg aangewezen. 527.
— Geschil over de woonplaats van R. R. van der Werf. 428.
— Beschikking. De kosten van verpleging enz. gebragt ten laste van het Rijk. 554.
— Geschil over de woonplaats van A. Weert. 544.
— Beschikking. Groningen aangewezen. 567.
Onderwijzer. Beschikking op het beroep van den gemeenteraad van Uithoorn, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit, houdende vaststelling der jaarwedde van het hoofd der school No. 1 in die gemeente. (Zie Jaargang 1881, blz. 572.) — Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; dat van den gemeenteraad van Uithoorn goedgekeurd en de jaar-

wedde van het nieuw te benoemen hoofd der school No. 1, in de gemeente Uithoorn, vastgesteld. 29.
Onderwijzer. Beroep van J. Smits, hoofd der openbare lagere school No. 1 te 's Gravendeel, tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, betreffende de regeling zijner jaarwedde. 46.
— Beschikking. Niet ontvankelijk verklaard. 106.
— Beroep van B. R. Dijksterhuis, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij afwijzend is beschikt op zijn verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur. 108.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; beslist dat aan den appellant eene vergoeding voor huishuur toekomt. 159.
— Adres van den gemeenteraad van Wissekerke, omtrent de vaststelling van de jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school aldaar. 115.
— Het beroep vervallen 171.
— Zie *Voorlezer.*
Ooltgensplaat. Beroep van den gemeenteraad van —, van een besluit van Ged. Staten van Zuidholland, houdende toepassing van art. 212, 2e al., der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor de dienst van 1881. 4.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 73.
— Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de begrooting dier gemeente voor 1882. 280.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 374.
Oorlog (Minister van). Zie *Amersfoort.*
— *(Minister van).* Zie *Stoomwasch-inrigting.*
Oostdongeradeel. Beroep van den gemeenteraad van —, van een besluit van Ged. Staten van Friesland, omtrent den staat van openbare, ter gemeene dienst van allen bestemde Waterstaatswerken in die gemeente. 15.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 85.
Oosterwolde. Beroep van den dijkstoel van den polder — van een gemeenschappelijk besluit van Gedep. Staten van Gelderland en van Overijssel, houdende goedkeuring van de begrooting van het bestuur der Dronther bedijking over 1881/82. 324.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 392.
Oostpolder. Beroep ingesteld door J. A. van de Werve c. s., te Waddinxveen, van eene beslissing van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van den —, betreffende het onderhoud van de Gouwekade langs dien polder 45.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 101.
Ooststellingwerf. Beroep van S. S. Woudstra te Donkerbroek, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener slagterij. 411.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan den appellant en zijne regtverkrijgenden de vergunning onder voorwaarde verleend. 465.
Oostveen (A. van) Beroep van — te Utrecht, van een besluit van Gedep. Staten van Utrecht tot goedkeuring van een plan van omkading van het waterschap Hoog Raven door stemgeregtigde ingelanden van dat waterschap vastgesteld. 438.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 498.
Oploo, St. Anthonis en Ledeacker. Beroep van den Raad der gemeente—, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker. 487.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; dat van den Raad goedgekeurd. 539.
Oude Appelaar (De) Zie *Appelaar (De Oude).*
Oude Heijningen (De) Zie *Heijningen (De Oude).*
Oud en Nieuwland van Babylonienbroek (Het) Zie *Babylonienbroek.*
Oventje. Zie *Scholen.*
Overasselt. Beroep van het bestuur van den dorpspolder Heumen, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, betreffende het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje in de Kade tusschen dien polder en dien van — 413.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; beslist dat de poldermeesteren van den dorpspolder Heumen voor de aanstelling van den sluiswachter niet beperkt zijn tot de onder — woonachtige geërfden van den dorpspolder — 532.
Overlangelsche Schaardijk. Zie *Lands van Ravestein('s).*
Pallandt van Rosendaal (R. J. C. Baron van) Zie *Fabriek (Steen).*
Pensioen. Verzoek van C. Barre Snelleman, eervol ontslagen commies tweede klasse bij 's Rijksbelastingen, wonende te Berkel, omtrent de regeling van zijn — 176.
— Beschikking. Met wijziging van het Kon besluit van 8 Januarij 1881, n°. 7, aan den adressant met ingang van 1 October 1880 een — verleend ten laste van den Staat ten bedrage van *f* 568. 246.
Petroleum-Bergplaats. Zie *Bergplaats.*

Putten (*De drooggemaakte*). Beroep ingesteld door P. Metz en andere ingelanden van den polder —, onder Waddinxveen van eene beslissing van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij dezen hun verzoek om vernietiging van een besluit der vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dien polder hebben afgewezen. 180.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 223.
Raalte. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, houdende bevel tot vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente met eene in de buurtschap Broekland. 140.
— Beschikking. De beslissing van Gedep. Staten vernietigd, voor zoover daarbij de plaats, waar de nieuwe school zal moeten worden gesticht, is bepaald; dat besluit bevestigd voor zoover daarbij is bevolen, dat het getal scholen voor openbaar lager onderwijs in de gemeente — met éene zal worden vermeerderd. 295.
Regtsvordering. Zie *Nieuwleusen*.
Reiderland. Beroep van het hoofdbestuur van het waterschap —, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene verordening van genoemd waterschap, houdende wijziging in de Keur op het onderhoud van en tegen benadeeling van schouwbare voorwerpen. 23.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 91.
Rekening (*Gemeente-*). Beroep van den Gemeenteraad van Woerden, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende vaststelling der — over 1880. 66.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de rekening van den ontvanger over het dienstjaar 1880 vastgesteld. 121.
Revalk (*M.*). Beroep van — te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Noordholland, in zake de Nationale Militie. 509.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; aan — vrijstelling van de dienst verleend. 563.
Ridderkerk. Beroep van B. Bakker Bzn., te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem, onder zekere voorwaarden, vergunning is verleend tot voortzetting zijner fabriek van gutta-percha en caoutchouc. 7.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. gewijzigd; adressant ontheffing verleend van de eerste hem daarbij opgelegde voorwaarde en dat besluit overigens gehandhaafd. 55.
Rijckevorsel (*A. M. J. T. van*). Zie *Begraafplaats*.
Rijnland. Geschil tusschen Gedep. Staten van Zuidholland en van Noordholland, betrekkelijk het goedkeuren eener door het bestuur van — vastgestelde verordening op de stoomvaart in de boezemwateren van dat Hoogheemraadschap. 479.
Risseeuw (*C.*). Zie *Gemeenteraad*.
Ritthem. Beroep van het collegie van kerkvoogden en notabelen der Hervormde gemeente te —, van een besluit van Gedep. Staten van Zeeland, waarbij vergunning is geweigerd tot het bouwen van eene consistoriekamer op de gesloten kerkelijke begraafplaats aldaar. 188.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 260.
Roelofs Bouwknegt c. s. (*R.*) Zie *Tabel* (*Suppletoire*).
Rookhokken. Beroep van C. H. Schneider, te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burg. en Weth. van Watergraafsmeer, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van — voor het rooken van paling. 348.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 396.
Rörink. (*F*). Zie *Stoommachine*.
Rosmalen. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Hintham en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente tot vervanging van de school in den Kerkenhoek. 346.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 402.
Ruigenhilschendijk—Dinteloord. Zie *Ligger*.
Rustenburg. Zie *Scholen*.
Schetters (*R.*). Zie *Smederij*.
Schneider (*C. H.*). Zie *Rookhokken*.
Scholen. Beschikking op het beroep van den Raad der gemeente Slochteren, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij de vermeerdering van het aantal openbare lagere — in die gemeente is bevolen. (Zie Jaargang 1881, blz. 554).
— Niet-ontvankelijk verklaard. 1.
— Beroep van den Gemeenteraad van Hellendoorn, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij vermeerdering is bevolen van het getal openbare lagere — in die gemeente door oprigting van eene school in het Daarlerveen. 47.
— Beschikking. Niet ontvankelijk verklaard. 100.
— Beschikking op het beroep door J. Mijs, J. Kiviet en P. Lokker, leden van den gemeenteraad te den Bommel, ingesteld van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende bevel tot vermeerdering van het getal — in de gemeente den Bommel door oprigting eener school voor gewoon lager

onderwijs in de nabijheid der buurtschap de Zuidzijde. (Zie Jaargang 1881, blz. 520).
— Niet-ontvankelijk verklaard. 183.
Scholen. Beroep van den Gemeenteraad van Oijen en Teeffelen, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; goedgekeurd het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen, gelijktijdig met het in gebruik stellen van een nieuw schoolgebouw te Oijen. 199.
— Beroep van den Gemeenteraad van Venlo, van een besluit van Gedep. Staten van Limburg, houdende ongegrondverklaring van het hooger beroep, door dien Raad ingesteld tegen de uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij de localen van eene der openbare lagere — te Venlo, als schadelijk voor de gezondheid, zijn afgekeurd. 133.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 224.
— Beroep van den Raad der gemeente Raalte, van een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, houdende bevel tot vermeerdering van het getal openbare lagere — in die gemeente met eene in de buurtschap Broekland. 140.
— Beschikking. De beslissing van Gedep. Staten vernietigd, voor zoover daarbij de plaats, waar de nieuwe school zal moeten worden gesticht is bepaald, dat besluit bevestigd, voor zoover daarbij is bevolen, dat het getal — van openbaar lager onderwijs in de gemeente Raalte met ééne zal worden vermeerderd. 295.
— Beroep van den Raad der gemeente Hennaarderadeel, van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard. 251.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 310.
— Beroep van H. de Guasco en J. Smeets te Valkenburg, van een besluit van Gedep. Staten van Limburg, waarbij zij niet-ontvankelijk zijn verklaard in hun beroep, bij Gedep. Staten ingesteld, van eene uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt van Noordbrabant en Limburg, waarbij het locaal der openbare lagere school te Valkenburg, als schadelijk voor de gezondheid, is afgekeurd. 344.
— Ingekomen een verzoek van den Min. van Binnenlandsche Zaken tot teruggzending der stukken betreffende dat beroep. 446.
— Beroep van den Raad der gemeente Rosmalen, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Hintham, en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente tot vervanging van de school in den Kerkenhoek. 346.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 402.
Scholen. Beroep van den Raad der gemeente Ursem, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg. 400.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 435.
— Beroep van den Raad der gemeente Noordeloos, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad, tot verbouwing der aldaar bestaande school en onderwijzerswoning. 416.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd. 504.
— Beroep van den Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit, tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker. 487.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; dat van den Raad goedgekeurd. 539.
— Beroep van den Raad der gemeente Zeeland, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot vereeniging van de openbare lagere school te Oventje, met die in de kom der gemeente. 542.
Slagterij. Beroep van W. Besouw te Venlo, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener varkens—. 305.
— Beschikking. Het besluit van het gemeentebestuur van Venlo vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressant, zooals het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen. 364.
— Beroep van S. S. Woudstra te Donkerbroek, van een besluit van Burg. en Weth. van Ooststellingwerf, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener —. 411.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan den appellant en zijne regtverkrijgenden de vergunning onder voorwaarde verleend. 465.
Slochteren. Beschikking op het beroep van den Raad der gemeente —, tegen een besluit van Gedep. Staten van Groningen, waarbij de vermeerdering

van het aantal openbare lagere scholen in die gemeente is bevolen. (Zie Jaargang 1881, blz. 554).
— Niet-ontvankelijk verklaard. 1.
Smederij. Beroep van R. Schetters te Valkenburg (hertogdom Limburg), van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener —. 21.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard, dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen. 76.
— Beroep van H. J. L. Dopheide te Groningen, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener grof- en hoef—. 97.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan H. J. L. Dopheide en zijne regtverkrijgenden de gevraagde vergunning onder voorwaarde verleend. 127.
— Beroep van R. Schetters te Valkenburg, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener —. 547.
Smits (*J.*). Beroep van —, hoofd der openbare lagere school No. 1 te 's Gravendeel, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, betreffende de regeling zijner jaarwedde. 46.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 106.
Snel (*Ds. C.*). Beroep van — te Ermelo, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland in zake de Nationale Militie. 266.
— Beschikking. De beslissing van Gedep. Staten vernietigd; aan den loteling J. J. Snel vrijstelling van de dienst verleend. 337.
Stad aan het Haringvliet. Beroep van den Raad der gemeente — van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de gemeente-begrooting voor 1882. 300.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 376.
Steenfabriek. Zie *Fabriek* (*Steen-*).
Steenhouwerij. Beroep van J. Engberts te Meppel, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener —. 397.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 454.
Sterkman (*A. H.*). Zie *Huidenzouterij*,
Stoltink (*H. R.*) Zie *Stoomwerktuig*.
Stoomkorenmalerij. Beroep ingesteld door J. W. Maarhuis, te Uithuizermeede, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener —. 40.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. W. Maarhuis en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarde vergunning verleend. 146.
Stoommachine. Beschikking op het beroep van F. Rörink, te Lonneker, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan A. Sanders vergunning is verleend tot het plaatsen van eene — in zijne smederij. (Zie Jaargang 1881, blz. 576).
— Niet-ontvankelijk verklaard. 14.
Stoomwaschinrichting. Beroep van den Min. van Oorlog, van een besluit van Burg. en Weth. van Haren, waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten eener — en appreteerinrigting te Helpman (gemeente Haren). 447.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 530.
Stoomwerktuig. Beroep van H. R. Stoltink te Amsterdam, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan de firma Ellerman, Harms & C°. vergunning is verleend tot het plaatsen van een — in hare boek- en steendrukkerij. 356.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 424.
— Beroep van J. D. van Hasselt te Kampen, van een besluit van Burg. en Weth. van Oldebroek, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een — tot waterbemaling van zijne in het Oosterbroek aldaar gelegen landerijen. 441.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. D. van Hasselt en zijne regtverkrijgenden de gevraagde vergunning verleend. 495.
Straaten en Zoon (*J. van*). Zie *Vetsmelterij.*
Straaten (*W. van*). Zie *Huidenzouterij.*
Strobos (*J. J.*). Zie *Ligger.*
Tabel (*Suppletoire*). Beroep van R. Roelofs Bouwknegt, R. Bouwknegt Rzn., en A. J. Keyzer en G. Karsten *c. s.* van een besluit van Gedep. Staten van Drenthe, houdende vaststelling van de — van wegen en voetpaden in de gemeente Nyeveen. 518.
Teeffelen. Zie *Scholen.*
Tiel. Beschikking op het beroep ingesteld door J. A. van Krieken te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan C. J. Groenendaal vergunning is verleend tot het verplaatsen en uitbreiden van zijn door stoom gedreven oliemolen. (Zie Jaargang 1881, bl. 541). — Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan C. J. Groenendaal en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarden vergunning verleend. 10.
Tijssen Dzn. (*H. J.*) Zie *Locomobile.*
Tolheffing. Geschil tusschen Gedep. Staten van Utrecht en het Gemeentebestuur van Leusden omtrent de wijze van — op eenen onder die gemeente gelegen weg. 161.

— Beschikking. Beslist dat door het Gemeentebestuur van Leusden onbevoegdelijk een tolboom is geplaatst op den Heiligenbergerweg en dat dat Gemeentebestuur niet geregtigd is aan dien boom tol te doen heffen. 261.
Ton (*H.*) Beroep van —, te Gorinchem, van een besluit van Ged. Staten van Zuidholland, in zake de nationale militie. 293.
— Beschikking. Beroep afgewezen 334..
Turnhout (*J. A.*) Zie *Ligger.*
Uithoorn. Beschikking op het beroep van den gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit, houdende vaststelling der jaarwedde van het hoofd der school no. 1 in die gemeente. (Zie Jaargang 1881, bl. 572). — Het besluit van Gedep. Staten vernietigd, dat van den gemeenteraad van — goedgekeurd en de jaarwedde van den nieuw te benoemen onderwijzer, hoofd der school no. 1, vastgesteld. 29.
Uithuizermeede. Beroep, ingesteld door J. W. Maarhuis, te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener stoomkorenmalerij. 40.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. W. Maarhuis en zijne regtverkrijgenden onder voorwaarde vergunning verleend. 146.
— Beroep van B. Hefting *c. s.*, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, omtrent den ligger der wegen in de gemeente — 511.
— Beschikking. Het besluit van Ged. Staten vernietigd; bevolen dat op den nieuw opgemaakten ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — alsnog zal worden gebragt het voetpad onder no. 5 op den in 1875 vastgestelden ligger voorkomende. 565.
Ursem. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg. 400.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 435.
Utingeradeel. Beschikking op het beroep van M. S. Bottema te Oldeboorn, van een besluit van Burg. en Weth, van —, waarbij eene der voorwaarden, waarop hem vergunning werd verleend tot oprigting eener door stoom gedreven kunstboterfabriek, nader is omschreven. (Zie Jaargang 1881, blz. 590). — Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; bepaald dat de voorwaarde, betrekkelijk de wijze van verhitting van den stoomketel in appellants fabriek, onder *ten zevende* verbonden aan de hem verleende vergunning, is vervallen en door geene andere wordt vervangen. 52.
Valkenburg (hertogdom Limburg). Beroep van R. Schetters, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener smederij. 21.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen. 76.
— Beroep van H. de Guasco en J. Smeets, te — van een besluit van Gedep. Staten van Limburg, waarbij zij niet ontvankelijk zijn verklaard in hun beroep, bij Gedep. Staten ingesteld, van eene uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij het lokaal der openbare lagere school te —, als schadelijk voor de gezondheid, is afgekeurd. 344.
— Ingekomen een verzoek van den Minister van Binnenlandsche Zaken tot terugzending der stukken van dat beroep. 446.
— Beroep van R. Schetters te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener smederij. 547.
Varkensslagterij, Zie *Slagterij.*
Veen c. s. (*A. van der*) Zie *Begrooting.*
Veen Fock en Kuiper (*Firma van*). Zie *Fabriek* (*Briquetten*).
Venlo. Beroep van den Gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Limburg, houdende ongegrondverklaring van het hooger beroep door dien Raad ingesteld tegen de uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij de localen van eene der openbare lagere scholen te —, als schadelijk voor de gezondheid, zijn afgekeurd. 133.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 224.
— Beroep van W. Besouw, te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener varkensslagterij. 305.
— Beschikking. Het besluit van het gemeentebestuur vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen. 364.
Verbeke (*J. J.*). Zie *Bewaarplaats.*
Verordening. Geschil tusschen Gedep. Staten van Zuidholland en van Noordholland, betrekkelijk het goedkeuren eener door het bestuur van Rijnland vastgestelde — op de stoomvaart in de boezemwateren van dat Hoogheemraadschap. 479.

Verordening. Zie *Reiderland.*
Vetsmelterij. Beroep van de firma J. van Straaten en Zoon te Dordrecht, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar eene nieuwe voorwaarde is opgelegd voor de uitoefening harer —. 18.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; de vergunning onder voorwaarde verleend. 88.
Vlaardingen. Beroep van Dr. J. Th. Mouton te 's Gravenhage, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij. 42.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; de gevraagde vergunning geweigerd. 103.
— Beroep van H. E. van Dooren c. s. te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij. 417.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 453.
Voorlezer. Beroep van A. Ambrosius Wz. en twee anderen, leden van den Gemeenteraad van Heerewaarden, van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, waarbij aan B. Kranen, onderwijzer aan de openbare lagere school te Heerewaarden, vergunning is verleend om gelijktijdig met genoemde betrekking te mogen waarnemen de bediening van voorzanger en — bij de Ned. Herv. gemeente aldaar. 282.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 332.
Vos (R. P. T.). Zie *Weverij.*
Vught. Beroep van A. M. J. T. van Rijckevorsel te —, van eene beschikking van den burgemeester dier gemeente, waarbij vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje. 352.
— Beschikking. Het besluit van den burgemeester vernietigd; de vergunning onder voorwaarde verleend. 420.
Wageningen. Beroep van N. Levison te Arnhem, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bergplaats van lompen, oud papier en oude metalen. 138.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 240.
— Beroep van R. J. C. Baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, en J. Terwindt Azn. te Arnhem, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij hun vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenfabriek in die gemeente. 378.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; verklaard dat omtrent het verzoek, zooals het is gedaan, geen beslissing kon worden genomen. 432.
Warfhuizen. Zie *Onderwijzer.*
Watergraafsmeer. Beroep van C. H. Schneider te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burg. en Weth. van —, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van rookhokken voor het rooken van paling. 348.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 396.
Waterleidingen. Zie *Ligger.*
Waterstaatswerken. Beroep van den Gemeenteraad van Oostdongeradeel, van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, omtrent den staat van openbare, ter gemeene dienst van allen bestemde — in die gemeente. 15.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 85.
— Beroep van den Raad der gemeente Barradeel van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, omtrent den staat van — in die gemeente. 474.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 551.
Wedde. Beschikking op het beroep van J. J. Strobos te —, van een besluit van Gedep. Staten van Groningen, houdende goedkeuring van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente — (Zie Jaargang 1881, bl. 586). — Niet-ontvankelijk verklaard. 39.
Wedden (G. H. van der). Beroep van — te Nijmegen en S. L. Gerritsen te Ooy van een besluit van Gedep. Staten van Gelderland, waarbij is verklaard dat zij ten onregte door het gecombineerd collegie van het polderdistrict „de Circul van de Ooy"; als hoofdgeërfden zijn toegelaten. 217.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; verklaard dat S. L. Gerritsen en — teregt als hoofdgeërfden zijn toegelaten. 366.
Weert (A). Geschil over de woonplaats van — 544.
— Beschikking. Groningen aangewezen. 567.
Wegen en Voetpaden. Zie *Ligger* en *Tabel (Suppletoire).*
Werf (R. R. van der) Geschil over de woonplaats van — 428.
— Beschikking. De kosten van verpleging enz. gebragt ten laste van het Rijk. 554.
Werve c. s. (J. A. van de) Beroep ingesteld door — te Waddinxveeen, van eene beslissing van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder, betreffende het onderhoud van de Gouwekade langs dien polder. 45.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 101.
Weverij. Beroep van R. P. T. Vos te Haarlem, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven — 80.

— Beschikking. Beroep afgewezen. 117.
— Beroep van den Minister van Oorlog, tegen een besluit van Burg. en Weth. van Amersfoort, waarbij aan de firma Garjeanne en C°. vergunning is verleend tot het oprigten eener — 472.
— Beschikking. Beroep afgewezen. 558.
Wiers en de Geer (*De*) Beroep van het waterschap — van een besluit van Gedep. Staten van Utrecht, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene voor dat waterschap ontworpen keur. 381.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 434.
Willemsen (*J.*) Beroep van —, te Groede, van eene uitspraak van Gedep. Staten van Zeeland, in zake de nationale militie. 401.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 437.
Winkel (*J. van de*) Geschil over de woonplaats van — 292.
— Beschikking. De kosten van verpleging enz. gebragt ten laste van het Rijk. 336.
Wissekerke. Adres van den gemeenteraad van —, omtrent de vaststelling van de jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school aldaar. 115.
— Het beroep vervallen. 171.
Woerden. Beroep van den Gemeenteraad van —, van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, houdende vaststelling der rekening van die gemeente over 1880. 66.
— Beschikking. Het besluit van Gedep. Staten vernietigd; de rekening van den ontvanger over het dienstjaar 1880 vastgesteld. 121.
Woonplaats. Zie *Onderstand* (*Domicilie van*).
Workum. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Friesland, waarbij goedkeuring wordt onthouden aan het besluit van dien raad tot verkoop van onroerend eigendom der gemeente. 25.
— Beschikking. Niet-ontvankelijk verklaard. 105.
Woudstra (*S. S.*) Zie *Slagterij.*
Zeeland. Beroep van den Raad der gemeente —, van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot vereeniging van de openbare lagere school te Oventje met die in de kom der gemeente. 542.
Zierikzee. Beroep van J. J. Verbeke te —, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een magazijn, bestemd tot het bewaren en verwerken van lompen. 185.
— Beschikking. Het besluit van Burg. en Weth. vernietigd; aan J. J. Verbeke en zijne regtverkrijgenden alsnog onder voorwaarde vergunning verleend. 242.

KONINKLIJKE BESLUITEN.

					Blz.
22	December	1881,	N°.	15	1
22	„	„	„	19	2
26	„	„	„	15	10
3	Januarij	1882,	„	10	14
19	„	„	„	13	29
20	„	„	„	2	31
20	„	„	„	10	33
20	„	„	„	11	37
20	„	„	„	12	39
26	„	„	„	6	52
27	„	„	„	7	55
1	Februarij	„	„	8	73
1	„	„	„	9	75
7	„	„	„	4	76
9	„	„	„	11	85
10	„	„	„	6	88
13	„	„	„	3	91
20	„	„	„	1	100
20	„	„	„	10	101
20	„	„	„	11	103
21	„	„	„	4	105
22	„	„	„	6	106
25	„	„	„	4	112
14	Maart	„	„	3	117
15	„	„	„	3	119
17	„	„	„		121
17	„	„	„	23	125
20	„	„	„	5	127
22	„	„	„	4	136
22	„	„	„	11	143
22	„	„	„	12	146
24	„	„	„	3	149
24	„	„	„	4	151
24	„	„	„	5	153
24	„	„	„	6	155
28	„	„	„	12	157
29	„	„	„	2	159
1	April	„	„	16	169
15	„	„	„	26	183
1	Mei	„	„	18	199
5	„	„	„	21	201
12	„	„	„	16	215
14	„	„	„	20	221
14	„	„	„	21	223
17	„	„	„	28	224
26	„	„	„	16	240
30	Mei	1882,	N°.	10	242
30	„	„	„	23	246
2	Junij	„	„	6	245
9	„	„	„	11	256
9	„	„	„	10	258
6	„	„	„	10	260
6	„	„	„	9	261
6	„	„	„	8	264
9	„	„	„	12	270
9	„	„	„	13	272
13	„	„	„	20	273
20	„	„	„	8	286
27	„	„	„	17	295
27	„	„	„	18	297
30	„	„	„	9	299
30	„	„	„	13	307
7	Julij	„	„	4	310
7	„	„	„	8	312
18	„	„	(Stbl. N°. 113)		323
21	„	„	N°.	11	331
25	„	„	„	14	332
25	„	„	„	15	334
27	„	„	„	57	336
31	„	„	„	8	337
4	Augustus	„	„	10	350
6	„	„	„	6	359
7	„	„	„	23	361
7	„	„	„	24	364
10	„	„	„	14	366
10	„	„	„	15	369
11	„	„	„	65	371
11	„	„	„	66	374
11	„	„	„	67	376
19	„	„	„	27	386
21	„	„	„	21	389
21	„	„	„	22	390
23	„	„	„	22	392
24	„	„	„	18	394
27	„	„	„	17	396
30	„	„	„	13	402
14	September	„	„	27	420
14	„	„	„	29	422
14	„	„	„	30	423
15	„	„	„	30	424
17	„	„	„	21	432
18	„	„	„	31	426

				Blz.
18 September	1882,	N°.	37	434
26 „	„	„	10	435
26 „	„	„	11	437
27 „	„	„	9	453
28 „	„	„	10	454
30 „	„	„	4	456
12 October	„	„	20	465
12 „	„	„	21	467
13 „	„	„	18	470
26 „	„	„	12	491
26 „	„	„	13	495
27 „	„	„	22	498
30 „	„	„	18	513
6 November	„	„	17	504
7 „	„	„	29	506
9 November	1882,	N°.	21	515
15 „	„	„	24	527
15 „	„	„	29	530
17 „	„	„	22	532
18 „	„	„	26	534
21 „	„	„	14	539
21 „	„	„	19	549
21 „	„	„	20	551
24 „	„	„	28	554
28 „	„	„	15	555
29 „	„	„	17	558
2 December	„	„	16	560
2 „	„	„	17	563
6 „	„	„	27	565
12 „	„	„	27	567

VERGADERINGEN IN 1882.

				Blz.
1.	Woensdag,	4	Jan.	1— 9.
2.	»	18	»	10— 22.
3.	»	25	»	23— 28.
4.	»	1	Febr.	29— 48.
5.	»	8	»	52— 72.
6.	»	22	»	73— 84.
7.	»	1	Maart	85— 99.
8.	»	8	»	100—111.
9.	»	15	»	112—116.
10.	»	29	»	117—135.
11.	»	5	April	136—142.
12.	»	12	»	143—168.
13.	»	19	»	169—182.
14.	»	26	»	183—191.
15.	»	10	Mei	192—198.
16.	»	17	»	199—214.
17.	»	24	»	215—220.
18.	»	7	Junij	221—239.
19.	»	14	»	240—255.
20.	»	21	»	256—269.
21.	»	28	»	270—285.
22.	Woensdag,	5	Julij	286—294.
23.	»	12	»	295—306.
24.	»	19	»	307—319.
25.	»	2	Aug.	320—330.
26.	»	9	»	331—349.
27.	»	16	»	350—358.
28.	»	30	»	359—385.
29.	»	6	Sept.	386—401.
30.	»	13	»	402—410.
31.	»	20	»	411—419.
32.	»	27	»	420—431.
33.	»	4	Oct.	432—445.
34.	»	11	»	446—452.
35.	»	18	»	453—464.
36.	»	25	»	465—477.
37.	»	1	Nov.	478—490.
38.	»	8	»	491—503.
39.	»	15	»	504—512.
40.	»	22	»	513—526.
41.	»	29	»	527—548.
42.	»	20	Dec.	549—571.

Eerste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 4 *Januarij* 1882

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendarissen: Mr. G. J. Roijaards en Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 22 December 1881, n°. 15, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Slochteren tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen dd.* 19 *Augustus* 1881, n°. 72, 3e *afd., waarbij de vermeerdering van het aantal openbare lagere scholen in die gemeente is bevolen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 554).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Slochteren, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen dd. 19 Augustus 1881 n°. 72, 3e afdeeling, waarbij de vermeerdering van het aantal openbare lagere scholen in die gemeente is bevolen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 7 December 1881 n°. 119;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 December 1881, n°. 4738, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Groningen, bij besluit van 19 Augustus 1881 n°. 72, krachtens art. 18 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) hebben bevolen, dat het getal openbare scholen voor lager onderwijs in de gemeente Slochteren met ééne zal worden vermeerderd, en dat besluit blijkens de ter provinciale griffie gehouden aanteekening op den 23 Augustus daaraanvolgende aan het gemeentebestuur van Slochteren hebben toegezonden;

Overwegende, dat het adres, waarbij de Raad der gemeente Slochteren bij Ons tegen gemeld besluit van Gedeputeerde Staten in beroep komt, wel is waar, is gedagteekend 6 September 1881, doch blijkens den daarop gestelden stempel eerst den 28 daaraanvolgende bij Ons Kabinet is ingekomen;

Overwegende, dat derhalve de termijn van 30 vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop het besluit aan den belanghebbende is toegezonden, bij art. 14 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) voor het komen in hooger beroep gesteld, is overschreden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het door den gemeenteraad van Slochteren ingesteld beroep te verklaren nietontvankelijk.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 22 December 1881.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SIX.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

2°. van 22 December 1881, n°. 19, houdende beschikking op het beroep van *F. van der Logt c. s., leden van het bestuur van het waterschap 's Lands van Ravestein, te Reek, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij is afgewezen hun verzoek tot vernietiging van een besluit van stemgeregtigde ingelanden, betreffende de kosten der werken tot voorziening van den Overlangelschen Schaardijk.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in jaargang 1881, blz. 543.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van F. van der Logt, M. Oliemeulen en A. J. Smits, allen leden van het bestuur van het waterschap 's Lands van Ravestein te Reek, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij is afgewezen hun verzoek tot vernietiging van een besluit van stemgeregtigde ingelanden betreffende de kosten der werken tot voorziening van den Overlangelschen Schaardijk;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 7 December 1881, nº. 113;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 19 December 1881, no. 5, afd. Wat. A.;

Overwegende, dat de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap van den Boven- en Benedenpolder 's Lands van Ravestein, toen het gebleken was, dat zeker, in dat waterschap gelegen, gedeelte van den Zuider Maasdijk, bekend onder den naam van Overlangelschen Schaardijk, voorziening vorderde, op 4 Augustus 1880 met 57 tegen 5 stemmen besloten heeft, de noodige verbetering te doen uitvoeren ten laste en op kosten van den Bovenpolder;

dat toen daarop de uitvoering van het werk achterwege bleef, Gedeputeerde Staten bij besluit van 2 November 1880 krachtens art. 7 der wet van 12 Julij 1855 (*Stbl.* nº. 102) bovengenoemde verbetering hebben bevolen;

dat F. van der Logt, M. Oliemeulen en A. J. Smits, leden van het bestuur van voornoemd waterschap en ingelanden van den Bovenpolder, bij adres van 12 Mei 1881 aan Gedeputeerde Staten hebben verzocht, voornoemd besluit van stemgeregtigde ingelanden van 4 Augustus bevorens te willen vernietigen, op grond van art. 96 van het algemeen reglement op de waterschappen in Noordbrabant (vastgesteld door de Staten bij besluit van 9 November 1861 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 4 Januarij 1862 nº. 101), en te willen bevelen dat de kosten moeten komen ten laste van het geheele waterschap van den Boven- en Benedenpolder;

dat Gedeputeerde Staten, bij resolutie van 11 Augustus 1881, aan adressanten te kennen hebben gegeven dat geene termen bestonden tot vernietiging van bovengenoemd besluit, daarbij overwegende dat dit niet aan hunne goedkeuring was onderworpen en evenmin in strijd kon geacht worden te zijn met de wet of met het algemeen reglement voor de waterschappen, noch te kunnen strekken ten nadeele van den algemeenen waterstaat of van dien van andere waterschappen, en evenmin daarbij het *algemeen* belang van het waterschap blijkbaar werd benadeeld;

dat adressanten van deze beslissing, bij adres gedagteekend 9 September jl., bij Ons in beroep zijn gekomen, verzoekende, dat door Ons, met vernietiging van voornoemd besluit, alsnog moge worden beslist dat de kosten der voorgenomen voorziening behooren te komen ten laste van het geheele waterschap, op grond dat voornoemd besluit in strijd is met art. 2 van het reglement van politie op de zee- en rivierwaterkeerende dijken, vastgesteld door de Staten bij besluit van 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 nº. 22, en art. 3 van het reglement

betrekkelijk het onderhoud en herstel van de zee- en rivierwaterkeerende dijken, vastgesteld door de Staten bij besluit van 3 Julij 1878 en door Ons goedgekeurd bij Ons besluit van 21 Julij 1878 n°. 1;

Overwegende dat, volgens art. 99 van boven aangehaald reglement op de waterschappen, bij Ons wel beroep kan worden ingesteld van de besluiten van Gedeputeerde Staten, waarbij zij een besluit van stemgeregtigde ingelanden vernietigen, maar dat het aangevallen besluit van Gedeputeerde Staten daartoe niet strekt, integendeel zelfs verklaart dat er geen termen zijn om tot vernietiging over te gaan;

dat van een besluit, krachtens art. 26 van genoemd Reglement genomen, overigens slechts beroep openstaat aan het bestuur of aan de vergadering van stemgeregtigde ingelanden, niet aan individueele leden van het bestuur, zooals adressanten;

Gezien het provinciaal reglement voor de waterschappen in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten bij besluit van 9 November 1861 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 4 Januarij 1862 n°. 101;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in hun ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, 22 December 1881.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

Aan de orde is:

II. het beroep van *de gemeenteraden van den Bommel en Ooltgensplaat, van besluiten van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 13 *September* 1881, *Nos.* 48[1] *en* 48[2], *houdende toepassing van art.* 212 § 2 *der Gemeentewet op de begrootingen dier gemeenten.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Nadat bij Zijner Majesteits besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 ongegrond was verklaard het beroep, door de gemeenteraden van Ooltgensplaat, den Bommel, Oude Tonge en Stad aan 't Haringvliet, ingesteld van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland van 18/20 Januarij te voren, waarbij, ter voorziening in de kosten van onderhoud van een gedeelte van den weg van Middelharnis langs Stad aan 't Haringvliet over den Bommel naar Ooltgensplaat en van ieder der twee laatstgenoemde

gemeenten naar Oude Tonge, onder de omschrijving: "kosten van gemeenschappelijke "zaken, belangen en inrigtingen of werken bedoeld in art. 122 der gemeentewet" op de begrooting van elke der vier bovengenoemde gemeenten, dienst 1881, een post werd uitgetrokken, hebben Ged. Staten de besturen dier gemeenten aangeschreven, om de vereischte middelen ter bestrijding van de op de begrooting gebragte uitgaaf aan te wijzen

Toen aan Ged. Staten was gebleken, dat de raden van de gemeenten Ooltgensplaat en den Bommel aan die aanschrijving geen gevolg gaven, hebben zij, krachtens het 2e lid van art. 212 der gemeentewet, ten einde het evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven te herstellen, bij twee in het op 22 September 1881 uitgegeven provinciaal blad geplaatste besluiten, andere ter begrooting gebragte uitgaven *verminderd*, en wel:

bij besluit van 13 Sept. ll. n°. 48/2 (Prov. blad n°. 59) tot het vinden eener som van *f* 859.68 op de begrooting van Ooltgensplaat, de posten van uitgaaf:

Hoofdstuk VIII art. 3*b* subsidie aan het R. K. Parochiaal Armbestuur met	*f* 143.01½
en Hoofdstuk XI, art. 1 onvoorziene uitgaven, met	" 716.66½
Zamen . . .	*f* 859.68

en bij besluit van 13 Sept. ll. n°. 48 (Prov. blad n°. 58) tot het vinden eener som van *f* 1016.82 op de begrooting van den Bommel den post van uitgaaf Hoofdstuk XI art. 1 onvoorziene uitgaven met gemeld bedrag van *f* 1016.82.

Van eerstbedoeld besluit van Ged. Staten is de gemeenteraad van Ooltgensplaat bij Z. M. in beroep gekomen bij adres van 3 Oct. ll. (K. d. K. 5 Oct. ll.) De Raad geeft daarbij te kennen, dat hij aan de aanschrijving van Ged. Staten tot aanwijzing der noodige middelen niet had kunnen voldoen, uithoofde over de meeste posten der begrooting reeds was beschikt; dat Ged. Staten alsnu den post voor subsidie aan het R. K. armbestuur met *f* 143.01½ hebben verminderd, maar dat blijkens de in afschrift overgelegde bevelschriften over het geheele bedrag van dien post ad *f* 430 reeds was beschikt vóór den datum van het besluit van Ged. Staten, van hetwelk zij daarom de vernietiging verzoeken.

Van laatstbedoeld besluit is door den gemeenteraad van den Bommel gelijk beroep ingesteld bij adres, gedagteekend 14 Oct. ll., bij K. d. K. gestempeld op 17 October d. a. v. Door den Raad wordt daarbij aangevoerd, dat hij, ingevolge magtiging op de begrooting zelve door Ged. Staten bij de goedkeuring op 29 Nov. 1880 verleend, blijkens zijn in afschrift overgelegd besluit van 31 Aug. ll., van den post voor onvoorziene uitgaven reeds had beschikt over een bedrag van *f* 118.24^5 ter overschrijving op andere posten, zoodat door de vermindering, door Ged. Staten aangebragt, op dien post, in zijn geheel *f* 1073.95 bedragende, een te kort ontstaat van *f* 61.11^5 en er daarenboven niets zou overblijven voor andere nog in den loop van het dienstjaar noodig wordende af- en overschrijvingen.

Naar aanleiding van het door beide gemeenteraden ingesteld appel, doen Ged. Staten van Zuidholland, op de ingediende adressen gehoord, opmerken, dat de handelwijze dier raden blijkbaar voortspruit uit het motief, om de uitvoering van wettig genomen besluiten te bemoeijelijken of te verhinderen. Een bewijs daarvoor meenen zij o. a. te

vinden daarin, dat eene voorziening in de geopperde bezwaren aan beide gemeentebesturen gemakkelijk zou zijn, daar zij bv. de ontbrekende gelden slechts hadden aan te wijzen uit het batig saldo der vastgestelde rekening over 1880, dat voor Ooltgensplaat ƒ3374.42[5] bedraagt en voor den Bommel ƒ2119.22[5]. Intusschen achten Ged. Staten het in appel ingebragt bezwaar ongegrond, omdat dezelfde moeijelijkheid of onregelmatigheid in de gemeenteadministratie, die nu ontstaat door vermindering van posten, waarop reeds werd gemandateerd, evenzeer zonder hunne besluiten van 13 Sept. ll. zou bestaan, omdat ook dan het vereischte evenwigt der begrooting zou ontbreken. Ged. Staten wijzen er voorts op, dat het middel, dat zij kozen, de éénige oplossing in deze zaak is. Naar hunne meening is de strekking van art. 212, 2e lid, om den gemeenteraad te noodzaken tot aanwijzing der noodige middelen, en is daarom de vermindering van een post van uitgaaf ook beneden het cijfer dat reeds uitgegeven is, met die wetsbepaling niet in strijd. Ware deze toepassing van genoemd artikel niet de ware, dan zouden zij niet weten, hoe gedurende een dienstjaar, na de goedkeuring der begrooting, eene gemeente tot haar pligt zou kunnen worden gebragt, omdat het altijd zeer eenvoudig zou zijn, art. 212 krachteloos te maken.

In eene, nadat de zaak bij deze Afdeeling is aanhangig gemaakt, door den gemeenteraad van Ooltgensplaat ingediende memorie, komt de raad op tegen de bewering van Ged. Staten, alsof hij zou worden gedreven door de zucht van verzet tegen wettig genomen beslissingen. Hij beroept zich er op, dat hij niet anders doet dan gebruik maken van eene door de wet aan hem verleende bevoegdheid, en dat het motief zijner handeling, ofschoon dit tot de juistheid van het beroep niets afdoet, geen ander was, dan de overtuiging, dat de wijze van toepassing van art. 212 § 2 der gemeentewet, door Ged. Staten tot groote verwarring aanleiding moet geven. In het voorhanden geval was het bedrag van ƒ143.01[5], waarmede Ged. Staten den post voor subsidie aan het R. K. armbestuur verminderden, reeds niet meer aanwezig tengevolge van de reeds plaats gehad hebbende uitbetaling van het geheele subsidie, en konden dus Ged. Staten daarover niet andermaal beschikken. Wat de beweerde mogelijkheid betreft, om de benoodigde gelden aan te wijzen uit het batig saldo van 1880, daartoe vindt de Raad geene aanleiding, omdat de uitbetaling van het subsidie wettig plaats vond, zoodat van aanwijzing van gelden om het subsidie *nogmaals* te voldoen, niet wel sprake kan zijn. Met betrekking tot de verklaring van Ged. Staten, dat ook zonder hun besluit er eene onregelmatigheid in de begrooting zou bestaan, is de Raad van oordeel, dat daardoor het genomen besluit niet wordt geregtvaardigd; integendeel zelfs, om de eene onregelmatigheid te ontgaan, moet men daarvoor geene andere in de plaats stellen, maar hadden Ged. Staten alleen posten van uitgaaf moeten verminderen, waarover nog niet was beschikt, dewijl er dan eene regelmatige begrooting zou geweest zijn. De stelling van Gedep. Staten, dat zij ook uitgetrokken sommen kunnen verminderen, die niet meer bestaan, vindt volgens den gemeenteraad geen grond in de wet; en omtrent den grond, dien Ged. Staten daarvoor aanvoeren, dat zij anders niet zouden weten hoe in den loop van het dienstjaar, na de goedkeuring van de begrooting, eene gemeente tot haar pligt zou kunnen worden gebragt, wordt door den Raad „met allen eerbied opgemerkt, dat eene beweerde onwetendheid door „Gedep. Staten hoe in een zeker geval zou moeten worden gehandeld, niet wel kan

„worden aangenomen als een bewijs voor de juistheid van eene door hen vooropgezette „stelling.” Terwijl de Raad bovendien meent, dat Ged. Staten wel degelijk een middel tot bedwang in handen hebben, indien zij slechts die posten van uitgaaf verminderen, waarover niet is beschikt, wat meestal zal kunnen plaats hebben, indien de toepassing van art. 212 § 2 maar niet juist in de laatste maanden van 't jaar geschiedt en ook dan nog zelfs, indien de daarvoor vatbare posten worden verminderd.

III. het beroep van *B. Bakker Bzn.*, *te Ridderkerk, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem, onder zekere voorwaarden, vergunning is verleend tot voortzetting zijner fabriek van gutta-percha en caoutchouc.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. machtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met zijn schrijven van 6 Dec. jl., afd. Handel en Nijverheid n°. 36, bij de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur de overweging aanhangig gemaakt van het beroep, ingesteld door B. Bakker Bzn., te Ridderkerk, tegen een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem onder bepaalde voorwaarden vergunning is verleend tot voortzetting zijner fabriek van gutta percha en caoutchouc. 's Konings beslissing in deze is verdaagd bij besluit van 29 Nov. 1881 n°. 20.

Na in November 1879 voor de oprichting zijner genoemde fabriek eene voorloopige vergunning voor den proeftijd van zes maanden te hebben verkregen en sedert dien tijd ook na afloop van den gestelden proeftijd te zijn blijven doorwerken, heeft app. in Julij ll. aan het Gemeentebestuur eene definitieve vergunning voor die fabriek gevraagd. Van de zijde der eigenaars en gebruikers van belendende perceelen is aangedrongen op het stellen van de noodige voorwaarden tot voorkoming van brandgevaar en gevaar voor de openbare gezondheid, ofschoon niet werd beweerd, dat de fabriek, zoo als die in werking is, eenigen overlast veroorzaakt. Burg. en Weth. hebben daarop bij beschikking van 20 Aug. 1881 de gevraagde vergunning verleend o. a. op deze voorwaarde: dat alle stoomtoestellen en werktuigen waarbij stoom wordt gebezigd en dienende tot het bewerken en vulcaniseren van caoutchouc en gutta percha worden gesteld onder de wet van 28 Mei 1869 (*Stbl.* n°. 97) regelende het toezigt op en het gebruik van stoomtoestellen en de uitvoering bij Kon. besluit, met bepaling dat de concessionaris jaarlijks op den 1 Julij ter secretarie der gemeente zal overleggen van de daarover gestelde autoriteiten of ambtenaren het bewijs dat alle die toestellen en werktuigen zich bevinden in veiligen en voldoenden staat, bij gebreke waarvan dat onderzoek op last van Burg. en Weth. en op zijne kosten zal kunnen geschieden.

Tegen deze beschikking is appellant in beroep gekomen bij Z. M. met inachtneming der voorschriften van art. 15 der wet van 1875 (*Stbl.* n°. 95).

Zijn bezwaar is uitsluitend gerigt tegen de vermelde voorwaarde. Hij meent dat zijne stoomtoestellen in geenen deele onder toezigt der wet behoeven te staan, daar er geen stoom in geformeerd wordt, doch zij alleen dienen tot vulcaniseren en bewerken der caoutchouc en gutta percha, waartoe zij met stoom worden gevuld uit den stoomketel, waarin de stoom wordt geformeerd en welke dan ook jaarlijks wordt nagezien. Daar die stoomtoestellen als werktuigen dienen, zou het appellant veel moeite en kosten veroorzaken, als zij jaarlijks moesten worden nagezien, vooral daar bij verdere uitbreiding der fabriek ook meerdere stoomtoestellen zullen moeten worden aangeschaft, waardoor de moeite en kosten nog grooter zouden worden. Hij verzoekt daarom dat Z. M. het gemelde artikel uit de gegeven vergunning doe vervallen.

Ged. Staten van Zuidholland, in wier handen appellants adres is gesteld geworden, hebben Burg. en Weth. en den Hoofdingenieur der provincie gehoord.

Burg. en Weth. deelen in hun antwoord mede, dat op 5 April 1881 in appellants fabriek van een stoomwerktuig een deksel is afgeslagen, gelukkig zonder personen of goederen van derden schade te doen. Toen is de ingenieur van het stoomwezen door Burg. en Weth. om onderzoek en voorlichting gevraagd. Deze berigtte dat app. voor den stoomketel, waarin de stoom wordt voortgebragt, eene acte van vergunning in forma bezit; dat de ketel, waarvan het deksel was afgesprongen, alleen dient om de gutta percha of caoutchouc te vulcaniseren door middel van den stoom in den stoomketel voortgebragt; dat alleen ketels, waarin die voortbrenging geschiedt, maar niet die, waarin de stoom verbruikt wordt, onder het toezigt staan van de ambtenaren van het stoomwezen; dat de laatste toestellen vallen in de termen van art. 10 van genoemde wet van 28 Mei 1869 (*Stbl.* n°. 97) en daarom alleen onderzocht worden, zoo de gebruiker daartoe zijn verlangen schriftelijk aan den Minister te kennen geeft, wat hij evenwel niet verpligt is te doen. Dit antwoord van den Ingenieur van het stoomwezen en de vrees dat het op 5 April 1881 gebeurde zich zou kunnen herhalen, en dan ongelukken zou kunnen veroorzaken, zijn de beweegredenen geweest, waarom Burg. en Weth. de bestreden voorwaarde in de vergunning hebben opgenomen.

Het advies van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat, gegeven na overleg en bespreking met den Ingenieur van het stoomwezen, komt hierop neder, dat, wanneer de toestellen, waarvan spraak is, en die niet dienen om stoom voort te brengen, maar waarin alleen stoom verbruikt wordt, — waarvan het onderzoek niet door de wet verpligtend is gesteld — vóór dat zij in gebruik worden genomen door de daartoe bevoegde ambtenaren worden onderzocht en in orde bevonden, er geene reden bestaat om zoodanig onderzoek jaarlijks verplichtend te stellen.

Gedep. Staten, zich met dat advies vereenigende, geven daarom in overweging, dat met vernietiging der bestreden beschikking van Burg. en Weth. van Ridderkerk, voor zooveel de eerste der opgelegde voorwaarden betreft, deze door eene andere voorwaarde worde vervangen, zooals die door den Hoofdingenieur is voorgesteld, luidende:

„dat binnen drie maanden door den adressant aan Burg. en Weth. worde overgelegd

eene verklaring van den Ingenieur van het stoomwezen, waaruit blijkt, dat de toestellen tot vulcaniseren gebezigd in staat zijn om zonder eenig bezwaar den daarin uitgeoefenden druk — overeenkomende met het maximum van den stoomdruk in den ketel — te weerstaan; en zoodanige verklaring later eveneens worde overgelegd van nieuw in gebruik te nemen toestellen, vóórdat zij worden in dienst gesteld, en dat al die toestellen voortdurend in goeden bruikbaren staat worden onderhouden."

De appellant is zelf verschenen. Hij dringt nog nader aan op het vervallen der voorwaarden, waaronder hem vergunning voor zijne fabriek is verleend en beantwoordt voorts de vragen — meest van technischen aard — hem door den president en de leden der afdeeling gedaan.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Tweede Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 18 *Januarij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendarissen: Mr. G. J. Roijaards en Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 26 December 1881, n°. 15, houdende beschikking op het beroep ingesteld door *J. A. van Krieken te Tiel, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan C. J. Groenendaal vergunning is verleend tot het verplaatsen en uitbreiden van zijn door stoom gedreven oliemolen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 541.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep bij Ons ingesteld door J. A. van Krieken te Tiel, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan C. J. Groenendaal vergunning is verleend tot het verplaatsen en uitbreiden van zijn door stoom gedreven oliemolen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 7 December 1881 n°. 109;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 22 December 1881, no. 57, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat door C. J. Groenendaal, olieslager te Tiel, vergunning is gevraagd aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente tot het verplaatsen van zijnen door stoom gedreven oliemolen, gevestigd in het perceel kadastraal bekend sectie E, n°. 1688 gemeente Tiel, naar het gedeelte van zijn eigendom aan den Wal achter de Waterstraat en om tevens aan die inrigting eene uitbreiding te geven;

Overwegende, dat de uitbreiding, welke genoemde fabrikant aan den bestaanden oliemolen wenscht te geven, hierin bestaat dat die voortaan in stede van met 2, met 3 banken zal werken, en verder in de toevoeging van 6 stampers aan de bestaande 6 stuks, en van één hei aan de bestaande 2 heijen, terwijl de stoomketel met schoorsteen de tegenwoordige standplaats zal behouden;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders der gemeente Tiel, bij hun besluit van 15 Julij 1881 afgekondigd den 18 Julij daaraanvolgende, onder zekere bepaalde voorwaarden die vergunning aan C. J. Groenendaal hebben verleend;

Overwegende, dat appellant met inachtneming van het voorgeschrevene bij art. 15 der wet van 1875 (*Stbl.* no. 95) tegen deze beslissing van Burgemeester en Wethouders van Tiel bij Ons is in beroep gekomen, bij adres dd. 23 Julij 1881, daarbij vernietiging van dat besluit verzoekende, aanvoerende dat hij is photograaf en winkelier in porselein en kristal enz.; dat de oliemolen reeds thans, nu die nog op zooveel verderen afstand van zijne woning staat, de ramen en de winkelgoederen trillen doet;

dat door de verplaatsing en uitbreiding van den stoomoliemolen meer in de nabijheid van adressants huis, door de trilling nog grootere schade aan zijn huis en de winkelgoederen zal worden toegebragt; dat door die verplaatsing van den molen de waarde van zijn huis voor een groot gedeelte zal verminderen, en eindelijk dat naar de getuigenissen van onpartijdige photografen zijn atelier onbruikbaar en dus de zaak als photografische inrigting geheel vernietigd worden zal;

Overwegende, dat uit het ingesteld onderzoek is gebleken dat appellant zijn photografisch atelier heeft opgerigt langen tijd na het bestaan van den tegenwoordigen molen en daarvan in de uitoefening van zijn bedrijf geen voor zijn bedrijf storenden hinder heeft ondervonden;

dat wat de gedeeltelijke verplaatsing betreft, de bestaande inrigting op 21.80 Meter van appellants atelier verwijderd is, en de nieuwe daarentegen op 16.80 Meter afstand daarvan verwijderd zal zijn;

dat volgens de verklaring van den gemeente-architect te Tiel, de nieuwe stoomolieslagerij, gebouwd naar de volgens door Burgemeester en Wethouders gestelde voorwaarden, niet meer, maar veeleer minder trilling zal veroorzaken;

dat door de verbeterde fundering en de platen daarboven de slag of val der stampers 4 maal zal worden gebroken, en ook door de vervanging van de kamraderen door een drijfriem het stooten zeer zal worden verminderd;

Overwegende dat uit de rapporten van den provincialen Ingenieur van den Waterstaat blijkt, dat deze van oordeel is dat op zich zelf door de toevoeging van meerdere hei en stampers, en door de vermindering van den afstand, het gedreun in appellants

huis zeker zou toenemen, doch dat door de verbeterde fundering van die deelen van den molen welke de voorname oorzaken der trilling zijn, deze daarentegen zal worden beperkt, zoodat niet met zekerheid is te bepalen of de hinder door de verandering toenemen dan wel verminderen zal;

Overwegende, dat hier te onderzoeken valt of er gevaar bestaat dat de hinder en overlast, welke thans van den bestaanden molen in meerdere of mindere mate worden ondervonden, door de uitbreiding en verplaatsing zoodanig zullen toenemen dat eene weigering van vergunning voor de verandering der inrigting te regtvaardigen is;

Overwegende, dat bij het bestaan van oorzaken waaruit vermeerdering, en van andere waaruit vermindering van hinder te wachten is, over de gevolgen der verandering, gelijk men zich voorstelt die te doen plaats grijpen, niet met voldoende zekerheid kan worden geoordeeld, bepaaldelijk niet kan worden voorzien of na die verandering het bedrijf van photograaf in des appellants atelier al dan niet nog behoorlijk zal kunnen worden uitgeoefend, en er alzoo termen zijn de vergunning alleen voor een bepaalden proeftijd te verleenen, overeenkomstig art. 12 alinea 4 der wet van 1875;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Tiel dd. 15 Julij 1881, aan C. J. Groenendaal en zijne regtverkrijgenden voor een proeftijd, loopende tot 1 Januarij 1883, vergunning te verleenen om zijn oliemolen door stoom gedreven te verplaatsen in het perceel kadaster sectie E, n°. 1688, staande aan den Wal achter de Waterstraat in de gemeente Tiel en deze met drie olieslagbanken te doen werken, door middel van een nieuw horizontaal stoomwerktuig van 20 paardenkracht, alles volgens de bij dit besluit overgelegde beschrijving en plattegrondteekeningen onder de navolgende voorwaarden:

a. dat de lengte der fundatiepalen voor laden en potten bepaald worde op ten minste 5 meter, zijnde de zuivere lengte eerst te bepalen na inheijing van den eersten paal;

b. dat de onderlinge afstand van de palen worde bepaald in de lengte der fundatie op pl. m. 1.00 meter en in de breedte volgens de ter gemeente-secretarie berustende calqueteekening;

c. dat de zwaarte van de palen aan den kop worde bepaald op ongeveer 0.20 M. in diameter;

d. dat de gemetselde fundatie in aanleg breed worde ongeveer 2.25 meter en lang ongeveer 7.50 meter;

e. dat de gemetselde fundatie breed op peil worde ongeveer 1.30 meter en lang ongeveer 7.00 meter;

f. dat op de fundatie een hardsteenen plaat en op dezen een zwaren eikenhouten plaat met kopsch hout er in gewerkt, worde geplaatst juist daar waar de zoogenaamde stampers of meelpotten komen te staan;

g. dat de fundatie worde daargesteld van miskleurig hard graauw en slappe basterd tras, afgedekt door eene rollaag in sterke specie;

h. dat tot meerdere steun en stabiliteit van het geheel op verscheidene plaatsen

zware geslagen ijzeren trekstangen ingebragt worden, welke boven op de balken met moeren opgesloten worden;

i. dat de gemetselde fundatie der nieuw te bouwen afstandmuren worde aangelegd ter breedte van 0.90 meter en op peil gemeten ter dikte van 0.45 meter volgens bovengenoemde calqueteekening;

k. dat de afstand der olieslagbanken in eene schuine rigting gemeten van het hart der hei tot aan het begin van het atelier van den photograaf J. A. van Krieken, zijnde dit atelier een gedeelte van het perceel kadaster sectie E n°. 1544, worde bepaald op 16.80 meter;

l. dat de uitvoering van het werk zal moeten geschieden onder toezigt en goedkeuring van het gemeentebestuur;

m. dat de stoomketel blijve ter plaatse waar deze zich nu bevindt;

n. dat de bestaande schoorsteen geene verandering of wijziging zal ondergaan;

te bepalen dat de nieuwe inrigting zal behooren te zijn in werking gebragt vóór 1 Julij 1882.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 26 December 1881.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

OMSCHRIJVING in duplo opgemaakt behoorende bij het verzoekschrift van C. J. Groenendaal, olieslager te Tiel, tot het verplaatsen en uitbreiden van zijne stoomolieslagerij in het perceel sectie E n°. 1687.

De ondergeteekende geeft bij deze kennis, dat hij zijne stoomolieslagerij thans gevestigd in het perceel E, n°. 1688 gemeente Tiel, wenscht te verplaatsen naar het gedeelte van zijn eigendom, gelegen aan den Wal, kadastraal bekend onder sectie E, n°. 1688, fabriek.

Dat hij genoemde stoomolieslagerij wenscht te doen werken met 3 banken (in plaats van de thans bestaande 2 banken) stoommachine van 20 paardenkracht, terwijl de stoomketel met schoorsteen de tegenwoordige standplaats zal behouden.

Dat hij overigens genoemde inrigting zal daarstellen volgens hierbij overgelegde

Aan Heeren Burgemeester en Wethouders
der gemeente Tiel.

plattegrond-teekening in duplo, en zal bezigen tot de uitoefening van zijn beroep als olieslager.

Tiel, 6 Mei 1881.

't Welk doende,
(get.) C. J. GROENENDAAL.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 December 1881, No. 15.
Mij bekend:
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.
Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

2°. van 3 Januarij 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep van *F. Rörink te Lonneker, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd.* 12 *October* 1881 n°. 239, *waarbij aan A. Sanders vergunning is verleend tot het plaatsen van eene stoommachine in zijne smederij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, blz. 576).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van F. Rörink, te Lonneker, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd. 12 October 1881 n°. 239, waarbij aan A. Sanders vergunning is verleend tot het plaatsen van eene stoommachine in zijne smederij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 December 1881 n°. 124;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 31 December 1881 n°. 59, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat A. Sanders, mr. smid te Lonneker, aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente de vergunning heeft gevraagd, om op zijn perceel kadastraal bekend als gemeente Lonneker sectie C n°. 2616, eene stoommachine tot het in beweging brengen der werktuigen in zijne smederij te plaatsen;

dat Burgemeester en Wethouders bij besluit van 12 October 1881 n°. 239 de gevraagde vergunning hebben verleend;

dat adressant, van dat besluit bij Ons in beroep komende, verzoekt, dat het op grond van den gevreesden hinder moge worden vernietigd;

Overwegende, dat de appellant heeft verzuimd ingevolge het voorschrift van art. 15

al. 2 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) van het ingestelde beroep kennis te geven aan het gemeentebestuur van Lonneker en hij ook geene beteekening daarvan heeft gedaan aan den verzoeker der vergunning;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het door adressant ingestelde beroep te verklaren niet ontvankelijk.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 3 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den gemeenteraad van Oostdongeradeel van een besluit van Ged. Staten van Friesland, omtrent den staat van openbare, ter gemeene dienst van alle bestemde, waterstaatswerken in die gemeente.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 18 Nov. 1881 n°. 10, afd. Wat. A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep ingesteld door den gemeenteraad van Oostdongeradeel, van eene beslissing van Ged. Staten van Friesland van 16 Sept. 1881 omtrent den staat van openbare ter gemeene dienst van alle bestemde waterstaatswerken in die gemeente.

Het bezwaar van appellant betreft het gedeelte van den Dokkumer-Leeuwarder trekweg onder Aalzum en de daartoe behoorende kunstwerken, die naar zijn oordeel ten onregte door genoemde beslissing van Ged. Staten gebragt zijn op den staat van waterstaatswerken in de gemeente Oostdongeradeel, opgemaakt ter voldoening aan artt. 2 en 3 van het provinciaal reglement tot regeling van het toezigt der Staten op de openbare, tot de gemeene dienst van allen, bestaande waterstaatswerken in Friesland, niet in onderhoud of beheer bij het Rijk, bij de provincie of bij waterschappen, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 19 Junij 1878 n°. 15 en opgenomen in het Prov. blad van dat jaar n°. 76.

Op den staat, zooals die door den Gemeenteraad op 11 April 1881 was vastgesteld,

kwam dat gedeelte trekweg niet voor, niettegenstaande Ged. Staten toen reeds den gemeenteraad uitgenoodigd hadden het daarop te brengen, met vermelding dat de gemeenten Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Ferwerderadeel, Dantumadeel en Westdongeradeel, op welker gebied de overige gedeelten van dien trekweg gelegen zijn, die gedeelten wel op hare staten van waterstaatswerken hadden gebragt.

Appellant betwist dat bedoelde trekweg is een openbare tot gemeene dienst van allen bestemde weg. Aan de stad Dokkum is in 1646 door de Staten der provincie vergunning verleend om van de aan de Ee liggende landen tegen betaling een strook grond af te nemen en deze met bruggen en tillen te voorzien en te onderhouden tegen het genot van tol. Een koopbrief van 1654 constateert dien eigendom onder eenige daarin genoemde verpligtingen. Dit particuliere eigendom werd later door Dokkum tot delging van schuld verkocht aan eene corporatie „de oude Dokkumer boedel” genaamd, welke het nu voor eenige jaren in het openbaar heeft doen verkoopen. In den laatsten tijd is het nog een en andermaal verkocht. Het is dus een particulier eigendom, bezwaard met reed of pad voor en ten behoeve van particuliere eigendommen en inrigtingen. Mogen deze het regt hebben van den eigenaar een voldoend onderhoud te vorderen op grond van vroegere overeenkomsten, de Raad meent dat de eigenaar het regt van toezigt zelfs van een gemeentebestuur zou kunnen betwisten. Geen der besturen van de gemeenten, waaronder de trekweg ligt, heeft zich ooit het onderhoud aangetrokken, dan Dantumadeel en Leeuwarderadeel, die den weg in 1854 onder de rubriek „hoofdwegen” op den staat van onderhoudswerken hebben gebragt. Appellant vreest dat als de weg op den staat wordt gebragt, de eigenaar door hem wordt gelast het zoo erg verwaarloosde te herstellen, en 't gemeentebestuur, bij gebreke van voldoening aan dien last, zelf de herstelling deed uitvoeren, zijn regt van verhaal door den eigenaar zou worden betwist, te meer omdat men indertijd verzuimd heeft aan dit deel van den weg een kadastraal nommer te geven, en het dus niet met zoodanig nommer in den koopbrief wordt aangeduid, waarom de eigenaar van den trekweg beweert, dat het gedeelte Oostdongeradeel hem niet toebehoort.

Toen Burg. en Weth. van Oostdongeradeel deze gronden bij hun schrijven van 9 Mei 1881 aan Ged. Staten hadden kenbaar gemaakt, heeft dat Collegie bij brief van 19 Mei 1881 geantwoord. Ged. Staten wezen er op dat de Staten van Friesland bij octrooi van 6 Maart 1646 vergunning hebben verleend aan den Magistraat en Vroedschap van Dokkum om langs de Noordzijde van de Ee, een trekpad te maken van Dokkum tot Leeuwarden en zulks uit overweging dat die weg zou strekken „tot „gerijf ende dienste van 't Landt in 't gemeen ende tot profijt van de ingesetenen „ende gerijf van de reijsende man in 't particulier”; en daarbij den geoctrooieerden gegeven hebben „consent omme sooveele landt van de aenliggende landen naer haer „te nemen en te gebruijcken als tot het voorschrevene treckpadt ende ringhsloodt „vereischt zal worden, zoo nochtans dat de Magistraedt ende Froedtschap aan de „eigenaars geholden zal zijn de behoorlijcke prijs te betalen, 't zij bij goedwilligh „accoordt, Tauxatie van den Hove ofte anderzins.” Tevens werd aan de geoctrooieerden vergunning verleend tot het heffen van een tol tot vinding van de kosten van onderhoud. Ged. Staten herinneren daarbij aan de uitvoering aan dat octrooi gegeven en aan de destijds opgemaakte staten van de voor het werk ingenomen gronden. Er heeft

hier ten behoeve van den wegsaanleg, als een werk van openbaar nut, onteigening plaats gehad op de wijze en met de formaliteiten, destijds gebruikelijk. De bestemming van den weg is tot heden onveranderd gebleven. Hij wordt nog altijd door het publiek gebruikt en voor dat gebruik wordt tol geheven. Door de acte van abandon en latere koopacten moge hij in andere handen zijn overgegaan, de aard en de bestemming van den weg konden door die overgangen niet veranderen. De koopers toch verkregen geene andere regten en verpligtingen dan hunne voorgangers hadden en de tegenwoordige eigenaars staan dus in de plaats van de oorspronkelijke geoctrooieerden. De weg was altijd en is nog bestemd voor den publieken dienst en behoort op den staat van waterschapswerken voor te komen.

Bij schrijven van 23 Augustus 1881 verklaarden Burg. en Weth., dat de Raad door den brief van Ged. Staten niet van dwaling overtuigd was. De Raad meent dat de staat bestemd is om bij gebreke van eenig ander wettig stuk het goed onderhoud der daarop gebragte werken te verzekeren, en dat het dus niet noodig is daarop werken te brengen, ten aanzien van welke de verpligting tot onderhoud bij contract of andere acte geregeld is en daaruit bewezen kan worden. De raad beschouwt het octrooi als eene privaatregtelijke overeenkomst tusschen Dokkum en het provinciaal bestuur. Door den koop van de strook gronds is Dokkum eigenaar geworden; de stad legde den weg aan in haar bijzonder belang; omdat het billijk was dat, zoo Dokkum het gebruik door particulieren onverpligt toeliet, het daarvoor vergoeding zou krijgen, te meer omdat de stad daardoor aan een rigtig onderhoud gebonden werd, zal de tolheffing zijn toegelaten. Het goed onderhoud is eene voorwaarde door het provinciaal bestuur gesteld. Wordt die voorwaarde niet meer nageleefd, dan zal de vergunning kunnen worden ingetrokken, althans de voorregten tegenover den last des onderhouds gesteld. In Dantumadeel schijnen de belangen van trekweg en rijweg vereenzelvigd te zijn; daar schijnt dus een toezigt van 't gemeentebestuur gewettigd. Bij het in Oostdongeradeel gelegen eind trekweg is het gemeentebelang in geen enkel opzigt betrokken, zoodat gemeentelijk toezigt hier alleen, ware 't bestaanbaar, zou zijn ten behoeve van contractanten.

Niettegenstaande deze opmerkingen hebben Ged. Staten den weg met de kunstwerken op den staat gebragt en dezen, aldus aangevuld, definitief vastgesteld. Voor de gronden van deze beslissing verwezen Ged. Staten naar hun schrijven van 19 Mei hierboven medegedeeld.

Tegen deze beslissing is het beroep op Z. M. gerigt. Met verwijzing naar de gronden ontwikkeld in de beide hierboven medegedeelde brieven van 9 Mei en 23 Aug. 1881 verzoekt de gemeenteraad, dat Z. M. het besluit van Ged. Staten van 16 Sept. moge vernietigen, opdat zóó van genoemden staat de bedoelde trekweg met de kunstwerken moge worden gerooieerd.

Bij hun ambtsberigt over dit adres verwijzen Ged. Staten naar hun schrijven van 19 Mei 1881, en leggen zij een afschrift over zoo van gemeld octrooi als van het Koninklijk besluit, bepalende dat op het gedeelte van denzelfden trekweg, hetwelk in de gemeente Leeuwarderadeel is gelegen, de artt. 179*h*, 141 en 180 der Gemeentewet van toepassing zijn. Zij merken verder op, dat de aanleiding tot het verzet in dezen voor de hand ligt; de Gemeenteraad vreest dat hij te eeniger tijd zich verpligt zal zien art. 180

der gemeentewet toe te passen en dat de kosten moeijelijk op den nalatige zullen zijn te verhalen. Maar zijn beroep is ongegrond en behoort alzoo te worden afgewezen.

In een nader schrijven aan den Raad van State wijst de gemeenteraad nog eens met nadruk op de omstandigheid, dat de weg in quaestie te allen tijde is geweest en nog is een privaat eigendom bij welks ontstaan de gemeente van meet af eene lijdelijke rol heeft vervuld.

Burg. en Weth. van Leeuwarden hebben in een schrijven aan den Raad van State de opmerking gemaakt, dat vermits de trekweg in geschil is een geoctrooieerd werk, het volgens de laatste alinea van art. 1 van het boven reeds aangehaalde reglement niet onder de bij dat reglement bedoelde waterstaatswerken is begrepen en derhalve ten onregte op den staat is gebragt.

De afdeeling heeft het noodig geacht het gevoelen van Ged. Staten over deze opmerking in te winnen.

Ged. Staten hebben geantwoord, dat de Staten, toen zij in 1878 regelen vaststelden voor het hun bij de Grondwet en de Provinciale wet opgedragen toezigt, meenden dat, behalve voor verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen en spoorwegen, waaromtrent bijzondere wetten en reglementen bestaan, zoodanige regeling ook niet noodig was voor geoctrooieerde of geconcessionneerde werken; dat zij daarbij het oog hadden op de octrooien en concessiën van later tijd, waarbij het onderhoud en het toezigt voldoende zijn geregeld, geenszins op de vroegere octrooien, waarbij wel in den regel de geoctrooieerden met het onderhoud der te maken werken werden belast, maar waarbij omtrent het toezigt op dat onderhoud geen voorschriften werden gegeven.

Bij de toepassing, schrijven Ged. Staten verder, bleek echter dat een enkel bestuur, zich beroepende op het woord *„geoctroijeerde”* in het 2e lid van art. 1 voorkomende, beweerde, dat de openbare werken, voor het maken waarvan onder een vroegere orde van zaken octrooi was verleend, niet door het reglement werden beheerscht. De app., meenen Ged. Staten, geeft echter geen blijk dat die opvatting ook de zijne is. Daar van die opvatting het gevolg zou worden, vervolgen Ged. Staten, dat tal van werken, die zonder eenigen den minsten twijfel tot de gemeene dienst van allen bestemd zijn, geheel zonder toezigt zouden zijn, hebben de Staten bij hun besluit van 9 Nov. 1881, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 27 Nov. d. a. v. n°. 11, Prov. blad n°. 134, genoemd art. 1 in dien zin gewijzigd, dat de woorden *geoctroijeerde en geconcessionneerde* zijn doorgehaald.

III. het beroep van *de firma J. van Straaten en Zoon te Dordrecht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders aldaar, waarbij haar eene nadere voorwaarde is opgelegd voor de uitoefening harer vetsmelterij.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Bij besluit van 15 September 1877 n°. 1 hebben Burg. en Weth. van Dordrecht aan de firma J. van Straaten en Zoon aldaar, vergunning verleend om hunne reeds

sints 1866 bestaande vetsmelterij, te mogen overbrengen in een steenen gebouwtje, op te rigten op een ander deel van het ten gezegden einde reeds bij hen in gebruik zijnde perceel, kadastraal bekend als gemeente Dordrecht, sectie D n°. 580 en 581.

Aan die vergunning waren een zestal voorwaarden verbonden. De ondervinding bewees echter, dat die voorwaarden — naar beweerd wordt, ook niet volledig nageleefd — onvoldoende waren om voor de omgeving den stank te keeren, dien de vetsmelterij, zoo dikwijls zij in werking gebragt werd, verspreidde. Van daar dat Burg. en Weth. bij besluit van 6 Dec. 1880 n°. 4 — met inachtneming van art. 17 2e lid der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) — eenige dier voorwaarden wijzigden en andere, nieuwe, aan den concessionaris oplegden. Deze heeft zich daaraan onderworpen. Thans echter is art. 17 voornoemd andermaal op hem toegepast. En dit heeft aanleiding gegeven tot het onderwerpelijk geschil.

Uit overweging namelijk, dat de goede werking van een in 1877 door hen voorgeschreven dampvanger boven elk der beide smeltketels verijdeld wordt, naar zij meenen, door het openzetten of openlaten der ramen en deuren van het gebouw, hebben Burg. en Weth. bij besluit van 12 Sept. ll. n°. 3, na verhoor van den concessionaris, hem alsnog opgelegd de navolgende nieuwe voorwaarde:

„Gedurende den tijd, dat er vet wordt gesmolten, moeten al de raam-, deur- en „luikopeningen van 't gebouw waarin die bewerking plaats heeft, gesloten zijn, terwijl, „bijaldien alsdan op andere wijze in de luchtverversching binnen 't gebouw moet wor„den voorzien, zulks zal moeten geschieden door middel van twee luchtroosters in „de zijmuren van 't gebouw, ter hoogte van den vloer aan te brengen ten genoegen „van de directie der gemeentewerken."

Met inachtneming van termijn en voorschriften bij de wet bepaald, is de concessionaris van dat besluit in beroep gekomen bij Z. M. In zijn daartoe strekkend adres voert hij o. a. aan, dat die nieuwe voorwaarde zóó bezwarend is, dat ze met intrekking der wettig verkregene concessie gelijk staat; dat toch bij en gedurende het smelten voortdurend personeel moet tegenwoordig zijn om door aanhoudend roeren tegen het aanbranden van het vet te waken; en dat dusdanige arbeid onmogelijk wordt, wanneer niet meer aanvoer van versche lucht plaats heeft dan door twee roosters in de zijmuren van 't gebouw verkregen kan worden; een te ernstiger bezwaar voor den appellant, nu de bepaling van de afmetingen dier roosters geheel wordt overgelaten aan het door niets beperkte welbehagen van de directie der gemeentewerken.

Aan dien grief voegt de appellant nog enkele andere opmerkingen ten betooge van het in 't algemeen niet noodige van nadere bepalingen. De dampen zijner fabriek, die de appellant wel is waar niet „welriekend" durft te noemen, zijn, naar zijn oordeel, niet „walgelijk" in den zin der wet. Een goed deel van het jaar in het warmere saizoen werkt, zegt hij, zijn fabriek niet of zeer weinig. En de plaats waar zij staat, behoort, naar hij beweert, tot de mindere, aan de nijverheid overgelatene buurten van de stad.

Gedeputeerde Staten van Zuidholland — ter zake om berigt en raad verzocht — hebben het advies van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat ingewonnen.

Deze, die een onderzoek in loco ingesteld en eene proef omtrent de werking der smelterij en der wijziging, die er in te brengen ware, genomen heeft, verklaart zich eenerzijds te vereenigen met het denkbeeld, waarvan Burg. en Weth. laatstelijk zijn uitgegaan, doch andererzijds toch ook te beamen wat de appellant aanvoert tegen de wijze waarop aan dat denkbeeld uitvoering is gegeven. Hij acht het „letterlijk onmogelijk" de vetsmelterij te exploiteren bij gesloten ramen en deuren en zonder dat op andere, voldoende wijze voor de luchtverversching gezorgd worde. Hij geeft mitsdien in overweging in deze te voorzien:

„*a.* door zooveel openingen in de muren en deuren, al of niet met roosters afge-„sloten, als de appellant noodig zal oordeelen, met deze beperking evenwel dat de „bovenkant dier openingen niet hooger mag zijn dan 40 cM. boven den vloer van „het gebouwtje."

En hij wil verder het wegtrekken der dampen nog verzekerd zien:

„*b.* door een luchtkoker met een binnenwerkschen diameter van niet minder dan „70 cM. in het midden van het gebouwtje waaiersgewijze uitloopende en opgaande „tot de hoogte van minstens 15 M. boven den beganen grond."

In hun ambtsberigt van 5 Dec. ll. n⁰. 77 verklaren Ged. Staten zich met die zienswijze te vereenigen. Wordt de voorwaarde aldus gewijzigd, zoo zal, meenen zij, de voornaamste grief van den appellant worden weggenomen en tevens aan de bezwaren, die tegen de vetsmelterij zijn ingebragt, op voldoende wijze zijn tegemoet gekomen.

Nadat de overweging van het aldus toegelichte geschil krachtens Zr. Ms. magtiging van 13 Dec. ll. n°. 4 bij den Raad van State was aanhangig gemaakt — zijn bij deze Afdeeling drie memoriën ingekomen:

1°. eene van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht, waarbij zij omstandig uiteenzetten wat hen tot het opleggen der nieuwe voorwaarde heeft geleid — en verder er o. a. op wijzen: dat de concessionaris, die nu de gestelde voorwaarde zóó bezwarend oordeelt als stond ze met sluiting der onderneming gelijk, toen hij ter voldoening aan art. 17 al. 2 der wet gehoord werd, geen overwegende bedenkingen inbragt om haar te aanvaarden.

Dat bij die voorwaarde de luchtverversching eene bijzondere voorziening zou eischen, hadden Burg. en Weth. geenszins over het hoofd gezien. Juist daarom hadden zij de bepaling betreffende het aanbrengen van twee luchtroosters in de zijmuren ter hoogte van den vloer, aan de nieuwe voorwaarde verbonden. Zij wijzen er ten slotte nog op, dat de appellant weinig gezindheid getoond heeft om door trouwe naleving van hetgeen hem gaandeweg voorgeschreven is, meê te werken tot vermindering van den hinder, dien zijne stank-wekkende inrigtingen voor de digtbevolkte buurt, waarin ze staat, te weeg brengt.

2°. eene memorie van de appellerende firma. Deze bepaalt zich tot bespreking der door den Hoofdingenieur ontworpene en door Ged. Staten aanbevolene gewijzigde voorwaarde.

Erkennende dat zij aannemelijker zoude zijn dan de opgelegde — dringt de appellante nogthans in tweeërlei zin op verligting aan. Vooreerst wenscht zij den luchtkoker in het gebouw beperkt te zien tot een diameter van 40 cM. binnenwerks, in steê van

70 — en ten andere meent zij, dat eene hoogte van 10 M. volkomen voldoende zou wezen.

Eindelijk 3°. eene memorie van Mr. J. Dutry van Haaften en een aantal andere bewoners of eigenaren van aan de bewuste inrigting grenzende perceelen.

De adressanten zetten daarbij in den breede uiteen hoe en met welke schadelijke grondstoffen in de bewuste inrigting wordt gewerkt. Zij wijzen met nadruk op den schromelijken hinder die er door hen van wordt ondervonden, en dringen aan op handhaving der gestelde voorwaarde.

Als gemagtigde van appellante voert het woord Mr. J. KNOTTENBELT, advocaat te Rotterdam. Hij doet opmerken, dat men hier niet te doen heeft met eene nieuwe industrie, maar met eene inrigting die reeds gedurende 16 jaren op dezelfde plaats heeft bestaan. In 1879 zijn de bewoners in den omtrek er van voor het eerst begonnen grieven te opperen en in 1880 werden door Burg. en Weth. nieuwe voorwaarden opgelegd, welke appellante uitdrukkelijk ontkent niet te zijn nagekomen. Van 6 Dec. 1880 af was de zaak volkomen en règle, doch toen deden zich wederom bezwaren hooren en wel in de eerste plaats werden klagten ingebragt door Mr. J. Dutry van Haaften, en ten gevolge van diens adres, ook door andere bewoners onderteekend, werd door Burg. en Weth. een besluit genomen dat volkomen gelijk staat met een bevel tot sluiting der inrigting van appellante. Pleiter tracht de bezwaren van het adres van Mr. Dutry van Haaften te wederleggen en merkt op, wat betreft het daarin aangevoerde, — dat van heinde en ver bedorven vet wordt aangevoerd, — dat in den druksten tijd 3600 kilo vet per week gesmolten wordt maar dat dit meest uit de schapenslagterij te Rotterdam versch wordt aangebragt. Het verspreiden van onaangename dampen bepaalt zich slechts tot drie uren op enkele dagen 's weeks, tijdens het vet gekookt wordt. Het komt hem voor dat men gereedelijk zal kunnen volstaan met aan de firma van Straaten op te leggen de voorwaarde door den hoofdingenieur aangegeven, doch alleen die wat de openingen in muren en deuren betreft, daar z. i. het maken van een luchtkoker voor het wegtrekken van dampen niet een publiek maar een privaat belang, dat van appellante, betreft.

Door den heer VAN STRAATEN worden wijders aan de Afdeeling, op vragen van den president en de leden, inlichtingen van plaatselijken en technischen aard verstrekt.

IV. het beroep van *R. Schetters, te Valkenburg (hertogdom Limburg), van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener smederij.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Op het verzoek van Bernard Schetters, van beroep smid, wonende te Valkenburg, om vergunning tot oprigting eener smederij op een gedeelte van het perceel, kadastraal in genoemde gemeente bekend in sectie A n°. 373, zijnde thans een stal en gelegen aan de groote straat te Valkenburg, werd door Burg. en Weth. van Valkenburg, bij besluit van 10 Oct. 1881 afwijzend beschikt, op grond van de daartegen door de buren, Gebr. Meeuwissen, ingebragte, door Burg. en Weth. gedeelde bezwaren, daarin bestaande, dat voor hunnen molen en voor hunne verdere nabijgelegen

gebouwen door de smederij brandgevaar zou ontstaan wegens de aanwezigheid van een stroodak op des verzoekers woning, die onmiddelijk grenst aan de plaats, waar de smederij zou worden gevestigd.

Van deze afwijzende beschikking is Schetters in hooger beroep gekomen bij Z. M. Hij geeft te kennen dat de voorgenomen smidse zal komen in den stal, die geheel van steen gebouwd en met pannen gedekt is. Daarnaast is het woonhuis gelegen, dat vroeger geheel met stroo gedekt was, maar nu naar den kant der smidse met pannen. De overkant van dat dak is nog wel van stroo, maar de schoorsteenpijp, aangebragt in het pannendak, is wel 5 Meter van het stroodak verwijderd. Appellant wijst er voorts op dat Gebr. Meeuwissen wel bezwaren hebben ingebragt, maar dat de andere buren overtuigd zijn, dat er geen gevaar bestaat, terwijl genoemde gebroeders blijkbaar zelve ook niet veel hechten aan dat gevaar, daar zij anders voor eenige jaren niet een nieuwen bakoven zouden hebben doen maken, waarvan de schoorsteen nabij het bovenbedoelde stroodak uitkomt.

Op appellants adres gehoord, hebben Burg. en Weth. berigt, dat eene smederij, op 5 Meter afstand van een stroodak, een voortdurend gevaar oplevert, van dien aard, dat zij de gevraagde vergunning zouden hebben geweigerd, ook dan, als er geene bezwaren waren ingebragt, en dat alléén Gebr. Meeuwissen bezwaar hebben geopperd, omdat zij alléén ook bij deze zaak belang hebben. Het bestaan van den bakoven dier gebroeders wordt door Burg. en Weth. niet ontkend, maar zij geven op, dat dit hun onbekend was, daar die oven van de straat niet zigtbaar is.

Ged. Staten van het Hertogdom Limburg zijn, blijkens het van hen ingewonnen ambtsberigt, van meening, dat de beschikking van Burg. en Weth. dient te worden vernietigd, omdat zij op het hun gedaan verzoek, gelijk het is ingediend, niet hadden behooren te beschikken, daar de bij dat verzoek overgelegde stukken niet voldoen aan hetgeen wordt voorgeschreven onder 1° en 2° van art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95).

Nadat deze zaak bij de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur was aangebragt, hebben Gebr. Meeuwissen in eene ingediende memorie hunne bezwaren herhaald en nader toegelicht, en is voorts door 10 onderteekenaren, allen, gelijk zij opgeven, wonende te Valkenburg in de buurt van het gebouw, waarin de appellant zijne smederij wenscht te hebben, eene verklaring ingezonden, houdende dat door die smederij noch voor hunne aangrenzende en nabij gelegen eigendommen, noch voor iemand anders, met grond eenig gevaar te vreezen is, en dat de éénige buurman, die bedenkingen inbrengt, daartoe bewogen wordt door eene reden, vreemd aan de vraag van gevaar, met het doel om het bestaande kleine gedeelte stroodak te zien weggenomen.

Voorts hebben Burg. en Weth. nog nader bij een brief te kennen gegeven, dat wegens den voortdurend onveranderden localen toestand, er huns inziens geene termen bestaan om op de afwijzende beschikking terug te komen. En eindelijk is door den app., behalve een verzoek, dat in 't belang van het voor hem onontbeerlijk bestaanmiddel spoedig eene beslissing moge worde genomen, nog eene situatieteekening ingezonden op de schaal van 1 op 100, van den stal, waarin hij de smederij zou willen oprigten en van de daarnevens gelegen gebouwen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Derde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 25 *Januarij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendarissen: Mr. G. J. Roijaards en Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Aan de orde is:

I. het beroep van *het hoofdbestuur van het Waterschap Reiderland, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene verordening houdende wijziging in de keur op het onderhoud van en tegen benadeeling van schouwbare voorwerpen in genoemd waterschap.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

In het waterschap Reiderland is eene keur of politieverordening geldende, vastgesteld door het hoofdbestuur van dat Waterschap, goedgekeurd door Ged. Staten van Groningen, en behoorlijk afgekondigd op den 24 Dec. 1869: *op het onderhoud van en tegen benadeeling der schouwbare voorwerpen.* Op den 14 September 1881 besloot genoemd hoofdbestuur in zijne openbare vergadering, eenige nieuwe bepalingen in die keur te brengen en wel door wijziging van artt. 10, 11, 15 en 16. Dit besluit werd genomen behoudens goedkeuring van Ged. Staten en aan dit collegie toegezonden. Bij besluit van 28 October 1881, 1e afd. n°. 99, hebben Ged. Staten hunne goedkeuring aan dat besluit van het hoofdbestuur onthouden, en wel uit hoofde daarin de twee volgende bepalingen voorkwamen: „1°. In plaats van art. 11 I.a. *d*, thans „luidende: (Het is verboden) „riolen, mestplaatsen en secreten in de kanalen te laten „uitloopen„, wordt gelezen: „zonder schriftelijke vergunning de kanalen, en de slooten „en greppen welke er mede in gemeenschap staan, te vermengen of te verontreinigen

„met faecalien of andere vette, vuile of scherpe stoffen; 2°. aan art. 11 toe te voegen „sub La. *i*: „vreemd water in het waterschap of het onderdeel in te laten anders dan „met schriftelijke vergunning van het hoofd- of de onderdeels-besturen.” Tegen eerstgenoemde bepaling merkten Ged. Staten op: „dat dit verbod van te algemeene strekking is en vele bezwaren zou opleveren, terwijl het in zijne algemeenheid niet wordt „gevorderd door het algemeen belang van het waterschap; en dat door die bepaling „aan het bestuur de magt zou worden gegeven om bestaande inrigtingen op te heffen „en de oprigting van andere te verhinderen, wat niet tot de bevoegdheid van een „waterschapsbestuur behoort.” Omtrent de tweede bepaling overwogen Ged. Staten: „dat in art. 47 (van het Reglement van het waterschap Reiderland) aan het hoofd„bestuur is opgedragen het oppertoezigt over de afsluiting van het water van andere „waterschappen; dat volgens art. 79 van het reglement de te maken keur voorschriften „moet inhouden tegen benadeeling der schouwbare voorwerpen en op het onderhoud; „dat het geven van vergunning om vreemd water in het waterschap in te laten, ge„heel iets anders is dan genoemd artikel bedoelt, en dit daarenboven ook niet tot de „bevoegdheid noch van het hoofdbestuur noch van de onderdeelsbesturen behoort.”

Hierop heeft het hoofdbestuur bij een adres aan Z. M. den Koning, gedagteekend Winschoten den 14, bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen den 17 Nov. 1881, verzocht dat het den Koning moge behagen „om, op grond van art. 100 van het waterschaps„reglement, in verband met art. 166 der provinciale wet, het besluit van Ged. Staten „van Groningen te stellen buiten effect, of zoodanige andere beschikking te willen „nemen als kan strekken tot het in het leven roepen der door het Hoofdbestuur „gewenschte strafbepalingen.” In dit uitvoerig adres deelt het Hoofdbestuur hoofdzakelijk mede, dat de aanleiding tot het maken van de eerste gewraakte bepaling is geweest het bestaan van eene stroopapierfabriek, genaamd „de Aastroom”. zich zonder vergunning bevindende in het zesde onderdeel van Reiderland, dat een deel der gemeente Oude Pekel-A en een deel der gemeente Winschoten bevat; over deze fabriek waren herhaalde klagten ingekomen, dat zij het water uit een ander waterschap opnam en het met scherpe stoffen bezwangerd, als vuil en stinkend vocht, weder uitloosde in de slooten en greppen van het 6e onderdeel, alsmede in de kanalen aldaar en in het hoofdkanaal, het Beersterdiep, zoodat aldaar de visschen er van stierven. De verbodsbepaling, strekkende om dit euvel te doen ophouden, ligt volgens den adressant binnen de grens zijner bevoegdheid op grond van art. 41 van het reglement van Reiderland. Tot staving van zijn bezwaar haalt appellant eene beschikking aan, vermeld in het verslag van Ged. Staten van Noordholland over 1879, waarbij de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, namens den Koning, aan het Gemeentebestuur van Haarlem had te kennen gegeven dat er geene termen waren gevonden tot vernietiging wegens strijd met de wet van een besluit van Ged. Staten tot goedkeuring van eene keur van den Veenpolder, houdende verbod om zonder toestemming van het polderbestuur het polderwater te verontreinigen.

Ook door de afkeuring van de bepaling sub 1 van art. 11 acht adressant zich bezwaard. Art. 47 van het reglement van Reiderland draagt aan het hoofdbestuur het oppertoezigt op over de afsluiting van het water van andere waterschappen. Bij de uitoefening van deze functie was het hem gebleken dat de jaarlijksche schouw langs

de grenzen van het waterschap geen waarborg opleverde dat de afsluiting, tijdelijk in orde, tusschentijds niet werd verbroken; van den anderen kant waren er gevallen waarin het waterschap naburige waterschappen door in- en doorlating van water moest helpen.

Derhalve achtte adressant een verbod om zonder toestemming van het bestuur vreemd water in te laten, allezins noodig.

Naar het oordeel van Ged. Staten van Groningen, die over deze zaak zijn gehoord, is de adressant niet-ontvankelijk in zijn beroep, omdat de keuren van waterschappen wel de goedkeuring van Ged. Staten behoeven om verbindend te worden, luidens art. 158 der Provinciale wet, art. 31 van het Grondreglement voor de waterschappen in Groningen en art. 50 van het Reglement van Reiderland, maar nergens wordt een hooger beroep toegekend van een besluit houdende weigering van goedkeuring; wel beroept de adressant zich op art. 100 van laatstgemeld Reglement, maar daarbij wordt iets anders geregeld. In art. 100 wordt een beroep op den Koning toegelaten van de beslissingen van Ged. Staten in alle geschillen tusschen het Hoofdbestuur en de onderdeelsbesturen, tusschen deze onderling, tusschen de besturen en ingelanden of tusschen de ingelanden onderling, rakende de uitlegging of toepassing van dit Reglement.

Omtrent de keur zelve handhaven Ged. Staten hunne vroegere zienswijze en doen opmerken dat de stroopapierfabriek „de Aastroom” niet zonder vergunning water uit het waterschap Westerwolde opneemt en in het waterschap Reiderland overbrengt, maar daartoe eene vergunning van Ged. Staten had bekomen, zooals vereischt werd volgens art. 34 van het Provinciaal Reglement op het toezigt der wateren, bruggen en waterwerken in Groningen, goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van 18 Aug. 1855, n°. 44.

Nadere stukken zijn niet bij den Raad van State ingekomen

II. het beroep van *den Raad der gemeente Workum, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, waarbij goedkeuring wordt onthouden aan het besluit van dien raad tot verkoop van onroerend eigendom der gemeente.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Zooals te vinden is in het Charterboek van Vriesland, deel V, blz. 502 en 519, hebben de Staten van die provincie bij resolutie van 5 Maart 1647: „aan den „Magistraat der stad Workum geconsenteert en vergunt het octroy, omme te maken „een Trekwech van Worckum op Bolswerd”, en bij Resolutie van 10 Maart 1649: „de Edele Magistraat der stede Workum geoctroyeert ende geconsenteert, omme in „vervolg van het octrooy van yegelijk persoon, 't gerijf van het Trekpad genietende, „te heffen en te ontvangen één stuiver agt penningen; ordonnerende allen ende een „yegelijk sigh daarna te reguleren.” De destijds aangelegde trekweg, strekkende langs de vaart van Workum naar Bolsward, bestaat nog en is gelegen in de gemeenten Workum, Wonseradeel en Bolsward. Tol wordt thans geheven volgens tarief, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 13 April 1876 n°. 4, en de concessie tot tolhef-

fing is laatstelijk verleend bij Koninklijk besluit van 25 October 1878 n°. 42 tot den 1 Mei 1882.

In zijne vergadering van 20 Mei 1881 heeft de gemeenteraad van Workum overwogen: "dat de instandhouding van den trekweg van Bolsward naar Tjerkwerd voor "het openbaar verkeer niet meer noodig is, daar de bestaande rijweg voldoende in "de behoefte voorziet, en de trekweg alleen nog maar wordt gebezigd als binnenpad; "dat de trekweg van Workum naar Bolsward indertijd is aangelegd ten behoeve eener "bargedienst tusschen genoemde plaatsen; dat nu de bargedienst opgeheven en door "eene stoombootdienst is vervangen, de gemeente Workum bij dien weg, die zijne "bestemming heeft verloren, geen belang meer heeft; dat die weg thans in een zeer "vervallen toestand verkeert, hoofdzakelijk veroorzaakt door de bestaande stoomboot-"diensten, en dat de onderhoudskosten voor de gemeente te bezwarend zijn; dat dit "onderhoud uit de opbrengst der tollen niet kan worden bestreden; dat de verleende "vergunning tot tolheffing expireert met den 1 Mei 1882"; en besloot die gemeenteraad: "A. Het tolhuis "het Oortje", te Bolsward, en het eind trekweg van dat "tolhuis tot de brug aan de buurt te Tjerkwerd te verklaren, niet meer ter openbare "dienst bestemd te zijn; B. behoudens goedkeuring van Ged. Staten de genoemde "voorwerpen publiek te verkoopen; C. na den verkoop aan de opbrengst eene be-"stemming te geven."

Den 2 Junij d. a. v. besloten Ged. Staten van Friesland hunne beslissing omtrent de gevraagde goedkeuring te verdagen en noodigden het gemeentebestuur uit, aan de belanghebbenden kennis door middel van nieuwsbladen te geven van het voornemen om het tolhuis en den trekweg te verklaren niet meer voor de openbare dienst bestemd te zijn. Aan die uitnoodiging werd voldaan met dit gevolg, dat Burg. en Weth. van Bolsward en van Wonseradeel missives aan den Commissaris des Konings inzonden, houdende bedenkingen tegen het Raadsbesluit van Workum, ten gevolge waarvan Ged. Staten aan Burg. en Weth. van Workum verzochten, de intrekking van dat Raadsbesluit te willen bevorderen. Edoch in zijne vergadering van 25 Aug. besloot de Gemeenteraad van Workum zijn besluit van 20 Mei te handhaven, en aan Ged. Staten te schrijven met redenen tot wederlegging van de bezwaren uit de gemeenten Bolsward en Wonseradeel ingebragt, o. a. met aanbod om den trekweg en tol zelfs om niet over te dragen zoo eene der beide gemeenten die mogt willen overnemen.

Op den 15 September schreven Ged. Staten aan den Minister van Binn. Zaken, aan Z. Exc. verzoekende het Raadsbesluit van 20 Mei, voor zooveel het punt A betreft, aan Z. M. ter vernietiging voor te dragen wegens strijd met de wet en het algemeen belang; zij gaven ten zelfden dage van deze hunne voordragt kennis aan den Gemeenteraad van Workum. Naar hun oordeel heeft de gemeenteraad geheel ten onregte een besluit, zooals in art. 230 al. 1 der Gemeentewet is bedoeld, genomen ten aanzien van onroerende zaken, tot publieke dienst bestemd, maar buiten het grondgebied der gemeente gelegen. Daaromtrent beriepen Ged. Staten zich op de Kon. besluiten van 28 Mei 1852 (*Stbl.* n°. 105) en van 20 Julij 1857 (*Stbl.* n°. 88). Zij achten het tevens strijdig met het publiek belang, dat Workum zich onttrekke aan hare verpligting tot onderhoud van den trekweg, alleen op grond dat deze vroeger voordeel voor de

gemeente opleverde, maar dit nu niet meer doet. Wel is de langs dien trekweg gelegene vaart sedert 1874 in beheer en onderhoud bij de provincie; maar deze regeling, die ten voordeele van de betrokkene gemeenten is ingevoerd, ontheft de gemeente Workum, als concessionaris van dien trekweg, niet van haren onderhoudspligt voor dien weg.

De Minister van Binn. Zaken difficulteerde in het voorstel van Ged. Staten te treden, en gaf aan dat collegie den raad, hunne goedkeuring aan het besluit van den Gemeenteraad te onthouden; dan zou deze waarschijnlijk volgens art. 200 der Gem.-wet, bij den Koning in beroep komen. Ged. Staten van Friesland hernieuwden hun voorstel, daarbij opmerkende dat het raadsbesluit, voor zoover het strekt tot openbaren verkoop van het tolhuis en trekpad, van secundair belang is in dien zin, dat indien de hoogere goedkeuring daaraan werd onthouden, het besluit tot verklaring van niet meer tot de publieke dienst te zijn bestemd niettemin van kracht zoude blijven, terwijl juist daartegen de voorname bezwaren gelden. De Minister bleef evenwel bij zijn vroeger geuit gevoelen en gaf andermaal aan Ged. Staten in overweging, de gevraagde goedkeuring van het besluit tot verkoop te weigeren, op grond, dat de verklaring van onttrekking aan de publieke dienst had behooren uit te gaan van den Raad der gemeente waarin de quaestieuse voorwerpen zijn gelegen. Aan dit verlangen des Ministers gaven Ged. Staten gehoor, en verklaarden bij Resolutie van 27 Oct. 1881 n°. 41 2e afd.. het boven omschreven besluit van den Gemeenteraad van Workum niet goed te keuren, op grond: „dat de genoemde voorwerpen, voor de publieke „dienst bestemd, zijn gelegen buiten en niet behooren tot de huishouding der gemeente „Workum; dat volgens art. 230 der Gemeentewet de verkoop daarvan niet geoorloofd „is, dan na eene verklaring, dat zij niet meer ter openbare dienst bestemd zijn; dat „die verklaring behoort uit te gaan van den Raad der gemeente, waarin ze gelegen „zijn; dat in casu zoodanige verklaring niet is overgelegd niet alleen, maar de besturen „der gemeenten, waarin die voorwerpen gelegen zijn, te weten Bolsward en Wonsera- „deel, zich krachtig tegen het besluit van den Raad der gemeente Workum verzetten; „dat mitsdien een verkoop daarvan, waartoe laatstgenoemde Raad heeft besloten, in „strijd zou zijn met de wet.”

Het is tegen deze resolutie dat de gemeenteraad van Workum in beroep is gekomen bij Z. M. den Koning. Zijn adres, gedagteekend 22 Nov., is den 28 Nov. 1881 bij 's Konings Kabinet ingekomen. Op grond der overwegingen in zijne raadsbesluiten van 20 Mei en 25 Augustus 1881 voorkomende, verzoekt adressant dat eerstgenoemd besluit alsnog door Z. M. worde goedgekeurd.

Te dezer zake gehoord, adviseren Ged. Staten van Friesland dat het beroep niet-ontvankelijk worde verklaard, wegens het niet in acht nemen van den termijn van 30 dagen, voorgeschreven bij art. 200 der Gemeentewet, en verwijzen subsidiair naar hetgeen zij bij hunne missive aan den Minister van 15 September ll. hebben aangevoerd.

Nadat de zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Binn. Zaken van 24 Dec. 1881, n°. 5908, afd. B. B., bij den Raad van State (afdeeling voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, zijn ingekomen: 1°. eene missive van Burg. en Weth. van Wonseradeel ten geleide van een advies door hen

aan den Commissaris des Konings in de provincie Friesland uitgebragt. Zij achten het besluit om den trekweg van Bolsward naar Tjerkwerd aan de publieke dienst te onttrekken, in strijd met de wet, omdat hij buiten de gemeente Workum ligt, en ter uitvoering van het provinciaal reglement van 28 Mei 1878 gebragt is op den staat van tot de algemeene dienst bestemde waterstaatswerken in Wonseradeel. Verder merken zij op, dat de trekweg, hoewel minder dan voorheen, toch nog wel met paarden wordt bereden, o. a. tot het trekken van eenige beurtschepen, die zij opnoemen. Mogt eene nieuwe schikking worden gemaakt, dan ware voor het belang van Wonseradeel alleen noodig, dat genoemde weg van de Eemwouderbrug tot de Tjerkwerderbrug als binnenpad werd behouden; 2°. eene missive en advies van denzelfden aard van Burg. en Weth. van Bolsward. Dezen achten het onttrekken van meergenoemden trekweg aan de publieke dienst ten eenenmale in strijd met het algemeen belang, omdat de scheepvaart daarvan ook nu nog gebruik maakt als jaagpad. Dadelijk belanghebbenden bij den weg als zoodanig zijn de gemeente Bolsward, de kerkvoogdij der Hervormde gemeente aldaar en vele landeigenaren; bovendien dient de trekweg als waterkeering voor het waterschap Exmorra c. a. Burg. en Weth. beweren dat de tegenwoordige slechte toestand van den trekweg niet zoozeer is toe te schrijven aan de voorbijvarende stoombooten, als aan verzuim van onderhoud; 3°. eene missive van den Gemeenteraad van Workum; deze beweert dat het met regt en billijkheid zou strijden, de gemeente te dwingen om een werk te onderhouden, hetwelk haar geen nut, maar schade oplevert; dat de provincie haar het voordeel heeft ontnomen dat de trekschuitendienst tusschen Workum en Bolsward plagt op te leveren. De gemeenteraad acht het overbodig, iemand uit zijn midden af te vaardigen ter verdediging van zijn verzoek bij den Raad van State.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vierde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 1 *Februarij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 19 Januarij 1882, n°. 13, houdende beschikking op het beroep van *den gemeenteraad van Uithoorn, van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit, houdende vaststelling der jaarwedde van het hoofd der school n°.* 1 *in die gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 572.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Uithoorn van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit, houdende vaststelling der jaarwedde van het hoofd der school n°. 1 in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 Januarij 1882 n°. 120;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 17 Januarij 1882, n°. 154, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Uithoorn op 26 Augustus ll. besloot de jaarwedde van den nieuw te benoemen onderwijzer, hoofd der openbare lagere school n°. 1 aldaar, vast te stellen op *f* 1000 en dit besluit ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten opzond;

dat Gedeputeerde Staten bij schrijven van 21 September ll. aan het Gemeentebestuur te kennen gaven, dat zij aan genoemd besluit hunne goedkeuring onthielden, aangezien die jaarwedde behoorde bepaald te blijven op *f* 1250, zijnde het bedrag, dat de onlangs naar elders beroepen onderwijzer, in wiens vacature moest voorzien worden, laatstelijk genoten had;

dat de Gemeenteraad van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

dat de vorige onderwijzer vóór de invoering der nieuwe wet op het lager onderwijs eene jaarwedde genoot van *f* 1200 en dat dit bedrag hem was toegelegd, omdat hij de bevoegdheid bezat tot het geven van onderwijs in het Fransch, Engelsch en Duitsch;

dat bij de invoering dier wet de jaarwedde op grond van art. 86 der wet, wegens vergoeding voor gemis van wisselende inkomsten, werd verhoogd tot *f* 1250;

dat echter in de gemeente Uithoorn thans geene behoefte bestaat aan onderwijs in het Duitsch en Engelsch;

dat dan ook de Gemeenteraad, die bij de invoering der nieuwe wet op 17 December 1880 had bepaald, dat het onderwijs op de beide openbare scholen zou omvatten de vakken, vermeld onder Ls. *a—k* in art. 2 der genoemde wet, op 26 Augustus ll. dit besluit slechts in zooverre wijzigde, dat op de school n°. 1 ook onderwijs zou worden gegeven in het vak sub *l* van gezegd artikel vermeld;

dat appellant beweert, dat voor een hoofd eener school, waar uitsluitend de vakken *a—l* worden onderwezen, met het oog op de plaatselijke omstandigheden, eene jaarwedde van *f* 1000 allezins voldoende moet geacht worden;

Overwegende, dat aan de school n°. 1 in de gemeente Uithoorn onderwijs zal worden gegeven in de vakken *a—l* van art. 2 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

dat het hoofd der school n°. 2 in die gemeente, waar onderwijs wordt gegeven in de vakken *a—k*, eene jaarwedde geniet van *f* 900;

dat, in verband hiermede, eene jaarwedde van *f* 1000 voor het hoofd eener school, waar ook het Fransch wordt onderwezen, voldoende kan geacht worden in eene plattelandsgemeente van nog niet 1800 zielen, zooals Uithoorn is, en geene vrees behoeft te bestaan, dat zich voor die jaarwedde geen voldoend aantal geschikte candidaten zal aanmelden, daar blijkens berigt van Burgemeester en Wethouders van Uithoorn zich reeds 13 sollicitanten voor die betrekking op de voorgestelde jaarwedde hebben aangemeld;

dat er onder deze omstandigheden geene voldoende termen zijn om aan het boven aangehaalde besluit van den Gemeenteraad van Uithoorn goedkeuring te onthouden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten, medegedeeld in hun schrijven aan Burgemeester en Wethouders van 21 September 1881, n°. 32, goed te keuren het besluit van den Gemeenteraad van Uithoorn van 26 Augustus ll., voor zoover daarbij de jaarwedde van den onderwijzer, hoofd der school n°. 1, is vastgesteld, en mitsdien de jaarwedde van den nieuw te benoemen onderwijzer, hoofd der school n°. 1, in de gemeente Uithoorn vast te stellen op *f* 1000.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 19 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SIX.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT.
L. D.

2°. van 20 Januarij 1882, n°. 2, houdende beslissing van het geschil *over de woonplaats van de arme krankzinnige Maria Barendregt.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 574).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van de arme krankzinnige Maria Barendregt;

Den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 Januarij 1882 n°. 121;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Januarij 1882 no. 213, afd. B. B.;

Overwegende, dat Maria Barendregt, geboren te Groote Lindt den 19 April 1858, tijdens zij meerderjarig werd, als dienstbode inwoonde bij den landbouwer P. van der Giessen te Hendrik-Ido Ambacht;

dat zij, in genoemde dienst zijnde, in Julij 1881 ongesteld is geworden en onder anderen aan hare meesteres, vrouw van der Giessen, heeft gezegd: „Ik geloof dat ik „het in het hoofd zal krijgen;"

dat zij den 31 Julij zich naar Groote Lindt heeft begeven om hare moeder, de weduwe Barendregt, aldaar te bezoeken, hetwelk haar iedere maand pleegde te worden toegestaan, maar ditmaal niet in hare dienst is teruggekomen, "omdat hare moeder haar zoo vreemd vond";

dat deze met haar op den 1 Augustus naar Bleskensgraaf is geweest om den geneeskundige B. de Haan aldaar te raadplegen, welke haar zenuwstillende geneesmiddelen en een leefregel voorschreef, waarna de weduwe Barendregt op den 2 Augustus aan P. van der Giessen is komen zeggen, dat Maria eenige dagen bij haar te Groote Lindt zou moeten blijven, ten einde aldaar te worden genezen;

dat Maria Barendregt ten huize harer moeder op den 14 Augustus werd geobserveerd door den geneeskundige J. Broeksmit, wonende te Zwijndrecht, welke den raad aan hare familie gaf, haar, hoe eerder des te beter, in een geneeskundig gesticht te plaatsen en, zooals hij later heeft verklaard, bevond, dat zij leed aan *mania melancholica*;

dat op den 19 Augustus haar broeder Dirk Barendregt uit naam van zijne zuster Maria aan P. van der Giessen schreef, dat deze zich van eene andere meid moest voorzien, "omdat zij, zooals zij nu is, onbekwaam is te dienen", en dat genoemde Dirk op den 23 derzelfde maand ten huize van P. van der Giessen met dezen heeft afgerekend over het loon van Maria en hare goederen heeft medegenomen;

dat inmiddels, ondanks aangewende geneesmiddelen, de toestand van Maria Barendregt niet verbeterde en de geneeskundige J. Broeksmit op den 21 Augustus waarnam, dat hare kwaal reeds was overgegaan in *mania furibunda*, en hare plaatsing in een gesticht andermaal aanraadde;

dat hare familie, onvermogend zijnde, tot dat einde de tusschenkomst inriep van den burgemeester van Groote Lindt, welke gedurende eenige dagen bezwaar maakte die tusschenkomst te verleenen, uit hoofde van zijn demissionnairen toestand, in verband met de toen op handen zijnde vereeniging van de gemeente Groote Lindt met de gemeente Zwijndrecht, krachtens de wet van 28 Junij 1881 (*Stbl.* n°. 106);

dat inmiddels Maria Barendregt in de tweede helft van Augustus nog enkele dagen te werk is geweest bij den vlasbouwer P. van Gilst, maar dat dit alleen geschiedde op verzoek van hare moeder om haar eenige afleiding voor hare zielsziekte te verschaffen, en met geen ander gevolg, dan dat zij gedurig van het werk wegliep;

dat, nadat op 26 Augustus de burgemeester van Groote Lindt zijnen ambtgenoot van Zwijndrecht had geraadpleegd en deze de zaak had onderzocht, de noodige maatregelen werden genomen en op grond van eene dd. 29 Augustus afgegeven verklaring van den geneeskundige J. Broeksmit, de lijderes den 30 Augustus in het geneeskundig gesticht te Dordrecht is opgenomen;

Overwegende, dat zoowel de gemeente Zwijndrecht (zijnde thans in plaats getreden van de voormalige gemeente Groote Lindt) als de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht beweert niet tot betaling der kosten van overbrenging en verpleging te zijn gehouden;

Overwegende, dat de behoeftige Maria Barendregt sedert hare meerderjarigheid (19 April 1881) krachtens art. 79 Burgerlijk Wetboek woonplaats had te Hendrik-Ido-Ambacht, alwaar zij als dienstbode bij haren meester inwoonde;

dat zij door zich op 31 Julij naar Groote Lindt te begeven, om hare moeder te

bezoeken, geene bedoeling aan den dag legde om de dienstbetrekking met P. van der Griessen te verbreken en, ook haar voortgezet verblijf te Groote Lindt geen ander doel had, dan aldaar verpleegd en, zoo mogelijk, genezen te worden;

Overwegende, dat hare werkzaamheden bij den vlasbouwer P. van Gilst, onder de omstandigheden waarin zij plaats hadden, volstrekt niet kunnen beschouwd worden als eene nieuwe dienstbetrekking daar te stellen;

dat, daargelaten de vraag, of Maria Barendregt in de tweede helft van Augustus 1881 nog in voldoende mate *compos mentis* was om eene huur van diensten te verbreken en hare woonplaats naar eene andere gemeente over te brengen, het in allen geval niet blijkt, dat door haar zelve eene handeling, daartoe strekkende, is gepleegd;

Overwegende, dat het oponthoud van eenige dagen, hetwelk door oorzaken, geheel vreemd aan haren toestand, heeft plaats gehad tusschen het constateren van hare zielsziekte en hare plaatsing in een geneeskundig gesticht, geenen invloed kan hebben op de beslissing, welke gemeente in deze als hare woonplaats behoort te worden aangewezen;

Overwegende, dat bij de toepassing van art. 26 der wet op het Armbestuur, die gemeente als woonplaats moet worden aangewezen, waar de arme krankzinnige woonplaats had tijdens de plaatsing in het geneeskundig gesticht noodig is geworden;

Overwegende, dat deze in dit geval is Hendrik-Ido-Ambacht;

Gezien de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100) zooals die is gewijzigd bij de wet van 1 Junij 1870 (*Stbl.* n°. 86);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te beslissen, dat de kosten van overbrenging naar en verpleging in een geneeskundig gesticht van Maria Barendregt ten laste komen der gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SIX.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

3o. van 20 Januarij 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *J. A. Frederiks te Middelburg, van een besluit van Burgemeester en Wethouders*

dier gemeente van den 29 *Augustus* 1881, n°. 11, *waarbij aan A. Jeronimus vergunning is verleend tot het oprigten van eene machinale broodbakkerij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 592).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. A. Frederiks te Middelburg, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van den 29 Augustus 1881 n°. 11, waarbij aan A. Jeronimus vergunning is verleend tot het oprigten van eene machinale broodbakkerij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 4 Januarij 1882 n°. 125;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 18 Januarij 1882 n°. 29, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Middelburg bij voorgenoemd besluit aan A. Jeronimus en zijne regtverkrijgenden vergunning hebben verleend om het perceel wijk P n°. 77 op den Korendijk aldaar, in te rigten tot eene machinale broodbakkerij, onder bepaling dat de te bouwen schoorsteen tot zoodanige hoogte zal moeten worden opgetrokken, dat de bewoners der nabijgelegen perceelen geen hinder hebben van rook of vuil, ter beoordeeling van Burgemeester en Wethouders;

dat J. A. Frederiks, eigenaar en gebruiker van het naast aangelegen perceel, wijk P, n°. 78, zich in hooger beroep van dit besluit heeft voorzien en alsnu de vernietiging daarvan verzoekt, en zulks op grond:

a. van gevaar voor het door hem bewoonde perceel, omdat het stoomwerktuig en de kneed- en andere machines trilling en dreuning zullen veroorzaken, waardoor genoemd perceel, dat oud en op een slappen grond gebouwd is, bouwvallig zou worden;

b. van hinder van ernstigen aard, bestaande in:

1°. ratten en muizen;

2°. het nederslaan van rook en roet;

3°. onuitstaanbaar geraas;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Zeeland, ter zake gehoord, hebben geadviseerd, dat de beschikking van Burgemeester en Wethouders zou worden aangevuld met deze voorwaarde, dat de stoommachine en andere werktuigen zullen worden geplaatst op eene solide onderheide fundering, ten genoege van Burgemeester en Wethouders, en op zoodanige plaatsen in het gebouw, als door Burgemeester en Wethouders zullen worden aangewezen;

Overwegende, dat zoowel de appellant, als de aanvrager A. Jeronimus, veel bedenking hebben tegen het maken van nieuwe funderingen, en wel eerstgenoemde omdat hij van het daartoe noodige heiwerk nog meer gevaar voor zijn huis vreest, dan van de stoommachine;

en de aanvrager, omdat het pas opgetrokken gebouw achter zijn huis op perceel n°. 77, waarin hij de machinale broodbakkerij wenscht uit te oefenen, gebleken is op oude zeer solide funderingen van paal- en metselwerk te rusten;

dat deze bedenkingen niet ongegrond voorkomen;

Overwegende, wat de bezwaren van appellant betreft, dat het eerste, ontleend aan gevaar voor zijn woonhuis, in zoover gegrond is, als dit huis werkelijk is gebleken aan zakking onderhevig te zijn, zoodat eene sterke dreuning in het naburige perceel gevaar zou opleveren; maar dat de appellant niet heeft kunnen aantoonen dat eene kleine stoommachine van hoogstens 3 paardenkracht, alsmede eene kneedmachine, zooals A. Jeronimus denkt te gebruiken, eene hinderlijke dreuning zullen veroorzaken, terwijl het tegendeel veeleer uit de ondervinding, bij andere broodfabrieken opgedaan, voldoende is gebleken;

Overwegende, dat het eerste bezwaar van ernstigen hinder (de aanwezigheid van ratten en muizen) wel kan voortkomen uit het voorhanden hebben van groote voorraden graan of meel, maar de wet hiervoor geene vergunning vereischt;

dat in het tweede bezwaar (het nederslaan van rook en de gevolgen daarvan) reeds is voorzien door de voorwaarde, die Burgemeester en Wethouders aan de vergunning van A. Jeronimus hebben verbonden;

dat het derde bezwaar (onuitstaanbaar geraas) zeer overdreven voorkomt, wanneer men in aanmerking neemt, dat het stoomwerktuig niet aan den muur, belendende aan het woonhuis van den appellant, zal zijn geplaatst en dat de kneedmachine uit haren aard geen geraas behoeft te veroorzaken;

Overwegende, dat appellants bezwaren derhalve niet kunnen leiden tot eene weigering in hooger beroep van de vergunning, maar dat het besluit van Burgemeester en Wethouders niet genoeg omschrijft, van welken aard de werktuigen zullen zijn en hoe zij moeten geplaatst worden, om aan de bezwaren te gemoet te komen;

Overwegende, dat bovendien Burgemeester en Wethouders hebben nagelaten een termijn te bepalen voor het in werking brengen der inrigting;

Overwegende, dat hierin dus alsnog moet worden voorzien;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te vernietigen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Middelburg van 29 Augustus 1881 n°. 11, en op nieuw beschikkende, aan A. Jeronimus en zijne regtverkrijgenden vergunning te verleenen om perceel wijk P n°. 77 op den Korendijk te Middelburg in te rigten tot eene machinale broodbakkerij met gebruik van een stoomwerktuig, overeenkomstig de beschrijving en plattegrondteekening aan dit Ons besluit gehecht, en zulks onder de volgende voorwaarden:

a. dat de te bouwen schoorsteen tot zoodanige hoogte zal moeten worden opgetrokken, dat de bewoners der nabijgelegen perceelen geen hinder hebben van rook of vuil, ter beoordeeling van Burgemeester en Wethouders;

b. dat het stoomwerktuig zal zijn van niet meer dan 3 paardenkracht en behoorlijk zal zijn bevestigd aan en steunende op een driesteens buitenmuur, welke zich aan de tegenovergestelde zijde bevindt van den muur, belendende het perceel wijk P n°. 78;

c. dat de beweegkracht van dit stoomwerktuig alleen door drijfriemen zal worden overgebragt op de machine waarin het deeg wordt gekneed;

d. dat de inrigting in werking zal zijn gebragt binnen 4 maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 20 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

BESCHRIJVING der te stichten machinale broodbakkerij, in perceel P n°. 77 met erve, staande en gelegen op den Korendijk te Middelburg.

Het bedoelde perceel P n°. 77 ter tegenwoordige grootte als door de localen A, B en C op den plattegrond wordt aangegeven, en achter gelegen open erve, is begrensd aan de eene zijde door P, n°. 78, eigenaar de heer Frederiks, en aan de achterzijde door een open erf, behoorende bij de woningen, eigenaar de Naamlooze Vennootschap „Nijverheidsvereeniging te Middelburg."

Het gebouw met al zijne annexes wordt geheel van steen gebouwd, met pannen of ijzer gedekt, en met beton bevloerd.

Uit de vestibule en uit den winkel waarin het bereide brood wordt afgeleverd, is toegang tot de fabriekslocalen, en langs een trap naar de bovenlocalen. In het locaal D, dat afzonderlijk tegen het bestaande gebouw wordt opgetrokken, wordt geplaatst op gemetselden voet en verder geheel ingemetseld, de stoomketel dienende tot het drijven der kneedmachines, en tevens tot verwarming der ovens, alles in E geplaatst.

De open doorgang F wordt door eene deur afgesloten, en komt uit in den gang tusschen de perceelen van de Nijverheidsvereeniging bovenvermeld, en het pand van den heer Frederiks. Onder de overdekking der stookplaats, die overigens open is, dus buiten het gebouw, wordt de vuurhaard gestookt, waarvoor steenkolen worden gebezigd. De zolder wordt bestemd tot bergplaats van meel.

Goedgekeurd door Burgemeester en Wethouders van Middelburg, den 29 Augustus 1881.

De Burgemeester,
(get.) Pické.
De Secretaris,
(get.) G. N. de Stoppelaar.

Behoort bij Koninklijk besluit van 20 Januarij 1882, No. 10.

Mij bekend:
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

4°. van 20 Januarij 1882, n°. 11, houdende beschikking op het beroep van *H. Gomperts, te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd.* 27 *Mei* 1881, *waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener bewaarplaats van lompen op den* 1*en en* 2*en zolder van het perceel Prins Hendrikkade n°.* 71 *in de genoemde gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, blz. 456).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep door M. Gomperts te Amsterdam van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd. 27 Mei 1881, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener bewaarplaats van lompen op den 1en en 2en zolder van het perceel Prins Hendrikkade n°. 71 in genoemde gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 Januarij 1882, n°. 95;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 18 Januarij 1882, n°. 30, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Amsterdam de boven omschreven vergunning hebben geweigerd, op grond dat het perceel, waar adressant de bewaarplaats van lompen wil oprigten, zoodanig gelegen is in eenen gang achter andere perceelen, dat het ingeval van brand moeijelijk is te bereiken, aan welk bezwaar door het nemen van maatregelen of het stellen van voorwaarden niet voldoende kan worden tegemoet gekomen;

dat adressant bij adres dd. 8 Junij 1881 daartegen aanvoert, dat het besluit van Burgemeester en Wethouders is in strijd met de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) als zijnde het gevreesde gevaar voor brand niet het gevolg van de inrigting zelve, waarvan de oprigting wordt bedoeld, maar van de plaats of ligging van het gebouw, waarin zij zal worden gevestigd, terwijl bovendien de grond der afwijzing in zooverre feitelijk onjuist is, dat het perceel ook aan de achterzijde met bluschmiddelen is te bereiken, daar de geheele achterzijde van het pakhuis aan het water is gelegen;

Overwegende, dat de reden, welke tot de weigering der vergunning heeft geleid, is vrees voor brandgevaar en deze reden door de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) als geldig is erkend;

dat in het algemeen eene verzameling van ligt ontbrandbare stoffen in moeijelijk te bereiken perceelen en digt bebouwde buurten onraadzaam is;

dat lompen niet alleen gemakkelijk ontvlammen indien zij met vuur of licht in aanraking komen, maar volgens het ingewonnen rapport van de natuurkundige afdeeling der Koninklijke Academie van Wetenschappen dd. 26 November 1881 zelfs de vraag, of in een lompenmagazijn door zelfontbranding brand kan ontstaan, bevestigend moet worden beantwoord;

dat de localiteit voor het bewaren van lompen bestemd, waarvan in deze de rede is, voor dat doel ongeschikt moet worden geacht, als zijnde aan alle kanten, behalve aan de achterzijde, door andere huizen omgeven en niet te naderen dan door eenen gang, deels open, deels overdekt, van niet minder dan 40 M. lengte, terwijl de achterzijde aan het water is gelegen, waarlangs gedurende den winter en dus gedurende den meest gevaarlijken tijd, als de vaart gestremd is, de drijvende brandspuit het perceel niet zou kunnen bereiken, terwijl in allen gevalle, indien in de voorzijde van het pakhuis, dat eene lengte van 35 M. heeft, brand mogt ontstaan, de toegankelijkheid langs het water niet zou verhinderen, dat de belendende perceelen met niet te keeren brandgevaar worden bedreigd;

dat in dezen aan de gegronde bezwaren, ontleend aan het gevaar voor brand, door het stellen van voorwaarden niet voldoende kan worden tegemoet gekomen, te minder omdat in hetzelfde pakhuis, waarin appellant eene bewaarplaats van lompen wenscht op te rigten, zij het ook in andere gedeelten van dat pakhuis, werkplaatsen zijn, ten aanzien van welke eene te stellen voorwaarde omtrent het verbod van gebruik van vuur en licht niet verbindend zoude zijn, terwijl in allen gevalle de nakoming van zoodanige voorwaarde wegens de ingesloten ligging van het pakhuis niet zou zijn na te gaan;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te handhaven het besluit van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam dd. 27 Mei 1881, waarbij aan M. Gomperts vergunning is geweigerd tot het oprigten van eene bewaar- of bergplaats voor lompen op den 1n en 2n zolder van het perceel Prins Hendrikkade n°. 71 te Amsterdam en het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
L. D.

5°. van 20 Januarij 1882, n°. 12, houdende beschikking op het beroep van *J. J. Strobos, te Wedde, van een besluit vvn Gedeputeerde Staten van Groningen, houdende goedkeuring van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Wedde,*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 586.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. J. Strobos, te Wedde, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, houdende goedkeuring van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Wedde;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 Januarij 1882, n°. 96;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 17 Januarij 1882, n°. 7, afdeeling Waterstaat A.;

Overwegende, dat Burg. en Weth. van Wedde, ingevolge art. 10 van het provinciaal reglement op het toezigt der wegen in Groningen, vastgesteld door de Staten den 9 December 1879, en door Ons goedgekeurd bij besluit van 19 Maart 1880 n°. 9, een ligger hebben ontworpen van de wegen en voetpaden in die gemeente, daarop onder n°. 6 hebben gebragt: „de weg van den provincialen grindweg naar de Hoenderkamp" en als onderhoudspligtige van dien weg hebben vermeld J. J. Strobos;

dat Strobos tegen die vermelding bezwaren heeft ingebragt bij den Gemeenteraad, als zijnde die weg niet anders dan een perceel of gedeelte daarvan, waarvan op zijn hoogst kan worden beweerd, dat er de erfdienstbaarheid op rust, bedoeld in art. 733 Burgerlijk Wetboek;

dat de Gemeenteraad bij besluit van 25 October 1880 den ligger, wat dit nummer betreft, onveranderd heeft vastgesteld, daarbij aannemende, dat de bedoelde weg niet aangemerkt kan worden als laan, maar wel als verbindingsweg met andere in de gemeente gelegen wegen, en bovendien de erfdienstbaarheid, bedoeld in art. 733 Burgerlijk Wetboek, daarop ten allen tijde rust;

daar de ligger daarop ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten is toegezonden;

dat appellant bij dat Collegie geene bezwaren heeft ingebragt;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 27 Mei 1881 den ligger, waarop n°. 6 onveranderd was gebleven, hebben goedgekeurd;

dat appellant, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, verzoekt, dat, met vernietiging der beslissing van Gedeputeerde Staten, door Ons worde verklaard, dat de bedoelde weg niet op den ligger behoort;

Overwegende, dat volgens het boven-aangehaald reglement op de wegen tegen den ligger, zooals die door Burgemeester en Wethouders is ontworpen, bezwaren kunnen worden ingediend bij den Gemeenteraad, die omtrent die bezwaren beslist en daarna den ligger vaststelt;

dat de ligger vervolgens, alvorens aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring te

worden gezonden, op nieuw ter visie wordt gelegd, nadat aan degenen, die bij den Gemeenteraad bezwaren inbragten, van de door dien raad ten hunnen aanzien genomen beslissing is kennis gegeven;

dat binnen 8 dagen, nadat die nieuwe ter visielegging is afgeloopen, bezwaren kunnen worden ingebragt bij Gedeputeerde Staten, dat dezen alsdan daaromtrent beslissen, en van die beslissing beroep op Ons is toegelaten;

dat hier echter door Gedeputeerde Staten geene beslissing op adressants bezwaren is genomen, en niet is kunnen genomen worden, omdat die niet bij hen waren ingediend;

dat toch Gedeputeerde Staten niet op nieuw behoeven te beslissen over de bezwaren, bij den Gemeenteraad ingediend, en waarover door dezen reeds is beslist, doch uitsluitend over de bij hen ingebragte bezwaren, voor wier inbrenging een behoorlijke termijn is verleend en met het oog waarop kennelijk de kennisgeving der door den Raad genomen beslissing is voorgeschreven;

dat dan ook de opzending der bezwaarschriften, bij den Gemeenteraad ingediend, aan Gedeputeerde Staten blijkbaar alleen strekt tot inlichting bij het onderzoek van den ligger;

dat derhalve appellant, nu door Gedeputeerde Staten geene beslissing te zijnen aanzien is genomen, onbevoegd was eene nadere voorziening bij Ons te vragen van het besluit, waarbij de ontworpen ligger eenvoudig is goedgekeurd;

Gezien het Provinciaal Reglement op het toezigt der wegen in Groningen, vastgesteld door de Staten 9 December 1879 en goedgekeurd bij Ons besluit van 19 Maart 1880 n°. 9;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Januarij 1882.

WILLEM

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

Aan de orde is:

II. het beroep door *J. W. Maarhuis, te Uithuizermeede, ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van* 30 *September* 1881, *waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener stoomkorenmalerij.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met zijn schrijven van 23 December 1881 n°. 41, afdeeling Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep door J. W. Maarhuis te Uithuizermeede, ingesteld tegen een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente van 30 September 1881, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener stoomkorenmalerij.

De adressant, korenmolenaar van beroep, had vergunning gevraagd om achter zijn bestaanden molen in een steenen met pannen gedekt gebouw eene inrigting te vestigen, tot het malen van allerlei soort van koren door middel van eene locomobiel van 7 paardenkracht met een drukking van $3^1/_2$ atmospheren.

Tegen zijn verzoek zijn bezwaren ingebragt door J. J. Henckel, logement- en stalhouder en zadelmaker, J. Nieveen, ook logementhouder, en W. Meijer, commissionnair in granen, wier gebouwen in de nabijheid van de plaats van vestiging staan. Zij vreezen 1°. brandgevaar, omdat het gebouw der stoommalerij niet blijkt voorzien te zullen zijn van eene hoog opgaande pijp tot vuur- en rookuitgang; 2°. hinder door dat de machine zoo digt bij hunne doorreden en stallen zal staan, dat de paarden schichtig zullen worden; en 3°. bederf van goederen in de zadelmakerij door de uitgeworpen dampen en stoffen.

Burg. en Weth. hebben daarop de vergunning geweigerd uit overweging, dat er gevaar zou ontstaan door dat onmiddelijk aan de inrigting eene doorrid en stalling van paarden grenst, waarvan door de plaatsing der machine minder gebruik zal worden gemaakt, zoodat daardoor schade zou worden berokkend aan den eigenaar van het belendend perceel.

Hiertegen voert appellant in zijn verzoek aan den Koning aan, dat, vermits de bedoelde doorrid circa 10 M. van de machinekamer is verwijderd, den eigenaar van het aanbelendend perceel geene schade wordt veroorzaakt; dat ook geen gevaar van brand kan ontstaan, daar de schoorsteen der locomobiel van een vonkenvanger is voorzien, volgens de gewone voorschriften aangebragt; en hij bereid is zich te onderwerpen aan de voorwaarde om zijne locomobiel met cokes of steenkolen te stoken, zoodat ook hierdoor het bezwaar van rook zal vervallen. Gedeputeerde Staten, in wier handen dit adres is gesteld geworden, hebben het Gemeentebestuur en den Hoofdingenieur gehoord.

Burg. en Weth. geven te kennen, dat zij bij nadere overweging gelooven, dat er geen bezwaar bestaat; dat er misschien schade zal kunnen worden veroorzaakt door den damp, die door zal dringen tot de zadelmakerij, maar dat in het belang der nijverheid de vergunning onder goede voorzorgen zou kunnen worden verleend.

De Hoofdingenieur legde bij zijn berigt eene schetsteekening van het terrein over, opmerkende dat tusschen het erf achter het logement van Henckel en de machinekamer eene ruimte overblijft van 2.35 M. en dat de afstand van den provincialen kunstweg zoodanig is, dat op grond van art. 54 van het Reglement op het toezigt der wegen de toestemming van Gedeputeerde Staten voor den bouw gevorderd wordt, die echter, naar zijn oordeel, zonder bezwaar zou kunnen worden verleend. De bezwaren van

den logementhouder Henckel acht de Hoofdingenieur overdreven. Daar de machine en malerij in een steenen gebouw en op eenigen afstand staan, zullen de doorrid en stalling daardoor niet ontoegankelijk of onbruikbaar worden. Ook zou de machinekamer, in plaats van nevens, alligt even gemakkelijk achter de malerij kunnen geplaatst worden. Het bezwaar van brandgevaar is niet geheel te ontkennen, omdat het gebouw gedekt is met pannen op daken en appellant van het erf achter of bezuiden zijn huis dikwijls gebruik maakt tot berging van hooi, stroo of vlas. Daarom zal het stoken met turf moeten worden verboden. De Hoofdingenieur adviseert op die gronden, de vergunning te verleenen onder de volgende voorwaarden: *a.* dat de machinekamer niet worde geplaatst ten oosten van — maar achter of tegen de zuidzijde der malerij; *b.* dat de locomobiel uitsluitend mag worden gestookt met cokes of steenkolen, des vereischt enkel met cokes; *c.* dat de rook, zoomede de afgewerkte stoom, moet worden afgeleid door eene rookbuis van steen o ijzer, ten minste hoog 8 M. boven den beganen grond; en *d.* dat het machinegebouw worde opgetrokken van steen en gedekt met pannen; *en* overigens zoo ingerigt, dat het minste mogelijke gevaar voor brand bestaat en er geen beweegbare deelen der machine, blaaspijpen, vuur enz. van de zijde van den doorrid van J. Henckel of van de zijde des wegs zigtbaar zijn, zullende in geen geval stoom aan die zijde mogen worden uitgelaten.

Ged. Staten oordeelen ook de geopperde bezwaren van luttele beteekenis en geen grond voor afwijzing van het verzoek opleverende. Zij vereenigen zich met des Hoofdingenieurs advies.

Bij den Raad van State zijn nog bezwaarschriften ingekomen:

1°. van den logementhouder Henckel, er op wijzende, dat het gebouw van de stoommachine is verbonden aan een windkoren- en pelmolen omgeven door een houten zwikstelling en met riet gedekte kap, en voorts zijne reeds gemelde bezwaren herhalende;

2°. van W. Meijer, insgelijks aanvoerende dat het stoomgemaal staat in onmiddellijke nabijheid van den met riet gedekten molen, en voorts vreezende dat zijne bleek, bij gebruik van steenkolen in het stoomgemaal, geheel onbruikbaar zal worden door het neerslaan van roet.

Voorts is bij den Raad van State ingekomen een schrijven van het Kerkbestuur der Christ. Geref. Gemeente te Uithuizermeede, dat bij hem geen bezwaren tegen de verzochte vergunning bestaan.

III. het beroep van *Dr. J. Th. Mouton, te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Toen door A. de Koe, wonende te Vlaardingen, vergunning was gevraagd tot oprigting van eene bokkingrookerij op het kadastraal perceel dier gemeente sectie B, n°. 2130, werd daartegen bij het gemeentebestuur één bezwaar ingebragt. Mr. B. C. J. Loder, te Rotterdam, handelende in zijne hoedanigheid van curator in het

faillissement van J. W. Maurling te Vlaardingen, voerde aan, dat genoemde gefailleerde eigenaar is der kunstboterfabriek „Vacca", die op 19 en 26 October 1881 zou worden verkocht, en dat deze fabriek, voor het doel dat zij heeft, zoo goed als waardeloos zou worden, indien het verzoek van A. de Koe werd toegestaan, daar de boter in die fabriek vervaardigd door den scherpen reuk en rook, door de op te rigten bokkingrookerij te verspreiden, ten eenenmale zal bederven en de fabriek tot haar doel onbruikbaar zal worden.

Op de overweging, dat de bokkingrookerij op een afstand van ongeveer 50 M. van de kunstboterfabriek zal worden opgerigt en dat de reuk en rook, door de bokkingrookerij te verspreiden, geacht moeten worden op dien afstand geen nadeeligen invloed op de kunstboterfabricage te kunnen uitoefenen, in verband met den weinigen reuk die van eene bokkingrookerij buiten het gebouw is waar te nemen, verleenden Burg. en Weth. van Vlaardingen bij beschikking van 14 October 1881 de door A. de Koe gevraagde vergunning en gaven daarvan door aankondiging op 15 October kennis aan het publiek.

Van deze beschikking werd bij adres dd. 28 October 1881, op denzelfden dag bij 's Konings Kabinet ingekomen, beroep ingesteld door dr. J. Th. Mouton te 's Gravenhage. In dat adres wordt vermeld, dat hij krachtens notarieel proces-verbaal van 26 October, in verband met eene op 27 October verleden acte de command, kooper is geworden van het erfpachtsregt der terreinen van de voormalige boterfabriek Vacca in de gemeente Vlaardingen, welke door hem gekochte onroerende goederen, in verband met de door hem daaraan te geven bestemming, groot belang hebben, dat in de onmiddellijke nabijheid daarvan geene inrigtingen verrijzen, als bedoeld in de wet van 2 Junij 1875 (*Stb.* n°. 95). Daar de rookerij, waarvoor Burg. en Weth. van Vlaardingen vergunning verleenden, voor het door hem gekochte, hinder van ernstigen aard zal opleveren, onder anderen door het verspreiden van vuil en walgelijke uitdampingen, verzoekt de appellant, dat het door A. de Koe gedaan verzoek alsnog van de hand worde gewezen.

Ged. Staten van Zuidholland, op het adres van Dr. Mouton gehoord, adviseren tot handhaving der beklaagde beschikking, van meening zijnde, dat de aangevoerde bezwaren zoo al niet ongegrond dan toch zeer overdreven zijn, tot staving waarvan zij zich beroepen op het door hen overgelegd berigt van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat. Volgens dat berigt is de bokkingrookerij op 50 M. afstand gelegen van den achtergevel der voormalige margarine-boterfabriek „Vacca" en staan er eenige arbeiderswoningen tusschenbeide. De rook eener bokkingrookerij heeft eenen scherpen eigenaardigen reuk, van welken eene ongunstige werking op melk of boter allezins aannemelijk is. Daar die rook onder ongunstige omstandigheden zeer wel op 50 M. afstand merkbaar kan zijn, is de Hoofdingenieur van oordeel, dat, als men alleen op den afstand let, de vrees voor benadeeling der boterfabriek niet ongegrond zou zijn. Die vrees wordt echter, volgens den Hoofdingenieur, *in casu* door twee omstandigheden verminderd, en wel doordien de rookerij juist ten oosten van de boterfabriek is gelegen en doordien het tusschengelegen terrein niet onbebouwd is. In ons land zijn de heerschende winden de zuidelijke en westelijke en komen de oostelijke weinig anders voor dan in den winter of het voorjaar, juist dan wanneer

de bokkingrookerijen uit gebrek aan materiaal niet werken. Daarbij komt, dat de tusschengelegen arbeiderswoningen eene hoogte hebben van ongeveer 6 M. en de rook dus, ook bij oostenwind, alleen dan schadelijk kan zijn voor de boterfabriek, wanneer hij, eerst tot op die hoogte in de atmospheer opgenomen, dan weder neerslaat; eene omstandigheid, die juist bij oostenwind zelden zal voorkomen. Om die redenen meent de Hoofdingenieur, dat er geene termen bestaan, om aan de oprigting der rookerij de noodige vergunning te onthouden.

Nadat deze zaak bij de Afdeeling voor de geschillen van bestuur aanhangig is gemaakt, werd door den appellant Dr. J. Th. Mouton eene breedvoerige memorie ingezonden, tot staving der gegrondheid van zijn beroep. Met overlegging van de schriftelijke bescheiden, waaruit blijkt van den door hem gedanen aankoop van het erfpachtsregt der in eigendom aan de gemeente Vlaardingen toebehoorende kadastrale perceelen sectie B. ns. 2144 en 2145, acht hij zich geregtigd, om in aansluiting en opvolging van het verzet, door mr. B. C. J. Loder als curator van den vroegeren eigenaar gedaan, zijne bezwaren tegen de gevraagde oprigting eener bokkingrookerij te doen gelden. Na voorafgaande opmerking, dat de rookerij reeds gesticht (hoezeer dan ook niet in werking) was alvorens de vergunning werd verkregen, wordt in de Memorie van appellant zeer in 't breede het betoog beproefd, dat de scherpe reuk en rook eener bokkingrookerij de producten der industrie, die in de fabriek Vacca gedreven is en gedreven zal worden, bederven en de fabricatie daarom zelfs onmogelijk maken. Die fabriek werd gebezigd tot de fabricatie van boter en zal, volgens appellants memorie, verder dienen tot het bereiden van gecondenseerde melk en andere melkproducten, en soms ook, naarmate zoodanige verwerking van een deel der grondstof door atmospherische of handelstoestanden geraden schijnt, van boter. Zich beroepende op vier daarbij overgelegde attesten van wetenschappelijke deskundigen, stelt appellant voorop, dat vetstoffen, en daaronder niet alleen kunstboter maar vooral ook natuurboter, èn alle melkproducten èn melk in de hoogste mate gevoelig zijn voor de inwerking van dampen en geuren van welken aard ook, — en hij weerspreekt verder de vroeger aangevoerde beweringen, dat buiten de gebouwen der rookerij hare geuren bijna niet bespeurd worden, en dat tot verontreiniging der onderste luchtlagen de *neerslag* van een eerst meer dan 6 M. opgestegen damp zou noodig zijn. Neen; de walm vermengt zich niet en doortrekt langzamerhand de luchtlagen, waarin de fabricatie geschiedt, ook zonder oostenwind, en de reuk, waaarmede die luchtlagen verzadigd worden, is — aldus verzekert appellant — voor het fabricaat nog aanstekelijker dan de rook, terwijl bovendien een neerslag ten onzent zeer dikwijls door waterdamp en stofregen bewerkt wordt. Met het massaal rooken van bokking in het najaar treft de standvastige vochtigheid juist van dat saizoen in ons klimaat zamen. De bewering, dat 's winters en 's voorjaars, als de oostenwind het meest heerscht, de voorraad te rooken haring zou zijn uitgeput, acht appellant welligt juist voor de Engelsche bokking, maar niet voor den haring, die het hier geldt en in den vorm van ijbokking den geheelen winter wordt verhandeld en zelfs omstreeks Paschen haar hoogste punt bereikt. De memorie van appellant wordt eindelijk besloten met eene opgave van sommige datums, om aan te toonen, dat zijn beroep tijdig is ingesteld.

De heer Mr. A. P. Th. Eijssell, advocaat te 's Gravenhage, treedt als gemagtigde van den heer Mouton op en licht het beroep toe; terwijl ook de heer Mouton zelf tot verdediging van het beroep het woord voert.

De Staatsraden Heemskerk, Verniers van der Loeff en de Vries doen verschillende vragen, die door de heeren Eijssell en Mouton worden beantwoord.

IV. het beroep ingesteld door *J. A. van de Werve c. s., te Waddinxveen, van eene beslissing van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij schrijven van 30 Dec. 1881 n°. 26, Afdeeling Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, ingesteld door J. A. van de Werve c. s., te Waddinxveen, van eene beslissing van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder.

Gemelde vergadering besloot op 26 Mei 1880, de helft der kosten van onderhoud van de Gouwekade op de gehoefslaagden te verhalen, en op de begrooting voor 1880 onder de ontvangsten op te nemen: "Teruggaaf van aan de Gouwekade gemaakte kosten *f* 1000".

Van dat besluit hebben J. A. van de Werve c. s. te Waddinxveen en Gouderak, als eigenaars van panden langs de westzijde der Gouwe, aan Gedep. Staten de vernietiging gevraagd op grond dat de kosten van onderhoud der Gouwekade niet voor de helft ten bate hunner panden, als niet hoefslagpligtig, maar voor het geheel ten laste des polders moeten komen. Het polderbestuur verdedigde het besluit, op grond dat, tijdens het in werking treden der verordening op het onderhoud der Gouwekaden van 23 Nov. 1869 (Prov. Blad n°. 117) gewijzigd 12 Nov. 1873 (Prov. Blad 1874 n°. 3), dit onderhoud was bij gehoefslaagden en de polder dus volgens art. 1 dier verordening op dezen zijn verhaal heeft, — terwijl het genomen besluit slechts strekt om de gehoefslaagden, bij het drukkende van dien last, voor de helft daarvan te ontslaan. Gedep. Staten hebben het verzoek afgewezen, omdat ontkentenis van hoefslagpligt wel tegen het besluit tot vaststelling van het hoefslagboek zou kunnen worden aangevoerd, maar niet tegen het aangevallen besluit, dat geen hoefslagpligtigen aanwijst, maar alleen verklaart dat van de hoefslagpligtigen, d. i. van hen die voor het geheel onderhoudpligtig zijn, slechts de helft der kosten zal worden gevorderd.

Tegen dit besluit van Gedep. Staten, gedagteekend 25 Oct. 1881, zijn adressanten in beroep gekomen bij een adres, dat op 1 Dec. d. a. v. bij 's Konings Kabinet is ingekomen. Zij beweren dat Gedep. Staten hadden behooren te onderzoeken, of de vergadering van ingelanden vermogt te bevelen dat een last, al zij het ten halve,

gebragt zal worden ten bezware van hoefslagpligtigen, daar waar dezulke niet bestaan; of zij vermogt voor rekening van zekere onderhoudpligtigen, gesteld dat zij er waren, te brengen geen onderhoud, maar een geldelijken last, en alzoo onderhoud te veranderen in omslag, en wel een geldelijken last niet voortspruitende uit dat werk, waartoe die onderhoudpligtigen gehouden waren, maar uit een werk van wege de provincie gemaakt.

Ged. Staten op dit adres gehoord maken de opmerking, dat tegen besluiten hunner vergadering, waarbij op een verzoek om vernietiging afwijzend is beschikt, volgens art. 95 Alg. Regl. van de polders, geen beroep openstaat, en dat, zoo hier beroep openstond, de termijn daarvoor reeds lang was verstreken toen het beroep werd ingesteld. De beschikking toch van Ged. Staten was aan adressanten op 31 Oct. 1881 toegezonden.

Het bestuur van den Oostpolder heeft nog aan den Raad van State eene memorie ingezonden, waarbij in de eerste plaats op de beide gronden van niet-ontvankelijkheid van het ingesteld beroep wordt gewezen, en voorts wordt aangevoerd, dat de gehoefslaagden door het besluit van ingelanden niet zijn bezwaard, maar aanmerkelijk gebaat.

V. het beroep van *J. Smits, hoofd der openbare lagere school n°.* 1 *te 's Gravendeel, tegen een besluit van Ged. Staten van Zuidholland, betreffende de regeling zijner jaarwedde.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging van 27 December ll. n°. 62 is bij deze afdeeling de overweging aanhangig gemaakt van een adres van J. Smits, hoofd der openbare lagere school n°. 1 te 's Gravendeel, betreffende de regeling zijner jaarwedde.

Met ter zijde lating van hetgeen bij de door Z. M. in deze te nemen beslissing, voor zooverre toch dat adres als een hooger beroep te beschouwen valt, niet ter zake dienende is, komen de feiten, ook blijkens de breedvoerige mededeelingen en toelichtingen door den Raad der gemeente 's Gravendeel en door den adressant bij memorie aan deze afdeeling verstrekt, neder op het volgende:

De adressant is ten jare 1868 tot hoofdonderwijzer aan de openbare lagere school n°. 1 te 's Gravendeel benoemd op eene jaarwedde van *f* 1000 met genot van vrije woning en tuin.

Bij besluit van 25 September 1880 heeft de Raad van genoemde gemeente die jaarwedde, te rekenen van 1 Jan. 1881 af, nader geregeld en gebragt op *f* 1300 met genot van vrije woning en tuin.

De belanghebbende, vermeenende, dat bij die regeling niet voldoende zou zijn gelet op de inkomsten, die hij genoot ter zake van onderwijs in wiskunde en moderne talen, heeft, met het oog op art. 86 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127), tegen die regeling bezwaren bij Ged. Staten ingebragt, die echter door dezen bij besluit van 11 Nov. d. a. v. ongegrond werden geoordeeld — en hen dan ook niet er

van weerhielden, bij resolutie van dienzelfden dag hunne goedkeuring aan die regeling te hechten.

Tot twee malen toe heeft de belanghebbende zich te dier zake tot Ged. Staten gewend. Beide malen zonder eenig gevolg. Bij resolutie van 28/31 December 1880 G. S. n°. 82/2 en van 13/17 September 1881 G. S. n°. 64/2, (welke laatste hem den 19 September d. a. v. is uitgereikt) werd een en andermaal besloten hem te kennen te geven, dat er geene termen gevonden waren om op de resolutie van 1 Nov. 1880 n°. 123/2 terug te komen.

Thans bij adres van 10 Nov. ll., wendt de belanghebbende zich te dier zake tot Z. M., onder breede uiteenzetting van feiten en beschouwingen, "Z. M. eerbiedig "verzoekende, krachtens art. 26 der wet van 17 Aug. 1878 (*Stbl.* n°. 127) eene "billijker regeling zijner jaarwedde te gelasten."

Het Gemeentebestuur van 's Gravendeel, ter zake gehoord, wijst er op, dat de bovenbedoelde inkomsten voortvloeiden uit privaat-onderwijs en alzoo bij regeling der wedde buiten aanmerking behoorden te blijven; eene opvatting waarmede Ged. Staten van Zuidholland geheel instemmen.

Het Gemeentebestuur doet bovendien echter opmerken, dat blijkens de hier gerelateerde data, de termijn, dien art. 14 der genoemde wet voor het instellen van hooger beroep van besluiten van Ged. Staten bepaalt, verre is overschreden.

De heer Smits verdedigt zelf het beroep en licht dat toe.

De *Staatsraden* Smidt, Verniers van der Loeff, Heemskerk en de Vries rigten onderscheidene vragen tot den heer Smits, welke door hem worden beantwoord.

VI. het beroep van *den Gemeenteraad van Hellendoorn tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van* 11 *Augustus ll.*, *waarbij vermeerdering is bevolen van het getal openbare lagere scholen in die gemeente door oprigting van eene school in het Daarlerveen.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging is bij missive van den Minister van Binn. Zaken van 31 Dec. 1881 n°. 4908, Afd. Onderwijs, bij den Raad van State aanhangig gemaakt een beroep van den Gemeenteraad van Hellendoorn tegen een besluit van Ged. Staten van Overijssel van 11 Augustus ll. 3e afd. n°. 3177/2347, waarbij vermeerdering is bevolen van het getal openbare lagere scholen in die gemeente, door oprigting van eene school in het Daarlerveen. Over het verzoek van twee inwoners van de buurtschap Daarle om daar ter plaatse eene openbare lagere school te hebben, was in de jaren 1880 en 1881 tusschen Ged. Staten en het gemeentebestuur van Hellendoorn, veel gecorrespondeerd. Bij genoemd besluit van 11 Aug. 1881 werd het bevel tot oprigting van bedoelde school gegeven, uit overweging, "dat vele kinderen uit het Daarlerveen een "afstand van meer dan een uur gaans moeten afleggen om de openbare school te "Daarle, of een afstand van een klein uur gaans om die te Vroomskoop (gemeente "den Ham) te bezoeken; dat wegens dien grooten afstand, de bedoelde kinderen in

„ieder jaargetijde niet geregeld naar school kunnen gaan en dientengevolge een groot „gedeelte van het jaar van onderwijs verstoken blijven; dat op grond daarvan, in „verband met het aanzienlijk aantal ingezetenen van het Daarlerveen, aldaar behoefte „bestaat aan eene openbare lagere school." Op den 28 Sept. 1881 schreven Burg. en Weth. van Hellendoorn aan den Minister van Binnenl. Zaken, dat zij geene vrijheid vonden gevolg te geven aan genoemd besluit van Ged. Staten, uit hoofde van de drukkende belastingen, waaronder de ingezetenen der gemeente gebukt gaan; tevens gaven zij eenige redenen, waarom aan de gemeente geen meerdere uitgaven voor het openbaar lager onderwijs kunnen worden opgelegd zonder toepassing van art. 49 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127).

Vervolgens is de gemeenteraad van Hellendoorn, bij adres van 29 Nov. 1881, dat bij 's Konings Kabinet is ingekomen den 7 Dec. d. a. v., in beroep gekomen van meergemeld besluit van Ged. Staten, verzoekende vrijgesteld te worden van het bouwen eener tweede school in de buurtschap Daarle. De gemeenteraad beweert dat die school onnoodig is, omdat het Daarlerveen eene vlottende bevolking heeft, en de afstanden niet zoo groot zijn, als Ged. Staten opgeven.

Ged. Staten van Overijssel, ter zake gehoord, adviseren tot niet-ontvankelijk verklaring van het beroep omdat de adressant den termijn, bepaald bij art. 14 al. 2 der wet van 17 Aug. 1878, niet heeft in acht genomen.

Bij den Raad van State zijn ingekomen:

1°. eene missive van Burg. en Weth. van Hellendoorn, houdende dat geene nadere stukken worden bijgebragt; en

2°. een adres van H. G. Nonkes en G. P. Prangsma te Daarle, die den wensch uiten dat eene school in het Daarlerveen kome, hoewel zij de vrees koesteren, dat die plaats, wegens vergraving van het veen, zal worden ontvolkt.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Beroep van *F. H. H. Borret, te Klundert, N. Franken c. s., te Fijnaart, Mevr. E. G. M. van Nispen c. s., te Arnhem, en het bestuur van den Jufvrouwenpolder, gemeente Fijnaart, tegen een besluit van Ged. Staten van Noordbrabant, omtrent den ligger der openbare wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart.*

Het Verslag, door den Staatsraad VERNIERS VAN DER LOEFF, in de zitting van 7 December jl. uitgebragt, dat wij op zijne plaats (jaargang 1881, bl. 554) niet konden mededeelen, luidt als volgt:

Ter voldoening aan het Reglement op de openbare wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten dier provincie op 8 Julij 1874 en door Z. M. goedgekeurd bij besluit van 25 Julij d. a. v. n°. 23, is de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart door Ged. Staten bij resolutie van 10/17 Maart 1881 no. 135 vastgesteld, en in genoemde gemeente door het Bestuur afgekondigd op 11 April 1881.

Die resolutie heeft aanleiding gegeven tot een viertal beroepen op Z. M., welker overweging krachtens Zr. Ms. magtiging van 22 Sept. ll. n°. 14 bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, is aanhangig gemaakt.

In de eerste plaats zij hier vermeld dat van den heer F. H. H. Borret, als rentmeester van het domein, dotatie van nu wijlen Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, Rentambt Nievaart.

Bij de vermelde resolutie namelijk, onder meer ook beschikkende op bezwaren, ingebragt met betrekking tot den op dien ligger onder n°. 10 voorkomenden weg „aardebaan" over de kruin van den nieuwen Fijnaartschen dijk, is als onderhoudspligtige van dien weg in kolom 11 aangewezen gelaten het waterschap de Groote Polder onder Klundert.

De heer F. H. H. Borret, in qualiteit als gezegd, er op wijzende dat door die aanduiding ongetwijfeld bedoeld wordt de Groote Polder de Nievaart, deel uitmakende van bedoelde dotatie, dringt thans bij adres dd. 2 Mei ll. bij Z. M. andermaal de bezwaren aan, die ook tegen die aanwijzing bereids bij Ged. Staten door het bestuur der Vierpolders waren ingebragt.

De Nieuw-Fijnaartsche dijk, zegt hij, strekt niet langs den Grooten Polder onder Klundert, maar langs den polder den Nieuwen Fijnaart, door wiens geërfden hij gemaakt en bekostigd is. Met een beroep op art. 43 van het bovenvermelde Provinciale Reglement verzoekt hij mitsdien alsnog, dat de aangevallen aanwijzing thans in kolom 11 voorkomende alsnog worde geroijeerd.

Ged. Staten van Noordbrabant, ter zake gehoord, erkennen in hunne missive van 9 September ll. n°. 151 de gegrondheid van het verzoek en adviseren tot gunstige beschikking. De appellant heeft bij eene memorie, dd. 12 Oct. ll. aan den Raad v. State ingediend, nog eene nadere adstructie der regtmatigheid van zijn verzoek geleverd.

In de *tweede* plaats heeft Vrouwe E. G. M. Cremers, echtgenoote van, en bijgestaan en gemagtigd door Jhr. Mr. L. van Nispen, advocaat te Arnhem, tevens voor zooveel noodig uit eigen hoofde optredende — zich bij adres dd. 19 Mei ll. tegen bovenvermeld besluit van Ged. Staten van Noordbrabant in hooger beroep bij Z. M. voorzien.

De bezwaren dier appellanten, in hun adres niet ontwikkeld noch gepraeciseerd, doch bij wijze van referte aan vroegere bezwaarschriften aangeduid, — betreffen speciaal den onderhoudspligt van den weg onder n°. 13 op den ligger voormeld. Wat daarvan echter au fond ook zij — Ged. Staten wijzen er in hunne aangehaalde missive op, dat zij deze appellanten niet-ontvankelijk hebben verklaard, en dat alzoo hun dus luidend Besluit kwalijk in beroep kan worden vernietigd. Immers, zoo voeren zij aan, de openbare kennisgeving, bij art. 18 van het Provinciaal Reglement bedoeld, is door het Gemeentebestuur van Fijnaart op 13 Dec. 1878 behoorlijk gedaan. Volgens art. 19 van het Reglement, een termijn gevende van 40 dagen na die kennisgeving, moesten de eventueele bezwaren bij Ged. Staten alzoo uiterlijk 22 Jan. d. a. v. worden ingebragt; — en het adres dezer appellanten dagteekende eerst van 9 Febr. 1879. — Met hunne daarop gevolgde niet-ontvankelijk verklaring kunnen zij alzoo thans in beroep niet beweren bezwaard te zijn. — De appellanten, die in d°. 15 Oct. l.l. ter zake eene memorie aan den Raad van State hebben ingediend, vermeenen dat art. 23 van het Reglement, regt van hooger beroep zou geven ook waar vroeger niet is gereclameerd. Zij persisteren voornamelijk op dien grond bij hun verzoek.

In de *derde* plaats is, bij adres van 16 Mei l.l., beroep ingesteld door het waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder onder Fijnaart.

Ged. Staten van Noordbrabant schrijven in hun bovenvermelden brief van 9 Sept. l.l. dat dat Bestuur bij hun Collegie geene bezwaren heeft ingebragt. Na het hier straks ter zake van het tweede beroep uiteengezette, zou dus ook hier de vraag moeten zijn, of door het Bestuur wel een beroep op Z. M. kon beproefd worden?

Intusschen — in zijne Memorie, in d°. 12 Oct. l.l. aan den Raad van State ingediend, weerspreekt het Bestuur die mededeeling van Ged. Staten. Het beweert zich wel degelijk, tot Ged. Staten te hebben gewend. En wel tijdig: op 18 Jan. 1879, dus vóór het verstrijken van den termijn, die eerst op 22 Januarij van dat jaar eindigde. En het Bestuur voegt er nog bij, dat Ged. Staten bij brief van 24 Jan. 1879 advies over dat bezwaarschrift hebben verzocht aan den Gemeenteraad, en dat deze in d°. 11 Febr. 1879 daaraan heeft voldaan. Wat de zaak zelve betreft — doet de zoo even vermelde Memorie uitkomen, dat Ged. Staten kennelijk in dwaling zijn; — dat zij toch spreken over een dijk, en dat het geschil loopt over een platten weg midden door den polder, met name n°. 14 van den legger.

In overeenstemming met den Provincialen Hoofdingenieur, die reeds bij zijn breedvoerig ambtsberigt van 10 Julij/12 Sept. 1879 zich in gelijken zin verklaard heeft — tracht het waterschapsbestuur aan te toonen, dat die weg met de overige eigendommen van het Markiezaat van Bergen op Zoom in 1801 aan het Domein in eigendom is overgegaan en daarbij sedert is gebleven, welk Domein in den vorm van cijnsen voor het regt van beplanting de vruchten van den weg trekt en daartegenover kwalijk

geacht kan worden den eigendom te hebben verloren, doordien het voor het onderhouden van den weg zich van het doen van uitgaven onthield.

In de *vierde* plaats eindelijk is er nog ter zake van meerbedoeld besluit van Ged. Staten van Noordbrabant, in d°. 19 Mei l.l. een adres aan Z. M. ingediend door N. Franken en andere ingezetenen van Fijnaart en Heiningen, rakende den sub n°. 2 op den ligger voorkomenden weg.

De eigenaardige inrigting van die schriftuur maakt haar voor eene duidelijke en beknopte reproductie min geschikt.

Het zij dus vergund hier naar dat stuk zelf te verwijzen, onder bijvoeging dat Ged. Staten dááromtrent in hun advies het volgende aanteekenen:

„De bezwaren in het adres van N. Franken e. a. vervat, zijn zeer onbestemd en „slechts in algemeene bewoordingen vervat. Het blijkt niet, dat een van de onder„teekenaars als regtstreeks belanghebbende optreedt.

„Het eenige bezwaar, dat meer bepaald wordt aangeduid, geldt eene klagt over de „handhaving eener beslissing van den gemeenteraad, waarin echter de regtstreeks„belanghebbende heeft berust; immers het Kerkbestuur der Hervormde Gemeente te „Fijnaart heeft niet alleen bij ons collegie geen bezwaar tegen den legger ingebragt, „maar blijkens het berigt van den Burgemeester dier gemeente van 13 Febr. 1879, „is door dat bestuur met algemeene stemmen besloten te berusten in de beslissing „van den gemeenteraad.”

Vijfde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 8 *Februarij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.
Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 26 Januarij 1882, n°. 6, houdende beschikking op het beroep van *M. S. Bottema te Oldeboorn, van een besluit aan Burgemeester en Wethouders van Utingeradeel dd.* 5 *September* 1881, *waarbij eene der voorwaarden, waarop hem vergunning werd verleend tot oprigting eener door stoom gedreven kunstboterfabriek, nader is omschreven.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, blz. 590).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van M. S. Bottema te Oldeboorn, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Utingeradeel dd. 5 September 1881, waarbij eene der voorwaarden, waarop hem vergunning werd verleend tot oprigting eener door stoom gedreven kunstboterfabriek, nader is omschreven;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 10 Januarij 1882, n°. 122;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 Januarij 1882, n°. 55, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Utingeradeel, na een voorafgeganen proeftijd van één jaar, bij besluit van 11 October 1880, aan den appellant vergunning hebben verleend tot het oprigten van eene kunstboterfabriek, gedreven door stoom, op de perceelen kadastraal bekend gemeente Oldeboorn, sectie E, n°. 290 en 423, en daaraan onder *ten zevende* de voorwaarde hebben verbonden: „dat tot verhitting van den stoomketel, bij wijze van proef, tot den 1n Februarij 1881 van steenkool gebruik zal mogen worden gemaakt, blijvende het overigens aan den concessionaris overgelaten daarvoor cokes, hout of turf te bezigen;"

dat Burgemeester en Wethouders van genoemde gemeente, na eerst den bedoelden proeftermijn met zes maanden en alzoo tot den 1 Augustus 1881 te hebben verlengd, op een betrekkelijk verzoek van den appellant bij hun besluit dd. 5 September 1881 de beschikking hebben gegeven, „dat het hem wordt vergund, bij wijze van hernieuwde „proef, tot 1 September 1882 steenkolen tot verhitting van den stoomketel zijner „fabriek te gebruiken, mits hij ten spoedigste en uiterlijk vóór den 1 November 1881 „tot keering van het roet in en onder de rookleidingen van den ketel en in den „schoorsteen inrigtingen doe plaatsen, van gelijke strekking, als die in de fabriek „van de firma Reerink en Witteveen en in de stoomgrutterij van den heer W. „Koopmans te Leeuwarden zijn aangebragt (systeem van der Brug)";

dat adressant van dit besluit van Burgemeester en Wethouders van 5 September 1881 in beroep is gekomen bij adres van 16 September daaraanvolgende, waarin hij de bevoegdheid aan het gemeentebestuur betwist om tot driemalen toe zekeren proeftijd te bepalen voor het stoken met steenkool, terwijl er ruimschoots gelegenheid is geweest om te beoordeelen, in hoeverre door het gebruik van steenkolen hinder van ernstigen aard mogt zijn ontstaan; dat van het bestaan van dien hinder dan ook niet is gebleken bij de inrigting van den schoorsteen overeenkomstig de voorwaarden, aan de vergunning van 11 October 1880 verbonden, en dat een gemeentebestuur volgens art. 17 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) wel nieuwe voorwaarden opleggen kan, als de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan mogt aantoonen, doch niet het regt heeft een concessionaris telkens bij wijze van proef te dwingen tot het maken van inrigtingen, welke slechts leiden tot kostbare uitgaven en onnoodig tijdverlies;

Overwegende dat, terwijl aan appellant eene definitieve vergunning voor zijne met stoom gedreven kunstboterfabriek was verleend, daaraan bij herhaling, voor een bepaalden proeftijd, eene voorwaarde werd verbonden betrekkelijk het stoken met steenkool, laatstelijk bij het besluit van Burgemeester en Wethouders van 5 September ll., waarvan tijdig is geappelleerd;

dat, wat er ook zij van de bevoegdheid om niet de vergunning zelve, maar ééne of meer der daaraan gehechte voorwaarden slechts bij wijze van proefneming te verleenen, in ieder geval, volgens het vierde lid van art. 12 der genoemde wet, een proeftijd alleen dan kan gesteld worden, indien tijdens de aanvrage om

vergunning, niet met voldoende zekerheid kan worden geoordeeld over de gevolgen eener inrigting;

dat bij het menigvuldig bestaan van stoominrigtingen, waarin steenkool gebruikt wordt, niet met grond kan beweerd worden, dat over de gevolgen daarvan niet een voldoend zeker oordeel ware te vellen, althans niet in dezen, waarin dienaangaande reeds, door voorafgegane herhaalde proeftermijnen, door de ervaring uitspraak is gedaan;

dat die ervaring ook niet heeft bewezen, dat van het gebruik van steenkool in appellants fabriek zoodanig gevaar, schade of hinder werd ondervonden, als naar de wet tot een verbod van dat gebruik aanleiding zou kunnen geven, zijnde dienaangaande toch niets anders gebleken, dan hetgeen vermeld wordt in eene door Burgemeester en Wethouders overgelegde verklaring van zes naburen, posterieur aan de beschikking van 5 September ll., waarin gewag wordt gemaakt van schade en hinder, die voor het regenwater en het bleekveld het gevolg zijn van neerkomende roetdeeltjes; waartegen, behalve eene algemeene schriftelijke getuigenis van den ingenieur van het stoomwezen, door den appellant is ingezonden eene verklaring van 33 „bewoners en eigenaars van perceelen, grenzende aan de boterfabriek", waaronder ook zijn eenige van dezelfden, die de door het gemeentebestuur overgelegde verklaring teekenden, houdende dat zij niet den minsten hinder hebben van den steenkoolrook der fabriek, zoolang de schoorsteen de tegenwoordige lengte heeft en voorzien is van een ijzeren kap van vlechtwerk;

dat, vermits alzoo niet gebleken is van schade aan eigendommen, bedrijven of de gezondheid of van hinder van ernstigen aard, ten gevolge van het stoken van steenkool in appellants kunstboterfabriek, en terwijl de den appellant verleende vergunning dd. 11 October 1880 de voorwaarden omtrent de hoogte van den schoorsteen tot 15 Meter boven den beganen grond en omtrent de dekking van dien schoorsteen met eene ijzeren gazen kap bevat, er geen grond is gevonden, om den adressant in het gebruik van brandstof tot verhitting van den stoomketel te beperken, te minder omdat volgens art. 17 der meergenoemde wet aan den concessionaris nieuwe voorwaarden zullen kunnen worden opgelegd, indien de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan later mogt aantoonen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Utingeradeel van 5 September 1881, te bepalen, dat de voorwaarde, betrekkelijk de wijze van verhitting van den stoomketel in appellants fabriek, onder *ten zevende* verbonden aan de hem verleende vergunning dd. 11 October 1880, is vervallen en door geene andere wordt vervangen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 26 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

2°. van 27 Januarij 1882, n°. 7, houdende beschikking op het beroep van *B. Bakker Bzn., te Ridderkerk, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem onder bepaalde voorwaarden vergunning is verleend tot voortzetting zijner fabriek van gutta-percha en caoutchouc.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 7).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van B. Bakker Bzn., te Ridderkerk, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem onder bepaalde voorwaarden vergunning is verleend tot voortzetting zijner fabriek van gutta-percha en caoutchouc;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 10 Januarij 1882 n°. 127;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 25 Januarij 1882, n°. 39, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat adressant, die bij beschikking van Burgemeester en Wethouders van Ridderkerk van 19 November 1879 eene voorloopige vergunning had verkregen voor de oprigting der hierbedoelde fabriek, thans aan Burgemeester en Wethouders heeft verzocht hem eene definitieve vergunning te verleenen tot het bereiden van caoutchouc en gutta-percha in het fabrieksgebouw aan den Molendijk, kadaster sectie C, n°. 2414;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) belegde vergadering niemand is opgekomen om zich tegen het toestaan der vergunning te verzetten, doch één bezwaarschrift van een der naburen is ingediend, waarbij verwezen werd naar de bezwaren, bij de oorspronkelijke aanvraag om vergunning ingebragt;

dat Burgemeester en Wethouders bij besluit van 10/20 Augustus de gevraagde toestemming hebben verleend onder zekere daarbij gestelde voorwaarden, waaronder ook voorkwam deze: „dat alle stoomtoestellen en werktuigen, waarbij stoom wordt gebezigd en dienende tot het bewerken en vulcaniseren van caoutchouc en gutta-percha, worden gesteld onder de wet van 28 Mei 1869 (*Stbl.* n°. 97), regelende het toezigt en het gebruik van stoomtoestellen en de uitvoering bij Koninklijk besluit, met bepaling dat de concessionaris jaarlijks op den 1 Julij ter secretarie dezer gemeente zal overleggen van de daarover gestelde autoriteiten of ambtenaren het bewijs, dat alle die toestellen en werktuigen zich bevinden in veiligen en voldoenden staat, bij gebreke waarvan dat onderzoek op last van Burgemeester en Wethouders en ten zijnen koste zal kunnen geschieden;"

dat appellant, met deze voorwaarde bezwaard, bij Ons voorziening vragende, daarvan de opheffing heeft verzocht;

Overwegende, dat de genoemde wet van 1869 slechts voor stoomtoestellen, ingerigt om uit eenige vloeistof *stoom voort te brengen*, in het algemeen belang zekere voor-

zorgsmaatregelen, namelijk vooraf gaand onderzoek en beproeving, heeft noodig gekeurd, maar die voorzorgen onnoodig heeft geacht voor de toestellen, waarin de voortgebragte stoom wordt verbruikt, zooals de werktuigen, waarvan hier sprake is;

dat dus de voorwaarde, door het gemeentebestuur opgelegd, slechts zou kunnen geacht worden geregtvaardigd te zijn, zoo door de tot dusver opgedane ondervinding gebleken was, dat in dit bijzonder geval van het gebruik der bedoelde toestellen, zonder voorafgaand onderzoek, gevaar, schade of hinder van ernstigen aard te vreezen was;

dat hiervan echter in dit geval niets blijkt;

dat toch de inrigting na de aan appellant vroeger voorloopig verleende vergunning reeds geruimen tijd in werking is en in al dien tijd geen gevaar heeft opgeleverd, noch schade veroorzaakt;

dat dan ook van al de naburen, die vroeger tegen de voorgenomen inrigting zich in grooten getale hadden verzet, op de ingevolge art. 7 der wet belegde vergadering niemand is verschenen om bezwaar in te brengen en het éénig, door slechts één persoon ingediend, bezwaarschrift de erkentenis inhoudt, dat de fabriek geenen overlast veroorzaakt;

dat er derhalve voldoende termen zijn om aan adressants verzoek te voldoen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met wijziging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Ridderkerk van 10/20 Augustus l.l., adressant ontheffing te verleenen van de eerste hem daarbij opgelegde voorwaarde en dat besluit overigens te handhaven.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 27 Januarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

Aan de orde is:

II. het beroep van *Burgemeester en Wethouders van Katwijk, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, houdende wijziging in den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zijner Majesteits magtiging is door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, bij missive van 3 Jan. 1882 n°. 15, Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, door Burg. en Weth. der gemeente Katwijk namens den gemeenteraad ingesteld van een besluit van Ged. Staten van Zuidholland van 8 Nov. 1881 n°. 9, houdende bepaling, dat het Kanaalpad, op den ligger der wegen en voetpaden van de gemeente Katwijk vermeld onder n°. 37, als loopende „van „af de sluis binnenduins tot de Noordwijker Kanaalbrug," ten onregte op dien ligger is gebragt en mitsdien daarvan moet worden geroijeerd.

Blijkens de overgelegde stukken, werd door Burg. en Weth. van Katwijk bij brief van 22 Jan. 1879, in verband met de daarin als destijds aanstaande vermelde herziening van den ligger der wegen en voetpaden, aan dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland de vraag onderworpen, of er bij hen ook bezwaren zouden bestaan tegen het brengen op dien ligger van het pad, loopende langs de zuidzijde van het uitwateringskanaal als *voetpad.* Dijkgraaf en hoogheemraden verklaarden daarop, bezwaar te hebben, omdat aan den bedoelden weg alsdan het karakter van publieke weg zou worden gegeven, hetgeen zij wenschten te vermijden, ten einde desgevorderd den weg voor de publieke passage te kunnen afsluiten.

Ruim 1½ jaar later deelden Burg. en Weth. aan dijkgraaf en hoogheemraden mede, dat hun gebleken was dat reeds op den 20 Julij 1854 door den Raad vastgestelden ligger de bedoelde weg voorkomt, zonder dat daartegen bezwaar was ingebragt; dat op den nieuwen ligger die weg wederom geplaatst is en dat deze ligger eerstdaags door den Raad definitief zou worden vastgesteld. Hierop werd door Rijnland aan den gemeenteraad verzocht, om den weg langs de zuidzijde van het uitwateringskanaal tusschen den Noordwijkerweg en het Prins Hendrikkanaal van den legger weg te laten, omdat hij ten onregte op vroegere liggers gebragt was en thans te minder een publieke weg zijn kan, nu daarin door de graving van het Prins Hendrikkanaal eene niet overbrugde coupure bestaat; dienende de weg alleen voor het bereiken van de nevensgelegen gronden van het hoogheemraadschap, die, zooals ook vóór het bestaan van het Prins Hendrikkanaal het geval was, door hekken van den aansluitenden weg wordt afgesloten.

Op 9 Febr. 1881 besloot de gemeenteraad tot afwijzing van het verzoek. Kwam het pad sedert 1846 (lees: 1854) reeds voor op den ligger, thans was daarvoor nog meer reden dan vroeger, nu dat pad in verbinding is gebragt met het door de gemeente aangelegde voetpad langs de oostzijde van het Prins Hendrikkanaal en daardoor de kortste verbinding heeft tusschen den Noordwijkerweg en Katwijk aan Zee; terwijl anders ook de weg door het Klein Duin, aanvangende bij de begraafplaats der Israëlieten, tot een dooden weg zou gemaakt worden.

Toen vervolgens deze zaak door Ged. Staten van Zuidholland was ter hand genomen, is bij de instructie daarvan aan dat collegie een afschrift overgelegd van het contract, in Febr. 1876 tusschen het hoogheemraadschap van Rijnland en de

gemeente Katwijk gesloten over de graving van de vaart, nu het Prins Hendrikkanaal geheeten, zijnde de „vaart tusschen het dorp Katwijk aan zee en het uitwateringskanaal van Rijnland.” Volgens dat contract werd door Rijnland toegestaan, „dat de „communicatieweg langs de zuidzijde van het uitwateringskanaal van de Noordwijker-„brug tot de binnensluis door gezegde vaart worde verbroken.”

Daarbij werd voorts door Rijnland toegestaan, om het uitwateringskanaal tusschen den Rijn te Katwijk-Binnen en de nieuwe vaart te doen bevaren met zeilschepen, stoombooten enz., onder voorwaarde: *d.* „dat voor het trekken van schuiten op het „zuidelijk talud van het kanaal een voetpad, zoo noodig voorzien van een of meer „rolpalen, door de gemeente zal moeten worden aangelegd en voortdurend onderhouden „volgens aanwijzing en ten genoege van Dijkgraaf en Hoogheemraden.”

Voorts werd aan Ged. Staten door Dijkgraaf en Hoogheemraden eene memorie ingediend, waarin wordt medegedeeld, dat in 1844 bij de verbreeding van het uitwateringskanaal op de kruin der stortgronden aan de zuidzijde van het kanaal een weg werd aangelegd in het belang van de huurders der stortgronden, terwijl langs den boven-buitenkant daarvan bovendien een gedeelte als jaagweg bestemd werd. Die weg, op kleigrond gemaakt, bleek weldra bij vochtig weder onbruikbaar te zijn, waarom hij bepuind en beschelpt werd. Het gebruik daarvan, door anderen dan de personen in Rijnlands dienst of door de huurders der stortgronden, werd voor rijtuigen steeds geweerd, waartoe aan de uiteinden hekken waren geplaatst, terwijl het gebruik voor voetgangers slechts bij gedoogen werd toegestaan. Dijkgraaf en Hoogheemraden leiden hieruit het geheel private karakter van den weg af, waartegen niet kan afdoen, dat die weg vroeger reeds op den ligger was vermeld. daar deze omstandigheid hun onbekend is gebleven en zelfs aan het gemeentebestuur blijkens hunne missive van 22 Jan. 1879 onbekend scheen te zijn geweest. Eindelijk wordt er nog op gewezen, dat door het Prins Hendrikkanaal, hetwelk den weg doorsneed, deze voor het publiek belang doelloos is geworden, en dat op weinige meters afstand een publiek jaagpad is en het niet aangaat zoo digt bij elkaar *twee* publieke paden te hebben.

Op de gronden, in deze memorie aangevoerd, en op grond van het niet geleverde bewijs, dat het pad voor de publieke dienst is aangelegd of later daartoe bestemd, werd door Ged. Staten bij hun bovenvermeld besluit bevolen, dat het pad van den ligger moet worden afgevoerd.

Ter toelichting van het tegen dat besluit ingesteld appel, heeft het gemeentebestuur van Katwijk eene memorie aan de Afdeeling ingezonden, waarin beweerd wordt, dat de aangevoerde gronden het genomen besluit niet kunnen wettigen. De afsluiting van den weg door hekken kan ten dezen niets afdoen, omdat de weg op den ligger niet is gebragt als *rijweg*, maar uitsluitend als *voetpad*, voor welke bestemming naast de hekken door Rijnland zelf een doorgang werd gemaakt. De bewering, dat door het Prins Hendrikkanaal het pad doelloos zou zijn geworden, wordt om verschillende redenen onjuist geacht.

Dat hun eerste schrijven van 4 Februarij 1879 op eene vergissing berustte, wordt toegegeven, maar ontkend, dat de nabijheid van het jaagpad, niet door Rijnland maar door de gemeente, krachtens het contract van 1876 aangelegd, iets ten aanzien van het onderwerpelijk geschil zou kunnen bewijzen, te minder omdat het kanaalpad een

veel breeder en veiliger verkeersweg oplevert dan het jaagpad, in allen gevalle vroeger op wettige wijze reeds op den legger gebragt was, en juist door de verbinding met het voetpad langs het Prins Hendrikkanaal van meer belang is geworden. Met een beroep op het Kon. besluit van 12 Februarij 1879 en op de voordragt des Ministers, die tot dat besluit geleid heeft, stelt het gemeentebestuur: „het Kanaalpad is „eenmaal voor de publieke dienst bestemd geworden en moet dat blijven, totdat de „Raad besloten heeft te verklaren, dat het niet meer voor de publieke dienst bestemd „is. Door de afvoering van het kanaalpad van den ligger wordt aan het publiek belang „schade toegebragt, terwijl het daarop voorkomen het publiek belang baat."

Eindelijk werd door Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland aan deze Afdeeling nog ingezonden eene tweeledige situatieteekening, aangevende den plaatselijken toestand vóór en nà het graven van het Prins Hendrikkanaal.

Voor het Gemeentebestuur van Katwijk wordt het beroep aldus mondeling toegelicht door den burgemeester, den heer T. A. O. de Ridder:

Ik wensch mij eerstens te bepalen om er op te wijzen, dat het kanaalpad in quaestie van den Noordwijker weg vroeger liep langs de sluis met de drijfdeuren, langs de binnensluis naar Katwijk aan Zee en dat het als zoodanig ook een communicatieweg uitmaakte tusschen dit deel der gemeente Katwijk en Katwijk aan den Rijn.

Andere publieke wegen, voorkomende onder de nummers 36 en 39 op den ligger van wegen en voetpaden in deze gemeente, voerden, nadat zij het quaestieuse pad gesneden hadden, over de thans geamoveerde brug met de sluisdeuren naar de Horneslaan en maakten met elkander een geheel uit, terwijl bij opheffing van dit pad ook deze twee wegen grootendeels hunnen aard en bedoeling zouden verliezen.

De brug met de sluisdeuren werd in 1876 op verlangen van Rijnland, volgens contract met deze gemeente gesloten, geamoveerd. Deze amotie werd toegestaan met de wetenschap, dat het kanaalpad op den ligger stond en een publiek pad was. Werd dus nu dit pad van den ligger geroijeerd, dan zouden de ingezetenen van Katwijk schromelijk gedupeerd worden en zouden zij een pad moeten missen, zonder voldoende redenen en tot groote schade van velen, te meer omdat dit pad volgens menschengeheugenis als publiek pad bestemd en gebruikt is en niemand er ooit aan dacht dat dit pad kon worden opgeheven.

Ik zal eerst op den voet nu trachten te ontzenuwen het besluit van Ged. Staten dezer provincie van 8/15 Nov. jl. B n°. 3374 bis (1e afd.) G. S. n°. 9, waardoor wij tegelijkertijd weêrleggen hetgeen de memorie bevat van Dijkgraaf en Hoogheemraden, bij hun schrijven dd. 25 Mei 1881 n°. 1/53 gevoegd geweest, een en ander in afschrift in uw bezit.

Daarbij wordt in den eersten considerans door Ged. Staten gezegd, dat het kanaalpad bij het tot stand komen van het kanaal is aangelegd. Dit is zoo. In 1804—1807 werd het kanaal gegraven om den Rijn, wiens mond sedert de 9de eeuw verstopt was, gelegenheid te geven zich te ontlasten in de Noordzee. Toen werd het pad aangelegd. In 1827 bij de invoering van het kadaster werd het pad geboekt als: „weg, „onbelastbaar."

In 1840 en 1841, toen de droogmaking van de Haarlemmermeer moest worden

aangevangen, werd bij eene verklaring van onteigening van den 23 April 1842 afgestaan door Rijnland o. a. ook dit pad — als weg — met den grond benoodigd ten einde het kanaal te kunnen brengen op eene breedte van 52 Meter; hierbij werd bepaald dat het regt werd verleend om den grond welke van de vergraving zou afkomen te torten op de kanaalboorden, en dat die overstorte kanaalboorden nà afloop der werken weder zouden worden gesteld ten name van het Hoogheemraadschap van Rijnland; door die verbreeding werd het kanaalpad vergraven, doch onmiddellijk ongeveer 25 Meters meer zuidelijk verlegd en op nieuw in de openbare registers geboekt als „weg, „onbelastbaar."

In 1876 sloot deze gemeente met Rijnland een contract, uw collegie in afschrift toegezonden, waarbij ten behoeve der tot standkoming van het Prins Hendrikkanaal een deel van den ondergrond van dit pad werd gekocht. Sub littera 3 van dit contract wordt gezegd:

„Rijnland staat toe, dat door de bedoelde vaart de communicatie-weg, het quaestieuse „voetpad, worde verbroken." Als het derhalve geen publiek pad geweest was, dan toch had Rijnland kunnen volstaan met het sub 1 van dat contract bepaalde. Bij die acte van verkoop werd een uittreksel gevoegd van den perceelsgewijzen kadastralen ligger der gemeente Katwijk, een extract ook in Rijnlandsch bezit; bij sectie A n⁰. 3170 wordt ons verkocht 40 A. 84 c. a. weg onbelastbaar, als deel van het voetpad in quaestie; dit pad werd verkocht nadat dit deel natuurlijk vooraf was onttrokken aan de publieke dienst.

1°. In 1827 bij het opmaken van het kadaster werd het bewuste pad bekend sub Katwijk sectie A n⁰. 81 weg; groot 87 A. onbelastbaar; B, n°. 134 weg, groot 1.15.80 A. onbelastbaar; ten name gesteld van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

2°. Bij eene verklaring van onteigening van 23 April 1843, overgeschreven ten hypotheekkantore, als weg onbelastbaar.

3°. Idem bij de teruggave van den overstorten grond in 1844 na de verbreeding van het kanaal onder sectie A 4860.

4°. In 1850 werd de meting verbeterd van dit pad en weer geboekt als weg, onbelastbaar sub sectie A n°. 1250.

5o. In 1872 werd het pad hermeten en gesplitst, om andermaal als weg — onbelastbaar — te worden geboekt sub sectie A no. 3170.

6o. In 1876 werd een deel van dit voetpad als weg aan de gemeente verkocht nl. 40 A. en 84 C. sectie A no. 3170 onbelastbaar. Dit is hetzelfde nummer als bij het 5e feit genoemd.

Zes malen dus was het aan het Bestuur van Rijnland bekend, dat het voetpad op de kadastrale liggers als weg was geboekt en steeds als onbelastbaar.

Een en ander geschiedde, mag men nu aannemen, want het bewijs is vrij wel geleverd, onder voorkennis van Rijnland.

Het gaat toch nu niet aan voor Rijnland om te kunnen beweren dat ten dezen het kadaster geen bewijs is.

Ik beroep mij dan ook op art. 25 littera *a* der wetten betrekkelijk de grondbelasting van 26 Mei 1870 en 22 Mei 1873, waar bij art. 25 gezegd wordt:

„Geene belastbare opbrengst wordt in de kadastrale liggers opgenomen voor: de

„eigendommen van den staat en van de provinciën, gemeenten, polders of waterschap-„pen, uitsluitend gebezigd voor de publieke dienst.„

Voor de invoering dezer wetten vestig ik de aandacht op § 78 der wet van 3 Frimaire 7e jaar, art. 103.

Dat het bestuur van Rijnland vroeger op de handhaving van dit pad als publiek pad prijs stelde — vóór dat het den rijweg aanlegde, die nu aan de overzijde van het uitwateringskanaal is aangelegd ten behoeve van het pas gestichte stoomgemaal, — laat zich gemakkelijk begrijpen, maar geeft nog geen regt om dit pad thans van den ligger te willen verdringen.

Bij brand had vóór dezen tijd de brandweer van Katwijk a/d Rijn of van Katwijk aan Zee niet anders dan over dit pad spoedig genoeg hulp kunnen verleenen noch bij stormweer, gevaarlijk voor de sluizen, hulp spoedig kunnen opdagen enz. enz.

Als publiek ligchaam was Rijnland tot de openstelling van dit voetpad als publiek pad, zooals van zelf spreekt, verpligt: zie *Weekblad v. h. Regt* dd. 12 Jan. 1882.

Het zou ongehoord en onverantwoordelijk geweest zijn van dit bestuur, als het anders ware geweest; ten behoeve van hare belangrijke waterwerken en woningen aldaar was dit vereischte in het politie- en in het algemeen belang; een onbevooroordeelde kan dit gemakkelijk nagaan.

Het bestuur van Rijnland was toen om bovenstaande redenen verpligt voor zijne eigene verantwoording dit pad wel voor de publieke dienst te bestemmen.

Twee publieke ligchamen als Rijnland en de gemeente Katwijk hebben eischen over en weder, dat zij elkaâr het onontbeerlijke geven en dit van elkaar vorderen.

Dat het tegenwoordige bestuur er anders over denkt, moet het weten te verantwoorden tegenover het vroegere en tegenover de geschiedenis die achter ons ligt.

Alle bezoekers van de wereldberoemde sluizen kwamen langs dit publieke pad naar het publiekregtelijk eigendom van het publiekregtelijke polderbestuur vau Rijnland.

Zelfs bij veldmanoeuvres zagen wij de soldaten van het pad in quaestie gebruik maken: trouwens het komt als publiek pad ook voor op de topographische kaarten.

Men vergete ook niet dat als dit voetpad van den ligger werd gevoerd, men dan niet meer over Katwijk aan Zee, maar ongeveer 3 kwartier om, aan het Prins Hendrikkanaal kon komen; de wegen 36 en 39, voorkomende op den ligger, worden met een groot deel der gemeente tot een dood gedeelte gemaakt, zoowel voor de wandelaars als voor elk ander publiek belang, terwijl juist omdat dit kanaalpad publiek was, de brug met de sluisdeuren mogt worden geamoveerd.

Nog iets. Bij schrijven dd. 6 Nov. 1880 n°. 9/1253 van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland, verzoeken zij op den ligger geene melding meer te maken van het kanaalpad, aangezien dit pad op den vroegeren ligger ten onregte als publieke weg voorkwam en thans te minder daarop behoefde voor te komen, nu daarin door het graven van het Prins Hendrikkanaal eene niet overbrugde coupure bestaat.

Maar juist ten gevolge dier coupure is het quaestieuse pad verlengd langs het Prins Hendrikkanaal en loopt nog als vroeger door tot Katwijk aan Zee.

Wij meenen zelfs dat het pad verlengd is op verlangen van Rijnland, ten minste dit is zeker, dat het verlengde pad eerst rijweg zou moeten geworden zijn — zie bestek — doch omdat Rijnlandsch pad voetpad was, gaf de provinciale ingenieur toe dat dit verlengde ook voetpad werd. Wij herinneren ons nog zeer goed dat daardoor ongeveer ƒ 500 bespaard werd.

Dijkgraaf en Hoogheemraden begrijpen wel dat hun eisch wat zeer ver gaat; bij hun schrijven toch van 9 Maart 1881 n°. 1/215 berigten zij aan Burg. en Weth. dat zij wel bereid zijn te gedoogen, dat het publiek gebruik make van dit pad, alsof het publiek met zoo iets gediend is en alsof het juist op dat woord niet aankomt.

De tweede considerans van Ged. Staten is voldoende, naar ik meen, toegelicht bij het medegedeelde van den eersten.

De derde, waarbij gezegd wordt dat het gebruik van het kanaalpad voor rijtuigen werd geweerd, behoeft geen betoog.

Door den gemeenteraad immers is nooit beweerd dat het kanaalpad een rijweg is. De hekken — het is waar — waren menigmaal gesloten en toch was dan alles in optima forma. Want — waar het hier ook op aankomt — naast die hekken waren overal behoorlijk getimmerde doorgangen opengelaten, die daar nog steeds aanwezig zijn en onlangs nog door ons werden geconstateerd.

Wat dus deze bewering moet beteekenen begrijpen wij niet.

In den vierden considerans wordt gezegd:

„Overwegende dat door het graven van het Prins Hendrikkanaal de weg is door„gesneden geworden zonder overbrugging en voor de gemeenschap met Katwijk aan „Zee geheel onbruikbaar zoude zijn geworden, indien van Rijnlands wege geen „afloop daarvan naar het pad langs het Prins Hendrikkanaal ware gemaakt.”

Deze overweging — ik moet het tot mijn leedwezen verklaren — is onwaar als de vorige. Ten dezen kan onder eede worden verklaard door den ingenieur Waldorp, door den aannemer en door ons, dat de afloop hier bedoeld door de gemeente Katwijk betaald en bevolen is volgens § 5 van het bestek en voorwaarden, waarbij het graven van het Prins Hendrikkanaal werd aanbesteed; een en ander ook uw collegie in afschrift toegezonden.

Het doet ons leed dat Rijnland zich ook van dit motief wil bedieneu om bij HH. Gedeputeerden gelijk te krijgen.

En wat doet het er toe wie dezen afloop heeft gemaakt? wij begrijpen daarvan de portée niet. Het voetpad was onderbroken en de communicatie is hersteld, dat is al.

Met betrekking tot den 5en considerans, waar wordt gezegd dat op eenige weinige meters afstand van het bewuste pad, op de kruin der zuidelijke stortgronden, een jaagpad is aangelegd, en waarbij wordt te kennen gegeven dat dit een goed voetpad is, kan men alleen tot de conclusie komen, wat Rijnland ons gunt, meer niet.

Dat jaagpad is goed genoeg voor voetpad. De beteekenis van dat lijnpad komt nog beter uit als wij voorlezing doen der missive dd. 31 Dec. 1875 n°. 19/1874 van dijkgraaf en hoogheemraden in antwoord op een brief onzerzijds, waarbij op verzoek van den provincialen ingenieur de beteekenis van dit jaag- of lijnpad gevraagd werd.

Men wete dan dat dit lijnpad op de kruin der stortgronden liep onmiddellijk naast het talud, waar men eene diepte heeft van ongeveer 15 meter naar het uitwateringswater.

Stelt u voor soms in aanraking te komen met of te stuiten op personen, die over dit pad — voorover gebogen — hunne vaartuigen moeten voorttrekken, of toe te willen staan dat hier ook kinderen van gebruik maken.

Neen, dan is de uitleg van dit nu nog erkende publieke voetpad door Rijnland, niets anders te beschouwen als nog een voordeeltje door dit collegie bedongen bij het tot stand komen van het Prins Hendrikkanaal, om zoo doende zijn vroeger lijnpad in het vervolg niet meer zelf te behoeven te onderhouden, bij al het prendre ou laisser van Rijnland toen ter tijde.

Dit ons — toen ter tijde — ook al opgedrongen lijnpad heeft niets te maken met het al of niet op dezen ligger roijeeren van het quaestieuse kanaalpad.

Het zij mij nu nog vergund de gronden, waarop het gemeentebestuur van Katwijk meent dat het verzoek van Rijnland niet kan worden toegestaan, kortelijk bloot te leggen in antwoord op Nos. 6 en 7 van Ged. Staten.

Eerst een woord over den bewijslast. Door Ged. Staten wordt blijkens den 6en considerans van hunne beschikking ondersteld, dat het aan Katwijk is te bewijzen, dat het bewuste kanaalpad voor de publieke dienst is aangelegd of later bestemd. Naar onze meening, in dezen stand van het geschil, ten onregte. De éénige vraag, welke thans aanhangig is, is deze: zal het quaestieuse pad op den legger der wegen en voetpaden, waarop het sinds een tal van jaren voorkomt, blijven, of zal het er worden afgevoerd? M. a. w. er wordt niet gehandeld over een regt, maar over een feitelijken toestand. Het is hier niet de quaestie wat het kanaalpad regtens, maar wat het feitelijk is.

Feitelijk nu is het onloochenbaar sinds menschen geheugenis een publiek pad, dat door ieder als voetpad gebruikt werd, zonder dat Rijnland of wie ook zich tegen een zoodanig gebruik ooit verzette, en dat dan ook door de publieke opinie als een publiek pad werd aangemerkt.

Niet nu eerst, maar vóór tal van jaren werd die feitelijke toestand, al weer zonder eenig verzet van Rijnland, geconstateerd door het besluit, waarbij het pad op den ligger werd gebragt.

Wanneer nu Rijnlandsch bestuur wenscht, dat in dien feitelijken toestand (waarvan de ligger eenvoudig is een uiterlijk teeken) verandering komt; wanneer dat bestuur eischt, dat het pad zich niet langer vertoont als een publiek pad, maar als een privaat eigendom, waarvan het publiek gebruik kan maken, alleen omdat Rijnland dit gedoogt, of, (wat hetzelfde is) wanneer Rijnland verlangt dat het pad nu van den ligger worde afgevoerd, dan dient het te bewijzen: òf dat het kanaalpad feitelijk niet is een publiek voetpad, zoodat de ligger den feitelijken toestand onjuist weer geeft, òf, indien het meent tot dit bewijs niet in staat te zijn, dat de feitelijke toestand van den beginne af aan onregtmatig is geweest, zoodat er hoe eer hoe beter een einde aan komen moet.

In allen gevalle rustte, naar onze meening, op Rijnland de bewijslast.

Wil het dezen op ons overdragen? laat het dan krachtens zijn eigendomsregt tegen

ons bij den burgerlijken regter eene actie tot opvordering van den eigendom instellen; in dat geval kan het zich beroepen op art. 627 B. W. en zouden wij verpligt zijn het bewijs van de publiciteit van het kanaal te leveren.

Heeft nu Rijnland het bovenomschreven bewijs geleverd? In geenen deele; het doet er zelfs geene poging toe. Het beweert alleen, dat het pad ten onregte op den ligger gebragt was, maar bij beweren blijft het. Het beroep toch op de hekken, die het pad voor rijtuigen ontoegankelijk maakten en nog maken, kan in deze, waar het de vraag geldt of er een publiek voetpad is, niets afdoen.

Het staat toch vast, dat er van den beginne af voor voetgangers eene behoorlijke opening gelaten is.

Wanneer nu Rijnland (gelijk onweersprekelijk is), voor zijne sustenuen geen gronden aanvoert, dan concluderen wij hierom alleen reeds tot afwijzing van het verzoek.

Wij zijn nu echter nog verder willen gaan en onzerzijds eenige, ik zeg nog maar eenige, bewijzen trachten te leveren, waartoe wij meenen niet verpligt te zijn. Wij willen aantoonen, niet dat het pad feitelijk is een openbaar voetpad, dat blijkt reeds uit den ligger zelf, maar dat het regtens ook niet anders als een openbaar voetpad kan worden aangemerkt. Wij beroepen ons daartoe 1^{0}. op de wijze waarop het ontstaan is.

Van groot belang schijnt ons in deze zaak het feit, dat het bewuste pad werd daargesteld door een met openbaar gezag bekleed ligchaam, als Rijnland is.

Wanneer een privaat persoon op zijn grond een weg aanlegt, dan zeer zeker mag niet, zonder meer, tot het openbaar karakter van dien weg besloten worden. Publiek kan hij niet anders worden dan door een afzonderlijke daad, waarbij hij op de een of andere wijze aan het publiek gezag wordt overgedragen.

Geheel anders staat de zaak, wanneer het een publiekregtelijk ligchaam, bv. een polderbestuur is, dat den weg gemaakt heeft of ook het Rijk een weg of de gemeente eene brug. Hij of zij zijn dan van zelf (om den persoon alleen die hem maakte) voor de publieke dienst bestemd; eene afzonderlijke handeling, die den weg eerst als openbaar stempelen zou, is in ons regt niet bekend. Slechts voor de onttrekking aan de publieke dienst is een bepaald daartoe strekkend besluit noodig. Alleen, indien een met openbaar gezag bekleed ligchaam een weg maakte als privaat persoon, d. i. om toegang te verleenen tot een door hetzelve jure privato bezeten gebouw of stuk grond, eene gasfabriek of weiland bv., alleen dan zou de weg evenmin als het gebouw of de grond, dien hij diende, voor de openbare dienst bestemd zijn.

Maar van iets dergelijks kan hier geen sprake zijn. Onderstelt eens, dat het waar is — wat echter geheel onbewezen genoemd moet worden — dat het kanaalpad alleen is gemaakt om toegang te verleenen tot de binnensluis en tot de brug met de drijfdeuren en niet te gelijk om eene verbinding te hebben tusschen Noordwijk en Katwijk aan Zee, dan nog zou het in het publiekregtelijk karakter van die brug met sluisdeuren en de binnensluis zelf deelen.

De binnensluis en de sluis met de drijfdeuren, zijn voor de openbare dienst bestemd, dus ook de weg die ieder, dien het aangaat, in staat moet stellen de sluis te bereiken.

Doch wij herhalen het, de onderstelling dat de weg alleen gemaakt zou zijn voor

de binnensluis en de sluis met de drijfdeuren is geheel onbewezen; zij is eene van de gratuite beweringen van Rijnland's bestuur, die — tot ons leedwezen — door Ged. Staten blindelings zijn overgenomen.

Ons komt het veel waarschijnlijker voor, dat tevens aan eene hoog noodige vergemakkelijking van het verkeer gedacht is en dat pad door den raad in 1844 geconditioneerd is, dewijl de Noordwijkerweg als gemeente-eigendom vergraven en daar tot een brug gemaakt is.

Het hierboven gezegde zij voldoende om aan te toonen dat aan een afzonderlijk bewijs van de publieke bestemming van het kanaalpad niet gedacht kan worden. Die publieke bestemming lag van zelf opgesloten in het feit, dat Rijnland den weg gelegd heeft.

2°. Met den hier geschilderden oorsprong is nu de verdere geschiedenis van den weg geheel in overeenstemming. Van den beginne af aan werd hij door het publiek gebruikt; op het kadaster stond hij als niet belastbare weg bekend; nooit verzette zich Rijnland tegen het een noch het ander. Steeds alzoo heeft ieder, die er bij betrokken was: het rijk ten aanzien der geïnde belasting; Rijnland zelf, dat lijdelijk bleef, dat daarvan de voordeelen plukte; het gemeentebestuur, dat den weg op den legger bragt, en het publiek, dat hem gebruikte, heeft getoond te begrijpen, wat het beteekent, wanneer een ligchaam van openbaar bestuur een weg openstelt.

Dat tegenover dit alles, het tegenwoordige optreden van Rijnlands bestuur geen gewigt in de schaal kan leggen, behoeft naar ons oordeel geen verder betoog.

Niet wat het nu wenscht en eischt, maar wat het in der tijd deed, moet hier beslissen.

Hiermede meenen wij het — trouwens van ons niet te vergen — bewijs geleverd te hebben, dat het kanaalpad werkelijk heeft gehad en nog heeft eene publieke bestemming.

Als zulk een pad met regt van den ligger moet worden geroijeerd op de wijze zoo als Rijnland dit aantoont en Ged. Staten dat voorschrijven, dan zouden wij het ergste vreezen voor vele wegen en voetpaden en zou er een praecedent worden gesteld, waardoor de liggers in nog grooter gevaar zouden worden gebragt als ze reeds zijn door allerlei beslissingen, en zoude het nog meer tijd worden dat voldaan werd aan het bepaalde bij art. 190 j°. 191 der Grondwet.

Als belanghebbende van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland treedt op de heer Dr. E. F. van Dissel te Leiden, en zegt:

Ik zal niet trachten de zaak au fond te behandelen; de argumenten van Rijnland's zijde aan te voeren, zijn in de overgelegde memorien mijns inziens voldoende uiteengezet; ik wensch slechts een enkele opmerking te maken naar aanleiding van hetgeen door den heer burgemeester van Katwijk is gezegd.

1°. Rijnland zou enkel beweerd niet bewezen hebben dat de weg in kwestie niet is een publieke weg; indien aan die bewijsvoering iets mogt ontbreken, dan is zij zeer voldoende aangevuld door de feiten die de heer burgemeester heeft medegedeeld.

Rijnland heeft den weg verlegd, heeft een gedeelte er van afgestaan om te worden afgegraven, heeft een deel daarvan verkocht, in één woord, heeft tal van jaren geheel

en al met dien weg gehandeld zooals het goed vond, zonder dat eenige andere autoriteit daarop eenig gezag of invloed uitoefende; wel een bewijs dat die weg geheel als bijzondere weg werd beschouwd.

2°. De heer burgemeester zegt dat toen in 1876 de Hoornesbrug of brug met drijfdeuren werd afgebroken, en hiertoe bij het contract met Rijnland door de gemeente Katwijk vergunning was gegeven, zulks geschiedde in het volle bewustzijn dat de weg aan de zuidzijde van het kanaal was publieke weg. Ik vraag: hoe is het mogelijk dat datzelfde bestuur in 1879 geheel is vergeten, hetgeen waarvan het in 1876 volkomen was bewust? Die bewering kan m. i. enkel uit eene vergissing, uit eene fout in de herinnering worden verklaard.

3°. De grindweg, aan de noordzijde van het kanaal voor het publiek verkeer opengesteld, zou zijn een weg door Rijnland aangelegd ten behoeve van het stoomgemaal.

Dat ook hier aan eene vergissing moet worden gedacht, blijkt onmiddellijk door te herinneren aan den datum waarop genoemde werken zijn gemaakt.

De weg werd door Rijnland aangelegd in 1876, krachtens de overeenkomst met de gemeente Katwijk; het stoomgemaal werd gesticht vier jaren later in 1880.

Het is toch niet aan te nemen dat Rijnland zich in 1876 tegenover de gemeente Katwijk zal verbinden tot het maken van een weg, als die weg moet zijn een weg in Rijnlands eigen belang voor een stoomgemaal dat in 1880 wordt gesticht.

4°. Eindelijk is er door den heer burgemeester met eenige klem op gewezen dat de afsluithekken aan de uiteinden van den weg dien weg niet voor voetgangers afsloten.

Mijns inziens heeft ook dat argument geen waarde.

De weg moest dienen als toegang voor de huurders naar de teelgronden van Rijnland langs dien weg gelegen, die dagelijks bij die gronden moesten zijn, in den regel zonder voertuig en dus ook zonder dat de hekken moesten geopend worden. Die inrigting was dus voor het gemak der huurders en derhalve in het belang van Rijnland, maar bewijst niets voor het al of niet publiek zijn van het pad.

De burgemeester weerlegt breedvoerig het aangevoerde door den heer VAN DISSEL, en beantwoordt vervolgens nog enkele vragen hem gedaan door den Staatsraad SMIDT.

III. het beroep van den *Gemeenteraad van Woerden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, houdende vaststelling der rekening van die gemeente over* 1880.

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Dezelfde overeenkomst, op 20 September 1663 tusschen de steden Leiden, Utrecht en Woerden gesloten over het maken van een jaagpad langs den Rijn van Leiden af door de onderscheidene Ambachten, Heerlijkheden en dorpen heen tot Utrecht toe, die in de laatste jaren reeds meermalen tot Koninklijke besluiten en beslissingen aanleiding gaf, is thans andermaal oorzaak van een geschil, waarin deze Afdeeling van den Raad van State aan Z. M. eene uitspraak heeft voor te dragen.

Bekrachtigende het door die Afdeeling ontworpen besluit heeft Z. M., — uit overweging dat bij Zr. Ms. besluit van 15 Oct. 1878 (*Stbl.* n⁰. 144) vernietigd waren de besluiten van den gemeenteraad van Utrecht van 21 Junij 1877 en van dien van Leiden van 27 Dec. 1877; dat dientengevolge de overeenkomst tusschen Leiden, Utrecht en Woerden ten jare 1663 gesloten (welke overeenkomst de vermelde Raadsbesluiten bedoelden op te heffen of ter zijde te stellen) nog steeds van kracht is; en dat dus de gemeente Woerden verpligt was om, even als op de begrooting voor 1879 had plaats gehad, ook op die voor 1880 een tot die gemeene regeling betrekkelijken post onder de uitgaven op te nemen; — op 12 April 1880 goedgevonden te handhaven het destijds door Woerden aangevallen besluit van Ged. Staten van Zuidholland dd. 16 December 1879, waarbij zij krachtens art. 212 der gemeentewet de begrooting der ontvangsten en uitgaven dier gemeente over 1880 aanvulden met een post van uitgave in Hoofdstuk X omschreven als: "art. 119*a*. Kosten van gemeenschappelijke "zaken bedoeld bij art. 122 der wet van 28 Junij 1851 (*Stbl.* n⁰. 85) ad *f* 2100."

Op grond echter van overwegingen en beschouwingen, waarvan een uiteenzetting en beoordeeling thans, voor deze zaak, overbodig schijnen — werd het jaagpad, immers dat deel dat tusschen Woerden en Bodegraven ligt, onverzorgd gelaten. Bij de nogtans niet betwiste noodzakelijkheid van voorziening is daarop, op uitnoodiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken, den 29 Nov. 1880 door Zr. Ms. Commissaris in dit gewest het herstel en onderhoud van het zoo even genoemde deel uitbesteed voor eene aannemingssom van *f* 1687.50. Toen nu de eerste termijn daarvan, groot *f* 1400, vorderbaar was geworden, en de aannemer vruchteloos de gemeente Woerden tot betaling had aangemaand, namen Ged. Staten in d°. 22 Maart 1881 krachtens art. 225 der gemeentewet een besluit, waarbij hunnerzijds die betaling werd bevolen. — Zonder het gewenschte gevolg: — de gemeente-ontvanger van Woerden honoreerde dat bevelschrift niet. Zijn gemeenteraad namelijk had op 22 Februarij bevorens bereids een besluit genomen, waarbij hem verboden werd eenigerlei betaling betrekkelijk het bewuste jaagpad te doen, "op welke wijze ze ook van hem mogt worden gevorderd."

Bij besluit van 12 April d. a. v. (*Stbl.* n°. 49) heeft Z. M. dat raadsbesluit als in strijd met de wet vernietigd.

Eenige dagen daarna, den 22 April, werd in eene vergadering van het Collegie van Burg. en Weth. van Woerden (waarbij de burgemeester zelf, dien dag voor particuliere zaken naar Utrecht zijnde, niet tegenwoordig was) ten behoeve van den penningmeester van het jaagpad een bevelschrift tot betaling afgegeven, groot *f* 2100, en aangewezen op bovenvermeld art. 119*a* der begrooting voor 1880; hetwelk tenzelfden dage den gemeenteontvanger werd aangeboden en door dezen gekweten; met dit gevolg, dat alsnu de geheele post was uitgeput.

Met stilzwijgen kan hier worden voorbijgegaan, dat zoodra den burgemeester, teruggekeerd, het door de wethouders genomen besluit ter kennisse was gekomen, dit ter vernietiging is voorgedragen; en dat de Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van 20 Junij 1881 B. B. n°. 1991 gemeend heeft, dat daarvoor, als zijnde het reeds uitgevoerd, geene termen bestonden. Doch wel moet hier vermeld worden, dat blijkens diezelfde missive de voornoemde Minister toen ingewilligd heeft

het verzoek des aannemers „tot het verleenen van korting op de gelden die de Staat krachtens art. 45 der wet op het lager onderwijs aan Woerden verschuldigd was of worden zou;” — en dat op of omstreeks dien datum de aannemer mitsdien van het Rijk betaald heeft gekregen wat hij te vergeefs van Woerden gevorderd had.

Volledigheidshalve mag hier tevens al aanstonds worden vermeld, dat blijkens de stukken door Woerden's gemagtigde, mr. B. Vlielander Hein, advocaat te 's Gravenhage, aan deze Afdeeling ingediend — de gemeente Woerden bij deurwaardersexploit van 7 Julij d. a. v. den voornoemden Minister heeft doen aanzeggen, dat zij de bevoegdheid der Regering tot het toestaan van dergelijke korting niet toegeeft; — dat bovendien deze korting of uitbetaling gedaan is geheel buiten haar om, zonder dat zij er op gehoord of van verwittigd was, en terwijl de verschuldigdheid, gelijk, naar de insinuante stelt, den Minister bekend zoude zijn, èn in beginsel èn tot het bewuste bedrag betwist werd; weshalve zij dan ook, daargelaten hoe het strooken mag, dat de Regering gelden door de wet voor het openbaar onderwijs bestemd, besteedt voor een jaagpad, protesteerde tegen de betaling; een protest, dat in d°. 12 Oct. l.l. gevolgd is van eene dagvaarding van den Staat om te compareren voor den Hoogen Raad ten einde zich bij arrest te hooren veroordeelen tot uitbetaling van het volle bedrag, dat krachtens art. 45 der wet op het lager onderwijs voor de gemeente vorderbaar was.

Inmiddels had de ontvanger van Woerden ingevolge art. 115 der gemeentewet onder dagteekening van 21 Julij 1881 zijne rekening opgemaakt en overgelegd, aanwijzende een totaal van ontvangsten ad. . . . . ƒ 40650.16[5]
en een totaal van uitgaven ad . . . . „ 35430.02

en mitsdien sluitende met een batig saldo ad . . . . ƒ 5220.14[5]

Toen nu die rekening dienovereenkomstig door den Raad van Woerden bij besluit van 20 Oct. 1881 voorloopig was vastgesteld, en zij alzoo ter definitieve vaststelling aan Ged. Staten was aangeboden, hebben dezen in d°. 8 Nov. d. a. v. sub n°. 62/1 eene resolutie genomen, die het onderwerp uitmaakt van het tegenwoordig geschil.

De zakelijke inhoud van dat breedvoerig gemotiveerd besluit komt hierop neer:

1°. dat Ged. Staten de betaling van ƒ 2100 dd. 22 April 1881 aan den penningmeester van het jaagpad gedaan, beschouwd en behandeld hebben als niet geschied; dat zij daarentegen het door hen zelven afgegeven, maar door den ontvanger niet gehonoreerde bevelschrift dd. 22 Maart 1881 ad ƒ 1400 beschouwen „*als hem in rekening moetende geleden worden op art.* 119*a*;” terwijl zij op dit artikel toelaten een bedrag van ƒ 355.54[5], dat aan het jaagpad voor gewoon onderhoud geimpendeerd is; — te dien effecte, dat de uitgaven uit dit artikel in stede van op ƒ 2100, gesteld zouden moeten worden op ƒ 1400 + ƒ 355.54[5] = ƒ 1755.54[5] en het totaal alzoo der uitgaven onder reductie uit anderen hoofde ad ƒ 10, waarover geen geschil is, op ƒ 35085.56[5];

2°. Daartegenover behandelen Ged. Staten als niet tot de werkelijke ontvangsten behoorende eene som, die door den ontvanger onder Hoofdstuk IV art. 9 verantwoord is ad ƒ 1744.45[5], en die blijkens zijn declaratoir n°. 55*a* „als batig

„saldo over 1880 van den penningmeester van het jaagpad" door dezen op 30 Junij 1881 bij hem gestort is.

Ged. Staten meenen die som als niet ontvangen te kunnen beschouwen. Zij verminderen mitsdien het totaal der ontvangsten tot *f* 38905.71 en als gevolg van een en ander wordt mitsdien de rekening door hen gesloten met een batig saldo, niet van *f* 5220.14^5, maar slechts van *f* 3830.14^5.

Van dat besluit is de Raad van Woerden bij adres van 3 December ll. bij Z. M. in beroep gekomen. De Raad voert daarbij o. a. aan „dat bij art. 222 der gemeentewet „aan Ged. Staten wel de vaststelling van de ontvangsten en uitgaven is opgedragen, „maar daarbij geen sprake is van verhooging of vermindering." Ged. Staten, ter zake gehoord, antwoorden daarop, „dat indien door hen in de uitgaven niet waren „opgenomen de *f* 1400 uit de dienst 1880", zoo als zij schrijven: „op een wettig bevel„schrift betaald, dan zou de rekening van Woerden sluiten met een fictief batig „saldo."

De verwijzing overigens bij het adres gedaan naar de hangende procedure met den Staat rescontreren Ged. Staten met de opmerking „dat zij bij het vaststellen der „rekening alleen acht hebben te slaan op *het werkelijk uitgegevene,* niet op procedures „die aanhangig zijn."

De overweging dezer zaak werd krachtens Zr. Ms. magtiging van 5 Januarij ll. n°. 15 bij deze Afdeeling aanhangig gemaakt.

Behalve de boven reeds vermelde stukken, copielijk door Woerden's gemagtigde, Mr. Vlielander Hein, overgelegd, heeft de Afdeeling verder, op de aanvrage van haren Voorzitter, van Ged. Staten van Zuidholland nog ontvangen:

1°. het declaratoir volgn. 55*a*, tot staving der ontvangsten bij de rekening der gemeente Woerden over 1880 overgelegd;

2°. het bevelschrift volgn. 516, dat bij die rekening tot staving der uitgaven werd gevoegd;

3°. de rekening van den penningmeester van het jaagpad over 1880 met de daarbij behoorende bescheiden;

en 4°. een afschrift van het besluit door Ged. Staten van Zuidholland op 22 Maart 1881 krachtens art. 225 der Gemeentewet genomen.

De heer Mr. B. M. VLIELANDER HEIN, advocaat te 's Gravenhage, treedt op als gemagtigde van het gemeentebestuur van Woerden en is van meening dat de som van *f* 1400 niet als schuld was gekweten en zij dus niet op de rekening thuis behoorde. Hij beantwoordt voorts eene vraag hem door den Staatsraad VERNIERS VAN DER LOEFF gedaan.

IV. het beroep van *Mr. W. H. E. Baron van der Borch te Ginneken, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap van de Boven Mark.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms, magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met zijn schrijven van 7 Januarij 1882 n°. 10, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, ingesteld door Mr. W. H. E. Baron van der Borch, van eene beslissing van Ged. Staten van Noordbrabant van 6 Oct. 1881 omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap de Boven Mark.

Appellant had bij adres van 12 Aug. 1881 bezwaren ingediend tegen de lijst van stemgeregtigde ingelanden van genoemd Waterschap, bewerende dat van eene gehuwde vrouw ook de naam van haren man behoort te worden opgegeven; 2°. dat van een onverdeelden boedel niet de erven van den overledene met bloote vermelding van den naam van dezen, maar de namen dier erfgenamen zelve behooren te worden vermeld, en 3°. dat op de lijst voorkwamen overledenen, wier eigendommen in andere handen zijn overgegaan. Het bestuur des Waterschaps besloot dat er geen termen waren om aan adressants verzoek om wijziging der lijst te voldoen, op grond dat de lijst is opgemaakt in overeenstemming met de perceelsgewijze liggers van het Waterschap, die zoover mogelijk zijn bijgewerkt en in overeenstemming gebragt met de kadastrale liggers; dat hetgeen adressant verzocht geheel onmogelijk is, wijl het bestuur niet officieel kennis kan dragen van de huwelijken, sterfgevallen, overgangen van eigendom, vruchtgebruik of erfpacht, bij verkoop, erfopvolging, deeling enz, voordat zij uit de kadastrale liggers blijken, of belanghebbenden hunne titels of bewijzen vertoonen, maar dat door niemand van de bepaling van art. 34 van het Alg. Reglement voor de Waterschappen is gebruik gemaakt.

Appellant heeft zich toen gewend tot Ged. Staten, in zijn adres nog meer voorbeelden opgevende van onnaauwkeurigheden in de lijst voorkomende, met opgaaf hoe die zouden moeten worden verbeterd.

Volgens art. 29 van het Alg. Reglement, moet de lijst van stemgeregtigden vermelden de namen en voornamen der ingelanden en het getal stemmen dat door elk hunner kan worden uitgebragt, dus niet overleden ingelanden, maar de levenden. In het reglement is geen enkele bepaling te vinden, dat het voldoende zou zijn, dat de ligger van het Waterschap overeenstemt met den kadastralen ligger en daarnaar de lijst der stemgeregtigden worde opgemaakt. Door niemand is gebruik gemaakt van art. 34, omdat bij vorige verkiezingen men geen bezwaar heeft gemaakt om personen, zonder wettig bewijs van te zijn stemgeregtigd, hunne stem uit te laten brengen. Op deze gronden verklaarde appellant naar aanleiding van art. 82 van het reglement bij Ged. Staten in beroep te komen, ten einde door hen mogt worden beslist of de door hem bedoelde onnaauwkeurigheden in de lijst al of niet mogten blijven bestaan.

Op dat appel gehoord verklaarde het Waterschapsbestuur te volharden bij zijn gevoelen dat de kadastrale liggers de éénige grondslag moeten zijn bij de herziening van de lijst van stemgeregtigde ingelanden, tenzij belanghebbenden hunne titels of bewijzen vertoonen, hetgeen door niemand is geschied. Onmogelijk zou het zijn aan appellants verlangen gevolg te geven, zoo als uit zijn eigen adres blijkt; want hoeveel zorg hij heeft besteed aan de aanwijzing, hoe enkele namen op de lijst behooren te

worden verbeterd, heeft hij daarin telkens misgetast, zooals het bestuur omstandig opgaf.

Ged. Staten hebben bij hunne beslissing van 6 Oct. 1881 overwogen: dat blijkens mededeeling van het waterschapsbestuur de perceelsgewijze ligger van het Waterschap ten kantore van het kadaster te Breda door den landmeter Teijchiné in de maanden Mei en Junij jl. is bijgewerkt; dat daarop, met inachtneming van de in den ligger gebragte wijzigingen, de lijst van stemgeregtigde ingelanden is herzien; dat niet één der door appellant aangegeven wijzigingen juist schijnt te zijn; dat het uit den aard der zaak voor waterschapsbesturen ondoenlijk is om de lijsten van stemgeregtigde ingelanden met volkomen juistheid op te maken; dat art. 34 van het Algemeen Reglement den weg aangeeft, dien de nieuwe verkrijger bij overgang van eigendom, erfpacht of vruchtgebruik heeft te volgen, om op de lijst van stemgeregtigde ingelanden te worden gebragt, of om het aantal stemmen, waartoe hij geregtigd is, te zien gewijzigd; dat het bestreden besluit niet is in strijd met de wet, met het algemeen reglement voor de Waterschappen of met andere wettig bestaande verordeningen.

Op die overwegingen besloten Ged. Staten den adressant te kennen te geven, dat geene termen bestaan tot vernietiging van het bestreden besluit van genoemd Waterschapsbestuur.

App. is van deze beslissing, doch bij ongezegeld adres, in beroep gekomen bij Z. M., verzoekende dat Z. M. die beslissing vernietige en het bestuur van het waterschap de Boven Mark de lijst van stemgeregtigde ingelanden doe wijzigen, overeenkomstig de door hem app. verlangde werkelijkheid. Hij betoogt daarbij op nieuw dat het bestuur niet kan volstaan met zich op de kadastrale liggers te beroepen, maar gehouden is tot nauwkeurig onderzoek ten einde de lijst op te maken overeenkomstig de werkelijkheid, waarom het hem ook vreemd voorkomt, dat Ged. Staten omtrent appellants bezwaren geen zelfstandig onderzoek hebben ingesteld.

In hun ambtsberigt over dit adres verwijzen Ged. Staten naar de reeds vermelde stukken, daarbij opmerkende dat het hun hoogst twijfelachtig voorkomt, of van het door hen genomen besluit in casu krachtens het Algemeen Reglement beroep bij Z. M. kan worden ingesteld.

Bij den Raad van State is ingekomen een schrijven van app., meldende dat de onvolledigheid en onnauwkeurigheid van de lijst er toe geleid heeft, dat in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden, gehouden te Chaam 9 Nov. jl., door verschillende personen gestemd is, waarvan de stemgeregtigdheid volstrekt niet uit de lijst was op te maken. App. herhaalt voorts dat het beroep van het bestuur op de kadastrale liggers niet opgaat, omdat het Waterschapsbestuur zelf uitsluitend verantwoordelijk is voor de naauwkeurige zamenstelling der lijst, en ook de juistheid der kadastrale liggers niet boven twijfel verheven is, blijkens de wijzigingen in verschillende hoofden in de registers op 1 Jan. 1882 gebragt, waarbij de namen zijn aangegeven zooals app. meent dat die ook in de lijst moesten voorkomen.

Ook het Waterschapsbestuur heeft aan den Raad van State eene memorie ingezonden. In de eerste plaats betoogt het bestuur dat artt. 29—35 van het Algemeen Reglement, betreffende de lijst van stemgeregtigde ingelanden, van geen beroep op Z. M. gewagen, dat ook art. 35 toont dat de provinciale wetgever ook niet aan zulk

een beroep heeft gedacht; dat de bevoegdheid tot hooger beroep ook niet kan worden afgeleid uit art. 99 van het Reglement, omdat onder de daar omschreven beschikkingen van Ged. Staten niet behoort de afwijzende beschikking omtrent de bezwaren van een stemgeregtigden ingeland tegen de inrigting der lijst. De prov. wetgever heeft in dat artikel het oog gehad op bezwaren van het bestuur en van stemgeregtigde ingelanden als collegie, niet op die van een of meer ingelanden individueel. Daarenboven treedt app. niet voor zijne eigene belangen op, maar voor die van derden zonder hunne voorkennis, zoo als uit de stukken blijkt. Het bestuur meent alzoo dat app. in zijn hooger beroep niet-ontvankelijk is. Het betoogt verder, dat art. 29, voorschrijvende dat het getal stemmen moet worden vermeld dat door elk der ingelanden kan worden uitgebragt, niet kan bedoeld hebben, dat bij onverdeelde boedels de namen der medegeregtigden moeten worden vermeld, omdat bij deze toch wel niet anders zal kunnen worden opgegeven, dan het gezamenlijk uit te brengen getal stemmen, dat meestal niet deelbaar zal zijn. Voorts dringt het bestuur er op aan, dat het geen andere bronnen heeft om zijne kennis uit te putten dan de kadastrale liggers.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zesde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 22 *Februarij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 1 Februarij 1882, n°. 8, houdende beschikking op het beroep van *den gemeenteraad van Ooltgensplaat van een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland van* 13 *September* 1881, *n°.* 48/2, *houdende toepassing van art.* 212 § 2 *der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor de dienst van* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 4.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Ooltgensplaat van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 13 September 1881 n°. 48/2, houdende toepassing van art. 212 § 2 der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor de dienst van 1881;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 Januarij 1882, n°. 126;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 30 Januarij 1882 n°. 436, Afd. B. B.;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Zuidholland, nadat bij Ons besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 ongegrond was verklaard een beroep van hun besluit, waarbij, met toepassing van art. 212, 1e lid, der Gemeentewet, ten behoeve van het onderhoud en herstel van zekeren weg een post: "kosten van gemeenschappelijke werken tot een bedrag van ƒ859.68" was op de begrooting gebragt, bij besluit van 13 September ll. (Prov. blad n°. 59), na 's Raads weigering om nieuwe middelen tot dekking voor te dragen, tot herstel van evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven de posten, voorkomende onder Hoofdstuk VIII art. 3*b* der uitgaven "subsidie aan het Roomsch "Katholiek Parochiaal Armbestuur", ad ƒ430 en Hoofdstuk XI art. 1 "Onvoorziene "uitgaven", respectievelijk hebben verminderd met ƒ143.01½ en ƒ716.66½;

dat de Gemeenteraad, bij besluit van 3 October 1881, van deze beslissing, wat den eerstgemelden post betreft, bij Ons in beroep komende, aanvoert, dat over dien post van ƒ430, blijkens daarvan overgelegde bevelschriften van betaling van 22 Junij en 3 September ll., in zijn geheel reeds op wettige wijze was beschikt, vóórdat het besluit van Gedeputeerde Staten werd genomen, en daarover alzoo niet andermaal kon worden beschikt;

Overwegende, dat door de goedkeuring, door Gedeputeerde Staten aan de gemeente-begrooting voor 1881 verleend, het Gemeentebestuur de bevoegdheid verkreeg over de daarbij toegestane credieten, naar mate de behoefte dit medebragt, te beschikken;

dat, gebruik makende van die bevoegdheid, het Gemeentebestuur op den post "sub-"sidie aan het Roomsch Katholiek Armbestuur", in zijn geheel ƒ 430 bedragende, bevelschriften van betaling heeft afgegeven, het eerste den 22 Junij 1881 en voor voldaan geteekend denzelfden dag à ƒ200, en het tweede den 3 September en voor voldaan geteekend den 5 September daaraanvolgende à ƒ230;

dat dus op 13 September ll. over dien post niet meer te beschikken viel en Gedeputeerde Staten mitsdien op dat tijdstip geene vermindering konden brengen in het bedrag daarvan, dewijl de post toen reeds was uitgeput;

dat daarenboven door de vermindering van een in de begrooting verleend crediet, waarvan op wettige wijze reeds gebruik is gemaakt, noch eene regelmatige inrigting der begrooting, noch het evenwigt tusschen de plaatselijke inkomsten en uitgaven wordt bevorderd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met gegrondverklaring van het ingesteld beroep het voorschreven besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland te vernietigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 1 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SIX.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 1 Februarij 1882, n°. 9, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente den Bommel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 13 *September* 1881, *n°.* 48/1, *houdende toepassing van art.* 212 2e *alinea der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor de dienst van* 1881.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 4).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente den Bommel van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 13 September 1881, n°. 48/1, houdende toepassing van art. 212 2e alinea der Gemeentewet op de begrooting dier gemeente voor de dienst van 1881;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 Januarij 1882 n°. 126;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 30 Januarij 1882, no. 436, afd. Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Zuidholland, nadat bij Ons besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 ongegrond was verklaard een beroep van hun besluit, waarbij, met toepassing van art. 212 1e lid der Gemeentewet, ten behoeve van het onderhoud en herstel van zekeren weg, een post: »kosten van gemeenschappelijke werken« tot een bedrag van *f* 1016.82 was op de begrooting gebragt, bij besluit van 13 September ll. (Provinciaal blad n°. 58), na 's Raads weigering om nieuwe middelen tot dekking voor te dragen, tot herstel van evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven art. 1 van hoofdstuk XI der uitgaven: »onvoorzien«, met genoemd bedrag van *f* 1016.82 hebben verminderd;

dat de Gemeenteraad bij adres van 14 October ll., bij Ons Kabinet ingekomen den 17n dierzelfde maand, tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen en daarbij aangevoerd, dat van den post voor onvoorziene uitgaven ten bedrage van *f* 1073.95 ingevolge de magtiging, die Gedeputeerde Staten door de goedkeuring der begrooting

hadden verleend, reeds was beschikt over *f* 118.24, zoodat eene vermindering van den post met *f* 1016.82 op 13 September niet meer mogelijk was;

Overwegende, dat ten aanzien van het ingestelde beroep, in verband met art. 209 der Gemeentewet, de termijn, in art. 200 dier wet gesteld, moet worden in acht genomen;

dat dit artikel zoodanig beroep alleen toelaat binnen 30 dagen, te rekenen van de dagteekening der beslissing van Gedeputeerde Staten;

dat de beslissing, ten aanzien van welke Onze voorziening is ingeroepen, is gedagteekend 13 September ll. en het adres van het Gemeentebestuur dd. 14 October bij Ons Kabinet is ingekomen den 17 daaraanvolgende;

dat derhalve de termijn voor het komen in beroep niet is nageleefd en dit verzuim bij de ondubbelzinnige uitdrukking, in art. 200 der Gemeentewet voorkomende, niet wordt gedekt door de omstandigheid, dat het Provinciaal blad, waarin het aangevallen besluit ter voldoening aan de wet is geplaatst, eerst op 22 September ll. is uitgegeven;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 81);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 1 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
SIX.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 7 Februarij 1882, n°. 4, houdende beschikking op het beroep van *B. Schetters, te Valkenburg, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van* 10 *October* 1881, *waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener smederij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 21).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van B. Schetters, te Valkenburg, van een besluit van

Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 10 October 1881, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener smederij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Januarij 1882 no. 130;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 4 Februarij 1882, no. 30, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat Bernard Schetters, van beroep smid, wonende te Valkenburg, aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente vergunning heeft verzocht tot oprigting eener smederij op een gedeelte van het perceel, kadastraal bekend sectie A, n°. 373, gemeente Valkenburg, zijnde thans een stal gelegen aan de groote straat te Valkenburg;

dat op de vergadering belegd volgens art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) door F. Meuwissen, molenaar te Valkenburg, namens de firma Gebroeders Meuwissen aldaar, bezwaren tegen het toestaan der vergunning zijn ingebragt, uit hoofde van vrees voor brandgevaar, en Burgemeester en Wethouders van Valkenburg op dien grond op adressants verzoek afwijzend hebben beschikt;

dat adressant, bij adres van 16 October 1881, bij Ons van deze beschikking in beroep is gekomen;

Overwegende, dat volgens art. 5 onder 2°. der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) bij het verzoek om vergunning moet worden overgelegd eene plattegrondteekening in dubbel op eene schaal van minstens 1 op 250, aanduidende de uit- en inwendige zamenstelling der inrigting en toebehooren;

dat dit voorschrift niet alleen beoogt de beoordeeling van het verzoek mogelijk te maken, maar in verband met art. 9 der wet, de aanhechting van genoemd stuk aan de vergunning voorschrijvende, tevens dient om, wanneer het verzoek is toegestaan, te kunnen nagaan of de gemaakte inrigting in overeenstemming is met de verleende vergunning;

dat derhalve het voorschrift van art. 5 der wet stipt behoort te worden nagekomen;

Overwegende, dat het door B. Schetters aan het gemeentebestuur gedaan verzoek niet vergezeld was van eene plattegrondteekening als door de wet vereischt, en Burgemeester en Wethouders op het verzoek, zooals het zonder overlegging der bij de wet vereischte stukken was gedaan, niet hadden behooren te beschikken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Valkenburg van 10 October 1881 te verklaren dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering

van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 7 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *het bestuur van het Waterschap "Het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek", van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, omtrent de toepassing van art.* 81 *van het algemeen reglement voor de waterschappen in die provincie op dat waterschap.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Op 1 Junij 1881 is te Heusden gehouden eene vergadering van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap: den Hoogen Maasdijk van Stad en Lande van Heusden, vereenigd met den Oudheusdenschen, Doeverenschen en Drongelenschen Zeedijk.

Bij de Publicatie, waarmeê die vergadering was opgeroepen, was sub 4º. als te behandelen onderwerp vermeld de Begrooting van inkomsten en uitgaven van het waterschap voor 1881. En in het ontwerp dier begrooting, zoo als dat door het bestuur was opgemaakt en ingevolge art. 89 van het Algemeen Reglement voor de Waterschappen in Noordbrabant, goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van 4 Jan. 1862 nº. 101, van 15 tot 30 Mei 1881 ten kantore van den Secretaris-Penningmeester ter inzage der Ingelanden gelegen had, was art. 1 van hoofdstuk III der inkomsten uitgetrokken als volgt: "Opbrengst van een omslag over 4103 Bunders 73 Roeden ad *f* 7 per "Bunder = *f* 28726.51. In dien omslag worden aangeslagen volgens besluit van "stemgeregtigde ingelanden van 13 Dec. 1849 de waterschappen: van den Binnen-"polder van Vlijmen voor 462; den Binnenpolder van Hedikhuizen voor 353, 1235; "Herpt c. a. 572; Heesbeen c. a. 240; Aalburg c. a. 300; Wijk c. a. 550; Veen "c. a. 363; Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek 163, 3728; Oudheusden c. a. "789; den Binnenpolder van Doeveren 136; en den Binnenpolder van Drongelen "175.23 Bunders."

Bij de behandeling van dit artikel heeft een der Ingelanden het voorstel gedaan om, in steê van naar die aangegevene quota's, de heffing te doen naar de kadastrale grootte, hectaresgewijze, als zijnde eene andere wijze van heffing bij ontstentenis althans van het nog altijd ontbrekende Bijzonder Reglement voor dit waterschap met art. 81 van het Algemeen Reglement in strijd.

Na eenige discussie is dat voorstel in stemming gebragt. Van de 595 stemmen die

in het Waterschap kunnen worden uitgebragt, waren er 560 tegenwoordig of vertegenwoordigd. 72 daarvan onthielden zich, 414 stemden vóór, 74 tegen. En overeenkomstig het mitsdien aangenomen voorstel werd het begrootingartikel aldus gewijzigd: "Opbrengst van den omslag over 5535 Bunders ad ƒ 7 per Bunder = ƒ 38745. In dien omslag worden aangeslagen de waterschappen voor: den Binnenpolder van Vlijmen 631; den Binnenpolder van Hedikhuizen 472; Herpt c. a. 695; Heesbeen 318; Aalburg 312; het Hakkeveld 37; Wijk 599; Veen 431; den Biesheuvel 89; het Pompveld 193; Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek 343; Oudheusden c. a. 986; den Binnenpolder van Doeveren 165; en den Binnenpolder van Drongelen 264 Bunders."

Een der ingelanden protesteerde blijkens de Notulen tegen dat besluit en behield zich zijn regt van verzet voor. Doch de dus gewijzigde begrooting werd ten slotte met algemeene stemmen aangenomen.

Ter zake van dat besluit wendde zich het bestuur van het waterschap het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek bij adres van 13 Junij 1881 tot Ged. Staten van Noordbrabant.

Na bij dat stuk er op gewezen te hebben dat de heffing steeds quota's gewijze, zoo als in de ontwerp-begrooting aangegeven was, was geheven, en dat de aangenomen wijziging voor de ingelanden van Babylonienbroek de lasten meer dan verdubbelen zou, trachtte het bestuur te betoogen, dat de vergadering onbevoegd was geweest om het aangevallen besluit te nemen:

1°. omdat het Algemeen Reglement, op welks art. 89 het besluit dan heet te steunen, nooit op het zaamgestelde waterschap den Hoogen Maasdijk van Stad en Lande van Heusden, vereenigd met den Oudheusdenschen, Doeverenschen en Drongelenschen Zeedijk, toepasselijk kan zijn.

2°. omdat, in ieder geval het besluit in strijd zou wezen met art. 44 al. 3 en 4, omdat geen oproepingsbrieven aan de Ingelanden waren gezonden, en de Publicatie niet zou vermeld hebben het onderwerp waarover de vergadering het aangevallen besluit had genomen; en omdat dit onderwerp, sedert eeuwen geregeld als tot heden het geval was, alleen door de Provinciale Staten onder Koninklijke goedkeuring, bij een Bijzonder Reglement, dat echter nog altijd ontbrak, nader had kunnen geregeld worden.

En 3°. omdat bij het aangevallen besluit ingelanden zich een bevoegdheid hadden toegekend, die volgens art. 192 der Grondwet aan hen voorzeker niet toekwam.

Op die gronden verzocht het waterschapsbestuur aan Ged. Staten "zoodanige maat-"regelen te nemen, dat het aangevallen besluit niet tot uitvoering mogt komen."

Ged. Staten hebben dat verzoek afgewezen.

Zij hebben overwogen dat krachtens art. 81 van het Algemeen Polderreglement de omslagen volgens de kadastrale grootte hectaresgewijze behooren te worden gedragen; dat wel is waar bij het bijzonder reglement een andere grondslag kan worden aangenomen, doch dat zulk bijzonder reglement in casu nog ontbreekt; en eindelijk, wat betreft des appellants beroep op de bestaande quota's-gewijze heffing, dat daartoe door de stemgeregtigde ingelanden op 13 Dec. 1849 is besloten, edoch in strijd met het toen van kracht zijnde reglement op het beheer der dijken en polders van 24 Febr. 1846.

En uit aanmerking daarvan hebben Ged. Staten bij hunne resolutie van 6 October

1881 G. n°. 181, besloten „dat er geene termen waren tot vernietiging van het be-„streden besluit.”

Tegen die resolutie en mede tegen het bedoelde besluit heeft daarop het bestuur van Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek bij adres van 2 November ll. voorziening verzocht bij Z. M., in welk adres de boven aangeduide, aanvankelijk bij Ged. Staten ingebragte bezwaren worden herhaald en nader aangedrongen — en tevens eene wederlegging beproefd wordt van de gronden der afwijzende resolutie van Ged. Staten. Dezen, ter zake gehoord, zetten in hunne missive van 9 Dec. ll. hun gevoelen uiteen, hierop neerkomende, dat het Algemeen Reglement, ook blijkens zijn 108e artikel, waarbij nominatim zijn opgenoemd de weinige waterschappen die er niet aan zouden onderworpen zijn, wel degelijk geldt voor het waterschap waarvan hier de rede is; dat de vergadering van ingelanden behoorlijk was opgeroepen en dat de vermelding sub 4°. in de Publicatie waarbij zij werd zamengeroepen, de behandeling van het bewuste voorstel voldoende wettigde; en dat dit tot besluit verheven voorstel volkomen overeenstemt met de bestaande voorschriften.

De overweging van dit geschil werd krachtens Zr. Ms. magtiging van 20 Dec. ll. n°. 8 bij deze Afd. aanhangig gemaakt.

Voor het Waterschap treedt als gemagtigde op de heer Mr. P. C. 'T HOOFT uit 's Hertogenbosch, die het beroep toelicht en op de vernietiging van het besluit van Ged. Staten aandringt.

III. het beroep van *R. P. T. Vos te Haarlem van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven weverij.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Door R. P. T. Vos, handelende onder de firma J. W. Vos Zonen te Haarlem, is aan Burg. en Weth. van die gemeente de vergunning gevraagd om eene weverij door stoom gedreven op te rigten in het perceel aan de Schagchelstraat n°. 26, kadaster gemeente Haarlem, sectie D n°. 934; volgens de beschrijving bij het verzoek behoorende zou een stoomwerktuig van 20 paardenkracht worden gebruikt. Bij de tot dat einde gehoudene zitting van Burg. en Weth. hebben 6 geburen, zijnde eigenaars en bruikers van perceelen in de Schagchelstraat en Frankestraat, bezwaren ingebragt. Twee van dezen drukten in algemeene termen hunne vrees uit voor schade aan hunne woonhuizen en hinder; een derde, W. Oostwald, duchtte brandgevaar, omdat de machinekamer nabij zijne keuken zou zijn, en schade voor de gordijnenwasscherij, die hij uitoefent, door het neervallen van roet en rook uit den schoorsteen; dezelfde soort van schade werd gevreesd door H. van Bilderbeek, hoedenmaker, die daarenboven wees op bederf van het regenwater, en door C. Eekhout, die onder de firma Rookmaker en Zn. het beroep van lijnwaden- en damasten-pakker en -wasscher uitoefent; het bederf van damasten tafelgoed, dat te droogen hangt, door den rook, zoude zijne geheele industrie onmogelijk maken; daarenboven vreesde hij verhooging zijner premie

voor brandassurantie; eindelijk wees R. Links op bederf van bleekgoed op zijne binnenplaats en van regenwater door roet uit den schoorsteen. De adressant Vos antwoordde in hoofdzaak, dat niet het nedervallende roet uit den schoorsteen het regenwater zou bederven, maar dat dit wel plaats had door de uitwerpselen van duiven, die de geburen hielden; dat hij zelf het meeste belang had om den hinder, uit rook en roet ontstaande, te voorkomen omdat hij zijne geweven goederen net moest afleveren; dat hij het vuur onder den stoomketel niet met cokes kon stoken en dat systemen van rookverbranding niet zijn aan te bevelen, als zijnde door de praktijk veroordeeld. Een van de geburen erkende dat in een hem toebehoorenden tuin duiven werden gehouden, maar onder bijvoeging, dat die niet uitvlogen.

Bij besluit van den 8 December 1881 n°. 18/161 hebben Burg. en Weth. van Haarlem de gevraagde vergunning geweigerd, en wel uit overweging, „dat de industrieën „welke in de onmiddellijke nabijheid van het perceel van den adressant gevestigd zijn, „als damastbleekerij, gordijnenwasscherij en hoedenfabriek, waarschijnlijk zoo zeer „zouden benadeeld worden, dat zij daar niet zouden kunnen blijven.”

Van dit besluit is R. P. T. Vos bij adres, bij Zr. Ms. Kabinet ingediend den 13 Dec. 1881, in beroep gekomen; hij acht zich met de afwijzing van zijn verzoek bezwaard, omdat „hem tot doelmatige uitoefening van zijn bedrijf eene weverij door „stoom gedreven bepaald noodig is.” De voorschriften van art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) zijn bij dit hooger beroep nageleefd. Daarna is bij Zr. Ms. Kabinet op den 19 Dec. d. a. v. een adres ingekomen van C. Eekhout en vijf andere geburen, strekkende tot handhaving van het afwijzend besluit van Burg. en Weth. en wel, behalve de bovenvermelde bezwaren, omdat er brandgevaar zou ontstaan door het oprigten van eene stoomfabriek geheel tusschen huizen in de kom der gemeente besloten. — Over de beide adressen gehoord, adviseren Ged. Staten van Noordholland tot ongegrondverklaring van het beroep van R. P. T. Vos. Dit advies stemt overeen met het berigt van Burg. en Weth., waarin op de bezwaren voor bestaande industrieën der geburen wordt gewezen.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging, bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van den 17 Januarij 1882 n°. 50, afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State (afd. voor de gesch. van bestuur) was aanhangig gemaakt, zijn bij den Raad van State ingekomen:

1°. eene memorie van den appellant, die strekt om te betoogen, dat de bezwaren der geburen niet veel te beteekenen hebben. Volgens appellant is W. Oostwald geen gordijnenwasscher maar kamerbehanger; heeft H. van Bilderbeek slechts een hoeden- en pettenwinkel in een klein huisje en is geen fabrikant, en is C. Eekhout, sedert weinige weken, eene affaire in damastentafelgoed begonnen, als opvolger eener oude firma, maar heeft zelf in het perceel waarin hij die zaak uitoefent, drie nieuwe rookmonden in schoorsteenen geopend in de onmiddellijke nabijheid van den zolder, waarop hij de genoemde goederen heeft geborgen. Verder beroept de appellant Vos zich op zijne ervaring in eene andere stoomweverij opgedaan, en op zijn belang bij de zindelijkheid van zijn fabricaat: wit band, linnen, katoen en garens, om de gerustheid te geven, dat hij tegen den hinder van rook en roet zal weten te waken;

2°. eene missive van C. Eekhout te Haarlem ten geleide van een kaartje van de

bij de aanvrage van R. P. T. Vos betrokken perceelen, en eene memorie van bezwaren door 7 geburen onderteekend. Deze geburen zijn de 6 reclamanten, vroeger bij Burg. en Weth. gehoord, en de firma D. Veen en Co., die een pakhuis tot berging van droogerijen, verfstoffen en chemicaliën in gebruik heeft. De adressant C. Eekhout merkt daarin op, dat het tafelgoed op zijne droogzolders met open ramen moet droogen en dus door roet zal worden bedorven. Overigens behelst deze memorie niets, dan de reeds vermelde bezwaren.

De appellant licht het beroep nader toe, waarna de adressant C. EEKHOUT zijne bezwaren nader bespreekt.

IV. het beroep van *den gemeenteraad van Charlois, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor* 1882.

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Met Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenl. Zaken, bij missive van 26 Januarij 1882 n°. 464, afd. B. B., bij den Raad van State (afdeeling voor de geschillen van bestuur) aanhangig gemaakt een adres van den Raad der gemeente Charlois, bij 's Konings Kabinet ingekomen den 26 Dec. 1881, houdende beroep tegen een besluit van Ged. Staten van Zuidholland van den 29 November/5 December 1881 n°. 59, waarbij zij hunne goedkeuring hebben onthouden aan de begrooting van die gemeente voor 1882. Blijkens de stukken is de reden, waarom de goedkeuring aan de begrooting is onthouden, deze dat art. 97: Subsidiën aan armbesturen, *a.* aan het Burgerlijk Armbestuur, is gebragt op *f* 3700, terwijl Ged. Staten oordeelen dat daarvoor slechts *f* 3600 behoorde te zijn uitgetrokken, zoo als op de begrooting voor 1881 was geschied.

Bij het voordragen van zijne begrooting voor 1882 aan den Gemeenteraad lichtte het Burgerlijk Armbestuur de aangevraagde verhooging van *f* 100 volgenderwijze toe (art. 10 der ontvangsten): „Deze post wordt *f* 100 hooger uitgetrokken dan ten vori„gen jare. Dit geschiedt omdat het saldo van 1881, vergeleken bij dat van 1878, „*f* 382, en bij dat van 1879, *f* 127 minder is. Waar nu het getal der bedeelden als„mede de behoeften vooral niet minder zijn, achten zij eene vermeerdering van *f* 100 „geregtvaardigd. Uit de balans der begrooting blijkt ten overvloede dat deze begroo„ting eer lager dan hooger is dan die van het vorige jaar."

Dit laatste is juist, vermits de ontvangsten en de uitgaven voor 1882 zijn geraamd op *f* 4729.53 en voor 1881 waren geraamd op *f* 4744.75.

De begrooting van het Burgerlijk Armbestuur werd aldus door den Gemeenteraad goedgekeurd bij zijn besluit van 6 September 1881.

In het gemotiveerde besluit van denzelfden dag tot bepaling van het subsidie, nam de Gemeenteraad aan: „1°. dat de begrooting, niettegenstaande het subsidie *f* 100 „hooger is uitgetrokken dan voor 1881, doordat de batige saldo's van vroegere dien„sten bijna zijn verdwenen, met een lager cijfer dan ten vorigen jare sluit; 2°. dat de „prijzen der eerste levensbehoeften en wel bepaaldelijk die van het brood zeer zeker „hooger zullen worden, hetgeen spoedig eene meerdere uitgaaf van *f* 100 veroorzaakt;

„3°. dat het getal armen niet verminderd, en genoegzaam bekend is dat door het „Burgerlijk Armbestuur steeds alles wordt aangewend, wat vermindering van bedee-„lingen kan bevorderen.”

De genoemde besluiten werden, volgens art. 61 der wet op het armbestuur, aan Ged. Staten medegedeeld, maar door hen aan Burg. en Weth. van Charlois teruggezonden, met aandrang om het subsidie op ƒ3600 terug te brengen en tot dat einde een raadsbesluit uit te lokken, waarbij art. 12 der begrooting van het Burgerlijk Armbestuur, bedeeling in eetwaren, ƒ1800, met ƒ100 wierd verminderd. Deze uitgave was namelijk door het Burgerlijk Armbestuur ƒ300 hooger geraamd dan op zijne vorige begrooting, maar daarentegen art. 15: bedeeling in geld, van ƒ2000 tot ƒ1700 verminderd.

Burg. en Weth. deden een voorstel in dien zin, maar de Gemeenteraad verwierp dit in zijne zitting van 7 October 1881 met 8 tegen 4 stemmen. Tenzelfden dage stelde hij de begrooting der gemeente vast met een gelijk subsidie à ƒ3700 aan het Burgerlijk Armbestuur. Van zijde der meerderheid was opgemerkt, dat de ingezetenen over het algemeen ongenegen zijn om hunne vrijwillige bijdragen aan het Burgerlijk Armbestuur te vermeerderen, omdat zij het beter oordeelen dat het te kort komende wordt omgeslagen; dat de armen der gemeente toch niet aan hun lot kunnen worden overgelaten, en dat het Burgerlijk Armbestuur in 1880 aan subsidie en saldo van een vorig dienstjaar te zamen ƒ4204.17½ had, in 1881 ƒ3849.40 en in 1882 slechts ƒ3822.18, wanneer het subsidie à ƒ3700 werd toegekend.

Ged. Staten schreven nu aan Burg. en Weth. dat zij, na kennis genomen te hebben van het verhandelde in den Gemeenteraad, besloten hadden geen hooger subsidie dan à ƒ3600 op de gemeentebegrooting goed te keuren. Dientengevolge stelden Burg. en Weth. aan den Gemeenteraad voor, art. 97 der begrooting met ƒ100 te verminderen en die van het Burgerlijk Armbestnur te wijzigen, zooals Ged. Staten verlangden. Op den 28 Oct. ll. werd dit voorstel in den Raad behandeld en na discussie met 6 tegen 3 stemmen verworpen. Van de zijde der meerderheid werd nu opgemerkt dat het subsidie in weinige jaren van ƒ5200 tot ƒ3700 was verminderd, maar nu niet lager kon worden gesteld. Nog eenmaal zonden Ged. Staten de begrooting der gemeente terug met denzelfden eisch om haar te wijzigen, waartoe dan ook Burg. en Weth. het voorstel deden. In eene raadszitting van 18 Nov. werd dit voorstel met 6 tegen 4 stemmen verworpen na ampele bespreking en nadat vooraf was verworpen een voorstel van een lid, om te besluiten als volgt: „De Raad, zwichtende voor de „herhaalde pressie, uitgeoefend door Ged. Staten, waardoor de autonomie der gemeente „meer en meer verloren gaat, besluit, het subsidie voor 1882 te verminderen met ƒ100 „en vast te stellen op ƒ3600.” Nog werd door den Raad besloten aan het Burgerlijk Armbestuur eene lijst te vragen van de bedeelden en van het door ieder hunner genotene, en deze aan Ged. Staten op te zenden. Van de zijde der meerderheid werd nog het beklag vernomen dat in de naburige gemeente Ridderkerk, met goedvinden van Ged. Staten, het subsidie aan het Burgerlijk Armbestuur voor dit zelfde jaar is verhoogd met ƒ500 en tot ƒ5700 opgevoerd.

Nu volgde op den 29 Nov./5 Dec. ll. het besluit van Ged. Staten om de gemeentebegrooting niet goed te keuren, en wel uit overweging: „dat de volstrekte noodza-

„kelijkheid van het voorgedragen subsidie à ƒ 3700 geenszins voldoende is gebleken; „dat toch op de begrooting voor 1882 van het Burgerlijk Armbestuur onder de uit- „gaven Hoofdstuk I volgnummer 12, voor bedeeling in eetwaren is geraamd een „bedrag van ƒ 1800; dat echter uit de rekening van het burgerlijk armbestuur voor „1880 blijkt, dat in dat jaar voor bedeeling in eetwaren slechts noodig was ƒ 1593.29½, „terwijl daarvoor op de begrooting voor 1881 ƒ 1500 werd geraamd, en de gemiddelde „uitgaaf voor die bedeeling over de jaren 1876 tot 1880 ƒ 1598.12⁵ bedroeg; dat in „verband hiermede bij den Raad der gemeente Charlois is aangedrongen, om de be- „deeling in eetwaren met zoodanig cijfer te verminderen dat het uit de gemeente- „middelen voor de dienst van 1882 toe te kennen subsidie niet hooger zij dan ƒ 3600, „waarna ook dan nog de bedeeling in eetwaren ruimer kan zijn dan de gemiddelde „uitgaaf in de laatste jaren; dat onder deze omstandigheden het verleenen van een „subsidie aan het burgerlijk armbestuur te Charlois, tot een bedrag van ƒ 3700, niet „voldoende gerechtvaardigd is te achten en in strijd is met de beginselen der wet „op het Armbestuur."

Na ontvangst van dit besluit, deden Burg. en Weth. op nieuw aan den Gemeenteraad een voorstel om het subsidie tot ƒ 3600 te verminderen, maar ook dit voorstel werd verworpen in 's Raads zitting van 16 December met 6 tegen 5 stemmen, waarna de Raad met 8 tegen 3 stemmen besloot, bij Z. M. in beroep te komen. De beraadslaging in deze vergadering leverde geen nieuwe gezigtspunten op, dan alleen dat een lid der meerderheid in het midden bragt, dat in 1874 bij eene bevolking van 6200 zielen het subsidie aan het Burgerlijk Armbestuur had bedragen ƒ 4900, en dat dit tot ƒ 3700 was ingekrompen, hoezeer het getal inwoners met 1500, meest minvermogenden, was toegenomen. In het appellatoir adres van den Gemeenteraad wordt eenvoudig naar de stukken verwezen. Onder gelijke verwijzing hebben Ged. Staten van Zuidholland geadviseerd tot afwijzing van het beroep.

Nadere memoriën zijn niet bij den Raad van State ingekomen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zevende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 1 *Maart* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 9 Februarij 1882, n°. 11, houdende beschikking op het beroep van *den Gemeenteraad van Oostdongeradeel van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van* 16 *September* 1881 n°. 9, 2e *afdeeling W, omtrent den staat van openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in die gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 15).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Oostdongeradeel van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 16 September 1881, n°. 9, 2e afdeeling W., omtrent den staat van openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Januarij 1882, n°. 123;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 6 Februarij 1882, no. 4, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat ter uitvoering van het Reglement tot regeling van het toezigt der Staten op de openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in Friesland, niet in onderhoud of beheer bij het Rijk, de provincie of bij Waterschappen, vastgesteld door de Staten den 28 Mei 1878 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 19 Junij daaraanvolgende n°. 15, door Burgemeester en Wethouders van Oostdongeradeel is ontworpen en door den Raad dier gemeente voorloopig vastgesteld een staat der hiervoren bedoelde in die gemeente gelegen waterstaatswerken;

dat Gedeputeerde Staten, aan wie die staat alsnu ter definitieve vaststelling werd opgezonden, aan den Gemeenteraad te kennen gaven, dat daarop alsnog behoorde te worden opgenomen het in de gemeente gelegen gedeelte van den Dokkumer—Leeuwarder trekweg met de daarbij behoorende kunstwerken;

dat de Gemeenteraad echter geweigerd heeft daartoe mede te werken, op grond dat de bedoelde trekweg niet zou zijn een openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde weg;

dat Gedeputeerde Staten alstoen bij resolutie van 16 September 1881 besloten op den staat aan te brengen:

onder de rubriek A, kunstwegen, onder n°. 57 den trekweg onder Aalsum, met vermelding in:

kolom 3: gemeente Ee, sectie A, geen nummer;
" 4: op de grensscheiding van Oost- en West-Dongeradeel nevens 't perceel gemeente Ee sectie A n°. 1181;
" 5: nevens 't perceel gemeente Ee sectie A, n°. 1179;
" 6: 313 M.;
" 7: over eene lengte van 220 M. breed $2^1/_2$ M. en overigens breed 4 tot 5 M.;
" 13: Puinlaag over de geheele breedte des wegs van 10—25 cM. dikte op een ondergrond van klei, behalve dat over eene lengte van 68 M. eene klinkerbestrating, breed 1 M., bestaat.
Vroeger was de weg gedeeltelijk beschoeid met hout op paalwerk, welke beschoeijing evenwel bijna geheel weggeslagen is.
" 14: Deze weg is op den staat gebragt krachtens resolutie van Gedeputeerde Staten van 16 September 1881, 2e afd. n°. 9;

Onder de rubriek E, bruggen, onder n°. 15 het brugje in den trekweg hierboven omschreven over de Kleisloot, met vermelding in:

kolom 3: gemeente Ee, sectie A, geen nummer;
" 4 en 5: nevens 't perceel gemeente Ee, sectie A, n°. 1180;
" 9: 3½ M.;
" 10: 1.45 M.;

kolom 13: Walhoofden van paalhout met beschoeijing van hout en voorts houten dekleggers met dek van posten.

" 14: Deze brug is op den staat geplaatst krachtens resolutie van Gedeputeerde Staten van 16 September 1881, 2e afd. n°. 9.

Onder de rubriek G, opslagplaatsen, onder n°. 23 opslagplaats met hout en walbeschoeijing, met vermelding in:

kolom 3: gemeente Ee, sectie A, geen nummer.

" 4 en 5: Nevens 't perceel gemeente Ee, sectie A, n°. 1179.

" 6: 25 M.

" 13: Houten paalwerk met houten walbeschoeijing en dekplank.

" 14: Deze opslagplaats is op den staat gebragt krachtens resolutie van Gedeputeerde Staten van 16 September 1881, 2e afd., no. 9;

dat Gedeputeerde Staten tevens den aldus aangevulden staat definitief vaststelden;

dat appellant van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

dat, behalve hetgeen vroeger reeds is aangevoerd ten betooge dat de bedoelde trekweg niet op den staat behoort voor te komen, nog wordt beweerd, dat die weg is een geoctroijeerd werk en als zoodanig valt in de uitzondering van art. 1 alinea 2 van voornoemd Reglement;

Overwegende, dat de genoemde trekweg is aangelegd als publieke tot de gemeene dienst van allen bestemde weg;

dat toch bij het octrooi van 6 Maart 1646, waarbij de Staten van Friesland aan magistraat en vroetschap van Dockum vergunning verleenden tot den aanleg van bedoelden trekweg, werd overwogen, dat die weg zou strekken "tot gerijf ende dienst "van 't landt in 't gemeen ende tot profijdt van de ingesetenen ende gerijf van den "reisenden man in 't particulier"; dat dan ook ten behoeve van den aanleg van den weg, als een werk van openbaar nut, onteigening heeft plaats gehad op de wijze en met de formaliteiten, die destijds gebruikelijk waren; dat hij steeds tot openbare dienst is bestemd geweest; dat wel zij, die het octrooi verkregen, den weg later verkochten, en hij sedert nog herhaaldelijk in andere handen is overgegaan, maar daardoor het publiek karakter van den weg niet van aard is kunnen veranderen, aangezien de opvolgende eigenaars den eigendom slechts hebben kunnen verkrijgen met de oorspronkelijk daarop rustende lusten en lasten;

dat derhalve de weg is een openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde weg;

dat in de tweede plaats is beweerd, dat de trekweg, als zijnde een geoctroijeerd werk, valt onder de uitzondering van art. 1 alinea 2 van het voorschreven reglement en reeds alleen uit dien hoofde niet op den staat behoort voor te komen;

Overwegende, dat genoemde alinea, bepalende dat onder de waterstaatswerken, in dit Reglement bedoeld, niet zijn begrepen verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, spoorwegen en geoctroijeerde of geconcessioneerde werken, door de Staten van Friesland in hunne vergadering van 9 November 1881 aldus is gewijzigd, dat de vermelding van geconcessioneerde en geoctroijeerde werken is vervallen, en deze wijziging door Ons is goedgekeurd bij Ons besluit van 27 November 1881 n°. 11

en is afgekondigd in het Provinciaal blad van 1881 no. 134, uitgegeven 10 December van dat jaar;

dat, daargelaten de vraag wat regtens zou zijn geweest indien gemelde wijziging niet ware aangebragt, thans, nadat de genoemde verandering onder Onze goedkeuring is tot stand gebragt, het Reglement vordert, dat op meergenoemden staat de ten dienste van het algemeen liggende trekweg voorkome, en er dus thans geen grond is om in hooger beroep dien weg van den ligger af te nemen;

dat derhalve het door appellant ingestelde beroep behoort te worden verklaard ongegrond;

Gezien het Reglement tot regeling van het toezigt der Staten op de openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in Friesland, niet in onderhoud of beheer bij het Rijk, de provincie of bij waterschappen, vastgesteld door de Staten den 28 Mei 1878 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 19 Junij 1878 n°. 15 (Provinciaal blad 1878 n°. 76), zooals het is gewijzigd door de Staten den 9 November 1881, goedgekeurd bij Ons besluit van 27 November 1881 n°. 11 (Provinciaal blad 1881 n°. 134);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 16 September 1881, het daartegen door den Gemeenteraad van Oostdongeradeel ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 9 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

2°. van 10 Februarij 1882, n°. 6, houdende beschikking op het beroep van de *firma J. van Straaten en Zoon te Dordrecht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar eene nieuwe voorwaarde is opgelegd voor de uitoefening harer vetsmelterij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 18).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van de firma J. van Straaten en Zoon te Dordrecht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar eene nieuwe voorwaarde is opgelegd voor de uitoefening harer vetsmelterij;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Januarij 1882, n_o. 128;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 8 Februarij 1882, nº. 43, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Dordrecht op 15 September 1877 aan appellante onder eenige daarbij gestelde voorwaarden vergunning hebben verleend tot overbrenging eener vetsmelterij uit eene houten loods op het terrein aan de Hellingen aldaar, kadaster sectie D nº. 580 en 581, naar een steenen gebouw op datzelfde terrein;

dat, nadat klagten waren ingekomen over hinder van ernstigen aard, dien de inrigting voor de naburen opleverde, Burgemeester en Wethouders voornoemd, ingevolge art. 17 alinea 1 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* nº. 95) bij besluit van 6 December 1880 nº. 4, de vroeger aan adressante opgelegde voorwaarden hebben gewijzigd en aangevuld, en daarbij onder meer hebben opgenomen:

„dat boven elk der beide smeltketels door en voor rekening der concessionarissen „moet worden aangebragt een dampvanger van plaatijzer, hebbende van onder eene „middellijn van minstens 50 cM. grooter dan die van de kuip zelve, en

„dat elke dampvanger moet uitloopen in eenen daarop geplaatsten plaatijzeren „schoorsteen van 40 cM. middellijn, hoog minstens 15 M. boven den beganen „grond;"

dat de thans appellerende firma in die nieuwe voorwaarde, even als in die welke bereids bij het besluit van 15 September 1877 nº. 1 waren opgelegd, heeft berust;

dat echter op hernieuwd beklag van bewoners van naburige panden, andermaal door Burgemeester en Wethouders gebruik is gemaakt van de bevoegdheid, hun verleend bij art. 17 alinea 1 van bovengenoemde wet, en aan adressante bij hun besluit van 12 September 1881 nº. 3 is opgelegd de volgende voorwaarde:

„Gedurende den tijd, dat er vet wordt gesmolten, moeten al de raam-, deur- en „luikopeningen van het gebouw, waarin die bewerking plaats heeft, gesloten zijn, ter„wijl bijaldien alsdan op andere wijze in de luchtverversching binnen het gebouw „moet worden voorzien, zulks zal moeten geschieden door middel van twee luchtroos„ters, in de zijmuren van het gebouw, ter hoogte van den vloer aan te brengen ten „genoegen van de directie der gemeentewerken";

dat de betrokken firma echter tegen deze beschikking bij adres van 22 September 1881, Onze voorziening heeft ingeroepen, aanvoerende dat deze nieuw opgelegde voorwaarde feitelijk met eene intrekking der vergunning gelijk staat; dat toch gedurende den tijd dat er vet gesmolten wordt, voortdurend personeel in het gebouw aanwezig moet zijn, om door roering het aanbranden van het vet te voorkomen, en

dat die arbeid niet te verrigten is, wanneer niet meer aanvoer van versche lucht plaats heeft, dan door twee roosters in de zijmuren verkregen kan worden, — een bezwaar, naar het beweren van appellante, nog te ernstiger, nu de bepaling van de afmetingen der roosters bij de aangevallen voorwaarde geheel wordt overgelaten aan het welmeenen van den directeur der gemeentewerken;

Overwegende, dat blijkens de uitkomsten van het ingestelde onderzoek de hernieuwde tusschenkomst van Burgemeester en Wethouders, ter bescherming der aangrenzende bewoners, door herhaalde toepassing van art. 17, boven bereids vermeld, allezins voldoende is geregtvaardigd;

en dat bij hun ten dien einde genomen besluit van 12 September 1881 no. 3 teregt door hen is voorgeschreven het gesloten houden van alle raam-, deur- en luikopeningen van het gebouwtje gedurende al den tijd dat er vet in gesmolten wordt;

dat echter gedurende die aldus verordende afsluiting, in den onmisbaren aanvoer van versche lucht, zal der adressante bedrijf niet feitelijk onmogelijk worden gemaakt, beter voorzien behoort te kunnen worden, dan bij den verderen inhoud van dat besluit is toegestaan, althans stelliger wijze aan de appellante is verzekerd;

Overwegende, dat er derhalve voldoende termen aanwezig zijn om in den zin van het aangevallen besluit, edoch met andere bijbepaling, aan adressante eene nieuwe voorwaarde op te leggen, waarvan mag worden verwacht, dat zij, ook zonder verandering in de bij beschikking van 6 December 1880 n°. 4 voorgeschreven middelen van luchtafvoer, aan de billijke grieven der naburen bevrediging zal geven;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht van 12 September 1881 n°. 3, aan de vergunning tot uitoefening eener vetsmelterij in de gemeente Dordrecht op het terrein kadastraal bekend als sectie D n°. 580 en 581, aan adresante verleend bij besluit van Burgemeester en Wethouders van 15 September 1877 n°. 1 en gewijzigd bij besluit van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht van 6 December 1880 n°. 4, nog te verbinden de volgende voorwaarde:

„Gedurende den tijd dat er vet wordt gesmolten, moeten al de raam-, deur- en „luikopeningen van het gebouw, waarin die bewerking plaats heeft, gesloten zijn, „terwijl alsdan in de luchtverversching slechts zal kunnen worden voorzien door zoo„vele openingen in de muren en deuren, al of niet met roosters afgesloten, als de „adressante noodig zal oordeelen, met deze beperking evenwel, dat de bovenkant dier „openingen niet hooger mag zijn dan 40 cM. boven den vloer van het gebouw."

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 10 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 13 Februarij 1882, n°. 3, houdende beschikking op het beroep van *het hoofdbestuur van het Waterschap Reiderland, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen*, dd. 28 October 1881, n°. 99, 1e afdeeling, *waarbij goedkeuring is onthouden aan eene verordening van genoemd waterschap, houdende wijziging in de keur op het onderhoud van en tegen benadeeling van schouwbare voorwerpen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 23.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van het Hoofdbestuur van het waterschap Reiderland van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen dd. 28 October 1881, n°. 99, 1e afdeeling, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene verordening van genoemd waterschap, houdende wijziging in de keur op het onderhoud van en tegen benadeeling van schouwbare voorwerpen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 Februarij 1882, n°.129;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 10 Februarij 1882, n°. 5, afdeeling Waterstaat A.;

Overwegende, dat het Hoofdbestuur van het waterschap in zijne vergadering van 14 September 1881, onder voorbehoud der goedkeuring van Gedeputeerde Staten, heeft besloten eenige wijzigingen te brengen in de keur of politieverordening op het onderhoud van en tegen benadeeling der schouwbare voorwerpen in dat waterschap, afgekondigd den 24 December 1869;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Groningen bij hun in den hoofde dezes aangehaald besluit hunne goedkeuring aan het besluit van het Hoofdbestuur hebben onthouden, omdat zij twee der nieuwe bepalingen strijdig achtten met het algemeen belang van het waterschap;

dat adressant verzoekt, dat het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen door Ons moge worden vernietigd op grond van art. 100 van het Reglement voor het waterschap Reiderland, in verband met art. 166 der wet van 6 Julij 1850 (*Stbl.* n°. 39);

Overwegende, dat art. 100 van het Reglement voor het waterschap Reiderland, goedgekeurd bij Ons besluit van 27 Januarij 1865 n°. 4*a*, ten deze niet toepasselijk is, daar bij dat artikel het beroep op Ons wel is toegelaten ten aanzien van geschillen, betreffende de uitlegging of toepassing van dat Reglement, maar dat het verleenen of weigeren van goedkeuring van keuren of politieverordeningen niet tot de bedoelde geschillen behoort en geregeld is in de provinciale wet, terwijl de wijze van behandeling van keuren of politieverordeningen van het waterschap Reiderland in art. 50 van het Reglement is voorgeschreven;

Overwegende, dat eene keur of politieverordening, krachtens een daartoe bevoegd Collegie voor een waterschap vastgesteld, kracht van wet heeft, wanneer die volgens

art. 158 der wet van 6 Julij 1850 (*Stbl.* n°. 39) door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd;

dat echter bij die wet tegen de besluiten van Gedeputeerde Staten, hetzij tot goedkeuring, hetzij tot weigering der goedkeuring van eenige keur of politieverordening van een waterschap, geen hooger beroep op Ons is toegekend;

Gezien het Reglement voor het waterschap Reiderland en de wet van 6 Julij 1850 (*Stbl.* n°. 39);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant te verklaren niet-ontvankelijk in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 13 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Raad der gemeente Nieuwleusen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van den Gemeenteraad tot het voeren van een regtsgeding.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Naar aanleiding van het bepaalde in art. 121 der Gemeentewet, werd op 12/19 Jan. 1863 door de gemeentebesturen van Dalfsen en Nieuwleusen eene overeenkomst gesloten omtrent het schoolgaan van kinderen uit eerstgenoemde gemeente op de openbare scholen van laatstgenoemde. Blijkens die overeenkomst, door Ged. Staten van Overijssel op 18 Februarij 1863 goedgekeurd, werd de gemeente Dalfsen verbonden om voor ieder kind uit die gemeente, dat te Nieuwleusen schoolgaat, halfjaarlijks f 3.25 te betalen, en voorts in art. 4 bepaald:

„De uitgaven voortvloeijende uit:

a. het verhoogen der jaarwedden van onderwijzers en die welke mogten ontstaan door aanstelling van hulponderwijzers en toelagen van kweekelingen;

b. de vergrooting van het schoolgebouw;

c. de bijdragen tot het pensioen der onderwijzers worden door de beide gemeenten gedragen in verhouding van het getal kinderen, hetwelk op de school onderwijs heeft

genoten, gedurende twee jaren,, voorafgaande aan dat waarin de meerdere of nieuwe uitgave heeft plaats gehad „

Deze bepaling, voor zooveel betreft de daarbij bedoelde uitgaven voor de „vergrooting van het schoolgebouw„ heeft aanleiding gegeven tot een geschil tusschen beide gemeenten, daarin bestaande, of die bepaling ook toepassing moet vinden, indien een nieuw schoolgebouw wordt gesticht,dan wel enkel,indien het schoolgebouw wordt vergroot. Door Nieuwleusen wordt het eerste, door Dalfsen het laatste beweerd. In 1880 werd de school te Nieuwleusen, die te klein was voor het aantal schoolgaande kinderen, buitendien in een slechten toestand verkeerde en ook wat hare inrigting betrof te wenschen overliet, geheel vernieuwd, of wel om de uitdrukking te gebruiken, door den gemeenteraad van Nieuwleusen gebezigd, eene vergrooting der school had plaats in den vorm eener geheele vernieuwing. De kosten daarvan bedroegen f 12880, waarin door het Rijk en de provincie $^2/_3$ werd bijgedragen, zoodat eene som van f 4293.34 ten laste van Nieuwleusen bleef. Daar de school in 1879 en 1880 gemiddeld door 150 leerlingen was bezocht, van welke 11 uit de gemeente Dalfsen, meende de Gemeenteraad van Nieuwleusen aanspraak te kunnen maken op $^{11}/_{150}$ gedeelte van voorschreven *f* 4293.34, en alzoo op een bedrag van *f* 314.83, te voldoen door de gemeente Dalfsen.

Van wege deze gemeente werd dit ontkend; haars inziens kan er geen sprake zijn van vergoeding voor het stichten van een geheel nieuw schoollocaal, waarvan de overeenkomst niet gewaagt; en dit te minder, omdat die overeenkomst, blijkens het bepaalde in art. 5, ieder half jaar kan worden opgezegd, en dit geschiedende, de gemeente Dalfsen gelden zou betalen, waarvoor niets konde worden genoten.

Na een regtsgeleerd advies te hebben ingewonnen, besloot de raad van Nieuwleusen, geheel in overeenstemming met dat advies, op 20 October ll. n°. 9, tot het instellen eener regtsvordering tegen de gemeente Dalfsen, strekkende tot uitkeering:

Primair, van eene som van f 314.83.

Subsidiair, van al zoodanig bedrag, als de regter na verhoor van deskundigen zal oordeelen dat de gemeente Dalfsen ingevolge het gesloten contract ter bedoelde zake aan de gemeente Nieuwleusen verschuldigd is.

Aan dit Raadsbesluit onthielden Ged. Staten van Overijssel hunne goedkeuring, bij resolutie van 1 December ll., 3e afd. n°. 5069/3549, op grond, dat de geheele vernieuwing der school te Nieuwleusen noodzakelijk is geweest, wegens den slechten toestand dier school en volstrekt niet ten gevolge van de toelating van kinderen uit Dalfsen; dat noch op grond van de bewoordingen der overeenkomst, die alleen spreekt van uitgaven voor de vergrooting van het schoolgebouw, noch op grond van de bedoeling van partijen, de gemeente Dalfsen verpligt is tot de kosten der vernieuwing bij te dragen, en bijgevolg de vordering van het gemeentebestuur van Nieuwleusen geheel ongegrond moet worden beschouwd.

Van dit besluit van Ged. Staten is bij Z. M. voorziening gevraagd. In het besluit van den Raad van Nieuwleusen dd. 8 Dec. ll., waarbij tot het vragen dier voorziening werd besloten, wordt de stelling, door Ged. Staten vooropgezet, dat de schoolbouw noodzakelijk was geweest wegens den slechten toestand der school, doch niet ten gevolge van de toelating van kinderen uit Dalfsen, onjuist genoemd, ten bewijze

waarvan wordt aangehaald, dat de schoolopziener in November 1878 den kubieken inhoud der school veel te gering had geoordeeld voor het aantal schoolgaande kinderen. De gemeenteraad herinnert voorts, dat eene gelijke overeenkomst als met Dalfsen, ook met Ambt-Ommen bestaat, dat in de beide laatste jaren gemiddeld 40 kinderen uit Ambt-Ommen en 11 uit Dalfsen, alzoo te zamen 51 kinderen, de school bezochten, tegen 99 kinderen uit Nieuwleusen zelf; dat dit bezoek van ruim $^1/_3$ der leerlingen uit de beide andere gemeenten, ingevolge de bestaande overeenkomsten, de reden is geweest van het bouwen eener nieuwe school, daar de Raad vermeende, nu de school toch moest worden vergroot, met het oog op de eischen der destijds reeds aanhangige herziening der wet op het lager onderwijs, die vergrooting te moeten doen plaats hebben in den vorm eener geheele vernieuwing der school, en dat daarom de nieuwe school dan ook is gebouwd voor 160 leerlingen, terwijl anders met eene school voor circa 100 leerlingen had kunnen worden volstaan, waaruit voor de gemeente meer kosten zijn voortgesproten. De gemeenteraad is daarom van meening dat, naar de bedoeling van partijen bij het sluiten der overeenkomst, de gemeente Dalfsen stellig verpligt is, in eene bepaalde verhouding, tot de gemaakte kosten bij te dragen, en dat alzoo door Ged. Staten ten onregte aan het besluit tot procederen de vereischte goedkeuring is onthouden.

In het van Ged. Staten van Overijssel ingewonnen ambtsberigt doen zij opmerken, dat zij de vordering volkomen ongegrond achten en dat art. 194*h* der gemeentewet, ook in verband met de daaraan bij Kon. besluit van 11 Sept. 1878 (*Stbl.* n°. 136) gegeven toepassing, hun de bevoegdheid geeft en daardoor tevens de verpligting oplegt, om door weigering van goedkeuring te waken tegen het instellen van ongegronde regtsvorderingen, waartoe in casu te meer reden bestaat wegens den financieelen toestand, waarin beide gemeenten verkeeren.

Nadat het ingestelde beroep bij deze afdeeling is aanhangig gemaakt, werd door den gemeenteraad van Dalfsen nog eene memorie ingediend, waaruit het genoeg is te vermelden, dat volgens de meening van dien Raad het nimmer de bedoeling kan geweest zijn van art. 4 van het contract, om de vergoeding ook uit te strekken tot de kosten eener geheel nieuwe school, hetgeen zou blijken uit art. 5, de bevoegdheid gevende aan beide contracteerende partijen, om de overeenkomst op 1 Januarij van elk jaar, na 6 maanden bevorens gedane opzegging, te doen eindigen. Ook door den Raad der gemeente Ambt-Ommen, die eene gelijksoortige overeenkomst als die van Dalfsen met Nieuwleusen sloot, werd eene memorie ingezonden, waarin wordt medegedeeld, dat ook aan Ambt-Ommen uit dezelfde oorzaak eene som van f 1252.80, zijnde $^{40}/_{150}$ der kosten van de nieuwe school, door Nieuwleusen in rekening is gebragt, maar dat daarop niet is geantwoord, daar de vordering hem geheel onregtmatig voorkwam. In de memorie van Ambt-Ommen wordt eindelijk nog opgemerkt, dat volgens de mededeeling van den burgemeester dier gemeente, die in der tijd de gesloten overeenkomst had helpen ontwerpen, de geest van art. 4 litt. *b* der overeenkomst was: dat wanneer de school ten gevolge van de kinderen uit die gemeente een weinig moest worden vergroot of bijgebouwd, wat ligtelijk f 200 à f 300 zou kunnen kosten, daarin een aandeel zou worden gedragen, maar volstrekt niet, dat de gemeente zou moeten deelen in de kosten eener geheele nieuwe school met Rijks- en provinciale

subsidie, dewijl er dan natuurlijk sprake zou zijn geweest van eene gemeenschappelijke school volgens art. 16, laatste alinea, der onderwijswet van 1857.

III. het beroep van *A. Busch, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergnnning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Het gemeentebestuur van Maastricht heeft bij besluit van 20 Mei 1878 aan A. Busch aldaar voor den proeftijd van een jaar vergunning verleend tot oprigting van eene bewaarplaats van lompen en beenderen in het perceel kadastraal bekend als gemeente Maastricht, sectie A n⁰. 2996.

Na afloop van het proefjaar is de vergunning niet bevestigd.

Het perceel is kort daarop betrokken door F. H. Kuypers, die toen voor gelijk doel vergunning verzocht heeft. Na behandeling van dat verzoek overeenkomstig de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) is het bij besluit van 30 Mei 1881 afgewezen.

Inmiddels had A. Busch het perceel weêr in bezit genomen en dd. 2 Junij 1881 verzocht deze nu voor zich andermaal gelijke vergunning.

Bij besluit van 13 Junij d. a. v. wezen Burg. en Weth. van Maastricht dat af — zonder nieuw onderzoek naar genoemde wet. Busch voorzag zich daartegen in beroep, en Z. M., bekrachtigende het ontwerp-besluit dezer Afdeeling, waarbij werd overwogen, dat eene kort voorafgegane afwijzing van een gelijk verzoek van een ander wettelijk geen grond geeft om een nieuw verzoek van een derde zonder onderzoek te weigeren, vond goed, bij besluit van 29 Sept. 1881 n°. 14, het besluit van Burg. en Weth. van 13 Junij bevorens te vernietigen en te verklaren: dat in de bewuste voorafgegane beschikking geen reden bestond om 's adressants verzoek niet overeenkomstig de wet in behandeling te nemen.

Einde October 1881 is het gemeentebestuur daartoe dan ook overgegaan, nadat vooraf nog A. Busch, zoo als deze dd. 26 October schreef, aan dat bestuur had doen toekomen „de bij de aanvraag van 2 Junij 1881 ontbrekende plattegronds-„teekening der inrigting in duplo."

Bij het daarop dd. 11 Nov. 1881 gehouden verhoor de commodo et incommodo is niemand verschenen; doch schriftelijk zijn bezwaren ingebragt door Clara Fey, eigenaarster en gebruikster, zooals Burg. en Weth. haar noemen, van een gebouw, dienende tot het houden eener school; bezwaren ontleend aan de vrees voor onvoldoenden toevoer van zuivere lucht in de schoollocalen en slaapzalen van haar instituut. En tevens was bij Burg. en Weth. reeds vroeger een schrijven ingekomen van den adjunct-inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordbrabant en Limburg, waarbij deze geheel algemeen tot weigering adviseert van iedere vergunning voor de „oprigting van lompenmagazijnen, hoe ook ingerigt, binnen de kom der gemeente."

Burg. en Weth. op die zienswijze lettende, even als op de bezwaren door C. Fey geopperd, en verder nog in aanmerking nemende, dat het perceel in quaestie slechts

70 centiaren oppervlakte heeft, van geen open plaats voorzien is, en zich in een der meest bevolkte buurten bevindt, naast een volksgaarkeuken, en dat het ook dient tot verkoop van oude kleeren en meubelen, — hebben bij besluit van 7 Dec. 1881, n°. 3330, de gevraagde vergunning geweigerd.

Bij adres van den 12 d. a. v. heeft A. Busch daartegen Zr. Ms. voorziening ingeroepen. Dat adres betwist, dat de afstand van het bewuste schoolgebouw tot het perceel sectie A n°. 2996 minder zou zijn dan 210 M., waartegenover het ter zake gehoorde gemeentebestuur volhoudt dat de afstand van gebouw tot gebouw is 160 M. en tot den tuin der school 50 M. minder. Het adres wijst er overigens op, dat in den proeftijd, waarvan boven gesproken is, en die langer gerekt schijnt dan het toegestane jaar, nooit eenige klagt is ingekomen, ook niet van de zijde der school. En het voert verder aan, dat de geringere oppervlakte van het perceel, in plaats van ten bezware te strekken, zekerheid hiervoor geeft, dat de te bergen hoeveelheid dan ook geene overgroote zal wezen; terwijl, zoo noodig, het gelijktijdig inkoopen van oude kleêren bij wege van voorwaarde kon verboden zijn of worden. En het verzekert ten slotte dat wat door Burg. en Weth. genaamd wordt een „volksgaarkeuken" niets anders is dan „een kroeg van de minste soort, waarin uitsluitend jenever en bier verkocht „wordt", iets wat Burg. en Weth. in hun nader rapport nu noch ontkennen noch bevestigen, maar niet van belang oordeelen voor wat zij „de hygiënische quaestie" noemen.

Als slotsom van een en ander verzoekt de appellant aan Z. M. vernietiging van het aangevallen besluit en vergunning alsnog.

Ged. Staten van Limburg, door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid om hun advies verzocht, onthouden zich van eene toelichting en behandeling der zaak zelve, maar zetten in den breede een tweetal „informaliteiten" uiteen, die, huns inziens, begaan zouden zijn en de handhaving van het aangevallen besluit zouden onmogelijk maken.

Vooreerst dan vermeenen Ged. Staten, dat niet al de ingevolge art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) over te leggen stukken zouden zijn overgelegd.

Bij Zr. Ms. bovenvermeld besluit van 29 Sept. ll. n°. 14 was reeds overwogen, dat alleen de bij genoemd wetsartikel bedoelde plattegrondsteekening ontbrak. Deze nu is, gelijk boven reeds gerelateerd werd, door Busch, zooals hij dd. 26 October ll. schreef, in duplo aan Burg. en Weth. ingezonden, wat dezen dan ook niet betwisten, al zij slechts één zoodanig exemplaar tot Ged. Staten gekomen en door hen opgezonden.

De verdere stukken, bij art. 5 bedoeld, waren bereids vroeger door Busch aan het plaatselijk bestuur ingezonden — en zijn dan ook met al hetgeen tot het destijds behandelde geschil betrekking had, bij deze Afd. ontvangen van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, toen deze krachtens Zr. Ms. magtiging van 19 Jan. ll. n°. 40 bij brief van 24 Jan. d. a. v. de overweging van dit nieuwe geschil bij haar aanhangig maakte.

En in de tweede plaats meenen Ged. Staten te moeten opmerken, „dat het Ge„meentebestuur beschikt heeft, in stede van op een door Busch naar aanleiding van „'s Konings beslissing dd. 29 Sept. 1881 n°. 14 ingediend nader verzoek, op diens „oorspronkelijk verzoek van 26 Mei 1881, zoodat het den termijn bij art. 8 van

„voormelde wet voor zijne beschikking gesteld zelfs niet heeft kunnen in acht nemen."

Ten einde de waarde dier opmerking van Ged. Staten te kunnen beoordeelen, zij hier herinnerd, dat Zr. Ms. bedoeld besluit van 29 Sept. 1881 juist besliste dat het oorspronkelijk verzoek kon worden in behandeling genomen; en zij verder, wat het aangehaald art. 8 betreft, hier vermeld, dat blijkens de stukken, het na die Koninklijke beslissing gevolgde verhoor de commodo et incommodo gehouden is op 11 November ll. en dat de beschikking van Burg. en Weth. gevolgd is op 7 December ll.

Nadat de zaak bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, zijn nog bij haar ingekomen:

1°. eene missive van Burg. en Weth. van Maastricht dd. 3 Febr. 1881, inzendende een afdruk van een opstel van den adjunct-inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordbrabant en Limburg over lompenhandel en besmettelijke ziekten;

2°. eene missive van het kerkbestuur van St. Matthias te Maastricht, aandringende op handhaving der weigering, op grond dat de bezoekers van hun kerkgebouw, minder dan 200 M. van het quaestieuse perceel verwijderd, aan hygiënische bezwaren zouden worden blootgesteld;

En eindelijk 3°. eene missive van Clara Fey, Generale Overste der kostschool Boschstraat 945 te Maastricht, waarin de vroeger reeds gemoveerde grieven worden herhaald.

IV. het beroep van *H. J. L. Dopheide te Groningen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener grof- en hoefsmederij.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zijner Majesteits magtiging is door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij missive van 26 Januarij 1882 n°. 50, Afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, aangebragt het beroep, door H. J. L. Dopheide te Groningen ingesteld van een besluit van Burg. en Weth. van Groningen dd. 14 Nov. 1881, n°. 6, waarbij hem vergunning werd geweigerd tot het oprigten eener grof- en hoefsmederij op het perceel, kadastraal in die gemeente bekend in sectie C, n°. 3449 en aldaar gelegen aan het Hoendiep. Tot die weigering werden Burg. en Weth. geleid door de bezwaren, ingebragt door de omwonenden, die hun gegrond voorkwamen.

Niet alleen zou hinder van ernstigen aard door de smederij worden veroorzaakt, maar ook schade aan bestaande bedrijven; dáár de exploitatie der in de nabijheid gelegen bleekerijen onmogelijk zou worden gemaakt, terwijl door het stellen van voorwaarden aan de bezwaren niet kon worden tegemoet gekomen.

Blijkens het proces-verbaal van het voorgevallene op de in art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) bedoelde zitting, waren de ingebragte bezwaren van tweeërlei aard. D. Wieringa, kastelein en graanhandelaar, en G. Mensinga, graanhandelaar, gaven te kennen, dat wegens den weeken ondergrond hunne aan weerskanten van de smederij

zwettende perceelen zouden verzakken. En door H. G. Bakker en namens de wed. Kloppenberg, beide het beroep van bleeker uitoefenende, werd het bezwaar geopperd, dat door de smederij hunne bleeken totaal onbruikbaar zouden worden en bederf zou worden gebragt in het door hen op te vangen regenwater, tengevolge van de neêrvallende stof, afkomstig van den damp der steenkolen.

De appellant acht die bezwaren ongegrond en overdreven, omdat eene grof- en hoefsmederij geene buitengewone rook of uitwerpselen van steenkool veroorzaakt en in elk geval o. a. door de voorwaarde, dat de schoorsteen met een kap van gaas worde gedekt, aan de gevreesde bezwaren kan worden tegemoet gekomen.

Door Ged. Staten van Groningen, die op het aan den Koning ingediend adres werden gehoord, wordt de weigering ongegrond geacht. Ze zijn van meening, dat de vergunning kan worden verleend onder de voorwaarden, voorgesteld in het door hen ingewonnen berigt van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat, daarin bestaande dat de schoorsteen der smederij ter hoogte van ten minste 12 Meter opgetrokken en gedekt worde met een kap van gevlochten ijzergaas. De Hoofdingenieur meent dat het ingebragt bezwaar, ontleend aan den weeken of slappen ondergrond, bewezen is ongegrond te zijn, en de vrees voor schade voor de bleekerijen zeer overdreven is, daar de meest nabij gelegen bleek, die van H. G. Bakker, ongeveer 100 M. van de smederij zal zijn verwijderd.

In een aan den Koning ingediend adres, en later nogmaals in aan den Raad van State ingediende memoriën, hebben dezelfde reclamanten, die bij het gemeentebestuur bezwaren inbragten, hunne bezwaren herhaald en nader toegelicht en aangedrongen. Zij wijzen er voorts op, dat de appellant niet zelf het bedrijf van smid wil uitoefenen, maar zijne smederij aan anderen wil verhuren, waarom hij, zonder krenking zijner finantiele belangen, aan zijn perceel eene andere bestemming zou kunnen geven. Ten aanzien van het door den Hoofdingenieur van den Prov. Waterstaat gerapporteerde, wordt door de bleekers Bakker en de wed. Kloppenberg opgemerkt, dat, terwijl geene schuttingen hunne bleekerijen voor de aan te voeren stof en roet beveiligen, zelfs eene voorwaarde om den schoorsteen tot zekere hoogte op te trekken, onvoldoende zal zijn, om hen voor belangrijk nadeel te bewaren, daar de ondervinding hun bewezen heeft, dat de schoorsteen eener stoomzagerij, die op aanzienlijken afstand van hunne bleekerijen staat en zeer hoog is, een stof uitwerpt, dat bij een stevigen wind, hinder aan het bleeken te weeg brengt. Zij wijzen er verder op, dat hunne bleekerijen gelegen zijn in eene zuidoostelijke (volgens de door den Hoofdingenieur overgelegde situatiekaart is dit echter eene noordoostelijke) rigting van het perceel waarop de smederij zou worden gevestigd, zoodat bij het meerendeels heerschen van de zuidweste- en westewinden, de hinder voor hun bedrijf zoo groot zou zijn, dat het aan vernietiging zou bloot staan.

Door D. Wieringa wordt nog te kennen gegeven, dat hij zijn bedrijf van kastelein uitoefent in eene localiteit, grenzende aan het perceel, waarin de smederij zou worden gedreven, en dat de gronddreuning, die van eene grofsmederij op een lossen, hollen grond het gevolg zijn zal, niet alleen nadeelig en verderfelijk zal zijn voor zijne woning maar ook voor zijn bedrijf als kastelein. Eindelijk wordt door G. Mensinga nog aangevoerd, dat de dreuning en schudding, die van eene grofsmederij op den bestaanden

ondergrond het gevolg zullen zijn, speciaal nadeelig en verderfelijk zullen zijn voor zijn nabijgelegen zwaar beladen graanpakhuis.

Namens den appellant is aan den Raad nog eene memorie ingediend door Mr. S. van Houten, waarbij het ongegronde of overdrevene der aangevoerde bezwaren nader wordt betoogd, maar die voornamelijk ten doel heeft, om het ondoeltreffende aan te toonen eener voorwaarde, waarbij een 12 Meter hooge schoorsteen zou worden voorgeschreven.

Behalve bij fellen wind, valt toch, volgens appellant, het vuil uit schoorsteenen in de naaste omgeving neer. Een hooge schoorsteen heeft eene uitbreiding van dien kring ten gevolge, zoodat de bleekerijen, die hier in aanmerking komen, daardoor niet zullen worden gebaat. Integendeel zelfs. Behalve dat er door den hoogeren schoorsteen en den daardoor ontstaanden sterkeren trek, meer vuil zal worden opgetrokken, zal dit zich ook meer verspreiden en reeds bij veel minder wind de perceelen van de bleekerijen bereiken. Door die voorwaarde zou de appellant, naar hij ten slotte te kennen geeft, noodeloos met kosten worden bezwaard.

De heer Mr. S. van Houten, advocaat te 's Gravenhage, treedt voor den appellant op. Hij oordeelt de aangevoerde bezwaren overdreven en z. i. hadden Burg. en Weth. de vergunning niet moeten weigeren.

Voor den belanghebbende D. Wieringa, treedt als gemagtigde op de heer L. N. Duijn, te Groningen. Hij ontwikkelt nader de bezwaren door zijn lastgever voorop gesteld.

Beide gemagtigden beantwoorden voorts eenige vragen door de Staatsraden Smidt, Heemskerk en Verniers van der Loeff gedaan.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Achtste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 8 *Maart* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden*:

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.

Referendaris: Mr. G. J. Roïjaards.
Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 20 Februarij 1882, n°. 1, houdende beschikking op het beroep van *den Gemeenteraad van Hellendoorn van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van* 11 *Augustus* 1881, 3e afd. n°. 3177/2347, *houdende bevel tot vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in de gemeente met ééne in het Daarlerveen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 47).

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den gemeenteraad van Hellendoorn van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van 11 Augustus 1881, 3e afd. n°. 3177/2347, houdende bevel tot vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in de gemeente met ééne in het Daarlerveen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Februarij 1882 n°. 3;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 17 Februarij 1882 no. 562, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat, nadat ingezetenen der buurtschap Daarle aan het Overijsselsche kanaal, onder Hellendoorn, hadden aangedrongen op het oprigten eener school daar ter plaatse, terwijl de gemeenteraad daartegen bezwaar had, door Gedeputeerde Staten bij besluit van 11 Augustus 1881 is bevolen, dat het getal der scholen in de gemeente Hellendoorn worde vermeerderd door de oprigting van eene openbare lagere school in het Daarlerveen;

dat de gemeenteraad van Hellendoorn bij adres van 29 November 1881, aan Ons Kabinet geëxhibeerd den 7 December daaraanvolgende, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, verzoekt, dat, met vernietiging van evengenoemd besluit van Gedeputeerde Staten, de gemeente Hellendoorn worde vrijgesteld van het bouwen eener tweede school in de buurtschap Daarle;

Overwegende, dat, blijkens eene missive van Burgemeester en Wethouders van Hellendoorn aan den Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 September 1881, de gemeenteraad destijds sedert eenigen tijd in het bezit was van het hem toegezonden besluit van 11 Augustus, waarvan thans wordt geappelleerd;

dat artikel 14 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) beroep openstelt binnen 30 vrije dagen te rekenen van den dag, waarop het besluit openbaar gemaakt of den belanghebbende toegezonden is;

dat deze termijn door den Gemeenteraad verre is overschreden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 20 Februarij 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep van *J. A. van de Werve c. s., te Waddinxveen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de*

stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder, betreffende het onderhoud van de Gouwekade langs dien polder.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 45).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. A. van de Werve c. s., te Waddinxveen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij is afgewezen hun verzoek om vernietiging van een besluit van de stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder, betreffende het onderhoud van de Gouwekade langs dien polder;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 8 Februarij 1882 n°. 1;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 17 Februarij 1882 n°. 4, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van den Oostpolder in Schieland op 26 Mei 1880 besloot de onderhoudskosten van de Westzijde der Gouwekade, voor zoover die langs dien polder zich uitstrekt, voor de helft te verhalen op de gehoefslaagden;

dat deze zich daarop tot Gedeputeerde Staten hebben gewend met verzoek gezegd besluit te vernietigen, doch Gedeputeerde Staten bij resolutie van 25 October ll. het verzoek der adressanten hebben afgewezen;

dat adressanten, alsnu Onze voorziening inroepende, verzoeken, dat door Ons, met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten, almede vernietigd worde het besluit van stemgeregtigde ingelanden van 26 Mei bevorens;

Overwegende, dat art. 95 van het Algemeen Polderreglement voor Zuidholland, goedgekeurd bij Ons besluit van 24 Augustus 1856 n°. 63 (Provinciaal blad 1856 n°. 99), slechts beroep toekent van beschikkingen van Gedeputeerde Staten, waarbij zij eene benoeming, een besluit van het Bestuur of van de Vergadering van stemgeregtigde ingelanden schorsen of vernietigen, eene gevraagde goedkeuring weigeren of omtrent een geschil uitspraak doen, en tegen door hen verleende goedkeuringen;

dat het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten, als slechts inhoudende eene afwijzing van een verzoek tot vernietiging, niet valt onder de gevallen in art. 95 genoemd, en derhalve tegen zoodanig besluit geen beroep openstaat;

Gezien het Algemeen Polderreglement voor Zuidholland, goedgekeurd bij Ons besluit van 24 Augustus 1856 n°. 63 (Provinciaal blad 1856 n°. 99);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten niet ontvankelijk te verklaren in hun ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering

van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

3°. van 20 Februarij 1882, n°. 11, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *Dr. J. Th. Mouton, te 's Gravenhage, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen, dd.* 14 *October* 1881, *waarbij aan A. de Koe vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij op het perceel, kadastraal in die gemeente bekend in sectie B* n°. 2130.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 42).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Dr. J. Th. Mouton, te 's Gravenhage, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen, dd. 14 October 1881, waarbij aan A. de Koe vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij op het perceel, kadastraal in die gemeente bekend in sectie B n°. 2130;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Februarij 1882 n°. 134;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 17 Februarij 1882, n°. 43, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat tegen het door A. de Koe gedaan verzoek om vergunning voor de boven omschreven inrigting, bij Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen bezwaar is ingebragt door Mr. B. C. J. Loder, als curator in het faillissement van J. W. Muurling te Vlaardingen, op grond dat de tot den failliete boedel behoorende kunstboterfabriek „Vacca” schade zou lijden, daar de boter zal worden bedorven door den scherpen reuk en rook, welke de op te rigten bokkingrookerij zal verspreiden;

dat niettemin de gevraagde vergunning door Burgemeester en Wethouders is verleend, vermits naar hunne meening, de reuk en rook, van eene bokkingrookerij afkomstig, op een afstand van 50 Meter, gelijk in dezen bestaat, geen nadeeligen invloed op de boterfabricatie zal kunnen uitoefenen, te minder daar van eene bokkingrookerij weinig reuk buiten het gebouw zou zijn waar te nemen;

dat van deze beschikking van Burgemeester en Wethouders bij Ons tijdig beroep is ingesteld door Dr. J. Th. Mouton te 's Gravenhage, die door aankoop eigenaar geworden van de gebouwen van genoemde fabriek „Vacca", welke kadastraal bekend staan in sectie B n°. 2144 en 2145 der gemeente Vlaardingen, daardoor getreden is in de regten en opgevolgd in de belangen door Mr. Loder, in zijne voorschreven qualiteit van curator, ten dezen bij het gemeentebestuur van Vlaardingen voorgestaan;

dat de appellant het verzoek om vergunning voor de bokkingrookerij alsnog wenscht te hebben afgewezen wegens den hinder van ernstigen aard, dien de rookerij ook door het verspreiden van vuil en walgelijke uitdampingen zal veroorzaken, in het bijzonder voor de fabricatie van gecondenseerde melk, boter en andere melkproducten, die in de door hem gekochte fabrieksgebouwen zal worden uitgeoefend, maar onmogelijk zou worden gemaakt door de eigenaardige scherpe en doordringende geuren en dampen, welke eene bokkingrookerij ver in den omtrek verspreidt;

Overwegende, dat de Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat in Zuidholland, met wiens advies Gedeputeerde Staten dier provincie zich hebben vereenigd, de ongunstige werking van de damp en rook eener bokkingrookerij op melk of boter aanneemt en tevens, dat een afstand van 50 Meter de vrees voor benadeeling der boterfabriek niet opheft, maar in dit bijzonder geval de gevreesde schade of hinder van minder gewigt acht, omdat de rookerij ten oosten van de boterfabriek is gelegen, en het daartusschen gelegen terrein bebouwd is met eenige arbeiderswoningen ter hoogte van ongeveer 6 Meter;

dat deze omstandigheden evenwel de gevreesde schade en hinder niet wegnemen, daar ook in den tijd, gedurende welken hier te lande de oostewind pleegt te heerschen, eene bokkingrookerij, als waarvan in dezen sprake is, hare werkzaamheden niet staakt, terwijl in allen gevalle de doordringende geuren en dampen van zoodanige rookerij niet enkel door den wind worden medegevoerd, maar zoowel door neerslaande winden als bij windstilte en ook bij vochtige atmospheer zich met de onderste luchtlagen vermengen, en hare schadelijke werking althans over een afstand van niet meer dan 50 Meter doen gevoelen, zonder dat die werking noemenswaard wordt verminderd door de aanwezigheid van eenige tusschen gelegen lage gebouwtjes;

dat toch bekentelijk bij eene bokkingrookerij de rook zoo lang mogelijk moet worden behouden zonder te verbranden, en die rook vermengd met de uitwasemingen van den visch daardoor verdikt en niet snel kan of mag opstijgen, terwijl het eveneens bekend is, dat vetstoffen, melk en melkproducten hoogst gevoelig zijn voor dampen en geuren van allerlei aard;

dat de gevreesde nadeelen voor de nu aan den appellant behoorende fabriek, die van karakter niet is veranderd, mitsdien gegrond moeten worden geacht, daaraan in dit geval niet door het stellen van voorwaarden kan worden tegemoet gekomen, en appellant als opgevolgd aan den voormaligen eigenaar der boterfabriek, wiens belangen door den curator zijn waargenomen ter gelegenheid, als in art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), bedoeld, teregt gebruik heeft gemaakt van zijn regt, om in beroep te komen overeenkomstig art. 15 van genoemde wet;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen van 14 October 1881, de door A. de Koe gevraagde vergunning voor de bedoelde bokkingrookerij te weigeren.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Februarij 1882.

WILLEM

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

40. van 21 Februarij 1882, n°. 4, houdende beschikking op het beroep van den *gemeenteraad van Workum, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, van* 27 *October* 1881, n°, 41 2e afd, *waarbij goedkeuring wordt onthouden aan het besluit van dien Raad tot verkoop van onroerend eigendom der gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 25).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Workum van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 27 October 1881, n°. 41, 2e afd., waarbij goedkeuring wordt onthouden aan het besluit van dien Raad tot verkoop van onroerend eigendom der gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 Februarij 1882, n°. 133;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Februarij 1882 n°. 766, Afd. B. B.;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Workum op 20 Mei 1881 heeft besloten:

a. het tolhuis „het Oortje" te Bolsward en het eind trekweg van dat tolhuis tot de brug aan de buurt te Tjerkwerd te verklaren niet meer tot openbare dienst bestemd te zijn;

b. behoudens goedkeuring van Gedeputeerde Staten der provincie de genoemde voorwerpen publiek te verkoopen; en

c. na den verkoop aan de opbrengst eene bestemming te geven;

dat Gedeputeerde Staten van Friesland, na bij besluit van 2 Junij 1881 hunne beslissing op genoemd raadsbesluit te hebben verdaagd, bij resolutie van 27 October 1881 hunne goedkeuring daaraan onthielden;

dat de Gemeenteraad van Workum bij adres van 22 November 1881, aan Ons Kabinet ingekomen den 28 van die maand, van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat art. 200 der Gemeentewet, ingeval Gedeputeerde Staten weigeren het besluit van een Gemeentebestuur goed te keuren, van zoodanige weigering beroep openstelt op Ons binnen 30 dagen, te rekenen van de dagteekening der beslissing van Gedeputeerde Staten;

dat deze termijn door appellant niet is in acht genomen, vermits de 30e dag in casu was de 26 November;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 21 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

5°. van 22 Februarij 1882, n°. 6, houdende beschikking op het beroep van *J. Smits, hoofd der openbare lagere school te 's Gravendeel, van na te noemen besluiten van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, betreffende de regeling zijner jaarwedden.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 46).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. Smits, hoofd der 1e openbare lagere school te 's Gravendeel, van na te noemen besluiten van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, betreffende de regeling zijner jaarwedde;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Februarij 1882, n°. 2;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 20 Februarij 1882 n°. 561, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat de gemeenteraad van 's Gravendeel de jaarwedde van eenen nieuw aan te stellen onderwijzer, die des gevorderd onderwijs zou moeten geven in de Fransche en Engelsche talen en de wiskunde, bij besluit van 3 October 1867 heeft bepaald op *f* 1000, welk besluit bij resolutie van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 29 October daaraanvolgende n°. 31 is goedgekeurd;

dat de adressant, onder die regeling tot onderwijzer benoemd, daarna, behalve het schoolonderwijs, ook voor eigen rekening privaat lessen heeft gegeven in de drie bovengenoemde vakken;

dat bij de invoering der wet op het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) de Gemeenteraad, met het oog op art. 26 in verband met art. 86 dier wet, zijne jaarwedde heeft bepaald op *f* 1300, met genot van vrije woning en tuin;

dat de adressant tegen deze regeling bezwaren heeft ingebragt bij Gedeputeerde Staten, op grond dat daarbij geene rekening zou zijn gehouden met de opbrengst zijner lessen in wiskunde en moderne talen, doch dat Gedeputeerde Staten, van oordeel dat daarbij slechts van privaat lessen sprake was en dat die in elk geval in den laatsten tijd niet meer dan *f* 300 's jaars hadden opgebragt, aan de vaststelling der vermelde jaarwedde hunne goedkeuring hebben verleend, bij besluit van 1 November 1880 n°. 123;

dat de adressant van deze goedkeuring geen hooger beroep heeft ingesteld, doch bij Gedeputeerde Staten bij adres van 21 December 1880 heeft aangedrongen op wijziging van dit besluit in dien zin, dat de jaarwedde op *f* 1500 zou worden vastgesteld;

dat echter Gedeputeerde Staten bij besluit van 28 December 1880 n°. 82/1 aan den adressant hebben te kennen gegeven, dat er geene termen waren om terug te komen op hun besluit van 1 November bevorens;

dat de adressant, toen zijne inkomsten uit de bedoelde privaat lessen door eene nieuwe regeling van herhalingsonderwijs met 1 November 1881 een einde zouden nemen, op 4 September ll. andermaal zich heeft gewend tot Gedeputeerde Staten, met verzoek zijne jaarwedde billijker te regelen, doch dat dezen bij beschikking van 13 September 1881 n°. 64/1, aan den adressant op 19 September daaraanvolgende uitgereikt, andermaal te kennen hebben gegeven, dat er geene termen waren om terug te komen op het op 1 November 1880 genomen besluit;

dat de adressant zich alstoen bij adres, gedagteekend 10 November 1881 en aan Ons Kabinet ingekomen den 13 daaraanvolgende, tot Ons heeft gewend, met verzoek dat door Ons krachtens art. 26 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) eene billijke regeling zijner jaarwedde worde gelast;

Overwegende, dat ingevolge art. 14 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) van alle besluiten van Gedeputeerde Staten, krachtens die wet genomen, hooger beroep op Ons openstaat, edoch slechts binnen 30 dagen, te rekenen van den dag waarop zij aan de belanghebbenden zijn toegezonden;

Overwegende, dat die termijn blijkens het boven uiteen gezette in deze niet is in acht genomen;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

den appellant niet ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 22 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *B. R. Dijksterhuis, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, waarbij afwijzend is beschikt op zijn verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken, met zijn schrijven van 21 Januarij 1882 n°. 259 afd. O., bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep van B. R. Dijksterhuis, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, tegen een besluit van Ged. Staten van Groningen van 25 Nov. 1881 n°. 5, afd. 3, waarbij afwijzend is beschikt op adressants verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur.

De appellant is den 24 Julij 1843 tot schoolonderwijzer te Warfhuizen benoemd. Vier dagen later werd hij door de collatrice van Warfhuizen aangesteld tot koster, voorlezer, voorzanger en organist, om die betrekkingen waar te nemen, op zoodanige tractementen en emolumenten als zijne voorgangers hadden genoten en aan de kosterij waren verbonden.

De app. geniet bij voortduring vrije woning in eene woning van de kosterij. Meenende dat hij, als geene woning van wege de gemeente hebbende, volgens de wet aanspraak kon maken op vergoeding van huishuur uit de gemeentekas, heeft hij zich met andere onderwijzers, die in gelijk geval verkeeren, tot den Gemeenteraad van Leens gewend, met verzoek dat hun die vergoeding mocht worden uitbetaald tot het bedrag, waarop de huurwaarde hunner woningen voor de bijdragen in 't pensioen-

fonds is vastgesteld. Door den gemeenteraad is dit verzoek afgewezen, op grond dat adressanten door de schikkingen, door het gemeentebestuur met de Kerkbesturen getroffen, vrije woning genieten en geen huishuur behoeven te betalen.

Appellant heeft zich daarop tot Ged. Staten gewend. Hij gaf daarbij te kennen, dat hij de kosterij als koster bewoont, maar de wet op het lager onderwijs hem als hoofd der school, vrije woning en tuin of eene billijke vergoeding voor huishuur toekent, en dat, naar hij meent, van schikkingen met de kerkbesturen geen spraak was. Hij verzocht mitsdien dat Ged. Staten den Raad het verkeerde van zijne beschikking onder het oog wilden brengen en dien Raad wilden aanschrijven, dat aan app. de bepaalde som, waarnaar hij ook in 't pensioenfonds is aangeslagen, van 1 Nov. 1880 af behoort te worden uitbetaald. Nadat hij vervolgens ter provinciale griffie inzage had genomen van de adviezen op zijn adres ingewonnen, heeft hij een nader adres aan Ged. Staten ingediend, nader betoogende dat hij de woning, die hij kosteloos bewoont, als koster in gebruik heeft.

Burg. en Weth. hadden zich beroepen op een raadsbesluit van 15 October 1868, krachtens hetwelk aan het kerkbestuur *f* 50 's jaars door de gemeente wordt betaald als schadeloosstelling voor gemis van vrije woning van den hoofdonderwijzer; maar adressant vroeg of men aan het kerkbestuur zoodanige schadeloosstelling mag geven, wanneer hem app. die vrije woning in zijn geheel als koster is afgestaan. Hij voerde daarbij aan, dat Burg. en Weth. zelve zeiden dat het kosterij-gebouw, dat aan de kerkelijke gemeente behoort, aan hem in zijne hoedanigheid van koster ter bewoning is afgestaan. Bovendien vindt men in het Prov. Verslag over 1878, blz. 128 en 129 van hoofdstuk 9, door 't bestuur van Leens zelf opgegeven en erkend, dat het kosterij-inkomen daar bestaat uit *f* 494.25 met vrije woning en tuintje, en bij zijne aanstelling tot koster zijn hem als zoodanig alle aan de kosterij verbonden voordeelen toegekend. Hem wordt dus door de gemeente geene vrije woning verstrekt. Op die gronden verzocht hij Ged. Staten de vergoeding voor 't gemis van vrije woning, hem toekomende, te bepalen op *f* 125 's jaars, zoo als de huurwaarde voor 't pensioenfonds is berekend, te betalen van 1 November 1880 af.

Ged. Staten hebben evenwel bij hun besluit van 25 November jl. verklaard, dat er geen termen bestonden om aan appellants verzoek te voldoen. Dat collegie overwoog daarbij, dat niet ter zijner beoordeeling stond, de regeling van het tractement en verdere emolumenten voor den koster, voorlezer, voorzanger en organist tusschen de kerkvoogden van Warfhuizen en gemelden titularis, evenmin of aan de voorwaarden, waarop die titularis is benoemd, wordt voldaan; dat er alleen op dient te worden gelet of aan het gemeentebestuur van Leens eene woning, geschikt voor het hoofd der school, door het Kerkbestuur is afgestaan; dat door den gemeenteraad van Leens 15 Oct. 1868 is besloten, dat indien door een Kerkbestuur in die gemeente het kosterij-gebouw als woning voor den hoofdonderwijzer wordt afgestaan, het gemeentebestuur aan eenige voorwaarden zal voldoen en genegen is ten dien einde eene overeenkomst aan te gaan; dat blijkens schrijven van Burg. en Weth., in 1869 eene mondelinge overeenkomst met Kerkvoogden te Warfhuizen is aangegaan en voortdurend in stand gehouden, waarbij ten behoeve der gemeente Leens het kosterijgebouw te Warfhuizen als woning voor den hoofdonderwijzer aldaar wordt afgestaan; dat mitsdien hier niet bestaat het

geval bedoeld in art. 26 al. 5 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127).

Tegen dit besluit van Ged. Staten is app. in beroep gekomen bij Z. M. In zijn adres voert hij aan, dat kerkvoogden van de beweerde mondelinge overeenkomst met het gemeentebestuur, waarop Ged. Staten hunne beslissing gronden, niets afweten; dat zij daarom ook geweigerd hebben aan den burgemeester, zoo als deze wenschte, een bewijs van verhuring der kosterij te geven. Zoodanige overeenkomst is ook niet af te leiden uit de jaarlijksche betaling van *f* 50, daar kerkvoogden die som hebben beschouwd als tegemoetkoming voor het onderhoud der kosterij, en die som dus in de kerkekas hebben gestort. Van eene verhuring der kosterij aan de burgerlijke gemeente kon geen sprake zijn, omdat deze door hem appellant krachtens zijne aanstelling als koster kosteloos gebruikt werd, en daarover dus door kerkvoogden niet kon worden beschikt. App. beroept zich op de beslissing bij Zr. Ms. besluit van 7 Mei 1881 n°. 5 gegeven, dat ingeval van wege de gemeente geene vrije woning aan den onderwijzer verschaft wordt, deze aanspraak heeft op vergoeding voor het gemis daarvan, zonder dat het daarbij iets afdoet, of hij wellicht uit hoofde van andere betrekkingen of omstandigheden in het genot van kostelooze woning zij. App. acht het ook onbillijk dat hem, die slechts de minimum jaarwedde geniet, onthouden zal worden de vergoeding, waarop hij aanspraak heeft, en dat die gedeeltelijk zou strekken ten voordeele der Hervormde kerkelijke gemeente.

Ged. Staten, op dit adres van app. gehoord, houden vol, dat er inderdaad tusschen het Gemeentebestuur en het Kerkbestuur eene overeenkomst bestaat, waarbij aan het Gemeentebestuur eene geschikte woning voor het hoofd der school wordt afgestaan. Onder welken naam die afstand geschiedt, doet, meenen zij, evenmin ter zake, als waartoe het Kerkbestuur, zoo het vergoeding ontvangt, die vergoeding aanwendt. Zij vinden eene bevestiging van hunne meening daarin, dat, zooals app. erkent, kerkvoogden geweigerd hebben aan app. op zijn verzoek eene verklaring af te geven dat zij geene huurovereenkomst met het gemeentebestuur hebben aangegaan.

Door app. is echter een schrijven van kerkvoogden overgelegd, waarbij zij verklaren niet aan zijn verzoek te kunnen voldoen, omdat zij in deze hun neutraal standpunt wenschen te behouden.

Aan den Raad van State heeft app. nog ingezonden afschrift van een antwoord door kerkvoogden, den 11 April 1881 aan het collegie van toezicht op de kerkelijke administratie en hare fondsen, op de hun door dat college gestelde vragen gezonden, inhoudende dat de kosterij der gemeente niet is verhuurd, doch dat de kerk van wege de burgerlijke gemeente eene jaarlijksche vergoeding erlangt van *f* 50, omdat de hoofdonderwijzer tevens koster is en er van wege de burgerlijke gemeente geene woning voor den hoofdonderwijzer bestaat, en dat deze som wordt verrekend ten voordeele der kerkelijke fondsen. App. vraagt daarbij of die *f* 50 niet te zijnen voordeele hadden moeten komen als voortspruitende uit de kosterij, die in haar geheel aan hem als vruchtgebruiker krachtens zijne aanstelling is toegekend.

Kerkvoogden zelve geven in een schrijven aan den Raad van State te kennen, dat zij van 1869 af telken jare van het Gemeentebestuur eene som van *f* 50 ontvangen, hetgeen zij beschouwen als eene vergoeding voor onderhoud der kosterij.

Ter betere beoordeeling dezer zaak heeft de Afdeeling opgevraagd een afschrift van het raadsbesluit van 15 Oct. 1868, waarvan de inhoud aldus luidt:

„Gelezen de missives van kerkvoogden der Hervormde gemeenten van Wehe en Mensingeweer, dd. 23 Maart en 5 October jl., daarbij, naar aanleiding der bepalingen vervat in de wet op het lager onderwijs, hunne bezwaren mededeelende tegen het kosteloos afstaan van de kosterijwoningen, als woning van den hoofdonderwijzer, op grond in dit laatste van wege de gemeente behoort te worden voorzien, en stellende mitsdien voor, het aangaan eener overeenkomst waarbij uit de gemeentefondsen aan ieder dezer kerkbesturen als schadeloosstelling voor gemis van vrije woning van den hoofdonderwijzer jaarlijks worde toegekend eene som van ƒ 50;

„Gelet op art. 19 der wet op het lager onderwijs;

„Is na gehoudene deliberatie goedgevonden:

„1°. Aan kerkvoogden voornoemd te kennen te geven, dat er tegen het aangaan dezer overeenkomst bij deze vergadering geene bedenkingen bestaan, te welken einde daartoe de vereischte sommen op de gemeentebegrooting voor 1869 in uitgave zullen worden voorgedragen.

„2°. Aan de overige Kerkbesturen in de gemeente door wie het kosterijgebouw als woning voor den hoofdonderwijzer wordt afgestaan, des gevraagd, jaarlijks gelijke som als schadeloosstelling voor gemis van vrije woning te dier zake te verleenen en daarvoor eveneens de vereischte sommen op vermelde begrooting in uitgave te brengen."

Tevens zijn aan de afd. op haar verzoek eenige bevelschriften verstrekt, waarop de bedoelde vijftig gulden in 1869 en volgende jaren aan kerkvoogden zijn uitbetaald en wel, zooals het daarbij is uitgedrukt: „wegens schadeloosstelling voor gemis van vrije „woning van den hoofdonderwijzer volgens mondelinge overeenkomst."

Bij de toezending verwijzen Ged. Staten naar hetgeen door hen aangaande die bevelschriften vermeld staat in hun verslag over 1880 (Hoofdstuk IX) blz. 87; waaruit men zien zal dat de te naamstelling dier bevelschriften niet overeenstemt met hetgeen daaromtrent vermeld staat op de gemeentebegrooting.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Negende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 15 *Maart* 1882

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 25 Februarij 1882, n⁰. 4, houdende ter zijde legging van het adres van *Mr. W. H. E. Baron van der Borch te Ginneken, daarbij in beroep komende van eene beslissing van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van 6 October* 1881, *omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap de Boven Mark.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 69.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien het adres van Mr. W. H. E. Baron van der Borch, daarbij in beroep komende van eene beslissing van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 6 October 1881 omtrent de lijst van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap de Boven Mark;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 14 Februarij 1882 n°. 5;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 23 Februarij 1882, n°. 15, Afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat appellants adres is ongezegeld en daarop alzoo volgens art. 8 der wet van 3 October 1843 (*Stbl.* n°. 47) geen regt mag worden gedaan;

Gezien genoemd artikel en art. 12 derzelfde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het door den appellant ingediend adres ter zijde te leggen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 25 Februarij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *de firma van Veen, Fock en Kuyper te Bussum, van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven briquettenfabriek en specerijmalerij.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Bij een adres zonder dagteekening en "namens de op te rigten firma" geteekend "Fock" heeft de firma van Veen, Fock en Kuyper, te vestigen te Bussum, aan Burg. en Weth. dier gemeente te kennen gegeven "dat zij voornemens is te Bussum op "het perceel sectie A n°. 1142 gedeeltelijk (oud nummer 1275 westelijk gedeelte) een "fabriek tot vervaardigen van briquetten, malen van cacao, specerijen, krijt of der- "gelijke artikelen, door stoom gedreven, op te rigten;" en zulks met het verzoek aan Burg. en Weth. om de daarvoor volgens de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) noodige vergunning te mogen erlangen.

Nadat naar aanleiding van dat verzoek op 25 October 1881 het verhoor de commodo et incommodo was gehouden, en onderscheidene belanghebbenden mondeling en schriftelijk bezwaren hadden ingebragt, hebben Burg. en Weth. van Bussum bij besluit van 30 November d. a. v. de verzochte vergunning geweigerd.

De gronden dier weigering waren: de nabijheid van het aangewezen perceel bij de kom der gemeente; het gevaar voor brand, te grooter naardien het gebouw der verzoekende firma grootendeels van hout zou worden opgetrokken, en vele huizen in de nabijheid met stroo of riet gedekt zijn; de belangrijke waardevermindering en schade dus in den eigendom, zoo van de reeds met villa's bezette als van de nog voor soortgelijke bebouwing bestemde omliggende perceelen; de hinder voor de ingezetenen uit den stank der fabriek te duchten; en de schade in het bedrijf van de vele aanwezige bleekerijen.

Met inachtneming van art. 15 al. 2 der voornoemde wet, heeft de verzoekende firma bij adres dd. 13 December 1881, bij Zr. Ms. Kabinet den 15 d. a. v. ingekomen, zich tegen dat besluit in beroep voorzien bij Z. M.

In dat adres tracht de appellante bij breedvoerig betoog de gronden van weigering te ontzenuwen.

De afstand, zegt het adres, van het quaestieuse perceel tot het eerst bewoonde is ongeveer 33 M.; die tot de naaste villa ongeveer 74 M.; die tot het eerste perceel met stroobedekking ongeveer 77 M. Is er voor dit en andere van soortgelijke constructie nogthans brandgevaar, zulks ware dan aan die constructie, niet aan de fabriek, die de verzoekers willen oprigten, te wijten. Is het bezwaarlijk, die van hout toe te laten, men stelle tot voorwaarde, dat de bouw in steen geschiede, maar weigere niet kortaf.

Schade aan rondliggende eigendommen is, naar het adres verder beweert, niet te vreezen; geene althans van dien directen, materielen aard als waarop alleen de wet wil gelet hebben. En evenmin zou hinder van die fabriek te duchten zijn; althans niet van dien ernstigen aard, die naar de wet alléén in aanmerking komt. Zeker niet voor de bleekerijen, die minstens 500 M. verwijderd zijn gelegen.

Op grond van een en ander, bij het adres breeder uiteengezet, verzoekt de appellante alsnog van Z. M. de vergunning, die haar in eerste instantie werd geweigerd.

Ged. Staten van Noordholland, ter zake gehoord, hebben in hun ambtsberigt van 25 Januarij ll. n°. 10, op grond der bevindingen van twee gecommitteerden uit hun midden in loco, de meening uitgesproken en toegelicht, dat van brandgevaar, zoo min als van vrees voor schade aan eigendommen of voor hinder van ernstigen aard in zóódanige mate zou blijken, dat de weigering zou mogen gehandhaafd worden; al geven Ged. Staten dan ook al toe dat het voor de uitbreiding, de verfraaijing en den welstand der gemeente Bussum te betreuren is, dat niet een der andere beschikbare terreinen in die gemeente door de appellante gekozen is.

Ged. Staten leggen bij deze hunne missive een brief over van het plaatselijk bestuur van Bussum, waarbij op handhaving der weigering wordt aangedrongen — en waarin mede gewezen wordt op het doenlijke en wenschelijke eener vestiging der bewuste fabriek, — in een meer verwijderd deel der gemeente.

En Ged. Staten voegen eindelijk ook nog bij hun rapport een aftrek der kadastrale kaart — waarop het perceel in quaestie en zijne meer en minder nabij gelegen belendingen voorkomen.

Nadat de overweging van dit geschil krachtens Zr. Ms. magtiging van 8 Februarij ll. n°. 23 bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt — is harerzijds aan Gedep.

Staten van Noordholland o. a. verzocht toezending alsnog van de naauwkeurige beschrijving, waarvan de overlegging in duplo bij het oorspronkelijk verzoek om vergunning door art. 5 der wet wordt bevolen.

Op die vraag hebben Ged. Staten van Noordholland bij hunne missive dd. 22 Febr. ll. n°. 33, woordelijk het volgende geantwoord: „Volgens ingewonnen berigt van B. „en W. van Bussum is bij hen geene andere beschrijving als bij art. 5¹/₀ der gezegde „wet bedoeld wordt, van de firma ontvangen dan die vervat is in haar verzoekschrift, „waarvan het dubbel (?) gevoegd was bij de stukken bij ons rapport van 25 Jan. „ll. n°. 10 overgelegd.”

Wijders zijn bij 's Raads Afdeeling nog ingekomen:

eene missive van het R. C. Kerkbestuur te Bussum, houdende dat zijnerzijds geen bezwaren bestaan; en

eene missive van gelijke strekking van den Raad van administratie der Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, door welke Maatschappij, blijkens een der stukken, het naast hare baan gelegene perceel in quaestie aan de appellante verkocht is.

En verder brieven, adressen en memoriën van onderscheidene belanghebbenden, als:

G. A. M. Bakels, wede. K. de Leeuw, wonende te Amsterdam, eigenaresse eener villa te Bussum, kadastraal aldaar bekend onder sectie A n°. 1273;

H. T. Boelen, grondeigenaar te Bussum;

Jan Mulder aldaar, met zijne minderjarige kinderen, eigenaar van een stuk bouwterrein groot 8000 M². in de onmiddellijke nabijheid van het quaestieuse perceel;

J. H. Biegel te Bussum, in qualiteit van president der Vereeniging tot verfraaijing der gemeente Bussum; van den directeur der Maatschap tot exploitatie van bouwgronden aldaar; en van een medeeigenaar van het Nassaupark aldaar;

N. C. Witsen, eigenaar van de villa „de Noord” in het Spiegel te Bussum;

en eindelijk van de Bouwmaatschappij „Nieuw Bussum” te Bussum; allen zich met nadruk verzettende tegen de inwilliging van der appellante verzoek.

De heer Mr. C. A. COSMAN, advocaat te Amsterdam, heeft namens de firma het beroep toegelicht, terwijl de heer P. LANGERHUIZEN, burgemeester van Bussum, dat beroep heeft bestreden en het door B. en W. genomen besluit verdedigd.

Verschillende vragen, door den Voorzitter en de leden der Afdeeling gedaan, worden door de heeren COSMAN, LANGERHUIZEN en FOCK beantwoord.

III. het adres van *den gemeenteraad van Wissekerke, omtrent de vaststelling van de jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school aldaar.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit (voor den *Staatsraad* HEEMSKERK, die door ongesteldheid verhinderd wordt deze vergadering bij te wonen):

Op den 13 December 1881, besloot de Gemeenteraad van Wissekerke: *a.* de vaste jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school in die gemeente te bepalen op *f* 915; *b.* die van den eersten onderwijzer aan die school op *f* 600; *c.* die van den 2n onderwijzer op *f* 600, met bepaling dat hij na ieder vol jaar van zijn verblijf aldaar *f* 100 als gratificatie zal ontvangen; *d.* voorschreven jaarwedde te doen ingaan op 1 Jan. 1882, en *e.* te bepalen dat voor die jaarwedde tevens herhalingsonderwijs zal worden gegeven en zulks in vervanging van het vroeger steeds gegeven onderwijs in de avondschool.

Bij missive van 30 Dec. d. a. v., verzonden 7 Jan. 1882, schreven Ged. Staten van Zeeland aan Burg. en Weth. van Wissekerke, dat voormeld besluit, wat de punten *b* en *c* betreft, door hen was goedgekeurd, maar dat zij hunne goedkeuring niet konden hechten aan het besluit sub *a*, omdat zij met de districts- en arrondissements-schoolopzieners van oordeel waren dat het hoofd der school, welke des winters gemiddeld door circa 250 kinderen wordt bezocht, ten minste eene jaarwedde van *ƒ* 1000 moest genieten, en *ƒ* 915 bijgevolg te weinig ware. Ged. Staten noodigden Burg. en Weth. uit, aan den Raad in overweging te geven, de jaarwedde op *ƒ* 1000 te brengen. Die nadere overweging leidde niet tot een gewijzigd raadsbesluit; bij adres zonder dagteekening, hetwelk op den 16 Januarij 1882 bij het Kabinet is ingekomen, wendde de Gemeenteraad zich tot Z. M., verzoekende dat HD. de jaarwedde van het hoofd der school vaststelle op *ƒ* 915.

De Gemeenteraad voert daaromtrent aan, dat het hoofd der school geen andere acte heeft dan die als hoofdonderwijzer, dat hij *ƒ* 150 geniet voor vergoeding van vrije woning, dat het herhalingsonderwijs in plaats is gekomen van het vroegere onderwijs in de avondschool, dat het bedrag van *ƒ* 915 overeenkomt met hetgeen het hoofd der school dusverre genoot en verre te boven gaat het wettelijke minimum van *ƒ* 700.

Ter zake gehoord zijn Ged. Staten van Zeeland bij hun gevoelen gebleven. Zij merken op dat zij eigenlijk nog geen formeel besluit tot onthouding van hunne goedkeuring aan het Raadsbesluit hebben genomen. Verder leggen zij, behalve het ingewonnen advies van het schooltoezigt, een staatje over van de jaarwedden der hoofden van scholen in de gemeenten der eilanden Tholen, Noordbeveland en Philipsland met aanwijzing van de getallen der schoolgaande kinderen en van den omvang van het onderwijs. Daaruit blijkt o. a. dat op de school te Wissekerke de vakken *a* tot *k* worden onderwezen en het hoofd der school de acte van den 2n rang bezit; het getal schoolgaande kinderen is 254. De naastbij komende zijn: Scherpenisse, 234 kinderen, *ƒ* 900, vakken *a* tot *k*, acte van hoofdonderwijzer en wiskunde, en Stavenisse, 263 kinderen, *ƒ* 1000, vakken *a* tot *b*, acte van hoofdonderwijzer en Fransch.

Nadat bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, daartoe door den Koning gemagtigd, van 14 Febr. 1882 n°. 550, afd. O., deze zaak bij den Raad van State was aanhangig gemaakt, zijn nog ingekomen:

1°. eene missive van Ged. Staten van Zeeland aan den Minister, houdende dat de Gemeenteraad bij een nader besluit van 1 Febr. 1882 de jaarwedde van het hoofd der school heeft bepaald op *ƒ* 1000 met ingang van 1 Mei a.s., onder voorwaarde dat de titularis tevens bevoegd moet zijn onderwijs te geven in de Fransche taal en wiskunde; dat het tegenwoordige hoofd der school daarop zijn ontslag heeft gevraagd; en dat naar de meening des schoolopzieners, waarmede Ged. Staten zich vereenigen, thans de jaarwedde niet minder dan *ƒ* 1100 mag bedragen.

2°. een negatief berigt van den burgemeester van Wissekerke.

3°. eene missive van M. Hooze, hoofd der school aldaar, waarin hij mededeelt, dat hij meent aanspraak te hebben op eene afzonderlijke belooning voor het geven van herhalingsonderwijs.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Tiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 29 *Maart* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1o. van 14 Maart 1882, n°. 3, houdende beschikking op het beroep van *R. P. T. Vos, te Haarlem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van* 8 December 1881, *waarbij hem vergunning is geweigerd voor het oprigten eener door stoom gedreven weverij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 80).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van R. P. T. Vos, te Haarlem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 8 December 1881, waarbij hem vergunning is geweigerd voor het oprigten eener door stoom gedreven weverij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 Maart 1882, n°. 7;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 11 Maart 1882, n°. 55, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat appellant aan het Gemeentebestuur van Haarlem vergunning heeft gevraagd tot het oprigten eener door stoom gedreven weverij in het perceel in de Schagchelstraat n°. 26, kadaster gemeente Haarlem sectie D n°. 934;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) gehouden zitting van het Gemeentebestuur 6 geburen zich tegen de inwilliging van het verzoek hebben verzet, op grond van schade aan bedrijven en van hinder, veroorzaakt door het vallen van roet en rook, en van brandgevaar;

dat Burgemeester en Wethouders bij besluit van 8 December 1881 de gevraagde vergunning hebben geweigerd, op grond dat de industriën, welke in de onmiddellijke nabijheid van het perceel van appellant gevestigd zijn, als damast-bleekerij, gordijnenwasscherij en hoedenfabriek, waarschijnlijk zoozeer zouden benadeeld worden, dat zij daar niet zouden kunnen blijven bestaan; dat appellant alsnu de vereischte vergunning van Ons heeft gevraagd, bewerende, dat de bezwaren der geburen zeer overdreven zijn, aangezien hij zelf ook belang heeft bij de zindelijkheid van zijn fabrikaat: band, linnen, katoen en garens; dat hij voorts niets zal nalaten om tegen den mogelijken hinder van rook en roet te waken;

Overwegende, dat door een vuur, ingerigt voor het hebben van een stoomwerktuig van 20 paardenkracht, zooals de appellant wenscht op te rigten, een aanmerkelijke neerslag van rook en roet wordt teweeg gebragt, te meer omdat appellant het gebruik van steenkolen voor die inrigting noodzakelijk oordeelt;

dat uit die oorzaken schade te vreezen is voor de bestaande bedrijven van damasten- en lijnwadenpakker en -wasscher en gordijnenwasscher, die in de naastgelegen perceelen worden uitgeoefend;

Overwegende, dat aan deze bezwaren in casu niet kan worden tegemoet gekomen door het stellen van voorwaarden;

dat derhalve de gevraagde vergunning teregt is geweigerd;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te handhaven het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van Haarlem van 8 December 1881 en het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 14 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 15 Maart 1882, n°. 3, houdende beschikking op het beroep van *den raad der gemeente Charlois, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-holland, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting van die gemeente vóor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 82).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Charlois van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting van die gemeente voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 Maart 1882 n°. 11;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Maart 1882, no. 1378, afd. Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Charlois op 6 September 1881 besloot aan het Burgerlijk Armbestuur voor de dienst 1882 uit de gemeentekas te verleenen een subsidie van *f* 3700 en daarna de begrooting van voormeld Armbestuur, waarop voormeld bedrag onder de ontvangsten was opgenomen, goedkeurde;

dat Gedeputeerde Staten daarop den Gemeenteraad uitnoodigden het subsidie met *f* 100 te verminderen, doch de Gemeenteraad met opgave van redenen weigerde aan dat verzoek te voldoen;

dat Gedeputeerde Staten daarop een- en andermaal op die vermindering aandrongen en daarbij te kennen gaven, dat door hen op de begrooting der gemeente geen hooger subsidie aan het Burgerlijk Armbestuur zou worden toegestaan dan van *f* 3600;

dat de Gemeenteraad echter bij zijn eens genomen besluit bleef volharden, op de gemeentebegrooting onder hoofdstuk VIII art. 4 volgnummer 97 der uitgaven een subsidie bragt van *f* 3700, de aldus gemaakte begrooting aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring inzond en op de daarop door Gedeputeerde Staten ingebragte bedenkingen te kennen gaf ongenegen te zijn om tot vermindering van het subsidie over te gaan;

dat Gedeputeerde Staten daarop bij besluit van 29 November/5 December 1881 hunne goedkeuring aan de begrooting onthielden;

dat de Gemeenteraad van deze beslissing bij adres van 24 December 1881 bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten hunne goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden, uit overweging dat het thans uitgetrokken subsidie f 100 hooger is, dan voor het dienstjaar 1881 was toegestaan;

dat echter een subsidie van f 3600 voldoende is, zoo slechts de uitgaven tot het volstrekt noodzakelijke beperkt worden; dat echter van een streven daartoe niet blijkt,

omdat op de begrooting van het Burgerlijk Armbestuur voor bedeeling in eetwaren is uitgetrokken f 1800, terwijl in 1880 blijkens de overgelegde rekening daarvoor is uitgegeven f 1593.29½ en op de begrooting voor 1881 f 1500 was toegestaan en de gemiddelde uitgaaf voor die bedeeling over de jaren 1876—1880 niet meer dan f 1598.12½ bedragen heeft;

Overwegende, dat het subsidie van de gemeente aan het Burgerlijk Armbestuur, dat voor weinige jaren nog f 5200 bedroeg, successievelijk is verminderd tot f 3700, waaruit blijkt van een streven om, ter voldoening aan de voorschriften der wet, genoemd subsidie zooveel mogelijk te beperken;

dat de post voor bedeeling in eetwaren wel hooger is uitgetrokken dan ten vorigen jare, doch dit geschied is op uitnoodiging van Gedeputeerde Staten, ten einde langs dien weg de bedeeling in geld te beperken, zoo als ook is geschied; dat toch de laatstgenoemde bedeeling, die in 1880 verstrekt werd ten bedrage van f 2284.38, en waarvoor in 1881 toegestaan was f 2000, thans slechts geraamd is op f 1700;

dat, terwijl op de vorige begrootingen als eerste post van inkomst een ruim batig saldo van vorige dienst voorkwam (de begrooting van 1880 f 504.17½ en van 1881 f 249.40), de rekening over 1880 slechts als zoodanig f 122.18 heeft opgeleverd, die als eerste post van inkomst op de begrooting voor 1882 voorkomt, en reeds uit dien hoofde alleen de volstrekte noodzakelijkheid eener verhooging van het gemeentesnbsidie met f 100 is te verklaren, omdat ook dan nog het Armbestuur minder gelden, uit andere bronnen dan vrijwillige gaven bestaande, te zijner beschikking heeft dan in 1881;

dat onder deze omstandigheden het door den Gemeenteraad aan het Burgerlijk Armbestuur toegekend subsidie voldoende geregtvaardigd is;

Gezien de wetten van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85) en van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 29 November/5 December 1881, G. S. n°. 59, 3e afdeeling, goed te keuren de begrooting der inkomsten en uitgaven van de gemeente Charlois voor de dienst van 1882, zoo als die door den Gemeenteraad is vastgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 15 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 17 Maart 1882, houdende beschikking op het adres door *den Raad der gemeente Woerden ingediend ter inroeping van 's Konings beslissing tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland*, dd. 8 November 1881, G. S. n°. 62/1, *tot vaststelling der rekening van ontvangsten en uitgaven van genoemde gemeente over* 1880.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 66).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het adres door den Raad der gemeente Woerden onder dagteekening van 3 December 1881 bij Ons ingediend, ter inroeping Onzer voorziening tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland dd. 8 November 1881, G. S. n°. 62/1, tot vaststelling der rekening van ontvangsten en uitgaven van genoemde gemeente over 1880;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 22 Februarij 1882 n°. 6;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 Maart 1882, n°. 1231, afd. B. B.;

Overwegende, wat de feiten betreft, die tot het onderwerpelijk geschil aanleiding hebben gegeven;

dat door Ons, uit aanmerking van de voortdurende geldigheid der overeenkomst, op 20 September 1663 tusschen de steden Leiden, Utrecht en Woerden gesloten over het maken van een jaagpad langs den Rijn van Leiden af door de onderscheidene Ambachten, Heerlijkheiden en dorpen heen tot Utrecht toe, en van de verpligting die mitsdien op de gemeente Woerden rustte om, even als op hare begrooting van 1879 had plaats gehad, ook op die voor 1880 eenen tot die gemeene regeling betrekkelijken post onder de uitgaven op te nemen, bij besluit van 12 April 1880 n°. 23 is gehandhaafd het destijds door Woerden aangevallen besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij dezen krachtens artikel 212 der Gemeentewet de begrooting der ontvangsten en uitgaven van Woerden over 1880 hadden aangevuld met een post van uitgave in Hoofdstuk X omschreven als "art. 5*a* volgnummer 119*a*: kosten van gemeenschappelijke zaken, bedoeld bij art. 122 der wet van 28 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85) ad f 2100;

dat, het Gemeentebestuur van Woerden nà die aanvulling der begrooting evenals daarvóór ongezind blijvende om het onderhoud van gezegd jaagpad derwijze ter hand te nemen als door Gedeputeerde Staten werd verlangd, Onze Commissaris in de provincie Zuidholland, op uitnoodiging van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, in November 1880 het bedoelde onderhoud heeft uitbesteed aan den aannemer J. J. van Deth te Bodegraven voor eene som van f 1687.50;

dat, toen de eerste termijn dier aannemingssom, groot f 1400, vorderbaar was geworden, en het Gemeentebestuur geen bevelschrift tot betaling daarvan afgaf, Gede-

puteerde Staten krachtens artikel 225 der Gemeentewet, bij hun besluit van 22 Maart 1881, met aanwijzing van bovenvermeld begrootingsartikel: Hoofdstuk X 5*a* volgnummer 119*a*, den ontvanger der gemeente Woerden hebben bevolen aan J. J. van Deth voornoemd ter zake omschreven te betalen de som van f 1400;

dat dit bevelschrift door dien ontvanger niet is betaald; aanvankelijk niet, omdat de gemeenteraad bij besluit van 22 Februarij bevorens hem had verboden eenigerlei betalingen betreffende het jaagpad te doen, op welke wijze deze ook van hem mogten gevorderd worden; en nadat dat Raadsbesluit door Ons bij besluit van 12 April 1881 (*Stbl.* n°. 49) was vernietigd, evenmin omdat toen, ter voldoening aan een bevelschrift van Burgemeester en Wethouders van Woerden dd. 22 April 1881, de volle som van f 2100 bij het meergemelde begrootingsartikel beschikbaar gesteld, door hem aan den bij dat bevelschrift aangewezenen penningmeester van het jaagpad was uitbetaald, en voor verder strekkende betaling geen post als bedoeld bij artikel 13 der door Ons goedgekeurde Voorschriften betreffende gemeenterekeningen in Zuidholland, op de begrooting van het dienstjaar 1880 was aangewezen;

dat wel is waar later, in Junij 1881, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken gezorgd is voor de voldoening van het den genoemden aannemer ter zake toekomende, te weten door inwilliging van diens verzoek om korting op de gelden die de Staat krachtens art. 45 der wet op het Lager Onderwijs ter gedeeltelijke vergoeding der kosten van dat onderwijs, aan de gemeente Woerden schuldig was of worden zou; doch dat de gemeente Woerden tegen die handeling, zoodra zij te harer kennis kwam, bij deurwaarders exploit van 7 Julij 1881 heeft geprotesteerd, en bij exploit van 12 October daaraanvolgende den Staat gedagvaard heeft om te verschijnen voor den Hoogen Raad der Nederlanden ten einde zich bij arrest van dat Collegie te hooren veroordeelen tot onverkorte betaling van hetgeen der gemeente krachtens genoemd wetsartikel verschuldigd is;

En dat, daargelaten hoe die verwikkeling ook moge worden opgelost, en welke geldelijke gevolgen zich daarbij dan voor Woerden mogen opdoen, vooralsnog op het bovenomschreven bevelschrift van Gedeputeerde Staten dd. 22 Maart 1881 uit de gemeentekas van Woerden geenerlei betaling is geschied;

dat Gedeputeerde Staten, toen zij in November 1881 de rekening van den ontvanger van Woerden over het dienstjaar 1880 met de daarbij behoorende bescheiden, zoo als die op 21 Julij 1881 door dien ontvanger opgemaakt, en bij besluit van den gemeenteraad van 20 October daaraanvolgende voorloopig vastgesteld was, ter voldoening aan art. 221 der Gemeentewet in behandeling namen, — gemeend hebben:

a. des ontvangers boven gerelateerde betaling van f 2100 te moeten beschouwen en behandelen als niet geschied;

b. daarentegen het door hen zelven afgegevene mede boven gerelateerde bevelschrift dd. 22 Maart 1881 ad f 1400 te moeten beschouwen en behandelen als ware het in werkelijkheid door den ontvanger betaald, en mitsdien „als hem in rekening moetende geleden worden op art. 119*a*”;

c. onder de uitgaven van dien ontvanger hunnerzijds te moeten opnemen als voor het jaagpad gemaakte kosten, eene som van f 355.54½;

en *d.* uit de ontvangsten, hoofdstuk IV artikel 9: „Andere ontvangsten niet tot

„de vorenstaande behoorende” te moeten verwijderen de daaronder door den ontvanger verantwoorde som van f 1744.45½;

en dat Gedeputeerde Staten eindelijk ook nog — afgescheiden van het voorafgaande — en dit zonder tegenspraak van de zijde van Woerden — het onder Hoofdstuk IX bij artikel 1 volgnummer 110: Renten van gevestigde schuld — uitgetrokken bedrag hebben verminderd met f 10, als meer als uitgaven opgenomen dan werkelijk uitgegeven was;

dat Gedeputeerde Staten overeenkomstig dat een en ander bij hunne resolutie van 8 November 1881 n°. 62/1 het totaal der ontvangsten, voorloopig vastgesteld op f 40650.16^5, definitief hebben vastgesteld op f 38905.71, het totaal der uitgaven voorloopig vastgesteld op f 35,430.02, definitief hebben vastgesteld op f 35,085.56^5; en het batig saldo voorloopig vastgesteld op f 5220.14^5 verminderd hebben tot f 3830.14^5;

en dat de Raad der gemeente Woerden, bij adres van 3 December 1881 tegen die beslissing van Gedeputeerde Staten bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat volgens de artikelen 113 en 114 der Gemeentewet alle betalingen uit de gemeentekas geschieden door den ontvanger evenals alle inkomsten en ontvangsten voor de gemeente door hem worden geïnd;

dat de rekening, die te dier zake volgens artikel 115 door hem moet worden opgemaakt, en volgens art. 219 en volgende door Burgemeester en Wethouders aan den Raad aangeboden, door dezen voorloopig en door Gedeputeerde Staten definitief vastgesteld, — naar haren aard en bestemming behoort te geven eene volledige en in allen deele met de waarheid overeenkomende voorstelling van al wat over het betrokken dienstjaar, in overeenstemming met de begrooting, en blijkens behoorlijke bewijsstukken, ontvangen en uitgegeven is; — ook met dit gevolg, dat met juistheid en naar waarheid vast sta het batig of nadeelig saldo, dat, naar de door Ons goedgekeurde administratieve voorschriften, in de eerstvolgende begrooting onder de ontvangsten of onder de uitgaven moet worden opgenomen of uitgetrokken;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten, in steê van daaraan de hun voorgelegde rekening te toetsen en zich te houden aan hetgeen bij hun onderzoek der bewijsstukken formeel bleek vast te staan, in hunne aangevallene resolutie uitdrukking hebben gegeven aan hetgeen huns oordeels van de zijde van Woerden's bestuur ter eerbiediging van hooger verlangen met betrekking tot het jaagpad, had behooren te zijn verordend en gedaan, doch wat, zonder tekortdoening aan de comptabele voorschriften, die hier alleen in aanmerking komen, door dat Bestuur nòch gedaan nòch verordend is;

dat Gedeputeerde Staten zoo doende in de rekening hebben opgevoerd wat niet, en er uit hebben verwijderd wat in werkelijkheid, blijkens deugdelijke bewijsstukken, wèl ontvangen en uitgegeven was;

dat toch opzigtens de straks onder letter *a* bedoelde betaling van f 2100 onder de bescheiden der rekening sub n°. 516 is overgelegd een deugdelijk ingerigt bevelschrift, door Burgemeester en Wethouders dd. 22 April 1881 op den ontvanger ten behoeve van den penningmeester van het jaagpad afgegeven, en door dezen gekweten, en dat het feit van des ontvangers verpligte en wettige betaling daarmede afdoende is gestaafd;

dat daarentegen het onder letter *b* bedoelde tot den ontvanger gerigte bevelschrift van Gedeputeerde Staten dd. 22 Maart 1881 (om de boven uiteengezette redenen) in de daad door den ontvanger niet is betaald; dat, geheel daargelaten hoe bij meêwerking van Woerdens zijde de loop der zaak wel hadde kunnen zijn, de feitelijke waarheid, waarop het bij het doen en vaststellen eener rekening aankomt, deze is, dat op dat besluit door den ontvanger uit de gemeentekas niets is uitbetaald, en mitsdien ook op de gemeenterekening niets valt uit te trekken, nademaal alleen werkelijk gedane uitgaven in rekening kunnen geleden worden;

dat verder bij het onder letter *c* vermelde deel hunner beslissing Gedeputeerde Staten over het hoofd hebben gezien dat de daarbij bedoelde som van f 355.54^5 door den Penningmeester van het jaagpad in de onderscheidene posten van diens beheer zijn uitgegeven, die opgenomen en verantwoord zijn in de rekening van zijne administratie dd. 30 Junij 1881, welke in overeenstemming met art. 8 der door Ons goedgekeurde administratieve voorschriften bij Raadsbesluit van 18 October 1881 is vastgesteld en goedgekeurd; en dat die som niet aan den gemeenteontvanger in rekening kan worden geleden, naardien hem niet bevolen is haar uit te geven, en zij dan ook door hem niet bevolen is haar uit te geven, en zij dan ook door hem niet is uitgegeven; en alzoo door haar hem in uitgaaf te lijden, in lijnregten strijd zou worden gehandeld met artikel 18 der gezegde voorschriften, houdende dat geene betalingen in uitgaaf worden geleden, dan die gedaan zijn krachtens bevelschriften of daarmede gelijkstaande besluiten van Gedeputeerde Staten;

En dat eindelijk, wat de sub litt. *d* bedoelde ontvangst van f 1744.45^5 betreft, dat deze geheel in overeenstemming met de bij straks vermeld Raadsbesluit goedgekeurde rekening van het beheer van den Penningmeester van het jaagpad, blijkens het sub n°. 55*a* onder de bescheiden overgelegde declaratoir des ontvangers, door dezen daadwerkelijk op 14 Julij 1881 voor de gemeente is geïnd, en mitsdien in de rekening dier gemeente behoorde te worden opgenomen ter verantwoording;

Overwegende, dat alzoo de grondslagen der beslissing van Gedeputeerde Staten zijn onjuist; en dat dan ook bij dusdanige beslissing het batig saldo van het over 1880 gevoerd beheer, hetwelk onbetwistbaar een bedrag van f 5220.14^5 of na rectificatie van Hoofdstuk IX artikel 1 van f 5230.14^5 beloopt, en dus ook tot dat bedrag behoort verantwoord te worden, bij de rekening in strijd met de waarheid verminderd zou worden tot slechts f 3830 14^5;

Gezien art. 227 der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging in zoo verre van de aangevallene resolutie van Gedeputeerde Staten dd. 8 November 1881 n°. 62/1, de rekening van den ontvanger der gemeente Woerden over het dienstjaar 1880 te sluiten, met vaststelling van het bedrag

der ontvangsten op .	f 40650,16^5
der uitgaven op . . .	- 35420.02
en mitsdien van het batig saldo op .	f 5230.14^5

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van

dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 17 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn

4°. van 17 Maart 1882, n°. 23, houdende beschikking op het beroep door *het Gemeentebestuur van Katwijk ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 8 *November* 1881, n°. 9, *tot wijziging van den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 56).

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep door het Gemeentebestuur van Katwijk ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 8 November 1881 n°. 9, tot wijziging van den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 Maart 1882, n°. 4;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 15 Maart 1882, n°. 3, afd. Waterstaat A;

Overwegende dat bij de herziening van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Katwijk in 1880/81 op den ligger is gehandhaafd het daarop onder n°. 37 als schulpvoetpad voorkomende kanaalpad "van af de sluis binnenduins tot de Noord-"wijker Kanaalbrug", met vermelding van het Hoogheemraadschap van Rijnland als eigenaar, onderhoudspligtige en beheerder;

dat genoemd Hoogheemraadschap reeds bij het gemeentebestuur daartegen vruchteloos bezwaren hebbende ingebragt, daarop aan Gedeputeerde Staten heeft verzocht de afvoering van genoemd pad van den ligger te bevelen, op grond dat de weg door Rijnland aangelegd en door hekken aan de beide uiteinden afgesloten niet ligt ten publieken dienste, geen doel meer heeft nu hij door het Prins Hendrik-kanaal is doorsneden en voor de communicatie tusschen Katwijk aan Zee en den Noordwijkerweg overbodig is, daar in de onmiddellijke nabijheid een openbaar voetpad loopt in dezelfde rigting;

dat Gedeputeerde Staten van Zuidholland, die bezwaren deelende, bij besluit van 8 November 1881 n°. 9 verklaarden dat bedoeld pad ten onregte op den ligger is gebragt en daarvan moet worden geroijeerd;

dat het gemeentebestuur tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen, op grond dat voormeld voetpad sedert het opmaken van den ligger in 1854 steeds, zonder dat ooit daartegen bezwaren zijn ingebragt, op den ligger voorkwam; dat daarvan dan ook een voortdurend onbetwist openbaar gebruik is gemaakt en het in het algemeen belang als openbaar voetpad niet kan worden gemist;

Overwegende dat de weg, waarover meergenoemd voetpad loopt, is aangelegd in 1844 bij de verbreeding van het kanaal op de kruin der stortgronden aan de zuidzijde van het kanaal en, na door Rijnland te zijn beschelpt en bepuind, in 1854 op den ligger is gebragt als voetpad;

dat daartegen noch destijds, noch later, bij de wijziging van den ligger in 1861 of 1873, door Rijnland bezwaren zijn geopperd;

dat bij den aanleg van het Prins Hendrik-kanaal, ingevolge de overeenkomst van 19 Februarij 1876 tusschen Burgemeester en Wethouders van Katwijk en Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland aangegaan, wel de hier bedoelde weg door het Nieuwe Kanaal doorsneden werd, maar ook bij die overeenkomst geene nieuwe regeling van den toenmaals bestaanden toestand, noch eenig voorbehoud daaromtrent, is gemaakt;

dat daardoor alzoo alléén het gedeelte tusschen het Prins Hendrik-kanaal en de binnensluis feitelijk zijne bestemming verloor, maar het overige gedeelte van den weg als voetpad voor het publiek in gebruik bleef en toen in verbinding werd gebragt met het nieuwe door de gemeente aangelegde pad aan de oostzijde van het bedoelde kanaal, en het voormelde pad daardoor de kortste verbinding voor voetgangers oplevert tusschen de Noordwijker brug en Katwijk aan Zee;

dat Rijnland's beweren dat de weg steeds door hekken was afgesloten, in deze niets kan afdoen, daar de afsluiting wel het vervoer met paard of rijtuig belet, maar hier niet van een rijweg maar van een voetpad sprake is, waarvan het gebruik steeds onbelemmerd plaats had door middel van de naast-voormelde hekken voor voetgangers aangebragte overgangen, terwijl de eigen bewering van Rijnland, dat het gebruik voor voetgangers slechts bij gedoogen werd toegestaan, genoegzaam aantoont dat het feitelijk gebruik door voetgangers voortdurend onbelemmerd plaats vond;

dat voorts het beroep van het Hoogheemraadschap op het doellooze van het voetpad, daar op zeer geringen afstand daarvan zich een ander pad bevindt, kon dat beroep ook al van eenige beteekenis zijn voor de beslissing dezer zaak, in allen gevalle minder juist is, daar laatstgenoemd pad, als jaagpad op den kanaaloever aangelegd, dikwijls moeijelijk begaanbaar en bij donker weder in het gebruik zelfs niet zonder gevaar is;

dat er derhalve geen grond bestaat om het voetpad, dat sinds 1854 op den ligger vermeld staat, dat ongestoord door het publiek werd gebruikt en dat de kortste verbinding is voor voetgangers tusschen Katwijk aan Zee en de Noordwijkerbrug, van den ligger af te voeren;

dat echter op dien ligger de omschrijving van de rigting en lengte van het pad,

hetwelk sedert den aanleg van het Prins Hendrik-kanaal niet meer tot aan de binnensluis reikt, eenige wijziging zal behoeven, in verband met den gewijzigden feitelijken toestand;

Gezien het provinciaal reglement op de wegen en voetpaden in Zuidholland door de Staten vastgesteld en gewijzigd bij besluiten van 3 November 1870, 20 November 1877 en 10 Julij 1879, door Ons goedgekeurd bij besluiten van 21 November 1870 n⁰. 16, 7 Januarij 1878 n°. 10 en 16 Augustus 1879 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 8 November 1881 n°. 9, op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Katwijk het daarop onder n°. 37 vermelde kanaalpad te handhaven, met wijziging echter der omschrijving, in zoo verre dat in kolom 4 zal gelezen worden: „Van de Noordwijker Kanaalbrug tot aan het Prins Hendrik-kanaal en aldaar aansluitende aan het voetpad langs de oostzijde van dit kanaal”, en met bevel, dat in kolom 5 de opgaaf der lengte daarmede in overeenstemming worde gebragt.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 17 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

5°. van 20 Maart 1882, n⁰. 5, houdende beschikking op het beroep door *H. J. L. Dopheide te Groningen ingesteld van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente*, dd. 14 November 1881, n°. 6, *waarbij hem vergunning werd geweigerd voor de oprigting van eene grof- en hoefsmederij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 97).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, door H. J. L. Dopheide te Groningen ingesteld van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, dd. 14 November 1881

n°. 6, waarbij hem vergunning werd geweigerd voor de oprigting eener grof- en hoefsmederij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882, n°. 12;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 17 Maart 1882, n°. 55, afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat door H. J. L. Dopheide vergunning werd gevraagd voor de oprigting eener grof- en hoefsmederij op een perceel, gelegen aan het Hoendiep te Groningen, kadastraal in die gemeente bekend in sectie C n°. 3449;

dat tegen de inwilliging van dat verzoek bezwaren werden ingebragt:

a. door twee der naaste buren, uit hoofde door de werking van de smederij hunne aan weerskanten gelegen perceelen, tengevolge van den daar aanwezigen slappen ondergrond, gevaar zouden loopen van te verzakken;

b. door twee meer verwijderd wonende eigenaars en gebruikers van bestaande bleekerijen, uit hoofde door de uit den schoorsteen der smederij nedervallende stof van steenkool hunne bleeken en het regenwater onbruikbaar zouden worden;

dat het gemeentebestuur, de ingebragte bezwaren gegrond achtende en van oordeel zijnde dat daaraan door het stellen van voorwaarden niet kon worden tegemoet gekomen, de gevraagde vergunning bij besluit van 14 November 1881 n°. 6 heeft geweigerd;

dat de appellant, bij Ons van dat besluit in beroep komende, het bestaan der aangenomen bezwaren ontkent, deze althans overdreven acht en mitsdien alsnog de inwilliging van zijn verzoek verlangt;

Overwegende, dat blijkens de verklaring van den Hoofdingenieur van den provincialen waterstaat de vastheid van den ondergrond bewezen is, daar aldaar in den loop van 1881 gebouwde woonhuizen, waarvan alleen de voorgevels, die juist boven een sloot werden opgetrokken, op paalfunderingen zijn gebouwd, in goeden toestand verkeeren, terwijl te weeke of te slappe grond scheuren zou hebben doen ontstaan, en het gevreesde bezwaar voor de bleekerijen overdreven is, als zijnde de naastbijgelegene daarvan ongeveer 100 Meter van de op te rigten smederij verwijderd, terwijl in allen gevalle, mogt er werkelijk bezwaar bestaan, door een voorschrift omtrent de hoogte van den schoorsteen en zijne dekking met ijzergaas, in het bezwaar ware te voorzien; op grond waarvan Gedeputeerde Staten van Groningen adviseren tot vernietiging der weigering van het gemeentebestuur en tot het verleenen eener voorwaardelijke vergunning;

dat mitsdien de door de naaste buren aangevoerde, aan de weekheid of slapheid des bodems ontleende grond voor hunne bedenkingen niet juist is gebleken, en voor zooveel eenig nadeelig gevolg is te vreezen van de gedempte sloot, onder een gedeelte van het voor smederij bestemd locaal aanwezig, daaraan door eene goede fundering kan worden tegemoet gekomen;

dat de bezwaren voor de bleekerijen, die honderd Meter en verder verwijderd zijn, van eene gewone smederij te duchten, niet van dien aard zijn, dat daardoor eene weigering der vergunning wordt geregtvaardigd; en ook de voorwaarden ter tegemoetkoming aan die bezwaren, voor zooveel ze somtijds zich mogten voordoen, voor-

gesteld, niet noodig zijn gebleken en in allen gevalle niet doelmatig zouden zijn, daar het te voorzien is, dat door een hoogen schoorsteen, onder gewone omstandigheden, de stof en het roet de hier bedoelde bleekerijen veeleer en veel meer zal bereiken, dan indien de schoorsteen ter gewone hoogte wordt opgetrokken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beschikking van Burgemeester en Wethouders van Groningen van 14 November 1881 n°. 6, aan H. J. L. Dopheide en zijne regtverkrijgenden, vergunning te verleenen tot oprigting volgens de bij dit besluit behoorende teekening en beschrijving, van eene grof- en hoefsmederij op het perceel, kadastraal bekend in de gemeente Groningen in sectie C n°. 3449, onder voorwaarde dat de aambeelden der smederij behoorlijk worden gefundeerd en met bepaling dat de smederij zal moeten zijn voltooid en in werking gebragt binnen 3 maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 20 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

BESCHRIJVING.

De grof- en hoefsmederij, door den ondergeteekende op te rigten, zal worden gevestigd in het te bouwen perceel noordzijde aan het Hoendiep buiten de voormalige Apoort te Groningen en bij het kadaster dier gemeente bekend in sectie C n°. 3449, aan hem in eigendom toekomende.

De smederij zal worden uitgeoefend in het voorgedeelte van voornoemd perceel, uitgang zullende hebben naar de straat.

De smidsoven zal worden geplaatst in het midden der smederij tegen de middenkamer en zal van steen worden gebouwd, terwijl de ontstane rook zal worden afgeleid naar eenen steenen schoorsteen boven den smidsoven en een meter boven het dak uitkomende.

In deze inrigting zullen worden vervaardigd hoefijzers en wat verder tot eene grof- en hoefsmids-affaire behoort.

Groningen, 11 October 1881.

(*Get.*) H. J. DOPHEIDE.

Behoort bij Koninklijk besluit van 20 Maart 1882, No. 5.

Mij bekend:

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(*Get.*) G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.

De Directeur van het Kabinet des Konings,

ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Gemeenteraad van Oijen c. a. van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het Raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

De gemeente Oijen en Teeffelen, bevolkt met 791 zielen, heeft in ieder van de beide dorpen Oijen en Teeffelen eene openbare lagere school. Op den 18 Augustus 1881 schreef de districtsschoolopziener van het schooldistrict 's Hertogenbosch aan Burg. en Weth. van Oijen en Teeffelen, dat hem bij een bezoek in de gemeente was gebleken, dat beide deze scholen en de daarbij behoorende onderwijzerswoningen in zeer gebrekkigen toestand verkeerden, en geheel of bijna geheel zouden moeten worden vernieuwd; dat dit echter, wat de school te Teeffelen betreft, kon worden vermeden, door opheffing van die school, welke toch bijna niet wordt bezocht. De schoolopziener gaf dus in overweging: de school te Teeffelen op te heffen, de weinige aldaar schoolgaande kinderen naar de school te Oijen of voor zoo ver mogelijk naar die te Lithoijen over te brengen, het hoofd der school aldaar op wachtgeld te brengen en eene voldoende nieuwe school te Oijen te bouwen. Reeds den 26 Augustus 1881 gaf de gemeenteraad gevolg aan dit advies en besloot:

1°. Eene nieuwe school te Oijen te bouwen en de onderwijzerswoning zoodanig te herstellen als zal worden noodig geoordeeld;

2°. De openbare school te Teeffelen op te heffen, in te gaan bij de ingebruikstelling der nieuwe school te Oijen, en

3°. Eene toelage en gratis onderwijs van wege de gemeente te verleenen aan die kinderen uit Teeffelen, welke de openbare scholen te Oijen of te Lithoijen zullen bezoeken, nader onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant te regelen.

Over dit raadsbesluit wonnen Ged. Staten het gevoelen van den districts-schoolopziener in; hoewel deze, zoowel als de arrondissementsschoolopziener in het schoolarrondissement Oss, tot goedkeuring van het Raadsbesluit adviseerden, werd echter

die goedkeuring, met verwijzing naar art. 19b der wet op het lager onderwijs, daaraan onthouden bij besluit van den 2 Nov. 1881, G nº. 91,2e afd., waarbij Ged. Staten van Noordbrabant:

„Overwegende dat het gehucht Teeffelen eene afzonderlijke kerkelijke gemeente „vormt; dat aldaar sedert meer dan eene eeuw eene openbare school was gevestigd; „dat de afstand tusschen de kerk te Teeffelen en de nieuw te bouwen school ongeveer „een uur bedraagt, en dat derhalve de opheffing van de bestaande school tot groote „ongelegenheid voor de ingezetenen zou leiden, hebben besloten aan het besluit van „den gemeenteraad van Oijen van den 18 Augustus ll., voor zooveel betreft de opheffing „der openbare school in het gehucht Teeffelen, hunne goedkeuring te onthouden."

Bij adres, hetwelk den 30 Nov. ll. bij 's Konings Kabinet is ingekomen, heeft de gemeenteraad zich tegen deze beslissing in beroep bij Z. M. voorzien. Op den 14n December d. a. v. is bij hetzelfde Kabinet ingekomen een antidotaal adres van H. P. H. Boumans, pastoor en 26 andere inwoners van het dorp Teeffelen, verzoekende dat het den Koning behage, het verzoek van den gemeenteraad van de hand te wijzen. Beide verzoeken aan Ged. Staten zijnde verzonden om berigt en consideratie, hebben dezen het schooltoezigt op nieuw gehoord, met dezen uitslag, dat de arrondissements-schoolopziener, de districts-schoolopziener en de Inspecteur van het lager onderwijs zich eenparig, hoewel niet geheel op dezelfde gronden, vereenigden met het gevoelen van den gemeenteraad, dat de opheffing van de school te Teeffelen wenschelijk is. Ged. Staten persisteren evenwel bij hunne tegenovergestelde meening, op grond dat wel de financieele belangen van de gemeente zouden worden gebaat, maar het belang van het onderwijs der inwoners van het dorp Teeffelen zou worden benadeeld door de bedoelde opheffing.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Binn. Zaken van den 24 Febr. 1882 nº. 698, afd. O. bij den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, ontving de Raad van State:

1°. eene mededeeling van Ged. Staten van Noordbrabant, bevattende de adviezen in Junij 1880 uitgebragt door den toenmaligen Inspecteur van het lager onderwijs in Noordbrabant, over een destijds genomen Raadsbesluit tot opheffing van dezelfde school te Teeffelen, hetwelk volgens de wet op het lager onderwijs van 1857 geene goedkeuring van Ged. Staten behoefde, maar niettemin geene uitvoering heeft erlangd; de toenmalige schoolopziener adviseerde daarop zeer gunstig wegens het kleine getal kinderen te Teeffelen ter school gaande, en gaf den raad dat de gemeenteraad van Oijen en Teeffelen eene schikking zou treffen met dien van Lithoijen omtrent het schoolgaan van die weinige kinderen uit Teeffelen, voor wie de school te Oijen te ver af ware gelegen. De Inspecteur achtte evenzeer de opheffing der school te Teeffelen wenschelijk, maar aarzelde daartoe te adviseren, omdat hij de naauwkeurigheid der opgave omtrent het getal kinderen betwijfelde, en niet zeker was van de medewerking van de gemeente Lithoijen;

2°. eene memorie van Burg. en Weth. van Oijen en Teeffelen tot nadere ondersteuning van het beroep van den gemeenteraad;

3°. eene memorie van Mr. H. J. van Leeuwen, advocaat en procureur te 's Hertogenbosch, als bij nevens gevoegde procuratie gemagtigd door J. van der Heijden en

7 andere ingezetenen en huisvaders te Teeffelen, welke behooren tot de 27 straks vermelde adressanten, bevattende nadere redenen tot handhaving van het besluit van Ged. Staten.

De omstandigheden waarop ten deze wordt gewezen in de boven aangehaalde schrifturen zijn hoofdzakelijk de volgende:

1. Het getal schoolgaande kinderen van 6 tot 12 jaren te Teeffelen. De districts-schoolopziener, van wien in 1881 het voorstel tot opheffing der school uitging, bevond aldaar in den zomer van dat jaar slechts 8 kinderen, waarvan 3 tot het gezin van het hoofd der school behoorden, en deelde mede, dat de bevolking van Teeffelen, groot 83 zielen, verdeeld in 16 huisgezinnen, slechts 9 kinderen van den leeftijd van 6 tot 12 jaren opleverde. Volgens opgave van het hoofd der school bedroegen de grootste en kleinste getallen der schoolgaande kinderen in de laatste 5 jaren als volgt:

27 en 21 in 1877
28 en 21 in 1878
21 en 14 in 1879
16 en 10 in 1880
en 14 en 10 in 1881, en had hij op den 23 December ll. 11 kinderen op de school, waaronder 2 uit zijn eigen gezin. De achteruitgang, die uit deze cijfers blijkt, schrijft het hoofd der school toe aan de weinige huwelijken door inwoners van Teeffelen gesloten, maar merkt op, dat er 16 kinderen in Teeffelen en 3 in Driehuizen beneden de 6 jaren zijn, zoodat het in volgende jaren niet geheel aan schoolgaande kinderen zal behoeven te ontbreken. Wat betreft Driehuizen, dit is een klein gehucht, tusschen de dorpen Teeffelen en Oijen gelegen, waaruit een 3tal kinderen de school te Teeffelen bezoeken; waaromtrent de gemeenteraad opmerkt, dat zij even gemakkelijk te Oijen kunnen ter school gaan.

2. De bevolking der geheele gemeente. Deze telt, volgens den gemeenteraad, 73 kinderen van 6 tot 12 jaren.

3. De afstand van Teeffelen tot de bestaande en voorgenomen nieuwe school te Oijen. Deze is van de kerk te Teeffelen uit berekend, volgens Ged. Staten en de adressanten uit Teeffelen een goed uur gaans; volgens het gemeentebestuur bij gewone waterstanden slechts ruim ¾ uurs; volgens het hoofd der school 1¼ uurs. Deze tegenstrijdige opgaven schijnen, bij vergelijking, aldus te moeten worden verstaan, dat de afstand langs den Hoogen Maasdijk ruim een uur gaans bedraagt, maar des zomers, door het gebruik van een binnenweg, aanmerkelijk wordt bekort. Wanneer deze evenwel door hoog water onbegaanbaar is, blijft alleen de Hooge Maasdijk over, of wel moet het vervoer met schuiten geschieden. De gemeenteraad merkt echter op, dat bij hoogen waterstand van de Beersche Maas, ook de tegenwoordige school te Teeffelen per schuit moet worden opgezocht. Van Teeffelen naar het naburige dorp Lithoijen is de weg veel korter en gemakkelijker. Uit dien hoofde biedt de gemeenteraad aan, de kinderen uit Teeffelen kosteloos te Lithoijen te doen schoolgaan, waartegen wordt opgemerkt dat de medewerking van de gemeente Lithoijen nog onzeker is. Volgens de beide schoolopzieners moet de gemeenteraad ook zorgen voor voeding en huisvesting tusschen twee schooltijden op denzelfden dag voor die kinderen uit Teeffelen, die te Oijen zouden moeten schoolgaan.

Nog hechten Ged. Staten en de adressanten uit Teeffelen gewigt aan de omstandigheid dat Teeffelen eene afzonderlijke kerkelijke gemeente uitmaakt, waaruit volgt dat de aldaar wonende kinderen het godsdienstige onderwijs in de kerk aldaar ontvangen, hetgeen ongelegen zou komen, zoo zij den dag te Oijen doorbragten.

4. De kosten. Volgens den gemeenteraad gaat het bezit van twee wel ingerigte openbare scholen de financieele krachten der gemeente te boven. Hiertegen wordt ingebragt dat de gemeente wel eenige welhebbende inwoners telt, en de hoofdelijke omslag f 400 bedraagt, welke naar gissing tot f 1200 zonder groot bezwaar kan worden opgevoerd. De Inspecteur van het l. o. hecht aan het financieel bezwaar niet, omdat de gemeente, zoo zij de kosten niet kan dragen, zou moeten worden geholpen; maar hij acht het geld beter besteed aan eene flinke school te Oijen, dan aan twee kleine schooltjes. De adressanten uit Teeffelen leggen eene berekening over, volgens welke de gemeente aan de school aldaar ten koste legt: aan het hoofd der school f 700, aan onderhoud, schoolbehoeften enz. f 100, te zamen f 800, waarin volgens hen door het Rijk wordt tegemoet gekomen met 30 pct., zijnde f 240, bovendien met f 200 subsidie en door den polder van Teeffelen met f 51.30, te zamen f 491.30, zoodat de gemeente slechts f 308.70 aan gewone onkosten heeft te dragen. Zij beweren dat eene vernieuwing der school en onderwijzerswoning niet noodig is, maar deze voor weinig geld voldoende kunnen worden hersteld; of de polder van Teeffelen tot de bijdrage van f 51.30 verpligt is, blijkt niet.

Eindelijk wijzen adressanten nog met nadruk op het langdurig bestaan van eene school in het dorp Teeffelen en leggen ten bewijze daarvan over eene burgemeestersrekening van Teeffelen van den jare 1712, in welke eene uitgaaf voorkomt van „19 „stuyvers aan Peeter Beuckel, glazenmaker, voor het repareren van glazen in de „pastory en aan de school."

De gemeenteraad spreekt de oudheid der school te Teeffelen niet tegen, maar ziet daarin geene reden om haar te behouden, nu zij zijns oordeels zoo goed als doelloos is geworden.

De heer Mr. J. A. A. Bosch, van 's Hertogenbosch, bestrijdt namens de belanghebbenden het besluit van den Gemeenteraad tot opheffing van de school.

Hij beantwoordt verschillende vragen, hem door de Staatsraden Heemskerk, Verniers van der Loeff en Smidt gedaan.

III. het beroep van *den Gemeenteraad van Venlo, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg, houdende ongegrondverklaring van het hooger beroep door dien Raad ingesteld tegen de uitspraak van den Inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt van Noordbrabant en Limburg, waarbij de localen van eene der openbare lagere scholen te Venlo als schadelijk voor de gezondheid zijn afgekeurd.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

De Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordbrabant en Limburg berigtte bij brief van 15 Augustus 1881, n°. 28, dat op den 13 bevorens het locaal

der openbare armenschool te Venlo krachtens art. 5 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) als schadelijk voor de gezondheid door hem was afgekeurd. Onder toelichting van de gronden dier afkeuring deelde de Inspecteur daarbij verder mede, dat reeds in eene zamenkomst te dier zake op 4 April 1881 door hem met Burg. en Weth. van Venlo, den districtsschoolopziener van Roermond en den adjunct-inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt gehouden, het Gemeentebestuur het bewuste schoollocaal als onbruikbaar erkend en zijn voornemen tot het bouwen van een nieuw uitgesproken had; dat naar aanleiding daarvan uitstel voor de sluiting was gegeven eerst tot 1 Julij, daarna tot 1 Augustus, doch dat het Gemeentebestuur bij voortduring de zaak gelaten had in statu quo.

Bij brief onder dagteekening van 5 September 1881 aan Ged. Staten van Limburg gerigt, gaven Burg. en Weth. van Venlo uitvoering aan het verlangen door den Raad dier gemeente in zijne vergadering van 23 Augustus bevorens uitgesproken, om tegen des Inspecteurs verklaring in beroep te komen.

Als gronden voor dat „beroep" werd bij die missive aangevoerd:

1. dat het gemeentebestuur was teleurgesteld in den aankoop van den benoodigden grond, waarvoor nu in dd. 20 Augustus ll. bevorens aanvrage gedaan was, directelijk aan den Minister van Financiën;

2. dat plan en bestek voor den nieuwen bouw gereed en aan den districtsschoolopziener ingezonden waren;

en 3. dat men bereid was — mogt het gevergd worden — ofschoon het locaal toch nog zeer geschikt is voor den korten duur vóór dat de nieuwe school in gereedheid is, eenige verbeteringen aan te brengen.

Nadat de Inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt, door Ged. Staten ter zake om berigt en advies verzocht, de voorgestelde veranderingen onderzocht en geheel onvoldoende bevonden had — hebben Ged. Staten, voorgelicht door twee gedelegeerde leden hunner vergadering, die een naauwkeurig onderzoek in loco hadden ingesteld, bij breedvoerig gemotiveerde resolutie van 16 December 1881, afd. A, n°. 7993/8*e* — met handhaving der uitspraak van den Inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt dd. 13 Augustus bevorens, het daartegen ingesteld beroep ongegrond verklaard.

Die resolutie, die den 22 Dec. ll. aan het gemeentebestuur blijkt te zijn verzonden, heeft den gemeenteraad aanleiding gegeven om een adres tot Z. M. te rigten, hetwelk, gedagteekend 7 Januarij 1882, op 21 Januarij d. a. v. bij Zr. Ms. Kabinet is ingekomen.

Eene wederlegging der gronden van afkeuring, in de bewuste resolutie naauwkeurig en duidelijk uiteengezet, wordt bij dat adres niet geleverd, noch zelfs beproefd. Wel wordt er in gezegd, dat het locaal, voor zoover men kan nagaan, niet schadelijk voor de gezondheid zou geweest zijn — doch overigens en hoofdzakelijk wordt er in herhaald, dat men is teleurgesteld in den aankoop van den noodigen grond; dat de teekeningen en plans gereed zijn; dat men tot den bouw zal overgaan zoodra men grond bezitten zal, en dat men inmiddels alle verbeteringen wil aanbrengen die

gewenscht zullen worden. Op grond daarvan dan wordt in het adres de wensch geuit „dat het aan de gemeente moge veroorloofd worden het locaal nog voor dien „tijd te mogen gebruiken tot dat het nieuwe gebouw voltooid is, hetgeen", zegt het adres, „zeker in den loop van dit jaar zal worden voltrokken."

Nadat krachtens Zr. Ms. magtiging van 18 Februarij ll. n°. 26 de overweging dezer zaak bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt — is bij deze afdeeling ingekomen eene missive van Burg. en Weth. van Venlo, dd. 8 Maart 1882, waarbij — zonder eenigerlei bestrijding van de gegrondheid der afkeuring — alleen aangedrongen wordt op het wenschelijke van een verlof om de afgekeurde school te mogen blijven gebruiken totdat de nieuwe gereed zal zijn.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Elfde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 5 *April* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 22 Maart 1882, n^0. 4, houdende beschikking op een adres van *den Raad der gemeente Nieuwleusen, komende in hooger beroep van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel,* dd. 1 December 1881, 3e afd. n^0. 5069/2549, *waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van genoemden Raad tot het instellen van eene regtsvordering.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 92.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op een adres van den Gemeenteraad van Nieuwleusen, komende in hooger beroep van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel dd 1

December 1881, 3e afd. n°. 5069/2549, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van genoemden Raad tot het instellen van eene regtsvordering;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882 n°. 8;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 20 Maart 1882 n°. 1511, Afd. B. B.;

Overwegende, dat de gemeenteraad van Nieuwleusen, na deswege regtskundig advies te hebben ingewonnen, den 20 October 1881 heeft besloten tot het instellen van eene regtsvordering tegen de gemeente Dalfsen, strekkende primair tot betaling van eene som van f 314.83; subsidiair van al zoodanig bedrag als de regter na verhoor van deskundigen zal oordeelen, dat de gemeente Dalfsen naar het gesloten contract ter bedoelde zake aan de gemeente Nieuwleusen verschuldigd is; zijnde het in dat Raadsbesluit bedoelde contract eene overeenkomst tusschen de beide gemeenten aangegaan den 12/19 Januarij 1863 en door Gedeputeerde Staten van Overijssel goedgekeurd den 18 Februarij 1863;

Overwegende, dat genoemde overeenkomst ten onderwerp heeft het schoolgaan van kinderen in de gemeente Dalfsen wonende op eene openbare school te Nieuwleusen, en daarbij onder anderen is bepaald (in art. 4) dat „de uitgaven voortvloeijende uit „de vergrooting van het schoolgebouw door de beide gemeenten zullen worden gedragen „in verhouding van het getal kinderen, hetwelk op de school onderwijs heeft genoten „gedurende twee jaren, voorafgaande aan dat, waarin de meerdere of nieuwe uitgave „heeft plaats gehad";

Overwegende, dat de gemeente Nieuwleusen in 1881 een nieuw schoolgebouw, grooter dan het oude, heeft gesticht met subsidie van het Rijk en de provincie, en de kosten, die ten laste der gemeente zijn gebleven, berekent op f 4293,34, en het gemiddeld getal schoolgaande kinderen in de jaren 1879 en 1880 opgeeft te zijn geweest 150 en het gemiddeld getal aldaar schoolgaande kinderen uit Dalfsen 11;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Overijssel, zonder deze gegevens tegen te spreken, hunne goedkeuring aan het raadsbesluit van Nieuwleusen hebben onthouden, omdat zij de voorgenomen regtsvordering met het oog op het bovenaangehaalde beding als geheel ongegrond beschouwen;

Overwegende, dat de gemeenteraad zich door deze weigering bezwaard acht;

Overwegende, dat het beding van betaling van een deel der kosten in de vergrooting van een schoolgebouw niet uitsluit het geval, dat de vergrooting geschiedt door het stichten van een nieuw en grooter gebouw, ja zelfs somtijds de vergrooting van een schoolgebouw niet anders dan op die wijze kan geschieden;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten dus te ver gaan, wanneer zij aannemen, dat de gemeente Dalfsen in de kosten van vernieuwing, krachtens het aangehaalde beding, nooit zou behoeven te dragen;

Overwegende, dat de vordering van Nieuwleusen mitsdien niet geheel ongegrond voorkomt en de gemeente daarbij een genoegzaam belang heeft;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85)

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 1 December 1881 3e afd. n°. 5069/3549, Onze goedkeuring te verleenen aan het besluit van den Gemeenteraad van Nieuwleusen van den 20 October 1881 n°. 9.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 22 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *N. Levison, te Arnhem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bergplaats van lompen, oud papier en oude metalen.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Door N. Levison, koopman, wonende te Arnhem, werd van Burg. en Weth. der gemeente Wageningen vergunning verzocht, om op het perceel, kadastraal in die gemeente bekend in sectie A n°. 359, gelegen aan de Boterstraat te Wageningen, eene bergplaats te maken van beenderen, huiden, lompen enz. Op dat verzoek werd afwijzend beschikt. In de meening, dat de bezwaren tegen de gevraagde vergunning voortsproten uit den hinder, die uit eene verzameling van beenderen en huiden ontstaat, wendde de adressant, in de afwijzing berustende, zich met een nieuw verzoek tot Burg. en Weth., strekkende om vergunning te erlangen voor eene bergplaats van lompen, oud papier en oude metalen op het hiervoren vermeld perceel.

In de zitting, bestemd voor het inbrengen van bezwaren tegen dit verzoek, kwamen acht personen, waaronder zich noemende naaste buren, op, om zich tegen de inwilliging van het verzoek te verzetten. Hunne bezwaren kwamen in 't algemeen daarop neêr, dat zij van de bergplaats voor lompen enz. gevaar voorzagen voor de veiligheid en de gezondheid, en vermindering van de waarde der nabijgelegen eigendommen, uit hoofde van de brandbaarheid en den walgelijken stank van hetgeen in de bergplaats zou worden verzameld en uit hoofde van het ongedierte, hetwelk daaruit zou voortkomen. Een der opgekomenen voegde daar nog bij, dat hij van de inrigting schade vreesde voor zijn bedrijf als uitgever van spijzen in portiën. Bovendien werd door kerkvoogden der Hervormde gemeente te Wageningen een bezwaarschrift ingediend, waarbij zij er op wijzen, dat, ongerekend het gevaar van brand, de vuile walgelijke

uitdampingen nadeelig zullen zijn voor de gezondheid van de gemeenteleden, die in het kerkgebouw veelvuldige en langdurige samenkomsten houden.

Alvorens op het verzoek te beschikken, meende het gemeentebestuur het gevoelen te moeten inwinnen van den adjunct-inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt in Gelderland en Utrecht. Deze ambtenaar gaf als zijne meening te kennen, dat eene bergplaats in een gebouw, gelegen tusschen woonhuizen, ook indien zij slechts tot tijdelijke bewaring van lompen, oud papier en oude metalen wordt gebruikt, op sanitaire gronden dient bestreden te worden, daar lompen veelmalen de dragers zijn van ziektekiemen, gelijk de ondervinding leert. Naar de meening van genoemden ambtenaar, mag eene bewaarplaats, hetzij van den afval van dierlijken oorsprong, hetzij van lompen, zich niet in de bebouwde kom der gemeente bevinden, doch slechts buiten de kom liefst op een afstand van 50 meter van een bewoond huis of van een waterput.

Op grond van voorschreven bezwaren besloten Burg. en Weth. van Wageningen, bij besluit van 12 December 1881 n°. 1427/608, afwijzend op het verzoek van adressant te beslissen en hem daarvan kennis te geven.

In dit besluit heeft Levison niet kunnen berusten. Bij adres van 22 December ll., op denzelfden dag bij het Kabinet ingekomen, wendde hij zich tot den Koning met het verzoek dat de beschikking van 't gemeentebestuur vernietigd en hem de gevraagde vergunning alsnog worde verleend. In het adres wordt aangevoerd, dat het perceel sectie A n°. 359 niet gelegen is in eene der voornaamste straten van Wageningen, dat op een zeer korten afstand reeds eene bergplaats is niet alleen van lompen, maar ook van vellen en beenderen; dat de naaste buren, wier woonhuis onmiddelijk grenst aan het beneden-pakhuis, geene bedenkingen hebben geopperd, en dat de sanitaire bezwaren, waarop de afwijzende beschikking voornamelijk berust, geheel ongegrond zijn, daar lompen geene besmetting overbrengen, geene walgelijke uitdampingen verspreiden en geen hinder van ernstigen aard opleveren.

Ged. Staten van Gelderland, op dit adres gehoord, verklaren in hun ambtsberigt, dat zij, op grond van het bovenvermeld advies van den Geneeskundigen Adjunct-Inspecteur, van oordeel zijn, dat inrigtingen als de onderwerpelijke, in het belang der volksgezondheid, niet binnen de kom eener gemeente moeten worden opgerigt, en dat daarom het bestreden besluit van Burg. en Weth. dient te worden gehandhaafd. Op de daartoe tot hen gerigte aanvraag hebben Ged. Staten nader bij missive van 28 Maart ll. alsnog verstrekt een exemplaar der naauwkeurige beschrijving en de plattegrondteekening, alsmede vijf uittreksels van den kadastralen ligger, die bij het aan 't gemeentebestuur ingediend verzoekschrift gevoegd waren.

Nadat deze zaak bij deze Afdeeling werd aanhangig gemaakt, zijn onderscheidene bezwaarschriften aan den Raad van State ingezonden, als van kerkvoogden der Herv. gemeente te Wageningen, van H. Bos, van C. Honingh, van J. M. Stork en 3 anderen, van J. Jierling en van G. A. H. Jaeger. In al deze geschriften worden de vroeger aangeduide bezwaren breeder ontwikkeld en meer aangedrongen; meer in 't bijzonder wordt in sommige, wat het brandgevaar betreft, verwezen naar het bekende advies der Kon. Akademie van Wetenschappen dd. 26 Nov. 1881, en wat de hygiënische gevaren betreft, naar de uitgekomen geschriften die daaröver handelen. Door H. Bos

wordt nog speciaal vermeld, dat de bedoelde bezwaren vooral gelden van eene ophooping van lompen in een pakhuis in eene straat, die niet zeer breed is, waarbij nog komt, dat de lompen voor een groot deel onmiddellijk onder een dak van pannen zullen moeten worden bewaard, en dus des zomers aan eene verbazende hitte worden blootgesteld, terwijl het gedeelte van het pakhuis, waar dat het geval is, bestaat uit de doorloopende bovenverdieping van vier arbeiderswoningen en dus geen afzonderlijk gebouw is. Reclamant doet verder nog opmerken, „dat het aangevraagde perceel niet „aan den buitenrand der stad is gelegen, maar in eene straat, die, vooral door den „aanbouw in de laatste jaren, mede tot het centrum der stad behoort."

Eindelijk zijn, namens den appellant, nog drie verklaringen, in afschrift, ingezonden, als:

1°. van J. Verwaaijen Dz. te Arnhem, dd. 29 Julij 1876, zakelijk luidende dat N. Levison 8½ jaar huurder is geweest van een gedeelte der oude kerk in de Varkensstraat, waarin nog 7 andere gezinnen woonden, dat hij gedurende al dien tijd handel in lompen en vellen heeft gedreven, en dat nimmer door de andere bewoners van hetzelfde gebouw daarover is geklaagd;

2°. van W. Hissink, namens de Zutphensche papierfabriek, dd. 7 Aug. 1876, houdende, dat lompen geen reuk geven, schadelijk voor de gezondheid, en het niet bekend is, dat bij de hevigste epidemiën, van welken aard ook, werklieden uitsluitend in lompen werkende door ziekte zijn aangetast, en lompen zelfs een onfeilbaar middel zijn, om huizen en pakhuizen van wandgedierte te zuiveren, en

3°. van H. Sanders, papierfabriekant te Laag Soeren dd. 6 Aug. 1876, bevattende, dat hij naar zijne ondervinding niet heeft kunnen opmerken, dat de smetstof van ziekten door lompen wordt overgedrageu.

Als gemagtigde van den appellant treedt op de heer Mr. S. Gratama, advocaat te Arnhem, die de in deze te vellen beslissing van het hoogste gewigt beschouwt voor de papierindustrie, daar deze niet kan bestaan wanneer het bewaren van lompen in de kom der gemeente wordt verboden. Hij kan niet toegeven dat dit verbod de openbare gezondheid zou bevorderen en concludeert dat de afdeeling zal adviseren om aan den requestrant alsnog het gevraagd verlof te verleenen, des noods voor een proeftijd of onder zoodanige voorwaarden als de afdeeling zal goedvinden te stellen. Hij beantwoordt voorts eenige vragen hem door den President en de Staatsraden Smidt en Verniers van der Loeff gedaan.

III. het beroep van *den Raad der gemeente Raalte, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, houdende bevel tot vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente met eene in de buurtschap Broekland.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binn. Zaken met zijn schrijven van 8 Maart 1882 afd. O., bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep door den Raad der ge-

meente Raalte ingesteld tegen een besluit van Ged. Staten van Overijssel van 5 Jan. 1882, waarbij vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente is bevolen en wel door oprigting eener school in de buurtschap Broekland.

In Julij 1881 had D. Klumper, landbouwer, wonende in genoemde buurtschap, zich tot Ged. Staten gewend met het verzoek, te willen bevorderen dat aldaar eene openbare lagere school worde opgerigt. Bij zijn adres was gevoegd een afschrift van een aan den Gemeenteraad van Raalte gerigt verzoekschrift van 39 ingezetenen dier gemeente, allen wonende in dat gedeelte dat op de grenzen der gemeente Wijhe ligt en onder den plaatselijken naam van Broekland en omgeving bekend is; in dat verzoekschrift werd er op gewezen dat de groote afstand tusschen Broekland en de naastbijgelegen openbare scholen, het vooral voor de kleine en zwakke kinderen uit die buurtschap onmogelijk maakte om een dier scholen geregeld te bezoeken, en dat er alzoo dringend behoefte aan een school in die buurtschap bestond.

Burg. en Weth., op dit verzoek gehoord, schreven aan Ged. Staten, dat hun bij onderzoek gebleken was dat de onderteekenaren van het verzoek te zamen 32 kinderen hebben, waarvan 23 de R. Cath. school te Boerhaar bezoeken, blijvende er alzoo 9 kinderen van Protestanten over, zoodat het den Raad voorkomt, dat er geen genoegzaam getal kinderen aanwezig is om daarvoor eene school te bouwen.

De Inspecteur van het lager onderwijs heeft met den districts- en arrondissements-schoolopziener de zaak op de plaats zelve onderzocht. Hij berigt dat Broekland volgens de afstandstafelen voor de regterlijke magt op 8.2 kilometer of bijna 1½ uur afstand van Raalte ligt, welke afstand voor enkele woningen, die verspreid liggen, nog grooter is; dat dergelijke afstand naar zijn oordeel het schoolgaan vooral voor de kleinere onmogelijk maakt; dat de kinderen van Catholieke ouders veelal op de bijzondere R. Cath. school te Boerhaar gemeente Wijhe gaan, waaronder Broekland kerkelijk behoort; dat die school ook bijna een uur gaans van Broekland verwijderd is en 't schoolbezoek van de kleinere dus ongeregeld gaat. Twee ingezetenen van Broekland hebben daarop hunne kinderen bij verwanten te Wijhe en Olst in den kost besteed. De Inspecteur deelt wijders mede dat er niet slechts 9 Protestantsche kinderen in Broekland zijn, maar ongeveer 30 in de schooljaren en dat er geen reden is om vermindering te voorzien. Hij gelooft voorts dat van de R. Cath. kinderen de jongere, bijv. die beneden de acht jaren, wel de school te Broekland zouden bezoeken.

Twee gecommitteerden uit het collegie van Ged. Staten hebben zich ook naar de gemeente begeven. Zij verklaren dat zij van Raalte langs een breeden en goed begaanbaren weg naar Broekland gegaan zijn; dat zij met flinken pas gaande, een uur noodig gehad hebben om langs dien zandweg de grens van Broekland te bereiken; dat het aantal woningen van die buurtschap hen heeft overtuigd, dat daar behoefte aan eene openbare lagere school bestaat. Kinderen toch kunnen den weg naar Raalte zeker in niet minder dan 1¼ uur afleggen en door de verspreide ligging der woningen, wordt die afstand voor sommigen ¼ of ½ uur grooter. Zij vereenigden zich overigens met het gevoelen van den Inspecteur.

Deze adviezen hebben echter den Raad niet overtuigd van de noodzakelijkheid om in de bedoelde buurtschap eene school te doen bouwen. De verklaringen der Catholieken dat hunne kinderen, ook wanneer eene openbare school te Broekland mocht

worden gesticht, de school te Boerhaar zullen blijven bezoeken, en de omstandigheid dat er in Broekland slechts 9 of ten hoogste 11 kinderen van Protestantsche ouders zijn, deden den Raad volharden in zijn gevoelen dat voor een zoo klein getal kinderen geen school kon worden gebouwd, en leidden alzoo tot verwerping van het voorstel van Burg. en Weth. om tot dien bouw te besluiten.

Bij de bedoelde verklaring der Catholieke ingezetenen van Broekland, schriftelijk door den Gemeenteraad overgelegd, verzochten de onderteekenaars tevens aan den Raad, aan het ook door hen vroeger mede onderteekende verzoekschrift, in den aanvang van dit verslag vermeld, geen gevolg te willen geven.

Na overweging van alle deze ontvangen inlichtingen, kwamen Ged. Staten tot het besluit, dat voor een geregeld schoolbezoek eene school in meer onmiddellijke nabijheid van de woningen te Broekland noodig moet worden geacht, en hebben zij daarom bevolen: vermeerdering van het getal scholen in de gemeente Raalte door oprigting van eene openbare lagere school in de buurtschap Broekland.

Tegen dit bevel is de Gemeenteraad bij Z. M. in beroep gekomen. Hij erkent wel dat de afstand tusschen de grens van Broekland en de school te Raalte langs den grooten weg een uur gaans bedraagt, maar beweert dat door goede bestaande voetpaden die afstand met ¼ uurs kan worden verkort. Voorts blijft hij bij de bewering dat de R. Cath. kinderen de school, zoo die werd gesticht, toch niet zouden bezoeken en dat van de 9 of ten hoogste 11 Protestantsche kinderen 4 geen gebruik van die school zouden maken, zoo als hun vader aan eenige leden van den Raad stellig verklaard heeft, omdat die kinderen thans van den predikant te Raalte Christelijk onderrigt ontvangen; dat het niet doenlijk is voor een zoo klein getal kinderen een school te stichten en de financiën der gemeente dat niet toelaten. Ged. Staten blijven echter bij hunne meening, dat eene school te Broekland noodig is, volharden.

Bij den Raad van State zijn ingezonden:

Door den Gemeenteraad afschrift der boven reeds vermelde verklaring der Catholieke ingezetenen van Broekland;

door J. Hartkamp eene memorie, waarin hij verklaart bij eene school in Broekland geen belang te hebben omdat van zijne woning, even als van die zijner buren, geen openbare weg naar die buurtschap leidt en hij over particuliere eigendommen zijne kinderen niet naar de school zal kunnen zenden; voorts dat zijne kinderen met vrucht gebruik maken van de school in het dorp Raalte, aangezien zij daar tevens gebruik maken van het godsdienstig onderwijs, door den predikant aldaar gegeven wordende;

eene verklaring van A. van Dam, dat hij het verzoek om eene school te Broekland onderteekend heeft zonder de strekking daarvan te hebben begrepen en van die school nooit voor zijne kinderen zou kunnen gebruik maken;

gelijke verklaring van 31 anderen, grootendeels onderteekenaren van het oorspronkelijk aan den Raad ingediende verzoekschrift, tevens verzekerende dat ten hoogste 9 kinderen van de school te Broekland gebruik zouden maken;

en eindelijk een schrijven van D. Klumper, die aan den invloed van den pastoor aan de kerk op de Boerhaar toeschrijft, dat de R. Cath. onderteekenaren van het verzoekschrift aan den Raad nu verklaren de school te Broekland niet noodzakelijk te achten.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Twaalfde Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 12 *April* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.
Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1o. van 22 Maart 1882 n°. 11, houdende beschikking op het adres van *het bestuur van het Waterschap "Het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek"*, *dd.* 2 *November* 1881, *houdende beroep van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-brabant van* 6 *October* 1881, G. n°. 81, *omtrent de toepassing van art.* 81 *van het algemeen reglement voor de waterschappen in die provincie van* 9 *November* 1861, *op dat waterschap.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 78).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het adres van het bestuur van het waterschap het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek, dd. 2 November 1881, houdende beroep van het

besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 6 October 1881, G. n°. 81, omtrent de toepassing van art. 81 van het algemeen reglement voor de waterschappen in die provincie van 9 November 1861 op dat waterschap;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882 n°. 132;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 20 Maart 1882 n°. 3, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap den Hoogen Maasdijk van Stad en Lande van Heusden, vereenigd met den Oudheusdenschen, Doeverenschen en Drongelenschen Zeedijk, op 1 Junij 1881 is behandeld de ontwerp-begrooting van inkomsten en uitgaven voor het dienstjaar 1881, waarbij werd voorgesteld de omslagen te heffen als gewoonlijk, namelijk volgens den maatstaf, aangenomen in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van 13 December 1849 en dus niet van alle tot het waterschap behoorende polders, omslagen te heffen, en van de schuldpligtige polders naar een anderen maatstaf dan door elks werkelijke oppervlakte wordt aangegeven;

dat toen een der ingelanden heeft voorgesteld de omslagen niet langer aldus quota's gewijs te heffen, maar hectare's gewijs, in overeenstemming met het voorschrift van art. 81 van bovenvermeld algemeen reglement op de waterschappen in Noordbrabant;

dat dit voorstel, na te zijn ondersteund en bestreden, met 414 tegen 74 stemmen is aangenomen, terwijl 72 stemmen buiten stemming bleven, en de begrooting daarop, volgens dit besluit gewijzigd, met algemeene stemmen is aangenomen;

dat het waterschap het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek, dat volgens de quota's gewijze heffing slechts was aangeslagen voor 163,3728 Hectaren volgens de Hectare's gewijze heffing schuldpligtig zou worden voor 343 Hectaren, tegen dat besluit is opgekomen bij Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, daarbij aanvoerende, dat sinds twee eeuwen nooit anders dan quota's gewijs is omgeslagen en dat het algemeen reglement, blijkens zijne geschiedenis niet geldt voor een zamengesteld waterschap als dat van den Hoogen Maasdijk;

dat, voor het geval de toepasselijkheid van het algemeen reglement werd aangenomen, het besluit daarmede in strijd genomen is, als zijnde het onderwerp daarvan niet ingevolge art. 44 op den oproepingsbrief vermeld en de toestemming tot behandeling noch gegeven noch gevraagd, en dat in elk geval de door de meerderheid der vergadering verlangde wijziging slechts kon worden aangebragt onder Onze goedkeuring door Provinciale Staten bij de vaststelling van het bijzonder reglement;

dat Gedeputeerde Staten, alzoo geroepen om in een geschil over de al dan niet juiste toepassing van het Algemeen Reglement uitspraak te doen, bij besluit van 6 October 1881 G. n°. 181 aan het waterschapsbestuur te kennen hebben gegeven, dat geene termen bestonden om tot vernietiging van het besluit van de vereenigde vergadering over te gaan; dat toch het besluit in overeenstemming was met art. 81 Algemeen Reglement, waarop uitzondering slechts is toegelaten krachtens bepalingen van het bijzonder reglement, hetwelk voor het hier besproken waterschap nog niet was vastgesteld, en dat de quota's gewijze heffing, die slechts geschiedt ingevolge, immers laatstelijk geregeld is bij het besluit der vergadering van stemgeregtigde ingelanden

van 13 December 1849, door het besluit eener latere vergadering van stemgeregtigde ingelanden kan worden afgeschaft;

En dat het waterschapsbestuur het Oud- en Nieuwland van Babylonienbroek tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat in de provincie Noordbrabant nevens het algemeen reglement op de waterschappen, reeds blijkens het 1e artikel van dat reglement zelf, nog een bijzonder reglement voor elk waterschap afzonderlijk behoort te worden vastgesteld;

dat, in overeenstemming met dien leidenden regel, in het laatste deel van het algemeen reglement zoodanige voorschriften aan de Waterschapsbesturen en aan de Gedeputeerde Staten gegeven zijn, als geacht konden worden de tot standkoming der bijzondere reglementen, zoo al niet gelijktijdig met, dan toch kort na de invoering van het Algemeen Reglement voldoende te waarborgen;

en dat tot verzekering van een geleidelijken overgang en tot keering der gansch abnormale toestanden, die hier of daar van eene onvoorwaardelijke en algeheele invoering van het Algemeen Reglement, zonder dat nog een bijzonder reglement aanvullend of wijzigend of wel stilzwijgend bevestigend daarnevens stond, te duchten ware, in art. 166 van het ontwerp algemeen reglement, zoo als dat dd. 6 Junij 1860 door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant aan de Staten van dat gewest werd voorgedragen, met goed overleg was geschreven, dat die bepalingen van het algemeen reglement, waarvan de uitvoering afhankelijk was of in verband stond met de vast te stellen bijzondere reglementen, eerst in werking zouden treden drie maanden na de afkondiging van dusdanig Bijzonder Reglement;

Overwegende, dat dat voorschrift, te zamen met art. 167 van het ontwerp, alleen ter wille van "beknopteren vorm" gewijzigd, doch met behoud van zin en strekking is overgegaan in de artt. 107 en 109 van het tegenwoordig Algemeen Reglement, — zoo als duidelijk blijkt uit het verslag door de betrokkene Commissie uit de Staten van Noordbrabant onder dagteekening van 26 Augustus 1861 uitgebragt;

Overwegende, dat deze artikelen, aldus uit hunne wording gekend en in verband ook met hetgeen door de regelmatigheid als van zelve gevorderd wordt, onder meer, verbieden het 1e lid van art. 81 van het Algemeen Reglement, over welks toepassing in het tegenwoordig geschil aanvankelijk de beslissing van Gedeputeerde Staten en thans in beroep die van Ons is ingeroepen, dus te verstaan, alsof de tot regel gestelde hectaresgewijze omslag, al laat ook het Bijzonder Reglement, waarvan het 2e lid spreekt, alsnog op zich wachten, raauwelijks zou kunnen worden ingevoerd, zonder dat nog de provinciale wetgever bij de vaststelling van dusdanig Bijzonder Reglement de gelegenheid gehad hebbe om de met dat artikel 81 al. 1 in zoo naauw verband staande vraag te overwegen en uitdrukkelijk of stilzwijgend te beslissen of er welligt in historische feiten of in locale gesteldheid, naar billijkheid of naar regt, aanleiding mag bestaan om voor het onderwerpelijke watersehap die andere grondslagen van omslag vast te stellen, waarop het 2e lid van art. 81 bedacht is geweest;

Overwegende, dat dus de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dat waterschap, terwijl zij tot eigenmagtige bepaling van hetgeen uit den aard der zaak alleen van de competentie van den provincialen wetgever is, onbevoegd was, praematuur, en alzoo ten onregte besloten heeft tot toepassing van art. 81, al. 1, van het

Algemeen Reglement, reeds nu, terwijl het gevorderde Bijzondere Reglement nog altijd ontbreekt;

Overwegende, dat na het voorafgaande een onderzoek van de grief door het appellerend Bestuur, aan art. 44 van het Algemeen Reglement ontleend, overbodig is;

Gezien de aangehaalde artikelen, benevens art. 99 van het meergenoemd Algemeen Reglement;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 6 October 1881 G. 181, te vernietigen en buiten effect te stellen het aangevallen besluit door de stemgeregtigde Ingelanden van het betrokken Waterschap in hunne vergadering van 1 Junij 1881 genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

'sGravenhage, den 22 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 22 Maart 1882, n°. 12, houdende beschikking op het beroep van *J. W. Maarhuis, te Uithuistermeeden, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener stoomkorenmalerij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 40).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. W. Maarhuis te Uithuistermeeden, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener stoomkorenmalerij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 8 Februarij 1882 n°. 131;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 20 Maart 1882, n°. 31, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat adressant bij adres van 1 Augustus 1881 aan Burgemeester en Wethouders uan Uithuistermeeden vergunning heeft gevraagd, achter zijnen bestaanden

molen in het perceel van steen opgetrokken en gedekt met pannen, kadastraal bekend sectie G n°. 562, eene stoomkorenmalerij op te rigten;

dat op de vergadering, belegd ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) door drie der naburen bezwaren tegen de aanvraag zijn ingebragt, op grond van brandgevaar, het onbruikbaar worden voor zijne bestemming van eenen aangrenzenden paardenstal met doorrit, behoorende bij het logement van een der klagers, hinder bij het gebruik van den doorrit, behoorende bij het logement van eenen anderen klager, en het bederf dat de goederen in de zadelmakerij van eenen der klagers zal ondergaan door de damp en uitgeworpen stoffen, die de machine zal voortbrengen;

dat Burgemeester en Wethouders, op grond dat de nieuwe inrigting schadelijk zou zijn voor den aangrenzenden paardenstal en daarbij behoorenden doorrit, de gevraagde vergunning bij besluit van 30 September 1881 hebben geweigerd;

dat appellant, van deze beschikking bij Ons in beroep komende, bij adres van 6 October 1881 aanvoert, dat brandgevaar niet is te duchten, wanneer de schoorsteen van eenen vonkenvanger wordt voorzien, en de aangrenzende paardenstal geene schade zal ondervinden, daar de machinekamer 10 M. van den doorrit is verwijderd;

dat het Gemeentebestuur, over dit adres door Gedeputeerde Staten gehoord, bij missive van 27 October heeft te kennen gegeven, bij nadere overweging te gelooven, dat er geen gevaar bestaat, en derhalve aanraadt, dat de verzoeker alsnog de gevraagde vergunning onder daarbij te stellen voorwaarden erlange;

Overwegende, dat in de inrigting, geheel van steen opgetrokken en met pannen gedekt en uitsluitend belendend aan adressants molen, slechts zal worden aangewend eene locomobile van 7 paardenkracht met eene drukking van 7½ atmospheren;

dat onder deze omstandigheden aan de vrees voor brandgevaar door het stellen van voorwaarden kan worden tegemoet gekomen;

dat, wordt de machinekamer geplaatst niet aan de Oost- maar aan de Zuidzijde der op te rigten malerij, ook de vrees voor het onbruikbaar worden van den doorrit — de eenige grond, waarop de vergunning door het Gemeentebestuur werd geweigerd — niet langer zal bestaan;

dat door de oprigting van eenen schoorsteen van behoorlijke hoogte ook de vrees voor verontreiniging, die de naburige zadelmakerij zou ondervinden, kan worden weggenomen;

dat er derhalve voldoende termen zijn om onder daarbij op te leggen voorwaarden aan adressant de gevraagde vergunning alsnog te verleenen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Uithuistermeeden van 30 September 1881, aan J. W. Maarhuis en zijne regtverkrijgenden alsnog vergunning te verleenen tot het oprigten, volgens de aan dit besluit gehechte teekening en beschrijving, van eene stoomkorenmalerij op het perceel, kadastraal bekend gemeente Uithuistermeeden, sectie G, n°. 562, onder voorwaarde:

1°. dat de machinekamer worde geplaatst aan de zuidzijde der malerij;

2°. dat de locomobile uitsluitend mag worden gestookt met cokes of steenkolen;

3°. dat de rook, zoomede de afgewerkte stoom moet worden afgeleid door eene rookbuis van steen of ijzer ten minste hoog 8 M. boven den beganen grond en voorzien van eenen behoorlijk ingerigten vonkenvanger;

4°. dat het machinegebouw worde opgetrokken van steen en gedekt met pannen en zoo ingerigt, dat er geene beweegbare deelen der machine, blaaspijpen, vuur enz., hetzij aan de zijde van den provincialen weg, hetzij aan de zijde van den doorrit, zigtbaar zijn, zullende in geen geval stoom aan die zijde mogen worden uitgelaten;

voorts te bepalen dat de inrigting zal moeten zijn daargesteld en in werking gebragt binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 22 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

BESCHRIJVING enz. van de plaats waar de Stoomkorenmalerij zal worden opgerigt in nevensgaand verzoek bedoeld.

De inrigting zal worden opgerigt van steen en gedekt met pannen op het perceel achter den bestaanden koornmolen, kadastraal bekend sectie G n⁰. 562, hetwelk grenst ten Oosten aan J. Henckel, ten Westen aan N. Coolman, ten Zuiden aan zijn land en ten Noorden aan zijn bestaanden molen.

De inrigting zal dienen tot het malen van allerlei soort koren, door middel eener locomobile van 7 paardenkrachten met eene drukking van $3^1/_2$ atmospheren en staat op eenen afstand van 30 Meter uit den as van den grindweg.

Aldus in dubbel opgemaakt te Uithuistermeeden den 1 Augustus 1881.

De verzoeker,
(get.) J. W. Maarhuis.

Behoort bij Koninklijk besluit van 22 Maart 1882 n⁰. 12.
Mij bekend.
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.
Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

3º. van 24 Maart 1882, nº. 3, houdende beschikking op het beroep van *F. H. H. Borret, rentmeester van het domein, dotatie van nu wijlen Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, voor het rentambt Niervaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 10 *Maart* 1881, G nº. 135, 1e afd., *tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 49).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van F. H. H. Borret, rentmeester van het domein, dotatie van nu wijlen Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Frederik der Nederlanden, voor het Rentambt Niervaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 10 Maart 1881 G. nº. 135, 1e afdeeling, tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882, nº. 106;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 22 Maart 1882, nº. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart, zoo als die ter uitvoering van het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant (vastgesteld door de Staten in hunne vergadering van 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 nº. 23) door Burgemeester en Wethouders ontworpen en door den Gemeenteraad opgemaakt is, onder volgnummer 10 is gebragt de Nieuwe Fijnaartsche dijk, aardebaan, loopende van den provincialen grindweg aan het Zwingelspaan tot aan de grensscheiding der gemeente Klundert, met vermelding dat het bestuur of beheer is opgedragen aan het Waterschapsbestuur van den Grooten polder onder Klundert, terwijl in kolom 11 het onderhoud is gebragt ten laste van het waterschap den Grooten polder onder Klundert;

dat het bestuur der Vier polders, genaamd Groote polder, Zandberg, Nieuwe Dijk en Nieuwe Fijnaart, bij adres, onderteekend A. H. Munters, voorzitter, en F. H. H. Borret, secretaris-penningmeester, tegen deze vermelding bezwaren heeft ingebragt bij Gedeputeerde Staten, op grond dat de bewuste dijk geen deel uitmaakt van den Grooten polder; dat die dijk toch gelegen is binnen de grenzen en behoort tot de Vier polders, dat dus in kolom 2 behoorden vermeld te worden de Vier polders en in kolom 11 de eigenaar van den dijk; dat Gedeputeerde Staten, van oordeel dat de reclame gegrond was, besloten hebben de verlangde wijziging in kolom 2 aan te brengen en den ligger aldus gewijzigd hebben goedgekeurd;

dat adressant, in qualiteit als in hoofde dezes omschreven, van deze beslissing, in zooverre daarbij, terwijl kolom 2 door Gedeputeerde Staten gewijzigd is, de daarmede in verband staande wijziging in kolom 11 niet is aangebragt, Onze voorziening heeft ingeroepen, daar de Groote polder (deel uitmakende van het domein, dotatie

van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Frederik der Nederlanden), niet strekt langs den Grooten polder en niet in eigendom behoort aan het domein, doch steeds is onderhouden door den eigenaar, die daarin nog steeds voorziet;

dat Gedeputeerde Staten, over dit adres gehoord, hebben verklaard, dat alleen ten gevolge van een verzuim de verlangde wijziging in kolom 11 niet is aangebragt, zoo als had behooren te geschieden;

Overwegende, dat adressant in zijne qualiteit van rentmeester van het domein geene bezwaren heeft ingebragt bij Gedeputeerde Staten en derhalve de vraag rijst, of hij in zijn beroep ontvankelijk kan worden geacht;

Overwegende dienaangaande, dat het hier behandeld volgnummer door Gedeputeerde Staten op verzoek van het bestuur der Vier polders, waarvan adressant secretaris-penningmeester is, is gewijzigd;

dat, zoodra Gedeputeerde Staten op den ligger eene wijziging aanbrengen, hetzij ambtshalve, hetzij uitspraak doende over een ingebragt bezwaar, op nieuw voor ieder belanghebbende de gelegenheid moet openstaan om tegen den gewijzigden ligger, wat dit volgnummer betreft, op te komen; dat zulks klaarblijkelijk de bedoeling is van art. 23 van het Provinciaal Reglement en de geschiedenis van dat artikel zulks ten overvloede aantoont;

dat derhalve appellant in zijne voorschreven qualiteit moet geacht worden bevoegd te zijn om in beroep te komen;

Overwegende, dat de ingebragte reclame ook volgens de nadere inlichtingen van Gedeputeerde Staten en met het oog op art. 43 van het Provinciaal Reglement vorengenoemd allezins gegrond is;

dat derhalve aan adressants verzoek behoort te worden voldaan;

Gezien het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten den 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met wijziging in zooverre van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-brabant van 10 Maart 1881 G. n°. 135, te bepalen dat op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart onder volgnummer 10 in kolom 11 zal gelezen worden: „ten laste van den eigenaar van den dijk.”

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 24 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

4°. van 24 Maart 1882, n_0. 4, houdende beschikking op het beroep van *Vrouwe E. G. M. Cremers, echtgenoote van en ten deze bijgestaan en gemagtigd door Jhr. Mr. L. van Nispen, te Arnhem, die tevens, voor zoo veel noodig, in deze ook uit eigen hoofde optreedt, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 10 *Maart* 1881 G. n°. 135, *waarbij, met niet-ontvankelijkverklaring der door hem ingebragte bezwaren, de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart is vastgesteld.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 49.)

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Vrouwe Elizabeth Genoveva Maria Cremers, echtgenoote van en ten deze bijgestaan en gemagtigd door Jhr. Mr. Leo van Nispen te Arnhem, die tevens voor zooveel noodig in deze ook uit eigen hoofde optreedt, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 10 Maart 1881 G. n°. 135, waarbij, met niet-ontvankelijkverklaring der door hen ingebragte bezwaren, de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart is vastgesteld;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882, n°. 106;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 22 Maart 1882, n°. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende dat ter uitvoering van het Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant (vastgesteld door de Staten in hunne vergadering van 8 Julij 1874 en goedgekeurd door Ons bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23) door Burgemeester en Wethouders van Fijnaart een ligger is ontworpen der wegen en voetpaden in die gemeente, die voor de eerste maal van 14 November—13 December 1877 en andermaal aangevuld met het Verslag van Burgemeester en Wethouders over de bij hen ingebragte bezwaren, van 20 Maart—2 April 1878, nadat daarvan telkens openbare kennisgeving was gedaan, op de gemeente-secretarie ter inzage van belanghebbenden is nedergelegd;

dat onder volgnummer 13 daarop voorkwam de Jufvrouwenpolderdijk, waarvan als bestuurder of beheerder het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder was vermeld, terwijl in kolom 11 als onderhoudspligtige daarvan was opgegeven het Waterschap;

dat, toen — vóórdat nog de ligger door den Gemeenteraad was vastgesteld — over het onderhoud van dien weg klagten inkwamen, het gemeentebestuur bij schrijven van 16 Augustus 1878 H. A. Cremers c. s. (dat zijn H. A. Cremers, Vrouwe E G. M. van Nispen—Cremers en Jhr. Mr. L. van Nispen) als eigenaren van voormelden weg, uitnoodigde de noodige herstellingen te doen aanbrengen en hun tevens kennis gaf van zijn voornemen om bij de vaststelling van den ligger hen daarop als onderhoudspligtigen te vermelden;

dat H. A. Cremers, Vrouwe van Nispen—Cremers en Jhr. Mr. L. van Nispen bij

adres van October 1878, bij het gemeentebestuur ingekomen den 4 November daaraanvolgende, hunne verpligting ontkenden en verzochten, dat de voorgenomen wijziging niet zou worden aangebragt;

dat de Gemeenteraad echter op 11 December daaraanvolgende, den ligger vaststellende en gevolg gevende aan een ingekomen bezwaarschrift van den waarnemenden Dijkgraaf van den Jufvrouwenpolder, in volgnummer 13, kolom 11 waarin het Waterschap als onderhoudspligtige was vermeld, aldus wijzigde, dat daarin zou worden gelezen: „ten laste van de eigenaren" en als eigenaren genoemd werden: „van 't beginpunt tot 160 M., H. A. Cremers c. s.; tot 1060 M., H. A. Cremers c. s.;"

dat de aldus vastgestelde ligger, nadat daarvan op 13 December openbare kennisgeving had plaats gehad, van 16 December 1878 tot 24 Januarij 1879 andermaal op de gemeente-secretarie ter inzage is nedergelegd van belanghebbenden, die ingevolge art. 19 van meergenoemd Reglement bevoegd waren in dat tijdsverloop bezwaren daartegen bij Gedeputeerde Staten in te brengen;

dat adressanten dien termijn ongebruikt hebben laten voorbijgaan en eerst bij adres van 14 Februarij 1879, onder te kennen geven van noch van de vaststelling van den ligger door den Raad, noch van de nieuwe ter visie legging onderrigt te zijn geworden, zich hebben gewend tot Gedeputeerde Staten, met verzoek dat door hen alsnog maatregelen mogten worden beraamd, die er toe konden leiden, dat zij alsnog in kennis wierden gesteld met de motieven van 's Raads beslissing en in de gelegenheid eventueel nadere bezwaren bij Gedeputeerde Staten in te dienen;

dat adressanten zich een jaar later, bij adres van 9 Februarij 1880, terwijl de ligger nog steeds in onderzoek bij Gedeputeerde Staten was, andermaal tot dat collegie wendden, op nieuw zich beklagende, dat aan hun adres van October 1878 geen gevolg was gegeven en zij van de nederlegging in December 1878 niet waren onderrigt;

dat Gedeputeerde Staten daarop bij besluit van 10 Maart 1881, op grond dat het door adressanten ingediend bezwaarschrift niet tijdig was ingekomen, hen niet-ontvankelijk verklaarden en, op grond dat er geene termen waren om te dier zake ambtshalve tusschen beiden te treden, den ligger in dit opzigt, zooals hij door den Gemeenteraad was opgemaakt, onveranderd vaststelden;

dat adressanten zich ter zake van deze beslissing bij adres, gedagteekend 19 Mei 1881, tot Ons gewend hebbende, verzoeken, dat door Ons over hunne bezwaren à fond zal worden beslist, daar art. 23 van meergenoemd Provinciaal Reglement aan belanghebbenden het regt zou toekennen tot het komen in hooger beroep, onverschillig of reeds vroeger door hen tegen den ligger gereclameerd is;

Overwegende, dat onder de belanghebbenden, aan wie art. 23 van het Reglement regt van hooger beroep op Ons toekent, blijkens de geschiedenis van dat artikel en zijn verband met de artt. 19, 20 alinea 2 en 21 alinea 2, alleen te verstaan zijn zij, die zelven bij Gedeputeerde Staten binnen den gestelden termijn eene reclame hebben ingediend, en zij, die betrokken zijn bij aanvullingen of wijzigingen, door Gedeputeerde Staten ambtshalve in de liggers gebragt;

dat door de tegenwoordige verzoekers binnen den wettelijken termijn geene reclame bij Gedeputeerde Staten is ingediend en Gedeputeerde Staten, wel verre van ambtshalve eenigerlei wijziging in den ligger te brengen, waarbij de belangen der verzoe-

kers geacht kunnen worden betrokken te zijn, hun uitdrukkelijk hebben te kennen gegeven daartoe geene termen te vinden;

dat derhalve het verzoek van adressanten behoort te worden verklaard niet-ontvankelijk;

Gezien het Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten in hunne vergadering van 8 Julij 1874 en goedgekeurd door Ons bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in hun ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 24 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

5°. van 24 Maart 1882, n°. 5, houdende beschikking op een *adres van N. Franken c. s., allen inwoners van Fijnaart en Heijningen, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 10 *Maart* 1881, G. n°. 135, *waarbij is vastgesteld de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 49).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op een adres van N. Franken c. s., allen inwoners van Fijnaart en Heijningen, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 10 Maart 1881, G. n°. 135, waarbij is vastgesteld de ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882, n°. 106;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 22 Maart 1882, n°. 7, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat ter uitvoering van het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten den 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23, door Burgemeester en Wethouders van Fijnaart is ontworpen een ligger van de wegen en voetpaden in die gemeente;

dat tegen dien ontworpen ligger bezwaren zijn ingebragt door het Kerkbestuur der Hervormde gemeente aldaar en andere belanghebbenden;

dat die adressen, nadat daaromtrent door Burgemeester en Wethouders verslag was uitgebragt, ingevolge raadsbesluit van 16 April zijn gesteld in handen eener commissie, die daaromtrent een verslag uitbragt en wijziging van den ligger op verschillende punten voorstelde;

dat de Gemeenteraad, op 11 December 1878 den ligger vaststellende, een aantal der voorgestelde wijzigingen aanbragt, doch andere verwierp;

dat P. Maris A.P.zoon en andere ingezetenen van Fijnaart en Heijningen zich daarop bij adres van Januarij 1879 hebben gewend tot Gedeputeerde Staten, met verzoek de bezwaarschriften met het verslag der raadscommissie op te vragen en niet omtrent den ligger te willen beslissen dan na voorafgaande kennisneming dier stukken:

dat Gedeputeerde Staten echter, op grond dat in dit adres geene motieven werden aangevoerd tot bestrijding der beslissingen van den gemeenteraad en er voor hen geene termen waren om ambtshalve tusschen beiden te komen, bij besluit van 10 Maart 1881 den ligger hebben vastgesteld;

dat thans N. Franken en 24 andere inwoners van Fijnaart en Heijningen zich tot Ons hebben gewend, met verzoek dat door Ons, met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van 10 Maart 1881, alsnog op den ligger zullen worden aangebragt de wijzigingen, door meergenoemde Raadscommissie voorgesteld, doch door den Gemeenteraad niet aangenomen;

Overwegende, dat volgens het Algemeen Reglement regt van hooger beroep alleen toekomt aan hen, die bij Gedeputeerde Staten bezwaren hebben ingebragt of wier belangen betrokken zijn bij ambtshalve door Gedeputeerde Staten aangebragte wijzigingen;

dat adressanten niet in den zin, bij het Algemeen Reglement bedoeld, bezwaren bij Gedeputeerde Staten hebben ingebragt;

dat toch sommigen hunner zich in het geheel niet tot Gedeputeerde Staten hebben gewend en de overigen, wel verre van gepraeciseerd de bezwaren aan te brengen, zich bepaald hebben tot het indienen van een suggestief adres, waarbij zij de aandacht van Gedeputeerde Staten vestigden op een voorafgegaan onderzoek en Gedeputeerde Staten blootelijk verzochten geene beslissing, in welken zin dan ook, te geven dan na kennisneming der daartoe betrekkelijke stukken;

dat Gedeputeerde Staten zich van het ambtshalve aanbrengen van wijzigingen ten dezen hebben onthouden;

Gezien het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten den 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten in hun ingesteld beroep niet-ontvankelijk te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 24 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

6°. van 24 Maart 1882, n°. 6, houdende beschikking op het beroep van *het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder onder Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 10 *Maart* 1881, G. n°. 135, *tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 49).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder onder Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 10 Maart 1881, G. n°. 135, tot vaststelling van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 Maart 1882 n°. 106;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 22 Maart 1882, n°. 7, Afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Fijnaart, ter uitvoering van het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant (vastgesteld door de Staten in hunne vergadering van 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23) door Burgemeester en Wethouders ontworpen, onder volgnummer 14 is gebragt: de Jufvrouwenpolderweg, aardebaan, loopende van den Ouden Appelaarschen dijk naar den Jufvrouwenpolderdijk, met vermelding dat het bestuur of beheer is opgedragen aan het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder, terwijl in kolom 11 het onderhoud is gebragt ten laste van het Waterschap;

dat tegen die aanwijzing omtrent het onderhoud door één der gezworenen H. Sneep mondeling bezwaren zijn ingebragt bij het gemeentebestuur op grond dat de weg, als tot het domein behoorende, ook behoort te zijn in onderhoud bij het Rijk;

dat de gemeenteraad op 11 December 1878 den ligger echter in dit opzigt onveranderd heeft vastgesteld;

dat daarop bij adres van 20 Januarij 1879, geteekend: de leden van het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder, P. K. van den Dries en Huibert Sneep, aan Gedeputeerde Staten is verzocht alsnog het onderhoud van genoemden weg te brengen ten laste van het Rijk;

dat Gedeputeerde Staten, van oordeel dat dit adres niet kon geacht worden te zijn ingediend door het Waterschapsbestuur, als zijnde niet geteekend door den Secretaris-Penningmeester, zoo als voor alle stukken, van een Waterschapsbestuur uitgaande, bij artt. 70 en 76 van het Algemeen Provinciaal Reglement voor de Waterschappen in Noordbrabant is voorgeschreven, het ter zijde hebben gelegd, daarop geene beslissing hebben genomen en, op grond dat voor ambtshalve tusschenkomst geene termen waren, den ligger in dit opzigt onveranderd hebben vastgesteld;

dat het Waterschapsbestuur van den Jufvrouwenpolder thans bij behoorlijk geteekend adres, gedagteekend 14 Mei 1881, van die beslissing Onze voorziening inroept en, ten betooge dat de weg in onderhoud behoort bij het Rijk, verwijst naar hetgeen de Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat in zijn schrijven van 10 Julij/12 September 1879 dienaangaande aan Gedeputeerde Staten mededeelt, namelijk dat in den uitgiftebrief van den Jufvrouwenpolder van 26 November 1614, gegeven door Fredricq Grave Berg en Hendrick Graef zu den Bergh, als voogden van de minderjarige Marquise van Bergen op Zoom, bepaald is, dat de noodige wegen aan de Heeren en Vrouwen Marquisen in eigendom zullen blijven;

dat daarbij op den voorgrond stond het belang voor die eigenaren om toegang te houden tot de later in te dijken meer rivierwaarts gelegen schorgronden, waarvan de bedijking in 1649 gevolgd is en die thans het Slobbegors vormen; dat de hier bedoelde weg met de overige eigendommen van het Marquisaat in 1801 aan het Domein zijn gekomen en sedert daarbij gebleven; dat het Domein de vruchten van den weg trekt in den vorm van cijnsen voor het regt van beplanting;

dat Gedeputeerde Staten, over dit adres gehoord, verklaard hebben bij nader onderzoek overtuigd te zijn, dat de weg in onderhoud behoort te komen bij het Rijk, en zich bereid hebben verklaard, zoo de Gemeenteraad mogt weigeren de wijziging alsnog aan te brengen, ambtshalve daartoe over te gaan;

Overwegende dat, onverkort de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om ambtshalve te doen wat dienstig en regtvaardig mag wezen, door Ons op dit oogenblik aan adressants verzoek niet kan worden voldaan;

dat toch door Gedeputeerde Staten het bij hen ingediend bezwaarschrift op den bovenvermelden grond teregt buiten behandeling is gelaten;

en dat, daar Gedeputeerde Staten ook geene termen vonden om ambtshalve tusschenbeide te treden, adressant mitsdien onbevoegd was, om tegen het besluit, waarbij de ligger in dit opzigt onveranderd werd vastgesteld, bij Ons in beroep te komen;

Gezien het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant,

vastgesteld door de Staten den 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 24 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

7°. van 28 Maart 1882, no. 12, houdende beschikking op het beroep van *A. Busch, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van* 7 *December* 1881, n°. 3330, *waarbij afgewezen is het op* 2 *Junij* 1881 *door hem gedaan verzoek om vergunning tot het oprigten eener bewaarplaats van lompen en beenderen in het perceel, kadastraal bekend als gemeente Maastricht, sectie A n*°. 2996.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 95).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van A. Busch, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 7 December 1881 n°. 3330, waarbij afgewezen is het op 2 Junij 1881 door hem gedaan verzoek om vergunning tot het oprigten eener bewaarplaats van lompen en beenderen in het perceel, kadastraal bekend als gemeente Maastricht, sectie A n°. 2996;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 15 Maart 1882, n°. 10;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 Maart 1882, n°. 56, afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat, nadat bij Ons besluit van 29 September 1881, n°. 14, met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Maastricht van 13 Junij 1881, waarbij, om daarvoor aangevoerde gronden, zonder onderzoek was afge-

wezen het in den hoofde dezes vermelde verzoek van A. Busch te Maastricht, door Ons verstaan was, dat er voor Burgemeester en Wethouders van Maastricht geene redenen bestonden om dat verzoek niet overeenkomstig de wet in behandeling te nemen, — Burgemeester en Wethouders van Maastricht, nadat bevorens door den verzoeker nog aan hen waren ingezonden de bij de aanvraag van 2 Junij 1881 ontbrekende plattegrondteekeningen der inrigting in duplo, op 11 November 1881 tot het onderzoek, bedoeld bij art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), zijn overgegaan;

dat daarna Burgemeester en Wethouders, met inachtneming van den termijn, gesteld in art. 8 dier wet, bij hunne beschikking van 7 December daaraanvolgende afwijzend op het verzoek hebben beslist;

en dat appellant daartegen bij adres van 12 December daaraanvolgende bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat het in het algemeen onraadzaam moet geacht worden bewaarplaatsen van beenderen en lompen, die door de groote hoeveelheid onreine voorwerpen, welke er bijeengebragt en voortdurend verplaatst worden, de lucht in den omtrek onzuiver maken, in eene bebouwde gemeentekom toe te laten;

dat het perceel, hetwelk de appellant tot dusdanige bewaarplaats wenscht in te rigten, van geen opene plaats voorzien, zeer gering van oppervlakte, in eene digt bevolkte buurt en nog wel in de nabijheid eener school gelegen is;

dat bij die gegevens het Gemeentebestuur teregt geoordeeld heeft, dat bij inwilliging van appellants verzoek dusdanige hinder en schade te vreezen zijn, als bij art. 11 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) worden bedoeld, en dat de gevraagde vergunning alzoo op voldoenden grond is geweigerd;

dat aan de bestaande bezwaren door het stellen van voorwaarden niet tegemoet gekomen kan worden;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te handhaven het aangevallen besluit van Burgemeester en Wethouders van Maastricht en het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 28 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

8o. van 29 Maart 1882, n°. 2, houdende beschikking op een beroep van *B. R. Dijksterhuis, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van* 25 *November* 1881, n°. 5, afd. 3, *waarbij afwijzend is beschikt op adressants verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 108).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op een beroep van B. R. Dijksterhuis, hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 25 November 1881 n°. 5, afd. 3, waarbij afwijzend is beschikt op adressants verzoek om bepaling van het bedrag der aan hem uit te keeren vergoeding voor huishuur;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 15 Maart 1882, no. 9;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 Maart 1882 no. 1093, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat appellant, sints 24 Julij 1843 hoofd der openbare lagere school te Warfhuizen, gemeente Leens, zich tot den Raad dezer gemeente gewend heeft met verzoek, dat aan hem, die wel is waar vrije woning in de kosterij geniet als koster, mogt worden uitbetaald eene billijke vergoeding voor huishuur, waarop hij, als geene woning van de gemeente hebbende, krachtens art. 26 der wet van 17 Aug. 1878 (*Stbl.* n0. 127) aanspraak meent te hebben;

dat echter de Raad van Leens dit verzoek heeft afgewezen, op grond dat adressant door de schikking door de gemeente met het Kerkbestuur getroffen, vrije woning geniet en geen huishuur betaalt;

dat Gedeputeerde Staten, tot wie adressant zich vervolgens gewend heeft, bij hun besluit van 25 November ll. hem hebben te kennen gegeven, dat er geene termen waren om aan zijn verzoek te voldoen; dat toch door den Gemeenteraad van Leens op 15 October 1868 is besloten, dat, indien door een Kerkbestuur in die gemeente het kosterijgebouw als woning voor den hoofdonderwijzer wordt afgestaan, het gemeentebestuur aan eenige voorwaarden zou voldoen en genegen was te dien einde eene overeenkomst aan te gaan;

dat blijkens schrijven van Burgemeester en Wethouders in 1869 eene mondelinge overeenkomst met Kerkvoogden te Warfhuizen is aangegaan en voortdurend in stand gehouden, waarbij ten behoeve der gemeente Leens het kosterijgebouw te Warfhuizen als woning voor den hoofdonderwijzer aldaar wordt afgestaan; dat mitsdien hier niet bestaat het geval in al. 5 van genoemd art. 26 bedceld;

dat appellant van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat zoowel uit de geschiedenis van art. 26 der wet op het lager onderwijs, als uit de bewoordingen van dat artikel blijkt, dat ingeval van wege de gemeente aan den onderwijzer, hoofd der school, geene woning wordt verschaft, hem eene billijke vergoeding voor huishuur moet worden gegeven, zonder dat een onderzoek te pas komt naar de vraag, of welligt de onderwijzer uit hoofde van andere betrekkingen bereids in het genot van kostelooze woning zij;

dat de gemeente Leens geen woning in eigendom heeft, die zij den onderwijzer, hoofd der school te Warfhuizen, ter vrije bewoning aanwijst;

dat zij evenmin door huur of eenige andere overeenkomst zich de beschikking over eene woning voor dien onderwijzer heeft verzekerd;

dat wel het Gemeentebestuur aan Kerkvoogden te Warfhuizen, door wie het kosterijgebouw als woning aan dien onderwijzer, tevens koster, wordt afgestaan, jaarlijks eene som van *f* 50 betaalt, en wel, zoo als het wordt omschreven, als „schadeloosstelling voor gemis van vrije woning van den hoofdonderwijzer”, doch daaruit niet anders volgt, dan dat het Gemeentebestuur aan Kerkvoogden eene tegemoetkoming verleent, omdat de hoofdonderwijzer als koster vrije woning geniet; dat ook in het antwoord aan het collegie van toezigt op de kerkelijke administratie en hare fondsen in April 1881 door Kerkvoogden ingediend, door dezen is verklaard, dat de kosterij hunner gemeente niet is verhuurd, doch dat de kerk van de burgerlijke gemeente eene jaarlijksche vergoeding erlangt van *f* 50, omdat de hoofdonderwijzer tevens koster is, en dat deze som wordt verrekend ten voordeele der kerkelijke fondsen;

dat door deze jaarlijksche vergoeding, aan Kerkvoogden toegekend, het gemeentebestuur niet kan geacht worden voor zich de beschikking over het kosterijgebouw te hebben verworven, zoodat het dit aan den onderwijzer ter bewoning kan aanwijzen;

dat dus aan dien onderwijzer, die tevens koster is, het kosterijgebouw niet door het Gemeentebestuur als woning wordt gegeven;

dat daarom aan hem eene billijke vergoeding voor huishuur behoort te worden verleend;

dat appellant verzocht heeft, dat die vergoeding moge bepaald worden op *f* 125, zijnde hetzelfde bedrag, waarop de huurwaarde zijner woning voor de bijdrage in het pensioenfonds is vastgesteld;

dat tegen dit door hem gevraagd bedrag geene bedenkingen zijn gemaakt en het ook niet onbillijk voorkomt;

Gezien art. 26 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 25 November 1881, n°. 5, te beslissen dat aan den appellant toekomt eene vergoeding voor huishuur, en het bedrag daarvan te bepalen op *f* 125 's jaars.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit be-

sluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 29 Maart 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het *geschil tusschen Gedeputeerde Staten van Utrecht en het Gemeentebestuur van Leusden over het regt van tolheffing.*

De Staatsraad SMIDT brengt het volgend verslag uit:

In 1865 werd door de Staten der provincie Utrecht een subsidie van ƒ 9000 toegekend aan de gemeente Leusden voor het opmaken en bestraten van:

„1°. den Heiligenberger weg, van het Huis Heiligenberg tot aan het gemeentehuis „van Leusden, benevens den Hamersveldschen weg tot aan den Leusbroekerweg nabij „de Mof; en

„2°. den Leusbroekerweg, van de Mof tot ongeveer 200 ellen nabij de Grebbe- „linie."

Dit besluit was een gevolg van een verzoek van het Gemeentebestuur van Leusden, dat evenwel tot een meer uitgebreid plan van kunstwegen betrekking had. Daarin was o. a. ook begrepen het hard maken van den Asschatterweg, welke, volgens het destijds door den Hoofdingenieur van den Waterstaat over het verzoek uitgebragt rapport (zie gedrukte Notulen van de zomervergadering 1865 der Staten van Utrecht, blz. 91 volg.), omschreven werd, als loopende „van de Zwarte steeg tot aan de grenzen „van Gelderland", in overeenstemming met het adres van den Gemeenteraad van Leusden dd. 2 November 1864 (opgenomen in de gedrukte Notulen der Staten van Utrecht, wintervergadering 1864 blz. 36) in welk adres de wegen, waarvoor onder 1°. provinciaal subsidie werd verleend, omschreven werden als „de Heiligenbergerweg van af den grindweg langs den huize Heiligenberg bij den stal aldaar naar het gemeentehuis „te Leusden, en verder regts de Hamersveldsche weg tot aan den Leusbroekerweg „nabij de Mof."

De verbetering van den Asschatterweg bleef destijds achterwege; die der beide andere bovengenoemde wegen, waarvoor een provinciaal subsidie was verleend, vond plaats. Voor het gebruik dezer beide straatwegen werd door den Raad van Leusden, bij besluit van 9 April/30 Mei 1876, naar art. 238 der Gemeentewet, besloten tol te heffen aan onder 1°. en 2°. in dat besluit omschreven op die wegen te plaatsen slagboomen. Die sub 1°. aangeduid (de andere behoeft voor het tegenwoordig geschil

niet in aanmerking te komen) zou, volgens de eigen woorden van het raadsbesluit, geplaatst worden:

„Op den Hamersveldschen weg tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Catholieke kerk."

Het Raadsbesluit tot tolheffing werd goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van 24 September 1866 n°. 69.

Deze verordening werd in de eerste jaren geregeld uitgevoerd; althans van moeijelijkheden of bezwaren daarover is in deze zaak niet gebleken.

Eenige jaren na den aanleg der beide genoemde straten, nl. in 1873, werd door de gemeente Leusden geheel op eigen kosten de Asschatterweg hard gemaakt; die weg loopt oostwaarts van het hierboven reeds vermelde gemeentehuis tot de grenzen van Gelderland.

Tevens werd in 1875 door de gemeente een subsidie uit de provinciale fondsen verzocht voor de bestrating van den weg, loopende noordwaarts op, van het meergenoemd voormalig gemeentehuis af tot aan de grens tusschen Leusden en Stoutenburg. In het betrekkelijk adres aan de Provinciale Staten zegt de Raad „dat hij, evenals de gemeente „Stoutenburg voor haar gedeelte, besloten heeft den weg, loopende van af de Zwarte- „steeg tot aan den Hessenweg, voor zoover in de gemeente gelegen, te bestraten", en in de daarbij overgelegde begrooting van kosten wordt de bedoelde weg omschreven als: „het gedeelte van den Zwartenweg, van af den Hamersveldschen Straatweg bij „het regthuis van Leusden tot de grensscheiding dezer gemeente en Stoutenburg." Op het rapport eener commissie, waarin gezegd wordt, dat het gedeelte van den te bestraten weg „onder Leusden een gedeelte uitmaakt van den Zwartenweg" werd door de Staten op 13 Julij 1875, in overeenstemming met het voorstel hunner commissie, besloten ¼ der kosten als subsidie voor den aanleg te verleenen, o. a. op voorwaarde, dat „op dien weg, overeenkomstig het verzoek van adressanten, geen tolheffing plaats „hebbe" (zie een en ander in de gedrukte notulen der zomervergadering 1875 blz. 105, 106, 123, 125 en 133).

Na de bestrating van laatstbedoelden weg, was er alzoo op het punt nabij het voormalige gemeentehuis van Leusden een viersprong van hard gemaakte wegen, als:

Westwaarts de Heiligenberger weg;

Zuidwaarts de Hamersveldsche weg, loopende langs de Roomsch Catholieke kerk naar den Leusbroeker weg;

Oostwaarts de Asschatterweg; en

Noordwaarts de hierboven laatstgenoemde weg, loopende naar de grensscheiding met Stoutenburg, een gedeelte van den Zwartenweg geheeten.

De voltooijing van dit net van kunstwegen ter genoemde plaats, schijnt aanleiding te hebben gegeven tot eene verandering ten aanzien van de slagboomen voor de tolheffing. Althans in 1876 werd, blijkens een brief van Burg. en Weth. van Leusden van 29 Nov. 1880, zoodanige verandering gemaakt. In Nov. 1880 werd door eene commissie uit Ged. Staten van Utrecht, belast geweest met het voeren eener schouw over de met provinciale subsidiën tot stand gekomen wegen, aan Ged. Staten medegedeeld, dat terwijl op den Leusbroeker weg overeenkomstig het Raadsbesluit van 1866 één tolboom aanwezig was (dit is de hier bovenbedoelde slagboom, die voor het

tegenwoordig geschil buiten bespreking kan worden gelaten) nabij den viersprong, hiervoor omschreven. drie tolboomen waren gevonden, volgens eene overgelegde kaart aldus geplaatst:

de Zuidelijke tolboom, even ten zuiden van den viersprong, op den Hamersveldschen weg, tusschen de R. C. kerk en dien viersprong;

de Noordelijke tolboom, even ten westen van den Viersprong, op den Heiligenberger weg; en

daartusschen, in het midden ongeveer van den Viersprong, een tolboom, in dier voege, dat daaraan eenerzijds liggen de Hamersveldsche en Asschatterwegen en anderzijds de beide andere.

Hoewel bij het doortrekken van de drie tolboomen slechts éénmaal tolgeld werd geheven, waren Ged. Staten van meening, dat het besluit van tolheffing aan de gemeente Leusden niet het regt geeft tot die heffing aan den boom op den Heiligenbergerweg even ten westen van den Viersprong en dat door die heffing ook gehandeld werd in strijd, althans met den geest van de door de gemeente aanvaarde voorwaarden van 1875 om op den weg naar Stoutenburg geen tol te laten betalen, „omdat men niet meer, gelijk destijds, komende van den Heiligenbergerweg over den „Zwartenweg naar Stoutenburg konde gaan zonder tolgeld te betalen."

Hieruit ontspon zich eene briefwisseling tusschen Ged. Staten en Burg. en Weth. Deze beweerden daarbij, dat vermits op den zoogenaamden Zwartenweg geen tolboom is geplaatst, op dien weg ook geen tolgeld wordt geheven, en dat daar Zwarteweg en Zwarte steeg niet hetzelfde is, als zijnde Zwarte steeg geen weg maar eene soort van buurt of brink, waartoe behoorde het vroegere gemeentehuis „Groote Zwartesteeg" genoemd en het daartegenover aan de noordzijde van den tolboom gelegen huis „kleine Zwartesteeg" geheeten, de tolboom geheel in overeenstemming met het goedgekeurd Raadsbesluit van tolheffing staat tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Catholieke kerk. Die beweringen bevredigden Ged. Staten niet.

Zij voerden daartegen aan, dat in allen gevalle de tolboom niet staat op den Hamersveldschen weg maar op den Heiligenbergerweg, en dat de benaming Zwartesteeg in het besluit van 1866 niet kan beteekenen de bedoelde buurt of brink, maar òf het voormalig gemeentehuis òf de Heiligenbergerweg zelf, gelijk uit de kaarten van Isaäk Tirion en van den landmeter du Roy zou blijken, en bovendien dááruit zou zijn op te maken, dat anders reeds in 1866 zou besloten zijn om voor het gebruik, uitsluitend van den Heiligenbergerweg, ter lengte van ongeveer een kwart uur gaans, een gelijk tolgeld te vorderen, als voor het gebruik van den geheelen weg van Heiligenberg af langs het toenmalig gemeentehuis en de Roomsch Catholieke kerk tot aan den Leusbroekerweg, wat nimmer de bedoeling kan geweest zijn. Gedep. Staten achtten het verder onbillijk, om van hen, die van den Zwartenweg naar den Heiligenberg rijden, evenveel tol te heffen als voor het berijden van het veel langer eind van den Hamersveldschen weg.

Het Gemeentebestuur bleef evenwel bij zijne beweringen volharden. Wat Gedep. Staten den Heiligenbergerweg noemen, is eigenlijk de Hamersveldsche weg, die toch volgens den ligger der wegen in die gemeente loopt van de Beekbrug af tot het koetshuis van den Heiligenberg, en verder van dat koetshuis tot den Leusbroekerweg.

Met Zwartesteeg, als plaatselijke benaming, wordt niet bedoeld de Zwarteweg, maar de buurt, vroeger omschreven. En eindelijk werd de onbillijkheid der nu geheven heffing door 't gemeentebestuur weersproken. Aan de aanschrijving van Ged. Staten, om den tolboom op den Heiligenbergerweg, als aldaar in strijd met art. 56 van het Reglement op de wegen gesteld, van daar te verwijderen, gaven Burg. en Weth. dan ook geen gevolg.

In dezen stand der zaak, hebben Ged. Staten bij adres van 16 Febr. ll., de beslissing des Konings op grond van art. 148 der Prov. wet ingeroepen. Zij meenen dat hier een geschil van bestuur tusschen hun collegie en het gemeentebestuur van Leusden bestaat, omdat de beslissing daarin afhankelijk is van de strekking van het door den Raad genomen en door den Koning goedgekeurd besluit van tolheffing en alzoo van de beantwoording der vraag, of Burg. en Weth. aan dat raadsbesluit wel in denzelfden zin uitvoering hebben gegeven als waarin het door den Koning werd goedgekeurd. Ged. Staten hebben te eerder gemeend Zijner Majesteits beslissing te moeten inroepen, omdat ook volgens art. 14 van het Kon. besluit van 10 Mei 1820 n°. 2 hun collegie belast is met het toezigt, dat bestaande tolheffingen zonder speciale autorisatie des Konings niet verhoogd of veranderd worden.

Wat de zaak zelve betreft, voeren Ged. Staten nog het een en ander aan ter wederlegging van het beweerde door het gemeentebestuur. Zij erkennen dat in den ligger van de openbare wegen der gemeente Leusden, in 1870 herzien, even als in den oorspronkelijken van 1854, de grindweg van de Beekbrug tot het koetshuis van den Heiligenberg en de straatweg van daar langs het voormalig regthuis tot aan den Leusbroekerweg onder denzelfden naam van Hamersveldschen weg wordt aangeduid; maar tevens beweren zij, dat volgens het in die streken heerschend spraakgebruik onderscheiden wordt:

a. de weg van de Beekbrug naar voormeld koetshuis;

b. de weg van daar naar het voormalig regthuis, meer speciaal als Heiligenbergerweg en soms ook als Zwarte steeg bekend, en

c. den Hamersveldschen weg, van het voormalig regthuis tot aan den Leusbroekerweg.

Die benamingen werden dan ook in het adres van den gemeenteraad en in de verdere stukken, betrekkelijk het in 1865 verleende provinciale subsidie, gebezigd, en die terminologie moet dienvolgens ook geacht worden bij de regeling der tolheffing in 1866 te zijn gevolgd. Hetzij echter in het raadsbesluit van 1866 onder Zwartesteeg verstaan moet worden òf de Heiligenbergerweg òf het voormalig regthuis òf wel de door B. en W. bedoelde buurt, naar het gevoelen van Ged. Staten staat het in ieder geval vast, dat ook buiten de aangewezen plaats op den Hamersveldschen weg, nl. „tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Catholieke kerk" een tolboom is geplaatst, daar men den bestreden tolboom op den Heiligenbergerweg, van de R. C. kerk af niet bereikt vóór dat men aan dat huis of die buurt of dien straatweg — welke daarvan ook de Zwartesteeg zijn moge — gekomen is, maar eerst nà het voormalig regthuis voorbij die buurt reeds tot vóór het laatste huis daarvan door, en laatstbedoelden weg eenige schreden te zijn opgegaan.

In eene uitvoerige memorie, door B. en W. der gemeente Leusden aan den Raad

van State ingezonden, nadat deze zaak bij de Afdeeling voor de geschillen van bestuur was aanhangig geworden, wordt het door hen ingenomen standpunt nader verdedigd. Voor zooveel de hierboven vermelde historische bijzonderheden betreft, worden deze in die memorie aangevuld met de mededeeling, dat reeds van den beginne af nabij of op het vereenigingspunt der vier wegen twee tolboomen werden geplaatst, ter zelfder plaatse, waar nu nog staan die, welke hiervoor als de zuidelijke en de middenste zijn vermeld. Die plaatsing wordt geacht in overeenstemming te zijn met het besluit van tolheffing, waarin geen sprake is van een bepaald getal slagboomen maar van slagboomen. Beide slagboomen golden echter voor één; voor het passeren, hetzij van één daarvan hetzij van beide, werd slechts één tolgeld betaald. Het gevolg van die plaatsing was, dat zij, die van den Asschatter weg — tot 1873 zandweg — kwamen, ook dan indien zij naar den Heiligenberg reden, of omgekeerd, den tol moesten voldoen. Hieruit blijkt, volgens het gemeentebestuur, van de bedoeling om tol te heffen voor het gebruik van beide straatwegen (den Heiligenberger en den Hamersveldschen weg), hetzij ze geheel of gedeeltelijk werden gebruikt. Naar den toenmaligen toestand echter, behoefden zij, die van den zoo geheeten Zwartenweg — destijds ook zandweg — afkomende, zich bewogen in de rigting naar Heiligenberg, geen tol te voldoen; aldus werd de heffing, volgens B. en W. uitgevoerd, omdat van laatstbedoelde verbinding weinig gebruik werd gemaakt. Dit veranderde, toen de dus genoemde Zwarteweg bestraat was, en er bestond geene enkele reden, zeggen B. en W., waarom tusschen Heiligenberg en den Asschatterweg wel, maar tusschen Heiligenberg en den Zwartenweg geen tol zou zijn verschuldigd. Daar allen moesten gelijk staan, werd de noordelijke slagboom, aan het begin van den Heiligenbergerweg, in 1876 bij de twee andere nabij die plaats gevoegd.

Dat die in 1876 geplaatste tolboom op den Heiligenbergerweg staat, wordt in de memorie van het gemeentebestuur „volkomen waar” genoemd, maar niet afdoende geacht, zoolang niet is uitgemaakt dat die boom niet staat tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Cath. kerk. Dat de Heiligenberger weg ook wel Zwartesteeg zou heeten, gelijk Ged. Staten uit een paar kaarten afleiden, is volgens B. en W. onjuist. Zij houden vol, dat met Zwarte steeg in de verschillende besluiten, in hun verband genomen, bedoeld is de buurt of plaats, waar de meergenoemde vier wegen zich vereenigen en die ook steeds als zoodanig is bekend geweest. Behalve op de boven reeds vermelde plaatselijke benamingen van „Groote” en „Kleine Zwarte steeg”, wijzen zij er op, dat de herberg, naast de „Kleine Zwarte steeg”, doch aan den zoogenaamden Zwarten weg gelegen, ook blijkens het uithangbord is „de Zwarte steeg.” Dat de buurt of plaats ook vroeger reeds als Zwarte steeg bekend was, leiden B. en W. af uit den inhoud van de Renovatie en Ampliatie der schouwcedul van Hamersveld, Snorrenhoef en Aschat dd. 14 Junij 1792 (te vinden in het Vervolg op het Groot Utrechtsch Placaatboek, deel II fo. 502). Daartoe beroepen zij zich ook op eene door hen overgelegde acte van scheiding van 1840, waarin de Zwarte steeg als standplaats van den instrumenterenden notaris en als woonplaats der getuigen wordt vermeld.

Ook ten aanzien van den Zwarten weg, door B. en W. telkens als zoogenaamde Zwarteweg vermeld, verkeeren, volgens hunne meening, Gedep. Staten in

dwaling, daar als zoodanig eigenlijk alleen bekend zou zijn de zandweg van Amersfoort naar Heiligenberg.

Uit een en ander wordt in de ingezonden memorie afgeleid, dat daarmede — om de eigen woorden van dat stuk te herhalen — „het geschil beslist” is, want dan — zoo luidt de memorie — „staat de slagboom niet op den Zwarten weg, zoo als Ged. „Staten dien noemen, maar aan de Zwarte steeg (niet de Heiligenbergerweg) en daar „mag het gemeentebestuur slagboomen plaatsen.”

B. en W. eindigen hunne uitgebreide memorie met een betoog, dat de plaatsing van den bestreden tolboom niet is eene ontduiking van de voorwaarde van 1875 en tevens niet is een onbillijke, maar integendeel een allezins billijke maatregel, die gehandhaafd behoort te worden.

Voor het Gemeentebestuur van Leusden treedt als gemagtigde op de heer Mr. J. VAN LEEUW, adv. en proc. te Amersfoort.

Voorts beantwoordt hij eenige vragen, hem door den Staatsraad SMIDT gedaan.

III. het geschil tusschen *den Gemeenteraad van Hoogezand en Gedeputeerde Staten van Groningen wegens het onderhoud van eene brug.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Het geschil tusschen den Gemeenteraad van Hoogezand en Gedeputeerde Staten van Groningen, welks overweging bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, aanhangig werd gemaakt krachtens Zr. Ms. magtiging van 8 Maart ll. n^{0}. 23, heeft betrekking tot een brug, die onder den naam van Bouthuisterbrug, op de grens tusschen de gemeenten Hoogezand en Sappemeer, over het Winschoterdiep gelegen is, voor de noordelijke helft op het gebied der eerste, voor de zuidelijke op dat der laatste, en evenzoo in ieder harer op den ligger en het kohier der wegen en voetpaden voorkomende, met aanwijzing van volmagten als onderhoudspligtigen.

Het blijkt, dat de eigendom dier brug aan de eigenaren toekomt van nabij liggende landen en gronden, en dat haar onderhoud laatstelijk door die eigenaren geregeld is bij willekeur of overeenkomst van 9 October 1830, van welke geregistreerde acte een afschrift onder de stukken voorhanden is.

Het blijkt echter tevens, dat met of omstreeks 1879 dat onderhoud is gestaakt, naar mag gesteld worden uit ongezindheid van die van Hoogezand;

dat de brug dientengevolge in vervallen toestand geraakt is; en dat zij in de maand Augustus des vorigen jaars zoo van de Noord- als van de Zuidzijde, ter voorkoming van ongelukken, voor de passage is afgesloten.

Ged. Staten van Groningen hebben, nadat hun op deskundig rapport gebleken was dat de kosten van herstel ongeveer *f* 2210 zouden bedragen, daarop de collegiën van Burg. en Weth. van Hoogezand en Sappemeer uitgenoodigd om aan de Raden hunner gemeenten in overweging te geven respectievelijk de helft dier som op de gemeentebegrootingen voor 1882 uit te trekken. Sappemeer heeft daaraan voldaan.

Hoogezand heeft geweigerd, hoofdzakelijk op grond dat de brug geheel in onderhoud zou behooren aan Sappemeer.

Ged. Staten hebben daarop, „overwegende, dat de ligger en het kohier der wegen, „door den Gemeenteraad van Hoogezand vastgesteld den 31 Julij 1874 en den 27 „Mei 1875 en door hun collegie goedgekeurd den 19 Maart en 3 Julij 1875, het „tegendeel aanwijzen; en al ware dit ook niet het geval, dan nog Burg. en Weth. „niet ontheven zouden zijn van de zorg voor de veiligheid en bruikbaarheid van de „noordelijke helft der brug, naardien die in hunne gemeente is gelegen;

„met het oog op art. 179*h* der Gemeentewet en op de bepalingen van het Provin„ciaal Reglement op het toezigt der wegen in Groningen, goedgekeurd bij Zr. Ms. „besluit van 19 Maart 1880 n°. 9; goedgevonden krachtens art. 212 der Gemeentewet, „bij resolutie van 13 Januarij 1882 n°, 33 2e afd.:

„te besluiten om: 1°. aan Hoofdstuk VIII der uitgaven van de begrooting der „gemeente Hoogezand voor 1882 toe te voegen: „Art. 18 voor het herstellen der „noordelijke helft van de zoogenaamde Bonthuisterbrug over het Winschoterdiep „*f* 1105; 2°. den Raad uit te noodigen de noodige middelen tot dekking dier uitgaven „voor te dragen; en 3°. de begrooting inmiddels te houden in advies."

Tegen die resolutie heeft de Raad van Hoogezand bij adres, op 7 Februarij ll. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen, zich in beroep voorzien bij Z. M.

Zonder de noodzakelijkheid van het door Ged. Staten om redenen van veiligheid verlangde herstel der brug tegen te spreken of te betwijfelen zelfs, voert dat adres, onder meer waarvan in dit verslag geen melding behoeft gemaakt te worden, — als grond van appel alleenlijk dit aan, dat de bedoelde brug niet zou zijn een der in art. 179*h* der Gemeentewet bedoelde objecten, bestemd tot gemeene dienst voor allen, doch een particuliere brug, die het regtmatig eigendom is van een betrekkelijk klein getal ingezetenen van Hoogezand en Sappemeer, door wie zij, naar het adres er bijvoegt, wordt onderhouden, maar ook eenvoudig kan worden weggebroken.

Gedeputeerde Staten van Groningen ter zake gehoord hebben bij hunne missive van 24 Februarij ll. n°. 119, 2e afd., er op gewezen, dat het niet de vraag is of en bij wie de quaestieuse brug in particulier eigendom is, maar alleen of zij uit krachte harer bestemming tot de publieke dienst behoort; en of mitsdien het Provinciaal Reglement op het toezigt op de wegen op haar van toepassing is. En die vraag, zeggen Ged. Staten, heeft de Gemeenteraad zelf toestemmend beantwoord, door haar voor de helft, die op zijn gebied ligt, op den ligger en het kohier te brengen en jaren achtereen aan de schouwing van Burg. en Weth. te onderwerpen; geheel teregt, naar Gedeputeerde Staten er bijvoegen, als liggende die brug over een publiek vaarwater en aan weerszijden aan openbare wegen aansluitende.

Gedeputeerde Staten adviseren op dien grond tot afwijzing van het beroep.

Bij den Raad van State zijn, nadat deze zaak aanhangig was gemaakt, nog ingekomen:

1°. eene missive van den Raad der gemeente Hoogezand, waarbij, onder overlegging van eene schetsteekening der localiteit en van een afschrift der

boven gememoreerde overeenkomst van 1830, nog wordt aangedrongen op hetgeen de Raad noemt het onbillijke, ja onwettige, hierin gelegen, dat een privaat eigendom als de Bonthuisterbrug is, die vroeger alleen voor een dertigtal particulieren diende, nu geëxploiteerd wordt als een object voor de algemeene dienst bestemd, en ten gerieve der communicatie voor de ingezetenen van Sappemeer, Zuidbroek, Noordbroek, Slochteren, Schildwolde, Hellum, Siddeburen en Appingadam met het spoorwegstation Hoogezand—Sappemeer;

en 2°. eene antidotale memorie van het Gemeentebestuur van Sappemeer, waarbij nog is gevoegd een afdruk van een adres door dat Collegie ten vorigen jare aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gerigt, houdende verzoek om herstel van de vóór 1813 bestaan hebbende grensscheiding tusschen Hoogezand en Sappemeer, volgens welke de brug in haar geheel onder het gebied zou vallen van Sappemeer en door Sappemeer alléén in het geheele onderhoud zou worden voorzien.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Dertiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 19 *April* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 1 April 1882, n°. 16, houdende beschikking op het adres van *de vennootschap onder de firma "van Veen, Fock en Kuyper" te Bussum, dd.* 13 *December* 1881, *houdende beroep van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van* 30 *November* 1881, *waarbij aan voornoemde vennootschap vergunning is geweigerd tot het oprigten eener fabriek tot het vervaardigen van briquetten, malen van cacao, specerijen, krijt of dergelijke artikelen, door stoom gedreven.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 113).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het adres van de vennootschap onder de firma "van Veen, Fock

en Kuyper" te Bussum dd. 13 December 1881, houdende beroep van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Bussum van 30 November 1881, waarbij aan voornoemde vennootschap vergunning is geweigerd tot het oprigten eener fabriek tot het vervaardigen van briquetten, malen van cacao, specerijen, krijt of dergelijke artikelen, door stoom gedreven;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Maart 1882 nº. 14;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 29 Maart 1882 nº. 47, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat de firma van Veen, Fock en Kuyper, te Bussum, aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente vergunning heeft gevraagd tot het vestigen eener fabriek voor de vervaardiging van briquetten, het malen van cacao, specerijen, krijt of dergelijke artikelen, door stoom gedreven, op het perceel kadastraal bekend als sectie A, nº. 1142 gedeeltelijk (oud nummer 1275 westelijk gedeelte);

dat, nadat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* nº. 95) gehouden vergadering van verschillende zijden bezwaren tegen het toestaan der vergunning waren ingebragt, Burgemeester en Wethouders, op gronden aan art. 11 dier wet ontleend, afwijzend op het verzoek hebben beschikt bij besluit van 30 November 1881;

En dat appellante bij haar in den hoofde dezes vermeld adres daartegen bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat volgens art. 5, 1º. der genoemde wet bij het verzoek om vergunning moet worden overgelegd eene naauwkeurige beschrijving in dubbel van de plaats waar de inrigting zal worden gesteld, eene opgave van hetgeen in die inrigting zal worden verrigt, vervaardigd of verzameld, benevens van de beweegkracht, die daarbij wordt aangewend;

dat dit voorschrift strekt, zoowel om het verzoek te kunnen beoordeelen alsook om, bij inwilliging, in verband met art. 9 al. 2 der wet, waarbij de aanhechting van genoemd stuk aan de vergunning is voorgeschreven, later te kunnen nagaan, of de inrigting in overeenstemming met de verleende vergunning gemaakt en binnen de perken dier vergunning bepaald wordt;

dat derhalve het voorschrift van art. 5 stiptelijk behoort te worden nageleefd;

Overwegende nu, dat in casu behalve de teekeningen, die strekken moesten ter voldoening aan art. 5, 2º., bij het oorspronkelijk verzoek niets is overgelegd;

dat alzoo aan het stellige voorschrift van art. 5, 1º. niet is voldaan;

dat bovendien niet eenmaal in het adres zelf zoodanige gepraeciseerde gegevens voorkomen, als — gesteld al zulks ware geoorloofd, — geacht zouden kunnen worden aan die wetsbepaling naar haren zin en bedoeling te beantwoorden;

dat daarbij toch gesproken wordt van "eene door stoom gedrevene fabriek tot het vervaardigen van briquetten, het malen van cacao, specerijen, krijt of dergelijke artikelen;"

dat die uitdrukking — bij de onbestemdheid van het woord briquetten en het gemis van alle opgave omtrent de grondstoffen harer zamenstelling, alsmede bij de onbepaalde strekking van de woorden: "of dergelijke artikelen" in verband met de voorafgaande,

reeds geheel heterogene artikelen: cacao, krijt en specerijen, — de gegevens niet oplevert, die onmisbaar zijn tot juiste beoordeeling vóór en tot oefening van toezigt ná de oprigting der, ook zonder eenige beperking omtrent de aan te brengen stoomkracht, aangevraagde fabriek;

dat het ingediende verzoek dus voor toewijzende of afwijzende beschikking onvatbaar was;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het aangevallen besluit van het Gemeentebestuur van Bussum van 30 November 1881, te verklaren, dat omtrent het verzoek van adressante, zooals het aan Burgemeester en Wethouders gedaan is, door hen geene beslissing had kunnen worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 1 April 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

II. *Vervallen van het beroep van den Raad der gemeente Wissekerke, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van* 30 *December* 1881, n°. 6883/22, *betreffende de regeling der jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school in die gemeente.*

De Voorzitter deelt mede, dat nog ingekomen is de volgende missive:

Ministerie van
Binnenlandsche Zaken.

N°. 1267, Afd. O.

's Gravenhage, 5 April 1882.

Krachtens magtiging van 31 Maart jl. n°. 20, heb ik de eer namens den Koning U HoogEdelGestrenge te verzoeken mij de stukken terug te zenden in zake het beroep

Aan
den heer Vice-President van den Raad van State,
Voorzitter van de afdeeling voor de geschillen van bestuur.

van den Raad der gemeente Wissekerke, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 30 December 1881 n⁰. 6883/22, betreffende de regeling der jaarwedde van het hoofd der openbare lagere school in die gemeente, welk geschil ten gevolge van het raadsbesluit van 3 Maart jl. is vervallen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
HUBRECHT.

Aan de orde is:

III. het beroep van den *Raad der gemeente Hardinxveld tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 20/24 *December* 1881 n°. 45, *waarbij deze hunne goedkeuring aan de begrooting dier gemeente voor* 1882 *hebben onthouden.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken met zijn schrijven van 1 Maart 1882 n⁰. 1206 afd. B. B,, bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep van den Raad der gemeente Hardinxveld tegen het besluit van Gedep. Staten van Zuidholland van 20/24 December 1881 n°. 45, waarbij dezen hunne goedkeuring aan de begrooting dier gemeente voor 1882 hebben onthouden.

Het bezwaar van Ged. Staten betreft den post der begrooting, waarbij als crediet-subsidie aan het Burgerlijk Armbestuur eene som van *f* 2350 in uitgaaf wordt uitgetrokken.

De moeijelijkheden telken jare van de zijde van Ged. Staten bij de behandeling der gemeente-begrooting ten aanzien van het subsidie ondervonden, hebben het Gemeentebestuur op de gedachte gebragt, jaarlijks aan het armbestuur niet een vast bedrag te verleenen, maar eene som bij wijze van crediet. Wordt toch eene vaste som verleend, dan moet die tot het volle bedrag worden uitbetaald, onverschillig of de uitkomsten van het jaar gunstig of ongunstig zijn, waarvan afwisselende batige saldo's het gevolg zijn, die tot vermindering of vermeerdering van het op volgende begrootingen te verleenen subsidie leiden, en aanleiding geven tot moeijelijkheden omdat Ged. Staten zich steeds tegen vermeerdering van het subsidie verzetten. Door het subsidie telkens slechts als crediet te verleenen en daarvan niet meer uit te betalen dan blijken zal werkelijk benoodigd te zijn, zullen de batige saldo's verdwijnen en de grond worden weggenomen die tot bedenking bij Ged. Staten aanleiding geven kan.

Burg. en Weth. deelden dit denkbeeld aan het Armbestuur mede. Het vond niet bij al zijne leden evenveel instemming. Enkelen hunner hadden er bezwaar tegen, aldus prijs te geven den lang door het Armbestuur gekoesterden wensch om den subsidiepost, tot een zeker minimum gebragt, door het surplus der saldo's geholpen, meer en

meer een constant cijfer op de gemeentebegrooting te doen innemen, in dier voege dat de batige saldo's der rekeningen van het Burgerlijk Armbestuur een reservefonds zouden vormen, groot genoeg om aan dat minimum-subsidie voor verscheidene jaren stabiliteit te waarborgen. Die zelfde leden konden ook niet toegeven, dat een crediet-post voor Ged. Staten dezelfde waarde zou hebben ter uitvoering van art. 61 der Armenwet als een subsidiepost; dat Collegie had altijd de bevrediging van het bij dat wetsartikel voorgeschreven toezigt gezocht in de vergelijking van het batig saldo der armenrekening met den subsidiepost der zich daarbij aansluitende begrooting. Niettegenstaande deze bedenkingen van enkele zijner leden, besloot evenwel het Armbestuur, in plaats van een subsidie zoo als ten vorigen jare was verleend en wel tot een bedrag van *f* 2420, thans op zijne begrooting voor 1882 onder de ontvangsten uit te trekken een „crediet uit de gemeentekas, toegestaan tot een bedrag van *f* 2400." Op die begrooting werden de onderstandskosten, die bij de vorige begrooting op *f* 2565 waren uitgetrokken, met *f* 85 verhoogd en dus op *f* 2650 geraamd, terwijl de overige uitgaven nagenoeg op hetzelfde bedrag als in het vorige jaar waren gesteld.

De Gemeenteraad hechtte hieraan zijne goedkeuring en nam den 6 Sept. een besluit, waarbij hij: „Gelet op de artt. 59 en 60 der Armenwet; overwegende *a.* dat uit de „rekening en verantwoording (over 1880) zoowel als uit de begrooting voor 1882 „blijkt de volstrekte noodzakelijkheid van ondersteuning uit de gemeentekas; *b.* dat „buiten die ondersteuning als hoofdbron van inkomsten alle andere bijdragen, die „kunnen worden geraamd, in de begrooting der instelling zijn opgenomen; *c.* dat het „Burgerlijk Armbestuur daarbij zooveel mogelijk in het oog houdt de bedoeling der „armenwet, zooals deze in verscheidene besluiten van Ged. Staten is uiteengezet"; besluit: de begrooting van het burgerlijk armbestuur goed te keuren en op de gemeentebegrooting voor 1882 uit te trekken een crediet van *f* 2400, onder bepaling dat daaruit bij wijze van subsidie achtereenvolgens zooveel zal worden geput als zal blijken onvermijdelijk en noodzakelijk te zijn om in de behoefte der armenzorg te voorzien.

Ged. Staten, mededeeling van dat besluit ontvangen hebbende, gaven aan Burg. en Weth. te kennen, dat bij hen ernstig bezwaar bestond om op de begrooting voor 1882, onder welke benaming ook, eene uitgaaf toe te laten, die — in strijd met den uitgedrukten wil van den wetgever — uit de gemeentemiddelen een bedrag van *f* 2400 ter beschikking van het burgerlijk armbestuur zou stellen. De wetgever heeft gewild, dat de volstrekte noodzakelijkheid van het subsidie mede zou worden bewezen door de rekening van het laatst afgeloopen dienstjaar en met het oog op de uitgaven van dat jaar, uit de rekening blijkende, behoorden de uitgaven voor 1882 aanmerkelijk lager te worden geraamd.

Naar aanleiding van dit schrijven van Ged. Staten heeft het Armbestuur, in overleg met Burg. en Weth., eenige uitgaven met een gezamenlijk bedrag van *f* 50 verminderd en de som van *f* 2400 alzoo tot *f* 2350 teruggebragt. De post voor bedeeling in geld kon naar zijn oordeel niet verminderd worden, omdat dit artikel rust op vaste gegevens, namelijk de bedeeling in geld op weeklijsten; welke vaste gegevens te minder konden worden prijs gegeven, wijl in den naderenden winter en de schaarschte van arbeid

te verwachten is, dat die weeklijsten eer zullen vermeerderen dan verminderen.

Door het Armbestuur is opgemaakt en bij de stukken gevoegd eene lijst van de bedeelden en het bedrag aan elk wekelijks toegelegd. De bedeelden zijn weduwen, hoog bejaarde of gebrekkige lieden. Het gezamenlijk bedrag beloopt wekelijks voor de 40 posten *f* 45.90.

De Gemeenteraad heeft dientengevolge bij besluit van 11 October, den credietpost van *f* 2400 tot *f* 2350 verminderd.

Een afzonderlijk raadsbesluit tot toekenning van dat subsidie werd, volgens schrijven van Burg. en Weth. van 31 Maart 1882, niet noodig geoordeeld omdat in de vergadering van 6 September, een gemotiveerd, bij de artt. 59 en 60 der Armenwet bedoeld, raadsbesluit was genomen.

Ged. Staten verklaarden na onderzoek der begrooting, dat zij in verband met de rekening van het burgerlijk armbestuur over 1880 in geen geval een hooger cijfer dan van *f* 1850 wegens subsidie op de begrooting konden toelaten. Maar de gemeenteraad volhardde bij zijn besluit.

Daarop hebben Ged. Staten bij hunne resolutie van 20/24 December 1881 aan de gemeentebegrooting voor 1882 hunne goedkeuring onthouden. Ged. Staten gaan bij deze resolutie uit van de beschouwing, dat de Raad in zijn besluit van 11 Oct. aan het armbestuur een subsidie van *f* 2350 voor de dienst van 1882 heeft toegestaan.

Naar hun oordeel is echter de noodzakelijkheid van dat subsidie niet gebleken. Bij een totaal toch der uitgaven in 1880 à *f* 2291.07 worden die voor 1882 geraamd op *f* 2817.83½, dus *f* 526.76½ hooger, en terwijl de onderstandskosten in 1880 hebben bedragen *f* 2158.15 wordt daarvoor voor 1882 eene som van *f* 2620 geraamd.

Ged. Staten wijzen er verder op dat de rekeningen van het armbestuur over 1878, 1879 en 1880 respectievelijk sluiten met een batig saldo van *f* 255.82, *f* 403.65½ en *f* 705.21, een steeds opklimmend cijfer; dat blijkens de toelichting der begrooting van het armbestuur de wensch bestaat, uit die saldo's een reservefonds te vormen, groot genoeg om aan het subsidie voor verscheiden jaren stabiliteit te waarborgen, en dat het dus duidelijk is, dat het gemeentesubsidie kunstmatig wordt opgevoerd om uit gemeentegelden een armenfonds te stichten, hetgeen door Ged. Staten niet kan worden toegelaten.

Tegen het besluit van Ged. Staten heeft nu de Gemeenteraad bij Z. M. voorziening gevraagd. In zijn adres beweert hij, dat Ged. Staten bij de beoordeeling van het subsidie te uitsluitend hebben gelet op de uitkomsten van de rekening van het laatst gesloten dienstjaar, maar dat evenzeer op de begrooting voor het volgend dienstjaar en de daarbij geraamde uitgaven moet worden gelet; dat de werkelijke behoefte met het oog op de bestaande toestanden niet te hoog is geraamd, zooals blijken kan uit de overgelegde lijst van de wekelijks bedeelden. De batige saldo's der afgesloten rekeningen zijn volgens adressant een gevolg van de zich in de laatste jaren krachtig geuit hebbende particuliere liefdadigheid, waarop in de door Burg. en Weth. uitgebragte verslagen omtrent de werking der armenwet met ingenomenheid kon worden gewezen, omdat daardoor, ondanks de in die jaren heerschende strenge winters, geen enkele gulden behoefde bedeeld te worden boven de gewone alimentatie; een Arm-

bestuur mag echter op die liefdadigheid niet anticiperen en niet onvoorbereid een welligt ongunstig dienstjaar tegemoet gaan; en vermits thans de wekelijksche bedeelingen een cijfer van *f* 45 bedragen, zal de rekening over 1881 geen batig saldo van eenige beteekenis opleveren. De adressant geeft voorts zijne bevreemding te kennen, dat Ged. Staten hunne beslissing ook hierop gronden, dat het in confesso zou zijn dat het subsidie wordt opgevoerd om uit gemeentegelden een armenfonds te stichten, terwijl blijkens de toelichting op de armenbegrooting de meening van die leden van het Armbestuur, die een reservefonds wenschten, door de meerderheid niet is gedeeld, en door den Raad ook geoordeeld wordt in strijd te zijn met de beginselen der armenwet, waarom hij tot een maatregel heeft besloten, waardoor de rekeningen van het Armbestuur over volgende jaren zonder batige saldo's zullen sluiten; de overweging van Ged. Staten, dat die rekeningen over 1878-80 een steeds klimmend cijfer als batig saldo aantoonen, verliest alzoo veel van haar kracht. Adr. verzoekt op deze gronden dat Z. M. het besluit van Ged. Staten gelieve te vernietigen en de gemeentebegrooting voor 1882 goedkeure.

In hun ambtsberigt op dit adres wijzen Ged. Staten er op, dat werkelijk hier wel noodzakelijkheid bestaat om op de uitkomsten der afgeloopen dienst te letten, omdat daaruit blijkt, dat in 1879 bij een totaal der uitgaven van *f* 2417.65½ het subsidie uit de gemeentekas *f* 2520, in 1880 bij een totaal der uitgaven van *f* 2291.07 het subsidie insgelijks *f* 2520 heeft bedragen; dus in elk dier jaren heeft het subsidie het totaal der uitgaven aanmerkelijk overtroffen, terwijl de wet wil, dat alleen bij volstrekte noodzakelijkheid de gemeentemiddelen tot armenzorg zullen worden aangewend. De poging om het toetsen van de noodzakelijkheid van het subsidie aan de uitkomsten van afgeloopen dienstjaren door Ged. Staten te voorkomen, door niet een vast subsidie maar een credietsubsidie op de begrooting uit te trekken, kan naar het oordeel van Ged. Staten geene verandering in de zaak brengen. De wet onderscheidt niet en dus moet ook bij een credietsubsidie de noodzakelijkheid door de uitkomsten van het laatst afgeloopen dienstjaar worden gestaafd. Juist het beroep op de vaste wekelijksche bedeelingen overtuigen Ged. Staten, dat in de gemeente Hardinxveld de burgerlijke armenzorg niet overeenkomstig de bedoeling van den wetgever geschiedt en meer het karakter van liefdadigheid draagt. Aan de begrooting van het Armbestuur hebben Ged. Staten daarom minder gehecht, omdat de uitkomsten der vorige diensten, blijkbaar uit de batige saldo's, hebben getoond, dat de ramingen het volstrekt noodzakelijke verre overschrijden. Ged. Staten doen ten slotte opmerken, dat niet de minste grond is aangevoerd voor de vrees, als zoude de particuliere liefdadigheid, die zich in den strengen winter van 1880 zoo krachtig uitte, niet bij buitengewone behoeften hare schoone taak andermaal vervullen, terwijl toch met het oog op mogelijke, doch onvoorziene omstandigheden niet reeds bij voorbaat fondsen behoeven te worden beschikbaar gesteld.

De burgemeester van Hardinxveld, Mr. P. Dozy, licht het beroep toe en beantwoordt eenige vragen, door de Staatsraden Verniers van der Loeff, de Vries en Smidt tot hem gerigt.

IV. Verzoek van *C. Barre Snelleman, eervol ontslagen commies tweede klasse bij 's Rijks belastingen, wonende te Berkel, strekkende om, met herziening van het Kon. besluit van* 8 *Januarij* 1881, *n°.* 7, *waarbij hem, met ingang van* 1 *October* 1880, *een pensioen van f* 328 *werd verleend, zijn pensioen nader te regelen.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zijner Majesteits magtiging is door den Minister van Financiën, bij missive van 20 Maart 1882 n°. 35, Gen. Thesaurie, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een verzoek van C. Barre Snelleman, eervol ontslagen commies 2e klasse bij 's Rijks belastingen, wonende te Berkel, strekkende om met herziening van het Kon. besluit van 8 Jan. 1881 n°. 7, waarbij hem met ingang van 1 Oct. 1880 een pensioen van *f* 328 werd verleend, zijn pensioen nader te regelen met toepassing van art. 3*b* en art. 9 der wet betreffende de burgerlijke pensioenen.

Adressant beweert regt te hebben op de bij genoemde artikelen bepaalde verhooging van pensioen, op grond, dat hem in de maand Junij 1875, terwijl hij in dienst werkzaam was in de goederenloods van 't station van den Rijnspoorweg te Rotterdam, een steekwagen met balen koffij op den regtervoet is gevallen, waardoor eene ernstige ontwrichting van dien voet is ontstaan, die nimmer geheel is genezen, en daarop in Mei 1879, terwijl hij in zijne betrekking werkzaam was bij de zoogenaamde Frankforter en Keulsche beurten te Rotterdam, is gevolgd, dat zijn steeds lijdende voet op nieuw door een steekwagen is overreden, tengevolge waarvan de aandoening van het voetgewricht zoodanig verergerde, dat hij als ongeschikt voor verdere diensten met ingang van 1 Oct. 1880 eervol ontslag verkreeg.

De Raad van toezigt op het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren was van meening, dat adressants ongeschiktheid niet kon worden beschouwd het gevolg te zijn van eene met gevaar gepaard gaande dienstverrigting, waaraan art. 3*b* der wet het verhoogde pensioen verbindt, daar het rijden van een handwagen over den voet van den beambte in een druk gedeelte der stad aan onvoorzigtigheid of ongeluk moge te wijten zijn, maar niet kan worden toegeschreven aan omstandigheden als de wet op het oog heeft. In overeenstemming met dit advies, werd op voordragt van den Minister van Financiën bij bovenaangehaald Kon. besluit aan adressant het gewone pensioen op grond van art. 5 der wet toegekend, als geen regt kunnende doen gelden op het buitengewone pensioen, in art. 9 der wet bedoeld.

Blijkens een bij de stukken overgelegd rapport, was des Ministers voordragt daarop gegrond, dat behalve een ander in 1866 voorgekomen doch niet verder besproken ongeval, dat van 1875 buiten aanmerking moet blijven, daar adressant daarna nog vijf jaar in dienst is gebleven, en het verhoogde pensioen volgens de wet slechts kan worden toegekend aan ambtenaren, die ten gevolge van met gevaar gepaard gaande dienstverrigtingen, wonden of gebreken bekomen, die hen volstrekt ongeschikt maken den Staat langer te dienen; en dat wat het voorval van 1879 betreft, ook dit niet in aanmerking kan komen, omdat volgens art. 3 letter *b* der pensioenwet de dienstverrigting, waaronder het ongeluk plaats vond, op zich zelve beschouwd, gevaarlijk moet zijn of met gevaar gepaard gaan, en de dienst aan de Frankforter beurt te Rotterdam

als zoodanig niet eene gevaarlijke dienstverrigting kan worden genoemd. Het is den Minister voorgekomen, dat hier aan een ongeluk moet worden gedacht, hetwelk natuurlijk te allen tijde ook buiten de dienst kon plaats vinden, en dat dit ook nog bevestigd wordt door de overgelegde geneeskundige verklaringen, die eenstemmig de oorzaak der ongeschiktheid aan laatstbedoeld ongeluk alleen in verband met het voorval van 1875 toeschrijven.

De bedoelde geneeskundige verklaringen en verdere stukken, omtrent des adressants diensten, op een bijgevoegden inventaris vermeld, zijn bij het verzoekschrift overgelegd.

In eene uitgebreide, aan deze Afdeeling ingediende memorie, heeft adressant de gronden van zijn verzoek nader uiteengezet. Ten onregte wordt, volgens hem, het verband tusschen de beide ongevallen van 1875 en 1879 verbroken en ieder daarvan te veel op zich zelf beschouwd.

Dat van 1879 zou hem niet volstrekt ongeschikt hebben gemaakt, den Staat langer te dienen, indien het hem bij volmaakt gezonde voeten ware overkomen. De natuur zelve rekent echter wel met dat verband. Het is voor ieder begrijpelijk, dat een ligchaamsdeel, hetwelk eenige jaren geleden ernstig ontwricht is en nooit geheel in normalen toestand teruggekeerd, door eene nieuwe verwonding geheel anders wordt aangedaan dan wanneer er nooit iets aan ontbroken had. Adressant voert aan, dat hij door het ernstige ongeval van 1875 eigenlijk reeds ongeschikt was geworden voor de dienst, die hij in zijne betrekking te verrigten had, maar niet volstrekt ongeschikt zijnde, was hij, na zijne halve genezing, de dienst, zoo goed als het ging, blijven vervullen, terwijl de beweging, die het zieke ligchaamsdeel bij die dienst gestadig verrigten moest, de slepende ontsteking telkens op nieuw deed uitbreken, totdat het ongeval van 1879 zijne ongeschiktheid voor de dienst, die eigenlijk reeds sinds 1875 bestond, tot eene volstrekte gemaakt heeft. Wordt alzoo het onderling verband der feiten onloochenbaar geacht; wat het gevaarlijke der dienstverrigtingen op zich zelve betreft, wijst adressant op het vrijgevig karakter van het bepaalde in art. 3*b* der wet, waar niet gevorderd wordt dat de dienstverrigtingen op zich zelve gevaarlijk zijn, maar alleen dat ze met gevaar gepaard gaan, wat ten zijnen aanzien het geval was, indien hij de noodige oplettendheid wijdde aan de hem toevertrouwde belangen. Ten slotte wordt in de ingezonden memorie gewezen op het Kon. besluit van 29 Dec. 1874 n°. 8 (XV, 14) hetwelk een gelijksoortig geval zou betreffen, terwijl de zaak, die beslist werd bij het besluit van 8 Maart 1873 n°. 25 (XIII, 36), een geheel ander wordt geacht, dewijl daarin niet gebleken was, dat het bekomen ligchaamsgebrek het onmiddellijk gevolg was van het ongeval, maar dat gebrek den ambtenaar ook niet belet had zijn dienst nog gedurende ruim elf jaren daarna waar te nemen en zelfs eene verhooging in rang te erlangen.

Op al die gronden meent adressant, behalve op dat gedeelte van zijn pensioen, dat uit Hoofdstuk VII der begrooting wordt gekweten ten bedrage van *f* 104, in plaats van de hem toegekende *f* 224 uit het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren, aanspraak te kunnen maken op *f* 568 of $^2/_3$ van zijn tractement sedert 1 Julij 1871 ad *f* 852, en alzoo, in totaal, op een pensioen van *f* 672 ter vervanging van het hem toegelegde van *f* 328.

V. het beroep van *het Bestuur van het waterschap Kleinemeer, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan het plan tot het aangaan eener geldleening ten laste van het waterschap.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid' bij missive van 20 Maart ll. n⁰. 14, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State (Afdeeling voor de geschillen van bestuur) aanhangig gemaakt een beroep ingesteld door het bestuur van het waterschap Kleinemeer, van een besluit van Ged. Staten van Groningen, waarbij goedkeuring is onthouden aan het plan tot het aangaan eener geldleening ten laste van het Waterschap. Uit de ingezondene en de nader opgevraagde stukken blijkt in hoofdzaak het volgende: Luidens art. 25 van het Bijzonder Reglement van het Waterschap Kleinemeer (in de gemeenten Hoogezand en Sappemeer), goedgekeurd bij Kon. besluit van 7 Jan. 1872 n°. 18, behoeft het Bestuur de toestemming der stembevoegde Ingelanden en de magtiging van Ged. Staten tot het sluiten eener geldleening. Met inachtneming van deze bepaling is in 1875 eene geldleening ten laste van het Waterschap gesloten, groot *f* 9500, in 19 aandeelen à *f* 500 ieder, rentende 4½ pct., aflosbaar op 1 Julij telken jare één aandeel naar de bij het lot bepaalde volgorde, aanvangende met het jaar 1876 en dus eindigende met 1894.

Andermaal werd op gelijke wijze in 1876 eene geldleening gesloten groot *f* 8000 in 16 aandeelen à *f* 500 ieder, rentende 4½ pct., aflosbaar naar de bij het lot bepaalde volgorde, op dezen voet, dat telkens een of meer aandeelen worden afgelost, wanneer het Bestuur door verkoop van eigendommen van het Waterschap daartoe in de gelegenheid is, en dat voor zoover de aandeelen niet vroeger zijn afgelost,, die aflossing zal aanvangen met een aandeel op 1 Julij 1895 en vervolgens telken jare met een aandeel worden voortgezet. Op den 3 Junij 1881 besloot de vergadering van ingelanden om, tot bestrijding der kosten van eene vernieuwing van het Oude Vallaat, eene nieuwe geldleening aan te gaan groot *f* 4000 in 8 aandeelen van *f* 500 ieder, rentende 4¼ pct., waarvan de aandeelen aflosbaar zullen worden gesteld, als de leening van 1875 is afgeloopen. Met dit besluit van Ingelanden zond het bestuur aan Ged. Staten ter goedkeuring een plan van geldleening, waarin voorkomt, dat met 1 Julij 1895 en vervolgens telken jare een aandeel zal worden afgelost; maar dat het Bestuur zich voorbehoudt, bijaldien de leening van 1876 alsdan niet is afgelost, de aflossing der nieuwe leening niet te doen beginnen, dan na afloop van die aflossing. Bij missive van 15 Julij 1881 maakten Ged. Staten het Bestuur opmerkzaam op het verschil tusschen het besluit van Ingelanden en het Plan van geldleening, alsmede op het bezwaar, dat de kosten van vernieuwing van het Vallaat geheel zouden worden geschoven op een volgend geslacht, vermits het kon gebeuren dat de aflossing der nieuwe geldleening eerst op den 1 Julij 1911 zou aanvangen. Op den 19 Aug. 1881 werd de zaak nader door de vergadering van Ingelanden overwogen. Zij verhoogde het bedrag der leening (wegens hoogere raming der kosten van de vernieuwing van het Vallaat) tot *f* 4500 en magtigde het bestuur om „tot dat bedrag de geldleening te

„sluiten welke moet worden afgelost met minstens ƒ500 's jaars, zoodra de geldlee-„ning van het jaar 1876 is gedelgd.„

Bij dit besluit voegde het Bestuur het plan der geldleening tegen eene rente van 4 à 4½ pct., waarin voorkomt dat het 1e bij het lot aangewezen aandeel à ƒ500 moet worden afgelost op den 1 Julij van het jaar, volgende op dat waarin de leening van 1876 zal zijn afgelost, en dan vervolgens op den 1 Julij van elk jaar een aandeel. Na eene correspondentie tusschen Ged. Staten en het Bestuur, die niet tot eenstemmigheid voerde, besloten Ged. Staten den 14 Oct. 1881 de vereischte magtiging tot het aangaan der geldleening niet te verleenen. Zij overwogen daarbij: „dat uit eene „vergelijking van het plan der leening van 1876 met dat voor de leening, waartoe „magtiging werd verleend bij hun besluit van 3 September 1875 n°. 43, 1e afd., blijkt, „dat de mogelijkheid bestaat, dat de aflossing van de nu voorgenomen leening eerst „zou aanvangen in het jaar 1911; dat in dat geval, in strijd met de regelen eener „goede comptabiliteit, de kosten van vernieuwing van het Oude Vallaat geheel op de „schouders zouden worden geladen van een toekomstig geslacht; dat ook in het plan „geene bepaling voorkomt, dat de middelen en inkomsten van het waterschap worden „verbonden tot zekerheid van geregelde rentebetaling en aflossing, en het door hen „noodig wordt geacht, dat bij eene geldleening deze zekerheid worde gegeven.„ Het Bestuur verzocht Ged. Staten met aandrang, op dit besluit terug te komen, maar bij resolutie van 30 Dec. 1881 gaven Ged. Staten te kennen, dat zij geen termen hadden gevonden om op hun besluit van 14 Oct. bevorens terug te komen. Ook hierdoor niet ontmoedigd, zond het Bestuur eene nieuwe memorie in tot toelichting der zaak, en onderwierp een op nieuw geredigeerd plan van leening dd. 6 Jan. 1882 aan Ged. Staten. Dezen persisteerden andermaal bij missive van 27 Jan. d. a. v., te kennen gevende, dat hunne magtiging niet wordt verleend tenzij Ingelanden hun besluit van 19 Aug. 1881 intrekken en terugkomen tot dat van 3 Junij bevorens omtrent den aanvang der aflossing van de nieuwe leening, en het bestuur alsdan een plan vaststelt dat daarmede strookt en waarin tot zekerheid van de rentebetaling en aflossing de middelen en inkomsten van het Waterschap worden verbonden.

Na ontvangst van dit antwoord heeft het Waterschapsbestuur zich bij Z. M. den Koning in beroep voorzien. Zijn adres, gedagteekend 2 Febr. en bij 's Konings Kabinet ingekomen 14 Febr. 1882, strekt tot vernietiging van het besluit van Ged. Staten, van 14 Oct. 1881 n°. 89, 1e afd., en dat de Koning HD. goedkeuring hechte aan het plan van geldleening dd. 6 Jan. 1882. Adressant deelt o. a. mede, dat in Julij 1881, ten gevolge van verkoop van vaste goederen, de schuld uit de leening van 1876 was verminderd tot ƒ4500 en die uit de leening van 1875 tot . . . . ƒ 6500

te zamen bedragende . . . ƒ11000.

Hieruit volgt, dat de aflossing dezer beide leeningen veel vroeger dan in 1911 zou zijn geschied, al wierd ook geen ander vast goed verkocht. Verder beweert adressant, dat hij niet het gevaar kan loopen dat in 1895 en volgende jaren telkens twee aandeelen en dus ƒ1000 zouden moeten worden afgelost; dat immers het Waterschap slechts 340 H. A. lands bevat, die ƒ7 jaarlijks aan omslag dragen en niet zwaarder moeten worden belast. Het verbinden van alle inkomsten ten behoeve der geldschieters

acht adressant bezwarend, omdat die geldschieters dan zouden kunnen opkomen tegen het verkoopen van vaste goederen, waaruit op dit oogenblik inkomsten worden getrokken.

Ged. Staten van Groningen zijn te dezer zake gehoord en hebben geadviseerd tot niet-ontvankelijkverklaring van adressant, op grond dat in die provincie geen beroep op den Koning openstaat van een besluit van Ged. Staten, houdende weigering om een Waterschapsbestuur tot het aangaan van eene geldleening te magtigen, en dat, indien er hooger beroep ware, de termijn zou zijn verzuimd.

Nader is bij den Raad van State ingekomen eene missive van het Waterschapsbestuur, houdende berigt, dat een stuk grond is verkocht voor *ƒ* 1225, waarvan *ƒ* 1000 zal worden besteed om op 1 Julij a. s. 2 aandeelen der geldleening van 1876 af te lossen.

Na dien dag zal de geheele oude schuld slechts *ƒ* 9500 bedragen.

Voor het bestuur van het Waterschap treedt als gemagtigde op de heer Nauta, die eenige vragen beantwoordt, hem door de Staatsraden Heemskerk en de Vries gedaan.

VI. het beroep, ingesteld door *P. Metz en andere ingelanden van den polder "de drooggemaakte Putten", tegen eene beslissing van Ged. Staten van Zuidholland, op* 13/17 *Februarij* 1882 *sub n°.* 36 *genomen.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging van 19 Maart ll. n°. 20, is bij deze Afdeeling de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, ingesteld door P. Metz en andere ingelanden van den polder "de drooggemaakte Putten" tegen eene beslissing door Ged. Staten van Zuidholland op 7/13 Februarij 1882 n°. 36 genomen.

De feiten, die bij de overweging van dit beroep in aanmerking dienen te komen, kunnen volgenderwijze worden uiteengezet:

Het Ambachtsbestuur van Noord Waddinxveen met de daartoe verkozen ingelanden van de Putten en een lid van het Bestuur van den Voorofschen polder, volgens octrooi der Staten van Holland en West-Friesland dd. 12 Mei 1759, gezamenlijk belast met de bedijking en droogmaking van voornoemde Putten in den Voorofschen polder onder Waddinxveen, de Commissie voor die bedijking en droogmaking uitmakende, heeft op 29 November 1871 eene overeenkomst aangegaan met het Bestuur van den Achterofschen polder onder Waddinxveen, betreffende het gemeenschappelijk oprigten, onderhouden, beheeren en exploiteeren van een stoomgemaal.

Die overeenkomst is den 16 Januarij d. a. v. door Ged. Staten van Zuidholland goedgekeurd, en weldra daarna in uitvoering gebragt.

Onder vigueur nu van die overeenkomst, bij welke o. a. de benuttiging van het maaltuig zoowel voor beide polders te gelijk als voor een hunner afzonderlijk voorzien was, hebben de Ingelanden van den Achterofschen polder, op 9 December 1880 be-

sloten het maalpeil in dien polder bij wijze van proef met 10 cM. te verlagen.

Het Bestuur van den na de voltooide droogmaking geconstitueerden polder de drooggemaakte Putten, gevolg gevende aan het verlangen van ingelanden, heeft bij Ged. Staten de vernietiging van dat besluit aangevraagd, eensdeels als zijnde strijdig met vermelde overeenkomst en anderdeels als in effecte schadelijk voor den waterstaat van den polder de drooggemaakte Putten.

Ged. Staten hebben, na verhoor van partijen, bij gemotiveerde beslissing van 30 Augustus 1881 n°. 18, dat verzoek afgewezen, in substantie op grond hiervan dat strijd met een contract geen grond is tot vernietiging ex art. 91 van het Algemeen Reglement voor de polders in Zuidholland en dat van de beweerde benadeeling van den waterstaat niet, althans niet voldoende, reeds zou zijn gebleken.

Nadat die beslissing aldus gevallen was, is op 1 October 1881 ten verzoeke van een der ingelanden, P. Metz, eene vergadering der ingelanden van de drooggemaakte Putten gehouden, waar genoemde ingeland zijn verlangen heeft te kennen gegeven, dat de vraag of het bewuste besluit van den Achterofschen polder tot verlaging van zijn maalpeil, zij het dan ook slechts als proef, al dan niet in strijd zij met het bewuste contract, naar de termen van het slotartikel daarvan aan arbiters zou worden onderworpen. De meerderheid echter beaamde dat verlangen niet; en besloot, met 105 tegen 94 stemmen, het Bestuur te verzoeken „geen verdere middelen in het werk te „stellen, omdat het noodzakelijk is, dat elke polder zijne vrijheid van bemaling „houde."

Naar aanleiding nu daarvan hebben vijf ingelanden, waaronder P. Metz voornoemd, zich gewend tot Ged. Staten, met verzoek om vernietiging van dat besluit der ingelanden-vergadering.

Zij hebben dat verzoek gegrond 1°. op den beweerden strijd van het besluit van den Achterofschen polder met het contract van 1871; 2°. op de beweerde benadeeling van een deel der ingelanden van de Putten; beide welke gronden nu gelijkerwijze door Ged. Staten werden gerescontreerd als reeds bij hunne resolutie van 30 Aug. 1881 n°. 18 geschied was; en 3°. op de bewering, dat aan het Ingelandenbesluit van 1 Oct. (1881) was deelgenomen door een lid van het Bestuur, die als ingeland van den Achterofschen polder een belang had strijdig met dat van de Putten, en dus zich volgens art. 44 van het Algemeen Polderreglement van deelneming aan de stemming had behooren te onthouden.

Ged. Staten overwogen daaromtrent: dat art. 44 voormeld alleen beoogt onthouding in bestuursvergaderingen, maar dat het ongedeerd laat het stemregt van de bestuursleden als ingelanden in de Ingelanden-vergadering.

Om reden van dat een en ander beslisten Gedeputeerde Staten bij besluit van 7/13 Februarij ll. n°. 36, dat er geene termen bestaan om aan der adressanten verzoek te voldoen.

De adressanten hebben daarop bij adres van 24 Februarij ll. zich gewend tot Z. M. en met herhaling hunner gronden, Z. M. verzocht vernietiging van gezegd besluit van Gedeputeerde Staten, alsmede van dat der Ingelanden van de Drooggemaakte Putten dd. 1 October 1881.

Gedeputeerde Staten van Zuidholland, ter zake gehoord, bepalen zich in hun ambtsberigt van 7/13 Maart 1882 n°. 41, tot de opmerking, dat een besluit van hun Collegie, waarbij wordt verklaard dat er voor eene vernietiging van een besluit eener vergadering van ingelanden geene termen zijn, niet wordt genoemd onder die waarvan bij art. 95 al. 2 van het Algemeen Polderreglement in Zuidholland, beroep op Zijne Majesteit wordt toegelaten.

Als belanghebbenden treden in deze op en voeren het woord de heeren:

1°. P. METZ;

2°. J. J. DUIJNSTEE, en

3°. VAN DER BREGGEN, dijkgraaf, die verschillende vragen, door den VOORZITTER en door de Staatsraden tot hen gerigt, beantwoorden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Veertiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 26 *April* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.
Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 15 April 1882 n°. 26, houdende beschikking op het beroep, door *J. Mijs, J. Kiviet en P. Lokker, leden van den gemeenteraad te den Bommel, ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 26 *Julij* 1881 n°. 39, *houdende bevel tot vermeerdering van het getal scholen in de gemeente den Bommel door oprigting eener school voor gewoon lager onderwijs in de nabijheid der buurtschap de Zuidzijde.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1881, bl. 520).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, door J. Mijs, J. Kiviet en P. Lokker, leden van den Gemeenteraad te den Bommel, ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 26 Julij 1881 n°. 39, houdende bevel tot vermeerdering van het

getal scholen in de gemeente den Bommel door oprigting eener school voor gewoon lager onderwijs in de nabijheid der buurtschap de Zuidzijde;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 23 November 1881 n°. 117;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 April 1882, n°. 1003, afd. O.;

Overwegende, dat van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland omtrent de oprigting eener school voor lager onderwijs te Zuidzijde bij Ons beroep is ingesteld door J. Mijs en twee anderen, zich noemende leden van den Gemeenteraad te den Bommel, die, blijkens hun adres zich gedrongen gevoelende door de verantwoordelijkheid jegens de gemeente, door hen bij de aanvaarding van hun lidmaatschap van den Raad op zich genomen, hun verzoek tot vernietiging van het bestreden besluit daarop gronden, dat het nut eener school te Zuidzijde niet zal opwegen tegen de kosten daarvan en dat de toestand der gemeente-financiën buitendien de uitgaven voor dergelijke school niet gedoogt;

Overwegende, dat volgens art. 14 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) van elk besluit, krachtens die wet door Gedeputeerde Staten genomen, hooger beroep kan worden ingesteld door ieder, die bij de vernietiging of verbetering van het besluit belang heeft;

dat de gronden, voor het thans aanhangig appel aangevoerd, uitsluitend ontleend zijn aan het financieel belang der gemeente, doch, uit dit oogpunt, alléén de gemeente den Bommel zelve als belanghebbende kan worden erkend;

dat door de bestaande wetgeving de Raad als het wettig orgaan der gemeente is aangewezen en voor de gemeente geen ander kan optreden, tenzij krachtens eene bijzondere wetsbepaling die ten deze niet bestaat;

dat de gemeenteraad van den Bommel geen hooger beroep heeft ingesteld en de adressanten, als individueele leden van dien Raad, niet de bevoegdheid hebben, om tot het komen in hooger beroep de gemeente of den Raad te vertegenwoordigen;

dat, mogt het de bedoeling van appellanten zijn om uit eigen hoofde Onze voorziening in te roepen, in dat geval dient te blijken van eenig bijzonder, door de wet bedoeld, belang van henzelven, om als appellanten te kunnen worden toegelaten;

dat zoodanig belang echter niet door hen wordt aangevoerd en het bestaan daarvan evenmin kan worden aangenomen of ondersteld om de enkele reden, dat zij ingezetenen of belastingpligtigen van de gemeente zijn;

dat wel is waar bij den financielen toestand der gemeente ieder harer ingezetenen kan geacht worden te zijn betrokken, evenzeer als bij de uitgaven van elke gemeente voor het lager onderwijs, door de bepalingen van art. 45 en art. 49 der wet, ook alle diegenen belang hebben, die aan den Staat belastingpligtig zijn, maar dat op dien grond niet aan ieder ingezeten van de gemeente of van het Rijk het regt toekomt, om in hooger beroep te komen, omdat — daargelaten alle verdere bezwaren, indien dit de bedoeling des wetgevers ware geweest, in art. 14 het regt van appel onbepaald aan iedereen zou zijn toegekend en de beperking van „ieder" door de woorden „die bij de vernietiging of verbetering van het besluit van Gedeputeerde Staten belang heeft" achterwege had moeten blijven;

dat echter juist de toevoeging dier woorden aantoont, dat de wetgever niet het oog heeft gehad op een belang, dat ieder ingezeten met al zijne mede-ingezetenen gemeen heeft en waarvoor de zorg door de wet aan het Bestuur is opgedragen, maar op een zoodanig, dat iemand, hetzij dan alléén hetzij met enkele zijner medeingezetenen gemeenschappelijk, in het bijzonder betreft en waarvoor hij als bijzonder persoon geregtigd en geroepen is te waken;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85) en die van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

de adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in het door hen ingestelde hooger beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Amsterdam, den 15 April 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
L. D.

Aan de orde is:

II. het beroep van *J. J. Verbeke te Zierikzee, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het inrigten van een gebouw, bestemd tot het bewaren en verwerken van lompen.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Johannes Jacobus Verbeke, koopman, verzocht aan B. en W. van Zierikzee vergunning tot het bewaren en verwerken van lompen in een gebouw met toebehooren in die gemeente op het terrein der garancinefabriek aan de Nieuwe Boogaardstraat, kadastraal bekend sectie B n°. 1682 en 1683 en 1689 gedeelte. Hoezeer bij de vergadering bestemd tot het inbrengen en aanhooren van bezwaren niemand dan de aanvrager zelf verscheen, hebben B. en W. bij beschikking van 11 Januarij 1882 de vergunning geweigerd. Uit die beschikking blijkt, dat de Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Zeeland tot weigering had geadviseerd, omdat magazijnen tot bewaring en verwerking van lompen in de bebouwde kom der gemeente niet moeten worden geduld en dat het verleenen van deze vergunning ernstig moet worden ontraden met het oog op eene in de nabijheid te bouwen school. De directie der

brandweer te Zierikzee vond geen bezwaar dat de vergunning onder zekere voorwaarden zou worden toegestaan. B. en W. motiveerden hunne afwijzende beschikking als volgt: „dat het gebouw waarin de verzoeker lompen zou willen bewaren en ver-„werken, staat in een zeer bevolkt gedeelte van de bebouwde kom der gemeente, „op korten afstand van het terrein, onlangs door de gemeente Zierikzee gekocht met „het doel om daarop een schoolgebouw te stichten; dat het bewaren en verwerken „van lompen in een gebouw, dat in zoodanige omgeving is geplaatst, in het algemeen „voor de gezondheid schadelijk is te achten; dat het bepaaldelijk onraadzaam voor-„komt, de uitoefening van zoodanig bedrijf toe te laten in de onmiddellijke nabijheid „van een schoolgebouw met een aantal van ruim 200 leerlingen; dat verder de „directie der brandweer van de bedoelde inrigting wel is waar geen brandgevaar „vreest, doch dat volgens de kort geleden gedane uitspraak van de afdeeling Natuur-„kunde der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, lompen in een lompenpakhuis „door zelfontbranding brand kunnen veroorzaken; dat ook om die reden de oprigting „dezer inrigting ernstig bezwaar oplevert; dat door het stellen van voorwaarden aan „het bezwaar van schade aan de volksgezondheid en van gevaar van brand niet kan „worden tegemoet gekomen."

Van deze beschikking is adressant, met inachtneming van art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), bij Z. M. den Koning in beroep gekomen. In zijn uitvoerig adres ontwikkelt hij de volgende bezwaren.

De vrees voor benadeeling der volksgezondheid acht adressant niet geregtvaardigd.

Voor zooveel te Maastricht zeer enkele personen met pokken zijn besmet door het behandelen van lompen uit België aangevoerd, heeft die besmetting zich toch niet verder uitgebreid, en is voor het overbrengen van besmettelijke ziekten door in Nederland verzamelde lompen weinig of geen gevaar, wegens de voorzorgen bij de wet omtrent besmettelijke ziekten voorgeschreven. Adressant verzamelt zijne lompen alleen op de Zeeuwsche eilanden. En hoe zouden lompen dan eigenlijk de volksgezondheid benadeelen? Er is niet het minste bewijs dat dit door uitdamping zou geschieden. De vrees van het Geneeskundig Staatstoezigt geldt dan ook alleen de verspreiding van besmetting door de kooplieden en werklieden die de lompen manipuleren. Maar adressant handelt sedert 20 jaren in lompen en heeft daardoor nooit eenige besmettelijke ziekte opgedaan, noch is dit bij een zijner arbeiders het geval geweest. Ook bezit hij 5 à 6 magazijnen van lompen binnen Zierikzee en nooit heeft een der geburen geklaagd over de ongezondheid van deze inrigtingen; zelfs toont adressant aan, dat B. en W. bij beschikking van 8 September 1875 gedurende een jaar als proeftijd hebben toegestaan de oprigting van een lompenmagazijn in de Krepelstraat, zeer nabij het thans bedoelde perceel, en dat op den 13 September 1876 B. en W. die vergunning onbepaald hebben verleend, met uitdrukkelijke verklaring dat uit niets was gebleken, dat het lompenmagazijn eenigen schadelijken invloed uitoefende op de gezondheid der omwonenden. Wijders deelt adressant mede, dat zijn nu op te rigten magazijn niet bestemd is om daarin vuile lompen op te stapelen, maar om lompen te sorteren en te bewaren die elders reeds eene bewerking hebben ondergaan en gereinigd zijn. Met nadruk komt adressant op tegen de stelling van B. en W., dat zijn gebouw zou staan in een zeer bevolkt gedeelte van de bebouwde kom der gemeente;

tot wederlegging daarvan legt hij een kadastraal kaartje over van het blok tusschen de Nieuwe Bogaardstraat, de Krepelstraat, de Lange St. Jansstraat en de St. Domesstraat; het gebouw, dat hij in plaats van de gewezen garancinefabriek wil stichten, zal aan eene zijde door water, aan de andere zijde door open grond van de naburige perceelen gescheiden zijn, en al de aangrenzende perceelen ten Westen zijn pakhuizen, derhalve onbewoond. Daargelaten of zijn voorraad van lompen nadeelig voor de school zou zijn, meent adressant dat bij de beoordeeling van gevaar, schade of hinder, volgens art. 11 der wet, alleen bestaande zaken in aanmerking mogen komen, en B. en W. dus geene reden van weigering mogen ontleenen aan eene nog niet opgerigte school. Wordt die school opgerigt, dan zal tusschen haar en het lompenmagazijn de kortste afstand 3.50 M. zijn, en aan die zijde het magazijn een blinden muur ter hoogte van 10 M. hebben, terwijl de ventilatie zal geschieden door luchtkokers in het dak. De vrees voor brand door zelfontbranding kan z. i. niet ernstig zijn gemeend; immers, zoo al in vette of natte lompen broeijing kan ontstaan, dit heeft geen plaats in drooge lompen; ontstond er brand in het magazijn, dan zou de blussching gemakkelijk zijn wegens de zware muren en de geïsoleerde edoch voor brandspuiten zeer wel toegankelijke ligging. Eindelijk merkt adressant op, dat zoo de gevraagde vergunning hem wordt verleend, hij 4 bewaarplaatsen van lompen te Zierikzee zal opheffen en dus, indien deze bewaarplaatsen schadelijk zijn, de gemeente daarmede zal zijn gebaat.

Alvorens hun ambtsberigt over deze zaak in te dienen, hebben Ged. Staten het advies van B. en W. en van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt ingewonnen. Beide raden tot afwijzing van het verzoek. B. en W. erkennen dat, naar des adressants voornemen, een gedeelte van de gebouwen der garancinefabriek, aan de Nieuwe Bogaardstraat gelegen, zal worden afgebroken en alsdan het lompenmagazijn op een open terrein zal staan zonder belendenden; maar dit neemt h. i. niet weg, dat het zich zal bevinden in eene digtbevolkte buurt. Voornamelijk geldt bij B. en W. het bezwaar van de nabijheid van de nog op te rigten school voor 200 kinderen, voor welke de gemeente een aangrenzend perceel heeft aangekocht. Ook hechten zij aan het gevaar van brand, te meer omdat het lompenmagazijn, dat bestemd is om de kleinere inrigtingen te vervangen, een zeer grooten voorraad lompen zou bevatten. De Geneeskundige Inspecteur verklaart zich in het algemeen tegen het vergunnen van lompenmagazijnen in de kom der gemeente Zierikzee en treedt in het bijzonder in eene wederlegging van het adres van appel. Wat betreft de wijze waarop lompen besmetting kunnen overbrengen, kan alleen die door aanraking worden geconstateerd; maar dit sluit de mogelijkheid van overbrenging door inademing niet uit.

Wel heeft de pokken-besmetting te Maastricht zich tot zeer weinige werksters in lompen bepaald, maar de Inspecteur vreest dat zij in gelijk geval in Zeeland meer uitbreiding zou erlangen, omdat aldaar meer niet of niet goed gevaccineerde personen zouden zijn dan in Limburg. Ook kan hij geene reden van gerustheid ontleenen aan de omstandigheid, dat adressant zijne lompen in de Zeeuwsche eilanden verzamelt, en dat aldaar de wet van 4 December 1872 (*Stbl.* n°. 134) wordt nageleefd, omdat toch niet op iedere besmettelijke ziekte ontsmetting volgt. Voor de naburige school, indien die bestond, konden de luchtkokers, die adressant in het dak van zijn lompen-

magazijn wil maken, geen voldoenden waarborg opleveren, omdat de stofdeeltjes door die luchtkokers opgetrokken, in de speelplaats zouden kunnen neêrslaan. Om de hygiënische bezwaren tegen eene verzameling van lompen weg te nemen, houdt de Inspecteur eene desinfectie van uitgespreide lompen op eene temperatuur van 150° C. noodig, waarmede dan eene goede veelvuldige ventilatie gepaard moet gaan; de kosten aan het een en ander verbonden, zouden echter de waarde van het voorwerp, waaraan zij zouden worden besteed, overtreffen.

Ged. Staten van Zeeland achten de vrees voor brandgevaar ongegrond, maar vereenigen zich in hoofdzaak met de bovenvermelde hygiënische bedenkingen. Omtrent het bezwaar van lompenmagazijnen in volkrijke buurten, verwijzen zij nog naar de Kon. besl. van 4 Julij 1874 nº. 36 en 22 Maart 1879 nº. 18. Ged. Staten zijn van oordeel, dat wel in het algemeen de bezwaren tegen eene aangevraagde vergunning moeten ontleend zijn aan den tegenwoordigen toestand, niet aan plannen en verwachtingen (waaromtrent zij verwijzen naar het Kon. besluit van 23 December 1879 nº. 29), maar dat in casu de nog op te rigten school wel in aanmerking mag komen, omdat tot hare oprigting door den gemeenteraad is besloten, en dit besluit een begin van uitvoering heeft erlangd door aankoop van grond ten behoeve van den schoolbouw. Om deze redenen adviseren Ged. Staten tot afwijzing van het verzoek.

Nadat deze zaak door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, daartoe door den Koning gemagtigd, bij missive van 28 Maart ll. nº. 55, afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State (afd. voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, hebben B. en W. van Zierikzee en Bestuurders van de Vereeniging voor bewaarscholen aldaar, gemeld dat zij geene stukken hadden in te dienen; en is ingekomen eene missive van Jhr. J. L. de Jonge te Zierikzee, dd. 1 April ll., houdende, dat hij geen bezwaar heeft tegen de gevraagde vergunning en zou betreuren, indien eene industrie, die aan een aantal ingezetenen brood kan verschaffen, wierd opgeofferd aan de doctrinaire eischen eener wetenschap, welker stelsels dikwijls blijken in de lucht te zweven.

De belanghebbende is zelf verschenen en verzoekt dat hem de vergunning alsnog worde verleend. Hij beantwoordt voorts enkele vragen, hem door den PRESIDENT en de Staatsraden HEEMSKERK en VERNIERS VAN DER LOEFF gedaan.

III. het beroep van *het collegie van kerkvoogden en notabelen der Hervormde gemeente te Ritthem van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, waarbij vergunning is geweigerd tot het bouwen van eene consistoriekamer op de gesloten kerkelijke begraafplaats aldaar.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Door kerkvoogden en notabelen van de Hervormde gemeente te Ritthem werd bij adres van 4 November 1881 aan Gedeputeerde Staten van Zeeland te kennen gege-

ven, dat de bestaande consistoriekamer, gebouwd aan de kerk op de kerkelijke begraafplaats, onbruikbaar is geworden en door eene nieuwe moet worden vervangen, die zij wenschen te stichten op het éénige terrein, waarover zij te beschikken hebben, namelijk op de genoemde begraafplaats, waarop verschillende vakken zijn, waarin reeds meer dan tien jaren geleden begraven werd. Naar aanleiding van art. 48 der wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65), verzochten zij van Ged. Staten de in die wet bedoelde vergunning, om eene nieuwe consistorie-kamer te bouwen op een der vakken hunner kerkelijke begraafplaats, dat sedert de tien laatste jaren niet ter begraving werd gebruikt.

Blijkens de daarop door Ged. Staten genomen beschikking, dd. 3 Februarij 1882 no. 84, was door Kerkvoogden en Notabelen op 22 Maart 1879 aan Burg. en Weth. kennis gegeven van het uiterlijk met 1 Januarij 1881 buiten gebruik stellen der kerkelijke begraafplaats, hetgeen met genoemden datum door werkelijke buiten gebruikstelling was gevolgd. Het Gemeentebestuur had verzuimd aanstonds daarna de begraafplaats gesloten te verklaren, maar dit eerst gedaan op 27 Januarij ll., edoch met bepaling, dat die sluiting moest geacht worden op 1 Januarij 1881 te zijn ingegaan. Op de overweging, dat eene gesloten begraafplaats volgens art. 25 der wet gedurende tien jaren onaangeroerd moet blijven liggen en aan Gedeputeerde Staten niet de bevoegdheid is toegekend om van dat voorschrift ontheffing te verleenen, achtten Gedeputeerde Staten van Zeeland zich niet bevoegd de gevraagde vergunning te verleenen.

Van deze beschikking hebben Kerkvoogden en Notabelen zich in hooger beroep voorzien bij Z. M., met verzoek het besluit van Ged. Staten te veranderen en alsnog vergunning te verleenen — aldus luidt het adres aan den Koning — „tot het bouwen „eener nieuwe consistoriekamer op het vak van onze kerkelijke begraafplaats achter „de kerk, op welk vak in geen dertig jaar begraven is.”

Naar adressanten doen opmerken, was hunne begraafplaats, tijdens de aanvraag aan Ged. Staten, naar de wet nog niet gesloten, als zijnde volgens het besluit van Ged. Staten eerst geschied op 27 Januarij 1882. In hun verzoek aan dat collegie hadden zij dan ook zich beroepen op art. 48 der wet, omdat de kerkelijke begraafplaats van oudsher reeds bestond en op uitdrukkelijk verlangen van 't gemeentebestuur zoo lang mogelijk in gebruik was gebleven, maar niet op art. 25, wat ze niet konden doen, daar de begraafplaats alstoen nog niet was gesloten. Dat de grond der weigering ontleend is aan de sluiting, die tusschen hunne aanvraag en de beschikking daarop plaats vond, rekenen zij niet billijk, terwijl zij bovendien vermeenen dat art. 25 aan Gedeputeerde Staten juist de bevoegdheid geeft om vergunning te verleenen, dewijl daarin gesproken wordt van „binnen dertig jaren na de sluiting”, en niet van „gedurende de twintig volgende jaren.”

Op het adres aan Z. M. is het berigt ingewonnen van Ged. Staten van Zeeland. Dit Collegie legt in afschrift over den brief, dien Kerkvoogden en Notabelen op 22 Maart 1879 aan het Gemeentebestuur van Ritthem rigtten. Daarin geven zij kennis, dat de gesteldheid van de begraafplahts zoodanig is, dat zij huns ondanks en zeer ongaarne, echter zich geroepen zien, om dezelve eerlang ten gebruike der „begrafenissen te sluiten,” daar de daartoe nog beschikbare ruimte zeer

beperkt is, de ruiming van een hiertoe geschikt geacht gedeelte gebleken is niet gevoegelijk te kunnen plaats hebben, en buitendien weinig jaren geleden ten gevolge van hoog bevel een aanmerkelijk gedeelte der begraafplaats finaal is gesloten geworden. Naar aanleiding daarvan verzoeken zij het Gemeentebestuur om uiterlijk met 1 Januarij 1881 de begraafplaats te doen verwisselen met eene andere, geheel onder het beheer en toezigt van het Gemeentebestuur.

Volgens Gedeputeerde Staten moest deze brief van Kerkvoogden en Notabelen als de bij art. 24, 2e al., der wet bedoelde kennisgeving beschouwd worden, te meer daar de werkelijke buitengebruikstelling gevolgd was, ook door wegruiming van het volgens art. 12 der wet van 4 Dec. 1872 (*Stbl.* n°. 134) voor iedere begraafplaats gebiedend voorgeschreven lijkenhuisje. Op dien grond hadden zij dan ook uitgelokt de sluiting der begraafplaats door het Gemeentebestuur onder dagteekening van 27 Januarij 1882, waarna door hen de afwijzende beschikking was genomen, waarvan beroep is ingesteld.

Ten slotte wordt door Gedeputeerde Staten er nog op gewezen, dat de in den brief van Kerkvoogden en Notabelen opgenomen bewering, omtrent het sluiten van een aanmerkelijk gedeelte der begraafplaats op hoog bevel, nog weinige jaren geleden, op dwaling berust.

Wel was door hun collegie, naar aanleiding van art. 46 der wet, in overleg met den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt, aan het voortbestaan der begraafplaats in de bebouwde kom der gemeente de voorwaarde verbonden, dat de Zuidelijke en Westelijke gedeelten niet meer ter begraving zouden gebezigd worden, waartoe het Kerkbestuur bij een in afschrift overgelegd schrijven van 11 Julij 1872 zich had bereid verklaard, maar dit was nimmer door eene sluiting, en zelfs niet door eene afscheiding dier gedeelten van de overige begraafplaats gevolgd.

Nadat het tegenwoordig beroep bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, is door Burg. en Weth. van Ritthem een brief ingezonden ter mededeeling, dat de tegenwoordig in gebruik zijnde consistoriekamer naast de kerk op dezelfde begraafplaats staat, als waarop de nieuwe zou worden gebouwd; dat zij wegens haren bekrompen inhoud en slechten staat als schadelijk is te beschouwen voor de gezondheid der bezoekers; dat het der kerkvoogdij, bij gebrek aan eenig stukje grond, onmogelijk is, elders dan op de begraafplaats eene geschikte plaats te vinden om de gewenschte consistoriekamer te doen verrijzen; en dat op de plaats die voor den bouw was aangewezen, in de laatste veertig jaren geen lijk begraven is.

Eindelijk is nog ingekomen een brief van Kerkvoogden en Notabelen, waarin, naar aanleiding van bovenvermeld ambtsberigt van Gedeputeerde Staten, wordt opgemerkt, dat zij met hun schrijven van 22 Maart 1879 in allen eenvoud slechts bedoeld hebben eene kennisgeving dat er eene nieuwe begraafplaats zou vereischt worden. Het woord „sluiten” was daarbij onvoorzigtig en onjuist door hen gebruikt, evenzeer als de vermelding dat „op hoog bevel een aanmerkelijk gedeelte finaal is gesloten.” Wat het lijkenhuisje betreft, verstrekken zij nog de inlichting, dat, toen het gemeente-

bestuur in 1873 eene afzonderlijke begraafplaats op bevel van Gedeputeerde Staten moest aanleggen, dit ter grootte van 16 vierkante meter gedaan is op een plekje grond, afgestaan op de kerkelijke begraafplaats, waarbij de twee besturen toen te zamen één lijkenhuisje bouwden, hetwelk naar de in 1881 door het Gemeentebestuur aangelegde nieuwe begraafplaats, met onderlinge overeenkomst, in zijn geheel is verplaatst, — waarbij van hunne zijde, gelijk nu blijkt, onvoorzigtig doch ter goeder trouw is gehandeld, "zonder — aldus eindigen Kerkvoogden en Notabelen — "zonder te kunnen vermoeden dat "ons toenmalig hulpbetoon ons thans belemmeren zou in een billijken "wensch."

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vijftiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 10 *Mei* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roïjaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

Aan de orde is:

I. het beroep van *het collegie van Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente van Meeuwen en van J. A. Turnhout, van besluiten van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, omtrent den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Meeuwen.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 1 Febr. 1882, Afdeeling Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van beroepen ingesteld door het collegie van Kerkvoogden der Nederd. Hervormde gemeente te Meeuwen en door J. A. Turnhout, van beslissingen van Ged. Staten van Noordbrabant omtrent den ligger der wegen in de gemeente Meeuwen. Bij dat schrijven was gevoegd een adres van A. Baars betreffende die zelfde beslissing, terwijl later bij brief van 28 Febr. 1882 n°. 15 nog aan de Afdeeling is toegezonden een adres van C. de Graaff Az. betrekkelijk die beslissing.

De ligger van de openbare wegen en voetpaden in de gemeente Meeuwen c. a. is den 29 Mei 1879 door den Raad opgemaakt en is door Ged. Staten van Noordbrabant vastgesteld bij besluit van 11 Aug. 1881.

Op dien ligger komen o. a. voor:

Onder n°. 17. De Groote Gang, beheerd door het Nederduitsch Hervormd Kerkbestuur van Meeuwen, strekkende van den prov. grintweg tusschen de perceelen sectie C n°. 262 en 263 noordwaarts tot aan het schoolpad aan den Zuidwestelijken hoek van perceel n°. 255.

Onder n°. 18. Het schoolpad, beheerd door de gemeente, strekkende van den Grooten Gang of noordwaarts tot aan den Boezem; en

onder n°. 19. Eerste zijgang, beheerd als voor, strekkende van den Grooten Gang af tusschen de perceelen sectie C, no. 57 en 59 westwaarts tot den Boezemweg.

No. 17 staat alleen als voetpad, No. 18 en 19 als voetpad en rijweg aangeteekend.

Van de n°. 17 en 18 was de weglating van den ligger gevraagd door zich noemende Kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente te Meeuwen; van n°. 19 door J. A. van Turnhout.

Omtrent de door hen geopperde bezwaren had het collegie van Ged. Staten den Hoofdingenieur van den prov. waterstaat gehoord en overeenkomstig diens advies had het de drie nummers op den ligger behouden.

Door adressant was beweerd, dat de Groote Gang, het schoolpad en de zijgang niet bestemd zijn tot gemeene dienst van allen, maar dat zij alleen bestaan ten dienste van enkele aldaar wonende personen en zij alzoo behooren onder de wegen en voetpaden, waarover gehandeld wordt in art. 719 Burg. Wetb.; voorts dat de Groote Gang het eigendom is van de Ned. Herv. gemeente en bij de kerk en het kerkhof behoort, zoo als blijkt uit een titel van eigendom van 22 Julij 1825; dat het collegie van Kerkvoogden indertijd op kosten van de kerk aan de eene zijde van den Grooten Gang een ijzeren hek heeft geplaatst, waardoor die Gang, ofschoon voor rijweg breed genoeg, alleen als voetpad openblijft en dat hetzelfde collegie een houten hek aan den zijgang door een ijzeren hek heeft doen vervangen.

Ten aanzien van deze bezwaren overwogen echter Ged. Staten: dat uit de berigten blijkt en door adressant niet ontkend wordt dat de drie wegen steeds als voetpad door een ieder ongehinderd en ongestoord zijn gebruikt; dat de Groote Gang, die ook toegang geeft tot eenige daar langs gelegen woningen, naar den gemeentetoren en naar de gemeenteschool leidt, welke zonder dat pad niet toegankelijk zouden zijn; dat het collegie van Kerkvoogden bij het maken van een ijzeren hek aldaar een haspel heeft doen plaatsen en de Groote Gang dus als voetpad voor een ieder toegankelijk bleef; dat die Groote Gang aanvangt bij den provincialen weg in de kom der gemeente en aansluit aan het voetpad n°. 18, hetwelk tot aan den Boezem loopt, waar een stoep of vonder aanwezig is, wordende van de beide voetpaden door de bevolking gebruik gemaakt om aan den Boezem drinkwater te halen; dat n°. 18 en 19 althans in de laatste jaren op kosten der gemeente worden onderhouden, en alle drie de voetpaden verschillende deelen van de kom der gemeente onderling verbinden.

Tegen deze beslissing van Ged. Staten, gedagteekend 11/18 Aug. 1881, is het berode van adressanten gerigt. In het adres van het collegie van Kerkvoogden wordt vermeld dat de burgemeester zelf, toen hij voor enkele jaren lid van dat collegie was, als zoodanig den smid Joh. van Lier belet heeft een uitgang aan den Grooten Gang te

hebben aan zijn aan dien Gang staand gebouw n⁰. 57; het collegie heeft nooit iemand belet van dien Gang als voetpad gebruik te maken en zal dat ook niet doen, maar het wil niet dat men het de bevoegdheid daartoe ontneme; het houdt vol dat de Groote Gang eigendom der Hervormde gemeente is, en door Kerkvoogden èn bij den prov. weg én bij den zijgang met een hek is afgesloten; wel is de toren niet anders dan langs dien gang te bereiken, maar ook de toren is geplaatst op het eigendom der kerk; dat de Groote Gang steeds door het collegie is beheerd en onderhouden; dat het schoolpad aan weerszijden belend is door eigendommen der Ned. Herv. gemeente en wel aan de Westzijde door de pastorie en den daarbij behoorenden tuin en aan de Oostzijde door een aan het Kerkbestuur behoorend perceel, waarop door de gemeente de school is gebouwd; dat de ligging der erven zoodanig is dat blijkbaar ook deze weg voor het grootste gedeelte is eigendom van de Herv. gemeente, doch gemeen is met de andere eigenaren, wier eigendommen aan dien weg gelegen zijn; dat juist die gemeenheid van den weg ten gevolge heeft, dat hij niet kan noch zal worden afgesloten; adressanten ontkennen voorts dat de Groote Gang dient om verschillende gedeelten van de bebouwde kom onderling te verbinden, vermits aan de westzijde van het perceel n⁰. 262 een breede rijweg loopt, waarmede men door den tweeden zijgang eveneens het schoollokaal en den Boezem kan bereiken.

Het beroep van J. A. van Turnhout betreft den weg n⁰. 19, die volgens hem zijn privaat eigendom is blijkens zijn eigendomstitel van de perceelen n⁰. 262, 59 en 58 en steeds door hem zelven is beheerd en onderhouden; hij beweert dat wel is waar de laatste 2 of 3 jaren het gemeentebestuur den weg heeft bezand, doch dat zulks is geschied buiten zijne toestemming en tegen zijn wil; dat die weg niet is bestemd en ook niet noodig is voor de gemeene dienst van allen, vermits door den tweeden zijgang en het schoolpad evenzeer de kerk te bereiken is; en dat hij niet ziet met welk regt zijn eigendom voor de publieke dienst zou kunnen bestemd worden.

Beide adressanten verzoeken dat met vernietiging van het besluit van Ged. Staten de aangewezen wegen alsnog van den ligger zullen worden afgenomen.

Op hunne adressen zijn Ged. Staten gehoord, die, daaromtrent nadere inlichtingen van het Gemeentebestuur hebbende ingewonnen, berigten, dat dit bestuur stellig ontkent dat van Turnhout den zijgang n⁰. 17 steeds zou hebben beheerd en onderhouden; dat het pad, steeds als openbaar voetpad gebruikt, ook geen kadastraal nommer heeft; dat het sedert eenige jaren door de gemeente bezand wordt; dat adressant nooit op eenigerlei wijze heeft doen blijken, dat dit tegen zijn wil is geschied, en dat zijne toestemming tot die bezanding ook nooit gevraagd is; dat de bewering dat de kerk ook langs eene andere zijde te bereiken zou zijn, nog niet bewijst dat de eerste zijgang geen openbaar voetpad zou zijn. Kerkvoogden beroepen zich volgens het Gemeentebestuur ten onregte op het feit, dat indertijd aan den eigenaar van een aan den Grooten Gang staand gebouw zou geweigerd zijn een uitgang op dat voetpad te maken; daar het toen een uitgang gold, bestemd om als rijweg te dienen en de Groote Gang geen rijweg maar slechts een openbaar voetpad is, terwijl juist in hetzelfde gebouw eene deur toegang geeft tot voormeld voetpad; ook beroepen kerkvoogden zich ten onregte op het feit dat de Groote Gang door ijzeren hekken is afgesloten, daar die

hekken alleen de passage voor rij- en voertuigen verhinderen, doch in die hekken een haspel zich bevindt bestemd voor de voetgangers.

Door het gemeentebestuur wordt bepaald tegengesproken dat de toren en het schoolgebouw op eigendom van de kerkgemeente zouden geplaatst zijn, voor welke bewering trouwens geen bewijs wordt aangevoerd. Het meent dat in ieder geval, naar aanleiding van art. 6 der additionnele bepalingen van de Staatsregeling van 1798, de Groote Gang publiek voetpad zou zijn geworden met dezelfde noodwendigheid als zulks bij erfdienstbaarheid plaats vindt, art. 740 B. W. De wegingang van de school komt uit aan het schoolpad; de school is alleen langs dat pad te bereiken; dat pad geeft gelegenheid aan den Boezem te komen, waar een stoep of vonder is die door de gemeente wordt onderhouden en waarvan door de bevolking gebruik wordt gemaakt om water te halen.

Door kerkvoogden zijn geen nadere gronden of bewijzen aangevoerd. Door van Turnhout is overgelegd eene koopacte van zijn eigendommen, verleden voor notaris D. Middelkoop te Dussen 22 Julij 1825, tot staving dat zijn perceelen belend zijn niet aan een openbaar voetpad, maar aan de naastgelegen perceelen van C. de Graaf Az. en C. van Hoven aan de andere zijde van den zijgang.

Het adres, waarbij Kerkvoogden in beroep komen, is alleen onderteekend door C. de Graaff Jr., president, en J. A. van Turnhout, administrateur, niet door Abraham Baas, die met hen het collegie van kerkvoogden uitmaakt. Deze heeft daarentegen zelf een ander adres aan Z. M. ingediend, waarbij hij beweert dat men hem van het instellen van beroep onkundig heeft gelaten en tevens dat beroep bestrijdt. Volgens hem heeft de kerkvoogdij er volstrekt geen belang bij, dat die panden van den ligger worden afgenomen, maar de gemeentenaren, die daaraan hun uitgang hebben, hebben groot belang dat kerkvoogden hun dien uitgang niet kunnen betwisten, noch hunne schoolgaande kinderen tot het maken van een grooten omweg kunnen dwingen.

Nog heeft zich ter bestrijding van het beroep van kerkvoogden tot Z. M. gewend C. de Graaff Az., opgevende aan twee der bedoelde paden woonachtig te zijn. Hij beweert dat het kerkvoogden alleen te doen is om hem en anderen te bemoeijelijken. Hij beroept zich op eene koopacte van 30 September 1843 betrekkelijk zijn woonhuis en waarin dit omschreven wordt als belend „ten zuiden de gemeene weg, de *zoogenaamde* zijgang.”

Voorts is nog aan Z. M. ingediend een adres van 30 andere ingezetenen van Meeuwen, er op aandringende dat de drie paden op den ligger mogen gehandhaafd worden, omdat een groot deel der bevolking daaraan groote behoefte heeft om naar den toren, de school en de dorpswaterstoep te gaan.

In zijn ambtsberigt aan Ged. Staten had het gemeentebessuur ontkend dat C. de Graaff Jr. en J. A. van Turnhout de qualiteit van kerkvoogden, die zij zich toeschrijven, bezitten. Dit heeft aan die adressanten aanleiding gegeven, afschrift aan den Raad van State te zenden van hunne benoeming van 18 Jan. 1879. Het gemeentebestuur beweert daartegen, dat die benoeming gedaan is op voorstel van kerkvoogden wier tijd van aftreden reeds lang gekomen was, door notabelen, wier zittingtijd ook reeds verstreken was; dat dan ook van Turnhout op dien grond niet is toegelaten om in de vergadering van ingelanden van den polder van Meeuwen, voor

de Hervormde Kerk zijne stem uit te brengen, waarin door allen is berust.

Als belanghebbenden zijn verschenen de appellant Turnhout zelf en de burgemeester van Meeuwen, de heer Th. J. van Buuren. Beiden verdedigen hunne wederzijdsche belangen en beantwoorden de vragen hun door den President en den Staatsraad de Vries gedaan.

II. het beroep van *N. Anbergen te Avereest, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, waarbij hij zonder loting tot de dienst bij de nationale militie is aangewezen.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binn. Zaken met zijn schrijven van 13 April 1882 n°, 539, Afd. M. en S., bij den Raad van State (afd. voor de gesch. van bestuur) aanhangig gemaakt de overweging van het beroep door N. Anbergen te Avereest. ingesteld tegen de uitspraak van Ged. Staten van Overijssel van 3 Maart jl. 4e afd. n°. 636/564, waarbij hij zonder loting voor de dienst bij de militie is aangewezen.

Adressant is 20 Mei 1859 te Heesterkante in Pruissen geboren. Het gezin van zijn vader bestaat uit drie zoons. De oudste genaamd Theodoor is wegens gebreken in 1864 van de dienst der nationale militie in Pruissen vrijgesteld.

In Mei 1878 kwam de vader met zijne vrouw, zijne dochter en zijne beide jongste zoons zich te Avereest vestigen en op den 11 dier maand legde hij, ter voldoening aan art. 3 n°. 2 der wet van 28 Junij 1850 (*Stbl.* n°. 44), bij het gemeentebestuur aldaar de verklaring af, dat het zijn voornemen was aldaar gevestigd te blijven, terwijl hem in Julij 1878 voor zich en zijn gezin ontslag uit het Pruissisch onderdanenverband werd verleend. Adressant werd dus met zijn vader ingezeten op 11 November 1879. Intusschen had hij reeds den 20 Mei te voren den ouderdom van 20 jaar bereikt. Hij werd dus ingezeten na het volbrengen van zijn 20e jaar.

Met het oog op art. 20 der wet van de nationale militie heeft men daarom destijds begrepen, dat hij niet alhier ter inschrijving voor de nationale militie behoefde te worden aangegeven.

Toen echter de vader in Januarij van dit jaar zich ter gemeente-secretarie te Avereest aanmeldde om zijn jongsten zoon voor de militie te doen inschrijven, en daarbij inlichtingen gaf omtrent zijn huisgezin, meende de burgemeester, dat adressant in 1879 wel had behooren te zijn ingeschreven, op grond van eene circulaire van den Minister van Binn. Zaken van 17 Maart 1873 n°. 268, medegedeeld in het Prov. blad van Overijssel van 1873 n°. 14, verklarende dat hij, wiens ouders ingezeten zijn geworden, nadat hij zijn 20e jaar had volbragt, doch vóór den laatsten December van het jaar waarin dit plaats heeft gehad, voor de militie behoort te worden ingeschreven.

De burgemeester meende alzoo dat hier het geval zich voordeed, bedoeld bij art. 161 der wet en gaf daarvan kennis aan den Commissaris des Konings, ten gevolge waarvan

adressant voor Ged. Staten is gebragt. Door dat collegie werd hij voor de dienst geschikt bevonden en daartoe zonder loting aangewezen. Deze beslissing steunde insgelijks op de overweging, dat hij zich volgens art. 20 der wet had moeten aangeven.

Tegen deze uitspraak is adressant bij Z. M. in beroep gekomen. Hij verklaart daarbij zich door die beslissing bezwaard te achten, omdat toen zijn vader in 1878 den burgemeester van Avereest kwam spreken over het aangeven van adressant voor de militie en hem vroeg of hij dit al of niet moest doen, hij ten antwoord kreeg: "Gij kunt uw zoon nog niet aangeven, wijl hij eerst inlander moet zijn, en dat een-"maal geworden zijnde is hij te oud en bijgevolg vrij, hij loopt er tusschen door, net "zoo als Hoogklimmer" (thans burgemeester te Denekamp) die bij dit gesprek tegenwoordig was, evenals H. A. Scholten.

Op dit gezegde van den burgemeester afgaande, had adressant zich niet aangegeven. Adr. verzoekt hierbij Z. M. hem, hetzij op grond van art. 127 al. 2 der wet ontheffing van werkelijke dienst te verleenen, of op grond van art. 39 n°. 1 alsnog tot naloting toe te laten. Adr. voegt bij zijn adres eene schriftelijke verklaring van H. A. Scholten, bevestigende dat de burgemeester het opgegevene gezegd heeft.

Bij onderzoek is gebleken, dat de tegenwoordige burgemeester van Denekamp, Hoogklimmer, zich van dat gezegde hoegenaamd niets herinnert.

De Commissaris des Konings acht het niet onmogelijk dat de vorige nu overleden burgemeester van Avereest, de woorden van art. 20 der wet letterlijk opvattende en voorbijziende de interpretatie gegeven bij de circulaire van 17 Maart 1873, aanleiding heeft gegeven dat adressants vader op een dwaalspoor is geraakt. Intusschen het verzuim is geschied en voor toepassing van art. 39 n°. 1 bestond mitsdien geen grond. Hij draagt echter adr. voor tot gedeeltelijke ontheffing van de werkelijke dienst, art. 127 al. 2.

Door adressant is nog een schrijven gerigt aan den Raad van State, waarbij hij de bovenbedoelde inlichting, indertijd door den burgemeester aan zijn vader gegeven, nader bevestigt, tot staving overleggende eene verklaring van den gemeente-veldwachter die bij het destijds gesprokene erkent tegenwoordig geweest te zijn, en eene verklaring van 13 ingezetenen van Avereest, houdende dat zij zich wel herinneren dat adressants vader hun indertijd heeft medegedeeld, dat de burgemeester hem op zoodanige wijze verzekerd had dat hij zijn zoon niet behoefde aan te geven.

De leer in de bovenaangehaalde ministerieele circulaire verkondigd, steunt op de meening dat eene letterlijke opvatting van art. 20 der wet op de nationale militie, volgens welke hij, die eerst na het intreden van zijn 19e jaar ingezeten wordt, alleen dan verpligt is zich ter inschrijving aan te geven, wanneer hij ingezeten wordt vóór het volbrengen van zijn 20e jaar — zou strijden met het voorschrift der Grondwet vervat in art. 181 en bepalende dat bij gebrek aan genoegzame vrijwilligers, de militie voltallig wordt gemaakt door loting uit de ingezetenen, die op 1 Januarij van elk jaar hun 20e jaar zijn ingetreden, en dat zij bovendien aan hem, die in hetzelfde jaar waarin hij zijn 20e jaar volbragt, ingezeten werd, een privilegie zou geven boven hem, die reeds vroeger ingezeten was.

III. het beroep van *P. J. Fock, te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan de weduwe A. de Ruijter en Zoon vergunning is verleend tot oprigting eener oliestokerij.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Door Burg. en Weth. van Nieuwer-Amstel werd bij beschikking van 10 Febr. 1882 n°. 80 aan de weduwe A. de Ruijter en Zoon vergunning verleend tot oprigting eener oliestokerij op een perceel, gelegen aan de Kostverlorenvaart in die gemeente, aldaar kadastraal bekend in sectie A n°. 2205. Door eene aankondiging van dezelfde dagteekening, op den volgenden dag aangeplakt, werd daarvan aan het publiek kennis gegeven.

Tegen die beschikking vraagt P. J. Fock, koopman te Nieuwer-Amstel, Zr. Ms. voorziening bij adres van 2 Maart ll., den volgenden dag bij het Kabinet ingekomen, op grond dat de oliestokerij nadeelig zal zijn voor de gezondheid en hem schade zal berokkenen bij de verhuring van hem toebehoorende perceelen, gelegen aan het Jan Hansenpad in genoemde gemeente.

Door Burg. en Weth., op het adres gehoord, wordt de door hen genomen beschikking verdedigd, en voorts opgemerkt, dat zij niet hebben ontvangen de kennisgeving, bedoeld in art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95).

Naar aanleiding daarvan, en op grond dat door app. de termijn, in genoemd wetsartikel gesteld, niet is in acht genomen, adviseren Ged. Staten van Noordholland, in het van hen gevraagd ambtsberigt, tot niet-ontvankelijkheid van het ingestelde beroep.

Nadat deze zaak krachtens 's Konings magtiging door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, bij missive van 13 April ll. n°. 74, Afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, werd aanhangig gemaakt, is door D. de Vries, gelijk mede door G. Kuyper van der Duyn, beide wonende te Nieuwer-Amstel, eene verklaring ingezonden, dat zij geene bezwaren hebben tegen de oliestokerij, waartoe vergunning is verleend; en door den appellant alsnog eene memorie ingediend, waarin hij, behalve op hetgeen hij vroeger inbragt, ook nog wijst op het brandgevaar van bedoelde oliestokerij voor zijne negen op tien pas afstand gelegen bewoonde perceelen te duchten.

De appellant Fock, als belanghebbende verschenen, doet nog nader zijne bezwaren tegen de verleende vergunning kennen, waarna een lid der firma de Ruijter de ongegrondheid daarvan tracht aan te toonen. De aannemer van de fabriek dier firma geeft mede eenige inlichtingen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zestiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 17 *Mei* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 1 Mei 1882, n°. 18, houdende beschikking op het beroep van *den Gemeenteraad van Oijen en Teeffelen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van 2 November* 1881, *G.* no. 91, 2*e afd., waarbij goedkeuring is onthouden aan het Raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 130).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den gemeenteraad van Oijen en Teeffelen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 2 November 1881, G. n°. 91, 2e afd., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 5 April 1882, n . 16;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 April 1882 n°. 1431, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat de gemeenteraad van Oijen c. a., nadat de districtsschoolopziener Burgemeester en Wethouders had opmerkzaam gemaakt op den gebrekkigen toestand, waarin de schoollokalen in de dorpen Oijen en Teeffelen verkeerden, en den raad gegeven om eene nieuwe school te bouwen te Oijen en de bestaande te Teeffelen op te heffen, op 26 Augustus 1881 besloot:

1°. Een nieuw schoollokaal te Oijen te bouwen en de onderwijzerswoning aldaar te herstellen;

2°. De openbare school te Teeffelen op te heffen tegelijk met de ingebruikstelling van het nieuwe schoollokaal te Oijen, en

3°. Eene toelage en gratis onderwijs van wege de gemeente te verleenen aan die kinderen uit Teeffelen, die de openbare school te Oijen of die te Lithoijen zullen bezoeken;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 2 November 1881, G. n°. 91, 2e afd., aan bedoeld raadsbesluit, voor zooveel betreft de opheffing der openbare school te Teeffelen, hunne goedkeuring onthielden;

dat de Gemeenteraad van Oijen c. a. bij adres, gedagteekend 17 November en aan Ons Kabinet ingekomen 30 November daaraanvolgende, van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten hunne onthouding van goedkeuring motiveren door de overweging, dat Teeffelen eene afzonderlijke kerkelijke gemeente uitmaakt; dat te Teeffelen sedert meer dan eene eeuw eene openbare school was gevestigd en dat de afstand tusschen de kerk te Teeffelen en de nieuw te bouwen school in het dorp Oijen ongeveer één uur bedraagt;

Overwegende, dat het plaatsje Teeffelen eene bevolking telt van 83 zielen, verdeeld in 16 huisgezinnen;

dat het getal schoolgaande kinderen, dat volgens opgaaf van het hoofd der school, welke opgaaf nog overtreft die van het schooltoezigt, nog wisselde in 1877 tusschen 27 en 21, in 1878 tusschen 28 en 21, in 1879 tusschen 21 en 14, in 1880 tusschen 16 en 10, in 1881 slechts 14 als maximum bedroeg, terwijl op het einde van dat jaar aldaar slechts aanwezig waren 11 kinderen, waarvan drie uit Driehuizen, een gehucht tusschen Oijen en Teeffelen;

dat het getal schoolgaande kinderen dus steeds afnemende is, en geene vermeerdering in den eersten tijd is te wachten, uit hoofde van het gering aantal aanwezige kinderen beneden de zes jaren;

dat met het oog op dit gering aantal kinderen, nu de bestaande schoolgebouwen in Oijen en Teeffelen in zoodanigen toestand verkeeren, dat zij noodzakelijk geheele vernieuwing vorderen, zoowel de inspecteur van het lager onderwijs als de districts- en arrondissementsschoolopziener van oordeel zijn dat de belangen van het onderwijs in de gemeente, waarvan de geheele bevolking 791 zielen telt, voldoende zullen zijn

gebaat, zoo eene nieuwe flinke school wordt gebouwd te Oijen, die dan tevens voor de kinderen uit Teeffelen dienst kan doen;

dat de afstand tusschen de kom van Teeffelen en de nieuw te bouwen school ruim een uur bedraagt langs den Hoogen Maasdijk, welken de omwonenden altijd gewoon zijn als weg te gebruiken, terwijl des zomers, wanneer van binnenpaden kan worden gebruik gemaakt, die afstand slechts ¾ uur bedraagt;

dat die afstand niet te ver kan geacht worden;

dat er derhalve geene voldoende termen zijn om het behoud der school te Teeffelen, waartoe het bouwen van een geheel nieuw schoollokaal zou noodig zijn, te regtvaardigen;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* no. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van 2 November 1881, aan het raadsbesluit der gemeente Oijen en Teeffelen tot opheffing der openbare lagere school te Teeffelen gelijktijdig met het in gebruik stellen van een nieuw schoolgebouw te Oijen Onze goedkeuring te verleenen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Londen, den 1 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

2o. van 5 Mei 1882, no. 21, houdende beschikking op een beroep van *den Gemeenteraad van Hoogezand tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, van* 13 *Januarij* 1882, no. 33, 2e *afd., houdende toepassing van art.* 212 *der Gemeentewet op de begrooting van inkomsten en uitgaven dier gemeente voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 166.)

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op een beroep van den Raad der gemeente Hoogezand tegen een

besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 13 Januarij 1882 n°. 33, 2e afd., houdende toepassing van art. 212 der Gemeentewet op de begrooting van inkomsten en uitgaven dier gemeente voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 April 1882 n⁰. 22;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 1 Mei 1882 n⁰. 2208, Afd. B. B.;

Overwegende, dat de zoogenaamde Bonthuisterbrug op de grens tusschen de gemeenten Hoogezand en Sappemeer over het Winschoterdiep, voor de noordelijke helft op het gebied der eerste, voor de zuidelijke op dat der laatste gelegen, en evenzoo in ieder harer op den ligger en het kohier der wegen en voetpaden voorkomende, nadat haar onderhoud laatstelijk door de eigenaren bij willekeur of overeenkomst van 9 October 1830 geregeld was, sinds 1879 niet meer wordt onderhouden, dientengevolge in verval is geraakt en sinds Augustus 1881, ter voorkoming van ongelukken, voor de passage is afgesloten;

dat, nadat aan Gedeputeerde Staten van Groningen na deskundig onderzoek gebleken was, dat de kosten van herstel ongeveer *f* 2210 zouden bedragen, deze de collegiën van Burgemeester en Wethouders van Hoogezand en van Sappemeer hebben uitgenoodigd elk de helft dier som op de gemeentebegrooting te brengen;

dat de gemeente Sappemeer daaraan heeft voldaan, doch dat de gemeente Hoogezand zulks heeft geweigerd, hoofdzakelijk op grond, dat de brug geheel in onderhoud bij de gemeente Sappemeer zou behooren;

dat daarop Gedeputeerde Staten van Groningen bij resolutie van 13 Januarij 1882 n°. 33, afd. 2, op de begrooting van uitgaven van de gemeente Hoogezand voor 1882 gebragt hebben een nieuw artikel: Art. 18 luidende: „Voor het herstellen der noor-„delijke helft der zoogenaamde Bonthuisterbrug over het Winschoterdiep, f 1105;" en zulks in substantie, uit overweging, dat de ligger en het kohier der wegen en voetpaden, door den Raad van Hoogezand vastgesteld bij besluiten van 31 Julij 1874 en 27 Mei 1875 en door Gedeputeerde Staten goedgekeurd den 14 Maart en 3 Julij 1875, ook de brug in quaestie bevatten en als haar onderhoudspligtigen geenszins de gemeente Sappemeer, doch eenige particuliere personen aanwijzen;

en dat de Raad der gemeente Hoogezand tegen die resolutie van Gedeputeerde Staten bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende dat het ook blijkens de bestaande liggers vaststaat, dat de bedoelde brug voor de publieke dienst is bestemd en dat art. 179*h* der gemeentewet de zorg voor de instandhouding en bruikbaarheid der wegen, bruggen enz. welke tot gemeene dienst van allen bestemd zijn, aan Burgemeester en Wethouders opdraagt, voor zoover van hen af hangt, dat wil zeggen, voor zoover die zorg niet krachtens publiek regt aan een ander openbaar gezag is opgedragen, hetgeen in deze het geval niet is;

dat de bewering van den Raad van Hoogezand, als zou de onderhoudspligt, volgens het op 9 Augustus 1830 gesloten contract, op derden rusten, aangenomen al, dat zij gegrond is, Burgemeester en Wethouders niet kan ontlasten van de door art. 179*h* aan dat Bestuur opgelegde zorg, welke zorg meêbrengt dat het gemeentebestuur bij

nalatigheid der onderhoudspligtigen zelf, het gebrekkige herstelle, behoudens verhaal der kosten op de nalatigen;

dat art. 205*l* der gemeentewet bepaalt, dat op de begrooting der uitgaven van de gemeente moeten worden gebragt de kosten van de zorg voor de publieke wegen, bruggen enz. in den omvang bij art. 179*h* bedoeld;

dat, wanneer de Gemeenteraad weigert deze door de wet aan de gemeente opgelegde uitgaven op de gemeentebegrooting te brengen, zulks volgens art. 212 der gemeentewet door Gedeputeerde Staten behoort te geschieden;

Gezien de aangehaalde artt. der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 13 Januarij 1882 n°. 33, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 5 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Ref.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den raad der gemeente Beuningen tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, waarbij de goedkeuring van dat collegie aan de gemeentebegrooting voor* 1882 *is onthouden.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binn. Zaken met zijn schrijven van 23 Maart 1882 n°. 1629, afd. B. B., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep van den Raad der gemeente Beuningen tegen het besluit van Ged. Staten van Gelderland van 1 Februarij 1882 n°. 42, waarbij de goedkeuring van dat collegie aan de gemeentebegrooting voor 1882 is onthouden.

Dit geschil betreft thans nog twee punten; want het bezwaar dat geene specifieke opgaaf van de jaarwedden der onderwijzers was gedaan tot staving van de juistheid van volgn. 39, is volgens de eigen verklaring van Ged. Staten door de later gedane opgaaf opgeheven.

De twee bedoelde punten zijn deze: 1o. dat geen post voor schrijfloon onder de uitgaven voorkomt; 2o. dat de post voor het bijhouden der registers van den burgerlijken stand met *f* 75 is verminderd.

Ook ten vorigen jare hadden Ged. Staten om gelijke reden hunne goedkeuring aan de gemeentebegrooting (voor 1881) onthouden. Het beroep tegen hunne beslissing is toen, als te laat ingesteld, niet-ontvankelijk verklaard; waarna aan het verlangen van Ged. Staten is voldaan.

De aanleiding tot dit verschil van gevoelen tusschen Ged. Staten en den Gemeenteraad is hierin gelegen, dat toen de jaarwedde van den secretaris, die vroeger *f* 375 bedroeg, tot *f* 500 was verhoogd, de Gemeenteraad begreep, dat nu ook al het schrijfwerk van den secretaris kon worden gevergd, en dus de post voor schrijfloonen à *f* 25 van de begrooting kon vervallen, en de post voor het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand met *f* 75 kon worden verminderd, terwijl Ged. Staten begrepen, dat op deze wijze de verhooging der jaarwedde van den secretaris bijna geheel illusoir zou worden gemaakt.

De Gemeenteraad heeft ook op de begrooting voor 1882 den post voor schrijfloonen weder doen vervallen en dien voor het aanleggen en bijhouden van de registers van den burgerlijken stand van *f* 155 tot *f* 80 verminderd. Eene poging van Ged. Staten om hem op dat besluit te doen terugkomen, is vruchteloos gebleven.

De Gemeenteraad is nu tijdig in beroep gekomen, verzoekende dat Z. M. moge verklaren, dat de begrooting voor 1882, zooals die door hem is vastgesteld, voor goedgekeurd zal worden gehouden.

De Raad beweert in zijn adres, dat de gemeente-secretaris krachtens zijne instructie belast is met al het schrijfwerk, dat van gemeentewege te doen is, en dus een afzonderlijke post voor schrijfloonen op de begrooting niet noodig is; dat art. 205 niet eischt, dat voor schrijfloonen een post moet worden uitgetrokken ook dan wanneer op andere wijze in die uitgaaf wordt voorzien; dat de door Ged. Staten verlangde verhooging van den post voor het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand evenmin noodig is, daar de secretaris, als met al het schrijfwerk belast en daarenboven volgens zijne instructie verpligt den ambtenaar van den burg. stand bij te staan, ook die registers moet bijhouden; dat het beroep op vorige begrootingen niet afdoet, daar de omstandigheden veranderd zijn; dat de secretaris in vorige jaren eene jaarwedde genoot van *f* 375, en hij zeker van dat bedrag weinig kon missen, om een gedeelte van zijn schrijfwerk onder zijne verantwoordelijkheid door anderen te doen verrichten; dat daarom het gemeentebestuur hem in de laatste jaren ter hulp is gekomen, zonder echter zijne instructie te wijzigen; dat die hulp aan den Raad, nu die jaarwedde van *f* 375 tot *f* 500 is verhoogd, niet meer noodig schijnt, en de secretaris, wanneer hij eenig schrijfwerk aan een ander wil opdragen, dit thans zelf dient te bekostigen.

De app. heeft bij zijn adres de instructie van den secretaris overgelegd. De artikelen dier instructie die hier in aanmerking komen zijn artt. 5, 9, 10, 15 en 16, aldus luidende:

Art. 5. Hij zal den Raad, Burgemeester en Wethouders, den burgemeester en de commissiën uit den Raad in alles wat zij ambtshalve te doen hebben, behulpzaam zijn.

Hij voert daarbij de pen en verrigt, zoo bij deze gelegenheid als in alle andere opzigten, het schrijfwerk hetwelk van gemeentewege te doen is.

Hij verleent ook, daartoe geroepen zijnde, hulp aan het collegie van zetters, alsmede aan den ambtenaar van den burgerlijken stand.

Art. 9. Hij zorgt insgelijks voor de spoedige redactie van alle brieven, adressen, publicatien, akten, opgaven en staten, uit het verhandelde in die vergaderingen voortvloeijende, doet dezelve overschrijven zonder resumtie, tenzij tot het tegendeel besloten ware, onderteekent dezelve met den burgemeester en zorgt voor een spoedig uitreiken.

Art. 10. Hij zorgt dat alles met eene duidelijke en leesbare hand geschreven zij en is verantwoordelijk voor de gelijkluidendheid van alle uittreksels en afschriften door hem afgegeven, van eenige oorspronkelijke stukken of resolutien van het gemeentebestuur.

Art. 15. Hij zal zich geene personen tot hulp mogen toevoegen dan met bewilliging van den burgemeester.

Art. 16. Van de afschriften en uittreksels op bekomen last van den burgemeester of andere bevoegde autoriteit, door den secretaris af te geven, zal hij voor schrijfloon kunnen vorderen, voor elke bladzijde gewoon schrijfpapier houdende vijfentwintig regels elk van vijftien lettergrepen, of gedeelten daarvan, vijftien cents. Op grooter formaat afgegeven wordende naar evenredigheid.

Ged. Staten, op het adres van den Gemeenteraad gehoord, verwijzen naar hun besluit van 23 Maart 1881, hoofdzakelijk inhoudende dat de Raad in de laatste jaren de noodzakelijkheid der posten van *f* 25 voor schrijfloonen en *f* 75 voor het bijhouden der registers van den burg. stand heeft erkend, maar nu meent dat die noodzakelijkheid is vervallen door de verhooging van de jaarwedde van den secretaris; dat echter die verhooging aldus illusoir zou worden gemaakt, terwijl bovendien beide uitgaven bij de wet aan de gemeente zijn opgelegd, en dus niet ten laste van anderen kunnen worden gebragt, zoodat zij, nu de behoefte aan die uitgaven niet wordt weêrsproken, op de begrooting behooren voor te komen.

III. het beroep van *den raad der gemeente Katwijk, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, over het houden van eene jaarmarkt in die gemeente.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Op den 23 Julij 1880 nam de Gemeenteraad van Katwijk het volgende besluit:

„Er zal te beginnen met het jaar 1880 en wel op den 11 September van ieder jaar, „en mogt deze datum invallen op een Zaturdag of Zondag, alsdan op den 14 Sept. „d. a. v. in het dorp Katwijk aan den Rijn eene jaarmarkt worden gehouden.” Ged. Staten van Zuidholland bragten dit raadsbesluit ter kennis van de besturen der naburige gemeenten. Alleen dat van Valkenburg bragt bezwaar in, namelijk dat de jaarmarkt zou plaats hebben één dag voor de Valkenburgsche paardenmarkt en deze daardoor zou worden benadeeld.

Op dit bezwaar gehoord schreven Burg. en Weth. van Katwijk den 30 Aug. 1880

dat zij de meening van hunne ambtgenooten van Valkenburg niet deelden, omdat zij die op de Katwijksche jaarmarkt handel willen drijven, aldaar één dag vroeger moeten komen dan zij die de Valkenburgsche markt willen bezoeken; alleen zoo gelijktijdig de beide markten werden gehouden. zouden zij elkander benadeelen. Na de Valkenburgsche markt (12 September) wilden Burg. en Weth. de Katwijksche liever niet houden, omdat dan de kermis die te Valkenburg op de paardenmarkt pleegt te volgen, naar Katwijk zou worden overgebragt, hetgeen zij niet wenschen, en omdat op den 13 September paardenmarkt te Leiden is.

Daarna werd de goedkeuring van Gedep. Staten op het raadsbesluit den 7 Sept. 1880 verleend; daar Burg. en Weth. van Katwijk deze gunstige beschikking eerst den 10 Sept. ontvingen, is de nieuwe jaarmarkt in 1880 niet gehouden.

In 1881 wilde de gemeenteraad van Katwijk de tijdsbepaling verbeteren en stelde den 16 Aug. het volgende besluit vast: „Er zal te beginnen met het jaar 1881 en „wel op den 11 September van elk jaar, en mogt deze datum invallen op een Zaturdag „alsdan 14 September, of op een Zondag, alsdan op den 13 Sept. d. a. v. in het „dorp Katwijk aan den Rijn eene jaarmarkt worden gehouden.” Op het verzoek om goedkeuring van dit gewijzigde besluit antwoordden Ged. Staten bij brief van den 22/25 Aug., dat zij zich alsnog voorbehielden de goedkeuring voor volgende jaren, maar het gemeentebestuur magtigden om de jaarmarkt op 13 Sept. 1881 te doen plaats hebben. In 1881 was de 11 Sept. een Zondag. Bij brief van 12/14 Sept. deelden Ged. Staten aan Burg, en Weth. van Katwijk mede, in het Leidsche Dagblad te hebben gelezen, dat te Katwijk aankondigingen voor eene paardenmarkt hadden plaats gehad. Zij vroegen tevens, of de jaarmarkt bedoeld in het raadsbesluit van 16 Aug. ll. eene paardenmarkt was? en verdaagden hunne beslissing omtrent dat raadsbesluit met verwijzing naar art. 197 der Gemeentewet. Bij brief van 29/30 Sept. antwoordden B. en W. dat de jaarmarkt door den Raad ingesteld, eene paarden- en veemarkt is, maar dat het Gemeentebestuur zich thans voor de eerste maal tot eene paardenmarkt had bepaald. Inmiddels hadden Burg. en Weth. van Valkenburg op den 19 September aan Ged. Staten geschreven, zich beklagende dat hunne ambtgenooten van Katwijk hunne ware bedoelingen hadden bemanteld door de vereischte goedkeuring op eene jaarmarkt aan te vragen, terwijl eene paardenmarkt werd bedoeld. Zij legden daarbij over een exemplaar van een aanplakbiljet afkomstig van Burg. en Weth. van Katwijk, houdende eene (ongeteekende) aankondiging van eene paardenmarkt te Katwijk aan den Rijn op 13 September 1881, alwaar geen marktgeld zou worden geheven; ook dit zou, volgens Burg. en Weth. van Valkenburg, tot nadeel van hunne gemeente strekken, omdat deze wel marktgeld heft volgens verordening, goedgekeurd bij Kon. besluit van 29 Aug. 1866 n°. 50. Ten slotte verzochten zij aan Ged. Staten zoodanige wijziging te willen bewerken, dat minstens acht dagen verloopen tusschen de Katwijksche en de Valkenburgsche paardenmarkt.

Aan dit verzoek voldeden Ged. Staten niet, maar schreven den 11/19 October aan Burg. en Weth. van Katwijk, dat hun collegie onder de benaming van jaarmarkt niet anders verstond dan eene kermis en met die opvatting het raadsbesluit van 23 Julij 1880 had goedgekeurd; dat het in de plaats stellen van eene paardenmarkt daarvoor eene verandering daarstelde, die hoogere goedkeuring behoefde, en dat bij gevolg

het gemeentebestuur zich behoorde te onthouden van het aankondigen en doen plaats hebben van eene paarden- en veemarkt.

Hierop antwoordden Burg. en Weth. van Katwijk, eerst den 18 Nov. 1881 en andermaal, na den gemeenteraad te hebben geraadpleegd, in zijnen naam, den 6 Jan. 1882, in dezen zin dat in de raadsbesluiten het woord *jaarmarkt* was gebruikt om eene jaarlijksche markt aan te duiden, gelijk in de provinciale en gemeentewetten slechts twee soorten van markten zijn genoemd, te weten: jaarmarkten en gewone marktdagen, welke laatste benaming de weekmarkten moet aanduiden; met nadruk protesteeren Burg. en Weth., dat er bij hen of bij den Raad geene bedoeling heeft bestaan om hun voornemen met deze markt geheim te houden; zij hebben gemeend het juiste woord voor de zaak te hebben gebezigd; namelijk eene jaarlijksche markt voor paarden en vee; zij betwisten verder, dat het woord *jaarmarkt* hetzelfde als kermis zou beteekenen. Zij beroepen zich daarbij op het „Jaarboekje voor de provincie Zuidholland „voor 1881", bl. 98, alwaar eene opgave voorkomt van kermissen, jaarmarkten en weekmarkten. Ten slotte verklaren zij het goedgekeurde raadsbesluit van 23 Julij 1880 voor geldig te houden, zoolang het niet is gewijzigd of ingetrokken.

Ged. Staten namen daarop onder dagteekening van 6/13 Febr. 1882 B. n°. 22, 4e afd. het volgende besluit: „Overwegende dat bij het verleenen hunner goedkeuring „op het houden van jaarmarkten, zonder aanduiding daarbij van bepaalde andere „bestemming, aan het woord *jaarmarkt* nimmer eenige andere beteekenis of bedoeling „is toegekend, dan die van kermis, en de onderwerpelijke goedkeuring dan ook alleen „met die bedoeling en beteekenis door hen werd verleend; dat uit de missive van „Heeren Burg. en Weth. van Katwijk van 6 Jan. 1882 n°. 3867 blijkt, dat de Raad, „door hen op bovenstaande bedoeling of beteekenis van hunne op zijn besluit van 23 „Julij 1880 verleende goedkeuring opmerkzaam gemaakt, van die goedkeuring geen „gebruik verlangt te maken tot het houden eener kermis, en mitsdien het doel der „verleende goedkeuring is komen te vervallen; dat echter door Burg. en Weth. van „Katwijk eene paardenmarkt te Katwijk aan den Rijn tegen den 13 Sept. 1881 is „aangekondigd geweest en die markt ook op dien dag is gehouden, en terwijl uit „gezegde missive blijkt, dat de Gemeenteraad, niettegenstaande hij op bovenstaande „beteekenis hunner goedkeuring werd gewezen, verlangt dat uit krachte van die „goedkeuring worde voortgegaan met op den dag vóór dien der van ouds bepaalde „en bekende Valkenburgsche paardenmarkt, te Katwijk eene paarden- en veemarkt te „houden; dat daardoor die in de gemeente Valkenburg gevestigde markten zouden „worden onderschept en benadeeld; besluiten: in te trekken hun besluit van goed„keuring van den 7 Sept. 1880 n°. 68, en hunne goedkeuring op het raadsbesluit „van den 16 Aug. 1881 te onthouden."

Het is van dit besluit dat de Gemeenteraad van Katwijk zich op Z. M. den Koning heeft beroepen bij adres dat op den 6 Maart ll. bij 's Konings Kabinet is ingekomen. Adressant betwist de bevoegdheid van Ged. Staten om hunne eenmaal gegeven goedkeuring op het raadsbesluit van 23 Julij 1880 in te trekken; hij beweert dat de wet hun die bevoegdheid niet geeft, en dat volgens art. 144 en 195 der Gemeentewet een besluit tot invoering van eene markt alleen kan worden ingetrokken bij een besluit van den Raad, goedgekeurd door Ged. Staten. Verder bestrijdt adressant de motieven

van het besluit, waarvan geappelleerd, bewerende 1°. dat eene jaarlijksche paarden- en veemarkt is eene jaarmarkt en teregt alzoo wordt genoemd; 2°. dat de gemeente Valkenburg geen wettig privilegie heeft voor het houden van eene paardenmarkt; 3°. dat het bestaan van eene paarden- en veemarkt te Katwijk op een dag nabij dien van de Valkenburgsche paardenmarkt niet is in strijd met het algemeen belang.

Ged. Staten, ter zake gehoord, betoogen hunnerzijds dat zij hun besluit van goedkeuring van 7 Sept. 1880 teregt hebben ingetrokken, omdat het was gebleken, dat de Gemeenteraad van Katwijk had bedoeld goedkeuring te vragen op het houden van eene paarden- en veemarkt, en hun collegie goedkeuring te verleenen aan eene kermis, zoodat de noodige overeenstemming omtrent het punt in geschil had ontbroken. Wat de bezwaren betreft aan de paardenmarkt te Valkenburg ontleend, oordeelen Ged. Staten, dat hunne goedkeuring op het invoeren en veranderen van jaar- en andere markten bij art. 144 der Provinciale wet en art. 195 der Gemeentewet juist is gevorderd, ten einde daarbij op de markten in naburige gemeenten te letten, terwijl art. 34 der Instructie van Ged. Staten (Prov. blad van Zuidholland 1880 n°. 64) voorschrijft, dat zij, alvorens besluiten van gemeentebesturen over het instellen, afschaffen of veranderen van jaarmarkten of gewone markten goed te keuren, de besturen der omliggende daarbij betrokken gemeenten in hun belang moeten hooren. Zij achten in casu het algemeen belang betrokken bij het behoud der paardenmarkt die sedert eeuwen te Valkenburg bestaat en die thans Katwijk h. i. tracht naar zich te trekken.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 11 April ll. n°. 1914, afd. B. B., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, is nog ingekomen eene memorie van Burg. en Weth. van Katwijk. Tegenover het advies van Gedep. Staten strekt dit stuk tot betoog: 1o. dat de in 1880 verleende goedkeuring niet kan worden ingetrokken wegens een in 1881 ontstaan misverstand; 2o. dat eene jaarlijksche paarden- en veemarkt taalkundig en volgens de wet eene jaarmarkt is; 3o. dat bij de beoordeeling van eene in te stellen markt alleen het belang van den handel en de marktbezoekers moet worden in aanmerking genomen.

IV. het beroep van *den raad der gemeente Oldemarkt, tegen een besluit van Gedep. Staten van Overijssel, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor* 1882.

De Staatsraad DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging van Z. M. heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bij schrijven van 14 April 1882 n°. 1974 afd. B. B. bij den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep van den Raad der gemeente Oldemarkt tegen het besluit van Ged. Staten van Overijssel van 23 Februarij 1882, afd. 2, n°. 409/500, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor 1882.

Op de bedoelde begrooting komt onder de ontvangsten voor een post van *f* 800 wegens verkochte gemeenteeigendommen, in de Mem. v: toel. omschreven als de helft van den voorgenomen verkoop van de Wheeribben. Ged. Staten hebben daartegen de aanmerking gemaakt, dat die opbrengst behoort tot het kapitaal der gemeente en derhalve rentegevend dient te worden belegd, waartoe op de begrooting een post in uitgaaf behoort te worden geraamd. In het daaruit op de begrooting te ontstaan tekort zou dan op andere wijze moeten worden voorzien.

De gemeenteraad heeft in die aanmerking geene aanleiding gevonden om de begrooting te wijzigen. Hij overwoog daarbij, dat uit de opbrengst van het te verkoopen land zal gekweten worden de aanbestedingssom van de onderwijzerswoning te Kalenberg; dat de grond, waarop de vervallen woning staat, is aangekocht voor *f* 1180.55 den 6 Januarij 1880; dat verder op 5 Junij 1875 van het Ned. Herv. Kerkbestuur te Paasloo ondershands is aangekocht: *a.* de school en onderwijzerswoning met eenig land te Paasloo; *b.* de school met grond te Kalenberg; dat de onderwijzerswoning en school te Paasloo belangrijk zijn verbeterd, 't welk eene vrij groote uitgaaf heeft gevorderd en dat het bij die woning gelegen land wordt verhuurd voor *f* 25 in het jaar; dat alzoo het kapitaal der gemeente in den laatsten tijd belangrijk is vermeerderd en dat de opbrengst van het te verkoopen land zal aangewend worden om daarvoor eene nieuwe onderwijzerswoning te stichten, zoodat ook die opbrengst zeer rentegevend zal worden belegd, omdat aan den onderwijzer bij gemis eener woning eene vergoeding voor huishuur van *f* 100 moet worden uitgekeerd en het land, dat verkocht zal worden, gemiddeld *f* 27.36 's jaars opbrengt.

Gedep. Staten hebben daarop bij het bestreden besluit hunne goedkeuring aan de begrooting onthouden. Zij overwogen: dat door den bouw eener onderwijzerswoning door de gemeente wordt voldaan aan eene der alternatief op haar rustende wettelijke verpligtingen, en dus geenszins wordt verkregen eene bezitting, die, even als het te verkoopen hooiland, behoort tot het bijzonder vermogen der gemeente en vatbaar is om ten haren behoeve inkomsten op te leveren; en dat het toezigt van Ged. Staten de zorg in zich sluit tot instandhouding van het vermogen der gemeente, dat niet aan hare tijdelijke leden toebehoort, maar aan het ligchaam, dat die allen overleeft.

Bij deze reden van afkeuring voegden Ged. Staten in hun besluit nog eene andere, aldus geformuleerd: dat door den Raad bij besluit van 19 Nov. 1881 is vastgesteld, dat herhalingsonderwijs wordt gegeven op de scholen te Oldemarkt en te Ossenzijl gedurende de maanden Januarij, Februarij, November en December, des avonds viermaal per week, elken avond twee uur; dat de Raad intusschen, uitgenoodigd om de jaarwedden van het onderwijzend personeel met die afzonderlijke inrigting voor l. o. belast te regelen, dit bij besluit van 28 Jan. 1882 heeft geweigerd en dat ook op de begrooting voor 1882 geen fondsen zijn aangewezen, waaruit die jaarwedden kunnen worden bestreden.

Het zoo evengemeld raadsbesluit van 28 Jan. 1882 is genomen naar aanleiding van een schrijven van Ged. Staten van 22 Dec. bevorens, waarbij dit collegie aan den Gemeenteraad te kennen gaf, dat hij, ter uitvoering van het raadsbesluit van 19 Nov. 1881, onderwijzers aan de herhalingsschool moest benoemen met regeling hunner jaarwedden, en hem uitnoodigde daartoe over te gaan, en zulks onder herinnering

aan den brief van den Minister van Binnenl. Zaken van 24 Febr. 1881, opgenomen in het Prov. blad n°. 22, te kennen gevende, dat de herhalingsschool eene afzonderlijke inrigting voor l. o. is, en dus den onderwijzers, die aangesteld zijn tot het geven van voldoend l. o., niet de verpligting kan worden opgelegd krachtens hunne aanstelling 's avonds herhalingsonderwijs te geven, al is het dat zij vroeger volgens hunne instructie avondschool moesten houden. De gemeenteraad begreep echter, dat de onderwijzers door afschaffing der avondschool en instelling eener herhalingsschool vermindering van werkzaamheden hebben gekregen en besloot daarom op dien 28 Januarij 1882 geen jaarwedden voor de onderwijzers aan de herhalingsscholen vast te stellen.

Tegen het besluit, waarbij de goedkeuring aan de Gemeentebegrooting werd onthouden, vraagt de Raad voorziening, verzoekende dat Z. M. die begrooting alsnog moge goedkeuren. Hij voert in zijn adres geen andere gronden aan, dan dat de gemeenteschuld *f* 11000 bedraagt, welke geheel zal zijn afgelost in 1894 en dat hem het voorschrift van Ged. Staten om geen vast goed tegen vast goed te verwisselen of liever om kapitaal te vormen voor zijne nazaten, onbillijk voorkomt; voor 't overige verwijst adressant naar de hierboven reeds vermelde besluiten.

Ged. Staten, op dat adres gehoord, hebben dan ook geene aanleiding gevonden om bij hun ambtsberigt in nadere beschouwingen te treden.

V. het beroep van *A. van der Veen, te Smilde, c. s., ingelanden van het Veenschap Molenwijk en aanhoorigheden tegen eene beslissing van Gedeputeerde Staten der provincie Drenthe, omtrent de begrooting van dat Veenschap voor* 1882.

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Op 13 October 1881 heeft het Bestuur van het Veenschap „Molenwijk en aanhoorigheden” te Smilde de begrooting van ontvangsten en uitgaven van dat Veenschap voor 1882 opgemaakt.

Bij een adres, gedagteekend 18 November d. a. v., hebben Hendrik van Veen en eenige andere ingelanden van genoemd Veenschap tegen die begrooting bezwaar ingebragt bij Ged. Staten van Drenthe.

De adressanten namelijk beweerden, dat het Veenschapsbestuur indertijd zonder oproeping van ingelanden, en dus, zoo zegt hun adres, in strijd met art. 29 van het Bijzonder Reglement voor het Veenschap, nieuwe werken zouden hebben aangelegd, bestaande in een weg langs de zuidwestzijde van de Suermonds- of Dikkewijk te Smilde, en dat de kosten, zoo van dat werk als van de ter zake van dat werk bij de Regtbank te Assen en bij den Hoogen Raad der Nederlanden gevoerde procedures, mitsdien niet konden gebragt worden ten laste van het Veenschap, doch door de bestuurders in hun privé moesten gedragen worden.

De adressanten verzochten mitsdien Ged. Staten op bedoelde begrooting van 1882 te schrappen en niet toe te laten eenigen post, hetzij als rente en aflossing van kapitalen, hetzij in eens of bij gedeelten, welke eenige betrekking mogten hebben op of

in verband staan met het maken van bedoeld werk en de daaruit voortgevloeide proceskosten.

Het Veenschapsbestuur voerde tegen dat bezwaarschrift in substantie aan, dat het eigenlijk niet gold de begrooting voor 1882 die aan de orde was, maar dat het, zoo als het bestuur zich uitdrukte, "een napleiten was tegen de reeds begroeide suppletoire begrooting voor 1881", door Ged. Staten voor lang goedgekeurd, waarbij tot dekking van een en ander eene geldleening van ƒ 2000 in ontvang was gebragt; terwijl nu op de begrooting voor 1882 alleen de rede was van de rentebetaling en gedeeltelijke aflossing dier wettig en definitief tot stand gekomen geldopneming.

Ged. Staten van Drenthe, handelende krachtens art. 35 van het Reglement op de Verveeningen in dat gewest, vastgesteld door de Provinciale Staten op 8 Nov. 1853 en goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van 26 Nov. 1853 n°. 75, besloten bij resolutie van 23 Dec. 1882 n°. 39: de ingezondene begrooting goed te keuren, en aan de adressanten te kennen te geven, dat zij geene termen hadden gevonden om tusschen beiden te komen, zooals door adressanten was bedoeld.

Bij adres, op 6 Januarij ll. aan Zr. Ms. Kabinet ingekomen, heeft Hendrik van Veen voornoemd, met drie zijner vroegere medereclamanten, zich ter zake dier resolutie gewend tot den Koning. Zij herhalen daarbij hunne boven aangegeven grieven en verzoeken, dat het den Koning moge behagen, met vernietiging der voornoemde resolutie, "alsnog te schrappen en niet toe te laten op de begrooting van het "Veenschap voor 1882 eenigen post, hetzij als renten en aflossing van kapitalen, hetzij "in eens of bij gedeelten, welke eenige betrekking hebben op of in verband staan met "het maken der nieuwe werken langs de zuidwestzijde van de Suermonds- of Dikkewijk "en alle daaruit voortgevloeide proceskosten."

Ged. Staten van Drenthe, op dat adres gehoord, doen in hun ambtsberigt van 31 Maart ll. n°. 4, geheel in overeenstemming met het hunnerzijds geraadpleegde Veenschapsbestuur zelf, uitkomen, dat het Provinciaal Reglement op de Verveeningen in Drenthe, vastgesteld, als boven reeds gezegd, bij besluit der Staten van 8 Nov. 1853 en goedgekeurd bij Kon. besluit van 26 Nov. 1853 n°. 75, gewijzigd bij Statenbesluiten van 6 Julij 1877 en 5 Julij 1878, goedgekeurd bij Kon. besluiten van 31 Julij 1877 n°. 9 en 12 Nov. 1878 n°. 12, geen beroep van de besluiten van Gedep. Staten tot goedkeuring van Veenschapsbegrootingen open stelt, en dat dus een verzoek aan den Koning tot vernietiging van dusdanig besluit, met het effect dat Z. M. tevens op de begrooting posten zou "schrappen" en "niet toelaten", zooals het dictum van het adres luidt, iets is dat het organiek reglement op de verveeningen niet kent, en dat op grond van dat Reglement niet toelaatbaar is.

Subsidiair voegen Ged. Staten aan hun, mitsdien tot niet-ontvankelijk verklaring van het adres strekkend, advies nog het volgende toe:

"Zouden wij ons tot 't bovenstaande kunnen beperken, toch mogen we niet onopgemerkt doen voorbijgaan dat adressanten aan de geheele zaak eene wending geven, die deze in een geheel scheef daglicht doet staan.

"'t Is namelijk op het punt, waar adressanten van Zijne Majesteit verzoeken dat Zijne Majesteit zal schrappen of vernietigen eenigen post, welke betrekking heeft op of in verband staat met het maken der "nieuwe" werken bij langs de zuidwestzijde

van de Suermonds-wijk of Dikkewijk. Die woorden „nieuwe werken”, in verband gebragt met de even te voren door adressanten gedane verwijzing naar art. 40 van het Reglement op de verveeningen (zie de wijziging volgens Statenbesluit van 5 Julij 1878 nº. 6) bepalende dat:

„alle geschillen tusschen besturen en grondbezitters of verveeners, betreffende de „uitvoering van het plan van aanleg, de naleving der voorwaarden van de vergunning „tot verveening, of de uitvoering en uitlegging der reglementen, gelijk mede alle „geschillen die tusschen de besturen van veenschappen of tusschen die van veen„schappen of waterschappen mogten rijzen, worden door Gedeputeerde Staten beslist. „. . . . . Tegen die beslissing staat beroep open bij den Koning gedurende 14 „dagen na den dag der uitgifte van het Provinciaal blad waarin zij is opgenomen.”

doen duidelijk der adressanten bedoeling uitkomen om de geheele zaak te brengen tot een geschil als in voormeld artikel bedoeld, om zoo doende een beroep op den Koning open te stellen.

„Maar het gold hier geen „nieuwe werken”. Immers de weg langs de zuidzijde van de Suermondswijk kwam voor op den staat van werken, bedoeld in art. 28 2º. van het Reglement voor 't veenschap, vastgesteld bij 't besluit van de Staten van 20 Julij 1867 nº. 5, goedgekeurd bij Kon. besluit van 21 Dec. d. a. v. nº. 64 en herhaalde malen gewijzigd (1), welke staat reeds in 1868 naar art. 30 van 't Reglement door ons werd goedgekeurd en in 1871 bij herziening, met onze goedkeuring door een nieuwen werd vervangen. Alle handelingen die moesten strekken om tot aanleg van dien weg te geraken, lagen dus in den kring van de bevoegdheid van 't bestuur en zijn met ons medeweten of onder onze goedkeuring geschied.

„Dat tengevolge van regterlijke gewijsden het Veenschap de zaak, tegenover grond eigenaren, verloren heeft, dat dientengevolge het Veenschap is komen te staan voor de betaling van reeds voor den aanleg van den weg uitgeschoten kosten en proceskosten en voor eene leening: ziedaar omstandigheden die niet voorzien konden worden en die niets afdoen tot de omstandigheid dat het bestuur handelde volgens zijn vermeend publiek regt en niet tot aanleg van „nieuwe” werken.”

De heer Mr. A. O. H. Tellegen Bzn., advocaat te Groningen, treedt voor belanghebbenden op en licht het beroep toe.

VI. het beroep van *C. M. Müller, weduwe van G. J. Kalff, te Haarlem, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, van* 5 *April* 1882 nº. 39, *waarbij haar zoon Frederik Kalff tot de dienst voor de Nationale Militie is aangewezen.*

---

(1) Zie de Statenbesluiten van:
5 Nov. 1868 nº. 4 (K. B. van 3 Jan. 1869 nº. 8).
4 en 15 Nov. 1869 nº. 8*a* en 9*a* (K. B. 2 Jan. en 20 Maart 1870 nº. 4 en 12).
9 Nov. 1871 nº. 12 (K. B. 22 Dec. 1871 nº. 35).
7 Nov. 1879 nº. 10 (K. B. 22 Jan. 1881 nº. 16).

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van 28 April ll. n°. 641, afd. M. en S., bij den Raad van State (afd. voor de gesch· van bestuur) aanhangig gemaakt een adres van Catharina Margaretha Müller, wed. van Gerrit Jurriaan Kalff, wonende te Haarlem, houdende hooger beroep van eene uitspraak van Ged. Staten van Noordholland, dd. 5 April 1882 n°. 39, waarbij haar zoon Frederik Kalff tot de dienst voor de nationale militie is aangewezen. Frederik Kalff, geboren 7 Dec. 1862, is de jongste van zes zonen. Zijn oudste broeder Jacob heeft in 1870 geloot en is vrijgesteld wegens het in dienst zijn van zijn broeder Samuel. Genoemde Samuel is de tweede zoon uit dit gezin, heeft geloot in 1871 en is vrijgesteld, als zijnde in krijgsdienst. Hij had namelijk den 21 Aug. 1868 vrijwillig dienst genomen bij het leger, is den 3 Aug. 1871 als sergeant naar Indië vertrokken en op den 31 Mei 1873 te Batavia uit de dienst ontslagen "mits plaatsvervanging." De derde zoon, Christiaan, heeft geloot in 1874, is voor de dienst aangewezen, doch nooit ter inlijving opgekomen; volgens opgave naar Java vertrokken. De vierde, Gerrit, heeft geloot in 1876, als milicien gediend en is den 7 Mei 1881 na volbragten vijfjarigen diensttijd ontslagen. De vijfde, Jacob Nicolaas, heeft geloot in 1878, en een plaatsvervanger gesteld die nog in dienst is. De zesde zoon, Frederik, in 1882 te Haarlem een dienstpligtig nummer getrokken hebbende, heeft bij den militieraad van het 2e district van Noordholland vrijstelling wegens broederdienst gevraagd, doch is voor de dienst aangewezen.

Op het beroep van adressante hebben Ged. Staten afwijzend beschikt "op grond "van het bepaalde bij de artt. 48, 49, 50, 53 en 54 der wet van 19 Aug. 1861 (*Stbl.* "n°. 72) als zijnde de zesde van een gezin van zes broeders, waarvan de oudste "en derde van de militiedienst zijn bevrijd gebleven; de tweede vrijwillig is in dienst "getreden den 21 Aug. 1868 doch den 1 Junij 1873 van zijne vrijwillige verbindtenis "ontheven tegen het stellen van een anderen vrijwilliger en dit niet is dienst"vervanging bij de nationale militie; de vierde broeder den gevorderden diensttijd "van vijf jaren heeft volbragt; en de vijfde broeder eenen plaatsvervanger heeft ge"steld, die dient; en de dienst van den tweeden niet kan strekken tot "vrijstelling van den opvolgenden broeder, als slechts geduurd hebbende "4 jaren, 9 maanden en 10 dagen."

In haar adres, hetwelk den 9 April ll. bij 's Konings Kabinet is ingekomen, acht adressante zich door die uitspraak bezwaard, op grond dat de dienst van haren tweeden zoon Samuel als vijfjarige had moeten worden beschouwd. Immers deze was wel van de laatste twee maanden en twintig dagen van dat vijfjarige tijdperk ontheven maar "mits door hem voor dien tijd een ander persoon werd in dienst gesteld." Deze vervanging van dienst tot aanvulling van den diensttijd als vrijwilliger valt, naar het oordeel van adressante, onder de bepaling van art. 50, 7°. der militiewet, zoodat het geval gelijkstaat met dat van den broeder, die zelf, of door tusschenkomst van een plaatsvervanger, volle vijf jaren heeft gediend en den jongeren broeder doet vrijstellen. Op deze gronden verzoekt de adressante vernietiging van de uitspraak

van Gedep. Staten en vrijstelling van haren zoon Frederik, en subsidiair dat het Z. M. behage hem, met toepassing van art. 127 al. 2 der wet, van de werkelijke dienst te ontheffen.

Te dezer zake werd het advies ingewonnen van den Commissaris des Konings in Noordholland, hetwelk strekt tot handhaving van de uitspraak van Ged. Staten, op grond dat de vervanging te Batavia, toegestaan aan den vrijwilliger Samuel Kalff, niet hetzelfde is als de dienst door eenen plaatsvervanger, bij art. 50 der wet bedoeld. Het subsidiaire verzoek tot ontheffing van de werkelijke dienst wil 's Konings Commissaris gaarne ondersteunen, indien diezelfde gunst ook aan anderen in gelijk geval kan worden verleend.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zeventiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 24 *Mei* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 12 Mei 1882, n°. 16, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Hardinxveld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 172).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Hardinxveld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 26 April 1882 n°. 18;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 9 Mei 1882, n°. 2362, afd. B. B.;

Overwegende, dat, nadat de gemeentebegrooting voor 1881, waaraan Gedeputeerde Staten hunne goedkeuring hadden geweigerd, op grond dat het daarbij uitgetrokken subsidie ad *f* 2420 te hoog was, door Ons was goedgekeurd bij Ons besluit van 18 April 1881 n°. 5, het Gemeentebestuur in overleg met het Armbestuur naar middelen heeft gezocht om aan de herhaalde aanmerkingen van Gedeputeerde Staten te gemoet te komen en uit dien hoofde aan den Gemeenteraad heeft voorgesteld aan het Armbestuur slechts een crediet-subsidie toe te kennen;

dat dienvolgens in de Raadsvergadering van 6 September 1881 werd besloten de begrooting van het Armbestuur, sluitende in inkomsten en uitgaven met een bedrag van *f* 2867.83½, goed te keuren en, in overeenstemming met die goedkeuring, op de gemeentebegrooting uit te trekken een crediet van *f* 2400, onder bepaling dat daaruit bij wijze van subsidie achtereenvolgens zooveel zal worden geput, als zal blijken onvermijdelijk noodzakelijk te zijn om in de behoeften der armenzorg te voorzien;

dat Gedeputeerde Staten daarop aan het Gemeentebestuur hebben te kennen gegeven, dat bij hen ernstig bezwaar bestond tegen toekenning van een subsidie ad *f* 2400 uit de gemeentemiddelen aan het burgerlijk armbestuur;

dat de gemeenteraad, met deze bezwaren bekend gemaakt, heeft besloten genoemd subsidie te verminderen tot *f* 2350, en dat bedrag onder den naam van crediet-subsidie onder hoofdstuk VIII art. 4 der uitgaven op de gemeentebegrooting heeft uitgetrokken;

dat, nadat Gedeputeerde Staten op nieuw op vermindering van bedoeld subsidie hadden aangedrongen en de Gemeenteraad bij besluit van 13 December 1881 had geweigerd tot verdere vermindering over te gaan, Gedeputeerde Staten bij besluit van 20/24 December 1881, op grond dat het meergenoemd subsidie hooger was dan de volstrekte onvermijdelijkheid medebragt, aan de begrooting hunne goedkeuring hebben onthouden;

dat de Gemeenteraad bij adres van 7 Januarij 1881 tegen dit besluit Onze voorziening heeft ingeroepen, er op wijzende, dat het thans uitgetrokken crediet-bedrag minder is dan het ten vorigen jare door Ons goedgekeurde subsidie;

Overwegende, dat volgens art. 60 der Armenwet bij het besluit van den Gemeenteraad tot toekenning van subsidie aan een burgerlijk armbestuur moet blijken, dat de volstrekte onvermijdelijkheid van het subsidie is bewezen door de rekening van het betrokken bestuur van het laatst afgeloopen, en de begrooting van het loopend of eerstvolgend dienstjaar;

dat in het besluit van den Gemeenteraad van Hardinxveld van 6 September wel is overwogen, dat uit de rekening en verantwoording zoowel als uit de begrooting blijkt de volstrekte noodzakelijkheid van ondersteuning uit de gemeentekas, maar de Raad daarbij, zonder bepaald te beslissen, dat, ook ondanks de hulp, welke het Armbestuur blijkens de ondervinding van de particuliere liefdadigheid mag verwachten, een subsidie van *f* 2400 uit de gemeentekas onvermijdelijk is te achten, er zich toe bepaald heeft op de gemeentebegrooting een crediet tot dat bedrag (later tot *f* 2350 verminderd) uit te trekken, onder bepaling dat daaruit bij wijze van subsidie achter-

eenvolgens zooveel zal worden geput, als zal blijken onvermijdelijk en noodzakelijk te zijn om in de behoeften der armenzorg te voorzien;

dat dit besluit dus niet voldoet aan het voorschrift van art. 60 der Armenwet;

dat op de gemeentebegrooting niet kan worden toegelaten een post van uitgaaf voor een subsidie, dat niet met inachtneming van de voorschriften der wet is verleend;

dat derhalve de gemeentebegrooting, zoo als die door den Raad is vastgesteld, voor geene goedkeuring vatbaar is;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85) en de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100) gewijzigd bij de wet van 1 Junij 1870 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 20/24 December 1881, waarbij hunne goedkeuring aan de gemeentebegrooting van Hardinxveld voor 1882 is onthouden, te handhaven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 12 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *G. van der Wedden te Nijmegen en J. L. Gerritsen te Ooij, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, waarbij is verklaard dat zij ten onregte door het gecombineerd collegie van het polderdistrict "de Circul van de Ooij", als hoofdgeërfden zijn toegelaten.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

G. H. van der Wedden, grondeigenaar te Nijmegen, en J. L. Gerritsen, grondeigenaar te Ooij, zijn op 14 December 1881 door de kiezers in het polderdistrict de Circul van de Ooij gekozen tot hoofdgeërfden.

In de vergadering van het gecombineerd collegie van dat waterschap op 26 Jan. 1882 zijn hunne geloofsbrieven onderzocht en is tot hunne toelating besloten. De dijkgraaf echter, die zich met één der Heemraden tegen die toelating had verzet, heeft, krachtens art. 54 van het Reglement op het beheer der rivierpolders in Gelderland, tenzelfden dage tegen die beslissing bezwaar ingebragt bij Gedeputeerde Staten. En

dezen hebben daarop, „overwegende, dat de beide genoemde personen bij Koninklijk „besluit van 22 October 1881 n°. 26 als heemraden van het polderdistrict de Circul „van de Ooy zijn ontslagen, en dat dat ontslag heeft plaats gehad op grond van art. 32 „van het Rivierpolderreglement;"

En verder: „Overwegende dat art. 35 van voorschreven Reglement o. a. hem, die „krachtens art. 32 wegens pligtverzuim is ontslagen, gedurende twee jaren na zijn „ontslag niet benoem- of verkiesbaar verklaart;"

Goedgevonden bij Resolutie van 28 Febr. ll. n°. 54 te verklaren, dat G. H. van der Wedden en J. L. Gerritsen voornoemd ten onregte als hoofdgeërfden door het gecombineerd collegie zijn toegelaten.

Beide gekozenen hebben zich met gelijkluidende adressen, op 13 en 14 Maart ll. bij 's Konings Kabinet ingekomen, tegen die beslissing in beroep voorzien, verzoekende dat het Z. M. behagen moge, krachtens art. 54 van meergemeld Provinciaal Rivierpolderreglement, die beslissing te vernietigen en te handhaven het besluit van het gecombineerd collegie, waarbij zij als hoofdgeërfden van het polderdistrict de Circul van de Ooy werden toegelaten.

Bij hun ambtsberigt van 22 Maart ll. n°. 36/2 leggen Ged. Staten, ter zake gehoord, over het besluit van het gecombineerd Collegie tot toelating, — de missive des dijkgraafs, de vernietiging daarvan verzoekende, — en hunne aangevallen beslissing. Terwijl uit die stukken blijken zal, dat naar hun oordeel de appellanten, op grond van art. 35 van het Reglement, gedurende twee jaren na hun ontslag als heemraden, ook als hoofdgeërfden niet verkiesbaar zijn — voeren Ged. Staten tot adstructie van de juistheid van dat hun oordeel alleen dit aan „dat, naar hun toeschijnt, de „bewoordingen van art. 35 geen gegronden twijfel omtrent hunne bedoeling toelaten, „en dat eene andere opvatting de strekking van het artikel grootendeels zou te niet „doen, door nl. gelegenheid te geven dat zij, die gestraft zijn met verwijdering uit „het bestuur, daarin, zij het ook in andere functiën, onmiddellijk weder zitting zouden „kunnen erlangen".

Zij adviseerden mitsdien tot eene afwijzende beschikking.

Nadat daarop krachtens Zr. Ms. magtiging van 3 April ll. n°. 24 de overweging dezer beide beroepen bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, zijn haar op haar verzoek, door den Heer Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, nog toegezonden drie stukken, te weten:

1°. een afschrift van 's Konings besluit van 22 Oct. ll. hierboven vermeld. Dit besluit luidt in zijn geheel als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

„Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 19 October 1881 n°. 2, afd. Waterstaat A;

„Hebben goedgevonden en verstaan:

„met ingang van 1 November 1881, J. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden,

„als heemraden van het polderdistrict Circul van de Ooy, provincie Gelder-„land, te ontslaan „

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit.

Het Loo, den 22 October 1881.

(get.) WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) G. J. G. KLERCK.

2⁰. Eene beschikking van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid dd. 1 Februarij 1882 n°. 2, luidende als volgt:

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

Krachtens 's Konings magtiging, hem bij Kabinet-schrijven van 25 Januarij 1882 n°. 6 verleend, beschikkende op het aan Zijne Majesteit gerigt verzoek van J. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden te Nijmegen, dat het bij Koninklijk besluit van 22 October jl. n°. 26 aan J. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden gegeven ontslag als heemraden van het polderdistrict Circul van de Ooy worde herzien in dien zin, dat dit ontslag alsnog „eervol„ worde verleend;

Geeft namens den Koning aan de adressanten te kennen, dat er geene termen zijn gevonden, om op het Koninklijk besluit van 22 October jl. n°. 26 terug te komen.

's Gravenhage, 1 Februarij 1882.

G. J. G. KLERCK.
Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal,
G. DE BOSCH KEMPER.
L. S. G.

En 3°. Eene beschikking van denzelfden Minister van gelijke dagteekening en onder gelijk nommer, luidende als volgt:

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

Krachtens 's Konings magtiging, hem bij Kabinetschrijven van 25 Januarij 1882 n°. 61 verleend, beschikkende op het beroep van D. H. van Beemen c. s. te Nijmegen, dat het Koninklijk besluit van 22 October jl. n°. 26, tot ontslag van J. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden als heemraden van het polderdistrict Circul van de Ooy, voor zooveel betreft den laatstgenoemden, voorloopig worde geschorst of wel ingetrokken, en zoo niet, dat alsnog aan dien persoon eervol ontslag worde verleend, wijders, dat hem de gronden worden medegedeeld, waarop het ontslag berustte, om hem in de gelegenheid te stellen op de tegen hem ingebragte bezwaren te worden gehoord, en om instelling van eene commissie van onderzoek betrekkelijk het beheer van den polder in de laatste jaren;

Geeft namens den Koning aan de adressanten te kennen dat de heer G. H. van der Wedden is ontslagen wegens pligtverzuim, op grond van art. 32 van het Reglement op het beheer der rivierpolders in Gelderland; dat na dit ontslag de zaak die daartoe

aanleiding gaf op nieuw is onderzocht, en dat de uitslag aan dat onderzoek geen termen oplevert om op het Koninklijk besluit van 22 October jl. n°. 26 terug te komen.

's Gravenhage, 1 Februarij 1882.

G. J. G. Klerck.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

G. de Bosch Kemper.

L. S. G.

En wijders is bij deze Afdeeling alleen nog van den appellant van der Wedden in dd. 25 April ll. eene breedvoerige memorie ingekomen.

In het eerste en meest uitgebreide gedeelte dier Memorie treedt de appellant in beschouwingen omtrent de vroegere en latere gesteldheid van den Ooy-polder; — omtrent de jaarlijksche inundatiën van dien polder en de daaraan verbondene schade; alsmede omtrent hetgeen er in den boezem van het Bestuur, alsook tusschen dat Bestuur en Gedeputeerde Staten is omgegaan en voorgevallen vóór en in verband met het aan de appellanten op 22 Oct. ll. gegeven ontslag als Heemraden, een ontslag waarover de appellant zich ten zeerste beklaagt als gegeven zonder dat hij of zijn ambtgenoot was gehoord, zonder dat het met redenen is omkleed, en zonder dat er eenigerlei rekening bij gehouden is met den tien- en vijf-en-twintigjarigen diensttijd, dien de betrokkene personen dan toch achter zich hadden.

In aansluiting nu aan zijne zoo even vermelde grief, hierin bestaande, dat het besluit van ontslag met geenerlei redenen omkleed is, — verklaart de appellant, ter voorlaatste bladzijde zijner memorie, „dat het hem niet bekend is, of zijn ontslag als Heemraad „hem gegeven zij op grond van art. 32 van het Provinciaal Reglement — „en dat dit ook niet blijkt uit de stukken.”

Aangenomen echter dat dit het geval zij, — en dat het ontslag gegeven zij ter zake van pligtverzuim — welk pligtverzuim dan wel zal hebben moeten bestaan in het aanleggen eener zomerkade op den Overlaat van den Ooybandijk, in meer of mindere belangrijke afwijking der daarvoor vastgestelde ciering — dan nog beweert de app. en tracht hij te betoogen, dat een aldus verleend ontslag hem wel gedurende twee jaren niet benoembaar maakt tot Heemraad, — maar dat het hem niet maakt onverkiesbaar als hoofdgeërfde.

Hij vermeent mitsdien, dat, ook al ware bewezen en gebleken wat opzigtens de oorzaak van zijn ontslag niet door hem kan worden erkend, dan nog art. 35 van het Reglement geen vrijheid liet aan Ged. Staten om het toelatingsbesluit van het gecombineerd collegie te vernietigen zooals zij gemeend hebben te mogen doen.

Als gemagtigde voor appellanten treedt op Jhr. Mr. E. N. de Brauw, advocaat te 's Gravenhage, die het beroep kortelijk toelicht en twee grieven tegen het besluit van Ged. Staten ontwikkelt. Hij beantwoordt voorts eene vraag hem door den Staatsraad Verniers van der Loeff gedaan.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Achttiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 7 *Junij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.
Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1⁰. van 14 Mei 1882 n°. 20, houdende beschikking op het beroep van *het Bestuur van het waterschap Kleinemeer, in de gemeenten Hoogezand en Sappemeer, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, van* 14 *October* 1881, n⁰. 89, 1e *afdeeling, waarbij magtiging is geweigerd tot het aangaan eener geldleening ten laste van dat waterschap.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 178).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van het bestuur van het Waterschap Kleinemeer in de gemeenten Hoogezand en Sappemeer van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 14 October 1881, n⁰. 89, 1e afdeeling, waarbij magtiging is geweigerd tot het aangaan eener geldleening ten laste van dat waterschap;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 26 April 1882, no. 24;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 11 Mei 1882, no. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Kleinemeer van 3 Junij 1881 werd besloten om, tot bestrijding der kosten van eene vernieuwing van het oude vallaat, eene geldleening aan te gaan, groot *f* 4000, in 8 aandeelen van *f* 500, rentende 4¼ pct, waarvan de aandeelen (telken jare één) aflosbaar zouden worden gesteld wanneer eene leening van 1875 zoude zijn afgelost;

dat, nadat door Gedeputeerde Staten, wier goedkeuring volgens art. 25 van het Bijzonder Reglement van de Kleinemeer (goedgekeurd bij Ons besluit van 7 Januarij 1872 n°. 18) op de geldleening wordt vereischt, bezwaren tegen het plan van geldleening waren ingebragt, op 19 Augustus 1881 door de vergadering van stemgeregtigde ingelanden werd bepaald, dat wegens hoogere raming der kosten van het vallaat het Bestuur zou gemagtigd worden de leening tot een bedrag van *f* 4500 te sluiten, met minstens *f* 500 aflossing 's jaars, aanvangende na aflossing van de geldleeningen, in 1875 en 1876 door het waterschap gesloten;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 14 October 1881, n°. 89 1e Afd., de vereischte magtiging tot het aangaan eener geldleening weigerden, op grond dat uit eene vergelijking van dit leeningsplan met dat van 1876 blijkt, dat de mogelijkheid bestaat, dat de aflossing der nu voorgenomen leening eerst met het jaar 1911 zou aanvangen en dat in dat geval, in strijd met de eischen eener goede comptabiliteit, de kosten van vernieuwing van het oude vallaat geheel op de schouders zouden worden gelegd van het toekomstige geslacht; dat daarenboven in het plan van leening niet voorkomt, dat de middelen en inkomsten van het waterschap worden verbonden tot zekerheid van geregelde rentebetaling en aflossing;

dat het bestuur van het waterschap, nadat dit aan Gedeputeerde Staten verzocht had op hun besluit terug te komen, doch dezen bij besluit van 31 December 1881 en bij missive van 27 Januarij 1882 verklaard hadden dit niet te kunnen doen, bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat het Bijzonder Reglement voor het waterschap Kleinemeer aan het Bestuur geen regt van beroep toekent, voor het geval Gedeputeerde Staten de volgens art. 25 vereischte magtiging tot het aangaan eener geldleening weigeren;

dat zoodanig beroep wel is toegekend bij art. 83 van genoemd Reglement, in verband tot art. 38 van het Grondreglement voor de waterschappen in Groningen (goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 6 December 1852 n°. 15), maar alleen ten aanzien van beslissingen van Gedeputeerde Staten over de in die artikelen genoemde geschillen, terwijl in de onderhavige zaak Gedeputeerde Staten geen geschil hebben beslist of behoefden te beslissen, maar alleen hunne magtiging hebben geweigerd voor eene daad van beheer, waaromtrent het Bestuur en de stemgeregtigde ingelanden eenstemmig waren;

Overwegende, dat het ingesteld beroep dus niet ontvankelijk is;

Gezien de aangehaalde Provinciale Reglementen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Bestuur van het Waterschap Kleinemeer niet-ontvankelijk te verklaren in zijn beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 14 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 14 Mei 1882, n°. 21, houdende beschikking op het beroep van *P. Metz en andere ingelanden van den polder "de drooggemaakte Putten", onder Waddinxveen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, van 7/13 Februarij* 1882, *n°.* 36, *waarbij dezen hun verzoek om vernietiging van een besluit der vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dien polder hebben afgewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 180).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van P. Metz en andere ingelanden van den polder "de drooggemaakte Putten", onder Waddinxveen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, van 7/13 Februarij 1882 n°. 36, waarbij dezen hun verzoek om vernietiging van een besluit der vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dien polder hebben afgewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 26 April 1882 n°. 26;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 11 Mei 1882, n°. 8, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat ingelanden van den Achterofschen polder op 9 December 1880 besloten het maalpeil van den polder voorloopig als proef 10 cM. te verlagen;

dat het Bestuur van den polder "de drooggemaakte Putten", welke polder met den Achterofschen polder eene gemeenschappelijke bemaling heeft, bij brief van 4/7 Februarij 1881 aan Gedeputeerde Staten van Zuidholland verzochten de vernietiging van voorschreven besluit van ingelanden van den Achterofschen polder;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 30 Augustus 1881, n°. 18 dat verzoek hebben afgewezen;

dat op verzoek van den ingeland van den polder „de drooggemaakte Putten", P. Metz, verlangende, dat alsnog middelen zouden worden beraamd om eene wijziging te verkrijgen van meergenoemd besluit van ingelanden van den Achterofschen polder, op 1 October 1881 eene vergadering is belegd van ingelanden van den polder „de drooggemaakte Putten";

dat op die vergadering echter het besluit is genomen, geene verdere middelen in het werk te stellen om bedoelde wijziging te verkrijgen;

dat P. Metz c. s. van dat besluit de vernietiging hebben gevraagd aan Gedeputeerde Staten, doch dat dezen bij besluit van 7/13 Februarij 1882 n°. 36, aan adressanten te kennen gaven, dat er geene termen bestonden om aan hun verzoek te voldoen;

en dat adressanten zich alsnu tot Ons hebben gewend, met verzoek dat door Ons worde vernietigd genoemd besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 7/13 Februarij 1882 n°. 36 en het besluit van ingelanden van den polder „de drooggemaakte Putten", van 1 October 1881;

Overwegende, dat art. 95 van het Algemeen Reglement voor de polders in Zuidholland, vastgesteld door de Staten van dat gewest op 24 Junij 1856 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 29 Augustus 1856 n°. 63, geen beroep toekent van besluiten van Gedeputeerde Staten, waarbij dezen weigeren eene gevraagde vernietiging uit te spreken, terwijl vernietiging van een besluit van stemgeregtigde ingelanden slechts aan Gedeputeerde Staten kan gevraagd worden;

Gezien voornoemd reglement;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in hun ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 14 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3o. van 17 Mei 1882, n°. 28, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der Gemeente Venlo, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg, van* 16 *December* 1881 La. 799 3/8 *E, houdende ongegrondverklaring van het hooger beroep,*

door dien Raad ingesteld tegen de uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij, krachtens art. 5 *der wet van* 17 *Augustus* 1878 (*Stbl.* n°. 127) *het locaal der openbare armenschool te Venlo als schadelijk voor de gezondheid is afgekeurd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 133).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Venlo tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 16 December 1881 La. 799, 3/8 E, houdende ongegrondverklaring van het hooger beroep, door dien Raad ingesteld tegen de uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij, krachtens art. 5 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) het locaal der openbare armenschool te Venlo als schadelijk voor de gezondheid is afgekeurd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 26 April 1882 n°. 19;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Mei 1882, n°. 1762, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat de Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg bij zijne uitspraak van 13 Augustus 1881, krachtens de bevoegdheid hem toegekend bij art. 5 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) het locaal der openbare armenschool te Venlo als schadelijk voor de gezondheid heeft afgekeurd, en wel op grond van:

1°. dat onder die school een beerput wordt aangetroffen ter verzameling der faecaliën, niet alleen der schoolgaande kinderen, maar ook tot opname der faecalien van de bewoners boven de school;

2°. dat de privaten, op ondoelmatige wijze aan het schoollocaal grenzende, eenen ondragelijken stank in de school verspreiden;

3°. dat er geene kunstmatige ventilatiemiddelen bestaande, de buitenlucht alleen kan indringen door een eenigzins hoog geplaatst raam, uitkomende aan de andere zijde der straat boven een secreet en open mestvaalt;

4°. dat de deur van het schoollocaal zonder portaal of eenige afscheiding in onmiddellijke verbinding is met de straat, bij slecht weder, vooral des winters, tot groot ongerief der schoolgaande jeugd en onderwijzers, daar wind, regen en sneeuw bij het openen der deur onmiddellijk het locaal binnen dringen;

5°. dat, met bovenstaande in verband, de verwarming slecht en onvoldoende kan plaats hebben;

6°. dat het schoollocaal laag en somber is, te klein voor het aantal leerlingen, en

7°. dat het locaal, naar des Inspecteurs oordeel, niet in overeenstemming te brengen

was met de voorschriften der wet van 17 Augustus 1878 en niet vatbaar voor uitbreiding;

dat Gedeputeerde Staten van Limburg, toen de Gemeenteraad van Venlo zich bij hen tegen die uitspraak in beroep had voorzien, haar bij hunne resolutie van 16 December 1881, La. 799 3/8 E, hebben gehandhaafd en het daartegen ingesteld beroep ongegrond verklaard;

en dat de Raad der gemeente Venlo bij adres van 7 Januarij, op 21 Januarij ll. aan Ons Kabinet ingekomen, ter zake dier beslissing van Gedeputeerde Staten, Onze tusschenkomst heeft ingeroepen;

Overwegende, dat, voor zoover het adres iets anders bevat dan een verzoek om schorsing der uitvoering van de aangevallen uitspraak, tot tijd en wijle dat de gemeente grond voor het nieuwe schoolgebouw gekocht en dit gesticht zal hebben, het alleenlijk behelst de verzekering, dat, „voor zooverre de Gemeenteraad heeft kunnen nagaan, „het locaal nooit schadelijk voor de gezondheid geweest is;"

Overwegende, dat dusdanige met niets gestaafde bewering van het appellerend bestuur geenszins geacht kan worden de gepraeciseerde gronden te ontzenuwen, waarop de aangevallen uitspraak van den Geneeskundigen Inspecteur steunt;

dat integendeel, terwijl geen der feiten, door dien Inspecteur tot staving dier uitspraak aangevoerd, door het Gemeentebestuur is betwist, veelmin een enkel daarvan zijnerzijds is ontzenuwd, het eigen zelfstandig onderzoek, van wege Gedeputeerde Staten van Limburg ter zake in loco ingesteld, in allen deele hunne juistheid heeft bevestigd;

Overwegende, dat die alzoo vast staande feiten ook aan Ons zijn voorgekomen de gedane uitspraak voldoende te regtvaardigen;

Gezien art. 5 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van de resolutie van Gedeputeerde Staten van Limburg, dd. 16 December 1881, La. 799 3/8 E, voor zoo verre door den Raad der gemeente Venlo daartegen beroep is ingesteld, dat beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 17 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *H. Kokée te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener door stoom gedreven kopergieterij.*

De Staatsraad SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Door Hendrikus Kokée, wonende te 's Gravenhage, werd aan B. en W. dier gemeente op 21 December 1881 een verzoek ingediend, opgevat als een verzoek om vergunning tot het oprigten eener kopergieterij, gedreven door een stoomwerktuig van twintig paardenkracht, achter het perceel, gelegen aan de Muzenstraat te 's Gravenhage, gemerkt n°. 3, kadastraal in die gemeente bekend in sectie G, n°. 2694. Het door hem ingeleverd verzoekschrift luidde woordelijk als volgt: „Geeft met verschuldigden eerbied te kennen H. Kokée, kopergieter, bronzer en vergulder, wonende Groote Markt n°. 14, alhier, dat hij voornemens is, in perceel n°. 3 Muzenstraat een dergelijke zaak te gaan uitoefenen, waarbij hij alsdan van stoomkracht zou willen gebruik maken, redenen waarom hij beleefdelijk verzoekt, hem vergunning te willen verleenen tot het plaatsen van een stoommachine van 20 paardenkracht, op de plaats op bijgaande teekening in duplo aangetoond."

Volgens de bij het verzoek overgelegde plattegrondteekening, zal de inrigting gemaakt worden in een op 16 Meter van de achterzijde van het woonhuis en op 27 M. van de Muzenstraat staand gebouwtje, lang 8½ en breed 6 Meter, laatstelijk gediend hebbende voor stal en koetshuis, terwijl blijkens de bijgevoegde „beschrijving" de smelterij en de smidse geplaatst worden regts in het koetshuis, het vuur zal gestookt worden met cokes en door stoom aangeblazen, de stoommachine zal zijn van 20 paardenkracht en dienen „tot het drijven van 2 draaibanken, 1 forceerbank, 1 boor„machine, 1 slijpsteen en 1 pletmachine, en tot het vervaardigen van alle soorten van „gasornamenten."

Ten gevolge van het onderzoek, door B. en W. overeenkomstig de wet omtrent het verzoek ingesteld, werden, behalve door het bestuur van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, met de directie van het Concert Diligentia en door den dirigerenden officier van gezondheid in het Militair Hospitaal, den eerstaanwezenden Ingenieur in de 7e stelling, namens den Minister van Oorlog, als beheerder van dat hospitaal, en den directeur van het garnizoens-hospitaal te 's Gravenhage, buitendien door 26 eigenaars en bewoners van naburige huizen, gelegen aan de Muzenstraat, den Zwartenweg en de Nieuwe Havenstraat, bezwaren ingebragt, zoowel mondeling als schriftelijk.

In het algemeen werd er op gewezen, dat voor eene inrigting als door adressant bedoeld, geene ongeschiktere plaats en omgeving konden worden gekozen, dan de stille en rustige buurt van de Muzenstraat, die blijkens de koopconditiën der verschillende perceelen juist bestemd was eene kalme buurt te blijven, voorts in de onmiddellijke nabijheid van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen en aan drie zijden ingesloten door tal van aaneengeschakelde bewoonde huizen langs de Muzenstraat, den Zwartenweg en de Nieuwe Havenstraat.

De ingebragte bezwaren waren voorts in hoofdzaak van vierderlei aard:

1o. Brandgevaar, voortkomende uit de ontsnappende vonken, wegens de onmiddellijke nabijheid van eene stal met bergplaats voor hooi, waardoor de geheele buurt bedreigd wordt. Er werd gewezen op hetgeen ondervonden is bij het afbranden der zooveel verder gelegen fabriek van den heer Mouton, toen onafgebroken voorzorgen noodig waren met spuiten en natte zeilen om het Gebouw voor K. en W. te beveiligen, terwijl een brand in het Gebouw of zelfs eene paniek, wanneer de groote zaal bezet is, eene ernstige ramp zou kunnen veroorzaken. Ook zou vermeerderd brandgevaar eene verhooging van premie en daardoor een overwegend financieel bezwaar voor het genoemde Gebouw veroorzaken. Mede voor het garnizoenshospitaal wordt het bezwaar van gevaar voor brand overwegend geacht, naar aanleiding van de ervaring, opgedaan door de branden in de rijtuigfabriek van Hermans en de chemicaliënfabriek van dr. Mouton.

2o. Schade voor de gezondheid, als gevolg van de schadelijke uitdampingen die bij werkplaatsen voor het bronzen, verzilveren en vergulden en bij kopergieterijen onvermijdelijk zijn.

Bij de fabricatie van geel koper wordt, door de zamenstelling met zink, soms in vrij aanzienlijke hoeveelheid zinkoxyde gevormd, dat met de dampen naar de naburige erven gevoerd, voor de gezondheid nadeelige en zelfs vergiftigende bestanddeelen bevat. Hetzelfde zou het gevolg zijn van de bewerking met bonte bronsverwen, die verkregen worden door het gele metaalpoeder, uit eene koper- en zinklegering ontstaan, in eene pan met toevoeging van vet te verhitten, totdat door oxydatie der oppervlakte, eene bepaalde aanloopkleur is ontstaan.

In 't bijzonder werden de uitdampingen der fabriek hoogst gevaarlijk genoemd voor de verpleegden in het militair hospitaal, zoowel regtstreeks, als middelijk door het bederf van 't regenwater, dat de fabriek zou veroorzaken.

3o. Vrees voor waardevermindering van het groot aantal in de onmiddelijke nabijheid gelegen aanzienlijke of deftige huizen, tengevolge van den last, het nadeel en het gevaar, hetwelk de verzochte fabriek zal te weeg brengen.

4o. Hinder van ernstigen aard voor al de omringende woningen en voor het Gebouw voor K. en W., voortspruitende uit den rook, dreuning en hinderlijk gedruisch van stoomwerktuig, smederij en werkplaats, met draai- of forceerbanken, boor- en pletmachine en hetgeen verder voor het maken van gas- en waterleidingsartikelen wordt vereischt, en uit de niet te keeren vuile of walgelijke uitdampingen. De bestemming der groote zaal in het Gebouw voor K. en W. zou door het gedruisch in hooge mate bedreigd worden, en zoo deze minder bruikbaar werd, zou dit eene algemeene teleurstelling veroorzaken, daar geen ander voldoend locaal voor die bestemming zou kunnen worden aangewezen. Voor de geheele digt bebouwde en bevolkte buurt echter, zou de hinder eveneens van zeer ernstigen aard zijn. De bewoner van het naastgelegen huis vreest zelfs, dat dit door het gestadige gedruisch in de fabriek, dat vooral des zomers reeds vroegtijdig begint, onbewoonbaar zal worden, doordien het hem de noodige rust benemen en stoornis zal te weeg brengen aan hetgeen hij in zijne betrekking heeft te verrigten. Bovendien werd nog gewezen op het bezwaar, dat het gedruisch en rumoer der fabriek ongunstig zou werken op de herstellenden,

en de rust verstoren van de zieken, in het Militair Hospitaal opgenomen.

Bij besluit van B. en W. van 3/10 Febr. 1882, werd de door den heer H. Kokée gevraagde vergunning geweigerd, op de volgende gronden:

dat door de oprigting der kopergieterij, met draai- en forceerbanken, boor- en pletmachine en smederij voor het maken van gas- en waterleidingtoestellen, de perceelen aan de Muzenstraat, aan den Zwartenweg en aan de Nieuwe Havenstraat, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de plaats waar de oprigting is verzocht, zullen blootstaan aan een niet gering gevaar voor brand;

dat de bewoners dier perceelen hinder van ernstigen aard zullen ondervinden van dreuning en geraas, eigen aan eene fabriek door stoomkracht gedreven, alsmede van rook, stof en voor de gezondheid schadelijke dampen, onvermijdelijk verbonden aan werkplaatsen, bestemd om door scheikundige procédés, voorwerpen te bronzen, te verzilveren of te vergulden, welke dampen ook nadeelig kunnen werken op het herstel der lijders, verpleegd wordende in het niet ver verwijderde Militaire Hospitaal;

dat het niet te ontkennen valt, dat de onmiddellijke nabijheid eener stoomfabriek hinderlijk moet zijn aan het doel, waarvoor het Gebouw voor K. en W. is gesticht, en eindelijk

dat het in het algemeen met het oog op het groote brandgevaar geraden is te achten het hebben van inrigtingen als waarvan hier de rede is, in een digt bebouwd gedeelte der gemeente, zoo min mogelijk toe te staan, daargelaten nog het feit, dat de eigenaars van panden grootendeels benadeeld worden door de vermindering in waarde die hunne perceelen ten gevolge van het verrijzen eener fabriek in de nabijheid er van ondergaan.

Van dit besluit is de adressant in beroep gekomen bij Z. M. Hij voert aan, dat het Gemeentebestuur zich eene overdrevene voorstelling heeft gemaakt van de te maken inrigting, die slechts dienen zal voor vervaardiging van gas- en waterleidingstoestellen, en dus van kleine metalen objecten, zoodat er geene zware werktuigen zullen gebruikt worden, en geen werk te verrigten is, dat dreuning of hinderlijk geraas kan veroorzaken. Ook van brandgevaar kan geene sprake zijn, daar geen enkele tak van het bedrijf ophooping van brandbare stof eischt; de stoommachine, die groot genomen is om niet genoodzaakt te zijn hare geheele kracht aan te wenden, geen gevaar medebrengt, en daarenboven de inrigting zou gevestigd worden „in een geheel „vrij staand aan alle zijden door tuinen omgeven perceel". Appellant spreekt voorts als zijne meening uit, dat van rook, stof en voor de gezondheid schadelijke dampen door de uitoefening van het bedrijf (afgescheiden van het stoken der stoommachine) niet de rede kan zijn, omdat geene andere ingredienten gebruikt worden, dan 1o. chloorgoud, salpeterzuurzilver, zwavelzuurkoper, zwavelzuurnickel, koolzure soda, dubbel phosphorzure soda, wijnsteenzuur, bijtende potasch, ammoniak en spiritus-vernissen, die grootendeels geene dampen bij de verwerking opleveren, althans geen schadelijke dampen; en 2o. cyankalium, alleen schadelijk, als het met zuren in aanraking komt, wat bij vergulden en verzilveren niet plaats vindt, en 3o. geringe hoeveelheden sterkwater en vitriool, enkel voor reiniging van metalen voorwerpen, die alleen dan schadelijke dampen opleveren, wanneer ze in groote hoeveelheid voor de oplossing van metalen gebruikt worden.

Ook het smelten van geel koper in zulke kleine hoeveelheden, als voor de aangevraagde inrigting noodig is, kan volgens appellant geene voor de gezondheid schadelijke gevolgen hebben, zoodat de lijders in het militaire hospitaal daardoor niet kunnen worden benadeeld en evenmin door de werking der stoommachine, op een afstand van meer dan 100 meter, terwijl er reeds een vijftal, meer in de nabijheid van 't hospitaal, bestaan. Appellant verwerpt ook elk beweren van mogelijk hoorbaar geraas in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, maar zou niettemin geen bezwaar hebben om na 7 uur 's avonds niet te werken, ten einde allen mogelijken last voor de muziekuitvoeringen in dat gebouw weg te nemen. Ook verklaart hij zich bereid, ten aanzien van de brandstof voor de stoommachine zoodanige voorwaarden na te komen als ter vermijding van rook en stof aan anderen worden opgelegd en zelfs, zoo noodig, om in plaats van eene stoommachine eene gaskrachtmachine te plaatsen. Eindelijk acht de appellant den tegenstand der buren, die huizen hebben op den grond, welke vroeger met appellants perceel aan denzelfden eigenaar toebehoorde, tegen elke industrie in deze buurt des te onbillijker, omdat hun gemeenschappelijke auteur wel beperkingen maakte omtrent het gebruik van dien grond, maar daaronder het vestigen van industrieele inrigtingen niet heeft begrepen; en vindt hij de bezwaren overdreven, daar hij als eigenaar van het tot zijn perceel behoorend heerenhuis hetzelfde belang heeft als zijne buren en uit dien hoofde zelf reeds ongenegen zou zijn eene inrigting in het leven te roepen, welke hinder van ernstigen aard zou kunnen veroorzaken.

Op appellants adres zijn Ged. Staten van Zuidholland gehoord. Zij deelen mede, dat eene commissie uit hun midden met den hoofdingenieur van den prov. waterstaat een plaatselijk onderzoek heeft ingesteld, naar aanleiding waarvan door den hoofdingenieur eene nota is ingediend, in welke gewezen wordt op de omstandigheid, dat eene kleine industrie, als die het hier betreft, ook in andere zeer bevolkte buurten dezer stad wordt uitgeoefend en ook vroeger, zelfs in hooger beroep, aan de firma W. Slotboom en Zoon in de Wagenstraat is toegestaan. Voor eene weigering vindt de Hoofdingenieur dan ook geen voldoenden grond, mits de kracht der stoommachine, die niet alleen noodeloos te groot is gevraagd, maar ook voor het gebouwtje, waarin ze plaats moet vinden, ongeschikt is, tot vier paardenkracht wordt beperkt en aan de vergunning hoofdzakelijk deze voorwaarden worden verbonden, dat het smeltfornuis geheel van steen en ijzer zij, als brandstof in dat fornuis uitsluitend cokes worden gebruikt, de rook, verbrandingsproducten en dampen worden afgeleid in een schoorsteen van ten minste 20 M. boven den beganen grond, en de rook der stoommachine overigens zoo volledig mogelijk verbrand of, bijaldien dit niet voldoende kan worden bereikt, ook voor die machine cokes uitsluitend als brandmateriaal gebezigd worden, en geene andere voorwerpen behandeld, hersteld of vervaardigd worden dan gas- en waterleidingstoestellen.

Met dit advies vereenigen Ged. Staten zich in allen deele, ook op grond van het in 1871, bij de behandeling van het bovenbedoeld verzoek der firma Slotboom, ingewonnen rapport van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Zuidholland, waarin betoogd wordt, dat uit een hygiënisch oogpunt tegen dergelijke inrigting, behoudens behoorlijke waarborgen, geen overwegend bezwaar bestaat, en op grond

van, gelijk Ged. Staten vermelden, "door den belanghebbende in afschrift overgelegde" en door hen bij hun berigt gevoegde verklaringen van de heeren Koppeschaar en Groenman, beide gedagteekend 18 Febr. 1882, en houdende:

de eerste "dat chloorgoud, salpeterzuurzilver, zwavelzuurkoper, zwavelzuurnikkel, koolzure soda, dubbel phosphorzure soda, wijnsteenzuur, bijtende potasch, ammoniak en spiritusvernissen in 't geheel geen schadelijke dampen, verreweg de meeste zelfs in 't geheel geen dampen, bij de verwerking opleveren; cyankalium alleen, wanneer het met zuren in aanraking komt, wat bij vergulden, verzilveren enz. evenwel niet het geval is. Sterkwater kan, in aanzienlijke hoeveelheden verwerkt, bij 't oplossen van metalen schadelijke dampen leveren, even als vitriool, wanneer dit in geconcentreerden toestand voor 't zelfde doel wordt gebezigd, wat voor beide zuren hier denkelijk niet van toepassing is;"

en de tweede "dat het smelten van kleine hoeveelheden geelkoper (bv. ongeveer tien KG. per dag), als de schoorsteen op behoorlijke wijze is ingerigt, geene voor de gezondheid nadeelige gevolgen kan hebben voor bewoners van omringende gebouwen, en ook niet voor lijders in een hospitaal, dat op meer dan honderd meter afstand is gelegen."

Nadat het tegenwoordig beroep bij deze Afdeeling aanhangig is geworden, zijn ingevolge de plaats gehad hebbende oproepingen nog verschillende stukken ingekomen, waarin de vroeger geopperde bezwaren nader en breeder worden toegelicht en uiteengezet. Na hetgeen hierboven reeds is vermeld, zal het voldoende zijn, daaruit alleen het volgende te relateren.

De Minister van Oorlog, al de reeds opgenoemde bezwaren met betrekking tot het militair hospitaal herhalende, voegt in zijn aan den Raad van State gerigt schrijven daar nog bij, dat de rook der fabriek zeer onaangenaam en niet bevorderlijk zal zijn voor de gezondheid van verschillende zieke militairen, die frissche lucht in den tuin van het hospitaal moeten kunnen genieten, en dat de in de buitenlucht afgevoerd wordende voor de gezondheid schadelijke verbrandingsproducten uit den aard der zaak in de onmiddellijke nabijheid van het militair hospitaal behooren geweerd te worden.

Door den heer van Voorthuijsen, eigenaar en bewoner van een nabij gelegen huis aan den Zwarten weg, wordt in eene door hem ingediende memorie opgemerkt, dat een aan den heer Duynstee toebehoorende stal, waarin natuurlijk hooi en andere brandbare stoffen worden geborgen, onmiddellijk grenst aan het koetshuis, waarin de stoommachine en werkplaats zouden worden gevestigd, waardoor gevaar voor brand ontstaat voor de vele woningen, die zich vlak daarnaast en daarachter bevinden, en welke brand zich tot nog andere op geringen afstand gelegen stallen kan uitstrekken.

Deze opmerking omtrent de belending wordt in eene nota van genoemden heer Duijnstee bevestigd. Hij vermeldt, dat de hooizolder onmiddellijk grenst aan het voor de fabriek bestemde gebouwtje en dus bij de verder bestaande aaneenschakeling van gebouwen, ingeval van brand, deze zeer groote afmetingen zou kunnen aannemen.

Voorts werd nog eene nadere memorie ingediend door het bestuur van 't Gebouw van K. en W. en van het Concert Diligentia en door elf andere belanghebbenden

onderteekend. Daarin worden voornamelijk de voor het gedane verzoek meer gunstige adviezen bestreden. De verklaring van den heer Koppeschaar achten zij onvolledig, in zoover bij de vervaardiging van chloorgoud, salpeterzuurzilver en zwavelzuurkoper zeer bepaald vergiftige bestanddeelen zich ontwikkelen en die vervaardiging even als het maken van spiritusvernissen, wat brandgevaar kan opleveren, onvoorwaardelijk moet worden verboden, welk verbod echter niet is te handhaven, daar vooral chloorgoud zonder moeite en met voordeel, somtijds met groot voordeel, door den heer Kokée zou kunnen worden gemaakt en dan zeker niet uit andere fabrieken zou worden ontboden.

Reclamanten vinden het verder opmerkelijk, dat van het vormen van zinkoxyde, bij de fabricatie van geel koper, geheel wordt gezwegen, terwijl toch bekentelijk daaruit groot bezwaar, wegens de aanwezigheid van arsenicum, voortkomt. Het rapport van den Geneeskundigen Inspecteur Egeling, elf jaar geleden uitgebragt, wordt gezegd niet door de ondervinding te zijn bevestigd, en een 20 M. hooge schoorsteen geene voldoende waarborgen tegen benadeeling der omringende bewoners op te leveren, te minder nog, als de daarvoor te bezigen materialen in het onzekere worden gelaten. Onder opmerking, dat de aanvrager, blijkens de door hem opgegeven kracht der stoommachine, nu reeds op uitbreiding bedacht schijnt, verklaren reclamanten, dat het advies van Ged. Staten hun aanleiding moest geven om eveneens bevoegde deskundigen te raadplegen, waartoe zij zich gewend hebben tot de heeren Prof. E. H. von Baumhauer te Haarlem, Dr. J. E. de Vrij en L. J. Enthoven te 's Gravenhage. Daaromtrent zeggen reclamanten: „Hun advies is eenstemmig en onvoorwaardelijk dat de oprigting van de fabriek niet mag worden toegestaan. Wij zijn gemagtigd dit aan den Raad van State mede te deelen en het schriftelijk advies van den heer von Baumhauer over te leggen.”

In dit advies, in afschrift bij de memorie gevoegd, wordt buiten beoordeeling gelaten, gelijk daarin met zoovele woorden is vermeld, „het gevaar, schade of hinder door het stoomwerktuig en het geraas der smederij en pletterij, evenzeer het bederf der lucht door de verbranding der steenkolen of cokes onder den stoomketel en in de smeltovens en het brandgevaar bij het werken met spiritusvernissen”, maar wordt wegens „het schadelijke voor de gezondheid der omwonenden zoowel door de vergiftige stoffen die in de dampkringslucht worden verspreid als het bederf van den bodem en het grondwater door den afval van zulk eene fabriek” — welk een en ander verder in den breede wordt uiteengezet — de oprigting van bewoonde huizen ontraden.

Eindelijk kwam bij deze Afdeeling nog eene memorie in van den appellant zelven. Daarin wordt bedenking gemaakt tegen het advies van den Prov. Hoofdingenieur ten aanzien van de reductie der stoommachine tot 4 paardenkracht, van de hoogte van den schoorsteen en van het brengen van den rook der machine en den rook en de verbrandingsproducten van het smeltfornuis in denzelfden schoorsteen. Appellant wenscht als maximum-kracht der stoommachine 10 paardenkracht bepaald te hebben, ten aanzien van het smeltfornuis geene andere voorwaarden dan het stoken met cokes en het optrekken van den schoorsteen tot 2.5 Meter boven den nok van het dak en ten aanzien van de stoommachine het voorschrift van een bepaald systeem van rookverbranding en eene minder bezwarende hoogte van den schoorsteen, met

vrijlating om in plaats van eene stoommachine eene gaskrachtmachine te mogen plaatsen.

Voor den appellant voert als gemagtigde het woord de heer Mr. S. VAN HOUTEN, advocaat te 's Gravenhage, die in eene wederlegging treedt der door de buren en van wege de in de nabijheid aanwezige instellingen geopperde bezwaren. Het komt hem voor dat die bezwaren wel als overdreven kunnen aangemerkt worden, omdat de door appellant verlangde inrigting, die slechts van kleinen omvang zal zijn, niet dien hinder zal veroorzaken als daarvan geducht wordt. Spr. dringt bij de afdeeling aan op inwilliging van het verzoek.

De bezwaren der buren worden hierop nog nader uiteengezet door den heer Mr. W. J. WINTGENS, waarna de heer J. G. W. FIJNJE eenige mededeelingen doet omtrent de technische quaestiën die in deze zijn ter sprake gebragt. Ook de heer Mr. G. VAN ROSSEM ontwikkelt, als bewoner van een huis in de Nieuwe Havenstraat, zijne bezwaren tegen de oprigting eener kopergieterij en is van meening dat het geraas en de rook van de fabriek op elken geestesarbeid een nadeeligen invloed zullen uitoefenen.

Namens den Minister van Oorlog wordt door den kapitein eerstaanwezenden ingenieur JENTINK gewezen op den hinder die voor de herstellende zieken in het militair hospitaal zal ontstaan door den neêrslaanden zich verspreidenden rook uit den schoorsteen der fabriek, zoomede op het gevaar dat kan voortvloeijen uit de verontreiniging van het regenwater waarin vergiftige stoffen uit de fabriek zullen neêrvallen. Hij geeft toe dat in den regel in het hospitaal duinwater gebruikt wordt, maar het minste gebrek aan de waterleiding kan het gebruik van regenwater noodzakelijk maken, dat echter in onzuiveren toestand niet kan worden benut, voornamelijk niet in de aan het hospitaal grenzende apotheek, waar het regenwater bij de bereiding van medicamenten in vele gevallen het hoofdbestanddeel uitmaakt. Ook hij dringt op afwijzing van het verzoek aan.

Nadat Mr. VAN HOUTEN de verschillende sprekers had beantwoord, werd een aantal vragen gedaan door de Staatsraden SMIDT, DE VRIES en VERNIERS VAN DER LOEFF, die zoowel door den appellant als door diens gemagtigde en den heer FIJNJE werden beantwoord.

III. het beroep van *J. Gill te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de nationale militie van zijn zoon Cornelis is gehandhaafd.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

De feiten, die het geldt bij de beslissing van het geschil, waarvan de overweging, krachtens Zr. Ms. magtiging van 8 Mei 1882 n°. 17, bij den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, is aanhangig gemaakt, komen hierop neder: in het gezin van Johannes Gill, timmerman te Amsterdam, zijn twee zonen. Voor den

oudste, genaamd Johannes Gill, geboren 5 Mei 1857, is een plaatsvervanger gesteld, met name G. F. P. Gersteling, die op 19 Junij 1877 als zoodanig bij het 7e regim. infanterie is ingedeeld, en die op 26 Mei 1880, na dus 2 jaar 11 maanden en 7 dagen te hebben gediend, uit de dienst is ontslagen, krachtens art. 73 der wet op de nationale militie.

De loteling Johannes Gill, die krachtens de toepassing van genoemd wetsartikel op 10 Mei 1880 zelf in dienst gesteld was, is 30 dagen later, op 9 Junij 1880, afgevoerd, op grond dat hij bij herkeuring voor Ged. Staten van Noordholland, ingevolge art. 116 der Militiewet, voor de dienst was afgekeurd.

Voor den tweeden zoon, Cornelis Gill, loteling voor de militie, ligting 1882, is vrijstelling verzocht wegens broederdienst. Tegen de ongunstige uitspraak, door den Militieraad op dat verzoek gedaan, zijn te vergeefs bezwaren ingebragt bij Gedep. Staten.

Bij beslissing van 5 April ll. n⁰. 39, wezen dezen de reclame af „op grond van „het bepaalde bij de artt. 48, 49, 50, 53 en 54 der wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* „n⁰. 72) als zijnde de loteling de tweede van twee broeders waarvan de oudste eenen „plaatsvervanger heeft gesteld, die den 19 Junij 1877 is ingedeeld bij het 7e regim. „infanterie, maar den 26 Mei 1880 is ontslagen uit de dienst, krachtens art. 73 der „wet, terwijl de oudste broeder, die ter vervanging van zijn plaatsvervanger is inge„deeld den 10 Mei 1880, den 9 Junij 1880, op grond van art. 116 der wet, wegens „ligchaamsgebreken, ontstaan buiten de dienst, is ontslagen; terwijl de gezamentlijk „volbragte dienst slechts geduurd heeft nagenoeg drie jaren en 8 dagen.”

Van die beslissing, den 8 April ll. aan den belanghebbende uitgereikt, is de vader van het gezin bij adres, dat op 18 April ll. aan Zr. Ms. Kabinet is ingekomen, bij Z. M. in beroep gekomen, tot staving daarvan wijzende op de z. i. duidelijke en afdoende bewoordingen van art. 50 5⁰. der Militiewet.

Zr. Ms. Commissaris in Noordholland, ter zake gehoord, adviseert bij zijn ambtsberigt van 28 April ll. tot handhaving der aangevallen beslissing van Gedep. Staten, naardien zijns oordeels „van een ontslag nit de dienst wegens ligchaamsgebreken, niet „door de dienst bekomen, na persoonlijke dienst gedurende den tijd van 3 jaren, „bedoeld bij art. 50 5⁰. der wet, in deze bij de boven gerelateerde feiten geen sprake „zal kunnen zijn.”

Onder dagteekening van 15 Mei 1882, heeft de app. aan den Raad van State eene missive met bijlagen ingezonden, ten bewijze, dat door hem in 1877 voor de plaatsvervanging van zijn oudsten zoon is gecontracteerd met een commissionnair, en dat hij aan dezen toen de volle bedongene som van ƒ 800 heeft uitbetaald, doch dat hij door dien commissionair, die daarna insolvent de stad heeft verlaten, op schandelijke wijze is bedrogen — en het hem onmogelijk is geweest daarna nog grootere offers te brengen.

IV. het beroep van *C. Risseeuw te Goes, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, betreffende zijne niet-toelating als raadslid.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt, ter vervanging van den *Staatsraad* HEEMSKERK, het volgend verslag uit:

Op den 2 Febr. ll. werd bij volstrekte meerderheid van stemmen de heer Cornelis Risseeuw gekozen tot lid van den gemeenteraad van Goes.

In de commissie tot onderzoek van zijn geloofsbrief, die een breedvoerig rapport aan den Gemeenteraad uitbragt, was verschil van gevoelen over de vraag, of de betrekking van geagreeerde van den gemeente-ontvanger, door den gekozene bekleed, vereenigbaar is met die van lid van den Raad? De meerderheid der commissie beantwoordde deze vraag ontkennend en adviseerde dus tot niet-toelating. Zij beschouwde den geagreeerde als ambtenaar, aan het Gemeentebestuur ondergeschikt, en met ontvangsten en uitgaven van de gemeente belast. De minderheid der commissie concludeerde tot toelating, op grond, dat de gekozene geen gemeenteambtenaar, maar slechts een door den ontvanger gesalarieerd persoon is, door het gemeentebestuur toegelaten om den ontvanger bij eventuele afwezigheid te vervangen. Daarbij beriep de minderheid zich o. a. op twee arresten van den Hoogen Raad: dat van 29 April 1845 (Ned. Regtspr. XX bl. 262) waarbij is beslist, dat een klerk van een rijksontvanger, door dien ontvanger voorgedragen en door den Gouverneur eener provincie geagreeerd om den ontvanger op diens kantoor te vervangen, is een loontrekkend bediende en, wanneer hij gelden uit de kas wegneemt, een diefstal in dienstbaarheid begaat; en dat van 27 Mei 1851 (Ned. R. XXXIX bl. 42) beslissende dat een klerk onder gelijke omstandigheden geagreeerd door een arrondissements-directeur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen, die de gelden door belastingschuldigen ten kantore van den ontvanger betaalt, verduistert en ten eigen bate aanwendt, niet strafbaar is volgens art. 169 Code Pénal maar wel wegens diefstal in dienstbaarheid. In de Raadsvergadering van 27 Febr. 1882 werd, na eene ampele beraadslaging, het voorstel van de meerderheid der commissie aangenomen, en dus de gekozene niet toegelaten, met 7 tegen 2 stemmen. De leden der meerderheid, die het woord voerden, beschouwden C. Risseeuw als geagreeerde aan het Gemeentebestuur ondergeschikt, omdat hij volgens art. 119 der Gemeentewet in verband met art. 17 der Instructie van den Gemeenteontvanger, geroepen zou zijn dezen ten allen tijde te vervangen. Hiertegen werd ingebragt, dat bij ieder voorkomend geval van afwezigheid of verhindering van den ontvanger eene afzonderlijke aanwijzing van eenen vervanger noodig zou zijn. Art. 17 van de aangehaalde Instructie luidt als volgt: „Ingeval van afwezigheid of ongesteldheid zal de „ontvanger aan Burg. en Weth. een persoon voordragen, die onder zijne verantwoor„delijkheid als gemagtigde al die daden van beheer zal voeren, waartoe hij ontvanger „anders zelf verpligt zou zijn. Bij gebreke van zoodanige voordragt, stellen Burg. en „Weth. zoodanigen gemagtigde onder verantwoordelijkheid des ontvangers aan.”

Nog was opgemerkt dat de Hooge Raad in 1848 in eenen anderen zin had beslist, dan in de twee arresten door de minderheid der commissie aangehaald. Daarbij moet zijn gedoeld op het arrest van 31 Aug. 1848 (N. R. XXXI bl. 303), bij hetwelk is beslist dat een door den arrondissements-directeur op voordragt van den ontvanger geagreëerd gemagtigde voor het werk der accijnsen, hoezeer niet van rijkswege

bezoldigd, openbaar ambtenaar is en de door hem gehouden registers en afgegeven quitantiën authentieke en publieke geschriften zijn; geheel in gelijken zin oordeelde de Hooge Raad den 11 Februarij 1851 (N. R. XXXVII bl. 338).

Bij zijn besluit van niet-toelating nam de gemeenteraad aan, „dat de betrekking „van geagreeerde ten kantore van den gemeenteontvanger moet beschouwd worden „als eene openbare gemeentebetrekking, vallende in de termen van art. 23 lit. *f*, zoo „niet tevens lit. *g* van de Gemeentewet, zoodat de heer Risseeuw is ambtenaar door „het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt.”

Zoowel de niet-toegelatene, als het raadslid J. J. Ramondt, voorzagen zich in hooger beroep van 's Raads besluit bij Ged. Staten van Zeeland, welke bij uitspraak van 10 Maart ll. n°. 7 het raadsbesluit handhaafden. Zij overwogen daarbij (post alia): „dat de krachtens art. 17 der Instructie van den gemeenteontvanger aangewe„zen persoon is de bij art. 119 der Gemeentewet bedoelde plaatsvervanger van den „ontvanger; dat, blijkens de door Burg. en Weth. overgelegde stukken, de toelating „van den heer Risseeuw als geagreeerde in Febr. 1880 heeft plaats gehad naar aan„leiding van een brief van den gemeenteontvanger, waarin deze ter voldoening aan „art. 17 zijner instructie dien heer aan Burg. en Weth. ter benoeming voordraagt; „welke brief in het toelatingsbesluit van Burg. en Weth. wordt aangehaald; dat der„halve de heer Risseeuw, die zijne betrekking krachtens art. 17 der Instructie bekleedt, „geacht moet worden de wettige plaatsvervanger van den ontvanger te zijn, en teregt „op grond van art. 23*f* der gemeentewet niet als raadslid is toegelaten; dat wel is „waar vroeger een minderjarige als geagreeerde gefungeerd heeft, doch dat de destijds „gepleegde onwettigheid niet kan worden ingeroepen tegen den thans bestaanden, „wettigen toestand; dat de beschikking van B. en W., waarbij de heer Risseeuw op „1 October 1881 tot plaatsvervangend ontvanger werd aangewezen, naast de hem ver„leende commissie van geagreeerde strikt genomen overbodig was en enkel zijn oor„sprong vond in de naauwgezetheid van den ontvanger om Burg. en Weth. de ver„zekering te geven, dat gedurende zijne afwezigheid de reeds aangewezen plaatsver„vanger present zou blijven; dat uit dien hoofde Burg. en Weth. het dan ook on„noodig hebben geacht van die vernieuwde aanwijzing aan het publiek kennis te geven; „dat in ieder geval deze bevestiging hunner vroegere handeling het feit niet wegneemt, „dat de heer Risseeuw aan zijne aanstelling als geagreeerde de bevoegdheid ontleende „om als plaatsvervanger van den ontvanger op te treden.”

Van deze uitspraak is Cornelis Risseeuw in beroep gekomen bij Z. M. den Koning; hij ontkent te zijn aangesteld als ambtenaar in dienst der gemeente, hij is alleen toegelaten om den ontvanger te helpen op diens risico en verantwoordelijkheid; ook beweert hij dat de Gemeentewet geen permanenten vervanger van den gemeenteontvanger kent, maar alleen een tijdelijken vervanger voor zoolang de verhindering of afwezigheid duurt.

Ged. Staten adviseren tot ongegrondverklaring van het beroep. Zij leggen nog enkele nadere stukken over, waaronder die betrekkelijk de aanstelling van den heer Risseeuw, met name een brief van den gemeenteontvanger te Goes aan Burg. en Weth., luidende: „Goes, 16 Febr. 1880. Tengevolge van het aanstaand vertrek van „den heer H. F. van Campen, geagreeerd klerk te mijnen kantore, naar Indië, heb ik

„de eer UEA., ter voldoening aan art. 17 mijner Instructie, in zijne plaats ter be-„noeming voor te dragen den heer C. Risseeuw, eervol ontslagen griffier dezer gemeente, „zulks onder mijne persoonlijke verantwoordelijkheid, en met ingang van den 21 dezer „maand. De gemeenteontvanger van Goes, J. D. van der Bilt la Motte.” Een daarop genomen besluit van Burg. en Weth. van den 21 Febr. 1880, waarbij zij goedvonden: „Met ontheffing van de agreatie voor den heer F. van Campen aan den gemeente-„ontvanger toe te staan om onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid den heer C. „Risseeuw ten zijnen kantore werkzaam te doen zijn als geagreeerde.”

Eene publicatie van B. en W. dd. 21 Febr. 1880 luidende: „Geagreeerde ten „kantore van den gemeente-ontvanger. B. en W. van Goes brengen ter openbare „kennis, dat in plaats van den heer H. F. van Campen, die ten gevolge van vertrek „naar Indië, daarvan eervol is ontheven, de heer C. Risseeuw is toegelaten als „geagreeerde van den ontvanger der gemeente.”

Een gedrukt verslag van den toestand der gemeente Goes over 1880, waarin op blz. 9 voorkomt eene opgave der gemeenteambtenaren, en daaronder: C. Risseeuw, geagreeerde, onbezoldigd.

Nadere stukken zijn bij den Raad van State niet ingekomen.

V. het beroep van *het Bestuur van het waterschap „de oude Heijningen” onder Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg Ruigenhilschen dijk-Dinteloord.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging, heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met zijn schrijven van 10 Mei 1882 n°. 13, bij den Raad van State, afd. voor de gesch. van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, ingesteld door het bestuur van het waterschap „de oude Heijningen” onder de gemeente Fijnaart, van een besluit van Ged. Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg van den Ruigenhilschen dijk over Dinteloord, Steenbergen en Halsteren naar den Rijksweg van Bergen op Zoom naar Tholen.

Deze ligger is door Gedep. Staten vastgesteld bij besluit van 9 September 1881, afgekondigd in het Prov. blad van dat jaar n°. 22, uitgegeven 21 Nov. d. a. v.

Het eerste bezwaar van genoemd Waterschapsbestuur is hierin gelegen, dat bij n°. 2 in de 10e kolom is ingevuld: „van af het begin tot K. M. 1967 behoort het regt van „beplanting aan de provincie, beplanting is hier niet aanwezig.” Het bestuur protesteert hiertegen op grond van een door den kantonregter te Zevenbergen op 7 April 1857 geslagen vonnis, waarbij de personen, die destijds dat gedeelte weg hadden beplant, zijn verwezen tot wegruiming der geplante stek, en tot geldboete, en omdat de titel van aankomst van het beweerde regt niet is aangehaald, hetgeen volgens art. 10 lett. G van het reglement wordt vereischt.

Het andere bezwaar is, dat de regtstitel niet is vermeld van hetgeen in kolom 11

van hetzelfde volgnummer staat ingevuld: "het onderhoud der slooten is over de volle "breedte ten laste van de Waterschapsbesturen."

Adressant verzoekt daarom Z. M. de tenuitvoerlegging van den ligger, ten aanzien van het gemelde gedeelte van den weg, te doen schorsen.

In hun ambtsberigt antwoorden Ged. Staten, onder overlegging van een afschrift van het aangehaalde vonnis, dat het daarin veroordeelde feit niet betrof het aanbrengen eener beplanting zonder daartoe het regt te bezitten, doch het planten in strijd met bestaande reglementen; dat voor het overige het waterschap niet beweert, dat het plantregt op of langs dien weg niet aan de provincie, maar aan een ander zou behooren.

Ten aanzien van het tweede punt deelen Ged. Staten mede, dat in den door het Waterschapsbestuur opgemaakten en door hen bij besluit van 7 Febr. 1878 vastgestelden ligger der waterleidingen in het algemeen is aangegeven, dat daar waar geen onderhoudpligtigen worden vermeld, het onderhoud der waterleidingen geschiedt op kosten van het waterschap, terwijl verder in den ligger niet blijkt dat het onderhoud van waterleidingen of slooten ten laste van anderen is.

Ged. Staten zijn daarom van oordeel, dat de ingebragte bezwaren ongegrond zijn.

VI. het beroep van *D. van Garderen te Leusden, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij de aan den loteling H. van Plaggenhoef op grond van broederdienst verleende vrijstelling is gehandhaafd.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Hendrik van Plaggenhoef, loteling voor de ligting der nationale militie voor 1882 van de zamengevoegde gemeenten Leusden en Stoutenburg, is de jongste zoon uit een gezin van drie broeders en halve broeders, van welke de oudste van de dienst werd vrijgesteld en de tweede in 1879 zich door een plaatsvervanger deed vervangen, die blijkens het aan den Militieraad overgelegd extract uit het stamboek, afgegeven den 15 Febr. 1882, op 7 Mei 1879 werd ingedeeld en den 30 September 1880 met groot verlof is gegaan.

Op grond van de hierdoor geconstateerde dienst des plaatsvervangers van zijn broeder, werd aan Hendrik van Plaggenhoef door den Militieraad op 15 Maart ll. vrijstelling verleend wegens broederdienst.

Tegen die uitspraak werden bij Ged. Staten van Utrecht door den loteling Dirk van Garderen, wiens nummer door voorschreven vrijstelling dienstpligtig zou worden, bezwaren ingebragt, daaraan ontleend, dat de bovenbedoelde plaatsvervanger des broeders van den loteling van Plaggenhoef in het begin van 1881 naar Noord-Amerika vertrokken en mitsdien aan desertie schuldig zou zijn.

Ged. Staten verklaarden bij hunne uitspraak van 30 Maart ll. de ingebragte bezwaren voor ongegrond, daar reclamant geenerlei bewijsstukken had overgelegd tot staving der door hem aangevoerde feiten, en de Militieraad op grond van het hierboven vermelde extract-stamboek teregt had aangenomen, dat de bedoelde plaatsver-

vanger op het tijdstip, waarop de loteling Hendrik van Plaggenhoef zich op vrijstelling wegens broederdienst beriep, alsnog in dienst was.

Van deze uitspraak van Ged. Staten is de reclamant D. van Garderen bij Zijne Majesteit in beroep gekomen. Voor zooveel dit beroep betreft, behelst zijn adres het verzoek om vernietiging der uitspraak, op grond dat de meer bedoelde plaatsvervanger niet verkeert in een der gevallen vermeld in n°. 7 van art. 50 der Militiewet. Bij het adres wordt afschrift overgelegd van twee stukken, berustende ter secretarie der gemeente Leusden, waaruit blijkt, uit het eerste, dat de burgemeester van Vlodrop op 18 Januarij 1882 aan zijn ambtgenoot van Leusden te kennen geeft, dat de bedoelde plaatsvervanger met zijne ouders op 19 Maart 1881 vertrokken is naar Noord-Amerika, en uit het tweede, zijnde een brief der Hoofdadministratie van het 8e reg. infanterie dd. 21 Februarij 1882, dat bij haar het vertrek des plaatsvervangers naar Noord-Amerika zeer goed bekend is, maar zij daarvan in het extract-stamboek geene melding kan maken, omdat zij daartoe volgens de bestaande voorschriften geene vrijheid heeft, terwijl ten slotte in dien brief wordt geschreven: „Deze milicien zal als deserteur afgevoerd worden; hiertoe moet magtiging van het Departement van Oorlog verleend worden, welke wij dagelijks tegemoet zien.”

Omtrent het adres van appellant is berigt ingewonnen van den Commissaris des Konings in Utrecht, waarin, ten aanzien van het ingestelde beroep, niet anders wordt te kennen gegeven, dan dat naar zijn gevoelen de uitspraak van Ged. Staten juist is en de daartegen ingebragte bezwaren ongegrond zijn.

Ten slotte valt nog te vermelden, dat op de daartoe namens deze Afdeeling gedane aanvraag, nog is ingekomen een onder dagteekening van 3 Junij 1882 afgegeven extract uit het stamboek, betreffende meerbedoelden plaatsvervanger, in welk extract in de laatste kolom, waarvan het hoofd luidt: „wanneer en op welke wijze afgegaan” alsnu vermeld staat, dat die plaatsvervanger, genaamd J. Francot, den 15 April 1882 als deserteur is afgevoerd wegens het niet voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor de werkelijke dienst.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Negentiende Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 14 *Junij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 26 Mei 1882, n°. 16, houdende beschikking op het beroep van *N. Levison, te Arnhem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, waarij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bergplaats van lompen, oud papier en oude metalen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 138).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van N. Levison te Arnhem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bergplaats van lompen, oud papier en oude metalen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 10 Mei 1882 n°. 17;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 20 Mei 1882, n°. 47, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Nathan Levison, koopman te Arnhem, nadat hem door Burgemeester en Wethouders van Wageningen toestemming was geweigerd om in het perceel in de Boterstaat aldaar, wijk A n°. 359, te mogen inrigten eene bergplaats van beenderen, huiden en lompen, zich bij adres van 9 November 1881 andermaal tot genoemd Gemeentebestuur heeft gewend, met verzoek om in bedoeld perceel eene bergplaats te mogen aanleggen van lompen, oud papier en oude metalen;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) belegde vergadering velerlei bezwaren tegen het toestaan der gevraagde vergunning zijn geopperd, terwijl ook de adjunct-inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt, door Ged. Staten gehoord, de oprigting van een lompenmagazijn daar ter plaatse heeft ontraden;

dat het gemeentebestuur daarop, uit hoofde de ingebragte bezwaren gegrond werden geoordeeld, bij besluit van 12 December 1881, de gevraagde vergunning heeft geweigerd;

dat appellant tegen deze beslissing, bij adres van 22 December 1881, Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat de inrigting zal moeten worden gevestigd in de bebouwde kom der gemeente, waar zoodanige bewaarplaatsen slechts bij uitzondering kunnen worden toegelaten, wanneer de ligging van dien aard is, dat brandgevaar voor naburige perceelen niet is te duchten en aan hinder, ten gevolge van schadelijke uitdampingen, door het stellen van voorwaarden, kan worden te gemoet gekomen;

dat dit in deze het geval niet is, daar de verzamelplaats niet geïsoleerd gelegen is, in eene vrij naauwe straat in een pand zoowel aan de beide lange zijden als van achteren onmiddellijk grenzende aan bewoonde huizen;

dat, mogt er in het magazijn brand uitbreken, deze, aangewakkerd door de massa brandstof, in de verzamelde lompen voorhanden, de onmiddellijk aangrenzende huizen aan groot gevaar zou blootstellen; dat in dit aaneen gebouwd gedeelte der gemeente eene voldoende gelegenheid voor doorstrooming voor versche lucht niet zal aanwezig zijn ter verwijdering van de door de opeengestapelde lompen in de atmospheer aangebragte schadelijke en hinderlijke bestanddeelen en die bestanddeelen alzoo ter plaatse zullen blijven hangen en de omgeving verontreinigen;

dat dan ook de talrijke ingebragte bezwaren, ontleend aan vrees voor brandgevaar en hinder van ernstigen aard, allezins gegrond zijn te achten; dat door voorwaarden aan die bezwaren niet kan worden te gemoet gekomen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen van 12 December 1881, het daartegen door N. Levison ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Arolsen, den 26 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings.
ALEWIJN.

2o. van 30 Mei 1882, nº. 10, houdende beschikking op het beroep van *J. J. Verbeke te Zierikzee, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een magazijn, bestemd tot het bewaren en verwerken van lompen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 185.)

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. J. Verbeke te Zierikzee, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een magazijn, bestemd tot het bewaren en verwerken van lompen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 10 Mei 1882, nº. 27;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 Mei 1882 nº. 53, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat Johannes Jacobus Verbeke aan Burgemeester en Wethouders van Zierikzee vergunning heeft verzocht tot het oprigten van eene inrigting, bestemd tot bewaring en verwerking van lompen, in een gebouw met toebehooren in die gemeente op het terrein der gewezen garancine-fabriek, kadastraal bekend sectie B, nº. 1682, 1683 gedeeltelijk en 1689 gedeeltelijk, daarbij zijn voornemen te kennen gevende, om, mogt hem de gevraagde vergunning worden verleend, alsdan vier in de kom der gemeente gelegene en hem toebehoorende bewaarplaatsen van lompen op te heffen;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* nº. 95) gehouden vergadering niemand is verschenen om tegen het toestaan der vergunning bezwaren in te brengen;

dat Burgemeester en Wethouders echter, op grond dat het gebouw, waar de inrig-

ting zal worden gevestigd, op korten afstand staat van het terrein, onlangs door de gemeente aangekocht met het doel om daarop een schoolgebouw te stichten, bij besluit van 11 Januarij 1882 de gevraagde vergunning hebben geweigerd;

dat appellant tegen deze beslissing bij adres, aan Ons Kabinet ingekomen den 25 Januarij ll., in beroep is gekomen:

Overwegende, dat in den regel vergunningen om in de bebouwde kom eener gemeente, althans in digt bevolkte buurten, bewaarplaatsen van lompen te vestigen niet voor inwilliging vatbaar zijn;

dat hier echter het gebouw, dat tot verzamelplaats zal dienen en dat geheel op zich zelf staat, een uitbouwsel was van de gewezen garancinefabriek, die voor het overige gedeelte geheel voor afbraak is verkocht;

dat dit gebouw aan twee zijden door een groot open terrein omgeven wordt, aan de achterzijde door een open terrein van minder omvang, doch door pakhuizen begrensd, terwijl het gedeelte vóór aan de Nieuwe Bogerdstraat tengevolge der afbraak eveneens onbebouwd is, zoodat er geene belendende bewoonde huizen zijn;

dat de vergunning om in bedoeld perceel eene lompenbewaarplaats op te rigten door het gemeentebestuur is geweigerd, op grond dat het gelegen is op korten afstand van het terrein, onlangs door de gemeente aangekocht met het doel, daarop een schoolgebouw te stichten;

dat, daargelaten of de school in de gegeven omstandigheden nadeel zal ondervinden, dit voornemen van het Gemeentebestuur, waaraan nog geen begin van uitvoering is gegeven, echter geen beletsel kan zijn tegen het toestaan der vergunning;

dat toch de wetgever, blijkens de duidelijke woorden van art. 5 3° en art. 11*c* der wet, bedoeld heeft, dat slechts op bezwaren, aan den bestaanden toestand, met name aan bestaande localen en gebouwen, ontleend, zou worden gelet, en niet op toekomstige bezwaren, die zich later welligt zouden voordoen;

dat, daar alzoo de belangen der voorgenomen school niet mogen in aanmerking komen, er geen voldoende grond is, om het verzoek te weigeren;

dat toch voor brandgevaar ten deze geene gegronde vrees bestaat;

dat langs de open terreinen, die het gebouw omringen, voortdurend versche lucht zal worden aangevoerd, die de uitdampingen zal verspreiden, zoodat zij niet hinderlijk zullen zijn;

dat, voor zoover onder deze omstandigheden nog eenige vrees voor schade der gezondheid van de omwonenden bestaat, daaraan door het stellen van voorwaarden kan worden tegemoet gekomen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Zierikzee van 11 Januarij 1882 n°. 61, aan Johannes Jacobus Verbeke en zijne regtverkrijgenden alsnog vergunning te verleenen tot het oprigten, volgens de aan dit besluit gehechte beschrijving en teekening, van eene bewaarplaats van lompen in het perceel, kadastraal bekend gemeente Zierikzee sectie B, n°. 1682, 1683 gedeelte en 1689 gedeelte, onder voorwaarde:

1o. dat in het lompenmagazijn slechts worden verwerkt en bewaard drooge, elders reeds uitgezochte lompen;

2o. dat in de buitenmuren tot de hoogte van 10 M. boven den beganen grond geen luiken of vensters zijn die geopend kunnen worden;

3o. dat de deur of deuren, aan de Zuidzijde uitkomende, van portalen zullen moeten zijn voorzien, en deze met eene binnendeur van het magazijn afgescheiden;

4o. dat in het dak minstens 8 luchtkokers, boven het dak 1.50 M. uitstekende, zullen worden aangebragt;

5o. dat in het gebouw geen vuur of licht mag worden gebruikt;

te bepalen, dat de inrigting zal moeten zijn voltooid en in werking gebragt binnen 6 maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Arolsen, den 30 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

BESCHRIJVING,

behoorende bij het adres van J. J. Verbeke dd. 3 December 1881, tot het bekomen van vergunning tot het bewaren en verwerken van lompen.

Het gebouw, dat tot bovengenoemd doel zal worden gebezigd, is gebouwd van steen met pannen dak, is gelegen op het terrein der garancinefabriek te Zierikzee, tusschen de nieuwe Boogerd- en de Lange St. Jansstraat. Tot hiertoe maakte het deel uit dier fabrieksgebouwen en werd gebruikt als maalderij, vulkamer en droogerij. Ten Noorden grenst het aan het erf van den heer W. A. Ochtman en is kadastraal bekend sectie B, n⁰. 1682. Het ten Westen daaraan grenzende is open erf en daarachter overdekte loods met daarbij gebouwd kantoor. Die loods en kantoor maken deel uit van het kadastraal perceel sectie B, n⁰. 1689.

De bedoeling is om deze localiteiten te bezigen tot het bewaren en verwerken van lompen. Die bewerking geschiedt met de hand, zonder dat daarbij eenige beweegkracht wordt aangewend.

Aldus opgemaakt en ingeleverd door mij ondergeteekende,

5 December 1881. (Get.) J. J. Verbeke.

Nog nader wordt omschreven dat het in het verzoekschrift gemelde gedeelte van

n°. 1683 open terrein wordt, als verlenging van het pad dat ten zuiden van het groote gebouw strekt, doch dat nu nog bebouwd en begrepen is in 't ketelhuis der fabriek.

(Get.) J. J. VERBEKE.

Behoort bij Koninklijk besluit van 30 Mei 1882 No. 10.

Mij bekend:

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.

De Directeur van het Kabinet des Konings,

ALEWIJN.

3°. van 2 Junij 1882, n°. 6, houdende beschikking op het beroep van *P. J. Fock, koopman te Nieuwer-Amstel, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van* 10 *Februarij* 1882, n°. 80, *waarbij aan de weduwe A. Ruijter en Zoon vergunning is verleend tot het oprigten eener oliestokerij op een perceel, gelegen aan de Kostverlorenvaart in die gemeente, kadastraal bekend als sectie A* n°. 2205.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 198).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van P. J. Fock, koopman te Nieuwer-Amstel, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van 10 Februarij 1882, n°. 80, waarbij aan de wed. A. Ruijter en Zoon vergunning is verleend tot het oprigten eener oliestokerij op een perceel, gelegen aan de Kostverlorenvaart in die gemeente, kadastraal bekend als sectie A, n°. 2205;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1882, n°. 32;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 27 Mei 1882, n°. 46, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat het besluit van Burgemeester en Wethouders van Nieuweramstel, waarbij aan de wed. A. Ruijter en Zoon vergunning werd verleend tot het oprigten eener oliestokerij, door middel van aanplakking op 11 Februarij 1882 ter openbare kennis is gebragt;

dat volgens art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) van de beslissingen ingevolge de artt. 8, 12 en 14 derzelfde wet genomen, binnen veertien dagen na de afkondiging, beroep bij Ons openstaat en hij, die het beroep instelt, daarvan gelijktijdig moet kennis geven aan het Gemeentebestuur, alsook, en wel bij exploit, aan den verzoeker, indien het beroep door een ander wordt ingesteld;

dat echter appellant, eerst bij adres van 2 Maart, den 3 daaraanvolgende bij Ons Kabinet ingekomen, zijn beroep heeft ingesteld en dus den bij de wet voorgeschreven

termijn niet heeft nageleefd en daarenboven, daargelaten of het vereischte exploit aan den verzoeker is beteekend, wat niet is gebleken, in allen gevalle de kennisgeving van het ingestelde beroep aan het Gemeentebestuur niet heeft gedaan;

dat derhalve art. 15 voormeld niet is nagekomen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

appellant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 2 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

4°. van 30 Mei 1882, n°. 23, houdende beschikking op de reclame van *C. Barre Snelleman, eervol ontslagen commies tweede klasse bij 's Rijks directe belastingen, omtrent de regeling van zijn pensioen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 176.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op de reclame van C. Barre Snelleman, eervol ontslagen commies 2e klasse bij 's Rijks directe belastingen, omtrent de regeling van zijn pensioen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 26 April 1882 n°. 23;

Op de voordragt van Onzen Minister van Financiën van 24 Mei 1882, n°. 20, Gen. Thes.;

Overwegende, dat adressant, geboren 21 April 1820, zijne militiedienst bij personele optreding vervulde, op 7 Januarij 1846 is in dienst getreden bij 's Rijks zeemagt en als onderofficier daaruit is ontslagen den 31 Januarij 1851, blijkende uit eene aanteekening op zijn extract-stamboek, dat hij alstoen bij de marine eenen gezamenlijken diensttijd geldig voor pensioen had van 7 jaren 5 maanden 10 dagen en aanspraak op eene verhooging van pensioen ten bedrage van *f* 22.50 's jaars voor verblijf in

militaire dienst in 's Rijks Overzeesche bezittingen en koloniën tusschen de keerkringen;

dat hij op 24 Augustus 1860, met aanvang van 1 September 1860, is aangesteld als buitengewoon waker bij 's Rijks belastingen en daarop achtereenvolgens is in dienst geweest als buitengewoon commies, commies 4e, 3e en 2e klasse, totdat hem in laatstgemelde betrekking met 30 September 1880, ingevolge Ministeriële resolutie van 23 Augustus bevorens, eervol ontslag uit 's lands dienst is toegekend, behoudens aanspraak op pensioen;

dat hij zich alstoen heeft gewend tot Onzen Minister van Financiën, met verzoek dat bij vaststelling van zijn pensioen de bepaling van art. 9 juncto 3*b* der wet betreffende de burgerlijke pensioenen toepassing zoude erlangen;

dat hem echter, op grond dat voormelde wetsbepalingen niet op hem van toepassing zijn, bij Ons besluit van 8 Januarij 1881 n°. 7, met ingang van 1 October 1880 een pensioen is toegelegd van *f* 328, betaalbaar ten bedrage van *f* 224 uit het burgerlijk pensioenfonds en van *f* 104 uit het 7e hoofdstuk der Staatsbegrooting;

dat adressant zich alsnu tot Ons heeft gewend, met verzoek dat door Ons, nadat de Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, zou zijn gehoord, met herziening van voorschreven besluit zijn pensioen alsnog worde geregeld met toepassing van art. 3*b* juncto 9 der voorschreven wet, op grond dat hem in 1875, in dienst zijnde in de goederenloods van het Nederlandsche Rijnspoorwegstation te Rotterdam, een steekwagen, beladen met balen koffij, op een zijner beenen is gevallen, waardoor zijn voet ontwricht of belangrijk gekwetst werd, en hem vervolgens in 1879, met toezigt van schepen van de Frankforter beurt te Rotterdam belast, een handwagen over zijnen in 1875 gekwetsten voet is gereden, waardoor de sedert de verwonding in 1875 bestaande kwaal dermate is toegenomen, dat hij volstrekt ongeschikt werd den Staat langer te dienen, en om die reden zijn eervol ontslag uit 's lands dienst verkreeg;

Overwegende, dat de juistheid der hiervoren omschreven feiten door overgelegde certificaten van geneeskundigen en van personen, die bij de ongevallen tegenwoordig waren, voldoende is gestaafd en ook niet is weersproken;

dat het buiten geschil is, dat het aan adressant verleende eervol ontslag een gevolg was van gebreken, door hem in de uitoefening zijner functiën bekomen, en van de daardoor ontstane volstrekte ongeschiktheid om den Staat langer te dienen, en dat alzoo te onderzoeken valt, of in den zin der wet sprake kon zijn van met gevaar gepaard gaande dienstverrigtingen;

Overwegende, dat de verwonding van adressant in 1879, hetzij zij genomen worde in verband met de daaraan voorafgegane ontwrichting van den voet en ernstige contusie van den voetwortel in 1875, die nog niet hersteld was, hetzij zij geheel op zich zelve worde beschouwd, in ieder geval van dien aard was, dat zij den adressant, wien ze trof, volstrekt ongeschikt maakte voor 's Lands dienst en dat ongeval hem als ambtenaar der belastingen overkwam, terwijl hij als zoodanig zijne dienst moest verrigten bij de Frankforter beurt te Rotterdam;

dat aldaar de voorkomende opeenhooping van allerlei pakken, vaten en andere collis, gelijk mede de onbesuisdheid en spoed, waarmede de goederen worden af- en

aangevoerd, op zekere tijden eene overstelpende drukte en verwarring veroorzaken van dien aard, dat de ambtenaar, aldaar met het toezigt belast, wanneer hij ijverig en naauwgezet zijne werkzaamheden vervult, noodwendig blootstaat aan het gevaar van te worden aangereden en verwond;

dat, daar niets blijkt van eenige door adressant begane onvoorzigtigheid, reeds het feit der verwonding, op zich zelf beschouwd, aantoont, dat werkelijk gevaar aanwezig was;

dat dit gevaar juist daardoor ontstaat, dat de aandacht van den met het toezigt belasten ambtenaar door de hem opgedragen dienst wordt afgeleid van de aldaar noodwendige bijzondere zorg voor eigen veiligheid;

dat derhalve moet worden aangenomen, dat de aan adressant daar ter plaatse in 1879 opgedragen dienstverrigting, als zoodanig, met gevaar gepaard ging in den zin van art. 3 La. *b* der wet op de burgerlijke pensioenen;

dat er derhalve voldoende termen zijn om ten aanzien van adressant art. 9 der wet op de burgerlijke pensioenen toe te passen en hem mitsdien een pensioen toe te kennen ten bedrage van twee derde der middelsom, in art. 13 aangewezen, voor adressant *f* 852 hebbende bedragen, door welke toekenning van het maximum van twee derde krachtens het laatste lid van art. 8 der meergenoemde wet en § *c* der wet van 1 April 1875 (*Stbl.* n°. 33) elke aanspraak op pensioen uit anderen hoofde vervalt;

Gezien de wet betreffende de burgerlijke pensioenen, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 21 Mei 1873 (*Stbl.* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met wijziging van Ons besluit van 8 Januarij 1881 n°. 7, aan den adressant met ingang van 1 October 1880 een pensioen te verleenen ten laste van den Staat ten bedrage van *f* 568, betaalbaar uit het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, aan den Raad van toezigt op het pensioenfonds en aan de Algemeene Rekenkamer.

Arolsen, den 30 Mei 1882.

WILLEM.

De Minister van Financiën,
van Lijnden van Sandenburg.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde is:

II. het beroep van *W. P. Maris HPzn., stemgeregtigd ingeland van het waterschap*

de Oude Appelaar, gemeente Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, betreffende de verkiezing van een gezworen van dat waterschap.

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zijner Majesteits magtiging is door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, bij missive van 8 Mei ll. n⁰. 25, Afd. Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep, ingesteld door W. P. Maris H.Pz., stemgeregtigd ingeland van het waterschap de Oude Appelaar, onder de gemeente Fijnaart, van eene beslissing van Ged. Staten van Noordbrabant dd. 23 Febr. 1882 G. n°. 153, 1e Afdeeling A, volgens welke er geene termen zijn gevonden tot vernietiging van de op 3 Januarij te voren plaats gehad hebbende verkiezing van een gezworen van genoemd Waterschap.

Bij die verkiezing werd, nadat eene eerste stemming geene volstrekte meerderheid had opgeleverd, van eene tweede vrije stemming de uitslag verkregen, dat van de 72 uitgebragte stemmen zich vereenigden op

C. Jacobs . . . . . 38 stemmen,
en op W. P. Maris H.Pz. 34 "

waarop eerstgenoemde is verklaard tot gezworen verkozen te zijn, zonder dat blijkens de notulen der vergadering daartegen toen eenig bezwaar werd ingebragt.

Tegen die verkiezing is evenwel bij Ged. Staten van Noordbrabant opgekomen door W. P. Maris H.Pz. op grond, dat door W. A. Laurense:

1o. in strijd met het Reglement zou zijn gestemd krachtens drie volmagten, en wel voor Mr. Pape, G. J. Vermeulen en P. S. Maris, en

2o. ten onregte de vier stemmen van den op de stemlijst voorkomenden stemgeregtigde Mr. J. D. W. Pape zijn uitgebragt, terwijl de volmagt, waarmede hij optrad, op hem was verstrekt door de niet op de stemlijst voorkomende vrouwe Cornelia Maria Davina Cau, douairière van den heer Mr. J. D. W. Pape.

Ged. Staten oordeelden bij hun besluit van 23 Febr. ll. de bezwaren ongegrond, omdat blijkens het door hen van het Waterschapsbestuur ingewonnen berigt, door W. A. Laurense slechts is gestemd krachtens twee volmagten en wel:

1o. van mevr. C. M. D. Pape, douairière van den heer Mr. J. D. W. Pape, Mr. C. W. J. J. Pape, Mr. C. P. D. Pape en mej. C. M. D. Pape, handelende als éénige erfgenamen van hun echtgenoot en vader Mr. J. D. W. Pape, en

2o. van P. S. Maris, zoo voor dezen als voor zijne vrouw, zijnde de éénige dochter en erfgename van wijlen G. J. Vermeulen.

In het adres, waarbij appellant van dat besluit in beroep komt bij Zijne Majesteit, wordt opgemerkt, dat de door Ged. Staten opgegeven grond niet juist is, omdat op de lijst van stemgeregtigde ingelanden alléén voorkomt Mr. J. D. W. Pape, en mevr. Pape c. s., naar art. 34 van het Algemeen Reglement voor de waterschappen in Noordbrabant, wel het regt hadden zich bij den overgang der eigendommen van Mr. J. D. W. Pape als stemgeregtigden op de lijst te doen brengen, maar van dat regt blijkens de lijst, geen gebruik hebben gemaakt, zoodat volgens art. 35 door het stembureau geene door mevr. Pape c. s. afgegeven volmagt als geldig had kunnen

erkend worden. Eveneens wordt, volgens appellant, de bewering omtrent het stemmen voor P. S. Maris weersproken door de lijst van stemgeregtigde ingelanden, waarop wel voorkomt G. J. Vermeulen, niet de erve of de dochter of erfgename van hem, zoodat mitsdien ééne volmagt noodig was van P. S. Maris en ééne van G. J. Vermeulen. Daar bij de verkiezing van leden van het Waterschapsbestuur alléén de op de naamlijst voorkomende personen of hunne gemagtigden stemgeregtigd zijn, bij de verkiezing van 3 Januarij ll. personen zijn toegelaten, die op de lijst niet voorkomen, zoowel daardoor, als doordien W. A. Laurense met twee volmagten voor 3 personen stemmen uitbragt, in strijd is gehandeld met art. 35 en art. 6, al. 2 van het Algemeen Reglement, en de daar genoemde informaliteiten invloed kunnen gehad hebben op den uitslag der verkiezing, verzoekt appellant, dat het Z. M. moge behagen, de verkiezing van C. Jacobs tot gezworen van het waterschap „de Oude Appelaar" te vernietigen.

Over dit appellatoir adres gehoord, geven Ged. Staten, met verwijzing naar een door hen ingewonnen berigt van 't waterschapsbestuur, te kennen, dat door Laurense slechts krachtens twee volmagten is gestemd, dat van tegen de lijst der stemgeregtigde ingelanden tijdig ingebragte bezwaren niet blijkt, en dat ook bij de stemming geene bezwaren tegen de volmagten zijn geopperd. Zij adviseren daarom tot niet-ontvankelijk verklaring van appellant. In het overgelegd berigt van het Waterschapsbestuur worden de hierboven vermelde feiten bevestigd, en beweerd, dat door Laurense kon worden gestemd gelijk geschied is, onder speciale opmerking, dat wat aangaat de 2 stemmen van G. J. Vermeulen, daar deze overleden en de vrouw van P. S. Maris zijne éénige dochter en erfgename is, ook daarvoor door den lasthebber van P. S. Maris kon worden gestemd, zoo als ten allen tijde geschiedt, zoowel door Maris zelven als door diens lasthebbende „gelijk dat alzoo steeds met andere ingelanden die „overleden zijn, door hunne erven geschiedt."

Op de in afschrift overgelegde „lijst der stemgeregtigde ingelanden in het waterschap „de oude Appelaar", vastgesteld den 7 Januarij 1881, komen voor onder:

No. 24 P. S. Maris met 1 stem.
„ 29 Mr. J. D. W. Pape met 4 stemmen,
en „ 33 G. J. Vermeulen met 2 stemmen.

Nadat deze zaak bij deze Afdeeling is aanhangig geworden, zijn door het Waterschapsbestuur en door appellant nog een paar schrifturen ingezonden, waarin de wederzijdsche beweringen worden herhaald en verduidelijkt. Appellant doet daarbij echter nog in 't bijzonder uitkomen, dat volgens het reglement bij de stemmingen voor het waterschap, hetzelfde beginsel geldt, als voor de verkiezingen voor Gemeenteraad, Provinciale Staten en Staten-Generaal, nl. dat de lijst der stemgeregtigden beslist, en dat aan de duidelijke bepalingen van het Reglement moet worden vastgehouden, daar anders de deur zou worden opengezet voor de grofste misbruiken, vermits dan toch tot de stemmingen ook zij zouden worden toegelaten, van wie men vermoedt dat zij stemgeregtigd zouden kunnen zijn.

Eindelijk is door appellant nog overgelegd een door den secretaris-penningmeester van het waterschap geauthentiseerd afschrift van de lijst der bij de verkiezing van 3 Januarij ll. gestemd hebbende ingelanden of hunne gemagtigden. Uit die lijst blijkt, dat er in 't geheel 72 stemmen werden uitgebragt, waaronder voorkomen:

Volgn°. 24 — 1 stem, uitgebragt door W. A. Laurense voor Pieter Sebastiaan Maris.
〃 28 — 4 stemmen, uitgebragt door denzelfden voor Mr. J. D. W. Pape, en
〃 31 — 2 stemmen, uitgebragt door denzelfden voor G. J. Vermeulen.

III. het beroep van *den raad der gemeente Hennaarderadeel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken met zijn schrijven van 19 Mei 1882 n°. 1951, afd. O., bij den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep van den Raad der gemeente Hennaarderadeel, tegen een besluit van Ged. Staten van Friesland van 2 Maart jl. n°. 55 afd. 3 S., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit van 21 Jan. te voren n°. 2, tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard.

De gemeenteraad heeft dit besluit genomen naar aanleiding van een zevental adressen bij hem ingekomen, waarbij aan de eene zijde de opheffing, aan de andere zijde de instandhouding der bedoelde school werd verzocht. Hij overwoog daarbij, dat na het vertrek van den onderwijzer, die tot 1 Jan. 1882 aan het hoofd der school had gestaan, het getal kinderen van 27 à 30 tot negen was verminderd, terwijl de ouders van de andere schoolgaande kinderen te kennen hadden gegeven, dat zij voortaan hunne kinderen naar de bijzondere school voor Christelijk onderwijs te Cubaard zenden zouden. Dat bij dit negental, waarvan het te wachten was, dat zij de openbare school zullen blijven bezoeken, nog een drietal kinderen uit Waaxens kan worden gevoegd, maar dat dan nog het cijfer te gering is om daarvoor eene school in stand te houden, dat toch Waaxens geen uur en Cubaard slechts een klein half uur afstands van Wommels is gelegen, een afstand ook volgens vroegere Koninklijke besluiten niet te bovengaande dien, welke in vele gemeenten de verspreid liggende woningen van het schoollocaal scheidt; en dat het daarbij voor de kinderen uit Cubaard en Waaxens beter is de wèl ingerigte en bloeiende openbare school te Wommels te bezoeken, dan eene school met een 12tal kinderen te Cubaard.

Dit besluit werd overeenkomstig de wet aan Ged. Staten ter goedkeuring opgezonden. Maar de burgemeester, die er zich niet mede kon vereenigen, maakte aan Ged. Staten zijne bezwaren daartegen kenbaar.

Onder overlegging van een staat wees hij aan, dat het getal kinderen tusschen de 5 en 14 jaren van die ouders, die bij den Raad op behoud der school te Cubaard hebben aangedrongen, 14 bedraagt. Hij verklaarde verder dat het pad, hetwelk de kinderen zouden moeten gaan om naar Wommels te komen, geheel door het land loopt; dat het gaan over de vonders en ommetreden voor kleine kinderen niet zonder gevaar is; dat een kind zonder bezwaar niet alleen door de modderige dammen kan komen en het pad zeker de helft van het jaar ongeschikt is om door kinderen begaan

te worden, terwijl wanneer zij tot vermijding van het pad den kunstweg en verder den begrinden Slagterdijk langs willen gaan, zij stellig 1¼ à 1½ uur noodig zouden hebben om de school te Wommels te bereiken. De burgemeester gaf tevens als zijne zienswijze te kennen, dat het juist in den geest van den wetgever heeft gelegen: hoe minder leerlingen voor elken onderwijzer, hoe beter het onderwijs. Bij zijn schrijven legde hij een kaartje van de plaatselijke gesteldheid over, thans met zijn brief bij de stukken aanwezig.

Na ingewonnen advies van den schoolopziener in het district Heerenveen, die in het breede betoogde, dat de opheffing niet kon worden goedgekeurd, hebben Gedep. Staten van Friesland bij hun aangevallen besluit hunne goedkeuring geweigerd. Zij overwogen daarbij, dat het aantal kinderen vóór het vertrek van den onderwijzer volgens den Raad zelven 27 à 30 bedroeg, en dat uit officieele opgaven blijkt, dat nog in het vierde kwartaal van 1881 op de school 30 kinderen werden aangetroffen; dat het dorp Cubaard een bevolking heeft van 449 zielen, waaronder 74 kinderen tusschen de 5 en 12 jaren en te Waaxens 13 kinderen zijn, die te Cubaard ter school plegen te gaan; dat de openbare school te Cubaard, wat de opbrengst der schoolgelden betreft, de derde in rang is van de scholen der gemeente Hennaarderadeel, en dat de mogelijkheid bestaat, dat bij eene gelukkige aanvulling der vacature, ontstaan door het vertrek van den onderwijzer Mulder, hetzelfde getal leerlingen als onder dezen de school zal blijven bezoeken, te meer omdat de bijzondere school reeds sinds lang bestaat, en toch in den laatsten tijd de openbare school te Cubaard in bloei toenam; dat het dus onverantwoordelijk zou zijn die school op te heffen, te meer daar achtereenvolgens reeds de openbare scholen te Edens, Welsrijp en Spannum binnen deze gemeente opgeheven zijn. Voorts overwogen Ged. Staten, dat de Raad uit het oog had verloren den slechten toestand van het pad, dat van Waaxens en Cubaard naar Wommels leidt; dat de beschouwing omtrent den afstand van de school in het besluit omtrent Spannum voorkomende, niet kan gelden als regel voor alle gevallen; dat de wet van het denkbeeld uitgaat, dat het getal kinderen, dat aan de leiding van één onderwijzer wordt toevertrouwd, in het belang van goed onderrigt niet te groot mag zijn en inderdaad de onderstelling niet gewaagd is, dat de kinderen op de school te Cubaard ten minste even goed leeren als op die te Wommels, waar een veel grooter aantal dan 30 ter school gaat.

Tegen het besluit van Ged. Staten is de Gemeenteraad tijdig in beroep gekomen. In zijn adres voert hij aan, dat, wanneer de school te Cubaard, wat opbrengst der schoolgelden betreft, de derde in rang der gemeente is, dit hieraan is toe te schrijven, dat de ouders der kinderen daar meer dan elders tot den gegoeden stand behooren, maar niet bewijst dat de school er beter is bezet; dat de school te Cubaard, toen de bijzondere school aldaar in 1872 werd geopend, spoedig van 70 tot 35 leerlingen verminderde en nooit weer tot hooger dan 30 heeft kunnen klimmen, terwijl de bijzondere school in het 4e kwartaal van 1881, 67 leerlingen telde; dat ook andere K. B. dan dat omtrent Spannum een afstand van drie kwartier van de naastbij gelegen school als geen buitengewoon bezwaar hebben beschouwd; dat het pad van Waaxens naar Wommels een breede grindweg is, en dat van Cubaard naar Wommels loopt over greidland, sinds onheugelijke jaren bestaat en te allen tijde als publiek

voetpad gebruikt wordt, terwijl de zorg voor het onderhoud van beide paden behoort bij het gemeentebestuur. Eindelijk verklaart de Raad, dat het argument, dat het voor de kinderen van Cubaard en Waaxens uit een paedagogisch oogpunt beter zou zijn de grootere school te Wommels te bezoeken, gebezigd is in den zin, dat er, gelijk thans werkelijk het geval is, te Cubaard slechts 9 à 11 kinderen ter school gaan, doch dat dit argument geenszins zou zijn aangevoerd, wanneer de Cubaarder school gelijk vroeger nog 30 leerlingen telde, in welk geval er geen sprake van zou zijn geweest om die kinderen te Wommels ter school te doen gaan. De Gemeenteraad vraagt alzoo, dat zijn besluit door Z. M. alsnog moge worden goedgekeurd.

Vijftien ingezetenen van de dorpen Cubaard en Waaxens hebben aan Z. M. een adres ingediend met dringend verzoek dat die goedkeuring niet moge worden verleend.

Ged. Staten, op het adres van den Gemeenteraad nader gehoord, hebben bij hun ambtsberigt een brief ingezonden, dien de burgemeester aan hen had geschreven nadat de Raad besloten had in beroep te komen. Bij dien brief en bij het ambtsberigt van Ged. Staten wordt met nadruk op de handhaving van de beslissing van Ged. Staten en afwijzing van het hooger beroep aangedrongen. Uit die stukken verdient nog het volgende hier vermelding.

Toen de bijzondere school te Cubaard geopend werd, daalde het getal kinderen op de openbare school eerst tot 20, maar later is het weder tot 32 geklommen, niettegenstaande Cubaard metterwoon verlieten: Dirk Wijma in 1873 met drie, Jarig Westra in 1875 met vier en Pier Reinalda in 1879 met vijf kinderen, die alle de openbare school bezochten. Het geval heeft zich ook te Cubaard voorgedaan, dat kinderen die eerst de bijzondere school aldaar bezochten, later weder leerlingen zijn geworden van de openbare lagere school. Voor het oogenblik bezoeken elf kinderen de school te Cubaard, niettegenstaande er dagelijks maar twee uren school wordt gehouden door den hulponderwijzer van Wommels. Deze gebrekkige wijze om in het openbaar onderwijs te voorzien moet volgens den schoolopziener medewerken tot bereiking van het doel der tegenstanders van de openbare school.

Ten aanzien van het voetpad van Cubaard naar Wommels merken Ged. Staten nog op, dat ieder, die met zulke kleipaden in Friesland bekend is, weet dat zij met de daarin gelegen vonders in den herfst, in den winter, ja in een deel van het voorjaar alles behalve geschikt zijn voor de passage van schoolgaande kinderen.

Als gemagtigde van de appellerende gemeente treedt op de heer Strekwerda, wethouder van Hennaarderadeel, die nog nader tracht aan te toonen dat de opheffing van de school geen bezwaar voor het gering getal kinderen dat er van zal gebruik maken oplevert en dat in de behoefte aan openbaar onderwijs voldoende zal worden voorzien. Hij dringt aan op handhaving van het besluit van den gemeenteraad van Hennaarderadeel.

De heer Mr. B. M. Vlielander Hein, advocaat te 's Gravenhage, voor eenige ingezetenen van Cubaard het woord voerende, kan niet toegeven dat, omdat er te Cubaard eene bijzondere school gevonden wordt, er geen openbare school noodig zou zijn. Volgens de wet moet in elke gemeente voldoend openbaar onderwijs gegeven

worden en derhalve mogt de gemeenteraad van Hennaarderadeel nooit zeggen: er gaan zóóveel kinderen naar de bijzondere school, er blijft slechts een gering aantal kinderen voor de openbare school over en dat kan de openbare school te Wommels wel bezoeken, dus kan de openbare school te Cubaard heel goed worden gesloten. Die redenering acht spr. in strijd met de wet. Hij gelooft dat het besluit van den gemeenteraad van Hennaarderadeel een onverstandig besluit was en dat daaraan teregt door Gedeputeerde Staten van Friesland de goedkeuring is onthouden.

Eene vraag door den Staatsraad HEEMSKERK gedaan, wordt door den wethouder STREKWERDA beantwoord.

IV. het beroep van *den Raad der gemeente Oldebroek, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland tot weigering van magtiging om op den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor* 1882 *eene som aan te wijzen als bijdrage voor de Noordpoolexpeditie.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Op de goedgekeurde begrooting der ontvangsten en uitgaven voor 1882 van de gemeente Oldebroek, in totaal beloopende *f* 17121.52½, komt een post voor onvoorziene uitgaven voor, ten beloope van *f* 885.69½.

De Gemeenteraad besloot op 23 Februarij ll. uit dien post eene bijdrage van *f* 5 te betalen als bijdrage voor de Nederlandsche expeditie naar de Noordpool.

Ged. Staten van Gelderland onthielden echter hunne daarop gevraagde magtiging, bij resolutie van 14 Maart ll. uit overweging, zoo als die luidt: "dat die uitgave niet "geacht kan worden de belangen der gemeente Oldebroek te betreffen."

Van die resolutie is de Gemeenteraad bij adres, op 12 April ll. bij Zr. Ms. Kabinet ontvangen, in beroep gekomen.

De Raad voert aan, dat bij de Staatsbegrooting voor dit jaar *f* 30,000 voor gezegd doel is beschikbaar gesteld, met de uitgedrukte bedoeling om de uitkeering dier som afhankelijk te stellen van het al dan niet bijeengebragt worden van gelijk bedrag bij wege van vrijwillige bijdragen. In dien zin willende medewerken tot wat de Regering verlangt, en zelf dan ook overtuigd van het nuttige der onderneming, heeft de Raad gemeend zijn bovenvermeld besluit te mogen nemen; en vertrouwt hij dat daaraan thans door Z. M. de goedkeuring zal worden verleend, die Ged. Staten er aan onthielden.

Ged. Staten, ter zake gehoord, verwijzen in hun ambtsberigt van 2 Mei ll. n°. 79/5 naar vroegere beslissingen van Z. M., die nl. van 4 November 1857 n°. 7, en van 7 Junij 1866 (Raad van State VI, 233) waarbij de bevoegdheid van Ged. Staten, om de innerlijke waarde der door Gemeenteraden voorgenomen uitgaven te beoordeelen, en die te toetsen aan den eisch der belangen en behoeften van de gemeenten, is aangenomen.

En van die bevoegdheid dan gebruik makende, verklaren Ged. Staten in deze zaak, hoe gering eene uitgave het dan ook gelde, te vergeefs gezocht te hebben naar eenig

belang, dat de gemeente Oldebroek als zoodanig zou mogen hebben bij de zaak in quaestie.

Zij adviseren mitsdien tot afwijzing van het verzoek.

Nadat de overweging van dit geschil, krachtens Zr. Ms. magtiging van 15 Mei ll. n°. 15, bij den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, heeft het appellerend Gemeentebestuur aan den Raad van State eene memorie ingezonden tot adstructie van het beroep.

Op den gebleken wensch der Regering naar algemeenen steun der zaak wordt daarin andermaal gewezen; en er wordt wijders in opgemerkt, dat zoo menigerlei uitgaven op gemeentebegrootingen voorkomen, waarvan een direct nut voor de gemeenten kwalijk zou zijn aan te toonen, maar die nogtans bij beperkte mate en voor zooverre de gemeentefinanciën er niet door dreigen beschadigd te worden, algemeen gerekend worden aan het welmeenen en de inzigten der locale besturen te mogen worden overgelaten.

De heer P. H. C. Heitinga, burgemeester van Oldebroek, licht zelf het beroep mondeling toe.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 21 *Junij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 19 Junij 1882 n°. 11, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Beuningen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, van* 1 *Februarij* 1882, n°. 42, *waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 203).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Gemeenteraad van Beuningen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, van 1 Februarij 1882, n°. 42, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 24 Mei 1882, n°. 25;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 5 Junij 1882 n°. 2772, Afd. B. B.;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Beuningen sedert eenige jaren telkens een post voor schrijfloon ad *f* 25 op de begrooting heeft gebragt en den post voor het bijhouden der registers van den burgerlijken stand op de begrooting heeft uitgetrokken tot een bedrag van *f* 155, ten einde den secretaris in de krachtens zijne instructie op hem rustende werkzaamheden te hulp te komen;

dat bij die instructie hem is opgedragen (art. 5) den Raad, Burgemeester en Wethouders, Burgemeester en Commissiën uit den Raad behulpzaam te zijn in alles wat zij ambtshalve te doen hebben, het verrigten zoo bij deze gelegenheden als in alle andere opzigten van het schrijfwerk, hetwelk van gemeentewege te doen is, en het verleenen van hulp aan den ambtenaar van den burgerlijken stand;

dat de Gemeenteraad, nadat de jaarwedde van den secretaris, die vroeger slechts *f* 375 bedroeg, tot *f* 500 was verhoogd, op de begrooting voor 1881 den post voor schrijfloon heeft doen vervallen en den post voor het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand heeft verminderd tot *f* 80;

dat Gedeputeerde Staten alstoen op grond van deze veranderingen hunne goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden, en de gemeenteraad, nadat een daartegen door hen ingesteld beroep door Ons, als niet tijdig ingesteld, was verklaard niet-ontvankelijk, de begrooting heeft gewijzigd, zoo als Gedeputeerde Staten verlangden;

dat de Gemeenteraad echter thans heeft geweigerd den post voor schrijfloon op de gemeentebegrooting voor 1882 uit te trekken en evenzeer heeft geweigerd daarop den post voor het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand tot het vroegere bedrag op te voeren, maar dezen wederom op *f* 80 heeft gesteld; waarop Gedeputeerde Staten op nieuw hunne goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden, op grond dat beide uitgaven bij de wet aan de gemeente zijn opgelegd, en door het weglaten van den eenen post en het verminderen van den anderen de aan den secretaris toegekende verhooging van jaarwedde geheel illusoir zou worden, terwijl een derde grond, aan het ontbreken van eene specifieke opgave van de jaarwedden der onderwijzers ontleend, thans door het verstrekken dier opgave is vervallen;

dat de gemeenteraad, van deze beslissing Onze voorziening inroepende, aanvoert, dat de verhooging der jaarwedde, die allezins voldoende is, het uittrekken van den eenen post en het verhoogen van den anderen onnoodig maakt, daar de secretaris tot het verrigten van alle schrijfwerk verpligt is en er derhalve geene afzonderlijke uitgaven voor dergelijke werkzaamheden vereischt kunnen voorkomen;

Overwegende, dat, zoo als door Gedeputeerde Staten werd overwogen, volgens art. 205*d* en *g* der gemeentewet op de begrooting der uitgaven behooren gebragt te worden de kosten der stukken, die ten behoeve der gemeente geschreven of gedrukt worden en die van het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand;

dat echter dit voorschrift niet medebrengt, dat altijd en in alle gevallen eene som voor schrijfloonen zou behooren te worden uitgetrokken, ook dan, wanneer het vooraf zeker is, dat daarvoor geene uitgaven noodig zullen zijn, zooals hier het geval is,

waar al het schrijfwerk, dat van gemeentewege te doen is, bij de instructie van den secretaris aan dezen ambtenaar is opgedragen;

dat voor het aanleggen en bijhouden der registers van den burgerlijken stand een post op de begrooting voorkomt, hoezeer deze, minder dan in vorige jaren bedragende, door Gedeputeerde Staten te laag wordt geacht;

dat het beweren van Gedeputeerde Staten dat, zoo als thans de begrooting is ingerigt, de plaats gehad hebbende verhooging van de jaarwedde van den secretaris illusoir zou worden gemaakt, uitgaat van het denkbeeld dat de bedoelde post voor schrijfloon en de verhooging van dien voor den burgerlijken stand, indien de Raad daarin bewilligde, aan den secretaris ten goede zou komen;

dat die onderstelling echter niet juist is, omdat in de jaarwedde aan den secretaris toegelegd de belooning begrepen is voor alles wat van hem in zijne ambtsbetrekking wordt gevorderd, dus in dit geval voor al het schrijfwerk en voor de hulp verleend aan den ambtenaar van den burgerlijken stand;

dat het bedrag dier jaarwedde door Gedeputeerde Staten onder Onze goedkeuring wordt bepaald, en dat dit eenmaal vastgesteld bedrag, indien het onvoldoende mogt worden geoordeeld, niet anders zou kunnen worden aangevuld, dan op dezelfde wijze, waarop het is vastgesteld;

dat Gedeputeerde Staten derhalve ten onregte hunne goedkeuring aan de gemeente-begrooting hebben onthouden;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland de begrooting der gemeente Beuningen voor het dienstjaar 1882, zoo als die door den Gemeenteraad is vastgesteld, alsnog goed te keuren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 9 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 9 Junij 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep van *Catharina Margaretha Müller, weduwe van Gerrit Jurriaan Kalff, te Haarlem, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, dd.* 5 *April* 1882 n°. 39, *waarbij haar zoon Frederik tot de dienst voor de Nationale Militie is aangewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 212.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Catharina Margaretha Müller, weduwe van Gerrit Jurriaan Kalff, te Haarlem, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland dd. 5 April 1882 n°. 39, waarbij haar zoon Frederik tot de dienst voor de nationale militie is aangewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 24 Mei 1882, n°. 35;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Junij 1882, n°. 823, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat appellants zoon Frederik, loteling van dit jaar voór de nationale militie uit de gemeente Haarlem, de zesde is uit een gezin van zes broeders, waarvan de oudste en derde niet hebben gediend, de tweede vrijwillig is in dienst getreden den 21 Augustus 1868 en den 31 Mei 1873 van zijne vrijwillige verbindtenis is ontheven tegen het stellen van eenen plaatsvervanger, de vierde, den 8 Mei 1876 ingelijfd, den vijfjarigen diensttijd als milicien heeft volbragt, en de vijfde eenen plaatsvervanger heeft gesteld die nog dient;

dat appellante van het besluit, waarbij haar zesde zoon tot de dienst bij de nationale militie, hoewel regt op vrijstelling wegens broederdienst bewerende, werd aangewezen, in beroep is gekomen bij Gedeputeerde Staten van Noordholland;

dat dezen echter het beroep hebben ongegrond verklaard, aangezien de dienst van den tweeden broeder slechts 4 jaren 9 maanden en 10 dagen heeft geduurd;

dat appellante zich thans in hooger beroep tot Ons heeft gewend;

Overwegende dat de wet op de nationale militie van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72) slechts vrijstelling wegens broederdienst verleent, behalve in de gevallen sub 1o., 4o., 5o. en 6o. van art. 50 voorzien, wanneer de broeder gedurende 5 jaren, hetzij bij de militie te land hetzij als vrijwilliger bij de zeemagt, bij het leger hier te lande of bij het krijgsvolk in 's Rijks overzeesche bezittingen heeft gediend of wel gedurende vier jaren bij de zeemilitie, of dat hij zijnen vijfjarigen diensttijd heeft doen volbrengen of aanvullen door plaatsvervanging of eenen plaatsvervanger heeft gesteld, die in een der gevallen verkeert, sub 1o., 4o., 5o. en 6o. van art. 50 omschreven;

dat de tweede broeder slechts 4 jaren 9 maanden en 10 dagen bij het leger hier te lande en in 's Rijks overzeesche bezittingen heeft gediend en dus niet heeft voldaan aan de voorwaarde, waarop art. 50 regt van vrijstelling aan eenen broeder geeft;

dat hij wel, toen hij den 31 Mei 1873 van zijne vrijwillige verbindtenis is ontheven, eenen anderen vrijwilliger in zijne plaats heeft gesteld, doch dat de wet alleen vrijstelling verleent, wanneer een oudere broeder zijnen vijfjarigen diensttijd, waaronder men alleen kan verstaan den diensttijd, krachtens de wet op de nationale militie van hem gevorderd, door plaatsvervanging heeft doen volbrengen of aanvullen;

dat daarenboven het in dienst treden van eenen nieuwen vrijwilliger bij het leger om een ander van zijne verbindtenis te ontslaan, niet kan gezegd worden te zijn

plaatsvervanging in den zin der wet op de nationale militie, en dat aan zoodanige vervanging voor de toepassing dier wet geene gevolgen kunnen worden toegekend;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 5 April 1882 n°. 39, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 9 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 6 Junij 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *kerkvoogden en notabelen der Nederlandsche Hervormde gemeente te Ritthem, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, van* 3 *Februarij* 1882, n°. 84.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 188.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, bij Ons ingesteld door kerkvoogden en notabelen der Nederlandsche Hervormde gemeente te Ritthem, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 3 Februarij 1882 n°. 84;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1882, n°. 28;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 1 Junij 1882 n°. 2657, Afd. B. B.;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten bij hun voormeld besluit, beschikkende op een verzoek van kerkvoogden en notabelen om vergunning tot het bouwen eener nieuwe consistoriekamer op hunne kerkelijke begraafplaats, zich onbevoegd verklaarden die vergunning te verleenen, op grond dat eene gesloten begraafplaats volgens art. 25 der wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65) gedurende tien jaar onaangeroerd moet blijven liggen en hun niet de bevoegdheid is toegekend van dat voorschrift ontheffing te verleenen;

dat Kerkvoogden en Notabelen, bij Ons in hooger beroep komende, verzoeken het besluit van Gedeputeerde Staten te veranderen en hun alsnog de gewenschte vergunning te verleenen, vermits tijdens hunne aanvraag aan Gedeputeerde Staten de begraafplaats nog niet gesloten was verklaard, waartoe eerst op 2 Januarij 1882 door Burgemeester en Wethouders werd overgegaan, waarom zij zich in hunne aanvraag ook niet op art. 25 maar op art. 48 der wet hadden beroepen;

dat volgens het overgelegd besluit van Burgemeester en Wethouders van Ritthem dd. 27 Januarij 1882 n°. 34, daarbij de voorschreven begraafplaats gesloten is verklaard en bepaald, dat die sluiting is ingegaan den 1 Januarij 1881;

dat ingevolge dit door de bevoegde magt genomen besluit Gedeputeerde Staten bij hunne beschikking van 3 Februarij 1882 teregt hebben aangenomen, dat art. 25, 1e lid der wet, houdende dat eene gesloten begraafplaats gedurende tien jaren onaangeroerd blijft liggen, ten deze toepasselijk is en dat daarvan geene vrijstelling door hen kon worden verleend;

dat mitsdien het gedaan verzoek op het tijdstip, waarop Gedeputeerde Staten daarop eene beschikking gaven, niet vatbaar was voor eene gunstige afdoening en van het besluit van Gedeputeerde Staten ten onregte in hooger beroep is gekomen;

Gezien de wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 6 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

4°. van 6 Junij 1882, n°. 9, houdende beslissing op het geschil tusschen *Gedeputeerde Staten van Utrecht en het Gemeentebestuur van Leusden omtrent de wijze van tolheffing op eenen onder die gemeente gelegen weg.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 161).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende op het geschil tusschen Gedeputeerde Staten van Utrecht en het

Gemeentebestuur van Leusden omtrent de wijze van tolheffing op eenen onder die gemeente gelegen weg;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1882 n°. 20;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 31 Mei 1882, n°. 2656, afd. B. B.;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Leusden in 1864, voornemens zijnde tot hardmaking van eenige in die gemeente gelegen wegen over te gaan, daartoe de hulp inriep van het Provinciaal Bestuur om hem in de kosten van het beraamde werk tegemoet te komen;

dat de Provinciale Staten, nadat het aanvankelijk opgemaakt plan was vereenvoudigd, bij besluit van 6 December 1865 een subsidie toekenden, gelijkstaande met 1/3 der kosten tot een bedrag van hoogstens *f* 9000 voor het bestraten van:

1°. den Heiligenbergerweg van het huis Heiligenberg tot aan het (toenmalig) gemeentehuis van Leusden, benevens den Hamersveldschen weg tot aan den Leusbroekerweg nabij de Mof; en 2°. den Leusbroekerweg van de Mof tot ongeveer 200 M. voorbij de Grebbelinie;

dat zoodra die hardmaking was tot stand gekomen, de Gemeenteraad op 9 April/30 Mei 1866 besloot tot tolheffing aan op die wegen te plaatsen slagboomen als:

1o. op den Hamersveldschen weg, tusschen de Zwarte steeg en de Roomsch Katholijke kerk; en 2o. op eene plaats, die voor dit geschil van geen belang is;

en dit besluit door Ons is goedgekeurd bij besluit van 24 September 1866 n°. 69;

dat alstoen een dubbele slagboom is geplaatst aan of in de nabijheid van de Zwarte steeg bij den Viersprong aldaar, waar uit het Westen de Heiligenberger-, uit het Zuiden de Hamersveldsche-, uit het Oosten de Asschatter-, en uit het Noorden de Zwarteweg bij elkander komen, en wel één voor het kadastraal perceel sectie F n°. 134, dat is op den Hamersveldschen weg, even ten Zuiden van het vereenigingspunt met den Asschatterweg, en één voor het kadastraal perceel sectie F n°. 959, namelijk even ten Noorden van genoemd vereenigingspunt, ten gevolge waarvan alzoo destijds aan tolgeld onderworpen waren allen, die van den Asschatterweg kwamen en hetzij West- of Noordwaarts den Heiligenberger- of Zwartenweg hetzij Zuidwaarts den Hamersveldschen weg insloegen, terwijl daarentegen zij, die van den Zwartenweg zich naar Heiligenberg begaven, geene tolboomen op hunnen weg ontmoetten;

dat de gemeente in 1873 den Oostelijken der hier genoemde wegen, den Asschatterweg, voor rekening der gemeente heeft doen bestraten en in 1875 den Noordelijken, Zwartenweg geheeten, voerende naar Stoutenburg, dezen laatsten weg echter met behulp van een provinciaal subsidie, toegekend bij besluit der Staten van Utrecht van 13 Julij 1875 n°. 2, onder voorbehoud dat op den weg geen tol zal worden geheven;

dat daarop in den loop van 1876, toen genoemde bestrating was tot stand gebragt, een derde tolboom is geplaatst, en wel even ten westen van genoemden Viersprong en alzoo op den weg tusschen het huis Heiligenberg en het voormalig gemeentehuis, hierboven reeds vermeld en Heiligenbergerweg geheeten, tegenover het kadastraal perceel sectie E n°. 565 ten gevolge waarvan sedert dien tijd ook zij, die van den

nieuw bestraten Zwartenweg zich in de rigting van het huis Heiligenberg begaven, tolgeld hadden te betalen;

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht, door eene schouwvoerende commissie uit hun midden in het najaar van 1880 met het bestaan van den nieuwen slagboom bekend gemaakt, dezen in strijd achtten zoowel met het door Ons goedgekeurd raadsbesluit tot tolheffing van 9 April/30 Mei 1866, als met de voorwaarden door de Staten in 1875 aan het toen toegekend subsidie verbonden, en dientengevolge het Gemeentebestuur uitnoodigden den laatstgenoemden slagboom op te ruimen;

dat het Gemeentebestuur echter weigerde daartoe over te gaan, als bewerende tot tolheffing ook aan dien slagboom te zijn geregtigd, waarop Gedeputeerde Staten het aldus tusschen hen en het Gemeentebestuur van Leusden ontstaan geschil krachtens art. 148 der Provinciale wet aan Onze beslissing hebben onderworpen;

Overwegende, dat voor de tolheffing, waartoe de Gemeenteraad in 1866 onder Onze goedkeuring besloot, blijkens de bewoordingen van genoemd besluit de slagboomen zouden worden geplaatst onder anderen op den Hamersveldschen weg, en wel tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Katholieke kerk;

dat in alle over de bestrating dezer wegen tusschen het Provinciaal en Gemeentebestuur gewisselde stukken, ook in die van het Gemeentebestuur van Leusden zelf afkomstig, onderscheiden wordt tusschen Heiligenberger- en Hamersveldschen weg, in dier voege, dat het gedeelte van den op den ligger der wegen onder den naam van Hamersveldschen weg voorkomenden weg, dat zich uitstrekt van den Leusbroekerweg tot aan den Viersprong, de Hamersveldsche weg wordt genoemd en dat als Heiligenbergerweg steeds wordt genoemd en omschreven dat gedeelte, dat van den Viersprong af, gelijk de Gemeenteraad in zijn adres van 2 November 1864 het uitdrukt, van „het Gemeentehuis te Leusden" tot aan het koetshuis van den Huize Heiligenberg voert;

dat de derde slagboom in 1876 op laatstgemelden weg is geplaatst en alzoo niet op den weg, die in het besluit van tolheffing is aangewezen;

dat echter, mogt er ook al eenige onzekerheid bestaan omtrent de uitgebreidheid van den zoo geheeten Hamersveldschen weg, omdat in den ligger der wegen van de gemeente Leusden als zoodanig de geheele weg tot aan de Beekbrug toe wordt aangeduid, in ieder geval de derde slagboom niet staat tusschen de Zwartesteeg en de Roomsch Katholieke kerk, gelijk het besluit van tolheffing voorschrijft;

dat toch, indien ook al overeenkomstig de bewering van het Gemeentebestuur de Zwartesteeg worde opgevat in den meest uitgebreiden zin, dien namelijk van de buurtschap bij den meervermelden Viersprong, de tolboom niet tusschen die buurtschap en de Roomsch Katholieke kerk is opgerigt, maar in die buurtschap of eigenlijk veeleer aan de andere zijde daarvan tusschen de Zwartesteeg en den Heiligenberg;

dat de omstandigheid, dat van de drie slagboomen slechts één tolgeld wordt geheven, zoo als het Gemeentebestuur vermeldt, geen regt geeft tot willekeurige plaatsing of vermeerdering van tolboomen, vermits, daargelaten of de goedgekeurde heffing van één tol zonder uitdrukkelijke bepaling op meer plaatsen mag geschieden, het in allen gevalle vaststaat, dat de heffing van tol op eene andere plaats, dan waarvoor Onze goedkeuring is verleend, eene verandering is van de wijze van invordering of heffing,

die niet mag worden ingevoerd alvorens de Raad in het besluit tot heffing of in de voorschriften betreffende de invordering de vereischte wijziging heeft gebragt en de dienovereenkomstig te heffen tol op nieuw door Ons is goedgekeurd ;

dat derhalve de tolboom op den Heiligenbergerweg tegenover het perceel kadastraal sectie E n°. 565 geplaatst, waarover het aan Ons onderworpen geschil loopt, aldaar staat in strijd met het door Ons bij besluit van 24 September 1866 n°. 69 goedgekeurd raadsbesluit van tolheffing;

Gezien de artt. 232 tot 238 der Gemeentewet en art. 148 der Provinciale wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te beslissen, dat door het Gemeentebestuur van Leusden onbevoegdelijk een tolboom is geplaatst op den Heiligenbergerweg aan de Westzijde van den Viersprong aan de Zwartesteeg, tegenover het kadastraal perceel sectie E n°. 565, en dat Gemeentebestuur niet geregtigd is aan dien boom tol te doen heffen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 6 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

5°. van 6 Junij 1882, n°. 8, houdende beschikking op het beroep van *N. Anbergen te Avereest, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van* 3 *Maart* 1882, 4e *afdeeling* n°. 636/564, *waarbij hij zonder loting tot de dienst bij de nationale militie is aangewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 196.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nedrrlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van N. Anbergen te Avereest, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 3 Maart 1882, 4e Afdeeling n°. 636/564, waarbij hij zonder loting voor de dienst bij de nationale militie is aangewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 7 Mei 1882, n°. 29;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 30 Mei 1882 n°. 759, Afd. Militie en Schutterij;

Overwegende, dat appellant op den 20 Mei 1859 te Heesterkanp in Pruissen is geboren; dat hij in Mei 1878 met het gezin zijns vaders te Avereest is komen wonen, terwijl aan dezen voor hem en voor zijn gezin, met name ook voor den appellant, in Julij van dat jaar ontslag uit het Pruissische onderdanenverbond is verleend;

dat de vader op den 11 Mei 1878, ter voldoening aan art. 3 n°. 2 der wet van 28 Junij 1850 (*Stbl.* n°. 44) bij het Gemeentebestuur van Avereest de verklaring heeft afgelegd, dat het zijn voornemen was binnen die gemeente gevestigd te blijven, en dat hij alzoo op 11 November 1879 ingezeten is geworden;

dat de zoon, appellant in deze, tegelijkertijd ingezeten wordende, alzoo ingezeten is geworden, nadat hij op 20 Mei te voren zijn twintigste jaar had volbragt, en daarom gemeend heeft, volgens de duidelijke letter van art. 20 der wet op de nationale militie niet verpligt te zijn zich ter inschrijving aan te geven;

dat echter, toen in Januarij 1882 hierop de aandacht werd gevestigd, de burgemeester, van oordeel zijnde dat appellant zich wel had moeten aangeven en dat mitsdien zijne inschrijving indertijd was verzuimd, daarvan aan Onzen Commissaris in Overijssel heeft kennis gegeven, tengevolge waarvan appellant, op grond van art. 161 der wet op de nationale militie, voor Gedeputeerde Staten is gebragt;

dat dit oordeel van den burgemeester steunde op de meening, dat eene letterlijke opvatting van art. 20 der zoo even genoemde wet zou strijden met het voorschrift van art. 181 der Grondwet en dat genoemd artikel 20 aldus moest worden uitgelegd en toegepast, alsof, in plaats van de woorden: hij, die eerst na het intreden van zijn 19e jaar, doch vóór het volbrengen van zijn twintigste, ingezeten wordt, geschreven stond: hij, die eerst na het intreden van zijn 19e jaar, doch vóór den laatsten December van het jaar, waarin hij zijn 20e jaar volbrengt, ingezeten wordt;

dat Gedeputeerde Staten, blijkbaar in die meening deelende en den appellant voor de dienst geschikt bevindende, hem daartoe zonder loting hebben aangewezen;

dat appellant tegen die uitspraak in beroep is gekomen;

Overwegende, dat, wat er zijn moge van het beweren, dat een juist begrip van de Grondwet eene andere bepaling zou vorderen, dan in art. 20 der wet op de nationale militie is te lezen, art. 115, al. 2 dier Grondwet medebrengt, dat de wet, zoolang zij bestaat, behoort te worden geëerbiedigd, zoo als zij is geschreven;

dat het dus niet aangaat bij de toepassing daarvan eene uitlegging te geven, alsof er woorden in stonden, die er werkelijk niet in staan;

dat, waar de woorden der wet duidelijk zijn, door uitlegging daarvan niet mag worden afgeweken;

dat deze regel bovenal streng moet worden in acht genomen, waar het geldt eene verpligting op de ingezetenen gelegd, tegen welker niet-nakoming de wet straf heeft bepaald;

dat art. 20 voornoemd, zooals het luidt, volkomen duidelijk is en hem, die zooals appellant eerst na het volbrengen van zijn 20e jaar ingezeten wordt, niet verpligt zich ter inschrijving aan te geven;

dat Gedeputeerde Staten den appellant alzoo ten onregte voor de dienst hebben aangewezen;

Gezien de wet op de nationale militie van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van de aangevallen uitspraak van Gedeputeerde Staten van 3 Maart 1882, te verklaren, dat appellant niet is verpligt geweest, zich ter inschrijving voor de nationale militie aan te geven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 6 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *Ds. C. Snel, te Ermelo, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, waarbij, met vernietiging van de uitspraak van den militieraad, zijn zoon Jan Jacob tot de dienst bij de militie is aangewezem.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zijner Majesteits magtiging werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van 27 Mei ll. n°. 804, Afd. M. S., bij den Raad van State, afd. voor de gesch. van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een door C. Snel, predikant te Ermelo, ingesteld beroep van de uitspraak van Ged. Staten van Gelderland van 26 April 1882 n°. 36, waarbij, met vernietiging der uitspraak van den militieraad van 18 April te voren, appellants zoon Jan Jacob, loteling voor de ligting der militie voor 1882 uit Ermelo, tot de dienst der militie werd aangewezen.

De Militieraad had vrijstelling verleend op grond van art. 47, 6°. der militiewet, vermits blijkens eene overgelegde kennisgeving van den Minister van Oorlog van 11 Maart ll., genoemde loteling, student in de geneeskunde aan de Universiteit te Utrecht, was toegelaten tot de verbindtenis, bedoeld bij art. 1 van het reglement, vastgesteld bij het Kon. besluit van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187).

Tengevolge van de daartegen door den militie-commissaris ingebragte bezwaren werd de loteling door Ged. Staten tot de dienst aangewezen bij eene uitspraak, die alleen deze motieven bevat:

„dat de loteling mitsdien niet in eene Rijksinrigting voor de militaire geneeskundige dienst wordt opgeleid, en art. 47 sub 6° der aangehaalde wet alzoo niet op hem kan worden toegepast;

„dat de vrijwillige verbindtenis ingevolge art. 18 der wet van 2 Augustus 1880 (*Stbl.* n°. 145) overeenkomstig art. 1 van het Kon. besl. van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187) door den loteling aangegaan, geenszins met zich bragt vrijstelling van militiedienst.

Appellant voert aan, dat in art. 47, 6°. voormeld, niet alleen aan den loteling, die in eene van 's Rijks inrigtingen maar ook aan hem, die van Rijkswege voor de militaire geneeskundige dienst wordt opgeleid, vrijstelling verleend wordt, en dat als bewijs, dat zijn genoemde zoon zoodanige opleiding geniet, dienen kan, dat hij reeds het subsidie over het eerste kwartaal van dit jaar, van het Rijk heeft ontvangen.

De Commissaris des Konings in Gelderland, over deze zaak gehoord, vereenigt zich met de beslissing van Ged. Staten en vindt eene bevestiging van zijn gevoelen in de voorschriften door den Minister van Oorlog gegeven (volgens § 531 van het werkje Neerlands leger), volgens welke militiepligtigen, die tot de bedoelde verbindtenis zijn toegelaten, in het genot worden gesteld van een binnenlandsch verlof tot het voortzetten hunner studiën.

Bij eene door appellant aan den Raad van State ingediende memorie, wordt nog overgelegd een aan hem gerigt schrijven van den Minister van Oorlog van 17 Maart ll. VIe afd. n°. 46, houdende kennisgeving, ten vervolge op de hierboven reeds vermelde missive van 11 Maart te voren, dat op de betaling van de driemaandelijksche tegemoetkoming ten behoeve van geadresseerdes zoon J. J. Snel orde zal worden gesteld telkens wanneer nà den laatsten van de derde maand van een kwartaal, eene attestatie de vita, hem betreffende, zou zijn ingekomen.

De heer SNEL licht zelf zijn beroep toe. Het komt hem voor dat zijn zoon van de dienst bij de nationale militie moet worden vrijgesteld omdat hij als militair student is aangesteld aan eene rijksinrigting en hij dus z. i. zich reeds in militaire dienst bevindt. Hij hoopt dat het advies van den Raad van State zal strekken tot vrijstelling van zijn zoon van de militiedienst.

III. het beroep van *H. J. Tijssen Dzn., te Loenen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem onder bepaalde voorwaarden, voor een proeftijd, vergunning is verleend tot het in werking brengen van eene locomobile in zijne beenzwartfabriek.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Beschikkende op een verzoekschrift van de firma H. J. Tijssen Dzn., fabrikante van beenzwart te Loenen, om vergunning tot het oprigten van eene horizontale locomobile van acht p. k. in het perceel gemeente Loenen, sectie A n°. 562, hebben Burg. en Weth. van Loenen, nadat op 1 Maart 1882 de zitting gehouden was, bedoeld bij art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°, 95), zonder dat door iemand

bezwaar was ingebragt, bij besluit van 22 Maart d. a. v. de verzochte vergunning verleend, edoch slechts voor een proeftijd van zes maanden en onder de navolgende voorwaarden:

1o. dat de schoorsteenpijp worde verhoogd tot boven de nok van de woning genaamd „Beek en Hof”, bewoond door den heer C. D. Tijssen;

2o. dat op de schoorsteenpijp worde aangebragt en behoorlijk onderhouden, een vonkenvanger;

3o. dat in de locomobile slechts gestookt zal worden met cokes;

4o. dat de locomobile in werking zal zijn met 1 Mei 1882;

5o. dat opgevolgd zullen worden, overeenkomstig art. 17 der voormelde wet, al de voorwaarden, welke later mogten worden opgelegd, indien de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond.

Bij adres, op 4 April ll. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen, heeft de requestrerende firma zich tegen die beschikking voorzien in beroep.

Zij voert daarbij aan:

dat er geene omstandigheden bestaan, en het besluit er dan ook geene aanvoert, die het bepalen van een proeftijd zouden wettigen;

dat niets bepaald is omtrent de inrigting van den verlangden vonkenvanger;

dat het stoken met cokes alleen, door niets wordt geboden, en voor de door haar reeds aangeschafte locomobile ondoenlijk zou wezen;

en dat eene onderwerping aan later te stellen voorwaarden bij eene beschikking als de aangevallene, niet te pas komt.

Adressante verzoekt mitsdien alsnog „eene definitieve vergunning, zonder beperking „tot het gebruik eener bepaalde brandstof”; en verder onder zulke bepalingen als „duidelijk voor haar zullen zijn en in casu te pas komen.

Het Gemeentebestuur, ter zake gehoord, verklaart de bewuste voorwaarden te hebben gesteld „in het belang van de veiligheid voor de bebouwde kom der gemeente” en den proeftijd te hebben bepaald, omdat met het oog op het brandgevaar en den hinder, over de uitwerking van het te gebruiken stoomwerktuig voorshands niet voldoende kon worden geoordeeld.

In hun daarop gevolgd ambtsberigt van 13 Mei ll. n⁰. 33, verklaren Ged. Staten van Utrecht, zich te vereenigen met het hun uitgebragt advies van den Provincialen Ingenieur, hiertoe strekkende, dat de vergunning, als kunnende over de beteekenis van locomobilen voldoende worden geoordeeld, definitief worde verleend, nogtans onder de volgende voorwaarden:

1o. dat de schoorsteen 1.00 Meter boven de woning van adressant „Beek en Hof” verheven moet zijn;

2o. dat op de schoorsteenpijp wordt aangebragt en behoorlijk onderhouden, een metalen bolvormige vonkenvanger met mazen van 15 mM. vierkant;

3o. dat de locomobile slechts gestookt mag worden met coaks en steenkolen;

4o. dat het stoomwerktuig in werking mag zijn, onmiddellijk na deze beslissing, en

5o. dat opgevolgd zullen worden overeenkomstig art. 17 der wet al de voorwaarden, welke later mogten worden opgelegd indien de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond.

Nadat de overweging van dit geschil krachtens Zr. Ms. magtiging van 24 Mei ll. n°. 27, bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, is bij haar ingekomen eene ampele memorie van het Gemeentebestuur van Loenen, ten betooge van de juistheid en noodzakelijkheid der zijnerzijds gestelde voorwaarden.

De heer Mr. G. H. VAN BOLHUIS, advocaat te Utrecht, treedt op als gemagtigde voor appellant. Hij tracht aan te toonen, dat enkele der door het Gemeentebestuur van Loenen gestelde voorwaarden gelijk staan met een verbod om de locomobile in gebruik te nemen en wederlegt de beweringen vervat in eene memorie door het Gemeentebestuur ingediend. Spr. hoopt dat de Afdeeling zal adviseren tot vernietiging van het besluit van Burg. en Weth. en opheffing van de bezwarende voorwaarden en dat op de ingediende memorie geen acht zal geslagen worden.

De Staatsraden VERNIERS VAN DER LOEFF en SMIDT doen nog eenige vragen die de gemagtigde beantwoordt.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Een en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 28 *Junij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 9 Junij 1882, n°. 12, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *C. de Graaff Jr. en J. A. van Turnhout, zich qualificerende respectivelijk president en administrateur van het Collegie van Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Meeuwen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 11/18 *Augustus* 1881 G. n°. 220, *waarbij ongegrond zijn verklaard de bezwaren door hen ingebragt tegen den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente, en de ligger onveranderd is vastgesteld.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 192).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door C. de Graaff Jr. en J. A. van Turnhout, zich qualificerende respectivelijk president en administrateur van het Collegie

van Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Meeuwen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 11/18 Augustus 1881 G. nº. 220, waarbij ongegrond zijn verklaard bezwaren door hen ingebragt tegen den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente, en de ligger voorts is vastgesteld;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1882, no. 13;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 3 Junij 1882, nº. 4, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat door het Gemeentebestuur de hoedanigheid van adressanten als kerkvoogden wordt ontkend;

dat, wat hiervan zij, het reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant van 1874 een ieder bevoegd verklaart bezwaren tegen den ligger in te brengen en dus adressanten als ingezetenen zeker het regt daartoe hadden, zoodat zij uit dien hoofde, daargelaten of de qualificatie, die zij aannemen, juist is, moeten geacht worden in deze ontvankelijk te zijn;

Overwegende, dat adressanten thans herhalen hun reeds vroeger aan Gedeputeerde Staten gedaan, doch door dezen afgewezen verzoek, dat van den ligger der wegen en voetpaden, zooals die door het gemeentebestuur is ontworpen en nu laatstelijk bij het aangevallen besluit door Gedeputeerde Staten is vastgesteld, zullen worden afgevoerd de onder nummer 17 en 18 aldaar vermelde wegen, als 17 de groote gang, beheerd door het Nederduitsch-Hervormd Kerkbestuur van Meeuwen, voetpad, en 18, het schoolpad, beheerd door de gemeente, voetpad en rijweg;

dat appellanten tot staving van hun bewering aanvoeren: dat de groote gang is het eigendom der Nederduitsch-Hervormde gemeente, door het collegie van Kerkvoogden steeds is onderhouden, beheerd en afgesloten met hekken, en voor de gemeenschap onnoodig is, aangezien daarin voldoende wordt voorzien door den naburigen Boerenweg en tweeden Zijgang; dat het schoolpad slechts is een gemeene weg als bedoeld in art. 719 Burgerlijk Wetboek;

Overwegende, wat betreft de Groote Gang, dat het onverschillig is wie eigenaar van genoemden gang is, daar hier alleen te beslissen valt of het bedoelde pad ten gemeenen dienste van allen is bestemd;

dat niet wordt ontkend, dat steeds van dat pad is gemaakt een vrij en ongestoord gebruik; dat die gang wel met hekken door het Kerkbestuur is afgesloten, maar zulks alleen het gebruik daarvan als rijweg belet, waarvoor hij niet is bestemd; dat hij dan ook op den ligger slechts als voetpad voorkomt en als zoodanig het vrij en gemakkelijk verkeer is verzekerd door haspels naast de hekken door het Kerkbestuur aangebragt;

dat die gang voor een aantal bewoners van Meeuwen de kortste gemeenschap daarstelt om van hunne woningen, zoowel de gemeenteschool te bereiken als de waterstoep, door de gemeente onderhouden en waar de inwoners gewoon zijn zich van water uit den Boezem te voorzien, terwijl bij het afgesloten zijn van dien gang gezegde bewoners een betrekkelijk grooten omweg zouden moeten maken om bedoelde inrigtingen te bereiken, terwijl de toren in dat geval voor het publiek ontoegankelijk zou zijn;

Overwegende, wat het schoolpad betreft, dat dit pad den éénigen toegang vormt zoowel tot de gemeenteschool als tot de openbare waterstoep, die langs een anderen weg niet zijn te bereiken; dat dan ook niet wordt ontkend, dat die weg steeds tot gemeene dienst van allen is bestemd geweest;

dat derhalve beide wegen teregt op den ligger zijn gebragt en daarop behooren te worden gehandhaafd;

Gezien het Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant vastgesteld door de Staten 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant het daartegen door adressanten ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 9 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 9 Junij 1882, n°. 13, houdende beschikking op het beroep van *Jasper Arnoud van Turnhout, landbouwer, wonende te Meeuwen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 11/18 *Augustus* 1881, G. n°. 220, *waarbij ongegrond is verklaard het door hem ingebragt bezwaar tegen den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente, en de ligger onveranderd is vastgesteld.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 192).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Jasper Arnoud van Turnhout, landbouwer, wonende te Meeuwen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 11/18 Augustus 1881, G. n°. 220, waarbij ongegrond is verklaard het door hem ingebragt bezwaar tegen den ligger der wegen en voetpaden in die gemeente, en de ligger onveranderd is vastgesteld;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1882 n°. 13;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 3 Junij 1882, n°. 4, Afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat adressant verlangt, dat van den ligger, zoo als die door het Gemeentebestuur is opgemaakt en door Gedeputeerde Staten vastgesteld, zal worden afgevoerd de daarop onder nummer 19 voorkomende „eerste zijgang in beheer bij de „gemeente, voetpad en rijweg”, en tot staving daarvan aanvoert, dat die weg is zijn privaat eigendom en voor de publieke dienst onnoodig;

Overwegende, dat het onverschillig is wie eigenaar is van bedoelden zijgang, aangezien hier alleen te beslissen valt of die weg tot gemeene dienst van allen bestemd is;

dat nu door appellant niet wordt ontkend, dat die weg steeds heeft gelegen ten dienste van het algemeen, dat daarvan dan ook voortdurend een ongestoord en vrij gebruik heeft gemaakt;

dat die weg nog in de laatste jaren door de gemeente op nieuw is bezand, zonder dat appellant daartegen bezwaren inbragt;

dat die weg gemeenschap daarstelt tusschen den grooten gang en den Boezemweg, en daardoor voor een aantal inwoners de kortste verbinding daarstelt met de kerk;

dat derhalve bedoelde zijgang teregt op den ligger is gebragt;

Gezien het reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten 8 Julij 1874 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 25 Julij 1874 n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant het daartegen door adressant ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 9 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 13 Junij 1882, n°. 20, houdende beschikking op het beroep van *H. van Veen c. s., te Smilde, ingelanden van het Veenschap „Molenwijk en aanhoorigheden” van eene resolutie van Gedeputeerde Staten van Drenthe, van* 23 *December* 1881 n°. 39

omtrent de begrooting van ontvangsten en uitgaven van dat Veenschap voor 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 210).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van H. van Veen c. s. te Smilde, ingelanden van het veenschap „Molenwijk en aanhoorigheden”, van eene resolutie van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 23 December 1881 n°. 39, omtrent de begrooting van ontvangsten en uitgaven van dat veenschap voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 24 Mei 1882 n°. 34;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 6 Junij 1882, n°. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat het bestuur van het veenschap „Molenwijk en aanhoorigheden”, te Smilde, voor eenige jaren besloten heeft tot den aanleg van een weg langs de Zuidwestzijde van de Dikke- of Suermondtswijk;

dat de uitvoering van dat werk aanleiding heeft gegeven tot een possessoir regtsgeding, hetwelk bij in kracht van gewijsde gegane uitspraak ten nadeele van het Veenschap is beslist;

dat tot kwijting van de aldus beloopen veroordeeling tot schadevergoeding en in de proceskosten bereids ten vorigen jare eene suppletoire begrooting is opgemaakt en door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd bij resolutie van 5 Augustus 1881 n°. 37, waarbij tegenover de te dier zake noodige uitgaaf van *f* 2000 was uitgetrokken een post in ontvangst tot hetzelfde bedrag, als bij leening op te nemen gelden;

dat ter voldoening aan de tengevolge dier geldleening ontstaande verpligtingen op de door het Bestuur van het Veenschap opgemaakte begrooting voor 1882 voor rentebetaling en aflossing de noodige posten onder de uitgaven zijn opgenomen;

dat, toen die begrooting aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring was toegezonden, adressanten dezen hebben verzocht daarop niet toe te laten de zoodanige daarop gebragte uitgaven, als betrekking hebben of in verband staan met het maken der nieuwe werken langs de Zuidwestzijde van de Suermondts- of Dikke-wijk en alle daaruit voortvloeijende proceskosten;

dat Gedeputeerde Staten echter, geene termen vindende om tusschen beide te treden, bij resolutie van 23 December 1881 n°. 39 de ingezonden begrooting hebben goedgekeurd;

en dat adressanten nu in beroep van Ons verzoeken om, met vernietiging van die resolutie van Gedeputeerde Staten, alsnog te schrappen en niet toe te laten op de begrooting van gezegd veenschap eenigen post, hetzij als rente en aflossing van kapitalen, hetzij in eens of bij gedeelten, welke eenige betrekking hebben op of in verband staan met het maken der nieuwe werken langs de Zuidwestzijde van

de Suermondts- of Dikke-wijk en alle daaruit voortgevloeide proceskosten;

Overwegende nu, dat, hoezeer het thans ter Onzer beschikking voorliggende verzoekschrift, met verwijzing naar art. 40 van het Provinciaal Reglement op de verveeningen in Drenthe, kenbaar maakt eene bij adressanten te regt of ten onregte bestaande grief tegen het Veenschapsbestuur, als zou dit namelijk het bovenvermelde werk hebben ondernomen op eene wijze, strijdig met art. 29 van het Bijzonder Reglement van het Veenschap, hun verzoekschrift nogtans, blijkens zijne motieven en zijn dictum, bepaaldelijk van Ons verlangt eene uitspraak, waarbij de door het Veenschapsbestuur opgemaakte en door Gedeputeerde Staten goedgekeurde begrooting van ontvangsten en uitgaven voor 1882 door Ons, in beroep, zoude worden afgekeurd, immers door schrapping van daarop voorkomende posten van uitgaaf zou worden gewijzigd;

Overwegende echter, dat noch het Provinciaal Reglement op de verveeningen, noch het Bijzonder Reglement van het veenschap „Molenwijk en aanhoorigheden", noch eenige andere verordening, eenige bepaling bevat, waarbij een tot dusdanige uitspraak strekkend beroep op Ons is toegelaten;

Overwegende, dat het door adressanten ingesteld beroep mitsdien niet-ontvankelijk is;

Gezien het Provinciaal Reglement op de verveeningen in Drenthe, vastgesteld bij besluit der Staten van 8 November 1853 n⁰. 6, goedgekeurd bij Ons besluit van 26 November 1853 n⁰. 75, en gewijzigd bij besluiten der Staten van 6 Julij 1877 en 5 Julij 1878, goedgekeurd bij Onze besluiten van 31 Julij 1877 no. 9 en 12 November 1878 n⁰.12 en het Reglement voor het veenschap Molenwijk en aanhoorigheden, vastgesteld door de Staten den 20 Julij 1867 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 21 December 1867 n⁰. 64 en gewijzigd bij navolgende besluiten der Staten als: van 5 November 1868 (goedgekeurd bij Ons besluit van 3 Januarij 1869 n⁰. 8), 15 November 1869 (goedgekeurd bij Ons besluit van 2 Januarij 1870 n°. 4), 4 November 1869 (goedgekeurd bij Ons besluit van 20 Maart 1870 n°. 12), 9 November 1871 (goedgekeurd bij Ons besluit van 22 December 1871 n°. 35), en 7 November 1879 (goedgekeurd bij Ons besluit van 22 Januarij 1881 n°. 16);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in hun ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 13 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn

Aan de orde is:

II. het beroep van *C. E. de Leeuw, huisvrouw van J. Visser te Goes, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland, waarbij de aanwijzing tot de dienst der nationale militie van haren zoon uit vroeger huwelijk, H. Stijger, is gehandhaafd.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binn. Zaken bij missive van 1 Junij ll. n^{0}. 817 afd. M. en S. bij den Raad van State (afd. voor de geschillen van bestuur) aanhangig gemaakt een beroep van Catharina Elisabeth de Leeuw, echtgenoote van Johannes Visser, te Goes, tegen eene uitspraak van Ged. Staten van Zeeland, waarbij haar zoon Hendrikus Stijger voor de dienst der nationale militie is aangewezen. Genoemde zoon heeft in 1882 te Goes een dienstpligtig nummer getrokken en bij den militieraad in Zeeland als reden van vrijstelling opgegeven broederdienst. Blijkens verklaring van den burgemeester van Goes, volgens model n°. 10, opgemaakt den 1 Maart 1882 en bij den militieraad overgelegd, heeft de adressante 5 zonen. Vier daarvan zijn geboren uit haar huwelijk met Johannes Stijger, die op den 26 Mei 1867 te Zuid-Afrika (sic) is overleden. De oudste, Johannes Jacobus, geboren te Tholen in 1855, woont te Wolvekop, district Burgersdorp (Afrika); de tweede, Jacobus Coenraat, geboren te Amsterdam in 1857, is in Mei 1877 als loteling ingelijfd bij het 3de regiment infanterie en was in Maart ll. nog in dienst; de derde is Hendrikus, geb. te Winburg (Afrika) in 1862, wonende te Nieuwer-Amstel, ingeschreven te Goes (de loteling); de vierde David Thomas, geboren te Reddersburg (Afrika) in 1865, wonende te Bloemhof, district Burgersdorp (Afrika); uit haar tegenwoordig huwelijk heeft de adressante een vijfden zoon, Catharinus Elise, geboren te Goes in 1878. De Militieraad wees den loteling voor de dienst aan als derden zoon uit een gezin van vijf zonen, van welke de tweede alleen gediend heeft (11e geval). Adressante in hooger beroep komende bij Ged. Staten, voerde in hoofdzaak aan, dat haar oudste zoon in zijne vroege jeugd met zijne ouders naar Afrika vertrokken en haar 4e zoon in dat werelddeel geboren zijnde, beide aldaar waren gehuwd en gevestigd; dat deze beide zonen uit dien hoofde niet aan de Nederlandsche militiewet onderworpen zijn en dus niet moeten worden medegerekend, zoodat de loteling Hendrikus zou zijn te beschouwen als de tweede uit een gezin van drie zonen, van welke een in dienst is, bij gevolg vrijgesteld.

Bij uitspraak van 7 April ll. n°. 133 bevestigden Gedep. Staten de beslissing van den militieraad en wel op grond, „dat uit de bij den militieraad overgelegde bewijzen blijkt dat de loteling is de 3e zoon eener familie van 5 zonen, waarvan alleen de 2e dient; dat op die stukken geen melding is gemaakt dat een of meer der broeders ten gevolge van het bezit eener vreemde nationaliteit, volgens het Kon. besluit van 3 September 1873, niet onder het getal broeders behooren te worden medegerekend; dat eerst in hooger beroep die bewering wordt bijgebragt; dat echter, daargelaten of uit dien hoofde op die bewering kan worden gelet, niet kan worden toegegeven, dat de 1e, 2e en 5e zoon eene vreemde nationaliteit zouden bezitten, daar zij zijn geboren in Nederland uit ouders aldaar gevestigd, zoodat de loteling blijft de derde zoon van eene familie 't zij van 5, 't zij dan van 4 zonen, van

welke slechts één dient. Deze uitspraak is den 23 April aan adressante medegedeeld, en bij adres, ingekomen bij 's Konings Kabinet op den 26 April, komt zij daartegen in beroep op dezelfde motieven, als door haar bij Ged. Staten waren bijgebragt. Zij legt thans over eene verklaring volgens model n°. 10, afgegeven door den burgemeester van Goes op den 25 April 1882 op het getuigenis van dezelfde twee personen, die bij de eerste verklaring hadden getuigd. In de nieuwe verklaring komt, behalve hetgeen in de vorige was gerelateerd, ook voor, dat de oudste zoon, wonende te Wolvekop, district Burgersdorp (Afrika), aldaar is gehuwd.

Adressante beweert, dat ook haar 4e zoon, hoewel slechts 16 jaren oud, gehuwd is, wijders: "dat zij met haar eersten man is gegaan naar Zuid-Afrika, doch na zijnen dood naar het vaderland is teruggekeerd met achterlating van 2 zonen die aldaar zijn gehuwd en gevestigd als landbouwers"; ook verklaart zij zich bereid bewijzen over te leggen "van die woonachtigheid en vestiging" van haren oudsten en 4n zoon, zoo dit vereischt wordt. Tot heden heeft zij echter geen nadere bewijzen overgelegd.

De Commissaris des Konings in Zeeland, ter zake gehoord, adviseert tot ongegrondverklaring van het beroep. Hij legt over eene missive van den Voorzitter des Militieraads, waaruit blijkt dat in de zitting van dien Raad niet was aangevoerd dat de oudste der zonen tot eene vreemde nationaliteit zou behooren. De Voorzitter van den Militieraad houdt deze bewering voor ongegrond, omdat de oudste zoon is geboren in Nederland uit ouders aldaar gevestigd, en op jeugdigen leeftijd door zijne ouders naar Afrika is medegenomen.

Overigens is op den dag voor de behandeling dezer zaak bestemd, bij den Raad van State ingekomen een berigt van J. Visser Az., echtgenoot van de adressante, houdende dat hij geen stukken heeft in te dienen; op dat berigt teekent hij aan, dat de oudste zoon van zijne vrouw één jaar oud was toen hij naar Afrika ging, en nooit meer "op Hollandschen bodem geweest is"; dat de 4e zoon David in Afrika geboren en gehuwd en nooit in Nederland is geweest; dat zij alsnog in Afrika wonen en veeboeren zijn en "nimmer in Nederland zullen komen."

III. het beroep van *den Raad der gemeente den Bommel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de begrooting dier gemeente voor* 1882.

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Bij Zr. Ms. besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 werd gehandhaafd eene resolutie van Ged. Staten van Zuidholland, waarbij op de begrootingen voor de dienst 1881 der gemeenten Stad aan 't Haringvliet, Ooltgensplaat, den Bommel en Oude Tonge respectievelijk werden gebragt de sommen volgens raming van kosten benoodigd voor het onderhoud van een gedeelte der wegen, waarvan het gemeenschappelijk onderhoud tusschen die vier gemeenten en Middelharnis is geregeld bij eene overeenkomst, gesloten met inachtneming van art. 121 der Gemeentewet en door Ged. Staten goedgekeurd bij hun besluit van 5 Dec. 1857 n°. 23. Die som bedroeg voor de gemeente den Bommel *f* 1016.82. Tot dekking van die uitgave werd bij besluit van Gedep.

Staten van 13 September 1881 n°. 48, 1, het XIe hoofdstuk der begrooting, houdende „onvoorziene uitgaven" met gelijk bedrag verminderd, en bij Zr. Ms. besluit van 1 Febr. 1882 n°. 9 werd het beroep van den Gemeenteraad daartegen niet ontvankelijk verklaard. Inmiddels had de Gemeenteraad de begrooting voor 1882 vastgesteld, en wel, nadat aan eenige bedenkingen van Ged. Staten, die thans niet ter zake doen, was voldaan, op den 24 Dec. 1881 tot een bedrag in ontvangst en uitgaaf à ƒ13385.90½. Op die begrooting is de post voor „kosten van gemeenschappelijke „zaken, belangen en inrigtingen of werken, bedoeld bij art. 122 der wet van 29 Junij „1851 (*Stbl.* n°. 85)" zijnde Hoofdstuk X art. 9 volgn. 82 uitgetrokken pro memorie. De Memorie van Toelichting verwijst dienaangaande naar Hoofdstuk II art. 1*a* volgn. 43*a*: „Onderhoud van wegen en voetpaden" à ƒ1800, waarbij men leest: „Deze post van ƒ1800 werd vroeger gebragt op Hoofdstuk X art. 9: „kosten van „gemeenschappelijke zaken enz." en wordt thans alhier overgebragt. De post moet „enkel dienen voor het onderhoud der grindwegen, onder deze gemeente gelegen; ver„deeling als volgt: grind ƒ1300, wegwerker ƒ490 en voor onderhoud gereedschappen „ƒ10." De begrooting ter goedkeuring aan Ged. Staten opgezonden zijnde, verdaagden dezen hunne beslissing bij besluit van 31 Dec. 1881, B 4286 3e afd., uit hoofde van het toen nog aanhangige beroep tegen die van 13 September bevorens, en magtigden B. en W. van den Bommel om voor de dienst 1882 de inkomsten te ontvangen en de uitgaven tot het halve bedrag te doen. Inmiddels was, op verlangen van Ged. Staten, door den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat in Zuidholland eene raming opgemaakt van het noodzakelijke herstel en onderhoud van den, tot de gemeenschappelijke werken van het contract van 1857 behoorenden, grindweg tusschen Middelharnis en Stad aan 't Haringvliet, en wel tot een bedrag van ƒ6400 voor kosten tot herstel van den grindweg onder de gemeente Middelharnis, strekkende van den Schenkeldijk van den Johannespolder op de scheiding tusschen de gemeenten Middelharnis en Stad aan 't Haringvliet tot de scheiding tusschen Middelharnis en den Bommel, lang 4729 M. De gemeenteraad van den Bommel, door Gedep. Staten uitgenoodigd om eene uitgaaf van ƒ2621.14, als het evenredige aandeel der gemeente in dat bedrag van ƒ6400 op de begrooting te brengen, maakte daarin bezwaar; dientengevolge namen Ged. Staten een besluit dd. 6 Maart 1882, B n°. 492, 3e afd., G. S. n°. 7/3, waarbij hoofdstuk X art. 9 der begrooting van uitgaven voor 1882 werd gebragt op ƒ2621.14, tengevolge waarvan de som der uitgaven werd verhoogd tot ƒ16007.04^5; tevens werd de Raad van den Bommel aangeschreven om onverwijld, immers binnen 10 dagen, eene nadere voordragt te doen tot aanwijzing der middelen, ten einde de aldus verhoogde uitgaven te dekken. De Raad besloot in zijne vergadering van 18 Maart d. a. v. aan deze aanschrijving niet te voldoen; hij kwam evenwel niet in beroep van het besluit van Ged. Staten. Dezen namen daarop een besluit dd. 18 April 1882 B n°. 707, 3e afd., strekkende om hunne „goedkeuring te onthouden „aan de door den Raad der gemeente den Bommel bij zijne besluiten dd. 19 October „en 24 December 1881 vastgestelde begrooting voor de dienst 1882" en wel op grond dat de gemeenteraad niet had voldaan aan de aanschrijving om middelen aan te wijzen tot dekking der straks gemelde uitgave van ƒ2621.14, en „dat het niet „mogelijk is om de niet door de wet opgelegde uitgaven in zoodanige verhouding

„te verminderen, dat er evenwigt is tusschen inkomsten en uitgaven; dat er dus op „de begrooting, waarop de door de wet bevolen uitgave is gebragt, geen voldoende „inkomsten tot dekking der uitgaven zijn aangewezen; dat de begrooting derhalve „niet voor goedkeuring vatbaar is.” Het is van dit besluit dat de Gemeenteraad bij Z. M. den Koning in beroep is gekomen bij adres, ingediend bij HDs. Kabinet den 29 April ll. De Raad voert aan, dat in de door hem vastgestelde begrooting het evenwigt tusschen inkomsten en uitgaven bestond, en dat dit alleen verstoord is door het besluit van Ged. Staten, krachtens art, 212 al. 1 der Gemeentewet genomen; dat de Raad geene nieuwe middelen kon aanwijzen; dat Ged. Staten in die omstandigheid art. 212 al. 2 der wet hadden moeten toepassen, maar niet hunne goedkeuring aan de geheele begrooting onthouden; dat, indien er geene posten aanwezig zijn, die tot het vereischte bedrag hadden kunnen worden verminderd, Ged. Staten dit vooraf hadden kunnen weten en daarin aanleiding vinden om art. 212 der Gemeentewet in het geheel niet toe te passen. Over dit adres zijn Ged. Staten van Zuidholland gehoord en adviseren tot ongegrondverklaring. H. i. hebben zij teregt, ter voldoening aan art. 212 al. 1, een besluit genomen om eene speciale uitgave op de begrooting te brengen; luidens art. 210 bleef daarmede hunne bevoegdheid om de begrooting in haar geheel af te keuren, onverkort. De bewering van den Gemeenteraad, dat uit de toepassing van al. 1 ook die van al. 2 van art. 212 zou moeten voortvloeijen, achten zij onjuist en o. a. strijdig met het Kon. besluit van 5 Maart 1880 n°. 6. Maar welk gevolg men toekenne aan het besluit van Ged. Staten van 6 Maart 1882 (waarin de gemeenteraad heeft berust), in allen geval is h. i. de begrooting niet vatbaar voor goedkeuring, hetzij omdat de uitgave voor gemeenschappelijke zaken enz. daarop niet gebragt is, of omdat de uitgaven niet door de inkomsten worden gedekt.

Bij dit advies heeft 's Konings Commissaris in Zuidholland eene missive aan den Minister van Bin. Zaken gevoegd, waarin hij een daarmede strijdig gevoelen ontwikkelt. Naar zijn oordeel is het gemis aan evenwigt tusschen de uitgaven en inkomsten geen reden om de begrooting niet goed te keuren, omdat 1o. dat gemis aan evenwigt alleen veroorzaakt is door het besluit van Ged. Staten van 6 Maart 1882; 2o. art. 212 al. 2 der Gemeentewet imperatief voorschrijft, wat behoort te geschieden, wanneer al. 1 van dat artikel is toegepast, en de Gemeenteraad geene nieuwe middelen aanwijst; 3o. door de niet-naleving van genoemde alinea 2 met de daad alinea 1 ook niet is toegepast; 4o. in de begrooting van uitgaven een artikel voorkomt (volgno. 43*a*) tot bekostiging van het onderhoud der grindwegen in de gemeente; 5o. de verpligting tot onderhoud van de grindwegen, in de gemeente Middelharnis gelegen, niet voortvloeit uit eene wet, maar ex contractu; 6o. de gemeente den Bommel tot de praestatie alleen zou kunnen worden gedwongen in regten, indien de gemeente Middelharnis tot dat einde eenen eisch instelde en deze wierd toegewezen. Hij adviseert dus tot vernietiging van het besluit van Ged. Staten van 18 April ll. en goedkeuring der begrooting.

IV. het beroep van *den Raad der gemeente Ooltgensplaat, van een besluit van*

Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de begrooting dier gemeente voor 1882.

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

De som waarmede de begrooting van uitgaven van de gemeente Ooltgensplaat voor de dienst 1881 werd verhoogd krachtens resolutie van Ged. Staten van Zuidholland, die gehandhaafd werd bij Zr. Ms. besluit van 30 Juni 1881 n°. 74, is *ƒ* 859.64. Tot dekking van die uitgave werden bij besluit vnn Gedep. Staten van 13 Sept. 1881, n°. 48/2, twee andere posten van uitgaaf verminderd, maar dit besluit werd in hooger beroep vernietigd bij Kon. besluit van 1 Febr. 1882 n°. 8. Inmiddels had de gemeenteraad van Ooltgensplaat de begrooting voor 1882 vastgesteld, en wel eerst op den 24 Dec. 1881, op een bedrag in inkomst en in uitgaaf van *ƒ* 18368.78. Onder Hoofdstuk X art. 7 (volgn. 93) „kosten van gemeenschappelijke zaken" enz., aanvankelijk pro memorie, werd nader door den Raad uitgetrokken *ƒ* 100, terwijl hoofdstuk II art. 2 (volgn. 53) „onderhoud van wegen en voetpaden" à *ƒ* 2900, aldus werd toegelicht: „De kosten hieruit te voldoen raamt men als volgt: aankoop grind en steen„pui *ƒ* 1700; rijvragten *ƒ* 700; arbeidsloonen *ƒ* 500, komt de *ƒ* 2900 gelijk aan het „vorige jaar." Bij besluit van 31 December 1881 B. n°. 4287, 3e afd., verdaagden Ged. Staten hunne beslissing omtrent de begrooting uit hoofde van het toen nog aanhangige beroep tegen hun besluit van 13 Sept. bevorens, en magtigden B. en W. van Ooltgensplaat om de inkomsten te ontvangen en de uitgaven tot de helft van het daarvoor uitgetrokken bedrag te doen.

In de raming op verlangen van Gedep. Staten door den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat opgemaakt à *ƒ* 6400 voor kosten van herstel van den grindweg onder de gemeente Middelharnis, berekenden Ged. Staten het evenredige deel dat volgens het contract van 1857 ten laste van de gemeente Ooltgensplaat zou komen op *ƒ* 2116.06, en noodigden den Gemeenteraad uit, die som op de begrooting te brengen. Nadat de Raad dit had geweigerd, namen Ged. Staten een besluit dd. 6 Maart 1882 B n°. 492, 3e afd., G. S. n°. 7/1, waarbij Hoofdstuk X art. 7 der begrooting voor 1882 werd verhoogd met *ƒ* 2116.06 en dus gebragt op *ƒ* 2216.06, ten gevolge waarvan de som der uitgaven werd verhoogd tot *ƒ* 20484.84; tevens werd de Raad van Ooltgensplaat aangeschreven om onverwijld, immers binnen 10 dagen, eene nadere voordragt te doen tot aanwijzing der middelen ten einde de aldus verhoogde uitgaven te dekken. In zijne vergadering van 22 Maart d. a. v. besloot de Raad aan Ged. Staten te berigten, dat het hem niet mogelijk was aan die aanschrijving te voldoen, omdat op de begrooting geen posten voorkomen, die eene vermindering tot zoodanig bedrag kunnen ondergaan, hetgeen de Raad nader toelichtte door vergelijking van eenige posten met de daarmede overeenkomende voor de dienst 1881. De Raad kwam niet in beroep van het besluit van Ged. Staten. Dezen namen daarop een besluit dd. 18 April 1882 B. 764, 2e afd., strekkende om hunne goedkeuring te onthouden aan de door den Raad der gemeente Ooltgensplaat bij zijne besluiten van 17 October en 24 Dec. 1881 en 22 Maart 1882 vastgestelde begrooting voor de dienst 1882, en wel op grond dat de Gemeenteraad niet had voldaan aan de aanschrijving om middelen aan te wijzen tot dekking van de uitgave van *ƒ* 2116.06 voor „gemeenschappelijke zaken

„enz," en wijders op dezelfde motieven als geleid hebben tot het onthouden van goedkeuring aan de begrooting van den Bommel voor 1882.

Van dit beslnit is de Raad der gemeente Ooltgensplaat bij adres, dat bij 's Konings Kabinet is ingediend den 28 April ll., in hooger beroep gekomen. Hij voert daartegen dezelfde bezwaren aan als de gemeenteraad van den Bommel in diens appellatoir adres, en voegt er nog bij, dat hij onder hoofdstuk X art. 7 eene som van ƒ100 had uitgetrokken, „ten einde voor het geval het mogt blijken, dat de gemeente werkelijk „verpligt is, hetgeen echter door den Raad wordt betwist, bij te dragen in de kosten „van herstelling van een weg, gelegen onder de gemeente Middelharnis, het alsdan „ter zake wegsverbetering verschuldigd bedrag zoo mogelijk bij af- en overschrijving „te vinden."

Over dit adres gehoord, adviseren Ged. Staten tot ongegrondverklaring van het beroep, op dezelfde motieven die zij tegen het adres van den Raad van den Bommel doen gelden. Ten aanzien van de bewering van den Raad van Ooltgensplaat omtrent den post van ƒ100, merken Ged. Staten op, dat het Kon. besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 de verpligting der gemeente om naar evenredigheid bij te dragen in het onderhoud van den weg, onder Middelharnis gelegen, heeft uitgemaakt en dat de som van ƒ100 daarvoor zeer zeker onvoldoende is. Eindelijk heeft de missive van 's Konings Commissaris in Zuidholland aan den Minister van Binnenl. Zaken, tot bestrijding van het advies van Ged. Staten, betrekking zoowel op dat omtrent het beroep van den Raad van Ooltgensplaat als van den Bommel.

Voor de gemeenten Ooltgensplaat en den Bommel treedt als gemagtigde op Mr. A. J. E. A. Bik, advocaat te 's Gravenhage, die tracht aan te toonen dat er geen twijfel bestaat omtrent de ontvankelijkheid van het beroep en op verschillende gronden persisteert bij de in het verzoekschrift genomen conclusiën.

V. het beroep van *Mr. D. Dumbar, te Deventer, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, houdende goedkeuring van den suppletoiren ligger der waterleidingen in de gemeente Olst.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff breugt het volgend verslag uit:

Burg. en Weth. van Olst hebben den 29 Nov. 1881 een derden suppletoiren ligger der waterleidingen in hunne gemeente opgemaakt, en o. a. daarop gebragt eene waterleiding, ter lengte van 1179 M., in de buurtschap Hengforden liggende zoo als in de daartoe bestemde kolom van den ligger nader werd omschreven, en met aanwijzing van de tijdelijke eigenaren der perceelen, kadastraal bekend als gemeente Olst, sectie F, n°. 967, 970, 963 en 964, als onderhoudspligtigen.

Nadat die ligger gedurende 30 dagen ter voldoening aan art. 4 juncto art. 8 van het Provinciaal Reglement op de waterleidingen in Overijssel — zoo als dat laatstelijk is opgenomen in het Provinciaal blad van dat gewest voor 1875 sub no. 4 — voor een ieder in het gemeentehuis had ter inzage gelegen, is hij op 14 Jan. ll. door den

Gemeenteraad van Olst onveranderd vastgesteld en ter goedkeuring opgezonden aan Ged. Staten.

Dezen hebben daarop bij resolutie van 14 April ll. 3e afd. n°. 304/1156, nadat zij bevorens bij resolutie van denzelfden dag 3e afd. n°. 1358/1157 een beroep, bij hen ingesteld door P. G. Voute, grondeigenaar te Olst, van een besluit van den Gemeenteraad van Olst, houdende afwijzing zijner bezwaren tegen den bewusten ligger, hadden ongegrond verklaard, dien ligger onveranderd goedgekeurd.

Tegen die resolutie heeft Mr. D. Dumbar te Deventer, eigenaar van goederen onder Olst, zich bij adres van 23 April ll. voorzien bij Zijne Majesteit.

Op de gronden en motieven bij dat adres aangegeven, en bij eene memorie later aan den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur ingediend, nog breedvoeriger ontwikkeld, tracht de appellant aan te toonen, dat de bedoelde waterleiding of sloot ten onregte op den ligger is gebragt, en verzoekt hij mitsdien Z. M. eerbiediglijk het goedkeurend besluit van Gedep. Staten van Overijssel wel te willen vernietigen.

Dezen, ter zake gehoord, bepalen zich in hunnen ambtsbrief van 11 Mei ll. 3e afd. n°. 2017/1444, tot de opmerking, dat de adressant in zijn beroep niet-ontvankelijk is, naardien het door Z. M. goedgekeurde Provinciale Reglement op de waterleidingen in Overijssel aan belanghebbenden wel opent een beroep van de beschikkingen der gemeenteraden op Gedeputeerde Staten, doch een beroep van deze beslissingen op den Koning niet voorbehoudt.

Nadat de overweging dezer zaak krachtens Zr. Ms. magtiging van 27 Mei ll. n°. 17 bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, zijn bij haar, behalve een antidotaal schrijven van een negental landbouwers onder Olst, nog ingekomen eene memorie van den appellant en eene van den eigenaar Voute hierboven genoemd, in beide welke stukken de gegrondheid der grieven nader aangedrongen, doch over hunne ontvankelijkheid bij den Koning geheel gezwegen wordt.

VI. het beroep van *A. Ambrosius Wz. en twee anderen, leden van den Gemeenteraad van Heerewaarden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van* 21 *Maart* 1882 n°. 76, *waarbij aan B. Kranen, onderwijzer aan de openbare lagere school te Heerewaarden, vergunning is verleend om gelijktijdig met genoemde betrekking te mogen waarnemen de bediening van voorzanger en voorlezer bij de Nederduitsch Hervormde gemeente aldaar.*

De Staatsraad Smidt brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging is door den Minister van Binn. Zaken, bij missives van 2 en 7 Junij ll. n°. 2188 en 2281, afd. O., onder overlegging van stukken, bij de Afd. van den Raad van State voor de geschillen van bestuur ter behandeling aangebragt een adres van A. Ambrosius Wz. en twee anderen, leden van den gemeenteraad van Heerewaarden, waarbij zij in beroep komen en de vernietiging verzoeken van het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 21 Maart 1882 n°. 76.

Bij dit besluit, op 24 Maart verzonden, werd, op het daartoe aan Gedep. Staten

gedaan verzoek, den districts-schoolopziener gehoord, aan B. Kranen, onderwijzer aan de openbare lagere school te Heerewaarden, vergunning verleend om gelijktijdig met genoemde betrekking te mogen waarnemen de bediening van voorzanger en voorlezer bij de Nederduitsche Hervormde gemeente aldaar, zoolang daardoor geene storing in den geregelden gang van het onderwijs zal worden teweeg gebragt.

De grief van appellanten, die verklaren "niet eens te spreken van de antecedenten van den onderwijzer", is dat van de verleende vergunning storing in den geregelden gang van het onderwijs het gevolg zal zijn, omdat:

1o. bij inzegening van huwelijken op schooluren de onderwijzer zijne kerkelijke bediening zal moeten waarnemen, en

2o. de onderwijzer aan zijne taak voor het herhalingsonderwijs zal worden onttrokken tijdens de godsdienstoefeningen in de wintermaanden op werkdagen.

Door Ged. Staten van Gelderland, die in hun ambtsberigt wijzen op het voorwaardelijke der door hen verleende vergunning, wordt overgelegd een advies van den districtsschoolopziener, waarin, onder opmerking dat op gedrag, bekwaamheid en ijver van den onderwijzer Kranen geene aanmerkingen zijn te maken, de vraag of de uitoefening der hem opgedragen bediening schade aan het openbaar onderwijs zou berokkenen, ontkennend wordt beantwoord. De districtsschoolopziener beroept zich op een door hem medegedeeld berigt van den arrondissementsschoolopziener van gelijke strekking en wijst op het feit, dat het hoofd der school sedert 1873 zoowel koster als voorzanger is geweest zonder eenig bezwaar voor het onderwijs. Die hoofdonderwijzer had niettemin, hoewel herhaaldelijk om advies gevraagd, telkens een ontwijkend antwoord gegeven. De schoolopziener berigt, dat het herhalingsonderwijs, gelijk bijna overal elders, ook te Heerewaarden bepaald was in de vier wintermaanden gedurende vier avonden, Maandags, Dingsdags, Donderdags en Vrijdags. Op het initiatief van den hoofdonderwijzer echter was, vermoedelijk om hindernis te doen ontstaan tegen het bekleeden der kerkelijke bediening door den onderwijzer, door het Gemeentebestuur bepaald, dat ook Woensdags avonds herhalingsonderwijs zou worden gegeven. Door den schoolopziener wordt echter eene verklaring overgelegd van den kerkeraad, dat voor de waarneming van het voorzangerschap de onderwijzer Kranen nimmer zijne lessen aan de openbare school zal behoeven te verzuimen, en de hem gedane verzekering medegedeeld, dat kerkelijke huwelijksinzegeningen slechts zelden voorkomen en de voorzanger daarbij niet onmisbaar is.

Nadat de zaak bij deze Afdeeling aanhangig is geworden, zijn daarover nog een groot aantal stukken ingekomen. Voor een gedeelte hebben ze betrekking tot de antecedenten van den onderwijzer, en moeten dienen om de in het appellatoir adres daarover zijdelings te kennen gegeven ongunstige meening, te bevestigen of te weerspreken. Voor het overige zij daaruit hier nog het volgende gerelateerd:

In eene memorie van appellanten wordt uiteengezet, dat in de maanden November, December, Januarij en Februarij eenmaal 's weeks openbare godsdienstoefening in de Hervormde kerk wordt gehouden en wel op dag en uur, dat de onderwijzers volgens hunne instructie onderrigt moeten geven in de avondschool (herhalingsklasse) namelijk op Woensdag of Donderdag, des avonds om zes uur, en dat voor den ambtenaar van den burg. stand in den regel de huwelijksvoltrekking plaats heeft op Donderdag of

Vrijdag des voorm. om half tien, waarop de kerkelijke inzegening onmiddellijk volgt zoodat deze wel in de schooluren moet vallen.

Uit door het Gemeentebestuur overgelegde stukken blijkt, dat tot de door den districtsschoolopziener vermelde uitbreiding van 't herhalingsonderwijs ook tot Woensdags avond, door het hoofd der school eerst op 2 Junij 1882 het voorstel is gedaan en dit op 6 Junij door B. en W. werd goedgekeurd, hoezeer daarvan in het adres van appellanten dd. 19 April ll. en in het advies van genoemden schoolopziener dd 13 Mei ll. reeds melding werd gemaakt als eene bestaande zaak. De schoolopziener was trouwens reeds in Maart ll. daarover met ongunstig gevolg door den hoofdonderwijzer geraadpleegd.

Door 130 ingezetenen van Heerewaarden onderteekend, is een adres ingekomen, ter tekennengeving van het belang, dat de door Ged. Staten verleende vergunning worde gehandhaafd. Daartoe betrekkelijk is een berigt van den Burgemeester van Heerewaarden, houdende dat dit adres, ten gevolge van door het gemeenteraadslid Kosters uitgeoefende pressie, is onderteekend door H. Haarbosch, militair wachter te St. Andries, die zelf zoude hebben te kennen gegeven, dat hij als Roomsch Katholiek er niet om gaf, wie voorlezer en voorzanger is in de Hervormde kerk. Hiertegenover staat een later ingekomen brief van genoemd raadslid, om te kennen te geven, dat wat de burgemeester ten zijnen aanzien meldt geheel onwaar is, dat buitendien Haarbosch door zijne betrekking een onafhankelijk persoon is en dat hij wel is waar zelf Roomsch Katholiek is maar eene Protestantsche vrouw heeft en acht kinderen di in de Heerv. kerk zijn gedoopt en onderwijs genieten.

Voorts zond de Min. van Binn. Zaken aan de Afdeeling ter kennisneming een aan dien Minister door A. Groenendaal en 7 andere ingezetenen van Heerewaarden ingediend adres, waarin zij verklaren, dat de onderwijzer Kranen gedurende ruim drie jaren in de gemeente zich van zeer ongunstige zijde heeft doen kennen en dat zij zijn vertrek uit de gemeente meer wenschelijk achten, dan dat hij door het bekleeden eener kerkelijke betrekking daar meer als gevestigd zou moeten beschouwd worden.

Eindelijk werd nog bij deze Afdeeling eene uitgewerkte memorie ontvangen van den Kerkeraad der Hervormde gemeente te Heerewaarden, waarin het belang voor die gemeente, om den onderwijzer Kranen als voorzanger en voorlezer te mogen hebben, wordt aangetoond en tot weerlegging, dat die waarneming aan het onderwijs zou kunnen schaden, het volgende wordt opgemerkt :

a. De onderwijzer Kranen heeft die bediening reeds gedurende ongeveer 2 jaren zonder bezoldiging waargenomen voor het hoofd der school, die voorzanger en tevens koster was. Daarop is nooit aanmerking gemaakt, evenmin als op het bekleeden van beide kerkelijke betrekkingen door den hoofdonderwijzer. Toen deze in Januarij ll. bedankte, besloot de Kerkeraad, in overleg met Kerkvoogden, beide betrekkingen te scheiden, en het voorzangerschap aan den onderwijzer Kranen, wegens diens gebleken bekwaamheden, op te dragen.

b. Omtrent het bezwaar, ontleend aan de avondgodsdienstoefeningen, die 's winters gedurende vier maanden eenmaal 's weeks ingeval van lichte maan gehouden worden, bevestigt de Kerkeraad nader, dat indien het voornemen om ook Woensdags avonds herhalingsschool te houden wordt uitgevoerd, alsdan de avondgodsdienstoefening op

Zondag zal worden gesteld en Kranen nimmer zal gehouden zijn, om die reden één enkel schooluur te verzuimen.

c. Ten aanzien van de huwelijksinzegeningen eindelijk, wijst de Kerkeraad op de kleingeestigheid van dit bezwaar, omdat volgens het trouwboek gedurende de laatste negen jaren (1873—1881) slechts 8 kerkelijke inzegeningen plaats vonden, als in 1879 en 1881 geene enkele, in 1873, 1874, 1876, 1877, 1878 en 1880 telkens ééne keer en in 1875 twee maal. In den regel kon die plegtigheid om 12 uur, dus na schooltijd, plaats hebben, doch nu is nog besloten, daarbij de tegenwoordigheid van den voorzanger niet volstrekt noodzakelijk te achten en te verklaren, dat ingeval eene huwelijksinzegening onverhoopt in den schooltijd mogt plaats hebben, de onderwijzer Kranen niet gehouden zal zijn, daarbij tegenwoordig te wezen.

De appellant Ambrosius licht zelf zijn beroep toe en voert eenige bezwaren van persoonlijken aard aan tegen de vergunning aan den onderwijzer Kranen verleend.

Ook de burgemeester en een wethouder van Heerewaarden treden als belanghebbenden op. Zij verlangen dat de vergunning alsnog zal worden geweigerd ten einde de onderwijzer Kranen, die zich van eene ongunstige zijde heeft doen kennen, niet in de gelegenheid worde gesteld zich in de gemeente te vestigen.

Uit de antwoorden, door belanghebbenden op de vragen van den President en de leden der Afdeeling gegeven, kon echter niet worden afgeleid dat er zakelijke grieven tegen de vergunning waren aan te voeren.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Twee en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 5 *Julij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden*:

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 20 Junij 1882, n°. 8, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Katwijk, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van den* 6/13 *Februarij* 1882, n°. 32, *betreffende de jaarmarkt te Katwijk aan den Rijn.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 205).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Katwijk, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van den 6/13 Februarij 1882, n°. 32, betreffende eene jaarmarkt te Katwijk aan den Rijn;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 24 Mei 1882 n°. 31;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Junij 1882, n°. 2779, afd. B. B.;

Overwegende, dat bij besluit van den Gemeenteraad van Katwijk van den 23 Julij 1880 is bepaald, dat te beginnen met het jaar 1880 op den 11 September van ieder jaar, maar wanneer die datum op Zaturdag of Zondag inviel, alsdan op den 14 September, in het dorp Katwijk aan den Rijn eene jaarmarkt zou worden gehouden;

dat Gedeputeerde Staten van Zuidholland, alvorens hierop hunne goedkeuring te verleenen, de naburige gemeentebesturen over dit raadsbesluit hebben gehoord en, nadat het Gemeentebestuur van Valkenburg bezwaren had ingebragt, bestaande in vrees voor benadeeling der paardenmarkt aldaar op den 12 September, en het Gemeentebestnur van Katwijk daartegen had aangevoerd, dat de beide markten niet op denzelfden dag zouden plaats hebben, hunne goedkeuring op genoemd raadsbesluit hebben verleend op den 7 September 1880;

dat echter de voorgenomen jaarmarkt in 1880 niet heeft plaats gehad, omdat de noodige tijd van voorbereiding ontbrak;

Overwegende dat de Raad der gemeente Katwijk bij nader raadsbesluit van 16 Augustus 1881, met intrekking van dat van 23 Julij 1880, heeft bepaald, dat te beginnen met 1881 op den 11 September van ieder jaar, en zoo de 11 September een Zaturdag is, op den 14, en zoo de 11 een Zondag is, op den 13 September, te Katwijk aan den Rijn eene jaarmarkt zal worden gehouden;

dat Gedeputeerde Staten, zich het al of niet verleenen van goedkeuring alsnog voorbehoudende, aan het gemeentebestuur van Katwijk hebben vergund de jaarmarkt in 1881 den 13 September te doen plaats hebben;

dat op dien dag te Katwijk paardenmarkt is gehouden en zoowel Burgemeester en Wethonders als de Gemeenteraad op de daaromtrent gedane vraag hebben berigt, dat zij eene jaarlijksche markt van paarden en vee hadden bedoeld in te voeren;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 6/13 Februarij 1882 hebben goedgevonden „in te trekken hun besluit van goedkeuring van den 7 September 1880 „n°. 68, en hunne goedkeuring te onthouden op het raadsbesluit van 16 Augustus 1881," en zulks op grond, dat hun collegie bij het verleenen van goedkeuring op het raadsbesluit tot instelling van eene jaarmarkt te Katwijk aan den Rijn, onder die benaming eene kermis hadden verstaan en het nu was gebleken, dat de Gemeenteraad van Katwijk eene jaarlijksche paarden- en veemarkt had bedoeld, en dat de te Valkenburg gevestigde paardenmarkt door die te Katwijk zou worden benadeeld;

Overwegende, dat de Gemeenteraad van Katwijk in beroep bij Ons is gekomen en de goedkeuring van zijn besluit van 16 Augustus 1881 heeft verzocht;

Overwegende, dat in art. 144 der Provinciale en artt. 144 en 195 der Gemeentewet jaarmarkten worden genoemd in tegenoverstelling van gewone marktdagen en dus met dat woord alle jaarlijks gehouden markten worden aangeduid, terwijl alleen door eene nadere omschrijving de beteekenis meer kan worden bepaald, hetzij tot kermissen of tot markten van enkele soorten van vee of andere goederen;

dat noch in het goedgekeurde raadsbesluit van 23 Julij 1880 noch in de daarop betrekkelijke briefwisseling iets voorkomt, waardoor aan de voorgenomen jaarmarkt te Katwijk aan den Rijn eene beperkte beteekenis zou worden gegeven; dat dus het

Gemeentebestuur allezins geregtigd is, krachtens dat besluit eene jaarlijksche markt van paarden en vee te houden;

Overwegende, dat, al hadde daaromtrent bij Gedeputeerde Staten eene andere opvatting bestaan, zij daaruit geenszins de bevoegdheid konden ontleenen om door eenzijdige intrekking van hunne verleende goedkeuring dat raadsbesluit krachteloos te maken, vermits volgens de aangehaalde wetsbepalingen niet alleen het instellen, maar ook het veranderen en afschaffen van jaarmarkten van den Gemeenteraad moet uitgaan, waarop Gedeputeerde Staten dan weder hunne goedkeuring verleenen of weigeren;

dat derhalve, bij niet-goedkeuring van het raadsbesluit van 16 Augustus 1881, dat van 23 Julij 1880 van kracht zou blijven;

Overwegende, dat de verandering van den datum der jaarmarkt, voor het geval dat de 11 September een Zondag is, vastgesteld bij het raadsbesluit van 16 Augustus 1881, geen bezwaar kan opleveren en de goedkeuring van Gedeputeerde Staten daaraan dus ten onregte is onthouden;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarvan geappelleerd, Onze goedkeuring te verleenen aan het besluit van den Raad der gemeente Katwijk van 16 Augustus 1881 betreffende eene jaarmarkt te Katwijk aan den Rijn.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 20 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *D. C. E. Baron van Boetzelaer en Mr. W. H. E. Baron van der Borch, stemgeregtigde ingelanden van het Waterschap van de Boven-mark, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij hun verzoek om vernietiging der verkiezing van een secretaris-penningmeester van genoemd Waterschap is afgewezen.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Op den 9 November 1881 werd te Chaam eene vergadering van stemgeregtigde

ingelanden gehouden van het Waterschap de Bovenmark. In die vergadering was o. a. aan de orde het benoemen van een secretaris-penningmeester uit een door het Bestuur voorgedragen drietal. Op die voordragt waren geplaatst: L. J. Verdaasdonk, waarnemend secretaris-penningmeester, wonende te Teteringen; B. van Gils, secretaris der gemeente Gilze en Rijen, en J. J. Verhoeven, secretaris der gemeente Baarle-Nassau. Bij stemming werden uitgebragt 462 stemmen, waarvan 306 op L. J. Verdaasdonk, 147 op J. J. Verhoeven, 4 in blanco en nog enkele op personen buiten de voordragt; bijgevolg is Laurentius Johannes Verdaasdonk verklaard te zijn gekozen. Geen der aanwezigen bragt bezwaar in tegen de stemming, maar vóór dat deze plaats had, was door den stemgeregtigden ingeland Mr. W. H. E. baron van der Borch de bedenking gemaakt, dat eene vroegere voordragt van het bestuur niet was vervallen, hoewel de in eene vorige vergadering gedane benoeming van eenen secretaris-penningmeester door Ged. Staten van Noordbrabant was vernietigd.

De voorzitter van het Bestuur R. F. M. A. de Roy van Zuidewijn antwoordde hierop, dat het Bestuur van oordeel was dat de vroegere voordragt door de vernietiging der vorige benoeming was vervallen, dat het Bestuur buitendien het regt had op eene vroeger opgemaakte voordragt terug te komen, en daartoe aanleiding bestond omdat het Bestuur zelf sedert het opmaken van die voordragt verandering had ondergaan. Op eene vraag van den heer van der Borch, of eene oproeping van sollicitanten was geschied, antwoordde de voorzitter met de wedervraag, of het Bestuur daartoe verpligt was? Dezelfde ingeland vroeg, of zich nog andere sollicitanten hadden aangemeld en of de op de voordragt geplaatste personen bereid zouden zijn de betrekking te aanvaarden? waarop de voorzitter zich ongehouden achtte te antwoorden. Bij herhaling verwees de voorzitter den heer van der Borch naar diens regt om zich bij Ged. Staten te beklagen. Nadat een ander ingeland had verzocht, dat men tot de benoeming zou overgaan, vroeg de heer van der Borch verlof om eene motie voor te stellen, waartegen de voorzitter bezwaar maakte. Op de opmerking van Mr. W. Albarda, gemagtigde van den stemgeregtigden ingeland D. C. C. baron van Boetzelaar, dat de waarnemende secretaris-penningmeester L. J. Verdaasdonk door het Bestuur of door den voorzitter onbevoegdelijk voorloopig was aangesteld, antwoordde de voorzitter, dat de secretaris-penningmeester was benoemd door Gedep. Staten en dat hij in functie bleef totdat een opvolger definitief zou zijn aangesteld. Hierbij zij opgemerkt dat krachtens art. 4 van het besluit der Prov. Staten tot oprigting van het waterschap de Bovenmark, goedgekeurd bij Zr. Ms. besluit van 8 Febr. 1879 n°. 19, Gedeputeerde Staten een voorloopig bestuur, bestaande uit een voorzitter en 6 leden, bijgestaan door een secretaris-penningmeester, hebben benoemd, welk bestuur in bediening bleef totdat het overeenkomstig art. 102 van het Algemeen Reglement zou zijn vervangen; welke vervanging alzoo moest plaats hebben binnen twee maanden na de vaststelling van het Bijzonder Reglement. Het Bijzonder Reglement voor de Bovenmark is door de Staten vastgesteld en bij Kon. besluit van 30 Jan. 1880 n°. 4 goedgekeurd. Het bepaalt ook (art. 2 en 3) dat er een bestuur zij, bestaande uit een voorzitter en zes leden, alsmede een secretaris-penningmeester. Dit bestuur is in 1880 benoemd en in functie getreden, maar de secretaris-penningmeester niet, omdat eene benoeming die in 1880 had plaats gehad, door Gedep. Staten was vernietigd. Na de

zoo even vermelde beraadslagingen in de vergadering van 9 Nov. 1881, werd op voorstel van den stemgeregtigden ingeland M. Blankers overgegaan tot de inlevering der stembriefjes met den straks vermelden uitslag.

De stemgeregtigde ingelanden D. C. C. baron van Boetzelaar en Mr. W. H. E. baron van der Borch, adresseerden zich aan Ged. Staten van Noordbrabant met een verzoek om vernietiging der benoeming van 9 Nov. 1881 wegens gepleegde onregelmatigheden. Ged. Staten wezen, in overeenstemming met de adviezen van het bestuur van het waterschap en van den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat, het verzoek af bij beschikking van 20 Jan. 1882 G n°. 54. Zij overwogen daarbij: „dat de benoeming van een secretaris-penningmeester heeft plaats gehad uit eene voordragt van 3 personen door het Bestuur opgemaakt en de voorgedragenen de vereischten bezaten om voor die betrekking te worden benoemd, weshalve ten deze geheel is gehandeld overeenkomstig de bepalingen van art. 20 en 22 van het Algemeen Reglement; dat de bevoegdheid van het Bestuur, om bij elke nieuwe verkiezing eene nieuwe voordragt op te maken, niet kan worden betwist; dat uit niets gebleken is dat door het Bestuur op de stemming pressie zou zijn uitgeoefend en dat, waar de stemming met besloten briefjes is geschied, niet kan worden aangenomen, dat de omstandigheid dat een der voorgedragen candidaten de betrekking van secretaris-penningmeester in de vergadering waarnam, van invloed zou zijn geweest op de stemming; dat moet worden betwijfeld of het niet in behandeling nemen eener door de adressanten voorgestelde motie eenigen invloed heeft gehad op de verkiezing, vermits na het voorstellen der motie door een der ingelanden het voorstel is gedaan om met de aan de orde gestelde punten voort te gaan, welk voorstel moet worden geacht door de meerderheid te zijn aangenomen, aangezien ten aanzien van het al of niet in behandeling nemen der motie door niemand stemming is gevraagd; dat ten aanzien der bewering, als zou de betrekking van secretaris-penningmeester van het waterschap de Bovenmark niet vereenigbaar zijn met die van secretaris-penningmeester van het waterschap de Hooge en Lage Vugt, moet worden opgemerkt, dat de werkkring van laatstgenoemd waterschap zich niet uitstrekt over de Benedenmark, waarop de Bovenmark uitloost, maar alleen over de binnenwateren van den polder, waarmede de belangen van de Bovenmark niets gemeen hebben; dat de thans benoemde secretaris-penningmeester geregtigd was die betrekking waar te nemen, als zijnde krachtens art. 4 van het oprigtingsbesluit van het Waterschap door deze vergadering voor onbepaalden tijd benoemd en nog niet krachtens wettig bestaande bepalingen vervangen; dat wat betreft de klagt van adressanten, als zoude de lijst van stemgeregtigde ingelanden niet wettig zijn zamengesteld, daar nog steeds een geschil omtrent die lijst bij den Koning aanhangig is, zij opgemerkt, dat de eenmaal vastgestelde lijst, zoolang die niet door de bevoegde magt vernietigd is, geacht moet worden wettig te zijn en den grondslag moet uitmaken tot regeling van het stemregt, terwijl bovendien, wanneer om de aangevoerde reden geene vergaderingen van stemgeregtigde ingelanden konden worden gehouden en het bestuur alzoo moest werkeloos blijven, het belang van het Waterschap zou worden benadeeld; dat alzoo bij de verkiezing van den secretaris-penningmeester geene onregelmatigheid heeft plaats gehad.”

Van dit besluit van Ged. Staten zijn adressanten in hooger beroep gekomen bij

Z. M. Bij hun appellatoir adres, gedagteekend Ginneken 14 Februarij 1882, zijnde de dag van inkomst bij 's Konings Kabinet daarop niet aangeteekend, verzoeken zij met vernietiging van genoemd besluit van Gedep. Staten te worden verklaard goede opposanten, en dat de stemmingen van het waterschap Bovenmark op 9 November 1881 gedaan, ongeldig mogen worden verklaard, met tenietdoening tevens van de benoeming door Ged. Staten van den fungerenden secretaris-penningmeester, als in strijd zijnde met de regten van stemgeregtigde ingelanden. Adressanten achten zich bezwaard: 1o. omdat het Bestuur in de vergadering van 9 November 1881 aan hen inlichtingen zou hebben geweigerd omtrent het aanwezig zijn van den toen fungerenden secretaris-penningmeester, in strijd met art. 54 van het Algemeen Reglement; 2o. omdat aan den 2n adressant niet vergund is geworden eene motie voor te stellen, zonder dat het gebleken was, of niet 2/3 der tegenwoordige leden goedvonden dat die motie wierd behandeld, volgens art. 44 van het Algemeen Reglement; 3o. omdat de benoemde secretaris-penningmeester is secretaris-penningmeester van een waterschap, waarvan de belangen in strijd kunnen zijn met die van de Bovenmark, en bijgevolg onbevoegd volgens art. 22 van het Alg. Reglement; 4o. omdat de vergadering te Chaam op den 9 Nov. 1881 onwettig zou zijn gehouden, uithoofde een geschil over de lijst van stemgeregtigde ingelanden bij Z. M. aanhangig was. Aan het door adressanten bedoelde geschil is een einde gemaakt bij Kon. besluit van 25 Febr. 1882 n°. 4 (*Verz.* XXII bl. 112). Adressanten beroepen zich nog op eene beslissing van Gedep. Staten van Noordbrabant, waarvan zij copie overleggen, zijnde een besluit van 21 Oct. 1880, G. n°. 192, tot vernietiging van de benoeming van een secretaris-penningmeester van het waterschap de Bovenmark, omdat die in eene vergadering van stemgeregtigde ingelanden op 6 September 1880 was gedaan uit eene voordragt opgemaakt door het voorloopige bestuur, terwijl dit had moeten geschieden door een definitief gekozen bestuur. Adressanten trekken daaruit het gevolg, dat de voorloopig benoemde secretaris-penningmeester had gedefungeerd zoodra er een definitief bestuur was.

Ged. Staten van Noordbrabant, over dit adres gehoord, adviseren tot ongegrondverklaring van het beroep. Met verwijzing op de vroeger gegeven inlichtingen van het Bestuur van het waterschap en van den Hoofdingenieur en op de vastgestelde notulen der vergadering van 9 Nov. 1881, doen zij nog opmerken ad 1um: dat het Bestuur wel inlichtingen heeft gegeven en dat het wel aan de vergadering, maar niet aan ieder stemgeregtigd ingeland, inlichtingen omtrent alles wat gevraagd wordt verschuldigd is; ad 2um: dat in poldervergaderingen niet alle motiën in stemming kunnen worden gebragt, en niemand stemming over de motie van den 2n adressant heeft verlangd; ad 3um: dat dit beweren ongegrond is, omdat de zorg van het bestuur van de Hooge en Lage Vugt zich wel uitstrekt over binnenwater dat op de Benedenmark uitloost maar niet over de Benedenmark zelf, zoodat dit bestuur nooit den afloop van de Bovenmark kan belemmeren; ook grenzen de beide waterschappen niet aan elkander; ad 4um: dat de lijst van stemgeregtigde ingelanden geldig is, totdat die door eene daartoe bevoegde magt is gewijzigd.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 1 Junij 1882 n°. 24, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State was aanhangig gemaakt, is nog ingekomen eene missive van adres-

santen, waarin zij hun voornemen te kennen geven om hunne grieven kortelijk toe te lichten.

De heer Mr. W. ALBARDA treedt als gemagtigde van den heer van Boetzelaar op en licht het beroep toe. Hij zet op den voorgrond, dat hij niets tegen den benoemden secretaris-penningmeester heeft, maar dat de appellanten willen toonen, dat zij niet onder curatele van Gedeputeerde Staten staan. Het verzet is niet gerigt tegen die benoeming, maar Ged. Staten hebben de regten der stemgeregtigde ingelanden geschonden. Ged. Staten mogen wel toezigt houden, maar zijn geen curators over de Waterschapsbesturen. Hij ontwikkelt zijne bezwaren tegen het besluit van Gedep. Staten.

De heer Mr. VAN DER BORCH betoogt, dat de lijst van stemgeregtigde ingelanden niet behoorlijk was opgemaakt en dat daarop personen voorkomen, die sedert lang overleden zijn. Die lijst is bovendien opgemaakt naar de grondslagen van het kadaster en bevat dus al de feilen, die het kadaster aankleven.

De heer VERDAASDONK, secretaris-penningmeester, treedt voor zich en als gemagtigde van het waterschapsbestuur op. Hij dankt de vorige sprekers voor de welwillendheid die zij ten zijnen aanzien hebben aan den dag gelegd, maar bestrijdt het ingestelde beroep, wederspreekt de bezwaren door de sprekers ontwikkeld en tracht te betoogen dat er overeenkomstig de bestaande reglementen is gehandeld.

Na repliek en dupliek, worden door de Staatsraden HEEMSKERK, VERNIERS VAN DER LOEFF en SMIDT nog verschillende vragen aan de appellanten en den secretaris-penningmeester gedaan, die door dezen worden beantwoord.

III. het geschil *over de woonplaats van den armen krankzinnige Johannes van de Winckel.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Ten gevolge van de daartoe door Z. M. verleende magtiging is door den Minister van Binnenlandsche Zaken, bij missive van 3 Julij ll. no. 2803, afd. B. B., bij deze Afdeeling de overweging aanhangig gemaakt van een geschil over de woonplaats van Johannes van de Winckel, die op 11 November 1881 in het krankzinnigengesticht te Dordrecht ter verpleging opgenomen en aldaar verpleegd werd tot 18 Februarij 1882, op welken dag hij als hersteld uit het gesticht is ontslagen.

Uit de over die woonplaats, in 't bijzonder tusschen de gemeentebesturen van Schoonhoven, Dordrecht en Rotterdam, gevoerde briefwisseling, zijn de feiten, waarvan tot nu toe in betrekking tot voormeld geschil is gebleken, voornamelijk de volgende:

J. van de Winckel, geboren 2 Maart 1836, huwde met Elizabeth van der Weijden. Wonende te Dordrecht en aldaar in het bevolkingsregister ingeschreven, vertrok hij omstreeks 1870 met zijne vrouw naar Rotterdam, waar zij ruim een half jaar gezamenlijk woonden op Crooswijk. De man,

niet geregeld in de echtelijke woning terugkeerende, verliet haar eindelijk geheel, waarna de vrouw weder naar Dordrecht vertrok, om bij hare moeder te gaan inwonen. Van de Winckel zelf was toen te Rotterdam achtereenvolgens in de kost bij zekere weduwe Pastoor in 't Achterklooster, die echter reeds in 1871 overleed, en vervolgens bij zekeren van der Weide in de Noordermolenstraat, die daar evenwel sedert 1877 niet bekend is, terwijl hij als knecht werkzaam was eerst bij den stukadoor Kneteman, later bij den stukadoor Tubbers, die opgegeven heeft dat dit 4 à 5 jaar geleden heeft plaats gehad. Tot hoe lang dit verblijf te Rotterdam geduurd heeft, is niet met juistheid gebleken. Wel dat hij, na eenigen tijd, tijdelijk nu hier dan daar, waar hij maar werk kon bekomen, vertoefde; zoo was hij, naar de gedane opgaven, o. a. te Scheveningen werkzaam bij den aanbouw van villa's, en zou hij in het laatst van 1879 verblijf gehouden hebben te Amsterdam, van waar hij naar Schoonhoven is vertrokken, in welke plaats hij van 5 Julij tot 23 Sept. 1881 werkte in eene loodwitfabriek, toen hij daar ziek werd, en door het armbestuur in verpleging werd opgenomen. Die ziekte werd van lieverlede van dien aard, dat hij op 11 November naar het krankzinnigengesticht te Dordrecht werd overgebragt. Na zijn ontslag daaruit op 18 Febr. dezes jaars is hij niet naar Schoonhoven teruggekeerd. Zijn tegenwoordig verblijf schijnt onbekend.

De gemeentebesturen van Dordrecht, Rotterdam en Schoonhoven ontkennen dat van de Winckel aldaar woonplaats had, toen hij naar een krankzinnigengesticht werd overgebragt. Dat van Dordrecht vermeldt daarbij, dat genoemde persoon, als bij de laatste algemeene tienjarige volkstelling aldaar niet aanwezig, ambtshalve van 't bevolkingsregister werd afgevoerd. Te Rotterdam is hij niet in dat register ingeschreven geweest, terwijl niet blijkt, dat hij bij de jongste tienjarige volkstelling in eenige gemeente is medegeteld, ook niet te Amsterdam, waar vermoed werd, dat hij zich destijds zou hebben opgehouden. Burg. en Weth. van Schoonhoven voeren aan, dat zij, die in de daar bestaande loodwitfabriek werken, zoodra ze maar eenigzins kans zien ergens anders werk te verkrijgen, die fabriek onmiddellijk weder verlaten, zoodat op het personeel van die fabriek moeijelijk oog is te houden, daar de arbeiders, die alle van buiten de gemeente komen, gewoonlijk om hun kort verblijf geen verhuisbillet inleveren, wat door J. v. d. Winckel ook niet is gedaan, daar het h. i. blijkbaar was, dat hij geen voornemen had zich aldaar te vestigen.

Blijkens mededeeling van den Commissaris des Konings in Zuidholland, zijn over voorschreven geschil Ged. Staten dier provincie gehoord, die — vermits van de Winckel na het vertrek zijner vrouw uit Rotterdam naar Dordrecht niet meer met haar heeft gewoond en steeds zwervende schijnt te zijn geweest, terwijl hij niet geacht kan worden bij het ontstaan zijner krankzinnigheid te Schoonhoven woonplaats te hebben gehad — als hun gevoelen hebben medegedeeld, dat genoemde persoon niet beschouwd kan worden ergens woonplaats te hebben en dienvolgens de kosten zijner verpleging uit 's Rijks kas moeten worden voldaan.

IV. het beroep van *Huibert Ton, te Gorinchem, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij is gehandhaafd eene beslissing van den Militieraad te Gorinchem, houdende aanwijzing van den appellant tot de dienst bij de nationale militie.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

De feiten, die aanleiding geven tot het geschil, welks overweging krachtens Zr. Ms. magtiging van 8 Junij ll. n°. 26 bij den Raad van State is aanhangig gemaakt, zijn de volgende:

In het gezin van Harmen Ton te Gorinchem, zijn twee zonen. De oudste, in 1857 geboren, heeft in 1877 bij de loting voor de nationale militie een niet dienstpligtig nommer getrokken, is vervolgens, in 1879, als plaatsvervanger in dienst getreden bij het regiment grenadiers en jagers, en is daarop den 9 Maart 1880 met een vrijwillige dienstverbindtenis voor zes jaren overgegaan bij het regiment rijdende artillerie.

De jongste broeder, Huibert Ton, geboren in 1862, heeft dit jaar als loteling voor de gemeente Gorinchem een dienstpligtig nommer getrokken, doch vrijstelling gevorderd op grond van de zoo even omschreven dienst zijns broeders.

De militieraad heeft hem voor de dienst aangewezen, en op het daartegen ingesteld beroep hebben de Ged. Staten van Zuidholland bij beslissing van 9 Mei 1882 n°. 67 die aanwijzing gehandhaafd.

Tegen die beslissing, op 15 Mei ll. aan den belanghebbende uitgereikt, heeft deze zich bij adres, den 22 Mei d. a. v. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen, voorzien in beroep.

Het stelsel der aangevallene beslissing komt hierop neêr, dat de dienst van appellants broeder hem niet kan baten, op grond van art. 51 n°. 6 der militiewet, nademaal zijn broeder in dienst is getreden als plaatsvervanger, en diens latere overgang tot het staande leger niet wegneemt, dat hij, zoolang zijn diensttijd als plaatsvervanger, d. i. ter vervanging van een ander, die daardoor van eigen dienst wordt ontslagen, niet is verstreken, aldaar als zoodanig blijft dienen, reden waarom hij dan ook eerst na het verstrijken van gezegden diensttijd als plaatsvervanger op de stamboeken van het corps wordt geroyeerd.

Zijnerzijds voert de appellant in substantie daartegen aan:

dat de aangevallene beslissing, hoezeer in overeenstemming met Zr. Ms. besluiten van 25 Julij 1865 n°. 23 en 20 Junij 1867, n°. 17, nogtans in de wet geen steun vindt;

dat toch, zoodra een plaatsvervanger als vrijwilliger is aangenomen, die mutatie verandering brengt in zijne oorspronkelijke positie;

dat zulks duidelijk blijkt uit de artt. 61 3°. en 74 2°. van de militiewet;

dat blijkens die bepalingen door de enkele daad der vrijwillige verbindtenis elke band tusschen den plaatsvervanger en den vervangene, onder de tegenwoordige wet is opgeheven, en het begrip van dubbele vrijstelling, waarop in de vroegere besluiten was gewezen, slechts in schijn bestaat;

en eindelijk dat, welke ook de consequentiën zijn mogen, eene gereclameerde vrijstelling moet worden verleend, waar zij op grond van duidelijke bewoordingen der wet wordt ingeroepen, te dien effecte dat, waar de wet in art. 50 regt op vrijstelling geeft aan hem wiens broeder dient, die vrijstelling aan den reclamant wiens broeder in dienst is, en wel als vrijwilliger in dienst is, niet mag worden onthouden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Drie en Twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 12 *Julij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1⁰. van 27 Junij 1882 n°. 17, houdende beschikking op het beroep door *den Raad der gemeente Raalte ingesteld tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van* 5 *Januarij* 1882 n⁰. 5961/7, 3e *afd., waarbij vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente is bevolen en wel door oprigting eener openbare lagere school in de buurtschap Broekland.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 140).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep door den Raad der gemeente Raalte ingesteld tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 5 Januarij 1882 n°. 5961/7, 3e afd., waarbij vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente

is bevolen en wel door oprigting eener openbare lagere school in de buurtschap Broekland;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 7 Junij 1882, n°. 21;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Junij 1882, n°. 2348, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat in Julij 1881 D. Klumper, landbouwer, wonende in de buurtschap Broekland, gemeente Raalte, zich bij Gedeputeerde Staten van Overijssel heeft beklaagd over de onvoldoende gelegenheid tot het erlangen van openbaar lager onderwijs en dat bij zijn adres gevoegd was een afschrift van een aan den gemeenteraad gerigt verzoekschrift, door 39 ingezetenen, allen te Broekland wonende, geteekend, waarin er op werd gewezen, dat er dringende behoefte aan eene school in die buurtschap bestond;

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel, nadat de Raad der gemeente Raalte het aantal kinderen niet voldoende gevonden had, om daarvoor eene school in Broekland te bouwen, na overleg met het schooltoezigt en na door gecommitteerden uit hun midden eene opneming in loco te hebben gedaan, bevolen hebben vermeerdering van het getal openbare lagere scholen in die gemeente met eene school in de buurtschap Broekland;

dat de gemeenteraad zich door dat bevel bezwaard acht en beweert, hoewel erkennende dat de afstand tusschen de grens van Broekland en de school te Raalte langs den grooten weg 1 uur gaans bedraagt, dat die door goede voetpaden met ¼ kan worden verkort; voorts, dat de Roomsch-Catholieke kinderen de school, zoo die werd gesticht, toch niet zouden bezoeken en dat van de 9 of ten hoogste 11 Protestantsche kinderen 4 geen gebruik van die school zouden maken; dat het derhalve niet doenlijk kan geacht worden voor een zoo klein getal kinderen een school te stichten en dat daarenboven de gemeentelijke financiën zulks in geenen deele toelaten;

Overwegende, dat de afstand van de buurtschap Broekland tot de openbare lagere school te Raalte op ongeveer 8 kilometer kan worden gesteld en dat die afstand voor enkele verspreid liggende woningen nog grooter is, zoodat men mag aannemen, dat kinderen van 5—12 jaar ongeveer 1½ uur gaans noodig hebben, ten einde die school te bereiken;

dat volgens den Inspecteur van het lager onderwijs het aantal kinderen van Protestantsche ouders dat in de schooljaren valt en de school te Broekland zal bezoeken, op ongeveer 30 kan gesteld worden en het getal kleinere kinderen in de buurtschap Broekland meer dan voldoende is, om geene vermindering van cijfers te vreezen, terwijl de gemeenteraad het aantal Protestantsche kinderen, dat nader bij eene school te Broekland dan bij eene andere school der gemeente zou wonen, op even twintig stelt;

dat wel voor kinderen van Catholieke ouders in de behoefte aan lager onderwijs thans wordt voorzien door de Roomsch-Catholieke school te Boerhaar, gemeente Wijhe, waaronder Broekland kerkelijk behoort, maar dat ook die school een uur gaans van Broekland is verwijderd, zoodat het geregeld schoolbezoek ook daar te wenschen overlaat;

dat voorts wel beweerd is, dat kinderen van Catholieke ouders de op te rigten school niet zullen bezoeken, omdat zij ook godsdienstonderwijs in Boerhaar genieten, doch dat daartegen is opgemerkt, dat het meer dan waarschijnlijk kan geacht worden, dat wegens den afstand dier buurtschap van Broekland, op den duur eenige der meer dan 20 Catholieke kinderen, vooral de jongere, de school te Broekland zullen bezoeken, zoodra er daar een bestaat; en

dat dan ook zoowel de district- en arrondissements-schoolopzieners als de Inspecteur voor het lager onderwijs eenstemmig hebben verklaard, dat aan eene openbare lagere school te Broekland allezins behoefte bestaat;

dat derhalve Gedeputeerde Staten met het oog vooral op de behoefte van de buurtschap Broekland teregt vermeerdering van het getal scholen hebben bevolen, maar dat ten onregte in dat bevel de plaats is aangewezen, waar de nieuwe school zal moeten worden gesticht, vermits volgens art. 19 der wet op het lager onderwijs die plaats later door den gemeenteraad onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten zal moeten worden bepaald;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der aangevallen beslissing van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 5 Januarij 1882, voor zoover daarbij de plaats, waar de nieuwe school zal moeten worden gesticht, is bepaald, dat besluit te bevestigen, voor zoover daarbij is bevolen, dat het getal scholen van openbaar lager onderwijs in de gemeente Raalte met éene zal worden vermeerderd.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 27 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 27 Junij 1882, n°. 18, houdende beschikking op het beroep van *Dirk van Garderen te Leusden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van* 30 *Maart* 1882, n°. 36, *waarbij de aan den loteling Hendrik van Plaggenhoef op grond van broederdienst verleende vrijstelling is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 238.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van Dirk van Garderen, te Leusden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 30 Maart 1882, n°. 36, waarbij de aan den loteling Hendrik van Plaggenhoef op grond van broederdienst verleende vrijstelling is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 14 Junij 1882, n°. 44;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 Junij 1882, n°. 897, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat Hendrik van Plaggenhoef de jongste zoon is uit een gezin van drie broeders en halve broeders, waarvan de eerste van de dienst is vrijgesteld en de tweede eenen plaatsvervanger heeft gesteld, genaamd Johannes Francot, die, blijkens het aan den Militieraad overgelegd extract uit het stamboek, afgegeven den 15 Februarij 1882, den 7 Mei 1879 werd ingedeeld en den 30 September 1880 met groot verlof was gegaan: en dat Hendrik van Plaggenhoef daarop door den Militieraad, bij uitspraak van 15 Maart ll., en in hooger beroep door Gedeputeerde Staten, bij besluit van 30 Maart daaraanvolgende, op grond van broederdienst van de dienst bij de nationale militie is vrijgesteld;

dat appellant D. van Garderen, die ten gevolge van voorschreven vrijstelling in dienst zou moeten treden, van laatstgemelde uitspraak bij Ons in beroep is gekomen, op grond dat de bedoelde plaatsvervanger J. Francot niet zou verkeeren in een der gevallen, vermeld in n°. 7 van art. 50 der wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72), als zijnde hij reeds in het begin van 1881 naar Noord-Amerika vertrokken en mitsdien sedert dien tijd, als schuldig aan desertie, niet meer in dienst;

Overwegende, dat volgens art. 54 der Militiewet elke reden van vrijstelling moet bestaan op het tijdstip, waarop die wordt aangevraagd;

dat volgens een aan Ons overgelegd extract uit het stamboek, afgegeven op 3 Junij 1882, meergenoemde plaatsvervanger, na op 30 September 1880 met groot verlof gegaan te zijn, den 15 April 1882 wegens het niet voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor de werkelijke dienst als deserteur is afgevoerd;

dat derhalve die plaatsvervanger, wat er ook moge zijn van de bewering, dat hij reeds vroeger naar Noord Amerika zou zijn vertrokken, moet geacht worden alsnog in dienst te zijn geweest op den 15 Maart ll., toen Hendrik van Plaggenhoef aan den Militieraad vrijstelling wegens broederdienst aanvroeg en daarop door den Militieraad werd beslist, en dat dus de Militieraad in Utrecht wel en teregt vrijstelling aan H. van Plaggenhoef heeft verleend;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der bestreden beslissing van Gedeputeerde Staten van Utrecht, het daartegen door D. van Garderen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 27 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 30 Junij 1882, n°. 9, houdende beschikking op het beroep van *Cornelis Risseeuw, te Goes, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, van* 10 *Maart* 1882, *n°.* 7, *waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad der gemeente Goes is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 234).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Cornelis Risseeuw te Goes van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 10 Maart 1882 n°. 7, waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad der gemeente is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 14 Junij 1882 n°. 39;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 24 Junij 1882, n°. 3035, afd. B. B.;

Overwegende, dat Cornelis Risseeuw op 2 Februarij 1882 tot lid van den Gemeenteraad van Goes verkozen werd, doch dat die Raad in zijne vergadering van 27 Februarij daaraanvolgende met 7 tegen 2 stemmen heeft besloten hem niet als raadslid toe te laten, aangezien hij bekleedt de betrekking van geagreëerde ten kantore van den gemeenteontvanger en mitsdien eene openbare betrekking, vallende in de termen van art. 23 lett. *f* en *g* der gemeentewet;

dat de niet toegelatene, even als het raadslid J. J. Raamondt, zich van dat besluit in hooger beroep hebben voorzien bij Gedeputeerde Staten van Zeeland, doch dat dezen bij hun besluit van 10 Maart 1882 n°. 7 het besluit van den Raad van Goes van 27 Februarij hebben gehandhaafd;

dat appellant hiertegen bij Ons voorziening vraagt;

Overwegende, dat volgens art. 36 der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85) de niet toegelatene, die in de uitspraak van Gedeputeerde Staten niet berust, gedurende

veertien dagen, te rekenen van de dagteekening dier uitspraak, hiervan bij Ons in beroep kan komen;

dat de dagteekening van de uitspraak van Gedeputeerde Staten in deze is 10 Maart 1882 en dat des appellants adres bij Ons Kabinet is ingekomen op den 25 daaraanvolgende, zoodat de wettelijke termijn niet is in acht genomen;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 30 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Raad der gemeente Stad aan het Haringvliet van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij niet is goedgekeurd de gemeentebegrooting voor* 1882.

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Bij de resolutie van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, die in hooger beroep werd gehandhaafd bij Zr. Ms. besluit van 30 Junij 1881 n°. 74, is de post: "kosten "van gemeenschappelijke zaken, belangen en inrigtingen of werken bedoeld bij art. "122 der wet van den 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85)" op de begrooting voor 1881 van de gemeente Stad aan 't Haringvliet, primitief uitgetrokken op *f* 250, verhoogd met *f* 490.05, als haar aandeel in de kosten van herstelling van een weg liggende in de gemeente Middelharnis, krachtens eene regeling tusschen de gemeenten Middelharnis, Stad aan 't Haringvliet, Ooltgensplaat, den Bommel en Oude Tonge overeengekomen, en goedgekeurd door Ged. Staten bij hun besluit van 5 Dec. 1857 n°. 23. — De Gemeenteraad van Stad aan 't Haringvliet bragt op de begrooting voor 1882 op Hoofdstuk X art. 6 der Uitgaven (volgn°. 86) onder hetzelfde hoofd weder *f* 250. In de Mem. van Toel. staat bij dezen post: "Uitgetrokken naar het vermoedelijk "benoodigde; het contract tot onderhoud der grindwegen werd aangegaan den 18n "Junij 1857." Bij besluit van 31 December 1881 B n°. 4326, 3e afd. G. S. n°. 4,

verdaagden Ged. Staten van Zuidholland hunne beslissing over deze begrooting ter zake van dezen post, in verband met de toen bij Z. M. aanhangige beroepen der Gemeenteraden van den Bommel en Ooltgensplaat; tevens magtigden zij het Gemeentebestuur om de inkomsten te ontvangen en de helft der posten van uitgaaf te doen op de begrooting vermeld, behalve het evengenoemde art. 6 van Hoofdstuk X. Reeds vóór dit besluit van verdaging, hadden Ged. Staten den Gemeenteraad uitgenoodigd om genoemd artikel van uitgaaf te verhoogen met *f* 1013.24, zijnde het aandeel van Stad aan 't Haringvliet in eene som van *f* 6400, waarop door den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat waren geraamd de herstellingskosten van het wegsgedeelte onder Middelharnis, strekkende van den Schenkeldijk van den Johannespolder op de scheiding tusschen de gemeenten Middelharnis en Stad aan 't Haringvliet tot de scheiding tusschen Middelharnis en den Bommel. Maar op den 27 December 1881 had de Gemeenteraad besloten, hieraan geen gevolg te geven. Na afloop der geschillen betreffende de begrootingen van Ooltgensplaat en den Bommel, namen Ged. Staten den 6 Maart ll. een besluit, B. n°. 492, 3e afd. G.S. n°. 7/2, waarbij krachtens art. 212, 205*v* en 122 der Gemeentewet, de post: „Kosten van „gemeenschappelijke zaken" (enz.) werd verhoogd met *f* 1013.24 en dus gebragt op *f* 1263.24, en het eindcijfer der uitgaven op *f* 13797.91½, terwijl de inkomsten zijn geraamd op *f* 12784.67½; tevens werd de Gemeenteraad aangeschreven om onverwijld immers binnen 10 dagen eene nadere voordragt te doen tot aanwijzing der middelen om het ontstane te kort te dekken.

Den 13 Maart 1882 besloot de Gemeenteraad aan deze aanschrijving niet te voldoen „aangezien de gemeente tot deze uitgave niet verpligt is en daartoe de noodige „middelen niet heeft." Hij voorzag zich evenwel daartegen niet in hooger beroep. Nu volgde een besluit van Ged. Staten van 18/20 April 1882 B. n°. 752, 3e afd., G. S. n . 46, waarbij zij hunne goedkeuring aan de begrooting der gemeente Stad aan 't Haringvliet onthielden; daarbij (na opgave van de bereids medegedeelde data) overwegende: „dat het niet mogelijk is om de niet door de wet opgelegde uitgaven in „zoodanige verhouding te verminderen, dat er evenwigt is tusschen inkomsten en „uitgaven; dat er dus op de begrooting, waarop de door de wet bevolen uitgave is „gebragt, geene voldoende inkomsten tot dekking der uitgaven zijn aangewezen; dat „de begrooting derhalve niet voor goedkeuring vatbaar is".

Het is tegen dit besluit dat de Gemeenteraad van Stad aan 't Haringvliet zich in beroep bij Z. M. heeft voorzien bij adres, dat op 11 Mei ll. aan 's Konings Kabinet is ingediend. De Raad acht zich bezwaard met het besluit waarvan geappelleerd, omdat 1o. het te kort op de begrooting alleen is veroorzaakt door het besluit van Ged. Staten van 6 Maart ll.; 2o. de gemeente geene middelen bezit om dat te kort te dekken; 3o. Ged. Staten het 1e lid van art. 212 der Gemeentewet toegepast hebbende, ook het 2e lid van dat artikel behoorden toe te passen, of, indien dit niet mogelijk is, van de toepassing van het 1e lid moesten afzien; 4o. op de begrooting voor 1882 een post à *f* 250 voor de verlangde uitgaaf is gebragt, en zoo die ongenoegzaam blijkt, door af- en overschrijving, zoo mogelijk, ware aan te vullen; 5o. door het niet goedkeuren der begrooting het beheer der gemeente in de war geraakt, en hieruit velerlei nadeel voortvloeit. De Raad verzoekt ten slotte dat, met vernietiging

van het besluit van Ged. Staten van 18/20 April ll. de begrooting worde goedgekeurd, zooals die den 21 October en 27 December 1881 door den Raad is vastgesteld. Te dezer zake gehoord, bestrijden Ged. Staten deze bezwaren. Ware het besluit van 6 Maart ll. tot toepassing van het 1e lid van art. 212 der wet niet genomen, dan ware de begrooting afgekeurd wegens het ontbreken van een voldoenden post voor de uitgaven, bedoeld bij art. 205*v* der gemeentewet. Nu is het noodig de begrooting af te keuren, omdat ze niet sluit; voor de gemeente komt het juist op hetzelfde neder. De toepassing van het 2e lid van art. 212 is geen noodzakelijk gevolg van die van het 1e lid; dit hangt daarvan af, of er uitgaven, niet bij de wet opgelegd, op de begrooting staan, door welker vermindering het evenwigt kan worden hersteld. Hierbij beroepen Ged. Staten zich op het Kon. besluit van 5 Maart 1880 n°. 6. In alle gevallen blijft de bevoegdheid bij art. 210 der wet gegeven, om de begrooting al of niet goed te keuren, onverkort. De som van *f* 250 oordeelen Ged. Staten blijkbaar onvoldoende en uit de som voor onvoorziene uitgaven f (332.99 ½) kan die niet genoeg worden aangevuld; maar zoo de gemeenteraad bezwaar had tegen het verhoogen van den post met f 1013.24, dan hadde hij in beroep kunnen komen van het besluit van 6 Maart ll. Eindelijk oordeelen Ged. Staten dat de administratieve moeijelijkheden zijn te wijten aan 's Raads onwil om zich neder te leggen bij de beslissing des Konings, vervat in het Kon. besluit van 30 Junij 1881 n°. 74. Bij het advies van Ged. Staten is eene missive van 's Konings Commissaris in Zuidholland aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gevoegd, waarin eene tegenovergestelde zienswijze wordt ontwikkeld. 's Konings Commissaris verwijst in die missive naar de argumenten door hem aangevoerd tegen de besluiten van Ged. Staten omtrent de begrootingen voor 1882 van den Bommel en Ooltgensplaat. Naar zijn oordeel is het niet sluiten der begrooting van Stad aan 't Haringvliet alleen het gevolg van de handeling van Gedep. Staten; hadden dezen, bij het toepassen van al. 1 van art. 212, al. 2 niet voorbij gezien, dan zou de begrooting zijn goedgekeurd. De Commissaris behandelt verder het gebeurde bij het sluiten van het contract van 1857 en de daaraan gegeven uitvoering. Hieromtrent deelt hij mede dat de bij dat contract verlangde commissie nooit heeft bestaan, maar dat twee burgemeesters toch als leden van die commissie mandaten hebben onderteekend; verder dat de 4 gemeenten Ooltgensplaat, den Bommel, Oude Tonge en Stad aan 't Haringvliet ieder het wegsgedeelte binnen hare grenzen gelegen goed hebben onderhouden; zoo ook tot 1880 Stad aan 't Haringvliet het quantum van 4500 M. dat ten laste van Middelharnis kwam, terwijl Middelharnis prompt het fixum van f 325 in het jaar aan den burgemeester van Stad aan 't Haringvliet betaalde, buiten de begrooting van deze gemeente om. Wegens de toenemende kosten, vereischt voor de instandhouding van den weg onder Middelharnis gelegen, heeft sedert 1880 Stad aan 't Haringvliet zich onttrokken aan het onderhoud en dientengevolge Middelharnis opgehouden de som van f 325 te betalen. Het éénige middel tot herstel van den weg, die zich in slechten toestand bevindt, ware volgens 's Konings Commissaris toepassing van art. 127 der Gemeentewet door het werk aan te besteden ten laste van de gemeente Middelharnis, die dan de kosten onder aftrek van f 325 zoude terugvorderen van de gemeente Stad aan 't Haringvliet. De begrooting voor 1882 zou inmiddels kunnen worden goedgekeurd.

Nadat de zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Binn. Zaken van 12 Junij 1882 n°. 2895 afd. B. B. bij 's Raads afdeeling was aanhangig gemaakt, is ingekomen eene memorie van den Gemeenteraad van Stad aan 't Haringvliet houdende nadere uiteenzetting der gronden van appel.

III. het beroep, ingesteld door *C. S. Berkhout, koffijhuishouder in het koffijhuis "de Prins", te Delft, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland dd.* 11 *April* 1882, *B.* n°, 1191 *bis, waarbij aan Burgemeester en Wethouders der gemeente Delft en hunne regtverkrijgenden, behoudens de regten van derden, vergunning is verleend, om de in die gemeente op het perceel, kadastraal bekend in sectie E,* n°. 1483, *aanwezige petroleum-bergplaats, over te brengen naar het perceel kadastraal bekend in sectie A* n°. 928, *onder eenige voorwaarden.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging is door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij missive van 12 Junij ll. n°. 47, Afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de behandeling aangebragt van het beroep, door C. S. Berkhout, koffijhuishouder in het koffijhuis "de Prins", wonende te Delft, ingesteld van een besluit van Ged. Staten van Zuidholland dd. 11 April 1882 B. n°. 1191 bis, waarbij aan Burg. en Weth. der gemeente Delft en hunne regtverkrijgenden, behoudens de regten van derden, vergunning verleend werd, om de in die gemeente op het perceel, kadastraal bekend in sectie E n°. 1483, aanwezige petroleum-bergplaats over te brengen naar het perceel, kadastraal bekend in sectie A n°. 928, onder voorwaarde:

1o. dat het terrein binnen het gebouw worde gedraineerd en de door draineerbuizen opgevangen petroleum worde gebragt in een gemetselden put, die telkens zooveel noodig moet worden uitgepompt;

2o. dat de vergunning vervalt, wanneer daarvan vóór 1 Mei 1883 geen gebruik is gemaakt.

De appellant, die ook reeds bij Ged. Staten bedenkingen tegen het verleenen der vergunning inbragt, voert de volgende bezwaren aan:

a. gevaar voor brand, als zullende de loods, die tot bergplaats dient, op slechts 35 Meter afstand van zijne gebouwen geplaatst worden, zoodat ingeval van brand die gebouwen groot gevaar zullen loopen en de assurantiepremie voor hem zeker zal worden verhoogd, wat een groot bezwaar oplevert, daar hij voor ongeveer f 40,000 geassureerd is; en

b. schade voor zijn bedrijf, dat hoofdzakelijk bestaat in het leveren van diners en geven van partijen, en dat aanmerkelijk zal worden benadeeld, zoo niet ten gronde gerigt, daar de bezoekers van zijn recreatietuin zullen worden afgeschrikt door den stank, die juist in den zomer het ondragelijkst is.

Appellant meent, dat aan zijne bezwaren gemakkelijk kan worden tegemoet geko-

men, indien de bergplaats wat achteruit gezet werd, waartoe het perceel de gelegenheid aanbiedt, daar het ongeveer 60 Meter breed en 200 Meter lang is.

Ged. Staten, op appellants verzoek gehoord, beweren dat het gevaar voor brand bij behoorlijk politiezigt niet te breed mag worden uitgemeten. Wel geven zij de voorkeur aan eene plaats, ver van alle woningen verwijderd, maar zij meenen dat met de door hen gestelde voorwaarde voor appellant geen gevaar voor brand wordt in het leven geroepen.

Ook het bezwaar, voor appellants bedrijf ontleend aan den stank, dien de bergplaats zal opleveren, achten zij weinig gegrond, daar de loods komt op een terrein der gemeente, belendende aan de gemeente-mestvaalt en waar dus weinig meer te bederven valt. De petroleumloods zal, huns inziens, geene bezoekers terughouden, die niet wegblijven wegens de onmiddellijke nabijheid der faecaliën.

Door Burg. en Weth. van Delft is aan deze Afdeeling een afschrift overgelegd van hun aan Ged. Staten gerigt schrijven van 8 April ll., strekkende ter wederlegging der door C. S. Berkhout ingebragte bedenkingen. Zij doen daarin opmerken, dat in de tegenwoordige bergplaats van petroleum geen hinderlijke stank is en op een 20 Meter afstand onder den wind wel reuk is waar te nemen, maar zonder hinderlijk te zijn.

Ten aanzien van het gevreesde brandgevaar zeggen Burg. en Weth.:

„Wanneer de bergplaats, zoo als het plan bestaat, aan drie zijden door een aarden „wal zal zijn ingesloten (de vierde zijde is het hooger liggende rijpad) dan is weg„vloeijing in en over het water, die werd gevreesd, onmogelijk gemaakt en, wat de „verhooging van de assurantiekosten betreft, zoo zij al geëischt werd, zal deze zeker „niet zoo hoog zijn dat daardoor een veel grooter uitgaaf voor de gemeente, uit de „plaatsing meer oostwaarts voortvloeijende, zou te wettigen zijn. Bovendien zou de „handel door zoodanige verplaatsing worden bemoeijelijkt en daardoor benadeeld.”

Door den appellant is aan deze Afdeeling een kopij ingezonden van het antwoord, door hem ontvangen van de Ned. Maatsch. van brandverzekering te Tiel dd. 23 Junij 1882 op zijne aan die Maatschappij omtrent de voorgenomen petroleumbergplaats gedane kennisgeving. Daarin schrijft de directeur van genoemde Maatschappij, dat ongetwijfeld de oprigting van een petroleumdepôt tegenover zijne woning en verdere getimmerten eene verhooging der assurantiepremie zou noodzakelijk maken, wanneer zij zich al niet genoopt mogten vinden voor de verdere assurantie wegens de gevaarlijke nabuurschap geheel te bedanken, waaromtrent zij evenwel eene beslissing van eene vooraf te houden locale opneming afhankelijk stellen.

De heer Berkhout licht het beroep toe en bestrijdt de verleende vergunning.

De heer Mr. W. van Rossum treedt als gemagtigde op van het Gemeentebestuur van Delft en bestrijdt het beroep.

De heer Schellings treedt als gemagtigde op voor zijne moeder, mede belanghebbende, is het geheel eens met den heer Berkhout en bestrijdt dus de verleende vergunning.

Deze drie heeren voeren bij herhaling het woord, terwijl zij beantwoorden de vra-

gen, die hun door de leden van den Raad, de heeren Smidt, Heemskerk en Verniers van der Loeff, achtereenvolgens worden gedaan.

IV. het beroep van *W. Besouw, te Venlo, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener varkensslagterij.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Bij adres van 24 Maart 1882, heeft Willem Besouw te Venlo aan het gemeentebestuur vergunning verzocht om, op eene plaats gelegen achter zijn huis aan de Keulsche Poort aldaar, wijk C, n°. 407, eene varkensslagterij te mogen oprigten.

De eenige bijlage van dat adres blijkt te zijn geweest eene teekening in één exemplaar, waarop het kadastrale perceel, sectie I, n°. 513, des adressants huis en plaats, benevens de aangrenzende perceelen 512 en 514, waren aangegeven.

Nadat Burg. en Weth. daarop zijn overgegaan tot het houden van het verhoor de commodo et incommodo, en daarbij drie personen, A. Receveur, Alex. Goossens en M. Rutgers, zich, op grond van den te vreezen stank, tegen het verzoek hadden verklaard, hebben Burgemeester en Wethouders bij besluit van 14 April 1882, dat bezwaar gegrond oordeelende, de verzochte vergunning geweigerd.

Tegen die beslissing, op 16 April d. a. v. afgekondigd, heeft de verzoeker zich bij adres, op 29 April ll. aan Zr. Ms. Kabinet ingekomen, in beroep voorzien.

Hij beweert daarbij, dat van de bewuste inrigting geen stank te duchten is, — en dat bovendien de plaats, die hij er voor bestemde, tusschen zijne eigene erven en eene binnenstraat gelegen is, waar slechts paardenstallen, eene zoutziederij en een stoommeelmolen staan, doch geenerlei woningen. Hij verzocht mitsdien, dat de noodige vergunning hem alsnog door Zijne Majesteit moge worden verleend.

Burgemeester en Wethouders van Venlo, ter zake gehoord, voeren uitsluitend aan, dat er te Venlo een volkomen goed ingerigt gemeente-slagthuis bestaat, en dat zij daarom vergunningen van den aard der onderwerpelijke, meenen te mogen en te moeten weigeren.

Ged. Staten van Limburg merken in hun breedvoeriger ambtsberigt van 27 Mei ll., wat dat punt betreft, op, dat de Gemeenteraad van Venlo tot nog toe geen gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid, die art. 4 n°. 2 van de wet van 20 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), hem geeft. Zij vermeenen nogthans, dat eene gunstige beschikking op het beroep niet zal kunnen volgen, niet zoozeer omdat zij den grond der

aangevallene resolutie juist en afdoende oordeelen, als wel omdat er huns oordeels in deze informaliteiten begaan zijn, die het oorspronkelijke verzoek voor behandeling onvatbaar maakten. Zij merken namelijk op, dat dat verzoek niet vergezeld was van de naauwkeurige beschrijving, noch van eene plattegrondteekening op de schaal van 1/250, bij art. 5 der wet geboden.

Zij adviseren mitsdien hiertoe, dat — met vernietiging van het besluit van Burg. en Weth. van Venlo — het oorspronkelijk verzoek verklaard zal worden onvatbaar voor beschikking.

Nadat de overweging dezer zaak, krachtens Zr. Ms. magtiging van 8 Junij ll. n°. 36, bij de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, zijn bij haar ingekomen èen brief van den verzoeker, overleggende eene verklaring van zijne twee naaste buren, de bewoners der kadastrale perceelen 512 en 514, houdende dat zij nooit last hebben gehad van de (zonder vergunning) reeds eenigen tijd in des adressants pand uitgeoefende slagterij; en daartegenover drie brieven van de bij het verhoor de commodo et incommodo reeds opgekomene belanghebbenden, tot nadere adstructie hunner bezwaren.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vier en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 19 *Julij* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 30 Junij 1882, n°. 13, houdende beschikking op het beroep van *H. Kokée te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, dd.* 3/10 *Februarij* 1882, *waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener door stoom gedreven kopergieterij achter perceel Muzenstraat n°.* 3, *kadastraal bekend sectie G n°.* 2694.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 227).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van H. Kokée te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, dd. 3/10 Februarij 1882, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener door stoom gedreven kopergieterij achter perceel Muzenstraat n°. 3, kadastraal bekend sectie G n°. 2694;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 14 Junij 1882, n°. 36;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 26 Junij 1882, no. 44, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat H. Kokée, kopergieter, bronzer en vergulder te 's Gravenhage, op 21 December 1881 aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente heeft verzocht, in het perceel Muzenstraat n°. 3 eene dergelijke zaak te mogen uitoefenen, weshalve hij vergunning verzocht tot plaatsing aldaar van eene stoommachine van 20 paardenkracht, terwijl in de bij het verzoek gevoegde beschrijving de inrigting nader volgenderwijs was omschreven: de kopersmelterij wordt geplaatst regts in het koetshuis, de smidse idem, het vuur gestookt met cokes en door stoom aangeblazen, de stoommachine, 20 paardenkracht, zal dienen tot het drijven van twee draaibanken, 1 forceerbank, 1 boormachine, 1 slijpsteen en 1 pletmachine en tot het vervaardigen van alle soorten van gasornamenten;

dat op de ingevolge art. 7 der wet belegde vergadering, tegen het toestaan der vergunning talrijke bezwaren zijn ingebragt door de directie van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, het bestuur van het Concert Diligentia en door 26 eigenaars of gebruikers van naburige perceelen, terwijl namens den Minister van Oorlog bezwaren tegen de voorgenomen oprigting werden aangevoerd uit hoofde der nabijheid van het groot Militair Hospitaal;

dat de geopperde bezwaren voornamelijk hierin bestaan:

1o. vrees voor brandgevaar, daar een stal met bergplaats van hooi onmiddellijk grenst aan het gebouw, waar de smelterij zal worden opgerigt;

2o. schade voor de gezondheid als gevolg van schadelijke uitdampingen, die bij werkplaatsen voor het bronzen, verzilveren en vergulden en bij kopergieterijen onvermijdelijk zijn;

3o. vrees voor waardevermindering van aangrenzende perceelen; en

4o. hinder van ernstigen aard door het gedruisch dat de inrigting zal veroorzaken, en door den rook en den damp, die zij in den omtrek zal verspreiden;

dat Burgemeester en Wethouders, op grond dat de ingebragte bezwaren allezins gegrond waren en dergelijke fabrieken zoo min mogelijk in een digt bebouwd gedeelte der gemeente mogen worden toegelaten, de gevraagde vergunning hebben geweigerd;

dat appellant van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen en verzoekt dat hem de noodige toestemming alsnog worde verleend;

Overwegende, dat de fabriek zal worden opgerigt op een terrein, aan drie zijden zeer nabij omsloten tusschen de huizen, gelegen aan de Muzenstraat, Zwarteweg en Nieuwe Havenstraat, in eene digt bebouwde streek der gemeente, in de nabijheid van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, aan de andere zijde der Muzenstraat gelegen, terwijl op betrekkelijk geringen afstand het Militair Hospitaal zich bevindt en de tuin van dat gesticht zich tot zeer nabij het bedoelde terrein uitstrekt;

dat die inrigting, waarin volgens nadere gedane opgaaf toestellen zullen vervaardigd worden voor gas- en waterleiding, maar waarvoor de aanvraag onbeperkt is gedaan, volgens die aanvraag in beweging zou worden gebragt door een stoomwerk-

tuig van 20 paardenkracht en in allen gevalle, behalve eene smederij en pletterij, ook eene gieterij en smelterij zal bevatten, hetzij dan op grootere of kleinere schaal, waarvan niet met genoegzame zekerheid uit eene gepraeciseerde omschrijving is gebleken, en dergelijke inrigting zoodanig geraas en rumoer zal veroorzaken, aan de uitoefening der bedoelde nijverheid noodwendig verbonden, dat daardoor zoowel aan de bestemming van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, als aan de zoowel noordelijk als oostelijk en zuidelijk aangrenzende naburen, op belangrijke wijze hinder zou worden toegebragt;

dat de rook en damp, onvermijdelijke gevolgen eener inrigting waar een stoomwerktuig in beweging wordt gebragt, waar metaal, koper en zink zal worden gesmolten en gegoten en buitendien wordt gebronsd en verguld, niet slechts de buren zullen belemmeren in het erlangen der noodige luchtverversching, maar ook eene voldoende ventilatie zullen verhinderen in de ziekevertrekken van het Militair Hospitaal, terwijl voor herstellende lijders dientengevolge het verblijf in den tuin voor het doel, waartoe zij daar moeten vertoeven, in groote mate kan worden belemmerd, daargelaten den invloed, die daardoor zou worden geoefend op het regenwater, van het gebouw van het Hospitaal verzameld wordende en onontbeerlijk voor eene ziekeninrigting, waar het getal lijders somtijds een driehonderdtal bedraagt;

dat de gevreesde hinder door een en ander moet geacht worden in dezen van ernstigen aard te zijn en het daardoor niet noodig is verder in een onderzoek te treden van de overige bezwaren, die ten aanzien van de gevraagde vergunning worden geopperd, daar het niet gebleken is, dat aan bedoelden ernstigen hinder door het stellen van voorwaarden kan worden tegemoet gekomen, zoodat uit dien hoofde alleen reeds op de door appellant gedane aanvraag, gelijk zij werd gedaan, teregt afwijzend is beschikt;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage, het door appellant daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 30 Junij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

2°. van 7 Julij 1882, n°. 4, houdende beschikking op het beroep van *den raad der gemeente Hennaarderadeel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, van 2 Maart* 1882 n°. 55, 3e *afd. S., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 251).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Hennaarderadeel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 2 Maart 1882, n°. 55, 3e afd. S., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Cubaard;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Junij 1882 n°. 45;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Julij 1882, n°. 2573, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat, toen met 1 Januarij 1882 het hoofd der openbare lagere school te Cubaard, gemeente Hennaarderadeel, naar elders vertrokken en alvorens een nieuwe onderwijzer benoemd was, verschillende ingezetenen van Cubaard zich wendden tot den gemeenteraad, met verzoek de openbare school te Cubaard op te heffen;

dat de gemeenteraad, aan dat verlangen gevolg gevende, op 21 Januarij ll. besloot genoemde school met 1 Maart 1882 op te heffen;

dat Gedeputeerde Staten echter aan dat besluit bij hunne resolutie van 2 Maart ll. hunne goedkeuring hebben onthouden en de gemeenteraad tegen deze beslissing bij adres dd. 18 Maart ll. Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat uit de over en weder gevoerde beweringen blijkt, dat de school te Cubaard voor 1872 door een 80tal kinderen werd bezocht;

dat na de oprigting eener bijzondere school in dit dorp in genoemd jaar dit getal afnam, zoodat aanvankelijk niet meer dan 20 kinderen de lessen op de openbare school volgden;

dat, sedert dit getal echter weder vermeerderde niettegenstaande het vertrek uit de gemeente van drie huisgezinnen, waarvan 12 kinderen de openbare school bezochten, zoodat in den laatsten tijd de school gemiddeld een 30tal bezoekers telde, welk cijfer ook in het 4e kwartaal van 1881 nog op die school aanwezig werd bevonden;

dat na 1 Januarij 1882, toen de onderwijzer Mulder vertrok, slechts zeer ongeregeld en niet meer dan 2 uren daags onderrigt werd gegeven door een onderwijzer van de openbare school te Woms, zijnde het gemeentebestuur niet geslaagd in zijne pogingen om de school tijdelijk te doen waarnemen;

dat ten gevolge van dien gebrekkigen toestand sedert den aanvang dezes jaars slechts een 11tal kinderen het onderwijs aan de openbare school volgt;

dat de gemeenteraad in deze omstandigheid grond meende te vinden om, in weerwil

van ook bij hem ingekomen adressen, die tegen het voornemen tot opheffing der school zich verzetten, toch tot die opheffing over te gaan, aanvoerende dat het gering aantal kinderen en de korte afstand tusschen Cubaard en Woms, eene afzonderlijke school in eerstgenoemd dorp onnoodig maakt;

Overwegende, dat blijkens verschillende adressen door menigvuldige inwoners van Cubaard, ook door hen die niet direct belanghebbenden zijn, groote prijs wordt gesteld op het behoud der openbare school aldaar;

dat die school, sinds tal van jaren bestaande, vroeger een aanzienlijk getal leerlingen bezat en ook na de oprigting eener bijzondere school daar ter plaatse in de laatste jaren gemiddeld door een dertigtal werd bezocht;

dat opheffing van zoodanige school slechts door zeer buitengewone omstandigheden zou worden gewettigd, die zich hier niet voordoen;

dat in het algemeen reeds, naar de bedoeling des wetgevers, er niet aan kan gedacht worden om eene streek, waar steeds eene openbare school bestond en waar, gelijk te Cubaard, 74 kinderen zijn van 5—12 jaar, geheel van openbaar onderwijs verstoken te laten;

dat in de gevolgen van den met 1 Januarij ll. ingetreden geheel abnormalen toestand van het onderwijs aan de openbare school te Cubaard, geen grond kan gelegen zijn om ook voor normale omstandigheden die school onnoodig te verklaren;

dat het minder schoolbezoek sedert den aanvang van dit jaar blijkbaar een gevolg is van de hoogst gebrekkige wijze, waarop in eenig onderwijs aldaar tijdelijk wordt voorzien, en in elk geval op 21 Januarij moeijelijk kan worden gewezen op eene ondervinding die eerst sedert 1 Januarij kon zijn opgedaan;

dat wel een aantal ouders hebben verklaard hunne kinderen, die sedert 1 Januarij de bijzondere school bezoeken, niet meer naar de openbare school te zullen terug zenden, maar ook wel van eene verklaring in tegenovergestelden zin is gebleken, en in elk geval zoodanige te kennengeving op zich zelf geen voldoenden grond oplevert om aan te nemen, dat eene tot dusver goed bezochte school, wanneer aldaar het onderwijs weder behoorlijk en geregeld zal worden gegeven, niet haar vroeger aantal leerlingen op nieuw tot zich zal trekken;

dat ook de bewering van den Gemeenteraad, als zoude de korte afstand tusschen Cubaard en Woms eene afzonderlijke school te Cubaard onnoodig maken, niet kan worden aangenomen;

dat die afstand wel is waar slechts een half uur bedraagt, wanneer van het voetpad tusschen beide plaatsen wordt gebruik gemaakt, maar dat voetpad, waarin verscheidene vonders liggen en waarop zich verscheidene dammen met omtreden bevinden, voor kinderen van jeugdigen leeftijd gevaarlijk en daarenboven gedurende een groot deel van het jaar ten eenenmale onbruikbaar is;

dat derhalve gewoonlijk van den gewonen weg moet worden gebruik gemaakt om van uit Cubaard, Woms te bereiken, een weg dien jeugdige kinderen niet in één uur kunnen afleggen;

dat derhalve door Gedeputeerde Staten teregt aan het besluit van den gemeenteraad tot opheffing der school te Cubaard, goedkeuring is onthouden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 2 Maart ll. nº. 55, het daartegen door den gemeenteraad van Hennaarderadeel ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 7 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 7 Julij 1882, nº. 8, houdende beschikking op het beroep door *W. P. Maris HPzn., stemgeregtigd ingeland van het waterschap "de Oude Appelaar," gemeente Fijnaart, ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van* 23 *Februarij* 1882 *G.* nº. 153, 1e *afd. A, betreffende de verkiezing van eenen gezworene van dat waterschap.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 248.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep door W. P. Maris HPzn., stemgeregtigd ingeland van het waterschap "de Oude Appelaar", gemeente Fijnaart, ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 23 Februarij 1882, G. nº. 153, 1e afd. A, betreffende de verkiezing van eenen gezworene van dat waterschap;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Junij 1882, nº. 40;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 1 Julij 1882, nº. 6, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat, nadat bij Ons besluit van 17 November 1881 nº. 23 eene nieuwe verkiezing bevolen was voor eenen gezworene in het bestuur van het Waterschap "de Oude Appelaar", daartoe in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden van dat waterschap op 3 Januarij 1882 is overgegaan;

dat bij eerste stemming geene volstrekte meerderheid verkregen zijnde, tot eene

tweede vrije stemming is overgegaan, waarbij van de 72 uitgebragte stemmen, 38 zich vereenigden op C. Jacobs en 34 op W. P. Maris HPzn.;

dat eerstgenoemde alstoen is verkozen verklaard;

dat daarop bij adressen van 3 en 7 Januarij W. P. Maris HPzn., wegens onregelmatigheden, bij de stemming voorgevallen, voorziening heeft gevraagd bij Gedeputeerde Staten, daarbij aanvoerende:

1o. dat W. A. Laurense is opgetreden als gemagtigde van Mr. J. D. W. Pape, van G. J. Vermeulen en van P. S. Maris en derhalve heeft gestemd krachtens drie volmagten, in strijd met art. 6 van het Reglement, bepalende, dat op denzelfden persoon niet meer dan twee volmagten mogen worden verstrekt;

2o. dat de volmagt voor den op de stemlijst voorkomenden Mr. J. D. W. Pape was verstrekt door de niet op de stemlijst voorkomende vrouwe C. M. D. Cau, douairière Mr. J. D. W. Pape;

dat Gedeputeerde Staten, op grond dat W. A. Laurense slechts gestemd had krachtens twee volmagten (als ééne van vrouwe C. M. D. Cau, douairiére Mr. J. D. W. Pape, Mr. C. W. J. J. Pape, Mr. C. P. D. Pape en mejufvrouw C. M. D. Pape, handelende als erfgenamen van wijlen hunnen echtgenoot en vader Mr. J. D. W. Pape, en ééne van P. S. Maris, zoo voor zich zelven als voor zijne vrouw, de eenige dochter en erfgename van wijlen G. J. Vermeulen), aan adressant te kennen gaven, dat er geene termen bestaan om de gedane verkiezing te vernietigen;

dat appellant, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, aanvoert: dat slechts tot de stemming kunnen worden toegelaten zij, die op de lijst van stemgeregtigde ingelanden voorkomen, of hunne gemagtigden; dat op die lijst wel voorkomt Mr. J. D. W. Pape, maar niet zijne weduwe en hare kinderen, die ingeval zij zijne regtverkrijgenden mogten zijn, overeenkomstig art. 34 van het reglement hadden kunnen vorderen als stemgeregtigden op de lijst te worden gebragt, maar — dit niet gedaan hebbende — geen regt hadden om zelven mede te stemmen en alzoo evenmin bevoegd waren door het afgeven eener volmagt stemregt te doen uitoefenen;

dat eveneens op de stemlijst voorkomt G. J. Vermeulen en derhalve om gelijke reden de volmagt, door P. S. Maris afgegeven, voor zijne vrouw als eenige erfgename van wijlen G. J. Vermeulen, onvoldoende was; dat door het toelaten van Laurense als gemagtigde voor personen, niet bevoegd aan de stemming deel te nemen, en in allen gevalle ook optredende krachtens drie volmagten, bij de stemming eene onregelmatigheid is begaan, die op den uitslag invloed heeft kunnen hebben;

Overwegende, dat op de lijst van stemgeregtigde ingelanden, vastgesteld den 7n Januarij 1881 en die dus bij de verkiezing van 3 Januarij 1882, ingevolge art. 29 van het Provinciaal Reglement op de Waterschappen in Noordbrabant, van kracht was, voorkomt Mr. J. D. W. Pape als bevoegd tot het uitbrengen van 4 stemmen en G. J. Vermeulen als bevoegd tot het uitbrengen van 2 stemmen;

dat de volmagten, waarop W. A. Laurense aan de stemming deelnam, waren afgegeven voor eerstgenoemde door de weduwe Pape c. s. en voor laatstgenoemde door P. S. Maris, dus door personen, niet voorkomende op de laatstelijk vastgestelde lijst van stemgeregtigde ingelanden;

dat volgens art. 35 van het Reglement de lijst van stemgeregtigden voortdurend

van kracht blijft, behoudens de wijzigingen, die daarin bij de jaarlijksche herziening of volgens artt. 31, 33 en 34 gebragt worden, en alzoo die lijst op 3 Januarij ll. stipt had moeten zijn gevolgd en niet, in plaats van daarop voorkomende overleden personen, anderen, die zich daartoe aanmelden, tot de stemming kunnen worden toegelaten, zoolang zij niet als regtverkrijgenden op hunne vordering, krachtens art. 34 van het Reglement, op de lijst zijn gebragt;

dat derhalve voor de stemgeregtigde ingelanden Mr. J. D. W. Pape en G. J. Vermeulen, als zoodanig op de lijst voorkomende, geene stemmen konden worden uitgebragt door eenen lasthebber krachtens eene volmagt, door anderen verstrekt, en mitsdien W. A. Laurense niet als gemagtigde van genoemde stemgeregtigden had kunnen zijn toegelaten en derhalve de 6 stemmen door Laurense ten onregte voor hen zijn uitgebragt;

dat het onbevoegdelijk uitbrengen van die 6 stemmen invloed heeft kunnen hebben op den uitslag der verkiezing en deze alzoo niet als geldig kan worden erkend;

Gezien het Provinciaal Reglement op de waterschappen in Noordbrabant, vastgesteld door de Staten den 9 November 1861 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 4 Januarij 1862, n°. 101 (Provinciaal blad 1862 n°. 1);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der bestreden resolutie van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij de verkiezing van C. Jacobs als gezworene werd gehandhaafd, te verklaren, dat die verkiezing geen wettig gevolg kan hebben, en te bevelen, dat alsnog eene nieuwe verkiezing voor eenen gezworene in het bestuur van het Waterschap „de Oude Appelaar” zal plaats hebben.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Wildungen, den 7 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G.-J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde is:

II. het geschil over *de woonplaats van den armen krankzinnige J. H. A. Eekhof.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Johannes Hendrikus Ambrosius Eekhof, op 8 Maart 1868 geboren uit Maria

Johanna van Weijnen, huisvrouw van Adam Lambertus Eekhof, is krachtens magtiging van den voorzitter der arrondissements-regtbank te 's Hertogenbosch van 8 October 1872, den 16 October d. a. v. ter verpleging opgenomen in de geneeskundige inrigting voor krankzinnigen "Coudewater" te Rosmalen, en zulks bij het onvermogen der ouders, voor rekening der gemeente Tilburg, waar de vader destijds zijne woonplaats had.

Kort daarop, in de maand November, is de vader verhuisd naar Groote Lindt, waar hij als wisselwachter aan het spoorwegstationsgebouw geplaatst werd.

Blijkens een in afschrift bij de stukken aanwezigen brief, heeft daarop het gemeentebestuur van Tilburg, onder opmerking "dat het eene hardheid voor die gemeente "ware, het kind voor hare rekening te blijven verplegen", aan den directeur van het gesticht de vraag gedaan "of het kind door of van wege het bestuur kon worden "afgehaald," zullende het, indien zoo, aan zijn ouders worden teruggebragt.

Het antwoord luidde, dat daartegen "geene zwarigheden gemaakt werden."

Dientengevolge is het kind, zooals de officier van justitie bij de arrondissements-regtbank te 's Hertogenbosch in zijn brief van 12 September 1881 aan den burgemeester van Zwijndrecht schrijft, "op 29 December 1872 in niet herstelden toestand op verzoek "van het "Gemeentebestuur" (van Tilburg) als zijnde niet gevaarlijk voor de openbare "orde, ontslagen"; en is het daarop dien eigen dag, zooals uit de verdere stukken blijkt, op last van dat gemeentebestuur door den Tilburgschen agent van politie, A. de Bree, overgebragt naar, en in ontvangst genomen door de ouders, die, als gezegd, destijds te Groote Lindt waren gevestigd.

In zijn onder dagteekening van 27 Maart 1882, op zijn ambtseed, ter zake afgegevene verklaring, getuigt die agent, dat hij door de ouders welwillend is ontvangen en dat zij verheugd waren het kind weder t'huis te hebben.

Spoedig daarna echter, zoo verklaart de toenmalige burgemeester van Groote Lindt J. van 't Hoff, deed de vader aanzoek om het kind weer opgenomen te krijgen in een gesticht, en toen aan die aanzoeken geen gevolg werd gegeven, wendde hij zich in Julij 1873 tot den officier van justitie te Dordrecht, op wiens aanschrijving het bestuur van Groote Lindt toegaf, met dit gevolg, dat, nadat dr. Delhez te Dordrecht in dato 10 Julij 1873 een certificaat had afgegeven, houdende, "dat Johannes H. A. "Eekhof, oud vijf jaren, krankzinnig was, en dat het raadzaam was hem in een krank- "zinnigengesticht te doen opnemen" op magtiging van den voorzitter der arrondissements-regtbank te Dordrecht, de opneming in het gesticht aldaar, den 12 Julij 1873 plaats greep, voorloopig voor rekening van Groote Lindt.

B. en W. dier gemeente wendden zich toen echter in dd. 18 Julij (1873) tot Ged. Staten van Zuidholland. Zij zetten aan dezen de feiten uiteen, en lieten verder volgen, dat "doordien de terugbezorging" van het kind naar zijne ouders, op 29 Dec. 1872, "noch op verzoek of last dier ouders, ja zelfs buiten hunne voorkennis geschied was, "en de patient niet ontslagen was tengevolge van herstel, naar hunne meening, dat "ontslag wederregtelijk was geschied en de verpleging van den lijder in het gesticht "te Rosmalen voor rekening van Tilburg had moeten zijn bestendigd". Zij riepen alzoo "de beslissing" van den Commissaris des Konings in en verzochten, dat Tilburg als onderstands-domicilie zou worden aangewezen.

In hunne memorie nu, hangende het onderwerpelijke geschil, aan den Raad van State ingezonden, verklaren B. en W. van Zwijndrecht (waarmede Groote Lindt inmiddels bij de wet van 28 Junij 1881 *Stbl.* n°. 106, is vereenigd), dat destijds, in Julij 1873 op dien brief o. a. is geantwoord „dat de patient als minderjarige de „woonplaats zijner ouders volgde, en dat de kosten zijner verpleging in het gesticht „te Dordrecht, dienvolgens voor rekening van Groote Lindt kwamen."

Het Gemeentebestuur van Groote Lindt heeft in dat schrijven berust, en heeft tot heden in de betaling der kosten mitsdien voorzien.

De vereeniging echter der beide gemeenten Zwijndrecht en Groote Lindt, bij de boven herinnerde wet, heeft er aanleiding toe gegeven, dat het nieuwe bestuur deze zaak ter hand heeft genomen, met dit gevolg, dat thans krachtens art. 70 der Armenwet, bij adres dd. 11 Maart ll. ten deze Zr. Ms. beslissing is ingeroepen.

Zwijndrecht beweert, dat hetgeen in December 1872 gebeurd is, onwettig gebeurd is; — dat het betalingsobligo van Tilburg, zooals dat eenmaal was gevestigd, daardoor niet is te niet gegaan; en dat dus Tilburg alsnog behoort te worden aangewezen, als verpligt om te voorzien in de kosten der verpleging te Dordrecht.

Het bestuur van Tilburg komt bij herhaalde missives, zoo aan het bestuur van Zwijndrecht, als aan Ged. Staten van Noordbrabant gerigt, daartegen op. Het stelt en verzekert, dat de vader bij zijn aanstaand vertrek uit Tilburg zich bereid had verklaard om het zoontje terug te nemen, wanneer hij voor goed in zijne nieuwe woonplaats zou gezeten zijn; en het dringt er verder op aan, dat de opneming te Dordt plaats heeft gehad, geruimen tijd na het ontslag uit Coudewater, welk ontslag, ingevolge art. 26 der wet van 29 Mei 1841 (*Stbl.* n°. 20), niet had kunnen plaats hebben, zoo er gevaar had bestaan voor de openbare orde of vrees voor ongelukken; en het wijst er ten slotte op, dat het certificaat van Dr. Delhez alleen spreekt van het „raadzame" eener opneming ten jare 1873, te dien effecte, dat de daarop gevolgde opneming, hoe wenschelijk welligt ook, niet was onvermijdelijk noodzakelijk, en dat de kosten daarvan in geen geval voor rekening eener andere gemeente kunnen gebragt worden.

Ged. Staten van Noordbrabant verklaren in hun ambtsberigt van 13 April ll. dat, aangezien het kind in 1873, ruim een half jaar bij zijne toen te Groote Lindt gevestigde ouders, verbleven is, vóór het te Dordrecht opgenomen werd, de kosten niet anders dan ten laste van Groote Lindt, d. i. dan nu de gemeente Zwijndrecht, kunnen komen.

Ged. Staten van Zuidholland, mede ter zake gehoord, vereenigen zich bij hunne missive van 6/10 Junij ll. geheel met die zienswijze.

Nadat de overweging van dit geschil, krachtens Zr. Ms. magtiging van 4 Mei ll. n°. 71, bij den Raad van State aanhangig gemaakt was, is nog eene memorie ingekomen van het Bestuur van Zwijndrecht, waarbij de dierzijds gevoerde sustenuen, nader worden aangedrongen.

Door den burgemeester van Zwijndrecht, den heer P. J. A. DE BRUINE, wordt, als belanghebbende in dit geschil, het woord gevoerd. Hij ontwikkelt onderscheidene gronden die z. i. tot bevestiging van het door Zwijndrecht aangevoerde sustenu

moeten leiden en gelooft dat de gemeente Tilburg alsnog zal behooren te worden aangewezen als onderhoudspligtige van den armen krankzinnige Eekhof.

De heer DE BRUINE beantwoordt voorts de vragen hem gedaan door de Staatsraden VERNIERS VAN DER LOEFF en HEEMSKERK.

III. het beroep van *P. Boltjes te Grouw, gemeente Idaarderadeel, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Friesland, waarbij zijn zoon Sieberen tot de dienst bij de militie is aangewezen.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Ingevolge Zr. Ms. magtiging werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur (missive van 22 Junij ll. n°. 896, afdeeling Militie en Schutterijen), ter behandeling aangebragt het door P. Boltjes, notaris te Grouw, gemeente Idaarderadeel, ingesteld beroep van de uitspraak van Ged. Staten van Friesland van 11 Mei 1882 n°. 24, waarbij, met vernietiging der betrekkelijke uitspraak van den Militieraad, zijn zoon Sieberen Boltjes tot de dienst bij de nationale militie werd aangewezen.

De loteling Sieberen Boltjes heeft slechts één broeder, zijnde een halfbroeder, in leven, genaamd Tjomme Ynte Kingma Boltjes, die in 1861 een dienstpligtig nommer trok, maar wegens broederdienst werd vrijgesteld, op grond dat een nog oudere broeder, Syberen Pieters Boltjes, in 1856 overleden, in 1853 een dienstpligtig nommer hebbende getrokken, een plaatsvervanger stelde, die na vijfjarige dienst op 15 Mei 1858 was gepasporteerd.

De Militieraad stelde op grond van deze door een plaatsvervanger volbragte dienst voor een overleden broeder, ook den loteling Sieberen Boltjes vrij. Die uitspraak werd op het daarvan bij Gedep. Staten ingesteld beroep, door dit Collegie vernietigd. Gedep. Staten namen bij hunne uitspraak aan, dat volgens overgelegde bewijsstukken uit appellants eerste huwelijk nog één zoon was geboren, genaamd Menso Pieters Boltjes, op 19 Mei 1839, die op 20 Februarij 1863 overleed, na in 1858 eveneens van de militie te zijn vrijgesteld, als behoorende tot een gezin van drie broeders, van welke de oudste had gediend. Gedeputeerde Staten overwogen dienaangaande:

dat de wet bij het berekenen van het getal broeders of halve broeders, waaruit het gezin bestaat, in den regel het oog heeft op den staat van het gezin, op het tijdstip, waarop de militieraad beslist, en derhalve enkel op de op dat tijdstip in leven zijnde broeders;

dat op dien regel uitdrukkelijk slechts ééne uitzondering in de wet wordt toegelaten, met name in art. 50 sub 4o., waarbij is bepaald, dat de dienst van een overleden broeder kan strekken tot vrijstelling wegens broederdienst, indien dat overlijden heeft plaats gehad gedurende den diensttijd;

dat, al leidt men ook met de bestaande jurisprudentie, uit de bewoordingen van art. 48 der wet af, dat de dienst van een ouderen broeder vrijstelling kan geven aan een jongeren, ook al is hij, die gediend heeft, buiten den diensttijd overleden, zoo kan die dienst toch niet meer als reden van vrijstelling gelden, indien zij reeds al de gevolgen, die de wet daaraan verbindt, heeft gehad;

dat toch bij eene andere toepassing het beginsel dat de helft der broeders of halve broeders moet dienen, zoude worden geschonden, want dat de wet wel de voor de lotelingen gunstige bepaling bevat dat van een oneven getal broeders slechts de kleinere helft behoeft te dienen, maar nergens toelaat verder te gaan en de dienst door een van vier broeders volbragt, te doen gelden als reden van vrijstelling voor de drie overigen;

dat, nu *in casu* de tweede en derde zonen zijn vrijgesteld, op grond van den door den oudsten bij plaatsvervanging volbragten dienst en die dienst dus in den ruimsten zin de gevolgen heeft gehad, die de wet daaraan verbindt;

dat, daargelaten de omstandigheid dat de tegenwoordige loteling is geboren nadat de oudste zoon uit het eerste huwelijk reeds was overleden en dus nimmer met dezen tot hetzelfde gezin heeft behoord, de dienst van dien vooroverleden halven broeder, als hebbende reeds al de gevolgen gehad, die daaruit konden voortspruiten, voor hem geen grond meer kan opleveren tot vrijstelling wegens broederdienst;

dat derhalve de loteling Sieberen behoort tot een gezin van twee halve broeders, van welke de oudste niet heeft gediend en hij dus dienstpligtig is.

Tegen de opvatting van Gedep. Staten wordt door appellant aangevoerd, dat zijn overleden, niet gediend hebbende zoon Menso ten onregte in aanmerking genomen wordt, omdat de wet bij de berekening van het aantal broeders tot toepassing van art. 49, geacht wordt in den regel het oog te hebben op den staat waarin het gezin zich bevindt, wanneer de vrijstelling bij den militieraad wordt aangevraagd, en dus op het getal der op dat tijdstip in leven zijnde broeders. Werd het stelsel van Ged. Staten toegepast, dan zou — aldus meent appellant — zelfs indien zijn zoon Sieberen nu nog alleen overig was, deze geen regt op vrijstelling hebben wegens éénige wettige zoon. Volgens appellant bestond het gezin, waartoe zijn zoon Sieberen behoort, op het oogenblik der aangevraagde vrijstelling, uit 2 in leven zijnde broeders, terwijl een derde overleden is, die zijn vijfjarige militiedienst door plaatsvervanging heeft doen volbrengen, zoodat, ook ingevolge de beslissing, gegeven bij Koninklijk besluit van 15 Augustus 1877 (*Stbl.* n⁰. 167), zijn zoon Sieberen regt heeft op vrijstelling.

De Commissaris des Konings in Friesland, die op het appellatoir adres is gehoord, geeft in zijn ambtsberigt te kennen, dat het hier eene vraag betreft, waaromtrent nog geene vaste jurisprudentie bestaat, zoo als blijken zou uit de Koninklijke besluiten van 21 Julij 1875 n⁰. 9 en 19 Junij 1876 n°. 5, die in overeenstemming zijn met de leer van Gedeputeerde Staten, terwijl daarmede in strijd zijn de Koninklijke besluiten van 9 Julij 1876 n°. 30 en 15 Augustus 1877 n°. 15, (*Stbl.* n⁰. 167). De Commissaris des Konings ver-

eenigt zich met de uitspraak van Gedeputeerde Staten. Het verdient z. i. opmerking, dat in casu de jongste zoon eerst is geboren, nadat de oudste was overleden, zoodat appellants gezin nimmer uit meer dan 3, gelijktijdig in leven zijnde zonen heeft bestaan, ofschoon het geheele getal dat daartoe heeft behoord, vier bedraagt. De leer, volgens welke overleden broeders, die wegens broederdienst werden vrijgesteld, geheel buiten beschouwing blijven, geeft, naar het gevoelen van den Commissaris des Konings aanleiding tot eene onbillijke toepassing van het bij art. 49 voor vrijstelling wegens broederdienst gesteld hoofdbeginsel en zou ten gevolge hebben, dat bij overlijden van meerdere wegens broederdienst vrijgestelden in één gezin, aan de dienst van één broeder veel verder reikende gevolgen zouden worden toegekend, dan de wetgever blijkbaar heeft gewild.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vijf en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 2 *Augustus* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. De VOORZITTER deelt mede, dat ingekomen is:

Koninklijk besluit van 18 Julij 1882 (*Staatsblad* n⁰. 113), *waarbij, met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, magtiging wordt verleend tot aanwijzing eener bijdrage van f* 5 *voor de expeditie naar de Noordpool op den post van onvoorziene uitgaven der begrooting van de gemeente Oldebroek voor* 1882, *overeenkomstig het besluit van den Raad dier gemeente van* 23 *Februarij* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 254).

De *Staatscourant* van 29 Julij 1882, n°. 177, behelst het volgende rapport:

No. 3126.

—

Binnenlandsch Bestuur.

—

Onvoorziene uitgaven begrooting Oldebroek.

—

Aan den Koning.

's Gravenhage, 11 Julij 1882.

Op 23 Februarij 1882 besloot de gemeenteraad van Oldebroek uit den post voor onvoorziene uitgaven van de gemeentebegrooting eene bijdrage van vijf gulden te

verleenen ten behoeve der aanstaande Nederlandsche Noordpool-expeditie. Gedeputeerde Staten van Gelderland weigerden daartoe magtiging te verleenen, omdat die uitgaaf niet geacht kan worden de belangen der gemeente Oldebroek te betreffen. De Raad komt daarvan in hooger beroep bij Uwe Majesteit. De Raad wijst op het feit, dat bij de Staatsbegrooting van dit jaar voor de Noordpool-expeditie *f* 30,000 is toegestaan in de onderstelling, dat door vrijwillige bijdragen eene gelijke som zou worden bijeengebragt. Daartoe heeft de Gemeenteraad willen medewerken. Daarenboven meent hij, dat de gemeenten, ook blijkens de praktijk, bevoegd zijn uitgaven te doen, al strekken deze niet regtstreeks tot bevordering van het gemeentebelang.

Krachtens Uwer Majesteits magtiging is dit geschil aanhangig gemaakt bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur. De Afdeeling zegt in haar advies van 21 Junij jl., n°. 46, het volgende:

„Hadden Gedeputeerde Staten van Gelderland onder die omstandigheden, ook met het oog op hetgeen in grootere gemeenten, met slechtere financiën, in zoo velerlei gevallen en onder allerlei vormen, ongestoord pleegt om te gaan, — hier pro re nata, met eenig oordeel des onderscheids gelieven te handelen, — er had hun, naar de meening der Afdeeling, geen grief van kunnen gemaakt worden.

„Nu zij intusschen gemeend hebben van deze onbeduidende zaak eene quaestie van beginsel te moeten maken, blijft er voor den Raad van State niets anders over dan Uwer Majesteit hierbij eerbiediglijk een ontwerp-besluit voor te dragen, waarbij op de daarbij aangegeven motieven het appellerend bestuur in het ongelijk wordt gesteld.

Dit ontwerp-besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Oldebroek van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 14 Maart 1882, n°. 109, houdende weigering van magtiging om uit den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor 1882 te voldoen eene bijdrage voor de expeditie naar de Noordpool;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Junij 1882 n°. 46;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van

Overwegende, dat de Raad der gemeente Oldebroek, dd. 23 Februarij 1882, besloten heeft uit den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor 1882 te voldoen als bijdrage voor de expeditie naar de Noordpool de som van *f* 5;

dat Gedeputeerde Staten van Gelderland bij resolutie van 14 Maart 1882, n° 109, hunne magtiging aan dat Raadsbesluit hebben onthouden op grond dat die uitgave niet geacht kan worden de belangen der gemeente Oldebroek te betreffen;

en dat de gemeenteraad van Oldebroek tegen die beschikking bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende dat, hoeveel gewigt ook te hechten zij aan de onderneming, waarvan in deze de rede is, nogtans de belangen der gemeente Oldebroek als zoodanig bij de

wetenschappelijke onderzoekingen die de onderneming beoogt, niet geacht kunnen worden derwijze te zijn betrokken, als noodig is om daartoe, met welke goede bedoelingen en in hoe bescheiden mate dan ook, gelden te mogen aanwenden, die voor zuiver gemeentelijke belangen in de openbare kas zijn bijeengebragt;

dat Gedeputeerde Staten van Gelderland derhalve niet ten onregte gemeend hebben, dat er regtens termen waren om de gevraagde magtiging niet te verleenen;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, het daartegen door den Raad der gemeente Oldebroek ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

, den

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Met dit advies kan ik mij niet vereenigen.

De wet verbiedt aan de gemeenten niet uitgaven te doen, welke haar niet door de wetten zijn opgelegd en niet tot de huishouding der gemeente betrekking hebben. Art. 205 der Gemeentewet is niet limitatief. En hetgeen de wet niet verbiedt, schijnt ook tegenover ligchamen, die eene zoo groote zelfstandigheid bezitten als de gemeenten, door het administratief gezag, althans in beginsel, niet verboden te moeten worden. Desniettemin is het collegie van Gedeputeerde Staten, en in hooger beroep Uwe Majesteit, zonder twijfel bevoegd om in bepaalde gevallen aan zoodanige uitgaven de vereischte magtiging of goedkeuring te weigeren. Maar dit behoort dan te geschieden pro re nata, op gronden aan den aard der uitgave of het financieel belang der gemeente ontleend. De Afdeeling voor de geschillen van bestuur schijnt deze zienswijze, blijkens haar advies, te deelen, voor zoover zij tot leiddraad strekt voor de beslissingen van Gedeputeerde Staten.

Ik zie echter niet waarom in hooger beroep bij Uwe Majesteit een ander beginsel zou moeten gelden, en waarom ook daarin niet zoude zijn te letten op de bijzondere omstandigheden van elk geval dat zich voordoet. Van dit standpunt beschouwd, kan tegen de uitgave die de gemeente Oldebroek wenscht te doen inderdaad geen bezwaar bestaan. Die uitgave betreft eene zaak van algemeen wetenschappelijk belang; de financiën der gemeente zijn in goeden toestand en het bedrag der uitgave is uiterst gering.

Ik geef Uwe Majesteit derhalve eerbiedig in overweging, de magtiging tot het doen dier uitgave door bekrachtiging van nevensgaand ontwerp-besluit te verleenen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

(*Staatsblad* nº. 113.) BESLUIT van den 18den Julij 1882, waarbij, met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van *Gelderland*, magtiging wordt verleend tot aanwijzing eener bijdrage van *f* 5 voor de expeditie naar de Noordpool op den post van onvoorziene uitgaven der begrooting van de gemeente *Oldebroek* voor 1882, overeenkomstig het besluit van den Raad dier gemeente van 23 Februarij 1882.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Oldebroek, van een besluit van Gedepnteerde Staten van Gelderland van 14 Maart 1882, nº. 109, houdende weigering van magtiging om uit den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor 1882 te voldoen eene bijdrage voor de expeditie naar de Noordpool;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Junij 1882, nº. 46;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 Julij 1882 nº. 3126, Afd. B. B.;

Overwegende, dat de Raad der gemeente Oldebroek dd. 23 Februarij 1882 besloten heeft, uit den post voor onvoorziene uitgaven der begrooting voor 1882 te voldoen als bijdrage voor de expeditie naar de Noordpool de som van *f* 5;

dat Gedeputeerde Staten van Gelderland, bij resolutie van 14 Maart 1882, nº. 109, hunne magtiging aan dat raadsbesluit hebben onthouden, op grond dat die uitgave niet geacht kan worden de belangen der gemeente Oldebroek te betreffen;

en dat de gemeenteraad van Oldebroek tegen die beschikking bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat het brengen van bedoelde uitgave ten laste der gemeente niet strijdt met de wet;

dat zij strekt ter bevordering van een algemeen wetenschappelijk belang;

dat de financieele toestand der gemeente geen termen oplevert om het doen dier uitgave te beletten;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* nº. 85);

Gelet op art. 40 der wet van 21 December 1861 (*Stbl.* nº. 129);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, magtiging te verleenen tot aanwijzing eener bijdrage van f 5 voor de expeditie naar de Noordpool op den post van onvoorziene uitgaven der begrooting van de gemeente Oldebroek voor 1882, overeenkomstig het besluit van den Raad dier gemeente van 23 Februarij 1882.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en, tegelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister,

in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Salzburg, den 18 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Uitgegeven den *negen en twintigsten* Julij 1882.
De Minister van Justitie,
A. E. J. MODDERMAN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den dijkstoel van den polder Oosterwolde van een gemeenschappelijk besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Overijssel, houdende goedkeuring van de begrooting van het bestuur der Dronther-bedijking over* 1881/82.

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

De toestand van de bedijking langs Dronthen heeft reeds in 1880 aanleiding gegeven tot de behandeling van twee geschillen in de openbare vergadering dezer Afdeeling. Ter herinnering vermeld ik alleen het volgende: Gedep. Staten van Gelderland en van Overijssel hebben bij gemeenschappelijk besluit van 4/16 October 1877, krachtens art. 7 en volg. der wet van 12 Julij 1855 (*Stbl.* n⁰. 102), de gecommitteerden, uitmakende het bestuur der bedijking langs Dronthen, aangeschreven om de noodige werken uit te voeren, ten einde de bedijking langs Dronthen tot een voldoend waterkeerend vermogen worde gebragt tegen den hoogsten waterstand in zee, die heeft plaats gehad den 31 Januarij 1877, en zij ten minste dezelfde afmetingen verkrijge als voorgeschreven bij art. 6*a* van het reglement.

Het dijksbestuur is van dit besluit niet in beroep noch in verzet gekomen. Dat gemeenschappelijk besluit is derhalve eene gewijsde zaak geworden. Maar het dijksbestuur heeft daaraan nog geene uitvoering gegeven, uit hoofde het van oordeel was, dat het, met het oog op de groote kosten van eene herstelling in den vroegeren toestand, wenschelijk zou zijn slechts eene lage bedijking van 3 Meter of eene overlaatskade van 2.50 M. te maken.

Ged. Staten van Overijssel waren tot dat gevoelen gaan overhellen, maar hunne ambtgenooten van Gelderland volhardden bij hunne vroegere overtuiging. Vandaar verschil omtrent de goedkeuring van de begrootingen voor 1879/80 en 1880/81 door het dijksbestuur ingediend, waarop voor de kosten der herstelling van de bedijking geene gelden waren uitgetrokken. Ged. Staten van Overijssel hadden die begrootingen goedgekeurd, maar Ged. Staten van Gelderland daaraan hunne goedkeuring onthouden. Die geschillen zijn beslist bij Zr. Ms. besluiten van 3 Jan. 1881 n⁰. 7 en 8.

Bij het eerste besluit werd de begrooting voor 1879/80 door Z. M. goedgekeurd, omdat het dienstjaar waarvoor zij was opgemaakt, reeds was verstreken, en het dus

doelloos zou zijn op die begrooting alsnog een post uit te trekken voor een werk waarvan zelfs het opmaken van een bestek niet meer in den loop of ten laste van het dienstjaar kon plaats hebben.

Bij het tweede besluit werd door Z. M. beslist dat het dijksbestuur verpligt was over te gaan tot uitvoering van het herstel der bedijking zoo als dat bij het gemeenschappelijk besluit van de beide Colleges van Ged. Staten 4/16 October 1877 was bevolen, en dat daarvoor de noodige kosten op de begrooting behoorden te worden gebragt.

Aan de begrooting voor 1880/81, waarop die kosten niet in uitgaaf waren gebragt, werd daarom goedkeuring onthouden.

Het nu aanhangig gemaakte beroep betreft de begrooting door het dijksbestuur opgemaakt voor het dienstjaar loopende van 1 Julij 1881 tot 30 Junij 1882. Op die begrooting is een post voor het herstel der bedijking in uitgaaf gebragt ten bedrage van *f* 20,000, blijkens de toelichting bestemd voor het maken van een plan met begrooting van kosten en voor een begin van uitvoering van dit plan.

Aan die begrooting hebben beide Colleges van Ged. Staten hunne goedkeuring gehecht. Bij de mededeeling van hun besluit tot goedkeuring schreven Ged. Staten van Gelderland aan hunne ambtgenooten van Overijssel, dat zij zich met hunne goedkeuring konden vereenigen omdat het dienstjaar reeds 30 Junij eindigde, het opmaken, onderzoeken en goedkeuren van het plan, waarnaar de Drontherdijk zal moeten hersteld worden, noodwendig nog al tijd zal vorderen, en zij gaarne wilden medewerken om naar aanleiding van dat plan het dijksbestuur in de gelegenheid te stellen om de ter uitvoering geraamde kosten op de begrooting voor 1882/83, die vóór 1 Mei 1882 moest worden opgemaakt, in uitgaaf te brengen. Zij verzochten daarbij hunne ambtgenooten aan het dijksbestuur bij de toezending der goedgekeurde begrooting te willen mededeelen, dat alléén het vertrouwen, dat aan hunne verwachting bij de begrooting voor 1882/83 zou worden voldaan, het motief was, waarom zij aan die voor 1881/82 hunne goedkeuring hadden gehecht.

Van hun besluit tot goedkeuring en van den inhoud van hun schrijven aan hunne ambtgenooten van Overijssel gaven Ged. Staten van Gelderland kennis aan den Dijkstoel van den polder Oosterwolde, die bij hen een bezwaarschrift tegen die begrooting had ingediend.

Genoemde Dijkstoel is daarop, naar aanleiding van art. 27 van het reglement op het beheer der bedijking langs Dronthen, bij Z. M. in beroep gekomen. Hij rekent de som van *f* 20,000, tot herstel der bedijking op de begrooting uitgetrokken, zoo gering dat niet aan te nemen is, dat zij op de begrooting is gebragt met het doel om in ernst aan de bepaling van het reglement betrekkelijk de bedijking te voldoen, maar veeleer om slechts te gemoet te komen aan het bezwaar van Ged. Staten van Gelderland tegen het uittrekken van dien post voor memorie.

Op het adres van den Dijkstoel zijn de beide colleges van Ged. Staten gehoord. Die van Gelderland schrijven in hun ambtsberigt, dat de vrees van den Dijkstoel overdreven is; dat hij toch had moeten inzien, dat het plan, waarnaar de Drontherdijk zal moeten worden hersteld, aan hunne goedkeuring is onderworpen en dat op de begrooting voor 1882/83 na het hem bekende verzet van hun collegie tegen vroegere

begrootingen geene goedkeuring is te verwachten, indien daarop geen genoegzame gelden voor de volledige herstelling van den Dronthèrdijk mogten voorkomen.

Ged. Staten van Overijssel schrijven, dat de uitgetrokken som van *f* 20,000 zeker groot genoeg is om te doen blijken van het ernstig voornemen om maatregelen te nemen tot herstel der bedijking en dat, al hadden de beide colleges van Ged. Staten die som onvoldoende geacht, het toch geen doel zou getroffen hebben op dien grond de goedkeuring aan de begrooting te onthouden, aangezien op het tijdstip, waarop de gewijzigde begrooting hun werd aangeboden, reeds het grootste gedeelte van het dienstjaar was verstreken.

Door den gemagtigde van den appellant zijn aan den Raad van State ingezonden het bovenvermelde reglement met de wijziging van 1878, de besluiten van den appellerenden Dijkstoel om bij Ged. Staten in verzet en om bij den Koning in beroep te komen, de begrooting voor 1881/82, zooals die oorspronkelijk was vastgesteld, maar niet is goedgekeurd; de begrooting voor 1882/83, zooals die oorspronkelijk is vastgesteld, maar niet is goedgekeurd; de gewijzigde begrooting voor 1882/83, waaromtrent de beslissing van Ged. Staten nog niet bekend is; het bovenvermeld besluit van October 1877, met eene verklaring, dat daartegen noch beroep ingesteld, noch verzet gedaan is, een voorstel van gecommitteerden tot het beheer der bedijking tot wijziging van art. 6 van het reglement en een uittreksel uit de notulen van de Prov. Staten van Gelderland van 5 Julij 1882 betrekkelijk dit voorstel, en het besluit door die Staten genomen om ter zake daarvan eenvoudig over te gaan tot de orde van den dag.

Naar aanleiding van die stukken zij hier nog vermeld, dat gecommitteerden oorspronkelijk op de begrooting voor 1882/83 voor onderhoud en herstel der bedijking slechts *f* 5000 hadden uitgetrokken, op grond van hun besluit om wijziging van art. 6 van het reglement te vragen, en dat toen die begrooting door Ged. Staten was afgekeurd, zij op de gewijzigde begrooting hebben uitgetrokken voor herstel der bedijking *f* 20,000, in de toelichting verklarende dat die post bestemd was voor het maken van een plan met begrooting van kosten en een begin van uitvoering van het plan, om dien post zoo noodig te verhoogen bij suppletoire begrooting.

De heer Mr. H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt treedt als gemagtigde voor den Dijkstoel op en licht het beroep toe.

Verschillende leden van de Afdeeling rigten eenige vragen tot den gemagtigde, die door hem worden beantwoord

III. het beroep van *hoofdingelanden van het waterschap: "de hulpgaten in de landen van Heusden en Altena", van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant betreffende de begrooting van dat waterschap voor* 1881.

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging van Z. M. heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 27 Junij 1882 n°. 15, afd. Waterstaat A, bij den

Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep van hoofdingelanden van het waterschap der hulpgaten in de landen van Heusden en Altena, van een besluit van Ged. Staten van Noordbrabant van 28 April 1882 G. n°. 181.

De werkkring van dit waterschap bestaat, volgens art. 1 van het door Z. M. bij besluit van 15 Aug. 1871 n°. 16 goedgekeurde reglement, in het ontlasten der landen van Heusden en Altena enz. van het overstroomingswater, ingeval van doorbraak, bij hoog water der Maas- en Merwedijken. Tot de taak van het bestuur behoort daarom volgens art. 3, het vervaardigen van hulpgaten in de dijksomringing, in de binnendijken en kaden benevens in de kaden buitendijks binnen zijn gebied, het uitvoeren van zoodanige werken en opruimingen, welke voor de doelmatige en spoedige afvoering van het overstroomingswater gevorderd worden; het uitvoeren van alle werken voor de eventueele digting der hulpgaten vereischt, en het nemen van alle maatregelen en voorzieningen, die noodig zijn om het bovengenoemde in stand te houden en voortdurend aan het doel te doen beantwoorden.

Overeenkomstig art. 4 is door Hoofdingelanden vastgesteld en door Ged. Staten van Noordbrabant bij besluit van 12 Maart 1874 goedgekeurd eene verordening, waarbij geregeld zijn het getal, de plaats, de omvang, de diepte, de afpaling, de constructie en de verdediging der hulpgaten.

Ten gevolge van de in den winter van 1880/81 plaats gehad hebbende overstrooming zijn de hulpgaten onder n°. 1 en 8 toen geopend geweest.

Bij die opening is bevonden, dat de dijk, gelegen door het hulpgat n°. 1, bestond uit zware klei. Daardoor is veel tijd noodig geweest om het hulpgat te openen en heeft dat hulpgat niet die gunstige werking gehad, welke het bij eene spoedige opening had kunnen hebben. Om deze reden is, toen het gat weder gedigt zou worden, besloten den kleigrond geheel te ontgraven en het hulpgat te digten door een dijk van zand met eene bekleeding van klei.

Bij de werking van het hulpgat n°. 8 is bevonden, dat het geen vermogen genoeg had, om het water af te voeren, waarom besloten is het van 50 M., zooals de lengte bij de verordening van 1874 was bepaald, te verruimen tot op eene lengte van 100 M.

Toen nu in Mei 1881 de begrooting voor dat jaar door Hoofdingelanden werd vastgesteld, zijn daarbij de kosten van de beide genoemde veranderingen, even als van alle andere werken, gebragt ten laste van al de waterschappen in art. 17 van het reglement genoemd.

Tegen deze handelwijze zijn bij Ged. Staten bezwaren ingediend:

1o. door de waterschappen van Drunen en Nieuwkuik en Onsenoord, op grond van de bepaling van art. 17 voornoemd, waarbij zij zijn vrijgesteld van de kosten van eerste daarstelling of het in orde brengen der hulpgaten. De kosten van het maken van een zanddijk in plaats van den kleidijk in hulpgat n°. 1 en van de verlenging van het hulpgat n°. 8 van 50 tot 100 M., moeten volgens hen als kosten van eerste daarstelling worden beschouwd en kunnen daarom niet ten hunnen laste worden gebragt. Hoofdingelanden daarentegen meenen, dat toen eenmaal de hulpgaten, voorgeschreven bij bovenvermelde verordening, waren daargesteld, hetgeen binnen vijf

jaren was geschied, daarmede de eerste daarstelling was afgeloopen, zoodat latere werken niet als werken van eerste daarstelling kunnen aangemerkt worden.

2o. door de waterschappen 't Nieuwland van Altena en den Zuidhollandschen polder onder Dussen, op grond dat zij volgens al. 3 van genoemd art. 17 alleen behoeven bij te dragen in de kosten van opening en digting der hulpgaten, aangelegd in de buiten- en binnendijken van hun gebied. Hoofdingelanden beweerden daarentegen dat genoemde alinea die waterschappen wel belast met de kosten van het onderhoud dier hulpgaten en bij overstrooming met die van de ontgraving en wederdigting dier gaten, maar hen volstrekt niet vrijstelt van de kosten van onderhoud, van opening en van digting der andere hulpgaten, welke vrijstelling, indien zij bedoeld ware, zeker uitdrukkelijk in het artikel zou zijn vermeld.

De Ingenieur van den waterstaat, bij afwezigheid van den Hoofdingenieur, op de ingediende bezwaarschriften berigtende, deelt als zijn gevoelen mede dat, waar zelfs na verloop van den termijn van vijf jaar de genoemde verordening gewijzigd kan worden, bv. om de lengte van eenig hulpgat te veranderen, of wel zoodanige meerdere voorzieningen te nemen als bij ondervinding blijken kan noodig te zijn, ook de werken, die ingevolge deze gewijzigde verordening worden gemaakt, tot werken van eersten aanleg behooren gerekend te worden. Het al of niet tijdig vaststellen van de wijziging der verordening kan volgens hem het karakter van nieuwe werken niet ontnemen aan die werken, die, met afwijking van de bepalingen der bestaande verordening, voor het eerst worden aangelegd. Zoo is ook de opvatting van werken van eersten aanleg bij de Staatsspoorwegen. Uitbreiding van bestaande of het maken van nieuwe werken worden met betrekking tot die wegen onder de werken van eerste daarstelling gerangschikt.

Wat het bezwaar van 't Nieuwland van Altena en den Zuid-Hollandschen polder onder Dussen betreft, erkent de Ingenieur dat de redactie van art. 17 onduidelijk is. Naar zijn inzien echter zou de gansche 3e alinea doelloos zijn, als de beide genoemde waterschappen even als de overige polders en gemeenten hectare'sgewijze moesten bijdragen in de kosten van ontgraving en wederdigting van alle hulpgaten. Daarenboven betoogt hij uit de geschiedenis van het tot stand komen van het reglement, dat alleen bedoeld is die beide waterschappen te belasten met kosten betrekkelijk de hulpgaten in hunne buiten- en binnendijken.

De pogingen door Ged. Staten aangewend om Hoofdingelanden te bewegen om door het opmaken van eene nieuwe begrooting aan de vermelde bezwaren te gemoet te komen, zijn vruchteloos gebleven. In hunne vergadering van 23 November 1881 stemden van de 34 hoofdingelanden slechts vijf voor eene wijziging van de begrooting in den zin van de door het Nieuwland van Altena en den Zuidhollandschen polder onder Dussen geopperde bezwaren. Ten aanzien van de vraag of de eerste daarstelling of het in orde brengen der hulpgaten vóór de opening der hulpgaten in den winter van 1880/81 was afgeloopen, staakten de stemmen en werd alzoo door de stem des voorzitters beslist, dat die vraag bevestigend moest worden beantwoord.

Ged. Staten hebben daarop op nieuw het gevoelen van den Hoofdingenieur gevraagd. Deze verklaarde dat ook naar zijne meening, even als naar het oordeel van den Ingenieur, de bezwaren inderdaad gegrond waren. De door Hoofdingelanden gemaakte

opmerking, dat art. 17 van het reglement niet de waterschappen van Drunen en van Nieuwkuik en Onsenoord, maar de gemeenten van die namen vrijstelt van de kosten van eerste daarstelling, erkent hij als juist, maar hij ziet daarin eene eenvoudige vergissing, terwijl inderdaad de waterschappen bedoeld zijn. Het zou eene ongerijmdheid zijn, bij al. 2 de gemeenten vrij te stellen van omslagen, waarin volgens al. 1 niet zij, maar de waterschappen zouden kunnen worden aangeslagen.

Gedeputeerde Staten hebben daarop bij hun aangevallen besluit, krachtens art. 68 van het genoemde reglement, het ontstane geschil in dezen zin beslist, dat zij verklaarden dat in de bedoelde begrooting de gereclameerd hebbende waterschappen ten onregte betrokken zijn in den omslag tot dekking der bovenbedoelde kosten. Ten aanzien van het hulpgat n°. 1 is daarbij overwogen, dat het reeds vroeger aangelegd, doch later weder gedigt was en dat alzoo niet zonder grond kon worden beweerd dat de thans uitgevoerde werken kunnen geacht worden te behooren tot die van den eersten aanleg.

Krachtens art. 69 al. 3 van het reglement zijn Hoofdingelanden bij Z. M. in beroep gekomen, verzoekende dat Z. M. het besluit van Ged. Staten van Noordbrabant moge vernietigen. In hun adres worden echter geene nieuwe gronden ter verdediging hunner zienswijze bijgebragt.

Drie der Hoofdingelanden hebben aan den Raad van State nog een schrijven gerigt, waarbij zij nader verzekeren dat door het reglement bedoeld is, dat de reclamerende waterschappen, na afloop der eerste daarstelling, in het vervolg in alle kosten gelijkelijk zouden dragen.

De heeren Hooft, Bol en verschillende andere belanghebbenden voeren het woord, lichten het beroep toe of bestrijden het.

Onderscheidene vragen, door den Staatsraad de Vries gedaan, worden door de belanghebbenden beantwoord.

IV. het beroep van *Mevrouw de weduwe Cremers geboren Cremers, te Groningen, van eene beschikking van den Burgemeester dier gemeente, waarbij afwijzend is beschikt op haar verzoek tot het doen overbrengen van twee lijken van de algemeene naar de R. K. begraafplaats.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Mevrouw de weduwe Mr. J. J. Cremers geboren Cremers, te Groningen, heeft, ingevolge art. 12 der wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65) aan den burgemeester van Groningen vergunning verzocht om de lijken van haren zoon Franciscus Josephus Gosewinus Cremers, overleden op 11 April 1855, en van haren voornoemden echtgenoot, te dezen jare overleden, en beide begraven in een haar toebehoorend graf op de algemeene zuider-begraafplaats te Groningen, te mogen doen opgraven en vervoeren naar de begraafplaats der Roomsch Katholieke gemeente aldaar, om ze daar in haren grafkelder te doen bijzetten.

De adressante heeft bij haar request overgelegd twee verklaringen, de eene dd. 6 April ll., van den medic. dr. Verschuur te Groningen, de andere dd. 8 April ll. van den med. dr. Tellegen aldaar, inhoudende, dat, met het oog op de oorzaak van het overlijden, geenerlei bezwaar van besmetting uit de voorgenomene opgraving en overbrenging te duchten is.

Bij beschikking van 20 April ll. no. 1 heeft echter de burgemeester het gedane verzoek afgewezen. Daarbij werd overwogen, eenerzijds dat het gevaar voor den openbaren gezondheidstoestand niet wordt weggenomen door het geattesteerde feit, dat geen der beide overledenen aan de gevolgen eener besmettelijke ziekte zou zijn gestorven en anderzijds dat het geven van het in casu zonder bijzondere redenen gevraagde verlof een antecedent zou daarstellen, dat schadelijk zou kunnen worden voor de openbare orde.

Bij adres van 18 Mei ll. heeft de requestrante tegen die beschikking Zr. Ms. voorziening ingeroepen. Zij verklaart daarbij, dat het motief tot haar verzoek gelegen is in haren wensch om het stoffelijk omhulsel van haren echtgenoot en van haren zoon te doen bijzetten op de plaats, door het kerkgenootschap, waartoe èn die afgestorvenen behoorden èn zij, requestrante, behoort, daartoe bestemd en gewijd, opdat ook zij, requestrante, daar later nevens hen moge rusten.

Zij vermeent, dat die wensch eerbiediging mag vorderen, tenzij redenen van algemeen belang zich daartegen verzetten, hoedanige echter, naar haar oordeel, ten eenenmale ontbreken. De beteekenis der overgelegde medische attesten nader aandringende, maakt de requestrante er verder opmerkzaam op, dat de begraafplaats, waar de opgraving, en die waar de nieuwe ter aarde bestelling zou geschieden, in elkaars onmiddellijke nabijheid gelegen zijn; en zij vermeent daaruit het gevolg te mogen trekken, dat inwilliging van haar verzoek inderdaad tot bedreiging der openbare orde kwalijk aanleiding zou kunnen geven.

Ged. Staten van Groningen, ter zake gehoord, vereenigen zich in hunnen brief van 10 Junij ll. n°. 106, 1e afd., volkomen met die zienswijze, even als de Geneeskundige Inspecteur voor Friesland en Groningen in zijn ambtsberigt van 7 Junij bevorens.

Nadat de overweging dezer zaak krachtens Zr. Ms. magtiging van 29 Junij ll. n°. 29 bij den Raad van State was aanhangig gemaakt, is bij zijne afdeeling voor de geschillen van bestuur alleen nog ingekomen het berigt van den burgemeester van Groningen, dat zijnerzijds geene nadere schrifturen zouden worden ingezonden.

De heer Mr. B. Cohen, advocaat te Groningen, verschijnt als gemagtigde van mevrouw de weduwe Cremers, licht het beroep toe en beroept zich op verschillende Koninklijke besluiten, voorkomende in de Verz. v. d. R. v. State, waarbij in soortgelijke gevallen toestemming tot overbrenging van lijken is verleend.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zes en Twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 9 *Augustus* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1^{0}. van 21 Julij 1882 n°. 11, houdende beschikking op het adres van *Mr. D. Dumbar, grondeigenaar in de gemeente Olst, gerigt tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, dd.* 14 *April* 1882, 3e *afd.*, n°. 304/1156.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 281).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het adres van Mr. D. Dumbar, grondeigenaar in de gemeente Olst, gerigt tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel dd. 14 April 1882, 3e afd., n°. 304/1156;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 5 Julij 1882 n°. 52;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 14 Julij 1882, n⁰. 4, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat een door den Gemeenteraad van Olst op 14 Januarij 1882 vastgestelde suppletoire ligger der waterleidingen in die gemeente door Gedeputeerde Staten, nadat zij de in hooger beroep bij hun Collegie tegen dien ligger ingebragte bezwaren ongegrond hadden verklaard, bij hunne resolutie van 14 April 1882, 3e afd., n⁰. 304/1156, krachtens het in Overijssel vigerende Provinciale Reglement op de waterleidingen is goedgekeurd;

en dat de appellant op de gronden en motieven, in zijn bovenvermeld adres uiteen gezet, van Ons de vernietiging van die resolutie heeft verzocht;

Overwegende, dat het Provinciaal Reglement op de waterleidingen in Overijssel van de beslissingen en beschikkingen, door Gedeputeerde Staten krachtens dat Reglement genomen, geen beroep op Ons toelaat en dat evenmin aan eenigerlei andere wettelijke bepaling het regt tot dusdanig beroep kan worden ontleend;

Gezien het Reglement op de waterleidingen in Overijssel, vastgesteld bij besluiten der Staten van 8 November 1858, n⁰. 3, 8 Julij 1861, n⁰. 22 en 23, 10 November 1862, n°. 4 en 6 November 1874, n⁰. 3, goedgekeurd bij Onze besluiten van 22 November 1858 n⁰. 100, 14 Augustus 1861, n°. 35, 19 December 1862, n°. 92 en 2 Januarij 1875 n⁰. 3;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Salzburg, den 21 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2o. van 25 Julij 1882, n°. 14, houdende beschikking op het beroep van *A. Ambrosius Wzn. c. s., te Heerewaarden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van* 21 *Maart* 1882 n⁰. 76, *waarbij aan B. Kranen, onderwijzer in die gemeente, vergunning is verleend om te bekleeden de bediening van voorzanger en voorlezer bij de Hervormde gemeente aldaar.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 282).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van A. Ambrosius Wzn. c. s. te Heerewaarden, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 21 Maart 1882 no. 76, waarbij aan B. Kranen, onderwijzer in die gemeente, vergunning is verleend om te bekleeden de bediening van voorzanger en voorlezer der Hervormde gemeente aldaar;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 5 Julij 1882, no. 54;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 17 Julij 1882 no. 2774, Afd. Onderwijs;

Overwegende, dat sedert 1873 de bediening van koster en voorzanger bij de Hervormde gemeente te Heerewaarden was opgedragen aan den hoofdonderwijzer, die sedert 1880 het voorzangerschap liet waarnemen door den onderwijzer aan zijne school B. Kranen;

dat, toen de hoofdonderwijzer voor genoemde bedieningen bedankte, het kosterschap daarvan werd afgescheiden en de Kerkeraad der Hervormde gemeente op 27 Januarij ll. den onderwijzer Kranen tot voorlezer en voorzanger benoemde;

dat deze zich alstoen wendde tot Gedeputeerde Staten met verzoek om vrijstelling van het verbod, bedoeld bij art. 36 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* no. 127);

dat Gedeputeerde Staten, na den districtsschoolopziener te hebben gehoord, die gunstig op het verzoek adviseerde, bij resolutie van 21 Maart 1882 aan B. Kranen, onderwijzer aan de openbare lagere school te Heerewaarden, vergunning verleenden om gelijktijdig met genoemde betrekking te mogen waarnemen de bediening van voorzanger en voorlezer bij de Nederduitsch Hervormde gemeente aldaar, zoolang daardoor geene storing in den geregelden gang van het onderwijs zal worden te weeg gebragt;

dat adressanten, waaronder ouders van schoolgaande kinderen, tegen deze beslissing Onze voorziening hebben ingeroepen, bewerende dat daardoor de belangen van het onderwijs zullen benadeeld worden, daar de inzegening van huwelijken, waarbij de tegenwoordigheid van voorzanger en voorlezer gevorderd wordt, plaats heeft op uren voor schoolonderwijs bestemd, en er in de wintermaanden avondgodsdienstoefeningen worden gehouden op werkdagen en wel op tijden, dat herhalingsonderwijs zal worden gegeven, voor welk onderwijs toch, tot dusverre slechts Maandags, Dingsdags, Donderdags en Vrijdags verstrekt, voortaan ook des Woensdags de gelegenheid zal worden opengesteld;

Overwegende, dat, blijkens overgelegde verklaring van den Kerkeraad, gedurende de laatste 9 jaren (1873—1881) slechts 8 kerkelijke huwelijksinzegeningen plaats vonden, namelijk in 1875 twee en in 1873, 1874, 1876, 1877, 1878 en 1880 telken jare ééne, terwijl in 1879 en 1881 geen enkel paar kerkelijk is gehuwd;

dat onder deze omstandigheden geen vrees behoeft te bestaan, dat het bijwonen dezer plegtigheid door den onderwijzer schade aan het onderwijs zal berokkenen;

dat de onderwijzer Kranen ook zijne taak bij het herhalingsonderwijs — zelfs

indien dit wordt uitgebreid tot Woensdagsavonds, gelijk zeer onlangs tegen de meening van den districtsschoolopziener is voorgenomen, — naar behooren zal kunnen waarnemen, zonder dat de gelijktijdige bekleeding van meergenoemde bedieningen daarin stoornis zal aanbrengen, daar de Kerkeraad verklaard heeft, dat Kranen nimmer geroepen zal worden tot vervulling van kerkelijke ambtspligten, wanneer hij moet werkzaam zijn in de school;

dat ook naar het oordeel van den districtsschoolopziener, evenals van den arrondissementsschoolopziener, geen vrees is te duchten, dat de gelijktijdige waarneming door den onderwijzer Kranen der bediening van voorzanger en voorlezer bij de Hervormde gemeente, eenige schade voor het onderwijs zal doen ontstaan;

dat dan ook de waarneming dier bedieningen door het tegenwoordig hoofd der school van 1873—1882 zonder dat daartegen ooit bedenkingen werden vernomen ten overvloede het bewijs levert, dat die waarneming in de gemeente Heerewaarden kan plaats hebben zonder het onderwijs te benadeelen;

dat derhalve teregt door Gedeputeerde Staten de gevraagde vergunning is verleend;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Salzburg, den 25 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

30. van 25 Julij 1882, n°. 15, houdende beschikking op het beroep van *Huibert Ton, te Gorinchem, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 9 *Mei* 1882, n°. 67, *waarbij zijne aanwijzing tot de dienst bij de militie is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 293.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Huibert Ton, te Gorinchem, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 9 Mei 1882 no. 67, waarbij zijne aanwijzing tot de dienst bij de militie is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 12 Julij 1882, n°. 56;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Julij 1882, n°. 971, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat adressant is de jongste uit een gezin van twee broeders, van welke de oudste, in 1857 geboren, in 1877 een niet dienstptigtig nummer heeft getrokken, vervolgens in 1879 als plaatsvervanger in dienst is getreden bij het regiment grenadiers en jagers en den 9 Maart 1880 met eene vrijwillige verbindtenis is overgegaan bij het regiment rijdende artillerie;

dat adressant, die aanspraak meende te hebben op vrijstelling uithoofde van broederdienst, door den militieraad voor de dienst is aangewezen en die uitspraak in beroep door Gedeputeerde Staten is gehandhaafd;

dat adressant tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen, aanvoerende dat, daar zijn broeder thans als vrijwilliger dient, hem adressant krachtens art. 50^1 der militiewet vrijstelling verzekerd is;

Overwegende, dat de dienst van adressants broeder volgens art. 51*b* der militiewet niet in aanmerking kan komen voor het vestigen van een regt op vrijstelling, omdat die broeder in dienst is getreden als plaatsvervanger, en de omstandigheid van diens later overgaan tot het staande leger niet wegneemt, dat hij, zoo lang zijn diensttijd als plaatsvervanger, dat is, ter vervanging van een ander, die daardoor van eigen dienst wordt ontslagen, niet is verstreken, aldaar als zoodanig blijft dienen;

dat derhalve de aanwijzing tot de dienst van Huibert Ton teregt heeft plaats gehad;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der bestreden uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, het daartegen door adressant ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Salzburg, den 25 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

4°. van 27 Julij 1882, n°. 57, houdende beslissing van het *geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige Johannes van de Winkel.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 292).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige Johannes van de Winkel;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 12 Julij 1882 n°. 55;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 Julij 1882, n°. 3402, afd. B. B.;

Overwegende, dat Johannes van de Winkel, geboren 2 Maart 1836, die in vroegere jaren met zijne huisvrouw te Dordrecht woonde, voor omstreeks 11 à 12 jaren met haar naar Rotterdam is vertrokken, doch na enkele maanden de echtelijke woning heeft verlaten zonder daarin terug te keeren, waarna zijne vrouw bij hare moeder te Dordrecht is gaan inwonen;

dat hij sedert een zwervend leven heeft geleid, zich nu hier dan daar ophoudende, waar eenig werk voor hem te verrigten viel;

dat hij volgens eigen opgaaf, na zijn herstel verstrekt, aldus korteren of langeren tijd verbleef in den Haag (Scheveningen), te Rotterdam en Amsterdam, hoewel in de bevolkingsregisters dier gemeenten daaromtrent niets voorkomt en van een verblijf te Rotterdam alleen blijkt door mededeelingen van personen, bij wie hij werkzaam was, mededeelingen, die echter niet later reiken dan tot 1877;

dat niet is kunnen opgespoord worden, waar hij sedert verbleef totdat hij op 5 Julij 1881 werk bekwam aan de loodwitfabriek te Schoonhoven;

dat hij aldaar slechts eenige weken is werkzaam gebleven en wel tot 23 September daaraanvolgende, toen hij ongesteld werd;

dat die ongesteldheid, steeds toenemende, op 11 November zijne opneming in het krankzinnigengesticht te Dordrecht noodig maakte;

dat hij aldaar is verbleven tot 18 Februarij 1882, toen hij als hersteld daaruit is ontslagen;

dat thans, daar geene der genoemde gemeenten zich verpligt rekent de verplegingskosten te betalen, moet worden uitgemaakt, waar van de Winkel woonplaats had, toen regterlijke magtiging verleend werd tot zijne opneming;

Overwegende dienaangaande, dat zijne woonplaats te Rotterdam heeft opgehouden, toen hij de echtelijke woning verliet en een zwervend leven aanving;

dat hij sedert geene nieuwe woonplaats vestigde, daar, voor zoover gebleken is, zijn achtereenvolgend verblijf in ééne zelfde gemeente kortstondig, althans steeds van tijdelijken aard was en uit niets blijkt, dat hij ooit het voornemen heeft gehad zich ergens te vestigen, ook niet te Schoonhoven, waar hij laatstelijk, vóór dat

zijne opneming in een gesticht noodig werd geacht, eenige weken verbleef;

dat hij aldaar niet in het bevolkingsregister werd ingeschreven, maar er werkte in een loodwitfabriek, waarin gewoonlijk wegens den aard van het werk een afwisselend personeel is, en hij daar dus vermoedelijk ook slechts tijdelijk verbleef zoolang hij geen ander werk had;

dat hij, inmiddels krankzinnig geworden, naar Dordrecht moest worden overgebragt, maar na zijn ontslag ook niet naar Schoonhoven is teruggekeerd;

dat uit hoofde van voormelde omstandigheden, in onderling verband beschouwd, zijn vertoeven te Schoonhoven slechts als eene voortzetting van zijn zwervend leven kan beschouwd en hij niet geacht kan worden in eenige gemeente woonplaats gehad te hebben, toen zijne opneming in een krankzinnigengesticht noodig werd;

Gezien de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100), zoo als zij is gewijzigd bij de wet van 1 Junij 1870 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de kosten der overbrenging naar en verpleging in het geneeskundig gesticht voor krankzinnigen te Dordrecht, van Johannes van de Winkel, die aldaar van 11 November 1881 tot 18 Februarij 1882 is opgenomen geweest, zullen worden gekweten uit 's Rijks kas, uit de fondsen voor dergelijke uitgaven bestemd.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Salzburg, den 27 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. J. Vegelin van Claerbergen.

5°. van 31 Julij 1882, n°. 8, houdende beschikking op het beroep van *Ds. C. Snel, te Ermelo, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Gelderland, van* 26 *April* 1882, n°. 36, *waarbij, met vernietiging der uitspraak van den militieraad, zijn zoon Jan Jacob tot de dienst bij de militie is aangewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 266).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van Ds. C. Snel te Ermelo, van eene uitspraak van

Gedeputeerde Staten van Gelderland van 26 April 1882, n°. 36, waarbij, met vernietiging der uitspraak van den Militieraad, zijn zoon Jan Jacob tot de dienst bij de militie is aangewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 28 Junij 1882 n°. 47;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 Julij 1882 n°. 997, Afd. Militie en Schutterij;

Overwegende, dat Jan Jacob Snel, loteling voor de ligting van dit jaar uit de gemeente Ermelo, door den Militieraad van de dienst is vrijgesteld op grond van art. 47*b* der Militiewet, zijnde hij als student in de geneeskunde aan de Universiteit te Utrecht toegelaten tot de verbindtenis, bedoeld bij art. 1 van het Reglement, vastgesteld bij Ons besluit van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187);

dat nadat de militie-commissaris tegen deze uitspraak bezwaren had ingebragt bij Gedeputeerde Staten, dezen, met vernietiging van genoemde uitspraak, J. J. Snel voor de dienst aanwezen, op grond dat de bedoelde verbindtenis geene vrijstelling van militiedienst met zich brengt;

dat appellant van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat art. 47 der Militiewet onder ten zesde bepaalt, dat vrijstelling van dienst wordt verleend aan den loteling, die van Rijkswege of in eene van 's Rijks inrigtingen voor de militaire geneeskundige dienst wordt opgeleid;

dat de opleiding voor militair geneeskundige bij de landmagt, die vroeger in den regel plaats had aan de militaire geneeskundige school, nader is geregeld bij de wet van 2 Augustus 1880 (*Stbl.* n°. 145), waarbij is bepaald, dat studenten in de geneeskunde aan de Universiteiten kunnen worden toegelaten tot de verbindtenis om, na het verkrijgen van den titel van arts, eene benoeming tot officier van gezondheid der 2e klasse bij het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt aan te nemen, en dat zij, welke die verbindtenis hebben aangegaan, van Rijkswege eene tegemoetkoming of premie of wel beide zullen genieten, een en ander volgens regelen, bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur vast te stellen;

dat bij het Reglement, die regelen bevattende, vastgesteld bij Ons besluit van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187), de noodige bepalingen zijn gemaakt omtrent het bedrag van de Rijks toelagen en de wijze, waarop ze in verband met de vorderingen der betrokken personen worden verstrekt, alsmede omtrent het toezigt, hetwelk over die personen en hunne opleiding van Rijkswege wordt uitgeoefend;

dat alzoo zij, welke de verbindtenis, bedoeld in artt. 18 en 19 der voornoemde wet, hebben aangegaan, van Rijkswege voor de militaire geneeskundige dienst worden opgeleid en mitsdien vallen in art. 47, 6° der Militiewet;

dat blijkens de overgelegde stukken de loteling Jan Jacob Snel op het in art. 54 der Militiewet bedoelde tijdstip de verbindtenis, als hiervoren bedoeld, had aangegaan en in het genot was der tegemoetkoming van Rijkswege, vastgesteld bij Ons besluit van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187), in totaal eene som van *ƒ* 5000 bedragende;

dat derhalve Jan Jacob Snel, student in de geneeskunde aan de Rijks Universiteit te Utrecht, regt op vrijstelling heeft van de dienst bij de nationale militie;

Gezien de wetten van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72) en van 2 Augustus

1880 (*Stbl.* n°. 145) en Ons besluit van 30 October 1880 (*Stbl.* n°. 187);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beslissing van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 26 April 1882, no. 36, aan Jan Jacob Snel, loteling uit de gemeente Ermelo, voor de ligting van dit jaar, vrijstelling te verleenen van de dienst bij de nationale militie.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Frankfort, den 31 Julij 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

Aan de orde is:

II. het beroep van *B. Derksen, te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij nadere voorwaarden zijn verbonden aan de hem verleende vergunning tot oprigting eener door stoom gedreven brood- en beschuitfabriek.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Bij beschikking door B. en W. van 's Gravenhage op 22 April 1881 no. 15, krachtens de wet va 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) genomen, is aan B. Derksen vergunning verleend "tot het oprigten van eene brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen in "het perceel, kadastraal bekend als gemeente 's Gravenhage, sectie D no. 816"

Daarbij was, onder meer, bepaald:

"*a.* dat van de vergunning moest worden gebruik gemaakt vóór 1 Januarij 1882;" en "*e.* dat de machine van des avonds 10 ure tot des morgens 6 ure niet tot graan-"bereiding, maar alleen voor het kneden mag worden gebruikt."

Die vergunning is verleend, zonder dat iemand er bezwaar tegen had ingebragt, doch toen de stoommachine gesteld en eenigen tijd in werking gebragt was, hebben in October 1881, W. Büch, J. L. de Wolf en eenige andere eigenaars en bewoners van naburige panden zich tot B. en W. gewend met breedvoerige adressen, waarin met nadruk gewezen werd op den inderdaad ondragelijken overlast dien de aangrenzende bewoners, naar hun beweren, ondervonden; niet het minst des nachts, waarin het gedreun en geraas alle rust, althans in de aanbelendende vertrekken, ten eenenmale onmogelijk maakten.

Burg. en Weth. hebben te dier zake het advies ingewonnen van den gemeente-architect en, als technicus, van den directeur der gemeentelijke waterleiding. En toen de berigten dier deskundigen de ingebragte klagten bevestigden, hebben zij, na verhoor van den concessionaris, krachtens art. 17 der straks genoemde wet, bij resolutie van 6/9 Januarij 1882 n°. 973/98 een vijftal nieuwe voorwaarden aan hem opgelegd, in substantie uitsluitend nederkomende op dusdanige veranderingen in de constructie van de bindten, de muren en het werktuig zelf, als waardoor de trillingen verminderd en de overbrenging der trillingen naar de aangrenzende gebouwen getemperd zouden worden.

Die resolutie, in afschrift aan den concessionaris meegedeeld, bevatte wijders ook nog de tot hem gerigte herinnering, „dat hem uitsluitend vergunning verleend was „tot oprigting eener brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen, en geenszins tot „oprigting eener machinale inrigting tot het breken van graan, zoodat, wanneer hij „daartoe mogt willen overgaan, ingevolge de voorschriften der wet van 2 Junij 1875 „(*Stbl.* n°. 95) eene nadere aanvrage ware in te dienen.”

De concessionaris, met die vijf nieuwe voorwaarden in kennis gesteld, heeft zich ter zake tot B. en W. gewend en bij adres van 10 Febr. ll. het denkbeeld aangegeven om de trillingen in haar ontstaan en voortplanting, liever dan door die voorwaarden, door een ander aan te brengen drijfwerk met riemen tegen te gaan. Dat denkbeeld is door de gemeentelijke adviseurs, die het trouwens zelven reeds vroeger als nuttig hadden erkend, goedgekeurd; en dienovereenkomstig hebben daarop B. en W. bij resolutie van 24/27 Febr. ll. n°. 28 — onder zekere reserve de futuro — de vijf straks bedoelde voorwaarden vervangen door een bevel tot het aanbrengen van een drijfwerk met riemen.

Tot zooverre heerscht er tusschen gemeentebestuur en concessionaris geenerlei geschil, en eene uitspraak over de doelmatigheid of over de regtmatigheid van het tot dusverre gerelateerde is dan ook niet ingeroepen.

Edoch, in antwoord, of liever als inspraak op de straks vermelde „herinnering” van B. en W. aan den concessionaris, omtrent dat waarvoor hij wel en dat waarvoor hij niet vergunning verkregen zou hebben, had de concessionaris bij datzelfde adres van 10 Febr. ll. aangevoerd, „dat bij beschikking van B. en W. dato 12 April 1881 „no. 315 aan hem verlof was verleend om de perceelen 8 en 10 aan de Driehoekjes „(het terrein in quaestie) te sloopen en daar ter plaatse een stoommeelmolen, brood„bakkerij en graanpakhuis te bouwen volgens overgelegde teekening; dat aan hem bij „besluit van 22 April 1881 vergunning werd verleend tot het bereiden van graan, „mits dat van het stoomwerktuig van 's avonds 10 tot 's morgens 6 ure geen gebruik „werd gemaakt, en dat hij alzoo vermeende de nu door B. en W. bedoelde vergun„ning tot het breken van graan bereids verkregen te hebben.”

Naar aanleiding daarvan nu hebben B. en W. in hunne straks reeds vermelde resolutie van 24/27 Februarij ll. n°. 28, na eerst sub 1o. over de inrigting van het drijfwerk met riemen te hebben gehandeld, verder gemeend het volgende te kunnen opnemen sub 2o.: dat het, gelijk de concessionaris in het ingediend adres (dat van 10 Februarij bevorens) als zijne meening heeft uitgesproken, er voor gehouden kan worden, dat hem bij de oorspronkelijke vergunning van 22/25 April 1881 no. 15 is toegestaan de

machine tevens te gebruiken tot het breken en bereiden van graan, ten aanzien waarvan hem reeds nu als nadere voorwaarden worden opgelegd:

a. de molensteenen niet te plaatsen op de verdieping boven de machinekamer, maar daarvoor eene andere plaats in zijne fabriek aan te wijzen, zullende hij verpligt zijn die plaats vooraf aan de goedkeuring dezer vergadering te onderwerpen;

b. het breken en bereiden van graan niet meer te doen plaats hebben dan drie malen per week, na voorafgaande waarschuwing telkens aan zijnen naasten buurman, den heer W. Büch, tenzij hij daarvoor vaste dagen wenscht te bestemmen, in welk geval de waarschuwing slechts ééns behoeft te geschieden zoodra de inrigting voor deze werkzaamheden in gereedheid zal zijn gebragt.

Tegen de oplegging nu van die beide voorwaarden is het onderwerpelijk appel gerigt. In het daartoe tijdig ingediende adres van 10 Maart ll. worden de grieven van den appellant breedvoerig uiteen gezet.

Primair valt hij de resolutie, immers het bewuste gedeelte daarvan, aan als informeel; art. 17 der wet vordert dat dusdanige beschikking omkleed zij met redenen, en deze ontbreken hier geheel en al.

B. en W., ter zake gehoord, hebben dit bezwaar trachten op te lossen met de bewering, dat de resolutie van 24/27 Febr. ll. geacht zou moeten worden omkleed te zijn met de redenen van die van 6/9 Jan. bevorens. De appellant echter, in zijne memorie aan den Raad van State ingediend, wijst er op, dat van dusdanige verwijzing naar vroeger ontwikkelde redenen met geen woord in de aangevallen resolutie sprake is; en hij voegt er bij, dat zulke verwijzing dan ook kwalijk zin zou hebben gehad, naardien de voorwaarden van 24/27 Febr. betrekking hebben op de graanbereiding, voor welke de resolutie van 6/9 Jan. — naar hij zegt — erroneuselijk aannam, dat nog in het geheel geen vergunning bestond.

In zijn appellatoir adres voert de concessionaris verder subsidiair nog aan, dat de noodzakelijkheid der nieuwe voorwaarden nog geenszins is gebleken, en bij ondervinding onmogelijkerwijze kan zijn gebleken; dat de naleving der eerste voorwaarde, daargelaten dat deze is geheel negatief en daardoor als te onbepaald, inadmissibel, thans, nu het gebouw er eenmaal staat, schier onmogelijk is en de geheele inrigting daarvan zou verstoren, — en eindelijk, wat de tweede voorwaarde betreft, dat zij voor den adressant, die naar de afwisselende behoeften dan meer dan minder werk heeft en dit kwalijk regelmatig over alle weken des jaars kan verdeelen, een groot bezwaar zou opleveren, en dat haar nut voor den nabuur geheel problematiek is, naardien de hinder niet meer of minder ernstig zou wezen naar gelang er vooraf al dan niet telkens eene waarschuwing van werd gedaan.

De appellant verzocht mitsdien „vernietiging der resolutie van 24/27 Februarij ll. n°. 28, voor zooverre daarbij sub 2o. nieuwe voorwaarden bij het bereiden van graan zijn opgelegd."

Gedeputeerde Staten van Zuidholland vereenigen zich in substantie in hun ambtsberigt van 20/26 Junij ll. met het door hen overgelegd rapport en advies van den Provincialen Hoofdingenieur, hierop nederkomende, dat de eerste voorwaarde gehandhaafd, de tweede gewijzigd zou moeten worden.

Nadat de overweging dezer zaak krachtens Zr. Ms. magtiging van 6 Julij ll. n°. 7

bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, is bij haar ingekomen eene ampele memorie van Mr. S. van Houten, advocaat te 's Gravenhage en raadsman van den appellant, ter nadere adstructie van zijne grieven en tot oplossing tevens van de onderscheidene bezwaren die tegen zijn beroep aangevoerd zijn in de onderscheidene ambtsberigten waarvan boven is melding gemaakt.

De heer Mr. S. van Houten treedt als gemagtigde op van den appellant, den heer Derksen, en licht het beroep toe.

De heer Büch bestrijdt de verleende vergunning.

Zoowel de heer van Houten als de heeren Derksen en Büch beantwoorden verschillende vragen door den Voorzitter en de leden van den Raad gedaan.

III. het beroep van *den Commissaris des Konings in Noordholland van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten dier provincie, waarbij zij zich onbevoegd verklaren andermaal eene beslissing te nemen omtrent de uitsluiting van de dienst bij de militie van de lotelingen der ligting van dit jaar C. J. Trip en C. L. W. Benecke, uit de gemeente Amsterdam.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenl. Zaken met zijn schrijven van 1 Julij 1882 no. 920, Afd. M. en S., bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het door den Commissaris des Konings in Noordholland ingesteld beroep van de uitspraak van Ged. Staten dier provincie van 7 Junij jl. no. 83 afd. 4, waarbij zij zich onbevoegd verklaren andermaal eene beslissing te nemen in zake de uitsluiting van de dienst bij de militie van de lotelingen der ligting van dit jaar C. J. Trip en C. L. W. Benecke, uit de gemeente Amsterdam.

Beide deze lotelingen waren door den militieraad voorloopig van de dienst uitgesloten op grond dat zij door den krijgsraad veroordeeld waren tot gevangenisstraf met ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen gedurende drie jaren; welke gevangenisstraf beiden hadden ondergaan en waaruit zij reeds waren ontslagen vóór de zitting van den Militieraad, waarin omtrent hen uitspraak is gedaan.

De militie-commissaris was tegen deze uitspraken in beroep gekomen, omdat hij ze in strijd achtte met art. 56 der Militiewet.

Ged. Staten van Noordholland hebben zich met die uitspraken niet vereenigd. Zij namen daarbij in aanmerking dat de Militieraad tot die beslissingen was geleid door de overweging dat de ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen, voor een tijd van drie jaren uitgesproken, geschied is krachtens de wet van 14 November 1879 (*Stbl.* no. 191) houdende wijziging van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, en bij de wet op de nationale militie van 19 Aug, 1861 (*Stbl.* no, 72) niet is kunnen worden voorzien in gevallen,

zoo als die waarin beide lotelingen door de toepassing der wet van 14 Nov. 1879 verkeerden. Ged. Staten overwogen echter dat art. 56 alleen gewaagt van zoodanige lotelingen die zich in hechtenis bevinden, hetgeen met de genoemde lotelingen het geval niet was, zoodat art. 56 op hen niet was van toepassing; dat de militieraad volgens art. 94 der militiewet is geroepen om ten aanzien van iederen loteling uitspraak te doen op de wijze als dit bij even gezegd wetsartikel is voorgeschreven, en eene voorloopige uitsluiting van de militiedienst, overeenkomstig dat wetsartikel niet anders kan worden uitgesproken dan volgens art. 56 der militiewet; dat voorts het bepaalde bij de art. 57, 167 en 184 der militiewet, houdende regeling van de wijze waarop gehandeld moet worden door en met hem, die krachtens art. 56 voorloopig niet tot de dienst bij de militie is toegelaten, duidelijk aantoont, dat eene voorloopige uitsluiting uitgesproken krachtens de wet van 14 Nov. 1879 (*Stbl.* no. 191) hare toepassing zoude missen, zoolang niet tevens geregeld is, wanneer en op wat wijze de krachtens die wet uitgesloten loteling, gehouden zou wezen om aan zijne militiepligten te voldoen, in welke regeling bij die wet niet is voorzien.

Op deze gronden hebben Ged. Staten de beide lotelingen, onder afwijking van de omtrent hen gedane uitspraken van den Militeraad, voor de dienst aangewezen. De uitspraak omtrent C. J. Trip geschiedde 5 April, die omtrent C. L. W. Benecke op 26 dier maand.

Tegen deze beslissingen van Ged. Staten is geen beroep ingesteld.

De Minister van Oorlog echter, kennis van die beslissingen gekregen hebbende, gaf aan den Commissaris des Konings te kennen, dat de tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen als eene vervallenverklaring is te beschouwen, en dat de beide lotelingen mitsdien op grond van art. 55 der militiewet van de dienst hadden behooren te zijn uitgesloten. Nu gebleken was, dat dit niet was geschied, moest dus te hunnen aanzien art. 59 der militiewet toegepast worden, waartoe Z. Exc. den Commissaris des Konings uitnoodigde het noodige te verrigten.

Dientengevolge bragt de Commissaris des Konings de zaak bij Ged. Staten met verzoek dat dit collegie krachtens art. 59 der militiewet uitspraak omtrent beide lotelingen zoude doen. Na gezette overweging kwam echter dat collegie tot het besluit, dat het niet bevoegd was andermaal in deze zaak eene beslissing te nemen. Bij zijne besluiten toch van 5 en 26 April had het, na kennisneming van de veroordeelingen, die tegen de bedoelde lotelingen waren uitgesproken, hen voor de dienst bij de militie aangewezen, welke beslissingen in kracht van gewijsde waren gegaan, zoodat daarop niet kan worden teruggekomen. Alleen voor het geval dat zich ten aanzien van bedoelde lotelingen eenige omstandigheid voordeed, waaromtrent door hen nog geene beslissing was genomen, zouden Ged. Staten, meenden zij, betrekkelijk hen volgens art. 59 een nader besluit kunnen nemen; nu dit niet geschied is, ware het, naar hun oordeel, in strijd met eene zuivere regtsbedeeling hunne zaak op nieuw in behandeling te nemen. In dien zin schreven zij aan den Commissaris des Konings bij brief van 7 Junij ll.

Toen de Commissaris des Konings een afschrift van dien brief, waarbij Ged. Staten hem de gronden hadden kenbaar gemaakt, waarop zij zich onbevoegd rekenden

andermaal in de zaak dezer lotelingen uitspraak te doen, aan den Minister van Oorlog had medegedeeld, heeft deze hem verzocht van die uitspraak bij Z. M. in beroep te komen.

Het thans ingesteld beroep is daarvan het gevolg. Afschriften van de brieven van het Dep. van Oorlog zijn daarbij overgelegd.

De Commissaris des Konings schreef bij de inzending van zijn adres aan den Koning, aan den Minister van Binnenl. Zaken, dat hij in het gevoelen van den Min. van Oorlog niet deelde. Naar zijn gevoelen was door Ged. Staten bij hunnen brief van 7 Junij ll. geene uitspraak gedaan, waartegen in hooger beroep kon worden gekomen. Immers bij dat schrijven verklaarden zij zich niet bevoegd in de zaak der bedoelde lotelingen andermaal uitspraak te doen. Eene vernietiging van hun besluit van 7 Junij, zoo die al kon plaats hebben, zou toch nooit eenig gevolg kunnen hebben. Immers Ged. Staten kunnen zelve hun eens genomen en reeds tot uitvoering overgegaan besluit niet vernietigen en ongedaan maken. De wet geeft hun geene bevoegdheid om over dezelfde zaak tweemaal een oordeel uit te spreken. Maar bovendien, meent de Commissaris des Konings, valt het te betwijfelen of Ged. Staten, indien hun besluit werd vernietigd, zich daardoor genoopt zouden zien eene handeling te verrigten, waartoe zij zich niet bevoegd rekenen.

Door den loteling Trip zijn aan de afdeeling toegezonden het bewijs van zijn ontslag uit de gevangenis te Goes en zijn paspoort; door Benecke, het bewijs van zijn ontslag uit het huis van militaire detentie bij Leiden.

De Commissaris des Konings heeft op verzoek van den Minister van Oorlog overgelegd eene zeer breedvoerige briefwisseling door hem en zijne ambtgenooten van Binnenl. Zaken, Justitie en Marine gevoerd over de vraag, welke gevolgen aan de bij de wet van 1879 ingevoerde straf van tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen, moeten worden toegekend bij de toepassing der bestaande militiewet en bij de thans aanhangige ontwerpen van nieuwe wetten op de militie en schutterij. Daarbij is ook gevoegd een brief van den hoogleeraar Pols over dezelfde vraag aan den Minister van Justitie, waarbij deze geleerde betoogt, dat de bedoelde straf van tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen in haren aard is eene vervallenverklaring van den militairen stand en dus volgens art. 55 der militiewet als reden tot uitsluiting van de militie moet gelden.

IV. het beroep van *H. de Guasco en J. Smeets, te Valkenburg, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg, waarbij zij niet ontvankelijk zijn verklaard in hun beroep, bij Gedeputeerde Staten ingesteld, van eene uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt voor Noordbrabant en Limburg, waarbij het locaal der openbare lagere school te Valkenburg, als schadelijk voor de gezondheid, is afgekeurd.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Ten gevolge van de daartoe door Z. M. verleende magtiging werd bij missive van

den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 3 Julij ll., n°. 2613, Afd. O., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, ter behandeling aangebragt een beroep, door H. de Guasco en J. Smeets, zich noemende de eerste industrieel, de laatste gemeente-secretaris en beiden ouders van schoolgaande kinderen, wonende te Valkenburg, ingesteld van een besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg dd. 28 April 1882, 1e Afd. A, litt. 2386/4 B, bij welk besluit appellanten met vier anderen niet ontvankelijk werden verklaard in hun op Ged. Staten gedaan beroep tegen de uitspraak van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordbrabant en Limburg dd. 26 Januarij 1882, houdende afkeuring van het locaal der openbare lagere school te Valkenburg als schadelijk voor de gezondheid.

Deze verklaring van den Inspecteur werd door Burg. en Weth. van Valkenburg op 5 Febr. 1882 afgekondigd. Het adres, waarbij daarvan bij Ged. Staten in hooger beroep werd gekomen, is gedagteekend 6 Maart 1882, doch gestempeld als „ingekomen 8 Maart 1882.” Daarin wordt te kennen gegeven, dat nog door geen enkel voorbeeld ooit is gebleken, dat het schoollocaal, gelijk het is, voor de gezondheid nadeelig zou zijn, en dat zij, bij sluiting der school, verpligt zouden zijn hunne kinderen op verren afstand, door regen en wind en over slechte wegen, naar andere dorpscholen te zenden, wat voor de gezondheid meer grond tot bezorgdheid oplevert.

Ged. Staten verklaarden appellanten niet ontvankelijk, omdat hun adres blijkens den daarop gestelden stempel eerst op 8 Maart ter provinciale griffie is ingekomen en alzoo na het verstrijken van den bij de wet daarvoor bepaalden dertigdaagschen termijn.

Bij hun thans bij Z. M. ingesteld beroep beweren appellanten, dat hun adres aan Ged. Staten op Dingsdag 7 Maart ll. „per expresse, namelijk den heer Léon Smeets, „wonende te Valkenburg, op het Provinciaal Gouvernement is gedeponeerd, kwart „vóór 3 uur namiddags, 't geen door twee nog andere getuigen, namelijk Willem Ter „Gouw en Eugène van Delden, beiden te Maastricht wonende, ook aldaar is geconstateerd.”

Door Gedeputeerde Staten, ten dezen gehoord, is met de andere tot deze zaak betrekkelijke stukken ook overgelegd eene verklaring dd. 18 April ll. van: *a.* L. Smeets te Valkenburg, houdende met opgaaf van eenige bijzonderheden dat vorenbedoeld adres in een geel couvert gesloten door hem reeds in den namiddag van den 7 Maart jl. op eene tafel in de bodenkamer ter provinciale griffie is gedeponeerd, en *b.* E. van Delden en W. Tergouw te Maastricht, bevattende, dat zij L. Smeets op 7 Maart ll. tusschen 2 en 3 uur in den namiddag hebben aangetroffen, komende van Valkenburg, in de hand hebbende een gesloten geel couvert bestemd voor het gouvernement, dat Smeets dat stuk vervolgens naar het gouvernement heeft gebragt en dat zij na afloop daarvan zamen eene wandeling hebben gedaan.

Ged. Staten berigten voorts, dat zij zich gehouden hebben aan de dagteekening, waarop het adres, volgens den daarop gestelden stempel, ter provinciale griffie is ontvangen en dat zij gemeend hebben geen acht te moeten slaan op de overgelegde verklaring, als zijnde die huns inziens door geene afdoende bewijzen gestaafd, die ook thans nog niet geleverd zijn.

V. het beroep van *den Raad der gemeente Rosmalen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Hintham en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente tot vervanging van de school in den Kerkenhoek.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging van Z. M. heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken met zijn schrijven van 7 Julij 1882 no. 2723, afd. O., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep van den Raad der gemeente Rosmalen tegen een besluit van Ged. Staten van Noord-brabant van 11 Mei jl. G. no. 174, afd. 2, waarbij goedkeuring is onthouden aan het Raadsbesluit van 1 Maart te voren tot opheffing der openbare lagere school te Hintham en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente ter vervanging van de school in den Kerkenhoek.

Tot toelichting van zijn besluit vermeldde de Raad aan Ged. Staten, dat de school-opziener had te kennen gegeven, dat zoo geene maatregelen genomen werden, het schoollocaal te Hintham aan den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt ter afkeuring zou behooren te worden aangewezen; dat op de school te Hintham art. 20 der wet van 13 Aug. 1857 (*Stbl.* no. 103) was toegepast; dat de gemeente gebukt gaat onder de steeds stijgende kosten van de drie openbare scholen voor lager onderwijs, van welke nog geene aan de nieuw gestelde eischen voldoet; dat de Raad daarom de school te Hintham en die in de kom der gemeente wil vervangen door ééne enkele tusschen genoemd gehucht en de kom in.

Een aantal hoofden van gezinnen uit het gehucht Hintham wendde zich tot Ged. Staten met verzoek dat dezen hunne goedkeuring aan 's Raads besluit mogten ont-houden. Zij wezen er op, dat de afstand van Hintham tot de plaats, waar de nieuwe school zou staan, een half uur bedraagt; dat de weg daarheen eenzaam is en 's win-ters, als het water tegen den dijk staat, zeer gevaarlijk, terwijl de minder gevaarlijke weg langs de Gele Hoef een kwartier langer is; dat het ondoenlijk is dat de kinderen door alle weêr viermalen daags dien weg afleggen; dat dezen nu reeds om den verren afstand dikwijls het godsdienstonderwijs, dat aan kinderen van elf jaar en ouder ge-geven wordt (voor de jongens gelukkig alleen des Zondags) niet kunnen bijwonen; dat ook het geldelijk belang door de gemeente niet door den maatregel zal worden gebaat, terwijl de belangen van het gehucht zeer zullen worden benadeeld.

De schoolopziener in het arrondissement bevestigde het bezwaar van den afstand, er bijvoegende dat de kinderen van Hintham altijd over den spoorweg naar het nieuwe schoolgebouw zouden moeten gaan, welk viermaal daags passeren van den spoorweg zeker niet wenschelijk is. Het getal van hen, voor wie de nieuwe school eene ver-mindering van afstand zou veroorzaken, acht de schoolopziener gering. Hintham is eene digtbevolkte buurt met een aanzienlijk getal huisgezinnen, het verheugt zich sedert jaren in het bezit eener school en mag dus verwachten niet zonder overwe-gende redenen van dat voorregt te zullen worden berooid. De Raad voert echter geen

anderen grond aan dan de geldquestie. De schoolopziener adviseerde alzoo tot niet-goedkeuring van het besluit.

Ook de districtsschoolopziener raadde de niet-goedkeuring aan. Hij acht de bevolking der scholen te Hintham en te Rosmalen te groot om die beide scholen ineen te smelten. Die te Hintham wordt door ongeveer 60 leerlingen bezocht en zal een ruimer bezoek ontvangen, wanneer de beperkende maatregelen, door het gemeentebestuur genomen om de schoolbevolking te doen dalen tot het cijfer dat de plaatsruimte van het schoollocaal voorschrijft, opgeheven worden. De school te Rosmalen telt ongeveer 100 leerlingen. Hij bevestigt voorts wat door den arr.-schoolopziener omtrent de afstanden is opgemerkt, en meent dat, waar op eene bevolking van 3100 zielen (met inbegrip van het gesticht Coudewater) slechts een hoofdelijke omslag van ƒ 630 wordt geheven, de geldelijke toestand der gemeente geen bezwaar kan zijn. Waar is het intusschen, dat de school te Rosmalen belangrijke veranderingen behoort te ondergaan en die te Hintham geheel vernieuwd dient te worden.

Op dezelfde gronden verklaarde zich de Inspecteur van het l. o. tegen de opheffing der school te Hintham.

Ged. Staten van Noordbrabant hebben toen bij hun aangevallen besluit van 11 Mei hunne goedkeuring aan het raadsbesluit onthouden. Zij werden daartoe geleid door de overweging, dat de school te Hintham sedert jaren bestaat; dat zij door ongeveer 60 kinderen in den winter wordt bezocht; dat eene school die eenmaal bestaat, niet mag worden opgeheven, tenzij daarvoor overwegende redenen kunnen aangevoerd worden; dat die hier niet aanwezig zijn; dat de kinderen uit Hintham, om de nieuw te bouwen school langs den kortsten weg te kunnen bereiken, een afstand van 25 minuten zullen moeten afleggen en daarbij gebruik moeten maken van een overweg van den Zuid-Oosterspoorweg; dat de kortste weg des winters niet zelden gedeeltelijk is geïnundeerd en dan een nog grooter afstand moet worden afgelegd; dat het gehucht Hintham is een digt bevolkte buurt met een aantal huisgezinnen en dat het getal kinderen, dat ten gevolge van de plaatsing der school op het terrein door den gemeenteraad aangewezen minder ver van de school verwijderd zal zijn dan thans het geval is, gering is in verhouding tot het getal kinderen, die tot het gehucht Hintham behooren.

In zijn adres aan den Koning, waarbij de gemeenteraad van dit besluit van Ged. Staten in beroep komt, beweert hij dat vele kinderen, die de school te Hintham bezoeken, op korteren afstand van de nieuw te bouwen school zullen wonen dan van eerstgenoemde; dat slechts ongeveer 28 kinderen behoorende tot 't gehucht Hintham in den winter de school aldaar bezoeken, terwijl in den zomer 't getal nog veel geringer is; dat als de kortste weg geïnundeerd is, een andere weg bruikbaar is, die slechts 150 m. langer is; dat de overweg van den Zuid-Oosterspoorweg niet het minste gevaar oplevert, terwijl daarentegen de stoomtram den Bosch—Helmond, loopende juist langs de school te Hintham, voor de schoolkinderen aldaar wel gevaarlijk kan zijn; dat daarenboven ongeveer alle schoolgaande kinderen uit Hintham dagelijks de Christelijke leering moeten bijwonen, welke in de kom der gemeente gehouden wordt, ten gevolge waarvan zij thans niet geregeld de gewone schooltijden kunnen volgen; dat deze kinderen dus toch dagelijks dien afstand hebben af te leggen en

gebruik moeten maken van genoemden overweg; eindelijk dat de districts- en de arrondissementsschoolopziener ook nog slechts korten tijd geleden hunne ingenomenheid met het plan hebben te kennen gegeven.

Van hunne zijde hebben zestig hoofden van huisgezinnen van het gehucht een adres aan den Koning ingediend, waarbij zij verzoeken dat het besluit van Ged. Staten moge worden gehandhaafd. Zij wijzen er op dat het gehucht Hintham een belangrijk deel der gemeente Rosmalen vormt; dat de gebouwde eigendommen er aanmerkelijk hooger in de grondbelasting zijn aangeslagen dan in de eigenlijke kom der gemeente; dat de school, blijkens den staat bij hun adres gevoegd, in Februarij 1882 door 72 leerlingen werd bezocht, welk getal, na wijziging en inkrimping der schoolgrenzen — een gevolg van overbevolking der school — in Mei van dit jaar nog 56 bedroeg, nadat een 12tal leerlingen op last van het gemeentebestuur van de school verwijderd waren. De thans verengde schoolcirkel, schrijven adr., omsluit 80 gezinnen, waarvan ongeveer 60 in aan of bij elkander gebouwde huizen wonen, die de tegenwoordige school tot middelpunt hebben. Het zijn dan ook slechts enkele kinderen, die door de school zoo als de Raad die stichten wil, op eenige weinige minuten minder afstand van de school zullen wonen, terwijl voor zestig kinderen de afstand met een half uur zal worden verlengd, en bij verbreking van den knellenden schoolcirkel, de school te Hintham aan meer dan 70 kinderen uit hare naaste omgeving gelegenheid tot het ontvangen van onderwijs zal geven.

Ged. Staten, nader op het adres van den Gemeenteraad gehoord, deelen mede dat de school te Hintham in de laatste vier jaren bezocht werd door het volgend getal kinderen:

op	31	December	1878	38 jongens	20 meisjes.
〃	〃	〃	1879	39 〃	21 〃
〃	〃	〃	1880	38 〃	22 〃
〃	〃	〃	1881	41 〃	29 〃

Volgens verklaring van den districtsschoolopziener zou de school nog een ruimer bezoek ontvangen, wanneer de beperkende maatregelen, door het gemeentebestuur genomen om de schoolbevolking te doen dalen tot het cijfer door de plaatsruimte van het schoollocaal aangewezen, opgeheven werden. De afstand van 25 minuten, waarop de door den Raad bedoelde school zou gesticht worden, moge niet altijd een overwegend bezwaar zijn, hij wordt dat, meenen Ged. Staten, wel wanneer die door zulk een groot aantal kinderen moet worden afgelegd. Al ware de geldelijke toestand van Rosmalen ongunstiger, zou die toch niet kunnen regtvaardigen het besluit om de school te Hintham op te heffen.

Namens de bovenbedoelde hoofden van huisgezinnen te Hintham is ingezonden een extract uit de kadastrale kaart der gemeente, aanwijzende den afstand welken de leerlingen der school te Hintham bij onverhoopte opheffing zouden af te leggen hebben naar de nieuw te bouwen school.

VI. het beroep van *C. H. Schneider, te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burg.*

en Weth. van Watergraafsmeer, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van rookhokken voor het rooken van paling.

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 7 Julij 1882 n°. 56, Afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het door C. H. Schneider te Nieuwer-Amstel ingesteld beroep, tegen een besluit van B. en W. van Watergraafsmeer, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van rookhokken voor het rooken van paling.

App. had zich ook bij B. en W. tegen het verleenen der gevraagde vergunning verzet op grond van brandgevaar. Maar B. en W. hebben zijne bezwaren ongegrond geoordeeld en aan van Zanen de gevraagde vergunning verleend. Die vergunning is gedagteekend 20 Mei 1882.

Bij een adres, ingekomen bij Zr. Ms. Kabinet 30 Mei, verzoekt de app. vernietiging van dat besluit van B. en W. Hij verklaart daarin eigenaar te zijn van een gedeelte kade (zoogenaamd Visscherspad) nabij de Schulpbrug, gemeente Nieuwer-Amstel; dat aan of langs die kade loopt de Ringvaart en dat op een perceel aan die ringvaart aan van Zanen is vergund te maken rook- of stookhokken in houten getimmerten, waaruit hij vreest dat ligt brand kan ontstaan, die, wanneer de wind naar de daar aanwezige buurt toe woei, die buurt geheel in de asch zou leggen.

B. en W. doen in hun ambtsberigt op dit adres opmerken, dat app. niet heeft voldaan aan het bepaalde bij de 2e alinea van art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), en dat zijn adres eene onwaarheid bevat, als zouden bedoelde rookhokken in houten getimmerten mogen gemaakt worden. Op grond van dit berigt adviseren Ged. Staten tot niet-ontvankelijkverklaring van het ingesteld beroep.

App. heeft aan 's Raads afdeeling nog een schrijven gerigt, waarbij hij, behalve op brandgevaar, wijst op den overlast van rook die de bestaande huizen onbewoonbaar zal maken en het exploiteren van bouwterreinen zal verhinderen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zeven en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 16 *Augustus* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 4 Augustus 1882, n°. 10, houdende beschikking op het beroep van *P. Boltjes te Grouw, gemeente Idaarderadeel, tegen eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Friesland van* 11 *Mei* 1882, n°. 24, *waarbij zijn zoon Sieberen tot de dienst bij de militie is aangewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 317.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ, ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van P. Boltjes te Grouw, gemeente Idaarderadeel, tegen eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Friesland van 11 Mei 1882, n⁰. 24, waarbij zijn zoon Sieberen tot de dienst bij de militie is aangewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Julij 1882 n⁰. 61;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 31 Julij 1882, n⁰. 1019, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat Sieberen Boltjes, loteling van dit jaar uit de gemeente Idaarderadeel, op grond van broederdienst door den militieraad is vrijgesteld, doch door Gedeputeerde Staten voor de dienst aangewezen; en dat de vader van genoemden Sieberen tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

dat Sieberen Boltjes, geboren 17 September 1862, is de jongste uit een gezin, waarin vier zonen werden geboren, van welke de oudste Sieberen Pieters, geboren 30 December 1834, de vijfjarige militiedienst bij plaatsvervanging heeft doen vervullen, en op 4 Mei 1856 is overleden;

de tweede Menzo Pieters, geboren 19 Mei 1839, van de dienst vrijgesteld uit hoofde van de dienst zijns oudsten broeders, op 20 Februarij 1863 overleed;

de derde Tjomme Yntes Kingma, geboren 30 November 1842, eveneens is vrijgesteld als de jongste uit een gezin van drie broeders, waarvan de oudste heeft gediend;

dat Gedeputeerde Staten, op grond dat bij de berekening van het aantal zonen, waaruit een gezin bestaat, moet worden acht geslagen op den toestand van het gezin op het oogenblik dat de vrijstelling wordt aangevraagd, en dat de dienst van den overleden oudsten broeder, daargelaten zelfs dat dit overlijden reeds vóór de geboorte van den tegenwoordigen loteling plaats vond, niet meer in aanmerking mag komen, daar die dienst reeds al de gevolgen door de wet daaraan verbonden heeft gehad, Sieberen tot de dienst aanwezen als den jongste uit een gezin van twee in leven zijnde zonen, van welke de oudste niet heeft gediend; dat appellant beweert dat zijn zoon Sieberen regt heeft op vrijstelling als de jongste uit een gezin van drie broeders, waarvan één heeft gediend, daar toch bij de berekening van het getal broeders waaruit een gezin bestaat, van vooroverledenen alleen zij medetellen die hunnen diensttijd bij de nationale militie hebben vervuld, doch niet die vrijgesteld of tot geene dienst verpligt werden;

Overwegende, dat de vraag of en in hoeverre vooroverledene broeders in aanmerking komen bij de toepassing van art. 49 der wet, houdende dat van een even getal broeders de helft, van een oneven getal de kleinere helft moet dienen, in dien zin is te beantwoorden dat, ofschoon de wet bij de berekening van het getal broeders geacht moet worden in den regel het oog te hebben op den staat, waarin het gezin tijdens de uitspraak van den militieraad zich bevindt, en mitsdien op het getal der op dat tijdstip in leven zijnde broeders, echter de vooroverleden broeder, die overeenkomstig art. 48 of 50 der wet heeft gediend en regt op vrijstelling aan een volgenden broeder geeft, ook na zijn overlijden moet worden medegeteld bij het berekenen van het aantal broeders dat uit een gezin tot de dienst kan worden verpligt;

dat dit bij uitzondering mederekenen van een overleden broeder alléén het gevolg is van het in aanmerking nemen zijner dienst als reden van vrijstelling, en derhalve niet kan of moet plaats hebben ten aanzien van een overleden broeder, die niet gediend heeft;

dat het voor de toepassing der wet geenerlei onderscheid maakt, hoe lang vóór het tijdstip, waarop eene vrijstelling wordt aangevraagd, het vooroverlijden van een broeder die gediend heeft, plaats vond, vermits de vrijstelling verleend wordt op grond van het feit dat wettige broeders of halve broeders dienen of gediend hebben op de wijze en tot zoodanig getal als de wet aanwijst, zonder het gelijktijdig in leven zijn

der broeders als vereischte te stellen of eenige andere dergelijke onderscheiding te maken, zoodat de omstandigheid, dat het overlijden van een broeder, die gediend heeft, reeds vóór de geboorte van een anderen broeder had plaats gehad, ten dezen niet mag afdoen;

dat bij toepassing van hetgeen voorgaat op het tegenwoordig geval, het huisgezin van den loteling Sieberen Boltjes met opzigt tot de dienst der nationale militie gerekend moet worden te bestaan uit drie broeders, van welke één in den zin van art. 50 der wet aan zijn diensttijd heeft voldaan, zoodat Sieberen Boltjens aanspraak heeft op vrijstelling, en ten onregte door Gedeputeerde Staten voor de dienst werd aangewezen;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der bestreden uitspraak van Gedeputeerde Staten van Friesland, Sieberen Boltjes, loteling van dit jaar uit de gemeente Idaarderadeel, alsnog vrijstelling te verleenen van de dienst bij de nationale militie uit hoofde van broederdienst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Frankfort, 4 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Ref.

Aan de orde is:

II. het beroep van *A. M. J. T. van Rijckevorsel te Vught, van eene beschikking van den burgemeester dier gemeente, waarbij vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binn. Zaken met zijn schrijven van 15 Julij 1882 n°. 3359, afd. B. B., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep van A. M. J. T. van Rijckevorsel te Vught tegen de weigering door den burgemeester van verlof tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje.

De app. had aan den burgemeester van Vught verlof verzocht om het lijk van zijn

dochtertje Charlotta Maria Theresia op 27 Jan. 1882 in den ouderdom van zeven maanden overleden en op de burgerlijke begraafplaats ter aarde besteld, te mogen overbrengen naar de bijzondere Roomsch-Katholijke begraafplaats te Vught, die eerst na haar overlijden in gebruik is gesteld en waarop hij een familiegraf heeft.

De beschikking van den burgemeester luidde: dat hij geen vrijheid vond het gevraagde verlof te verleenen.

App. heeft zich daarop tot Z. M. gewend, wijzende op de K. B. van 12 Maart 1877 no. 16 en 17.

De Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt berigt, dat er uit het oogpunt van hygiène geen bezwaar tegen het vervoer van dit lijkje bestaat, aangezien het kind niet aan eene besmettelijke ziekte is overleden.

Volgens verklaring toch van dr. J. Roosenburg is het kind bezweken aan pneumonia.

De burgemeester heeft verklaard, dat het lijkje is begraven op een kennelijk ten behoeve der R. K. gemeente afgescheiden gedeelte van de algemeene begraafplaats, en dat hij gemeend heeft het verlof te moeten weigeren, omdat nog onlangs op het verzoek tot het opgraven en vervoeren van een ander lijk afwijzend is beschikt, en bij inwilliging van het nu gedaan verzoek vermoedelijk meer aanvragen van dien aard volgen zouden.

Ged. Staten meenen dat er geen reden is om het verlof te weigeren. Zij deelen mede dat het lijkje is vervat in eene looden kist, omvat door eene eikenhouten kist.

De burgemeester heeft nog aan den Raad van State een schrijven gerigt, waarin hij, nader wijzende op de vroeger afgewezen aanvragen, verklaart dat het naar zijn gevoelen strijdig is met het algemeen gezondheidsbelang, de vergunning te verleenen.

III. het beroep van *J. H. Bouwens, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener kuiperij.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Ter voldoening aan de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) heeft J. H. Bouwens te Maastricht bij request van 21 April 1882 aan B. en W. van Maastricht vergunning verzocht tot het oprigten van eene kuiperij op het perceel, kadastraal bekend als gemeente Maastricht, sectie B n°. 2018.

Bij beschikking van 31 Mei d. a. v. n°. 1529, hebben B. en W. dat verzoek afgewezen, op grond van den hinder die van de voorgenomen inrigting te duchten ware voor de godsdienstoefeningen in de op slechts 12 Meter afstands staande Onze Lieve Vrouwe Kerk en voor het onderwijs in de daaraan grenzende Parochieschool.

Bij adres dd. 6 Junij ll. heeft J. H. Bouwens zich tegen die beschikking in beroep voorzien bij Z. M.

De appellant beweert daarbij o. a. dat het bezwaar, wat de kerk betreft, schromelijk overdreven is, naardien de zware bouw van die kerk de voortplanting van het geraas

der kuiperij (dat trouwens, daar het werk binnenshuis zou geschieden, zoo zwaar niet wezen zal) genoegzaam zal keeren; en wat de bewuste parochieschool aangaat, wijst de appellant er op dat die school niet anders dan een bewaarschool is, waar dus van een stilte vorderend onderwijs geen sprake is.

De appellant verzoekt mitsdien, dat hem de noodige vergunning alsnog zal worden verleend, zoo noodig onder de beperkende bepaling, dat in zijne inrigting geen geraasmakende arbeid zal mogen worden verrigt gedurende de godsdienstoefening in de naburige kerk.

B. en W. van Maastricht, ter zake gehoord, voeren in substantie aan, dat de wet ten deze tusschen leer- en bewaarscholen geen onderscheid maakt; dat het kerkgebouw door zijn vele ruiten meer dan eenig ander voor geraas gevoelig is; en dat de godsdienstoefeningen, predikatiën en andere geestelijke onderrigtingen in die kerk in den regel den geheelen dag door duren, immers van des ochtends half zes tot den middag, en in den namiddag dikwerf van 2 tot 7 à 8 ure, zoodat aan eene voorwaarde, als door den app. aangegeven, kwalijk te denken ware.

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben zich van een advies au fond onthouden, naardien de aangevallen beschikking huns oordeels behoort te worden vernietigd wegens begane informaliteiten, hierin bestaande, dat bij het oorspronkelijk verzoek niet zouden zijn overgelegd de stukken bij art. 5 sub 1o. en 2o. van de wet van 2 Junij 1875 gevorderd, en verder ook nog hierin, dat het Gemeentebestuur verzuimd heeft, zoo als Ged. Staten zich uitdrukken, „ook den gebruiker van het schoollocaal „in de gelegenheid te stellen om zich omtrent de gevraagde vergunning te verklaren.”

Nadat de overweging dezer zaak krachtens Zr. Ms. magtiging van 12 Julij ll. no. 38 bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, is nog bij haar ingekomen een schrijven van den appellant, waarbij ten gunste van zijn verzoek gewezen wordt op Zr. Ms. besluit van 1 Julij 1880 no. 28.

IV. het beroep van *T. H. van Ees Jr., te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen in de Land-van-belofte-steeg in den Duivelshoek aldaar.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt, ter vervanging van den *Staatsraad* SMIDT, het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging des Konings is door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij missive van 15 Julij ll. n°. 38, afd. Handel en Nijverheid, aan den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, ter behandeling toegezonden het beroep, door T. H. van Ees Jr. te Amsterdam ingesteld van een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente dd. 27 April 1882 n°. 2390/1114 P. W., bij welk besluit appellants verzoek om vergunning tot het oprigten eener bewaarplaats van lompen en beenderen in het perceel Land-van-belofte-steeg 5, werd afgewezen. Die afwijzende beschikking was daarop gegrond „dat het bij onderzoek gebleken is de „bedoeling van adressant te zijn, om een gedeelte van bovenbedoeld, mede tot woning

„gebezigd perceel tot het vorengenoemde doel in te rigten; dat het vestigen van „eene bergplaats van lompen enz. in een perceel of gedeelte van een perceel, mede „dienende tot woon- en verblijfplaats van menschen, moet geacht worden te zijn „nadeelig voor de openbare gezondheid, en dat door het stellen van voorwaarden of „het nemen van maatregelen aan dat bezwaar niet kan worden te gemoet ge- „komen.”

In het aan Z. M. ingediend adres wijst appellant er op, dat het gedeelte van het perceel voor bewaarplaats bestemd, deugdelijk en geheel van zijne en van elke andere woning is afgescheiden, dat het behoorlijk geventileerd is en zoo noodig nog meer kan geventileerd worden, zoodat nadeel voor de openbare gezondheid niet te duchten is, doch alleen nadeel voor de stedelijke ophaling van lompen en beenderen. Hij vraagt daarom vernietiging der beschikking van Burg. en Weth. en alsnog vergunning voor eene bewaarplaats van lompen en beenderen (niet van ander afval), op te rigten in het onderstuk van bovenvermeld perceel 5.

Op het adres werden Ged. Staten van Noordholland gehoord. Dit collegie acht het ingesteld beroep ongegrond naar aanleiding van de beschouwingen, medegedeeld in een van Burg. en Weth. van Amsterdam ingewonnen berigt, met welke beschouwingen Ged. Staten zich volkomen kunnen vereenigen. In het berigt van Burg. en Weth. wordt gezegd, dat zij tot hun besluit geleid zijn door het advies van den adjunct-inspecteur voor het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordholland, waaromtrent zij verder het volgende mededeelen:

De Land-van-belofte-steeg toch maakt een deel uit van den zoogenaamden Duivelshoek, eene verzameling van een twaalftal naauwe, bedompte, sterk bevolkte stegen en gangen door de Reguliersbreedstraat, Reguliersdwarsstraat en Vijzelstraat als het ware omsloten, voor licht en lucht ter nauwernood toegankelijk en bewoond door eene bevolking van ± 700 zielen, die schier allen tot de behoeftigen behooren en op de meest bekrompen en gebrekkige wijze zijn gehuisvest.

Er kan dan ook, zoo zegt genoemde Inspecteur, niet ernstig genoeg op aangedrongen worden om zooveel mogelijk te voorkomen, dat de gevaren die toch reeds het leven en welzijn van eene bevolking, welke onder zulke omstandigheden verkeert, onvermijdelijk bedreigen, met nog door andere te vermijden schadelijke invloeden vermeerderd worden.

In een dergelijke buurt behooren geene inrigtingen te worden toegelaten, die voor de bewoners niet alleen zeer hinderlijk zijn, maar ook hunne gezondheid in hooge mate kunnen benadeelen. Onder deze inrigtingen staan de bewaarplaatsen van lompen, beenderen enz. op den voorgrond. Lompen zijn vaak dragers van smetstoffen; zij kunnen dus de oorzaak zijn van het ontstaan en de verspreiding van besmettelijke ziekten, zoo als de ervaring reeds bij herhaling geleerd heeft. Door sprekende feiten, zoowel hier te lande als in het buitenland waargenomen, is onwederlegbaar aangetoond dat meermalen de smetstoffen van pokken, typhus, cholera enz. door lompen zijn overgebragt. Daarenboven zijn lompen aan het gevaar van zelfontbranding blootgesteld en kunnen dus aanleiding geven tot brand, waarvan de gevolgen in een digt bevolkte buurt zoo als de hier bedoelde niet te overzien zijn.

Dat dit brandgevaar niet denkbeeldig is, bewijzen onder meer de branden

die vóór 1 à 2 jaren in bewaarplaatsen van lompen te Rotterdam en te Roermond zijn ontstaan door broeijing van de lompen.

Verzamelingen van beenderen zijn evenzeer gevaarlijk voor de omgeving. Beenderen verspreiden, vooral wanneer zij, gelijk bijna zonder uitzondering het geval is, nog in min of meer half verschen toestand verkeeren en daaraan gedeelten van banden, peezen en spieren, die in rotting zijn overgegaan, gehecht zijn, een ondragelijken stank, welke niet alleen in hooge mate hinderlijk is, maar ook als gevaarlijk voor de gezondheid van hen, die in de nabijheid van dergelijke bewaarplaatsen wonen, moet beschouwd worden.

Daar Burg. en Weth. het advies van den Inspecteur volkomen juist achten, geven zij in overweging, het beroep ongegrond te verklaren.

Door appellant is, tot staving der juistheid van zijn beroep, aan den Raad van State nog eene memorie ingediend, waarin wordt opgemerkt:

dat in art. 2 VII der wet van 2 Junij 1875 alleen sprake is van inrigtingen bestemd tot bewaring en bewerking van lompen en beenderen, en hij enkel en alléén (dus eigenlijk onnoodig) aangevraagd heeft vergunning tot oprigting eener bewaarplaats die bij de wet niet bedoeld is;

dat echter bovendien de bedoelde inrigting, uitsluitend bestemd tot bewaring en volstrekt niet tot bewerking van lompen en beenderen, behoorlijk en geheel afgesloten gelijkstraats gelegen en geheel door pakhuizen omsloten is, zoodat zij niet de minste schade of hinder kan veroorzaken.

V. het beroep van *H. R. Stoltink, te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan de firma Ellerman, Harms en Co. vergunning is verleend tot het plaatsen van een stoomwerktuig in hare boek- en steendrukkerij in de Spuistraat aldaar.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt, ter vervanging van den Staatsraad Smidt, het volgend verslag uit:

Door de firma Ellerman, Harms en Co., boek- en steendrukkers te Amsterdam, werd van B. en W. vergunning verzocht, om in het onderhuis van perceel 216 Spuistraat te Amsterdam, kadastraal bekend in sectie F, no. 1413, eene stoommachine met ketel van ten hoogste 20 paardekracht te plaatsen tot het in beweging brengen van de in genoemd perceel 216 en het daaraan belendende 218 geplaatste drukpersen.

Tegen de inwilliging van dat verzoek werden bij B. en W. van Amsterdam onderscheidene bezwaren aangevoerd, onder meerderen ook door H. R. Stoltink, eigenaar en bewoner van perceel Spuistraat no. 214. Hij gaf te kennen, dat de in perceel 216 reeds in werking zijnde kleine stoommachine in zijn huis eene zware dreuning veroorzaakt en de werking daarvan 's avonds laat en 's nachts van dien aard is, dat daardoor de nachtrust van hem en van de verschillende huurders zijner bovenkamers zeer dikwijls en hoogst onaangenaam wordt verstoord. Wordt nu voor de werking der drukpersen enz. nog eene grootere machine van 20 P. K. geplaatst, dan ware het te duchten, dat zijn huis voor hem en de bovenhuurders geheel of voor 't grootste

deel onbewoonbaar zal worden gemaakt door de voortdurende en zwaardere dreuning die de grootere machine zal veroorzaken. Bovendien voerde genoemde reclamant nog aan:

dat, terwijl stoomketel en machine in perceel 216 op veel te geringen afstand van den zijmuur van het huis no. 214 geplaatst zullen worden, het leven van de in laatstgenoemd perceel wonende menschen (zijnde van 4 huisgezinnen), bij brand des nachts of door het springen van den stoomketel onverantwoordelijk zal worden prijs gegeven, en dat, hoezeer zijn woonhuis misschien nog wel eene eeuw bewoonbaar is, uit een onderzoek van deskundigen is gebleken, dat de fundering in een zwakken en slechten toestand verkeert en aan de voortdurende zware dreuning eener machine van 20 P. K. geen weerstand zal kunnen bieden, tot staving waarvan eene verklaring werd overgelegd van drie deskundigen, het resultaat bevattende van een door hen ingesteld onderzoek naar den staat en de fundering der zijmuren van de perceelen 214 en 216.

De tegen het verzoek ingebragte bezwaren werden door B. en W. niet van zoodanig gewigt geacht, dat ze tot eene weigering der vergunning konden leiden. Bij beschikking van 7 April 1882 no. 18392/7754 P. W. verleenden zij aan de firma Ellerman, Harms en Co. vergunning tot het uitbreiden van de stoom-boek- en steendrukkerij, gevestigd in de perceelen Spuistraat 216 en 218, door het plaatsen van een stoomwerktuig met bijbehoorenden ketel van ten hoogste 20 P. K. in het perceel 216 ten dienste van genoemde drukkerij. Aan die vergunning werden echter de voorwaarden verbonden:

dat de vuurhaard van den stoomketel worde gestookt met geen rook gevende brandstoffen, tenzij deze voorzien worde van en ten allen tijde gebruikt met eene inrigting tot rookverbranding naar het systeem Thierry, of dat de rook worde afgevoerd door een schoorsteen van ten minste 26 Meter hoogte, en

dat de fabriek gedurende den tijd dat daarin niet wordt gewerkt, worde bewaakt.

Door H. R. Stoltink, hiervoren reeds genoemd, is van deze beschikking in beroep gekomen bij Zijne Majesteit. Naar zijne meening is er gegronde vrees voor gevaar, schade aan eigendommen en hinder van ernstigen aard te duchten. Onder inhaesie aan de bezwaren, reeds aan 't gemeentebestuur van Amsterdam kenbaar gemaakt, wijst bij in 't bijzonder op het allezins gewigtige feit, dat gebleken is, dat noch onder zijn perceel noch onder dat der verzoekster zich eene fundering bevindt, wat echter in eene moerassige stad als Amsterdam en bij gebouwen tot een gebruik, als bedoeld wordt, bestemd, zijns inziens allernoodzakelijkst is, daar anders de zware dreuning en trilling eener stoommachine noodwendig zal veroorzaken het scheuren, ja! welligt het instorten der muren zoowel van het gebouw zelf, waarin de machine is geplaatst, als van het onmiddellijk daaraan belendende perceel.

Op appellants adres zijn Ged. Staten van Noordholland gehoord, die hunnerzijds daarop het berigt van B. en W. van Amsterdam inwonnen. In dit berigt worden de verschillende bezwaren, die tegen de vergunning worden aangevoerd, nagegaan, waarvan het resultaat is, dat die bezwaren zeer overdreven zijn bevonden en de vermoedens, neergelegd in het door appellant medegedeelde rapport van drie deskundigen,

zijn geoordeeld allen grond te missen, waaromtrent B. en W. in hun berigt verschillende bijzonderheden tot staving hunner meening mededeelen. Zij zijn verder van oordeel, dat aan de bezwaren, voor zooveel ze grond van bestaan hebben, door de gestelde voorwaarden voldoende wordt te gemoet gekomen.

Met dit berigt vereenigen Ged. Staten van Noordholland zich. Zij doen echter opmerken, dat het hier slechts de plaatsing geldt van een nieuw (tweede) stoomwerktuig in eene vroeger niet geconcessioneerde inrigting, niet de oprigting der drukkerij, waarvoor geene vergunning noodig was, noch eene uitbreiding daarvan, — en dat ook alleen de vergunning tot bedoelde plaatsing van een nieuw stoomwerktuig, zij het ook in min juiste bewoordingen, door B. en W. is verleend. Huns inziens is evenwel de min juiste vorm geen beletsel om de vergunning te handhaven

Nadat, krachtens Zr. Ms. magtiging, vorenstaand beroep bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, zijn bij den Raad van State twee memoriën ingediend van eigenaren en bewoners van perceelen, grenzende aan die der firma Ellerman, Harms en Co., als:

eene van H. C. Reuter en twee anderen, die de intrekking der verleende vergunning wenschen uit hoofde van de hierboven reeds omschreven bezwaren, wier gegrondheid zij bevestigen en nader trachten aan te wijzen;

en de tweede van P. J. Nijhoff en drie anderen, die het ingestelde beroep in zooverre steunen, dat, waar geheele of gedeeltelijke vernietiging van de toegestane vergunning niet mogelijk is, ten minste beperkingen worden gesteld aan thans bestaande toestanden, waarbij meer dan gewoon gevaar bestaat en ten aanzien waarvan zij zich refereeren aan de vroeger door hen aan 't gemeentebestuur gedane aanwijzingen.

Namens den appellant worden de bezwaren tegen de vergunning toegelicht door den heer Mr. E. J. C. Goseling, advocaat te Amsterdam, terwijl de heer Mr. J. A. Levy, advocaat te Amsterdam, voor de firma Ellerman, Harms en Co. op eene afwijzende beschikking in deze aandringt.

Onderscheidene vragen, door den President en de leden der Afdeeling gedaan en hoofdzakelijk de technische gesteldheid betreffende, worden door heeren gemagtigden, den appellant Stoltink zelf en den heer van der Heijden, aannemer van het werk der genoemde firma, beantwoord.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Acht en Twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 30 *Augustus* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Mr. G. DE VRIES AZN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.

Referendaris: Mr. G. J. Roïjaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 6 Augustus 1882 n°. 6, houdende beschikking op het beroep van *C. S. Berkhout, koffijhuishouder te Delft, tegen de door Gedeputeerde Staten van Zuidholland bij besluit van* 11 *April* 1882, *B* n°. 1191 bis, *aan Burgemeester en Wethouders te Delft verleende vergunning tot verplaatsing der petroleumbergplaats van die gemeente naar het perceel, kadastraal aldaar bekend in sectie A* n°. 928.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 303).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van C. S. Berkhout, koffijhuishouder te Delft, tegen de door Gedeputeerde Staten van Zuidholland bij besluit van 11 April 1882, B n°. 1191 bis, aan Burgemeester en Wethouders van Delft verleende vergunning tot

verplaatsing der petroleumbergplaats van die gemeente naar het perceel, kadastraal aldaar bekend in sectie A n⁰. 928;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 Julij 1882, n°. 58;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 1 Augustus 1882, no. 30, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat door Burgemeester en Wethouders van Delft van Gedeputeerde Staten van Zuidholland overeenkomstig art. 27 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) vergunning gevraagd werd tot het oprigten eener bergplaats van petroleum op het perceel kadaster sectie A n°. 928 der gemeente Delft, met overlegging eener „situatieteekening" op de schaal van 1 op 2500 en eener „omschrijving", waarin de ligging van genoemd perceel wordt aangeduid en waaruit verder niets anders blijkt, dan dat het plan bestaat om de bestaande petroleumloods, lang 32.50 en breed 7.15 Meter, te verplaatsen;

dat Gedeputeerde Staten daarop den 11 April ll. gunstig hebben beschikt, onder voorwaarde dat het terrein gedraineerd en de door de draineerbuizen opgevangen petroleum gebragt worde in eenen gemetselden put, die telkens zooveel noodig moet worden uitgepompt, en dat van de vergunning vóór 1 Mei 1883 gebruik moet zijn gemaakt;

dat van die beschikking bij Ons in beroep is gekomen door C. S. Berkhout, die ook reeds aanvankelijk bezwaren had ingebragt, aanvoerende, dat de loods, die tot bergplaats dienen zal, op slechts 35 Meter afstand zal geplaatst worden van zijne gebouwen en zijnen tuin, dienende tot koffijhuis en het houden van partijen, zoodat zijne gebouwen aan groot brandgevaar zullen zijn blootgesteld en zijn bedrijf wegens den ondragelijken, althans hinderlijken, stank van de groote massa petroleum belangrijk zal worden benadeeld, zoo het al niet met geheelen ondergang wordt bedreigd;

Overwegende, dat op de verzoeken, bedoeld in art. 27 der bovenvermelde wet, art. 5 dier wet van toepassing is verklaard en naar deze laatste wetsbepaling bij het verzoek moet worden overgelegd zoowel eene naauwkeurige beschrijving, die ook eene opgave van hetgeen in de inrigting zal worden verrigt of verzameld moet bevatten, als eene plattegrondteekening op eene schaal van minstens één op twee honderd vijftig, aanduidende de uit- en inwendige zamenstelling der inrigting en toebehooren;

dat laatstgemeld stuk, de plattegrondteekening, ten eenenmale ontbreekt en de overgelegde „omschrijving" niet bevat, wat de door de wet gevorderde beschrijving dient in te houden;

dat intusschen die stukken voor eene beoordeeling van het verzoek volstrekt onmisbaar zijn, vooral in dit geval, waar het, gelijk uit eene nadere schriftelijke en mondelinge toelichting is gebleken, eene bewaarplaats betreft van zoo gevaarlijke stof als petroleum van niet geringe uitgebreidheid, waaromtrent bij het gemeentebestuur wel plannen schijnen te bestaan om door voorzorgen in de aan de bewaring verbonden gevaren en bezwaren te voorzien, maar van welke uit de vereischte stukken niets blijkt, zoodat zoowel ten aanzien van de aldaar te bewaren hoeveelheid, als ten aanzien van de inrigting, de bouwstoffen en de hoogte van het gebouw, gelijk mede omtrent de inrigting van het terrein, volslagen onzekerheid bestaat;

dat in allen gevalle, ware die onzekerheid ook alsnog op te heffen, niet aan den eisch der wet is voldaan of nader te voldoen, daar het voorschrift van art. 5 niet alleen beoogt de beoordeeling van het verzoek mogelijk te maken, maar in verband met art. 9 der wet, de aanhechting der in art. 5 bedoelde beschrijving en plattegrondteekening aan de vergunning voorschrijvende, ook ten doel heeft om, wanneer eene vergunning wordt verleend, ten allen tijde te kunnen nagaan, of de gemaakte inrigting in overeenstemming is met de feitelijke gegevens, waarop het verzoek werd toegestaan;

dat het stellig voorschrift van art. 5, hetwelk mitsdien stipt moet worden opgevolgd, in dezen niet is nageleefd en Gedeputeerde Staten op het verzoek, zooals het zonder overlegging der door de wet gevorderde stukken was gedaan, niet hadden behooren te beschikken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 11 April 1882 B, n°. 1191 bis, te verklaren, dat omtrent het daarbij behandeld verzoek van Burgemeester eu Wethouders van Delft, zooals het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 6 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

2o. van 7 Augustus 1882, n°. 23, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *D. C. C. Baron van Boetzelaar en Mr. W. H. E. Baron van der Borch, stemgeregtigde ingelanden van het Waterschap de Bovenmark, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van den* 20 *Januarij* 1882 *G.* n°. 54, 1e *afd., waarbij hun verzoek om vernietiging der benoeming van L. J. Verdaasdonk tot secretaris-penningmeester van dat Waterschap is afgewezen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 288).

Het besluit luidt aldus

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door D. C. C. baron van Boetzelaar en Mr. W. H. E. baron van der Borch, stemgeregtigde ingelanden van het waterschap de Bovenmark, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van den 20 Januarij 1882 G. n°. 54, le afdeeling, waarbij hun verzoek om vernietiging der benoeming van L. J. Verdaasdonk tot secretaris-penningmeester van dat waterschap is afgewezen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 19 Julij 1882, n°. 53;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 3 Augustus 1882, n°. 5, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat in eene vergadering van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap de Bovenmark, gehouden te Chaam den 9 November 1881, aan de orde was de benoeming van eenen secretaris-penningmeester uit eene door het Bestuur opgemaakte voordragt van 3 personen;

dat, na eenige discussie over die voordragt, de stemming heeft plaats gehad, waarbij zijn uitgebragt 462 stemmen, van welke 306 op den eerstvoorgedragene L. J. Verdaasdonk, 147 op J. J. Verhoeven, 4 in blanco en 5 op personen buiten de voordragt, zoodat de eerstgenoemde is verklaard te zijn benoemd;

Overwegende, dat appellanten, die deze vergadering hadden bijgewoond, de eerste bij eenen gemagtigde, de tweede in persoon, zich tot Gedeputeerde Staten van Noordbrabant hebben gewend met een verzoek om vernietiging van de benoeming wegens beweerde onregelmatigheden, waaronder deze, dat de benoemde secretaris ten onregte in de vergadering van stemgeregtigde ingelanden die betrekking voorloopig had waargenomen en dat hij secretaris-penningmeester is van het waterschap de Hooge en Lage Vugt;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten, bij beschikking van 20 Januarij 1882, dit verzoek hebben afgewezen, de bezwaren van adressanten ongegrond oordeelende, en ten aanzien van de voorloopige opdragt van de betrekking van secretaris-penningmeester verklarende, dat deze opdragt door hun collegie was geschied volgens art. 4 van het besluit der Provinciale Staten tot oprigting van het waterschap de Bovenmark, goedgekeurd bij Ons besluit van 8 Februarij 1879, n°. 19;

Overwegende, dat adressanten bij Ons in hooger beroep zijn gekomen van de beschikking van Gedeputeerde Staten, verzoekende dat, met vernietiging daarvan, de benoeming van den secretaris-penningmeester op den 9 November 1881 gedaan, ongeldig worde verklaard, met te niet doening tevens van de benoeming door Gedeputeerde Staten van den fungerenden secretaris-penningmeester;

Overwegende, dat het laatste gedeelte van dit verzoek geheel buiten aanmerking moet blijven, vermits noch bij het aangehaalde besluit tot oprigting van het waterschap, noch bij eenige andere verordening, hooger beroep is toegekend van eene door Gedeputeerde Staten gedane benoeming;

Overwegende, wat de beschikking van Gedeputeerde Staten van 20 Januarij 1882 betreft, dat adressanten zich bezwaard achten:

1o. omdat het waterschapsbestuur in de vergadering van 9 November 1881 aan hen zou hebben geweigerd inlichtingen te geven omtrent de aanwezigheid van den fungerenden secretaris-penningmeester;

2o. omdat aan den tweeden adressant niet vergund is geworden eene motie voor te stellen, zonder dat over het al of niet verleenen van die vergunning gestemd is;

3o. omdat de benoemde secretaris-penningmeester ook secretaris-penningmeester is van het waterschap de Hooge en Lage Vugt, waarvan de belangen in strijd kunnen zijn met die van de Bovenmark;

4o. omdat de vergadering van stemgeregtigde ingelanden onwettig was, dewijl een geschil over de lijst van stemgeregtigden aanhangig was;

Overwegende, wat het eerste bezwaar betreft, dat volgens art. 54 van het Algemeen Reglement voor de waterschappen in Noordbrabant, het bestuur gehouden is de inlichtingen te geven die de vergadering van stemgeregtigde ingelanden verlangt;

dat, blijkens de goedgekeurde notulen der vergadering van 9 November 1881, de voorzitter van het bestuur omtrent het door adressanten vermelde punt aan een hunner eene inlichting heeft gegeven en de vergadering geene vraag om inlichting tot het Bestuur heeft gerigt;

Overwegende, wat het tweede bezwaar betreft, dat de eerste adressant wel verlof heeft gevraagd om eene motie voor te stellen, maar zonder die te formuleren, en dat, toen niemand stemming daarover gevraagd had en een lid van de vergadering integendeel voorstelde over te gaan tot de aan de orde zijnde werkzaamheden (zoo als uit de notulen blijkt), het bestuur geen onregelmatigheid heeft gepleegd door die aanvrage niet in stemming te brengen, vermits onderwerpen, vreemd aan de orde van den dag, volgens art. 44 Algemeen Reglement niet worden behandeld, tenzij 2/3 der tegenwoordige leden of der vertegenwoordigde stemmen daartoe hunne toestemming geven;

Overwegende, wat het derde bezwaar betreft, dat de benoemde L. J. Verdaasdonk op 9 November 1881 secretaris-penningmeester was van het waterschap de Hooge en Lage Vugt, gemeente Teteringen, hetwelk niet aan de rivier de Mark grenst, maar op de Benedenmark uitwatert; dat geen grond is aangevoerd voor het beweren dat het belang van dat waterschap in strijd zou zijn met dat van de Bovenmark en in ieder geval, al kon die strijd van belangen te eeniger tijd ontstaan, daaruit nog niet zou volgen dat L. J. Verdaasdonk niet tot secretaris-penningmeester van de Bovenmark mogt worden benoemd, vermits art. 22 collato art. 14 Algemeen Reglement dan wel de gelijktijdige waarneming der twee betrekkingen zou verbieden, maar de benoemde in dat geval nog de keuze had, voor welke van beide hij wilde bedanken;

Overwegende, wat het vierde bezwaar betreft, dat volgens art. 29 tot 35 Algemeen Reglement de lijst van stemgeregtigde ingelanden, zoo als die door het Bestuur is opgemaakt of in Januarij herzien, van kracht blijft tot de eerstvolgende herziening of totdat die door het bevoegde gezag is gewijzigd;

dat dus het bestuur wel en te regt de bestaande lijst als rigtsnoer bij het oproepen en houden van de vergadering heeft gevolgd;

Overwegende dat bij gevolg de bezwaren van adressanten zijn ongegrond;

Gezien het Algemeen Reglement voor de waterschappen in Noordbrabant, goedgekeurd bij Ons besluit van 4 Januarij 1862 n°. 101;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 20 Januarij 1882 G. n°. 54, le afdeeling, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 7 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

3°. van 7 Augustus 1882, n°. 24, houdende beschikking op het beroep van *W. Besouw, te Venlo, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener varkensslagterij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 305).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van W. Besouw, te Venlo, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener varkensslagterij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Julij 1882, n°. 59

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 3 Augustus 1882, n°. 47, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat W. Besouw, te Venlo, aan Burgemeester en Wethouders dier gemeente bij adres van 24 Maart 1882 vergunning heeft verzocht om op eene plaats gelegen achter zijn huis aan de Keulsche Poort aldaar, kadastraal bekend gemeente Venlo sectie I n°. 513, eene varkensslagterij te mogen oprigten;

dat in de vergadering ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) belegd, door verschillende naburen bezwaren tegen het toestaan der vergunning zijn ingebragt;

dat het gemeentebestuur daarop bij besluit van 16 April ll. de gevraagde vergunning heeft geweigerd;

dat W. Besouw bij adres, op 29 April ll. aan Ons Kabinet ingekomen, tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat volgens art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) bij het verzoek om vergunning moet worden overgelegd, behalve eene plattegrondteekening in dubbel op eene schaal van minstens 1 op 250, aanduidende de uit- en inwendige zamenstelling der inrigting en toebehooren, eene naauwkeurige beschrijving in dubbel van de plaats, waar de inrigting zal worden gesteld en eene opgave van hetgeen in de inrigting zal worden verrigt;

dat dit voorschrift beoogt niet alleen de beoordeeling van het verzoek mogelijk te maken, maar in verband met art. 9 der wet, de aanhechting van genoemde stukken aan de vergunning voorschrijvende, tevens dient om, wanneer het verzoek is toegestaan, te kunnen nagaan, of de gemaakte inrigting in overeenstemming is met de verleende vergunning;

dat derhalve het voorschrift van art. 5 der wet stiptelijk behoort te worden nagekomen;

Overwegende, dat het door W. Besouw aan het gemeentebestuur gedaan verzoek niet vergezeld was van de naauwkeurige beschrijving hierboven bedoeld en dat dus onder meer niet kan worden beoordeeld, op welke wijze de afval en het spoelwater zal worden verwijderd, terwijl uit de éénige bijlage van het oorspronkelijk verzoek, te weten eene in enkel opgemaakte teekening, zonder vermelding van schaal, van het betrokkene en de aangrenzende kadastrale perceelen, kwalijk de gesteldheid en uitgebreidheid der voor slagterij bestemde open plaats kan worden nagegaan;

dat onder deze omstandigheden Burgemeester en Wethouders op het verzoek, zoo als het zonder voldoende overlegging der bij de wet vereischte stukken is gedaan, niet hadden behooren te beschikken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van het gemeentebestuur van Venlo, te verklaren, dat omtrent het verzoek van adressant, zooals het is gedaan, geene beslissing kan worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van

dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 7 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings.
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

4°. van 10 Augustus 1882, n°. 14, houdende beschikking op het beroep van *G. H. van der Wedden en op het beroep van S. L. Gerritsen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, waarbij is verklaard dat zij ten onregte door het gecombineerd collegie van het polderdistrict "de Circul van de Ooy" als hoofdgeërfden zijn toegelaten.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 217.)

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van G. H. van der Wedden en op het beroep van S. L. Gerritsen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, waarbij is verklaard dat zij ten onregte door het gecombineerd collegie van het polderdistrict de Circul van de Ooy als hoofdgeërfden zijn toegelaten;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 Julij 1882, n°. 30;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 5 Augustus 1882, n°. 17, Afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat bij eene op 14 December 1881 gehouden verkiezing in het polderdistrict de Circul van de Ooy tot Hoofdgeërfden zijn gekozen de beide appellanten, die bij Ons besluit van 22 October 1881 n°. 26 als toenmalige Heemraden van dat Waterschap waren ontslagen;

dat in de vergadering van het gecombineerd collegie van het polderdistrict op 26 Januarij jl. de beide gekozenen zijn toegelaten;

dat echter de dijkgraaf, die reeds bij schrijven van Gedeputeerde Staten van 3 Januarij bevorens verwittigd was dat dit collegie beide personen, als vallende in de termen van art. 35 van het Provinciaal Reglement op het beheer der Rivierpolders,

niet verkiesbaar achtte dit besluit ter vernietiging heeft voorgedragen aan Gedeputeerde Staten;

dat dezen „op grond dat art. 35 voornoemd hen die krachtens art. 32 zijn ontslagen, „uitgezonderd wegens geestes- of ligchaamsgebreken, gedurende twee jaren na dat ont„slag niet benoembaar of verkiesbaar verklaart,” bij besluit van 28 Februarij jl. n⁰. 54 verklaard hebben, dat de genoemde gekozenen ten onregte als hoofdgeërfden door het gecombineerd collegie zijn toegelaten;

En dat de gekozenen van deze beslissing bij Ons in beroep zijn gekomen, aanvoerende, dat aangezien het besluit waarbij zij zijn ontslagen ongemotiveerd is en daarin speciaal art. 32 niet is aangehaald, niet mag worden aangenomen dat het ontslag is gegeven op grond van dat artikel en derhalve art. 35, hetwelk bovendien niet aan alle in art. 32 opgenoemde gronden van ontslag hetzelfde gevolg verbindt, ten deze niet van toepassing is, en wijders dat, al mogt ook worden aangenomen dat tot ontslag werd overgegaan ingevolge art. 32 en nog wel om een der in art. 35 niet geëxcipieerde gronden, dan toch nog dat artikel geen hinderpaal zou opleveren tegen hunne toelating als hoofdgeërfden;

dat dit art. toch zeer duidelijk onderscheidt tusschen benoembaarheid en verkiesbaarheid en uitsluitend bepaalt dat zij, die ontslagen zijn uit betrekkingen waartoe zij benoemd waren, in de eerste twee jaren niet weder benoembaar, en zij die ontslagen zijn uit betrekkingen waartoe zij gekozen zijn in datzelfde tijdsverloop niet weder verkiesbaar zijn; dat in dit geval zij adressanten als heemraden ontslagen niet weder als zoodanig of als dijkgraaf benoembaar zijn, maar dat zij wel verkiesbaar zijn als hoofdgeëerfden;

Overwegende, dat het Geldersch rivierpolderreglement geen ander ontslag van heemraden, behalve op eigen verzoek, kent dan krachtens art. 32;

dat van een verzoek om ontslag in casu geen sprake is, hetgeen dan ook door de appellanten zelven niet is beweerd;

dat Gedeputeerde Staten van Gelderland dus teregt hebben aangenomen, dat het aan de appellanten bij Ons besluit van 22 October 1881 n⁰. 26 gegeven ontslag als heemraden, gegeven is krachtens art. 32 van het aangehaald reglement;

dat echter Gedeputeerde Staten in dat feit, in verband met art. 35 van het Reglement, ten onregte grond hebben gevonden voor hunne verklaring, dat de appellanten alsnu onbevoegd zijn om binnen de eerstvolgende twee jaren als hoofdgeërfden in het Bestuur van het Waterschap zitting te nemen;

dat toch wel is waar ingevolge art. 35 (daargelaten de exceptieve bepaling betreffende ontslag wegens ongeschiktheid door geestes- of ligchaamszwakheid of gebreken) appellanten binnen twee jaren na dat ontslag niet weder benoembaar zijn tot eenigerlei betrekking in het bestuur, die door benoeming verkregen wordt; doch dat de bewering van Gedeputeerde Staten dat zij krachtens datzelfde artikel ook niet verkiesbaar zouden zijn als hoofdgeërfden, ten eenenmale met de bewoordingen van dat artikel in strijd is;

dat dat artikel, hoezeer het twee voorschriften in éene zinsnede zamenvat, niettemin, beide uiteenhoudende, duidelijk onderscheidt tusschen benoembaarheid en verkiesbaarheid;

dat toch de uitdrukking „niet weder benoem- of verkiesbaar" slechts kan slaan eensdeels op hen die vroeger benoemd geweest zijn, en na ontslag andermaal benoemd zouden worden, anderdeels op hen die vroeger gekozen waren en na ontslag andermaal gekozen worden, nademaal een vroeger benoemde en daarna ontslagene bij eene latere verkiezing onmogelijk kan gezegd worden weder gekozen te zijn, evenmin als een vroeger verkozene en daarop ontslagene bij eene latere benoeming gezegd zou kunnen worden dan weder benoemd te zijn;

dat dan ook, had de provinciale wetgever bedoeld wat Gedeputeerde Staten vermeenen, in het bewuste artikel het woord „weder" zou en moest zijn achterwege gelaten; en de woorden: „benoembaar" en „verkiesbaar" niet door het woord „of" zouden zijn gescheiden, maar door het woord „noch" verbonden;

Overwegende verder, dat voor de opvatting van Gedeputeerde Staten uit de geschiedenis van het artikel geenerlei grond is aan te voeren;

en Overwegende eindelijk, dat de gewraakte extensieve uitlegging hiertoe zou leiden, dat eene regtmatige gezagsoefening van de benoemende magt over benoemden vanin-vloed zou worden op de vrijheid der kiezers en op de verkiesbaarheid van geërfden, iets dat, bij de onderscheiding die het Reglement tusschen benoemingen en verkiezingen zorgvuldig in acht neemt, alleen bij stellig en ondubbelzinnig voorschrift aannemelijk ware;

Overwegende, dat derhalve door Gedeputeerde Staten verkeerdelijk is verklaard dat adressanten ten onregte als hoofdgeërfden zijn toegelaten;

Gezien het Reglement op het beheer der rivierpolders in Gelderland, vastgesteld door de Staten den 17 Mei 1879 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 24 Augustus 1880 n°. 7;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 28 Februarij 1882 P n°. 54, te verklaren, dat J. L. Gerritsen en G. H. van der Wedden door het gecombineerd collegie van het polderdistrict „de Circul van de Ooy" teregt als hoofdgeërfden zijn toegelaten.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 10 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

5°. van 10 Augustus 1882, n⁰. 15, houdende beschikking op het beroep van *de firma H. J. Tijssen Dzn., te Loenen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar onder bepaalde voorwaarden, voor een proeftijd, vergunning is verleend tot het in werking brengen van eene locomobile in hare beenzwartfabriek.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 267).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van de firma H. J. Tijssen Dzn. te Loenen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar onder bepaalde voorwaarden voor een proeftijd vergunning is verleend tot het in werking brengen van eene locomobile in hare beenzwartfabriek;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 Julij 1882, n°. 49;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 5 Augustus 1882 n°. 58, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat appellante bij adres van 30 Januarij 1882 aan Burgemeester en Wethouders van Loenen heeft verzocht om in hare fabriek op het perceel kadastraal in die gemeente bekend als sectie A n⁰. 562, te mogen plaatsen eene horizontale locomobile van acht paardenkracht, bestemd tot het drijven der molens in de fabriek;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n⁰. 95) gehouden vergadering door geen der naburen bezwaren tegen het toestaan der vergunning zijn ingebragt;

dat Burgemeester en Wethouders bij besluit van 22 Maart 1882 n°. 718 de gevraagde vergunning hebben verleend, nogtans slechts voor een proeftijd van zes maanden en onder voorwaarde:

1o. dat de schoorsteenpijp worde verhoogd tot boven den nok van de woning genaamd Beek en Hof;

2o. dat op de schoorsteenpijp worde aangebragt en behoorlijk onderhouden een vonkenvanger;

3o. dat in de locomobile slechts gestookt zal worden met cokes;

4o. dat opgevolgd zullen worden overeenkomstig art. 17 der voormelde wet al de voorwaarden, welke later mogten worden opgelegd, indien de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond;

en dat appellante bij een adres, gedagteekend 1 April 1882, van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen, daarbij aanvoerende, dat er geen aannemelijke reden is om de gevraagde vergunning slechts voor een proeftijd te verleenen, en dat de opgelegde voorwaarden deels onbestemd zijn, deels, namelijk het alleen mogen stoken met cokes, zonder noodzaak het doelmatig gebruik der locomobile verhinderen;

Overwegende, dat eene vergunning voor een bepaalden proeftijd volgens art. 12 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) alleen dan verleend wordt, wanneer over de gevolgen eener inrigting tijdens de aanvraag om vergunning niet met voldoende zekerheid kan worden geoordeeld, hetgeen het geval niet is, wanneer, zoo als hier, slechts vergunning wordt gevraagd tot plaatsing eener locomobile, een volkomen bekend werktuig, in eene bestaande fabriek;

dat er derhalve geen grond is om het verzoek, zoo het overigens voor inwilliging vatbaar is, slechts voor een proeftijd toe te staan;

dat nu geen der naburen bezwaren inbragt en ook naar het oordeel van het Gemeentebestuur door het stellen van voorwaarden aan mogelijke bedenkingen kan worden te gemoet gekomen, geen termen zijn voor het weigeren van het verzoek;

dat het echter wenschelijk is aan de te verleenen vergunning voorwaarden te verbinden om te gemoet te komen aan de bezwaren, die bij het gemeentebestuur bestaan;

dat de voorwaarden, door het gemeentebestuur opgelegd, evenwel wijziging behoeven, als deels te onbestemd, deels meer dan noodig drukkend voor de aanvraagster;

dat tegen brandgevaar voldoende zal zijn voorzien door het opleggen van voorwaarden eensdeels omtrent den schoorsteen, waarvan echter de hoogte, ook om moeijelijkheden bij eventueele verbouwing van het woonhuis Beek en Hof te voorkomen, niet uit den nok van het bestaande dak maar uit den beganen grond zal moeten gemeten worden, en anderdeels omtrent een aan dien schoorsteen aan te brengen vonkenvanger;

dat onder dusdanige voorschriften geen bezwaar bestaat tegen het gebruik van steenkolen;

dat de sub 4 door het gemeentebestuur opgelegde voorwaarde bij het bestaan van art. 17 der aangehaalde wet behoort te vervallen;

dat dus aan de te verleenen definitieve vergunning nieuwe voorwaarden moeten worden verbonden;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beschikking van Burgemeester en Wethouders van Loenen van 22 Maart 1882 n°. 718, alsnog aan de firma H. J. Tijssen Dzn. en hare regtverkrijgenden aldaar vergunning te verleenen tot het in werking brengen eener horizontale locomobile van acht paardenkracht in hare beenzwartfabriek in het perceel kadastraal bekend als gemeente Loenen, sectie A n°. 562, volgens de hieraan gehechte beschrijving en teekeningen;

Onder voorwaarde:

1o. dat de schoorsteen 13,50 Meter boven den beganen grond hoog moet zijn;

2o. dat op de schoorsteenpijp worde aangebragt en behoorlijk onderhouden een metalen bolvormige vonkenvanger met mazen van hoogstens 15 millimeter vierkant; en

3o. dat de locomobile slechts gestookt mag worden met cokes of steenkolen;

en eindelijk te bepalen dat de inrigting moet zijn daargesteld en in werking gebragt binnen drie maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 10 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

BESCHRIJVING der inrigting, te bewerkstelligen in de fabriek der Firma H. J. Tijssen Dz. te Loenen a/d Vecht op het perceel bekend bij het kadaster onder sectie A n⁰. 562.

De horizontale locomobile 8 P. Kr. die op 5 atmospheren overdruk zal werken, zal geplaatst worden in het lokaal aangegeven onder Lr. A en dient tot het in werking brengen der bestaande molens, waartoe de drijfkracht met eenen riem zal worden overgebragt.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1882 No. 15.
Mij bekend:
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.
Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

6°. van 11 Augustus 1882, n°. 65, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente den Bommel, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-holland, van* 18/20 *April* 1882, n⁰. 44, *waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 277.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente den Bommel van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 18/20 April 1882, n⁰. 44, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 Julij 1882, n°. 50;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Augustus 1882 n⁰. 3639, Afd. B. B.;

Overwegende, dat, toen bij Ons besluit van 30 Junij 1881 n⁰. 74 was ongegrond verklaard een ook door den Gemeenteraad van den Bommel ingesteld beroep van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij, met toepassing van art. 212 al. 1 der Gemeentewet, op de begrooting der gemeente voor 1881 was verhoogd de post voor gemeenschappelijke zaken, ten einde behoorlijk worde voorzien in het onderhoud van den grindweg onder Middelharnis, tot welk onderhoud volgens de regeling tusschen vijf gemeenten, goedgekeurd bij resolutie van Gedeputeerde Staten van den 5 December 1857 n⁰. 23, de gemeente den Bommel pro parte gehouden is, — Gedeputeerde Staten er toe zijn overgegaan om, met toepassing van art. 212 al. 2, de niet bij de wet opgelegde uitgaven evenredig te verminderen;

dat alstoen de Gemeenteraad van deze beslissing Onze voorziening inriep, op grond dat uit den verminderden post van ontvangst met goedkeuring van Gedeputeerde Staten reeds in die mate was beschikt, dat hij de vermindering door Gedeputeerde Staten daarop aangebragt niet meer toeliet;

dat dit beroep bij Ons besluit van 1 Februarij 1882 n°. 9 niet-ontvankelijk is verklaard;

dat Gedeputeerde Staten van Zuidholland, die hangende dat beroep hunne beslissing over de begrooting voor 1882 hadden verdaagd, daarop bij besluit van 6 Maart ll. op de begrooting der gemeente dienst 1882, in hoofdstuk X art. 9: "Kosten van gemeenschappelijke zaken, belangen en inrigtingen of werken, bedoeld bij art. 122 der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n⁰. 85)," door den Raad gebragt pro memorie, hebben gebragt eenen post van ƒ 2621.14, als het door de gemeente den Bommel krachtens de overeenkomst van 1857 verschuldigd aandeel in de door den Provincialen Hoofdingenieur op ƒ 6400 geraamde kosten in het herstel van den bedoelden weg, met uitnoodiging aan het Gemeentebestuur om de middelen aan te wijzen tot dekking dezer verhoogde uitgaaf;

dat, toen de Gemeenteraad had verklaard daartoe niet in staat te zijn, Gedeputeerde Staten bij besluit van 18/20 April ll. hunne goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden, daarbij overwegende, dat op de begrooting geene voldoende posten van niet bij de wet opgelegde uitgaven aanwezig zijn, die tot het verhoogde bedrag kunnen worden verminderd, en dat de uitgaven dus niet door de inkomsten worden gedekt, bedragende de eerste ƒ 16007.04½, de tweede ƒ 13385.90½;

dat de Gemeenteraad, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, erkent, dat

geene voor vermindering vatbare posten van uitgaaf aanwezig zijn, maar aanvoert, dat Gedeputeerde Staten, zelven oorzaak zijnde van het niet sluiten der begrooting door de toepassing van art. 212 al. 1, thans verpligt waren tot toepassing van al. 2 van genoemd artikel, maar onbevoegd om uit dien hoofde de begrooting af te keuren;

Overwegende dat tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van 6 Maart ll., strekkende tot verhooging der uitgaven met *f* 2621.14, geen beroep door den gemeenteraad is ingesteld en dit besluit derhalve is gegaan in kracht van gewijsde;

Overwegende, dat, nadat aldus de 1e alinea van art. 212 der wet op deze begrooting was toegepast en de Gemeenteraad daarin had berust, Gedeputeerde Staten aan het voorschrift der 2e alinea hebben gevolg gegeven door den Gemeenteraad uit te noodigen om nieuwe middelen tot dekking van den nieuwen post van uitgaaf voor te dragen, maar dat zij, nadat de Gemeenteraad had geweigerd daaraan te voldoen, in de verdere toepassing van genoemde 2e alinea zijn verhinderd, door dat zij geene niet bij de wet opgelegde uitgaven op de begrooting vonden, door welker vermindering het evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven kon worden hersteld;

Overwegende, dat de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om hunne goedkeuring aan de begrooting in haar geheel te onthouden, volgens art. 210 der wet, onverkort was gebleven en zij in de gegeven omstandigheden teregt van die bevoegdheid hebben gebruik gemaakt, vermits eene begrooting, waarvan de uitgaven de inkomsten aanmerkelijk te boven gaan, niet voor goedkeuring vatbaar is;

Overwegende, dat om dezelfde reden de begrooting, zoo als die thans ligt, door Ons niet kan worden goedgekeurd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, het daartegen ingesteld beroep van den gemeenteraad van den Bommel te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 11 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

7°. van 11 Augustus 1882, n°. 66, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Ooltgensplaat van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van* 18/20 *April* 1882 n°. 45, *waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 279).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Ooltgensplaat van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland van 18/20 April 1882 n°.45, waarbij goedkeuring is onthouden aan de gemeentebegrooting voor 1882;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 19 Julij 1882 n°. 51;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Augustus 1882, n°. 3640, afd. B. B.;

Overwegende, dat toen bij Ons besluit van 30 Junij 1881 n°. 74 was ongegrond verklaard een ook door den Gemeenteraad van Ooltgensplaat ingesteld beroep van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland waarbij, met toepassing van art. 212 alinea 1 der Gemeentewet, op de begrooting der gemeente voor 1881 was verhoogd de post voor gemeenschappelijke zaken, ten einde behoorlijk worde voorzien in het onderhoud van den grindweg onder Middelharnis, tot welk onderhoud volgens de regeling tusschen 5 gemeenten, goedgekeurd bij resolutie van Gedeputeerde Staten van den 5 December 1857 n°. 23, de gemeente Ooltgensplaat pro parte gehouden is, Gedeputeerde Staten er toe zijn overgegaan om, met toepassing van art. 212 alinea 2, de niet bij de wet opgelegde uitgaven evenredig te verminderen;

dat dit laatstgenoemde besluit van Gedeputeerde Staten, ten gevolge van een beroep van den Gemeenteraad, is vernietigd bij Ons besluit van 1 Februarij 1882 n°. 8;

Overwegende dat op de begrooting der gemeente Ooltgensplaat, dienst 1882, zoo als die door den Gemeenteraad op 17 October 1881 werd vastgesteld, Hoofdstuk X der uitgaven art. 7 „kosten van gemeenschappelijke zaken, belangen en inrigtingen of werken bedoeld bij art. 122 der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85)" was uitgetrokken pro memorie;

dat Gedeputeerde Staten, op grond dat uit dien post behoort te worden voorzien in het onderhoud van den grindweg onder Middelharnis, waartoe de gemeente Ooltgensplaat krachtens de overeenkomst van 1857 mede gehouden is, en dat die kosten volgens raming van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat in het geheel *f* 6400 bedragen en daarvoor door Ooltgensplaat moet worden bijgedragen *f* 2116 06, bij resolutie van 20/21 December 1881 den gemeenteraad uitnoodigden voornoemden post alsnog met dat bedrag te verhoogen;

dat de gemeenteraad op 24 December 1881 aan Gedeputeerde Staten te kennen gaf aan dat verlangen niet te kunnen voldoen, maar ƒ 100 op voormelden post van uitgaaf te brengen;

dat Gedeputeerde Staten inmiddels, hangende het hooger beroep bovengemeld, betreffende de begrooting voor de dienst 1881, hunne beslissing over de begrooting dienst 1882, verdaagden;

dat Gedeputeerde Staten vervolgens bij resolutie van 6/7 Maart ll. krachtens art. 212 1e alinea der gemeentewet genoemden post met het bedrag van ƒ 2116.06 verhoogden en den gemeenteraad uitnoodigden, alsnu de middelen aan te wijzen om in de vermeerderde uitgaaf te voorzien;

dat toen de Gemeenteraad verklaard had daartoe niet in staat te zijn, Gedeputeerde Staten bij resolutie van 18 April ll. goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden, daarbij overwegende dat het niet mogelijk is om de niet door de wet opgelegde uitgaven in zoodanige verhouding te verminderen, dat er evenwigt is tusschen inkomsten en uitgaven en dat de uitgaven dus niet door de inkomsten worden gedekt, bedragende de eerste ƒ 20,484.84 en de tweede ƒ 18,368.78;

dat de gemeenteraad, bij adres van 22 April ll. van deze beslissing bij Ons in beroep komende, erkent, dat geene voor vermindering vatbare posten van uitgaaf aanwezig zijn, maar aanvoert dat, daargelaten of Gedeputeerde Staten bevoegd waren, nu werkelijk op den bedoelden post een zeker bedrag was uitgetrokken, dat bedrag te verhoogen, de toepassing van art. 212 1e al., wanneer de gemeenteraad weigert nieuwe middelen aan te wijzen, noodzakelijk met zich brengt toepassing der 2e alinea van genoemd artikel, dat zulks echter door Gedeputeerde Staten is nagelaten en onder deze omstandigheden afkeuring der begrooting niet is geoorloofd;

Overwegende, dat tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van 6/7 Maart jl., strekkende tot verhooging der uitgaven met ƒ 2116.06, geen beroep door den Gemeenteraad is ingesteld en dit besluit derhalve is gegaan in kracht van gewijsde;

Overwegende, dat nadat aldus de 1e alinea van art. 212 der wet op deze begrooting was toegepast, en de Gemeenteraad daarin had berust, Gedeputeerde Staten aan het voorschrift der 2e alinea hebben gevolg gegeven door den Gemeenteraad uit te noodigen om nieuwe middelen tot dekking van den nieuwen post van uitgaaf voor te dragen, maar dat zij, nadat de Gemeenteraad had geweigerd daaraan te voldoen, in de verdere toepassing van genoemde 2e alinea zijn verhinderd, doordat zij geene niet bij de wet opgelegde uitgaven op de begrooting vonden door welker vermindering het evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven kon worden hersteld;

dat de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om hunne goedkeuring aan de begrooting in haar geheel te onthouden, volgens artikel 210 der wet, onverkort was gebleven en zij in de gegevene omstandigheden teregt van de bevoegdheid hebben gebruik gemaakt, vermits eene begrooting, waarvan de uitgaven de inkomsten aanmerkelijk te boven gaan, niet voor goedkeuring vatbaar is;

dat om dezelfde reden de begrooting, zoo als die thans ligt, door Ons niet kan worden goedgekeurd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

ting was toegepast en de Gemeenteraad daarin had berust, Gedeputeerde Staten aan het voorschrift der 2e alinea hebben gevolg gegeven door den Gemeenteraad uit te noodigen om nieuwe middelen tot dekking van den nieuwen post van uitgaaf voor te dragen, maar dat zij, nadat de Gemeenteraad had geweigerd daaraan te voldoen, in de verdere toepassing van genoemde 2e alinea zijn verhinderd, doordat zij geene niet bij de wet opgelegde uitgaven op de begrooting vonden, door welker vermindering het evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven kon worden hersteld;

dat de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om hunne goedkeuring aan de begrooting in haar geheel te onthouden, volgens art. 210 der wet, onverkort was gebleven en zij in de gegeven omstandigheden teregt van die bevoegdheid hebben gebruik gemaakt, vermits eene begrooting, waarvan de uitgaven de inkomsten aanmerkelijk te boven gaan, niet voor goedkeuring vatbaar is;

dat om dezelfde reden de begrooting, zoo als die thans ligt, door Ons niet kan worden goedgekeurd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der bestreden beslissing van Gedeputeerde Staten van Zuidholland het daartegen door den Gemeenteraad van Stad aan 't Haringvliet ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 11 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT.
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van *R. J. C. Baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, en J. Terwindt Azn., te Arnhem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, waarbij hun vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenfabriek in die gemeente.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Bij beschikking van 30 Nov. 1881 n°. 17, heeft de Minister van Waterstaat,

Handel en Nijverheid, gelet op de wet van 24 Februarij 1806, houdende een algemeen rivier- of waterregt, aan R. J. C. baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, vergunning verleend tot oprigting eener steenfabriek op het perceel kadastraal bekend als gemeente Wageningen, sectie E n°. 784, behoudens naleving der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95).

Nadat dit perceel in eigendom was overgegaan aan J. Terwindt Azn. te Arnhem, heeft deze bij adres van 13 Jan. 1882 aan Burg. en Weth. van Wageningen de vergunning verzocht, naar de zoo even vermelde wet noodig voor het oprigten en exploiteren der bedoelde fabriek.

Bij het daarop gevolgde verhoor de commodo et incommodo zijn tegen dat aanzoek bezwaren ingebragt door de bestuurders van de naamlooze vennootschap „de Wageningsche Berg", door den pachter van het aan die vennootschap toebehoorende Hôtel, door een gemagtigde van W. A. baron de Constant Rebecque, eigenaar van het landgoed Belmonte onder Wageningen, en door de weduwe J. van de Pol, geb. Rap, eigenaresse van het logement het Lexkesveer en van den daaraan grenzenden appelboomgaard, mede onder Wageningen; alle welke bezwaren ontleend waren aan den hinder en de schade, die de rook en de heete lucht, van de op te rigten fabriek afkomstig, zouden toebrengen aan de respectieve eigendommen der opposanten.

B, en W. die bezwaren deelende hebben bij beschikking van 1 Maart 1882 n°. 244/154 het verzoek afgewezen.

Bij adres, op 15 Maart ll. aan Zr. Ms. Kabinet ontvangen, heeft de verzoeker, met bijstand van den oorspronkelijken concesssionaris, baron van Pallandt van Rosendaal, tegen die beschikking beroep ingesteld op Z. M.

De adressanten voeren daarbij aan, dat de afstand, waarop de respectieve eigendommen der bovengenoemde opposanten van het perceel in quaestie gelegen zijn, te groot is om zoo ernstigen hinder of schade te duchten als de wet bedoelt; en zij voegen daarbij dat die hinder en schade nog te minder waren te vreezen bijaldien, waartoe zij bereid schijnen te zijn, het gebruik van steenkolen vermeden werd.

Ged. Staten van Gelderland, ter zake gehoord, hebben het advies ingewonnen van het Gemeentebestuur, dat volhard heeft bij zijn ongunstig oordeel, en van den Ingenieur van den Provincialen Waterstaat. Deze heeft bij een in loco ingesteld onderzoek bevonden, dat de kortste afstand van het perceel in quaestie tot dat van de opposerende vennootschap bedraagt 185 M., tot haar hôtel zelf 260 M., tot het perceel Belmonte 225 M. en tot den boomgaard der weduwe van de Pol 180 M. Die afstanden oordeelt de Ingenieur te groot om voor de betrokkene eigendommen hinder of schade van ernstigen aard te duchten — te minder nog indien de ovens uitsluitend met turf worden gestookt. Onder die beperkende voorwaarde dan ook wordt door hem gunstig geadviseerd.

Gedeputeerde Staten verklaren zich met die zienswijze te vereenigen.

Nadat daarop krachtens Zr. Ms. magtiging van 10 Mei ll. n°. 22 de overweging dezer zaak bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt — zijn nog ingekomen nadere adstructieve memoriën der voormelde opposanten, en eene in gelijken zin, van Mr. G. W. Graaf van Rechteren van Appeltern, tegenwoordig huurder en bewoner van het landgoed Belmonte.

ting was toegepast en de Gemeenteraad daarin had berust, Gedeputeerde Staten aan het voorschrift der 2e alinea hebben gevolg gegeven door den Gemeenteraad uit te noodigen om nieuwe middelen tot dekking van den nieuwen post van uitgaaf voor te dragen, maar dat zij, nadat de Gemeenteraad had geweigerd daaraan te voldoen, in de verdere toepassing van genoemde 2e alinea zijn verhinderd, doordat zij geene niet bij de wet opgelegde uitgaven op de begrooting vonden, door welker vermindering het evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven kon worden hersteld;

dat de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om hunne goedkeuring aan de begrooting in haar geheel te onthouden, volgens art. 210 der wet, onverkort was gebleven en zij in de gegeven omstandigheden teregt van die bevoegdheid hebben gebruik gemaakt, vermits eene begrooting, waarvan de uitgaven de inkomsten aanmerkelijk te boven gaan, niet voor goedkeuring vatbaar is;

dat om dezelfde reden de begrooting, zoo als die thans ligt, door Ons niet kan worden goedgekeurd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der bestreden beslissing van Gedeputeerde Staten van Zuidholland het daartegen door den Gemeenteraad van Stad aan 't Haringvliet ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 11 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT.
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van *R. J. C. Baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, en J. Terwindt Azn., te Arnhem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, waarbij hun vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenfabriek in die gemeente.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Bij beschikking van 30 Nov. 1881 n°. 17, heeft de Minister van Waterstaat,

Handel en Nijverheid, gelet op de wet van 24 Februarij 1806, houdende een algemeen rivier- of waterregt, aan R. J. C. baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, vergunning verleend tot oprigting eener steenfabriek op het perceel kadastraal bekend als gemeente Wageningen, sectie E n°. 784, behoudens naleving der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95).

Nadat dit perceel in eigendom was overgegaan aan J. Terwindt Azn. te Arnhem, heeft deze bij adres van 13 Jan. 1882 aan Burg. en Weth. van Wageningen de vergunning verzocht, naar de zoo even vermelde wet noodig voor het oprigten en exploiteren der bedoelde fabriek.

Bij het daarop gevolgde verhoor de commodo et incommodo zijn tegen dat aanzoek bezwaren ingebragt door de bestuurders van de naamlooze vennootschap »de Wageningsche Berg«, door den pachter van het aan die vennootschap toebehoorende Hôtel, door een gemagtigde van W. A. baron de Constant Rebecque, eigenaar van het landgoed Belmonte onder Wageningen, en door de weduwe J. van de Pol, geb. Rap, eigenaresse van het logement het Lexkesveer en van den daaraan grenzenden appelboomgaard, mede onder Wageningen; alle welke bezwaren ontleend waren aan den hinder en de schade, die de rook en de heete lucht, van de op te rigten fabriek afkomstig, zouden toebrengen aan de respectieve eigendommen der opposanten.

B, en W. die bezwaren deelende hebben bij beschikking van 1 Maart 1882 n°. 244/154 het verzoek afgewezen.

Bij adres, op 15 Maart ll. aan Zr. Ms. Kabinet ontvangen, heeft de verzoeker, met bijstand van den oorspronkelijken concesssionaris, baron van Pallandt van Rosendaal, tegen die beschikking beroep ingesteld op Z. M.

De adressanten voeren daarbij aan, dat de afstand, waarop de respectieve eigendommen der bovengenoemde opposanten van het perceel in quaestie gelegen zijn, te groot is om zoo ernstigen hinder of schade te duchten als de wet bedoelt; en zij voegen daarbij dat die hinder en schade nog te minder waren te vreezen bijaldien, waartoe zij bereid schijnen te zijn, het gebruik van steenkolen vermeden werd.

Ged. Staten van Gelderland, ter zake gehoord, hebben het advies ingewonnen van het Gemeentebestuur, dat volhard heeft bij zijn ongunstig oordeel, en van den Ingenieur van den Provincialen Waterstaat. Deze heeft bij een in loco ingesteld onderzoek bevonden, dat de kortste afstand van het perceel in quaestie tot dat van de opposerende vennootschap bedraagt 185 M., tot haar hôtel zelf 260 M., tot het perceel Belmonte 225 M. en tot den boomgaard der weduwe van de Pol 180 M. Die afstanden oordeelt de Ingenieur te groot om voor de betrokkene eigendommen hinder of schade van ernstigen aard te duchten — te minder nog indien de ovens uitsluitend met turf worden gestookt. Onder die beperkende voorwaarde dan ook wordt door hem gunstig geadviseerd.

Gedeputeerde Staten verklaren zich met die zienswijze te vereenigen.

Nadat daarop krachtens Zr. Ms. magtiging van 10 Mei ll. n°. 22 de overweging dezer zaak bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt — zijn nog ingekomen nadere adstructieve memoriën der voormelde opposanten, en eene in gelijken zin, van Mr. G. W. Graaf van Rechteren van Appeltern, tegenwoordig huurder en bewoner van het landgoed Belmonte.

Voor appellanten treedt als gemagtigde op Jhr. Mr. E. N. DE BRAUW, advocaat te 's Gravenhage, die de aangevoerde bezwaren tracht te wederleggen, op eene gunstige beschikking aandringt en den wensch uitspreekt dat, wanneer de vergunning, overeenkomstig de zienswijze van Ged. Staten, mogt verleend worden, de termijn tot het in werking brengen der fabriek van zes tot twaalf of minstens tot negen maanden worde verlengd.

De zoon van de weduwe VAN DE POL, zoomede de heer W. A. baron DE CONSTANT REBECQUE, blijven echter hunne bezwaren tegen de oprigting der fabriek volhouden.

Eenige vragen van den Staatsraad VERNIERS VAN DER LOEFF worden door Mr. DE BRAUW beantwoord.

III. het beroep van den *Commissaris des Konings in Noordholland van een besluit van Gedeputeerde Staten dier provincie, waarbij is besloten dat art.* 55 *der militiewet niet van toepassing is op den milicien Hein Bakker.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Op 8 Maart 1882 is bij het 4e regiment infanterie ingedeeld de loteling Hein Bakker, van de ligting 1881 uit de gemeente Amsterdam, die in dat jaar, omdat hij zich toen in hechtenis bevond, door den Militieraad voorloopig van de dienst was uitgesloten.

In aanmerking nemende, dat Gedeputeerde Staten van Noordholland bij de behandeling der zaak van genoemden milicien, overeenkomstig art. 57 der Militiewet (waarvan zijne gezegde indeeling het gevolg was) onbekend waren gebleven met het feit, dat genoemde milicien bij vonnis van den krijgsraad in het 4e militaire arrondissement van den 14 Febr. 1881, met ingang van den 25 dier maand, was veroordeeld tot een jaar militaire gevangenisstraf, met ontzegging voor den tijd van drie jaren van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmployeerde te dienen; heeft de Minister van Oorlog Zr. Ms. Commissaris in Noordholland bij missive van 2 Junij ll. VII afd. n°. 75 verzocht om, overeenkomstig art. 59 der Militiewet, het geval ter kennisse te brengen van Gedep. Staten, opdat dezen den ingedeelden milicien alsnog zouden verklaren te zijn uitgesloten van de militiedienst, op grond van zoo even uiteengezet feit in verband met art. 55 der Militiewet.

De Minister namelijk was van oordeel, dat de tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmployeerde te dienen, als eene vervallenverklaring moet worden beschouwd. Tot staving van dat oordeel werd in vermelde missive gewezen op hetgeen voorkomt in de Memorie van Toelichting tot het ontwerp der wet van 14 Nov. 1879 (*Stbl.* n°. 191) (Bijlagen tot de Handelingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, 1876—77 n°. 203 bladz. 6) volgens welke memorie dan er als 't ware twee soorten van vervallenverklaring zouden zijn aangenomen, de ontzetting en de tijdelijke ontzegging; straffen, die eerst sedert de wetten van 1879 onder die namen bekend, uit den aard der zaak niet reeds in de militiewet van 1861 met name als reden van uitsluiting konden vermeld zijn, maar die daarom niets

minder, zal art. 55 der militiewet naar zijne ware bedoeling tot zijn regt komen, moeten geacht worden, de eene zoowel als de andere, grond tot uitsluiting van de militiedienst op te leveren. Art. 55 toch, de ministeriele missive wees hier Zr. Ms. Commissaris nog uitdrukkelijk op, wil niet in de gelederen zien toegelaten al wie eenmaal op niet eervolle wijze uit de dienst is verwijderd; en daaronder, zonder eenigen twijfel, behooren ook zij tegen wie de straf der tijdelijke ontzegging is uitgesproken.

Nadat Zr. Ms. Commissaris aan de opdragt van den Minister van Oorlog voldaan had, hebben Gedep. Staten van Noordholland op 12 Julij ll. sub n⁰. 5 hunne beslissing gegeven.

Zij overwogen daarbij:

dat eene veroordeeling tot tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmployeerde te dienen, niet is of kan zijn eene veroordeeling tot eene onteerende straf, want dat de tijdelijke ontzegging eene latere toelating als vrijwilliger bij het leger hier te lande of bij dat dienstdoende in 's Rijks Overzeesche bezittingen of tot militair geëmployeerde niet uitsluit, en zij ook niet is eene der straffen bij art. 55 der militiewet omschreven;

dat het gevoelen van den Minister van Oorlog, uitgedrukt in zijnen brief van 2 Junij 1882 n⁰. 75, 7e afd. M. S., dat art. 55 der Militiewet van toepassing is op hen, die krachtens de artt. 4, 7 en 12 der wet van 14 Nov. 1879 (*Stbl.* n⁰. 191) veroordeeld zijn tot tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmployeerde te dienen, wordt wedersproken bij de memorie van toelichting gevoegd geweest, daar de toelichting gegeven omtrent het regt verstand van de artt. 7, 11 en 12 dier wet, juist aantoont, dat het bepaaldelijk de bedoeling is geweest, om aan de tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmployeerde te dienen, in geen geval, noch eene vervallenverklaring van den militairen stand, noch eene blijvende vermindering van de staatsburgerlijke regten, waaronder ook het regt om voor den Staat de wapenen te voeren, te verbinden.

En op grond van die overweging beslisten zij: dat art. 55 der wet op de nationale militie van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72) niet van toepassing is op den milicien in quaestie.

Op verlangen van den Minister van Oorlog is Zr. Ms. Commissaris in Noordholland van die beslissing op 13 Julij ll. in beroep gekomen bij Z. M. Dientengevolge is, krachtens Zr. Ms. magtiging van 27 Julij ll. n°. 30, de overweging dezer zaak bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, aanhangig gemaakt.

IV. het beroep van *het waterschap de Wiers en de Geer van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene voor dat waterschap ontworpen keur.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Bij besluit der Staten van Utrecht, bekrachtigd door Zr. Ms. besluit van 1 Dec.

1880 n°. 15, is opgerigt het waterschap de Wiers en de Geer, gelegen onder de gemeenten Vreeswijk, Jutphaas, Tull en 't Waal en Schalkwijk, en is tevens een bijzonder reglement daarvoor vastgesteld, dat op 1 Jan. 1881 in werking trad. Het bestuur van het waterschap maakte daarvoor, met inachtneming van art. 126 van het Reglement voor de waterschappen in de provincie Utrecht, eene keur van 9 artikelen en zond die ter goedkeuring aan Ged. Staten. Edoch bij hunne resolutie van 20 April 1882 no. 27 werd de goedkeuring onthouden, en wel naar aanleiding van bezwaren, ingebragt door twee schippers uit Schalkwijk, tegen het 6e artikel der keur.

Dit artikel luidt: „De kaden langs de Schalkwijksche en Op-Wetering in de afdeeling de Wiers, voor zoover zij het eigendom zijn van het waterschap, zijnde perceel 74*a* sectie C, ter grootte van 1 H. A. 10 A. 40 C. A., zullen niet mogen beweid worden, noch rundvee of paarden daarlangs of daarover mogen gedreven worden, dan met schriftelijke vergunning van het Bestuur."

Gedep. Staten overwogen: dat dit artikel o. a. het jagen met paarden langs de Schalkwijksche Wetering afhankelijk maakt van de vergunning van het Bestuur; dat sedert onheugelijken tijd met paarden over de kade langs die Wetering is gejaagd (gelijk Ged. Staten door eenige aanhalingen uit placcaten en resolutiën van de 17e eeuw staven); dat de omstandigheid, dat langs sommige gedeelten het lijnpad ontbreekt en het paard op de schuit moet worden overgebragt, het feit niet opheft dat zonder tegenspraak de kade gedurende meer dan 2 eeuwen tot jaagpad heeft gediend; dat dit gebruik als jaagpad niet bij keurbepaling behoort te worden opgeheven of te worden afhankelijk gemaakt van de vergunning van het Waterschapbestuur; dat de desbetreffende keurbepaling op dien grond moet worden geacht strijdig te zijn met het algemeen belang.

In verband, waarschijnlijk, met deze laatste overweging, halen Ged. Staten art. 132 alinea 2 van het Utrechtsche Reglement op de waterschappen aan, waarin wordt gehandeld over het schorsen of vernietigen van besluiten van waterschapsbesturen uit hoofde van strijd met het algemeen belang. Het dictum der resolutie is echter, zoo als reeds vermeld, het onthouden van goedkeuring aan de ingezonden keur.

De beslissing van Ged. Staten werd den 20 April ll. aan het Waterschapsbestuur medegedeeld; op den 16 Mei d. a. v. besloot de vergadering van stemgeregtigde ingelanden dat het Bestuur daarvan in appel zou komen bij Z. M., aan welk besluit het Bestuur voldeed bij een adres, dat den 25 Mei bij 's Konings Kabinet inkwam. Het Bestuur zegt zijne bevoegdheid om in appel te komen te ontleenen aan art. 136 van het Reglement; het appel zelf wordt geadstrueerd door uitvoerig te betoogen, dat art. 6 wel degelijk met het algemeen belang strookt, omdat het bedoelde perceel, zijnde eene kade ter lengte van 1300 M., wegens den slappen veengrond, waarop zij rust, niet goed in onderhoud kan blijven, wanneer het drijven van vee en het jagen met paarden daarover wordt toegelaten. De vaartuigen kunnen niettemin langs dat gedeelte der Wetering wel worden getrokken, maar niet met paarden, gelijk trouwens, ook langs andere gedeelten, de trekpaarden in de schuit moeten worden genomen. Het Bestuur ontkent, juist op grond van datzelfde door Gedep. Staten zelve vermelde feit, het bestaan van een overoud trekpad langs de geheele Schalkwijksche Wetering, daargelaten of de twee schippers, die bezwaren tegen de keur heb-

ben ingebragt, eenig regt op het gebruik van een trekpad kunnen doen gelden. Ten slotte verzoekt adressant dat het den Koning behage, met vernietiging van het besluit van Ged. Staten, HDs. goedkeuring te verleenen aan de op 23 Augustus 1881 vastgestelde keur van het Waterschap.

Gedep. Staten ven Utrecht, over dit adres gehoord, adviseren 1o. tot niet-ontvankelijkverklaring, op grond dat het aangevallen besluit, houdende onthouding van goedkeuring eener waterschapskeur, niet appellabel is; zij beroepen zich te dien aanzien op het Koninklijk besluit van 13 Febr. 1882 n°. 3, betreffende een beroep van het Waterschapsbestuur van Reiderland; 2o. tot afwijzing van het beroep, omdat het algemeen belang wordt geschaad door het bemoeijelijken van het verkeer tusschen verschillende gemeenten. Volgens Ged. Staten strekt art. 6 der keur om het daar genoemde perceel te onttrekken aan het onus publicum van te zijn een jaagpad. Wordt dit servituut betwist, dan zal h. i. de burgerlijke regter daarover kunnen oordeelen, maar het Waterschapsbestuur kan het niet bij keur beslissen.

Nadat de zaak met 's Konings magtiging, bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van den 31 Julij ll., n°. 23, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State (Afd. voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, is eene procuratie ingekomen. waarbij het appellerend Bestuur den heer Mr. D. J. H. van Eeden, advocaat te Utrecht, magtigt om zijne belangen waar te nemen.

De heer Mr. D. J. H. van Eeden, advocaat te Utrecht, voert als gemagtigde van het appellerend waterschap het woord. Hij gelooft dat het beroep allezins ontvankelijk is en het komt hem op verschillende door spr. ontwikkelde gronden voor, dat de niet-goedkeuring van de keur door Ged. Staten als eene vergissing moet beschouwd worden, die noodzakelijk moet worden hersteld, waartoe hij dan ook concludeert.

V. het beroep van *J. H. Lüps te Velp, van een besluit van den Burgemeester van Arnhem, waarbij hem vergunning is geweigerd voor het opgraven en vervoeren van een lijk.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Door Johann Heinrich Lüps, wonende in het kasteel Biljoen, gemeente Rheden, werd aan den burgemeester van Arnhem verlof gevraagd om het lijk van zijne zuster, Johanna Maria Dorothea Lüps, die den 29 April 1866 overleed en begraven is op de begraafplaats nabij Arnhem aan den Hommelschen weg in een eigen graf, te doen opgraven en vervoeren naar de begraafplaats der familie Lüps, op het landgoed Beekhuizen, gemeente Rheden. In overeenstemming met het advies van den adjunct-inspecteur van bet Geneeskundig Staatstoezigt in Gelderland en Utrecht beschikte de burgemeester, dd. 3 Februarij 1882, afwijzend op dit verzoek; en wel hoofdzakelijk op grond dat door het toestaan van het verzoek de neiging van sommige ingezetenen van Arnhem om lijken hunner nabestaanden van de eene naar de andere begraafplaats

te doen vervoeren, zou worden aangewakkerd, hetgeen in het belang der openbare gezondheid niet raadzaam is; dat het opdelven en op verren afstand vervoeren van een lijk dat nog in staat van ontbinding verkeert, uit een sanitair oogpunt geene aanbeveling verdient, en de tijd voor de geheele ontbinding vereischt, naar den aard van den grond der begraafplaats verschilt van 5 tot 30 jaren; eindelijk dat de gezondheid van hen die met de opgraving en het vervoer van een lijk zouden worden belast, niet noodeloos in gevaar mogt worden gebragt.

Van deze beschikking komt adressant in beroep bij den Koning; zijn adres is den 26 Mei ll. bij het Kabinet ingekomen. Hij legt bewijzen over, dat hij in overeenstemming handelt met de medeeigenaars van het graf op de begraafplaats aan den Hommelschen weg. Hij geeft als reden van zijn verzoek het verlangen om, overeenkomstig den wensch van zijne overleden ouders en grootvader, de lijken der leden van zijne familie in de bijzondere begraafplaats op Beekhuizen te verzamelen, tot welk einde hij ook enkele lijken, met goedvinden van den burgemeester van Rheden, van de begraafplaats te Velp naar die bijzondere begraafplaats heeft vervoerd. Hij acht de redenen van weigering van den burgemeester van Arnhem onjuist, omdat elk verzoek van dezen aard op zich zelf moet worden beoordeeld en niet naar de neiging van anderen om soortgelijke verzoeken te doen; dat daarenboven van het bestaan van die neiging niet blijkt, en het geval van adressant exceptioneel is, vermits het verzamelen van de leden eener familie in eene bijzondere begraafplaats zelden voorkomt; wijders merkt adressant op, dat er uit een sanitair oogpunt geen bijzonder bezwaar tegen zijn verzoek is aangevoerd, hetgeen z. i. ook niet bestaat, omdat zijne zuster niet aan eene besmettelijke ziekte is gestorven, en dat de algemeene bezwaren tegen het opgraven en vervoeren van lijken niet mogten leiden tot weigering, daar de wetgever, deze bezwaren kennende, dit toch, met verlof van den burgemeester, heeft veroorloofd verklaard.

Ged. Staten van Gelderland, over dit adres gehoord, hebben berigt van den burgemeester en den geneeskundigen adjunct-inspecteur ingewonnen. Het blijkt daaruit, dat de neiging van ingezetenen om lijken op de begraafplaats aan den Hommelschen weg te doen opgraven en naar elders, met name naar die aan den Apeldoornschen weg, te doen overbrengen, in 1879 uit verscheidene ingediende verzoeken is gebleken, en daaraan een einde is gemaakt door de Kon. besluiten van 31 October 1879 no. 11 en 12, houdende afwijzende beschikkingen. De burgemeester van Arnhem vreest, dat, zoo het onderwerpelijke verzoek wordt ingewilligd, andere dergelijke zullen inkomen, die dan zonder onbillijkheid niet zouden kunnen worden geweigerd. De adjunct-inspecteur vindt bezwaar tegen het opgraven en vervoeren op grond dat het lijk vermoedelijk nog niet geheel is vergaan. Mogt evenwel het verzoek worden ingewilligd, dan adviseert deze geneeskundige ambtenaar, „dat al de maatregelen mogen „worden in acht genomen, die op het kerkhof alhier (te Arnhem) bij overbrenging „van eenig lijk steeds stiptelijk worden nagekomen, en dat in casu de opgegraven „gedeelten van het lijk onmiddellijk na de ontgraving worden geborgen in eene „gereedstaande kist, te voren gedeeltelijk met chloorkalk gevuld, terwijl de opgegraven „gedeelten van het lijk ruimschoots met ruw carbolzuur moeten worden overgoten en „de kist daarna spoedig dient gesloten te worden.”

Ged. Staten adviseren tot inwilliging van het verzoek, op grond dat de bezwaren van den burgemeester voldoende zijn wederlegd in het appellatoir adres, en dat uit het berigt van den adjunct-inspecteur zelven blijkt, dat het gevaar voor de volksgezondheid door doelmatige voorzorgen kan worden afgeweerd. Ged. Staten herinneren aan de Kon. besluiten van 12 Maart 1877 no. 16 en 6 November 1879 no. 11, waarbij in meer of min gelijksoortige gevallen, gunstig op de aanvrage werd beschikt.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging, bij missive van den Min. van Binnenlandsche Zaken van den 2 Augustus ll. no. 3711, afd. B. B., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, is bij den Raad ingekomen eene behoorlijk geregistreerde volmagt van adressant op de heeren Mrs. A. M. Stipriaan Luïscius en W. van Rossem Bz., advocaten te 's Gravenhage, om zijne belangen waar te nemen, zoo gezamenlijk als afzonderlijk.

De heer Mr. W. van Rossem Bz., advocaat te 's Gravenhage, treedt in eene wederlegging der bezwaren door den inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in het midden gebragt. Hij hoopt dat overeenkomstig het advies van Gedeputeerde Staten van Gelderland eene beslissing zal worden gegeven, te meer omdat het verzoek in de meest gunstige positie verkeert en het een op zich zelf staand en zeldzaam voorkomend geval betreft. Pleiter dringt aan op vernietiging van het door den burgemeester van Arnhem genomen besluit.

Eenige vragen door de Staatsraden Verniers van der Loeff en Heemskerk gedaan worden door den gemagtigde beantwoord.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Negen en twintigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 6 *September* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 19 Augustus 1882, n°. 27, houdende beschikking op het beroep van *den raad der gemeente Oldemarkt, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van* 23 *Februarij* 1882, *afd.* 2 n°. 409/500, *waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 208).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Oldemarkt van een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 23 Februarij 1882, afdeeling 2 no. 409/500,

waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor 1882;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 21 Junij 1882, n°. 33;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 Augustus 1882 n°. 3927 Afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Overijssel bij besluit van 23 Februarij 1882 goedkeuring hebben onthouden aan de begrooting der gemeente Oldemarkt, op grond dat:

1o. onder art. 20*a* der begrooting van inkomsten is uitgetrokken eene buitengewone inkomst van *f* 800, als de helft van de geraamde opbrengst van den verkoop van een perceel grond, de Wheeribben, zonder dat in de begrooting van uitgaven een post van gelijk bedrag is uitgetrokken om die inkomst rentegevend te beleggen;

2o. niets is uitgetrokken voor de bezoldiging van het onderwijzerspersoneel aan de herhalingsscholen, welk onderwijs de Gemeenteraad bij besluit van 19 November 1881 besloot in te voeren op de scholen te Oldemarkt en te Ossenzijl;

dat de Gemeenteraad, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, aanvoert:

1o. dat de buitengewone inkomst zal strekken om een gedeelte der ter begrooting tot een bedrag van *f* 3500 uitgetrokken kosten van eene nieuw te bouwen onderwijzerswoning te Kalenberg te bestrijden; dat de opbrengst van het perceel grond gemiddeld slechts *f* 27.36 bedroeg en de jaarlijksche vergoeding aan den onderwijzer voor gemis van vrije woning minstens *f* 100 zou vorderen; dat het derhalve moet geacht worden in het financieel belang der gemeente te zijn, een gedeelte der opbrengst van bedoeld perceel grond te bestemmen tot aanbouw eener onderwijzerswoning, welke bestemming te meer geregtvaardigd is, omdat in de allerlaatste jaren het vermogen der gemeente aanzienlijk is vermeerderd door den aankoop en de stichting van scholen en onderwijzerswoningen, waarvan de kosten uit de gewone inkomsten zijn gevonden;

2o. dat het uittrekken van eenen post voor jaarwedden van het onderwijzend personeel voor het herhalingsonderwijs onnoodig is, daar geene afzonderlijke onderwijzers daarvoor worden noch behoeven te worden aangesteld;

Overwegende, dat volgens mededeeling van Gedeputeerde Staten het bovenbedoelde, aan de gemeente Oldemarkt behoorende, perceel grond thans reeds publiek is verkocht en aan het raadsbesluit tot verkoop door Gedeputeerde Staten goedkeuring was verleend bij besluit van 6 April ll.;

Overwegende, wat het eerste bezwaar van Gedeputeerde Staten betreft, dat, al moge het wenschelijk zijn dat, wanneer eene rentegevende bezitting wordt verkocht, de opbrengst weder rentegevend worde belegd, opdat de inkomsten niet verminderen, dit echter niet belet, dat eene gemeente tot bestrijding eener buitengewone uitgaaf ook buitengewone inkomsten mag aanwenden, al gaat daarmede geene regtstreeksche belegging gepaard, mits het vermogen der gemeente daardoor niet worde verminderd;

dat de bezittingen der gemeente Oldemarkt door het boven omschreven gebruik

van de bedoelde *f* 800 niet verminderen, daar integendeel door de aanwinst eener onderwijzerswoning, die veel grootere uitgaven vordert en voor het overige uit gewone middelen wordt bekostigd, het vermogen dier gemeente wordt vermeerderd, gelijk het in de laatste jaren achtereenvolgens ook reeds door aankoop en stichting ten behoeve van het schoolwezen werd uitgebreid;

dat tegen de voorgenomen wijze van besteding in dit geval te minder bezwaar is, omdat mede daardoor eene andere bezitting voor de gemeente wordt verkregen, die wel geene regtstreeksche inkomsten geeft, maar de gemeente in de gelegenheid stelt tot eene, zoo niet grootere, althans evenredige besparing van uitgaven;

dat de te bouwen onderwijzerswoning voor de gemeente toch middellijk voordeel zal opleveren, omdat, bij gemis van onderwijzerswoning te Kalenberg, aan het hoofd der school voor het gemis van vrije woning een niet onbelangrijk bedrag als vergoeding zou moeten worden betaald;

Overwegende, wat het tweede bezwaar van Gedeputeerde Staten betreft, dat de wet geenszins verbiedt het geven van gewoon lager onderwijs en van herhalingsonderwijs aan denzelfden persoon op te dragen en dat, waar dit geschiedt, de jaarwedde des onderwijzers nevens belooning voor het geven van gewoon lager onderwijs ook eene vergoeding voor het geven van herhalingsonderwijs kan bevatten;

dat de vraag of de jaarwedden van de hoofden der scholen te Oldemarkt en te Ossenzijl, volgens de door Gedeputeerde Staten goedgekeurde regeling respectievelijk *f* 900 en *f* 750 bedragende, voldoende zijn te achten, in aanmerking behoort te komen bij een besluit of eene beslissing krachtens art. 26 der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n⁰. 127) te nemen; maar niet bij gelegenheid van de behandeling der begrooting kan worden opgelost, daar het ter beoordeeling van het daarop voorkomende betrekkelijke begrootingsartikel alleen de vraag kan zijn, of het daarbij uitgetrokken bedrag toereikend is om daaruit die betalingen te doen, waarop naar de wettelijk bestaande verordeningen behoort te worden gerekend;

dat de begrooting der gemeente Oldemarkt, behalve eenen post van *f* 200 voor kosten van het herhalingsonderwijs, voor jaarwedden der onderwijzers eenen post van *f* 5550 bevat en het vaststaat, dat dit bedrag voldoende is voor de betaling der genoemde jaarwedden, gelijk die overeenkomstig de wet door den Gemeenteraad — met goedkeuring van Gedeputeerde Staten — vooralsnog zijn geregeld;

dat derhalve Gedeputeerde Staten ten onregte hunne goedkeuring aan de begrooting hebben onthouden;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n⁰. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 23 Februarij 1882 n⁰. 409/500, alsnog goedkeuring te verleenen aan de begrooting der gemeente Oldemarkt voor het dienstjaar 1882, zooals die door den Gemeenteraad is vastgesteld bij besluit van 4 October 1881, gewijzigd bij besluit van 24 December van dat jaar.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 19 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Ref.

2°. van 21 Augustus 1882, n⁰. 21, houdende beschikking op het beroep van *J. Gill, te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland van* 5 *April* 1882, n⁰. 39, *waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de nationale militie van zijn zoon Cornelis is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 233).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. Gill te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 5 April 1882, n°. 39, waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de militie van zijn zoon Cornelis is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 11 Augustus 1882 n⁰. 38;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Augustus 1882, n⁰. 1099 afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat Cornelis Gill, loteling van dit jaar uit de gemeente Amsterdam, de jongste is uit een gezin van twee broeders, waarvan de oudste, in 1877 tot de dienst geroepen, eenen plaatsvervanger heeft gesteld;

dat naar de appellant stelt en door overgelegde betalingstukken tracht te bewijzen, door de schuld van een derde, die met den appellant over de vervanging gecontracteerd en van hem de volle bedongen som ontvangen had, in 1880 de gestelde plaatsvervanger krachtens art. 73 der militiewet is ontslagen en appellants bedoelde zoon is ingelijfd, doch bij herkeuring is afgekeurd en op 9 Junij 1880 uit de gelederen is afgevoerd;

dat de tweede zoon, Cornelis Gill, nu voor den militieraad vrijstelling heeft ingeroepen krachtens art. 50^5 der militiewet, daar de dienst van zijn voornoemden broeder en van diens plaatsvervanger gezamenlijk meer dan 3 jaren zou hebben bedragen;

dat toch meergenoemde plaatsvervanger, ingedeeld 19 Junij 1877 en ontslagen 26 Mei 1880, een dienstpligt had vervuld van 2 jaren 11 maanden en 7 dagen, terwijl de broeder volgens extract-stamboek, afgegeven door den kapitein-kwartiermeester bij het 7e regiment infanterie te Amsterdam op 15 Februarij 1882, ingelijfd was den 10 Mei 1880 en op 9 Junij daaraanvolgende was afgevoerd en dus 30 dagen heeft gediend, makende alzoo de gezamenlijke diensttijd van beiden 3 jaar en 7 dagen;

dat de militieraad echter genoemden loteling voor de dienst heeft aangewezen en Gedeputeerde Staten, bij wie appellant van deze uitspraak in beroep was gekomen, op 5 April ll. die aanwijzing hebben gehandhaafd;

en dat appellant van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende dat, daargelaten de vraag of de dagen, die Cornelis Gill's broeder, Johannes Gill, en diens plaatsvervanger gelijktijdig in dienst zijn geweest, bij de berekening van beider diensttijd in aanmerking kunnen komen, uit de nadere inlichtingen door Onzen Minister van Oorlog aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, verstrekt, is gebleken, dat het extract-stamboek, afgegeven door den kapitein-kwartiermeester bij het 7e regiment infanterie te Amsterdam den 15 Februarij 1882 en dat bij den Militieraad en bij Gedeputeerde Staten gediend heeft, fautief was, naardien, gelijk uit een thans door den Minister van Oorlog aan voornoemde Afdeeling ingeleverd verbeterd extract blijkt, Johannes Gill niet op 10 maar eerst op 19 Mei 1880 is ingedeeld;

dat derhalve, ook al ware eene zamentelling van diensttijd als de appellant verlangt, in overeenstemming te rekenen met de wet, dan nog geen dienst van drie jaren zou zijn gepraesteerd;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n° 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ongegrondverklaring van het ingestelde beroep te verklaren, dat Cornelis Gill teregt voor de dienst bij de nationale militie is aangewezen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 21 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

3°. van 21 Augustus 1882 n°. 22, houdende beschikking op het beroep van *de*

weduwe Mr. J. J. Cremers geboren Cremers, te Groningen, van een besluit van den Burgemeester dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van twee lijken.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 329).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van de weduwe Mr. J. J. Cremers, geboren Cremers te Groningen, van een besluit van den burgemeester van Groningen, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van twee lijken;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 9 Augustus 1882 n°. 65;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Augustus 1882 n°. 3939 Afd. Binnenlaudsch Bestuur;

Overwegende, dat de appellante aan den burgemeester van Groningen heeft verzocht, de lijken van haren op 11 April 1855 overleden zoon Franciscus Josephus Gosewinus Cremers en van haren voornoemden echtgenoot, overleden in den aanvang dezes jaars, beide begraven in een haar toebehoorend graf op de algemeene Zuiderbegraafplaats te Groningen, te mogen doen opgraven en vervoeren naar de begraafplaats der Roomsch Katholieke gemeente om ze aldaar in haren grafkelder te doen bijzetten;

dat de burgemeester dit verzoek heeft geweigerd, op grond dat de gewenschte opgraving, die volgens de bedoeling van den wetgever slechts in bijzondere gevallen mag worden toegestaan, die hier niet aanwezig zijn, tevens niet zonder gevaar is te achten voor den openbaren gezondheidstoestand;

dat appellante, wenschende dat haar echtgenoot en eenig kind zullen rusten in hetzelfde graf, waar zij eenmaal zal worden nedergelegd, op de plaats door het Kerkgenootschap, waartoe èn die afgestorvenen behoorden èn zij behoort, daartoe bestemd en gewijd, van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat zoowel de zoon als de echtgenoot van adressante volgens overgelegde geneeskundige verklaringen zijn overleden aan ziekten, waaraan volstrekt geene besmetting verbonden was;

dat, geheel in overeenstemming daarmede, volgens de verklaring van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt, uit een sanitair oogpunt geen overwegend bezwaar bestaat tegen inwilliging van het verzoek, waartoe ook door Gedeputeerde Staten van Groningen wordt geadviseerd;

dat de redenen, door adressante aangevoerd, haar verzoek allezins billijken;

dat er alzoo voldoende termen zijn om het verzoek der appellante in te willigen;

Gezien de wet van 10 April 1869 (*Stbl.* no. 65);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bovenvermelde besluit van den burgemeester van Groningen, aan de appellante verlof te verleenen om de lijken van Franciscus Josephus Gosewinus Cremers en Mr. J. J. Cremers te doen opgraven van de Zuiderbegraafplaats te Groningen en die te doen vervoeren naar en bijzetten op de begraafplaats der Roomsch-Katholieke gemeente aldaar, een en ander met inachtneming van zoodanige voorschriften, als Onze Minister van Binnenlandsche Zaken in het belang der volksgezondheid vermeenen zal daaraan te moeten verbinden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 21 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

4°. van 23 Augustus 1882, n°. 22, houdende beschikking op het beroep van *den dijkstoel van den polder Oosterwolde van een gemeenschappelijk besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Overijssel, houdende goedkeuring der begrooting van het bestuur der Dronther-bedijking voor het dienstjaar* 1881/82.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 324.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den dijkstoel van den polder Oosterwolde van een gemeenschappelijk besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Overijssel, houdende goedkeuring der begrooting van het bestuur der Drontherbedijking voor het dienstjaar 1881/82;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 9 Augustus 1882 n°. 62;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 19 Augustus 1882, n°. 6 Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat bij gemeenschappelijk besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel en van Gelderland van 4/16 October 1877, krachtens art. 7 der wet van

12 Julij 1855 (*Stbl.* n°. 102) het bestuur der bedijking langs Dronthen is aangeschreven om de noodige werken uit te voeren ten einde genoemden dijk, die tengevolge van slechten aanleg door watervloeden reeds kort na zijne voltooijing grootendeels was vernield, te herstellen in den toestand bij art. 6 *a* van het reglement op het beheer der bedijking gevorderd;

dat toen het bestuur weigerachtig bleef aan den ontvangen last uitvoering te geven en op achtereenvolgende begrootingen niets voor herstel der bedijking uittrok, Gedeputeerde Staten van Gelderland, langer dralen moede, eindelijk aan de begrooting dienst 1880/81 hunne goedkeuring onthielden, en die beslissing is gehandhaafd bij Ons besluit van 3 Januarij 1881 n°. 8;

dat het dijkbestuur aldus tot handelen genoopt, bij het ontwerpen der begrooting voor het volgende dienstjaar voor herstel der bedijking uittrok *f* 1000;

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel aan die aldus ontworpen begrooting, als kennelijk in strijd met het vroeger gegeven bevel en Onze daarop gevolgde beslissing, goedkeuring onthielden;

dat alstoen eene gewijzigde begrooting is opgemaakt waarop voor het beoogde doel werd gebragt *f* 20,000;

dat de dijkstoel van den polder Oosterwolde, die bij het herstel der bedijking volgens het reglementair voorschrift groot belang heeft, zich daarop heeft gewend tot Gedeputeerde Staten van Gelderland met verzoek, hunne goedkeuring aan die begrooting te onthouden, aangezien de som van *f* 20,000, uitgetrokken voor een werk waarvan de uitvoering op meer dan *f* 500,000 geraamd was, duidelijk het bewijs opleverde dat die uitvoering niet ernstig bedoeld werd;

dat Gedeputeerde Staten van Gelderland, volkomen beamende de klagten door het bestuur van den polder Oosterwolde ingebragt tegen de wijze waarop het bestuur der bedijking langs Dronthen, door lijdelijk verzet, de uitvoering van het door Gedeputeerde Staten van Gelderland en Overijssel gezamenlijk bevolen werk tegenhoudt, echter besloten de gevraagde goedkeuring aan de begrooting niet te onthouden op grond dat het dienstjaar reeds te ver verstreken was om daarin nog met kracht de hand aan het werk te slaan, terwijl daarenboven, bij de behandeling der begrooting voor 1882/3, die spoedig moest inkomen, de gelegenheid openstond om door weigering van goedkeuring alsnog het dijksbestuur te nopen tot het uitvoeren van het gegeven bevel;

dat dienvolgens bij gemeenschappelijk besluit van Gedeputeerde Staten der beide betrokken provinciën van 1/9 Maart 1882 goedkeuring aan de ontworpen begrooting werd verleend;

dat de dijkstoel van den polder Oosterwolde, van deze beschikking bij Ons in beroep komende, herhaalt de reeds vroeger bij Gedeputeerde Staten ingebragte bezwaren en op de onbillijkheid wijst, die er in gelegen is om gelden te moeten opbrengen die, naar de ondervinding voldoende aantoont, nimmer zullen worden aangewend voor het bestemde doel;

Overwegende, dat de begrooting voor het bestuur der bedijking langs Dronthen, dienst 1881/82, door Gedeputeerde Staten van Gelderland en van Overijssel is goedgekeurd;

dat tegen zoodanig besluit geen beroep is toegelaten;

dat toch het Reglement voor het beheer der bedijking langs Dronthen slechts beroep toekent van uitspraken van Gedeputeerde Staten in geschillen tusschen de besturen in art. 2 genoemd, tusschen de gecommitteerden en een of meer dier besturen, tusschen de gecommitteerden onderling of tusschen de gecommitteerden en de commissie van dagelijksch bestuur, doch van zoodanige geschillen hier geen sprake is, daar toch Gedeputeerde Staten de begrooting goedkeurende alleen gedaan hebben een daad van admininistratief toezigt;

dat voorts wel eenige in art. 27 2e zinsnede genoemde geschillen ter Onzer beslissing staan doch alsdan daarover eene uitspraak wordt gedaan in eerste en laatste instantie, terwijl door requestrant uitdrukkelijk is verklaard dat hij wenscht te komen in hooger beroep en hij dus niet kan bedoeld hebben een geschil op te werpen als waarover genoemde tweede zinsnede handelt;

dat derhalve adressant niet-ontvankelijk is in zijn beroep;

Gezien het reglement op het beheer der bedijking langs Dronthen, goedgekeurd bij Onze besluiten van 21 Maart 1873 n°. 11 en van 18 December 1878 n°. 10;

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 23 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

5o. van 24 Augustus 1882, n°. 18, houdende beschikking op het beroep van *het Bestuur van het waterschap „de oude Heijningen" onder de gemeente Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg Ruigenhilschendijk-Dinteloord.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 237).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van het bestuur van het Waterschap „de Oude

Heijningen" onder de gemeente Fijnaart, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg Ruigenhilschendijk-Dinteloord;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 9 Augustus 1882, n°. 41;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 21 Augustus 1882, n°. 8, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant bij besluit van 9 September 1881 (afgekondigd bij Provinciaal blad 1881, n°. 22, uitgegeven den 21 November daaraanvolgende) is vastgesteld de ligger van den provincialen weg van den Ruigenhilschen dijk over Dinteloord, Steenbergen en Halsteren naar den Rijksweg van Bergen-op-Zoom naar Tholen met zijtak van Steenbergen over Kruisland naar den Rijksweg van Bergen-op-Zoom naar Roosendaal;

dat het Waterschapsbestuur van de Oude Heijningen gemeente Fijnaart c. a. van dit besluit krachtens art. 23 van het reglement op de openbare wegen en voetpaden in Noordbrabant bij Ons in beroep is gekomen, zich beklagende dat op den ligger:

1°. onder volgnummer 2 kolom 10 is ingevuld "van af het begin tot K. M. 1.967 behoort het regt van beplanting aan de provincie; beplanting is hier niet aanwezig;"

dat toch geen regt van beplanting bestaat, doch zoo dit bestond, de titel van aankomst had moeten zijn vermeld, wat is nagelaten;

2°. onder kolom 11 staat ingevuld "het onderhoud der slooten is over de volle breedte ten laste van de waterschapsbesturen", doch de regtstitel, waarop die vermelding steunt, niet is opgenoemd;

Overwegende, wat het eerste bezwaar betreft, dat de bedoeling van het reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant niet is, dat bij gelegenheid der vaststelling van den ligger beslist zal worden over een regt van beplanting, dat zou kunnen bestaan, maar waarvan geen gebruik is gemaakt;

dat daarbij toch in art. 10 La. *g* alleen wordt voorgeschreven vermelding van bestaande beplanting met aanduiding aan wie die toebehoort en krachtens welken regtstitel zij bestaat;

dat in dit geval zoodanige beplanting niet aanwezig is en derhalve bovengenoemde vermelding, uitgezonderd de woorden: "beplanting is hier niet aanwezig", niet behoort voor te komen op den ligger, die uitsluitend moet inhouden wat het reglement uitdrukkelijk voorschrijft;

dat door het vervallen van bovenomschreven woorden adressants eerste grief zal zijn opgeheven;

Overwegende, wat de tweede grief betreft, dat voormeld reglement evenmin vordert vermelding op den ligger op wie het onderhoud rust der waterleidingen, eene vermelding, die op den ligger der waterleidingen behoort, en reeds uit dien hoofde hier niet behoort voor te komen;

dat die opgaaf derhalve dient te vervallen en daarmede ook de tweede grief van adressant zal zijn weggenomen;

Overwegende wijders, dat de met het reglement niet strookende vermelding van

het regt der provincie tot beplanting op meerdere plaatsen in den ligger voorkomt en er alzoo aanleiding is om den geheelen ligger, die toch slechts één enkelen weg betreft, op dit punt te herzien;

dat het hier ook niet geldt eene beslissing door Gedeputeerde Staten omtrent een enkel bezwaar afzonderlijk genomen, maar de geheele ligger, den bedoelden provincialen weg betreffende, en dus beheerscht door art. 5 van het reglement, bij één en hetzelfde besluit is vastgesteld, tegen welk besluit alzoo het beroep is gerigt, en dat daarom, vermits het beroep gegrond is bevonden, dat besluit behoort te worden vernietigd;

Gezien het reglement op de wegen en voetpaden in de provincie Noordbrabant, vastgesteld door de Staten den 8 Julij 1874, goedgekeurd bij Ons besluit van 25 Julij 1874, n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te vernietigen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 9 September 1881 (Provinciaal blad n°. 22) tot vaststelling van den ligger van den provincialen weg van den Ruigenhilschen dijk over Dinteloord, Steenbergen en Halsteren naar den Rijksweg van Bergen-op-Zoom naar Tholen, met zijtak van Steenbergen over Kruisland naar den Rijksweg van Bergen-op-Zoom naar Roosendaal.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 24 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

6°. van 27 Augustus 1882, n°. 17, houdende beschikking op het beroep van *C. H. Schneider, te Nieuwer-Amstel, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Watergraafsmeer, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van rookhokken voor het rooken van paling.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 348).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van C. H. Schneider te Nieuwer-Amstel, van een

besluit van Burgemeester en Wethouders van Watergraafsmeer, waarbij aan E. van Zanen vergunning is verleend tot het oprigten van rookhokken voor het rooken van paling;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 16 Augustus 1882, n°. 65;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 Augustus 1882, n°. 34, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Watergraafsmeer bij besluit van 20 Mei 1882, onder zekere daarbij gestelde voorwaarden, aan E. van Zanen vergunning hebben verleend tot het oprigten eener palingrookerij op het perceel aan de Ringvaart aldaar, kadaster sectie A n°. 496;

dat C. H. Schneider, bewerende, dat de verleende vergunning brandgevaar en ernstigen hinder zal opleveren, van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen

dat hij intusschen heeft nagelaten ter voldoening aan het voorschrift van art. 15 al. 2 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) van dat beroep gelijktijdig kennis te geven aan het Gemeentebestuur;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 27 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *J. Engberts, te Meppel, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenhouwerij.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 20 Julij 1882 n°. 48, Afd. Handel en Nijverheid, bij den

Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep door J. Engberts te Meppel ingesteld tegen een besluit van Burg. en Weth. dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenhouwerij.

Het perceel voor die steenhouwerij bestemd is gelegen op den hoek der Groenmarkt en Groenmarktstraat te Meppel en grenst ten noorden aan den grond van den heer Meursinge en ten westen aan den open grond van den heer van Dijk. Het bestaat uit een schuurtje groot 15 Centiaren, staande op den Zuidwesthoek en voor het overige uit open grond; het is kadastraal bekend sectie A n°. 3474.

Bezwaar tegen de vergunning is gemaakt door van Dijk, logementhouder, wiens logement tegenover bedoeld perceel is gelegen, die vreest dat zijne slaapkamers en daaronder zeven van de aangenaamste en rustigste logeerkamers door het geklop van de steenhouwerij onbruikbaar zullen worden.

Burg. en Weth. hebben dit bezwaar gegrond geoordeeld en daarom, uit hoofde van den grooten hinder dien de logementhouder van de inrigting zou lijden en de groote schade die zij hem in zijn bedrijf zou berokkenen, besloten de vergunning te weigeren.

Tegen deze weigering is adressant in beroep gekomen met inachtneming van de voorschriften van art. 15 der wet van 1875. Hij verklaart in zijn adres dat hij de steenhouwerij niet wenscht op te rigten in het daarvoor ongeschikte loodsje op de westzijde van zijn perceel, maar in een perceel te stichten aan de oostzijde van de Groenmarkt, en dat de breedte der straat tusschen zijn perceel en het Heerenlogement van van Dijk 9.23 M. bedraagt. Hij beweert dat het geklop en gebeitel van zulk eene steenhouwerij niet van dien aard is, dat de gebruikers van de logeerkamers er zulk een last van zullen hebben, dat die kamers daardoor voor logeerkamers minder geschikt zouden kunnen worden geacht; dat die kamers zeker niet onbewoonbaar zouden worden en het belemmeren alleen van het gebruik van logeerkamers niet als hinder van ernstigen aard kan worden beschouwd; dat voor schade in het bedrijf van den logementhouder dan ook geen vrees is.

Ged. Staten, in wier handen dit adres is gesteld geworden om berigt en raad, hebben daarop Burg. en Weth. van Meppel nader gehoord. Dezen vangen hun berigt aan met de verklaring dat hunne beschikking is genomen op grond van gelijke overwegingen als zijn vervat in 't Kon. besl. van 30 Junij 1878 n°. 19, waarbij vergunning is geweigerd tot oprigting eener smederij op grond van hinder voor een nabij gelegen logement. Zij merken op dat op de door hem verzoeker overgelegde teekening geen ander gebouw is aangeduid dan het bestaande loodsje aan de westzijde van zijn perceel, en hij dus bij gunstige beschikking op zijne aanvraag zijn bedrijf in geen ander gebouw zou hebben mogen uitoefenen; dat intusschen, indien zij gemeend hadden, dat door de oprigting van een gebouw op een ander gedeelte van het terrein het bezwaar zou kunnen worden weggenomen, zij dit als voorwaarde zouden hebben gesteld. Maar zij meenden dat niet. Wel is de straat, die bij het bestaande loodsje 4.50 M. breed is, verder langs app.'s perceel 9.23 M. breed, doch ook die breedte is in die stille straat nog op verre na niet voldoende om weg te nemen de schade en hinder, op grond waarvan de aanvraag is afgewezen en dit te minder, omdat het bedrijf van

steenhouwer redelijkerwijze niet kan worden uitgeoefend alleen in een gebouw, maar daarvoor ook noodig is aangelegen terrein en hier zeer zeker al het terrein, daar dit in zijn geheel slechts 133 M^2. groot is. Burg. en Weth. wijzen er op dat men hier niet te doen heeft met eenigen last voor naburen, die aan het geraas misschien spoedig gewennen, maar aan benadeeling van een sedert jaren gevestigd bedrijf. De gasten, die één of meer nachten in de bedoelde logeerkamers doorbrengen, hebben geen tijd aan het geklop en gebeitel te gewennen. Voor hen worden die kamers onbruikbaar en men heeft dus hier werkelijk te doen met gedeelten van woonhuizen, die ongeschikt zullen worden ter bewoning voor hen voor wie zij moeten dienen, dus met een bezwaar dat volgens art. 11 tot weigering van de vergunning kan leiden.

Ged. Staten vereenigen zich niet met het gevoelen van Burg. en Weth. De aanvraag is niet gedaan voor het bestaande loodsje, maar voor het geheele perceel. De afstand van de logeerkamers is dus slechts voor een paar kamers 4.50 M., voor de andere 9.23. Hier kan alleen quaestie zijn van hinder, want de schade in 't bedrijf die men vreest, zou blijkbaar bestaan in het effect van den hinder, en het gaat volgens de wet niet aan hinder tot schade te maken. Ten aanzien nu van dien hinder merken Ged. Staten op, dat ten gevolge van den aanleg der spoorwegen het aantal reizigers die te Meppel overnachten zeer verminderd is en daarom ook in het Heerenlogement de logeerkamers in den regel slechts ten deele bezet zijn; dat de meeste reizigers handelsreizigers zijn, die de inconvenienten van het nachtverblijf in logementen ligt opnemen, en voor de overigen zeker het eentoonig voortdurend getik eener steenhouwerij meer kans heeft den slaap weder te vatten dan andere meer plotselinge stoornis. Ged. Staten betwisten echter dat de Groenmarktstraat is eene stille straat. Al het rijtuigenvervoer van en naar den kant de gemeente de Wijk gaat, zich rigtende op de hoofdstraat, langs drie wegen Meppel binnen, waarvan de Groenmarktstraat er eene is; daarbij komt de beweging van vrachtwagens en handkarren. Het lid van hun collegie, met de behandeling dezer zaak belast, is een nacht, van Zondag op Maandag, in het logement gaan logeren in eene der kamers op de overgelegde schets aangewezen en was al vroeg in den morgen vóór 5 uur door gedruisch op de straat wakker geworden, even als zijne herinnering van vroeger hem zeide, dat, logeerde hij aan de straatzijde in een der vertrekken op de schets met *a*, *b* of *c* gemerkt, steeds de gehoorigheid der naauwe straat en het gedruisch daarin hem in den slaap hinderlijk waren geweest. Ged. Staten meenen dat bij het verleenen der vergunning waartoe zij adviseren zeer wel als voorwaarde zou kunnen worden gesteld, dat de inrigting slechts op het minder nabij liggend oostelijk deel van n⁰. 7494 mogt worden opgerigt, en dat in plaats van het staketsel aan de zuidzijde tot het breken van het geluid een muur moest worden opgetrokken.

Aan den Raad van State is nog ingezonden een memorie van den logementhouder E. E. van Dijk, waarin deze beweert dat de aanvraag gedaan is om hém te dwingen het bewuste perceel, dat door de eigenaars veel te duur is gekocht en waarmede zij verlegen zitten, van hen tegen hoogen prijs over te nemen.

III. het beroep van *den Raad der gemeente Ursem, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken met zijn schrijven van 2 Aug. 1882 n°. 2991 Afd. O., bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep van den Raad der gemeente Ursem tegen een besluit van Ged. Staten van Noordholland van 24 Mei jl. n°. 70, waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit van 26 April te voren tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg.

De redenen der opheffing zijn in 't raadsbesluit niet vermeld.

De districtsschoolopziener oordeelt die opheffing in strijd met de belangen van het onderwijs, zoowel om het getal kinderen dat op een minimum van 30 te stellen is, als om den afstand der school te Ursem, die langs den grooten weg ¾ uur bedraagt, terwijl die door een landpad alleen verkort kan worden zoolang de eigenaar het toelaat. Zoowel vóór als tegen de opheffing is door een aantal personen bij het prov. bestuur gerequestreerd.

Ged. Staten hebben hunne goedkeuring onthouden. Ook zij nemen aan dat het getal kinderen uit Rustenburg zelf de school bezoekende ten minste op 30 moet worden gesteld; dat bij zulk een getal digt bijeen wonende kinderen er geen grond is de school, die in hunne nabijheid bestaat, op te heffen, vooral omdat de afstand tot Ursem te groot is om bij ongunstig weder viermaal daags door de kinderen te worden afgelegd, terwijl op den korteren weg, die slechts bij vergunning openstaat, niet mag worden gerekend.

Dit besluit is gedagteekend 24 Mei jl. De termijn van hooger beroep bij art. 200 der Gemeentewet gesteld en volgens art. 19 der wet op het l. o. hier van toepassing, was dus reeds verstreken toen de Gemeenteraad in zijne vergadering van 28 Junij besloot bij Z. M. in beroep te komen, een besluit dat eerst op 5 Julij 1882 bij Zr. Ms. Kabinet is ingekomen en geene gronden bevat, voor de motieven verwijzende naar eene ongezegelde nota van vier der raadsleden, waarin vooral de besparing van kosten als doel wordt aangegeven en de afstand van Rustenburg naar de school te Ursem op 20 minuten wordt begroot.

Aan den Minister van Binnenl. Zaken is ook door eenige raadsleden een adres gerigt om het beroep te ondersteunen, waarbij gewezen wordt op de omstandigheid dat de R. C. Parochiale school ± 130 kinderen telt, terwijl de openbare school voor de helft ledig staat, en dat de school te Rustenburg, om aan de eischen der wet van 17 Aug. 1878 te voldoen, verbouwd zal moeten worden.

In hun ambtsberigt lichten Ged. Staten hun besluit nader toe. Rustenburg is een dorp dat met zijne naaste omgeving ruim 300 zielen telt. De school bestaat daar sedert lang. De gemeente verkeert ook niet in moeijelijke geldelijke omstandigheden.

Aan den Raad van State is nog ingezonden een adres van drie ingezetenen ter bestrijding en een tot verdediging van het raadsbesluit, en een raadsbesluit van 10 Aug. jl., waarbij nader de wenschelijkheid van de opheffing wordt betoogd op grond

dat een getal van 30 kinderen te klein is om daarvoor eene school in stand te houden en de afstand geen bezwaar tegen de opheffing oplevert, terwijl de school te Rustenburg oorspronkelijk is opgerigt ook voor kinderen uit de gemeenten Heerhugowaard, Oterleek en Hensbroek, die weldra daar niet meer zullen behoeven te komen, zoodat de reden voor het bestaan dier school is vervallen.

Verschillende belanghebbenden zijn aanwezig. De heer P. KUIJPER treedt als gemagtigde voor den gemeenteraad op en licht het beroep toe. Anderen bestrijden het beroep en dringen op de handhaving van het besluit van Ged. Staten aan. Eenige vragen, door den Staatsraad HEEMSKERK gedaan, worden door de belanghebbenden beantwoord.

IV. het beroep van *J. Willemsen, te Groede, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland, waarbij J. B. Devenijns van de dienst bij de militie is vrijgesteld als eenige wettige zoon.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging van 1 Aug. ll. n°. 20 is de navolgende zaak ter overweging bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, aanhangig gemaakt.

Ged. Staten van Zeeland hebben bij resolutie van 17 Junij ll. n°. 126 vernietigd de uitspraak van den militieraad in dat gewest dd. 14 April bevorens, waarbij Johannes Bernardus Devenijns, loteling der gemeente Groede, ligting 1882, tot de dienst was aangewezen; en hebben dien loteling daarbij vrijgesteld van de dienst, als zijnde eenige wettige zoon.

Van die beslissing is bij Z. M. in beroep gekomen Izak Willemsen Hendrikszoon te Groede, wiens zoon Johannes, loteling van hetzelfde jaar en uit dezelfde gemeente, tengevolge der vrijstelling van Devenijns zou worden opgeroepen. Dat beroep steunt in hoofdzaak hierop, dat gezegde Devenijns een broeder heeft, waaromtrent Ged. Staten, naar 's adressants beweren, ten onregte zouden hebben aangenomen, dat hij van Belgische nationaliteit zou wezen en als zoodanig bij de toepassing onzer militiewet niet zou moeten worden medegerekend.

Dat adres van appel is op 11 Julij ll. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen; en blijkens het door den Voorzitter dezer Afdeeling ingewonnen berigt, was van de aangevallene resolutie ter voldoening aan art. 100 der militiewet op 24 Junij bevorens aan den loteling Johannes Willemsen door Burg. en Weth. van Groede kennis gegeven.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 13 *September* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commiès van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van het volgend Koninklijk besluit:

van 30 Augustus 1882, n°. 13, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Rosmalen, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-brabant, van* 11 *Mei* 1882, *G.* n°. 174, 2e *afd,, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Hintham en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente ter vervanging van de school in den Kerkenhoek.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 346.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Rosmalen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 11 Mei 1882, G. n°. 174, 2e afd.

waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Hintham en stichting eener nieuwe nabij de kom der gemeente ter vervanging van de school in den Kerkenhoek;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 16 Augustus 1882 n⁰. 67;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 26 Augustus 1882, n⁰. 3279, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat de gemeenteraad van Rosmalen, gewaarschuwd dat de gemeenteschool in de buurtschap Hintham volledig herstel eischte, op 1 Maart 1882 besloot genoemde school op te heffen en ter vervanging van de bestaande school in den Kerkenhoek eene nieuwe nabij de kom der gemeente te stichten, die dan ook voor de kinderen uit Hintham bestemd zou zijn;

dat verschillende ouders van schoolgaande kinderen, die tot dusver de school te Hintham bezochten, zich hebben gewend tot Gedeputeerde Staten van Noordbrabant met verzoek dit besluit niet goed te keuren;

dat Gedeputeerde Staten, na den Inspecteur van het lager onderwijs en de betrokken districts- en arrondissementsschoolopzieners te hebben gehoord, die allen tot niet-goedkeuring adviseerden, bij besluit van 11 Mei jl. de gevorderde goedkeuring onthielden;

dat de gemeenteraad van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat de school te Hintham sinds vele jaren bestaande in eene digt bevolkte buurt, met een groot aantal huisgezinnen, bezocht wordt door een 60tal leerlingen;

dat die kinderen, om de nieuw te stichten school te bereiken, willen zij geen grooten omweg maken, des winters een dijk zullen moeten volgen langs meestal diep ondergeloopen land zich uitstrekkende, en daarenboven telkens den Zuid-Oosterspoorweg zullen moeten overgaan;

dat voor kinderen van jeugdigen leeftijd het bewandelen van een weg als hier omschreven niet geheel zonder gevaar is te achten

dat de kosten, die het volledig herstel der school zal vorderen, geen grond mogen opleveren om tot opheffing te besluiten eener zoo lang bestaan hebbende school, die blijkens de van een groot aantal ingezetenen bij Gedeputeerde Staten en bij Ons ingekomen bezwaarschriften tegen het Gemeenteraadsbesluit, in eene bepaalde behoefte voorziet;

dat derhalve door Gedeputeerde Staten teregt aan dat besluit hunne goedkeuring is onthouden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n⁰. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving ven het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 11 Mei 1882, het daartegen door den Gemeenteraad van Rosmalen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 30 Augustus 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde zijn:

II. de beroepen van *het gemeentebestuur van Herpt en Bern en Mr. A. Bosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell, geboren van Kretschmar, en douairière de Jonge, geboren de Kock, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij de Moffendijk ambtshalve op den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Herpt en Bern is gebragt.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Bij de vaststelling ingevolge het reglement op de openbare wegen en voetpaden in Noordbrabant van 8 Julij 1874, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 25 Julij 1874, n°. 23, van den ligger der wegen en voetpaden in de gemeente Herpt en Bern, hebben Ged. Staten van Noordbrabant bij besluit van 13 April 1882, G, n°. 246, ambtshalve op dien ligger gebragt: „den Moffendijk, landweg, onder beheer van de „eigenaars der ter wederzijden langs gelegen gronden."

Bedoelde weg loopt van den Hoogen Maasdijk in Noordwestelijke rigting naar het kasteel te Nederhemert; het gedeelte binnen de gemeente Herpt en Bern gelegen is 395 M. lang. De ligger, zooals die door Ged. Staten is vastgesteld, is ter secretarie van de gemeente nedergelegd en Burg. en Weth. hebben den 4 Mei ll. afgekondigd, dat die nederlegging ter inzage van een ieder had plaats gehad. Van het genoemde besluit van Ged. Staten zijn bij Z. M. in beroep gekomen: 1o. het gemeentebestuur van Herpt en Bern; 2o. Mr. Albert Bosch, advocaat en procureur te 's Bosch, als gevolmagtigde van vrouwe baronesse van Nagell, geboren van Kretschmar, en van vrouwe douairière A. de Jonge, geboren de Kock, als eigenaressen van landerijen ter wederzijden van den Moffendijk. Het adres van het gemeentebestuur is bij 's Konings Kabinet ingekomen den 10 Junij ll.; de strekking daarvan is, dat de Moffendijk niet op den ligger behoort voor te komen, omdat die privaat eigendom is en slechts bij gedoogen der eigenaren door het publiek wordt gebruikt, zijnde oorspronkelijk eene particuliere waterkeering met daar langs gelegen sloot, welke laatste gedempt en alzoo het geheel tot landweg gemaakt is.

Het adres van Mr. A. Bosch is bij 's Konings Kabinet ingekomen den 14 Junij ll.; deze adressant erkent niet dat de Moffendijk een openbare weg is, maar wel dat

het wenschelijk is, dat die als openbare weg op den ligger voorkome; doch dat alsdan niet daarbij worde gevoegd dat die onder beheer is van de eigenaren der wederzijds langs gelegen gronden, zonder vermelding dat iemand anders met het onderhoud belast is. Zoo de weg openbaar wordt gemaakt, behooren de kosten van onderhoud, volgens adressant, ten laste der gemeente te komen; hij verzoekt dan ook dat òf het besluit van Ged. Staten worde vernietigd, òf dat althans de vermelding van het beheer in den besproken post op den ligger worde weggelaten. Adressant beklaagt zich ook, dat aan zijne lastgeefsters als belanghebbenden geen kennis is gegeven van de door Ged. Staten in den ligger gebragte wijziging, zoo als art. 21 alinea 2 van het Reglement voorschrijft. Blijkens eene straks te noemen memorie van adressant beroept hij zich op dit verzuim ten einde te verklaren, dat zijn beroep niet volkomen tempore utili is ingesteld.

Ged. Staten van Noordbrabant, te dezer zake gehoord, antwoorden op de klagt van den tweeden adressant omtrent verzuim van mededeeling aan belanghebbenden, dat het ontwerp van den ligger behoorlijk ter inzage van belanghebbenden heeft gelegen en bovendien de reclamanten in de gelegenheid zijn geweest hunne belangen bij Ged. Staten toe te lichten, waarvan zij echter geen gebruik hebben gemaakt. Wat de zaak zelve betreft, adviseren Ged. Staten tot ongegrondverklaring van de beide beroepen. De Moffendijk is na herhaalde weigering van Burg. en Weth. van Herpt en Bern door Ged. Staten op den ligger gebragt naar aanleiding van klagten over het onderhoud van dien weg, van het gemeentebestuur van Nederhemert, op welker grondgebied het gedeelte van dienzelfden weg op den ligger der openbare wegen voorkomt; die weg is sedert zeer langen tijd, waarschijnlijk sedert het begin der vorige eeuw, ten dienste van het algemeen, en is de éénige verbindingsweg tusschen de beide gemeenten. Om die reden was het noodig, dien weg op den ligger te brengen, zonder verandering te maken in het beheer en onderhoud, dat gelaten is, zoo als het was.

Gemeld besluit is door Ged. Staten genomen overeenkomstig het advies van den Hoofdingenieur van den provincialen waterstaat in Noordbrabant, die na een locaal onderzoek reeds in 1879 rapporteerde dat de klagten over het gebrekkige onderhoud van den weg gegrond waren en dat tot herstel daarvan ongeveer *f* 250 zou worden vereischt. De omstandigheid dat de weg bijzonder eigendom is, belet, volgens den Hoofdingenieur, niet dat hij tot gebruik van het algemeen was bestemd.

Nadat deze zaak, op magtiging des Konings, bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 5 Aug. ll. n°. 45, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State (Afdeeling voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, zijn nog ingekomen:

1o. een berigt van het gemeentebestuur van Nederhemert, dat het geen stukken heeft in te zenden;

2o. eene memorie van den adressant Mr. A. Bosch, houdende nadere uiteenzetting van het standpunt van zijne lastgeefsters, dat de weg bijzonder eigendom is ten dienste hunner landen, waarvan het publiek alleen bij langdurig gedoogen gebruik maakt; dat zij goedkeuren dat die weg openbaar worde gemaakt, mits dan ook het beheer en onderhoud op de gemeente overga; dat de bepaling van art. 43 van het Reglement „dat het onderhoud van de wegen ten laste is van hen aan wie zij be-

„hooren", niet op hen van toepassing is, vermits dan eerst zou moeten blijken, dat de weg in quaestie nu reeds behoort tot de openbare wegen vermeld in art. 42 van het Reglement;

3o. een brief van Jhr. Mr. F. X. Verheijen, advocaat en procureur te 's Hertogenbosch, ten geleide van een bundel stukken, houdende de briefwisseling van het gemeentebestuur van Herpt en Bern over deze zaak sedert 1878, welke hij namens dat gemeentebestuur inzendt. Daaruit blijken o. a. de volgende bijzonderheden:

Den 18 April 1878 verzochten Burg. en Weth. van Nederhemert aan hunne ambtgenooten van Herpt en Bern, het gedeelte van den Moffendijk (publieke verbindingsweg van Nederhemert en Bern) in hunne gemeente in bruikbaren staat te doen brengen, even als met het gedeelte in Nederhemert geschied was; daarop antwoordden Burg. en Weth. van Herpt en Bern den 2 Mei 1878, dat de Moffendijk (publieke verbindingsweg van Nederhemert en Bern) zoodra het water lager en dezelve goed droog is, onzerzijds in bruikbaren toestand zal worden gebragt. In 1879 was hieraan nog niets gedaan; de Hoofdingenieur van den provincialen waterstaat rapporteerde den 18 Junij van dat jaar aan Ged. Staten, dat de Moffendijk dringend reparatie behoefde; dat die weg, vroeger alleen waterkeering, sedert 1829 of 1830 onafgebroken als openbare weg was gebruikt; dat in 1856 in eene door hem aangehaalde notarieele acte van verkoop van een aangelegen perceel te lezen is, dat dit perceel was belast met het onderhoud van een gedeelte van den openbaren weg, genaamd de Moffendijk; de Hoofdingenieur stelde voor dat de gemeente zou worden belast met het onderhoud van den weg tegen genot van eene bijdrage van eigenaren der langs den weg gelegen landen. Toen gaven Burg. en Weth. van Herpt en Bern dd. 30 Junij 1879 te kennen dat zij dien weg niet voor openbaar hielden, dat de eigenaren alleen hadden gedoogd dat die door anderen wierd gebruikt, en dat men zich herinnerde, dat wijlen de baron van Nagell van Nederhemert den Moffendijk van de Nederhemertsche zijde eens heeft afgesloten. Deze bewering is in latere rapporten van den hoofdingenieur, alsmede door Burg. en Weth. van Nederhemert tegengesproken. Ten slotte verklaarden Burg. en Weth. van Herpt en Bern zich bereid het toezigt uit te oefenen, mits de last van het onderhoud op de eigenaren bleef rusten. Dezelfde stelling, dat de gemeente niet belast is met het onderhoud van den Moffendijk, zoo die al een openbare weg is, hetgeen h. i. niet is uitgemaakt, werd ook in latere berigten aan Ged. Staten door Burg. en Weth. van Herpt en Bern gehandhaafd, ook nadat Ged. Staten bij missive van 7 April 1880 aan Burg. en Weth. hadden toegezonden eene klagt van een aantal inwoners van Nederhemert over den onhoudbaren toestand van dien weg. Den 14 Mei 1880 berigtten Burg. en Weth. aan hunne collega's van Nederhemert dat zij niets aan de zaak konden doen, omdat er nog geen ligger van openbare wegen en voetpaden voor Herpt en Bern bestaat en de gemeenteraad den Moffendijk niet op den ligger wil brengen. Ged. Staten maakten inmiddels bezwaar, de gemeentebegrooting voor 1880 goed te keuren omdat geen som tot onderhoud van den Moffendijk daarop was gebragt, maar gingen toch op den 29 Junij 1880 tot die goedkeuring over, nadat Burg. en Weth. hadden geschreven dat de zaak bij de vaststelling van den ligger moest worden beslist.

In 1881 door Ged. Staten aangemaand om den weg op den ligger te brengen,

weigerde de gemeenteraad van Herpt en Bern dit te doen, en gaven Burg. en Weth., bij missive van 19 April 1881, een breedvoerig betoog, dat die weg niet openbaar was, al hadden de eigenaren hetzij 50 of 100 jaar gedoogd, dat die door het publiek gebruik werd; wel was het Nederhemertsche gedeelte van den Moffendijk op den ligger van die gemeente gebragt, maar dit kon geen bewijs leveren, omdat Nederhemert in deze zaak partij was tegen Herpt en Bern. Nadat de door Ged. Staten gewijzigde ligger volgens het Reglement ter visie was gelegd, kwam een bezwaarschrift in van onderscheidene eigenaren van langs den Moffendijk gelegen perceelen, dat waarschijnlijk abusief aan den gemeenteraad was gerigt, waarin zij verzochten dat de vermelding, dat het beheer bij die eigenaren is, zou worden weggelaten. Op verlangen van Ged. Staten adviseerde de gemeenteraad over dat adres, en wel in dien zin dat de Moffendijk geen openbare weg is en de eigenaren van landen dien weg moesten onderhouden omdat die dient tot afvoer der veldvruchten van hun eigen grond.

Als gemagtigden treden op de heeren Jhr. Mr. F. X. VERHEIJEN en Mr. A. BOSCH, advocaten te 's Hertogenbosch. Beiden betwisten, eerstgenoemde voor het gemeentebestuur van Herpt en Bern en laatstgenoemde voor baronnesse van Nagell, de publiciteit van den Moffendijk. Volgens het oordeel zoowel van het gemeentebestuur als van de eigenaren der aan den dijk gelegen landen, wordt van den weg slechts bij gedoogen door het publiek gebruik gemaakt, terwijl het gemeentebestuur bovendien vreest in de toekomst met het onderhoud er van belast of te dien opzigte in processen betrokken te worden. Beider conclusie strekt tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten.

Eenige vragen van de Staatsraden DE VRIES, HEEMSKERK en SMIDT worden door de gemagtigden beantwoord.

III. de beroepen van *J. B. de Kleermaeker c. s. en van A. H. Sterkman te 's Gravenhage, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan W. van Straaten vergunning is verleend tot het oprigten eener huiden-zouterij in het perceel Zuid-Buitensingel* n°. 253 *aldaar.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Door W. van Straaten te 's Gravenhage is aan Burg. en Weth. van die gemeente vergunning verzocht tot oprigting van eene huiden-zouterij in een gebouw dat vroeger gebruikt is geweest voor eene stoomhoutzagerij, op den Zuid-Buitensingel, hoek Rembrandstraat n°. 253, kadaster sectie S n°. 4106 en een daaraan grenzend open terrein, kadastraal bekend sectie S n°. 4107. In de zitting bedoeld bij art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) compareerden drie eigenaars van naburige woningen, en werden schriftelijke bezwaren ingediend door 123 eigenaars en gebruikers van woningen; dezen verzetten zich alle tegen het verleenen der vergunning wegens den hoogst onaangenamen reuk dien zij van bedoelde inrigting vreesden, en die de naburige woonhuizen onbewoonbaar zou maken. Daarbij werd overgelegd eene verklaring van den geneesheer doctor le Rütte, „dat eene huiden-zouterij in een bebouwd gedeelte

„der stad, door de walgelijke uitdamping, hoogst schadelijk voor de gezondheid is; „dat die walgelijke lucht door hem is waargenomen op de Brouwersgracht, en dat „menig geval van typhus zijne oorzaak vindt in dergelijke schadelijke invloeden.„ De aanvrager bestreed de ingebragte bezwaren als zeer overdreven; de huiden worden in eene huiden-zouterij versch aangebragt, van alle vette deelen en beenderen ontdaan, welk alles dadelijk verwijderd wordt; de huiden zelve worden dadelijk gezouten en de daarvan afkomende pekel vloeit weg in riolen; uit dit alles kan geen stank ontstaan; aanvrager heeft sedert vele jaren in deze gemeente twee huiden zouterijen, eene op de Riviervischmarkt en eene op de Brouwersgracht; beiden verspreiden geen stank en de geburen hebben er geen hinder van. De Inspecteur van het geneeskundig Staatstoezigt in Zuidholland adviseerde gunstig voor de aanvrage; naar zijn oordeel is van eene huidenzouterij geen zoo hinderlijke stank te vreezen, tenzij de huiden of de afval tot bederf overgaan; wat de huiden betreft, brengt het bedrijf des huidenzouters mede, dat bederf te weren; de afval moet altijd spoedig worden weggevoerd; wijders moet de vloer van de geheele inrigting ondoordringbaar voor pekel worden gemaakt en de pekel in een riool wegvloeijen. In gelijken zin adviseerde de inspecteur der bouwpolitie.

Bij besluit van 26 Mei 1882 n^{0}. 1056/15, 1e afd., verleenden Burg. en Weth. de gevraagde vergunning op voorwaarden: *a.* dat daarvan moet worden gebruik gemaakt vóór 1 November 1882; *b.* dat de vloer der tot huidenzouterij bestemde localiteit van een ondoordringbaren bodem moet worden voorzien; *c.* dat alle rompmuren dier localiteit ondoordringbaar moeten worden gemaakt; *d.* dat de riolen tot afvoer van den pekel waterdigt moeten zijn; *e.* dat de afval der huiden onmiddellijk moet worden weggeruimd; *f.* dat de geheele inrigting moet worden daargesteld onder toezigt en ten genoege van de ambtenaren belast met de toepassing der verordening op de bouwpolitie. Van dit besluit hebben zich met inachtneming van art. 15 der wet bij Z. M. in beroep voorzien: 1o. J. B. de Kleermaeker en 97 anderen, opgevende te zijn eigenaars of bewoners van huizen op den Zuidbuitensingel en in de Rembrandstraat; 2o. A. H. Sterkman, te Rijswijk, als eigenaar van onderscheidene huizen in de Rembrandstraat. Eerstgenoemde adressanten herhalen de bezwaren door hen bij Burg. en Weth. ingebragt omtrent den hinder, dien zij vreezen wegens den stank der huidenzouterij en de daaruit voortvloeijende schade door onbewoonbaarheid en waardevermindering van woningen. In het 2e adres zijn dezelfde bezwaren nader uitgewerkt. De stank komt, volgens adressant, voort uit de huiden zelve, voor zoover zij opgestapeld en soms niet overal gelijkelijk gezouten zijn, voorts uit den afval, vooral hoorns en staartstukken, die spoedig tot bederf overgaan; het voorschrift, dat de afval onmiddellijk moet worden verwijderd, is bezwaarlijk te handhaven, omdat niet voor elk klein getal huiden het vervoer van den afval dadelijk kan geschieden. Wijders voorziet adressant bederf van drinkwater en bodem, en daaruit voortvloeijend nadeel voor de gezondheid, van wege den wegvloeijenden bloedigen pekel; het maken van pekeldigte vloeren acht hij onmogelijk; buitendien zal het door riolen in de gracht wegvloeijende vocht toch ook in den bodem dringen. Adressant zegt dat een aantal bewoners zijner perceelen hem hebben gedreigd hunne huur te zullen opzeggen, bijaldien de huidenzouterij tot stand komt, en beroept zich op een Kon. besluit van

26 September 1881 no. 7, waarbij de vergunning tot oprigting van eene huidenzouterij in eene digt bevolkte buurt, gelijk deze, is geweigerd.

Ged. Staten van Zuidholland, ter zake gehoord, hebben 't advies ingewonnen van den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat. Deze acht de bezwaren van adressanten zeer overdreven; het gebouw van W. van Straaten staat aan drie zijden vrij en grenst aan de 4e zijde aan een pakhuis het hofje, bevattende een groot aantal arbeiderswoningen van den adressant Sterkman, is door een gang en een blinden muur van dat gebouw gescheiden. Indien de vloer al niet volstrekt pekeldigt ware te maken, zoodat een deel van den pekel in den grond drong, dan zou het wel mogelijk zijn dat het water in gewone welputten daardoor bedierf, maar niet dat in regenbakken of Nortonwellen. Ten aanzien van den stank en den afval deelt de hoofdingenieur mede, dat hij de pakhuizen met gezouten huiden van W. van Straaten op de Riviervischmarkt en op de Brouwersgracht heeft bezocht, en geen stank noch afval heeft waargenomen. Hij adviseert tot handhaving van het besluit van Burg. en Weth. met bepaling van een nieuwen termijn en toevoeging van de volgende voorwaarden: *a.* dat de bestaande deur, uitkomende in den gang van het Rozenhofje, moet worden digt gemetseld en geen andere openingen in den muur van het locaal der huidenzouterij aan die zijde mogen bestaan; *b.* dat de raamopeningen, bestemd tot verlichting van gezegd locaal, met vaste ramen moeten worden gesloten en geen andere deuren mogen aanwezig zijn dan eene deur regtstreeks tot de huidenzouterij toegang gevende aan den Zuidbuitensingel en eene andere deur in de Rembrandstraat, toegang gevende tot eene ruimte, welke van het locaal der huidenzouterij zelve is afgescheiden; *c.* dat ook de zolder van het locaal zoo digt mogelijk bewerkt zij en voor zoover ventilatie noodig mogt wezen, daarin door luchtkokers, reikende tot ten minste 12 M. boven den beganen grond, worde voorzien.

Ged. Staten hebben zich geheel met dit advies vereenigd.

Nadat deze zaak, met 's Konings magtiging, bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 10 Aug. ll., n°. 60, afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, zijn, behalve een negatief berigt van Burg. en Weth. van 's Gravenhage, ingekomen: 1o. eene memorie van 5 der onderteekenaren van het eerste adres. Zij beweren dat van de huidenzouterij op de Brouwersgracht wel degelijk stank wordt waargenomen, en meenen dat de verklaring van den geneesheer dr. le Rütte dienaangaande niet wordt wederlegd door dat de hoofdingenieur bij één enkel bezoek geen hinder van stank heeft gehad, te meer omdat de aanvrager W. van Straaten wel bijzondere zorg zal dragen voor zijne bestaande inrigtingen, terwijl de tegenwoordige aanvrage aanhangig is. De voorwaarden door den geneeskundigen inspecteur en den hoofdingenieur aanbevolen, toonen, volgens adressanten, duidelijk aan dat eene huidenzouterij geen onschadelijke zaak is; de contrôle op het onmiddellijk wegvoeren van den afval houden zij voor uiterst moeijelijk; 2o. eene memorie van den aanvrager W. van Straaten. Hij ontkent dat eene huidenzouterij stank veroorzaakt; hij woont zelf naast en boven zijn pakhuis met gezouten huiden aan de Riviervischmarkt en ondervindt daarvan geen nadeel, maar ruikt alleen de creosootolie met welke het zout vermengd is; de spoedige verwijdering van den afval is in het belang van het bedrijf zelf noodig, omdat elk

bederf moet worden geweerd; hij merkt verder op dat de woningen in het Rozenhofje niet aan zijn gebouw grenzen, maar eerst aanvangen waar dit eindigt; de vrees voor het niet verhuren van woningen is z. i. hersenschimmig, daar hij woningen in de onmiddellijke nabijheid van huidenzouterijen verhuurt, terwijl de stank die wel eens op de Brouwersgracht voorkomt, aan andere uitdampingen is toe te schrijven.

De heer Mr. W. VAN ROSSEM Bz., advocaat te 's Gravenhage, voert het woord voor den heer Sterkman, eigenaar van een groot aantal woningen in de Rembrandstraat, gelegen nabij de op te rigten huidenzouterij. Hij wijst op het schadelijke van zoodanige inrigting voor de gezondheid, beroept zich op adviezen van deskundigen ook wat betreft de onmogelijkheid van het voor pekel ondoordringbaar maken van bodem en muren en daardoor ontstaand bederf van het drinkwater, terwijl het hem ten slotte voorkomt dat het opleggen van voorwaarden in deze een ijdel werk is. Met vertrouwen ziet spr. 's Konings uitspraak tegemoet.

De heer Mr. S. VAN HOUTEN, advocaat te 's Gravenhage, voor den heer van Straaten optredende, weerspreekt de aangevoerde bezwaren. Naar zijn oordeel is eene huidenzouterij, mits met zorg ingerigt zoo als bij zijn client, niet nadeelig voor de gezondheid, getuige de door hem bekomen verklaringen der naaste buren van den heer van Straaten aan de Riviervischmarkt. De éénige lucht welke is waar te nemen, doch die niet ongezond is, ontstaat door de creosootolie waarmede het zout voor de huiden door de rijksambtenaren wordt vermengd. Hij kan niet toegeven dat het drinkwater door het pekelvocht der huiden kan bedorven worden en dringt aan op handhaving der vergunning.

Op eenige vragen van de Staatsraden HEEMSKERK en VERNIERS VAN DER LOEFF geeft de heer VAN STRAATEN zelf eenige inlichtingen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Een en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 20 *September* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

Aan de orde is:

I. het beroep van *S. S. Woudstra, te Donkerbroek, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Ooststellingwerf, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener slagterij.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging van Z. M. heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 27 Julij 1882 n°. 48, afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het door S. S. Woudstra ingesteld beroep tegen een besluit van Burg. en Weth. van Ooststellingwerf, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener slagterij.

Reeds vroeger had Woudstra verzocht eene slagterij te mogen oprigten in het huis te Donkerbroek, plaatselijk gemerkt n°. 22*a*, bij het kadaster toen nog niet als gebouwd eigendom bekend, doch staande op het perceel greiland gem. Donkerbroek, sectie A, n°. 808. Burg. en Weth. hadden toen bij beschikking van 5 Oct. 1880 dat verzoek

afgewezen uit overweging dat adressant zijn huisje had gesticht op grond, die mede aan anderen toebehoort, en hun collegie hem geen vergunning kon geven daarin eene slagterij uit te oefenen, nu zijne medeeigenaren zich daartegen verzetten op grond van de daardoor aan hun gemeenschappelijk eigendom toe te brengen schade.

In Februari 1881 herhaalde Woudstra zijn verzoek, maar ook toen is het door Burg. en Weth. (en wel bij beschikking van 10 Maart d. a. v.) afgewezen. Burg. en Weth. overwogen daarbij dat de bezwaren dezelfde waren gebleven en verwezen daarom naar de gronden in hun besluit van 5 Oct. 1880 vermeld.

Tegen deze nieuwe weigering kwam de verzoeker bij Z. M. in beroep. Maar omdat hij verzuimd had aan het voorschrift van art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) te voldoen, werd hij bij Zr. Ms. besluit van 1 Aug. 1881 n°. 21 in dat beroep niet-ontvankelijk verklaard.

Woudstra liet zich hierdoor niet uit het veld slaan, maar vroeg op 30 April 1882 op nieuw dezelfde vergunning, onder overlegging der stukken voorgeschreven bij art. 5 der voormelde wet. In zijne aanvraag bestreed hij de gronden der vroegere weigeringen, door aan te voeren dat hij in publieke veiling gekocht had het eigendomsregt van voormeld kadastraal perceel n°. 808, voor zoover de verkoopers daartoe geregtigd waren zonder opgaaf hoever dat eigendomsregt zich uitstrekte en in hoeverre derden medeeigenaren van dat perceel waren; dat hij op grond van dien titel in het ongestoord bezit van dat perceel was; dat als anderen regt op dat perceel, dat hij als zijn eigendom beschouwt, mochten beweren, zij eene actie voor den burgerlijken regter tegen hem kunnen instellen om hunne aanspraken te doen gelden, maar dat, zoolang hunne aanspraken door den burgerlijken regter niet erkend zijn, hij adressant als bezitter regt heeft om als eigenaar te worden aangemerkt, en het administratief gezag hem zeker niet op grond van aanspraken van hen, die beweren medeeigenaren te zijn, verbieden mag zijn bedrijf in bedoeld perceel uit te oefenen. Hij verzocht mitsdien dat Burg. en Wethouders op de vroeger door hen genomen beslissing zouden terugkomen en hem de gevraagde vergunning zouden verleenen.

Bij het verhoor de commodo et incommodo bragt alweder de heer F. de Groen voor zich en zijne lastgevers F. Kz. Post, J. R. Bergsma en K. Jz. Poutsma dezelfde bezwaren als tegen de vroegere verzoeken in, hierin bestaande, dat de grond, waarop het huisje door adr. is gesticht en waarin hij de slagterij wenscht op te rigten, gemeenschappelijk onverdeeld eigendom is, waarin adressant slechts $^1/_{30}$ toekomt; dat alzoo de slagterij daar niet kan worden uitgeoefend, zonder het medeeigendom van anderen te beschadigen.

Ook nu weder werd door Burg. en Weth. besloten de vergunning niet te verleenen met verwijzing tot de gronden in hun besluit van 5 Oct. 1880 vermeld. Zij overwogen daarbij nog, dat, afgescheiden van de eigendomsquaestie, die van burgerregtelijken aard is, hun collegie er wel degelijk op te letten heeft, of door eene inrigting als de bedoelde schade aan het eigendom van anderen wordt toegebragt, zoo als in casu het geval is. Dit laatste wordt echter in hunne beslissing niet nader aangetoond.

Tegen die beslissing, gedagteekend 30 Mei 1882, is adressant nu in beroep gekomen bij Z. M., thans met inachtneming der voorschriften van art. 15 der boven aangehaalde wet.

Zijne bezwaren komen hierop neder, dat zij die voorgeven medeeigenaren van bedoeld perceel, thans als huis en erf genommerd 3463, te zijn, hun medeeigendom niet bewijzen, maar dat in allen gevalle eene eigendomsquaestie bij den burgerlijken regter te huis behoort, maar geen grond kan geven tot weigering van de verzochte vergunning; dat de geopperde bezwaren niet uit de slagterij voortvloeijen, omdat, al bleef de vergunning geweigerd, zijn huisje toch op den grond zou blijven staan even als de mestverzameling, thans daar aanwezig, daar zou worden behouden.

In zijn ambtsberigt aan Ged. Staten blijft het collegie van Burg. en Weth. bij zijn gevoelen, dat het om het verzet der medeeigenaren volgens art. 11 al. 2*b* der aangehaalde wet de vergunning niet mocht verleenen. De schade zou naar zijn oordeel, bestaan in het uitoefenen der slagterij en het bergen van haren afval op den gemeenschappelijken grond.

Ged. Staten van Friesland geven als hun gevoelen te kennen dat het gemeentebestuur in de geopperde bezwaren, ontleend aan beweerd mede-eigendom, ten onregte aanleiding heeft gevonden om de vergunning te weigeren. Zij geven daarom in overweging, met vernietiging dier weigering, de gevraagde vergunning zonder voorwaarden te verleenen.

Door adressant is nog ingezonden zijn aanslagbiljet in de grondbelasting.

II. het beroep van *het bestuur van den dorpspolder Heumen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, betreffende het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje in de kade tusschen dien polder en dien van Overasselt.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

De feiten, die aanleiding geven tot het geschil, welks overweging krachtens Zr. Ms. magtiging van 5 Aug. ll. n°. 25 bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, is aanhangig gemaakt, laten zich volgenderwijze resumeren:

In de waterkeering, die er tusschen den polder Heumen en den polder van Overasselt bestaat, en die op het gebied van laatstgenoemden gelegen is, is een sluisje aanwezig, met name het Kievitshofsluisje, hetwelk gelegenheid geeft aan een klein deel van den polder Heumen, die overigens een eigen uitwateringsluis op de Maas heeft, om zijn water naar den lager gelegen polder van Overasselt te lossen, die op zijn beurt lost door de sluis van Balgoy.

Geheel vrij is men in het gebruiken van dat Kievitshofsluisje niet: zoodra de sluis van Balgoy digt gaat, moet het worden gesloten, en het mag weer eerst worden geopend drie etmalen nadat de sluis van Balgoy is open gezet. Daaromtrent zijn de beide nu geschil voerende polderbesturen, dat van Heumen en dat van Overasselt, het eens. Even als ook hierover, dat de polder van Heumen het sluisje steeds heeft onderhouden en er een sluiswachter over heeft aangesteld, behoudens het toezigt van het polderbestuur van Overasselt; al heerscht er dan ook algeheele onbekendheid omtrent de overeenkomst of andersoortige regtsbron, waaruit dat onderhoudsobligo en dat benoemingsregt mogen voortvloeijen.

Doch, waar men het over oneens is, en wat het onderwerp uitmaakt

van het tegenwoordig geschil, is de van de zijde van Overasselt gevoerde, doch van die van Heumen betwiste stelling, dat namelijk Heumen bij het aanstellen van den sluiswachter beperkt zou zijn tot de geërfden van den polder Overasselt, uit de hoedanigen alléén het eene keuze voor de waarneming dier betrekking zou moeten doen.

Feitelijk, dit blijkt en wordt dan ook erkend, is van jaren her een der geërfden van Overasselt in functie geweest; maar met 1o. Julij 1881 is daarin verandering gebragt, toen het polderbestuur van Heumen, na ontslag van den toenmaligen sluiswachter, daartoe aanstelde zekeren Jan Wouters, niet onder Overasselt, maar te Heumen woonachtig.

Dat feit heeft aanleiding gegeven tot eene wijdloopige, maar vruchtelooze briefwisseling tusschen de beide polderbesturen, die geëindigd is met een adres dd. 9 Jan. 1882 van het polderbestuur van Overasselt aan Ged. Staten van Gelderland, houdende het verzoek, dat dit collegie aan het polderbestuur van Heumen mogt gelasten „de bestaande gebruiken" in deze te handhaven „door het wederom aanstellen van een „sluiswachter uit de geërfden van Overasselt, welke onder toezigt van het polderbestuur „van dien polder met het openen en sluiten van het sluisje zal belast zijn."

Het polderbestuur van Heumen, ter zake gehoord, wees onder meer, in substantie hierboven gerelateerd, er op, dat voor dat waterschap de geheele waterkeering geen nut had, integendeel dat het zonder die waterkeering sneller en beter van zijn water bevrijd zou wezen; dat als gevolg van dien het bestaan van die waterkeering met het daarmede één geheel uitmakende sluisje geacht moest worden alleen ten bate van Overasselt te strekken, zoodat het reeds bevreemdend was, Heumen met het onderhoud der sluis en de bezoldiging van den wachter belast te zien, maar dat het inderdaad geheel onaannemelijk en op niets steunende ware, Heumen nu ook te beperken in de keuze van den persoon en bloot te stellen, als gevolg van dien, aan de noodzakelijkheid van onevenredig hooge belooning voor het weinige werk, dat, immers zijns oordeels, nu volkomen regelmatig en voldoende door den te Heumen woonachtigen wachter wordt verrigt.

Van de zijde van Overasselt is daartegen, vooral, beroep gedaan op de gronden, die in de gevolgde beslissing van Ged. Staten dd. 3 Mei 1882 n⁰. 59 zijn overgenomen en als juist erkend.

Ged. Staten namelijk overwogen „dat in het Reglement op de waterleidingen voor de polders Over- en Nederasselt, goedgekeurd bij besluit dezer vergadering van den 27 Jan. 1837 n⁰. 15, in art. 4 het navolgende was bepaald:

„Op den eerstkomenden geërfden dag zal door de meerderheid der presente geërfden „of hunne gemagtigden eene commissie worden zamengesteld uit twee leden voor „Overasselt en twee leden voor Nederasselt, die gehouden zullen zijn te zorgen dat „de wetering op de bepaalde schouwdagen ten koste van iederen binnenpolder in orde „en schouwbaar is gebragt, zullende gemelde commissie tevens belast zijn met de „bezorging der werkzaamheden die eventueel door den hoogen dijkstoel des Rijks van „Nijmegen, als van ouds belast met het oppertoezigt en het voeren der schouwen „over de Balgoyschesluis, uitvliet derzelve enz. aan die sluis mogten gelast worden „en verders met alles wat het bestier van de binnenpolders van Over- en Nederasselt „mogt aangaan, alsmede zullen de leden van Overasselt belast zijn met het open en

„toesluiten van het Kievitshofsluisje, waarvoor zij jaarlijks eene schadeloosstelling uit „den binnenpolder zullen genieten ieder van tien gulden„ ;

„Overwegende, dat diezelfde bepaling was opgenomen in een door den geërfden dag van den dorpspolder Overasselt ter voldoening aan art. 5 der overgangsbepalingen van het rivierpolderreglement van 1856 voorgedragen reglement op de waterleidingen in dien dorpspolder, vastgesteld dd. 4 October 1859, doch dat door dien geërfden dag werd ingetrokken ten gevolge eener opmerking dezerzijds dat dergelijke bepaling niet bij dat reglement kon worden vastgesteld, dewijl daarbij een andere polder betrokken was met welken de polder Overasselt des noodig daarover eene overeenkomst zoude kunnen aangaan;

„Overwegende dat uit een aan het Bestuur van den dorpspolder Overasselt gerigt en door dat bestuur overgelegd schrijven van het polderbestuur van Heumen dd. 26 September 1860 nº. 28 blijkt dat dat bestuur zich toenmaals uitsluitend gerechtigd achtte tot de benoeming van een sluiswachter, „omdat bij het beding tusschen de geërfden van Overasselt en Heumen moet bepaald zijn dat die van Heumen geen anderen sluiswachter mogen aanstellen als uit die van Overasselt en daar woonachtig, hetgeen dan ook trouwens altijd is geschied„ terwijl door het polderbestuur van Heumen toenmaals ook werd erkend dat poldermeesters van Overasselt het toezigt hebben over het Kievitshofsluisje en met de zorg voor het openen en sluiten daarvan zijn belast;

„Overwegende, dat uit het vorenstaande, in verband met den steeds gevolgden — en door beide partijen erkenden regel dat het sluisje drie etmalen moet gesloten blijven nadat de sluis te Balgoy open is en bij het digtgaan dier sluis dadelijk moet worden gesloten, en de omstandigheid dat door den polder Heumen geenerlei bijdragen in het onderhoud der Balgoysche sluis en uitwatering worden betaald, duidelijk blijkt dat de lossing van den polder Heumen door die van Overasselt niet ten allen tijde heeft bestaan, maar het gevolg is eener ten bate van den dorpspolder Heumen gesloten overeenkomst en dat het mitsdien billijk is te achten dat de dorpspolder Heumen de kosten van het openen en sluiten van het bedoelde sluisje drage en aan den polder van Overasselt de noodige waarborgen worden gegeven tegen overlast van water uit den polder Heumen.„

Op die motieven beslisten Ged. Staten krachtens art. 5 van het geldende rivierpolderreglement, dat *a.* het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje op de van ouds daartoe aangewezen tijdstippen zal geschieden onder de verantwoordelijkheid van poldermeesters van den dorpspolder Heumen door een sluiswachter daartoe door hen aan te stellen uit de geërfden van den dorpspolder Overasselt en aldaar woonachtig, wiens bezoldiging uit de kas van den polder Heumen zal worden betaald; *b.* poldermeesters van den dorpspolder Overasselt daarover het toezigt zullen uitoefenen.

Tegen die beslissing heeft het polderbestuur van Heumen bij adres van 31 Mei ll. (op 2 Junij d. a. v. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen) voorziening verzocht van Z. M.

Ged. Staten van Gelderland, ter zake gehoord, zijn van oordeel, dat dat adres geenerlei nieuwe gezigtspunten opent, en dat de brief van het toenmalig polder-

bestuur van Heumen dd. 26 Sept. 1860 n°. 28 het belangrijkste stuk is voor de beoordeeling dezer zaak.

Van dien brief is, nadat de overweging dezer zaak bij deze Afdeeling aanhangig was gemaakt, haar het origineel toegezonden door het polderbestuur van Overasselt, terwijl van dat van Heumen geenerlei stukken zijn ingekomen.

III. het beroep van *den Raad der gemeente Noordeloos van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot verbouwing der aldaar bestaande school en onderwijzerswoning.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Op den 18 December 1880 besloot de Gemeenteraad van Noordeloos eene nieuwe school en onderwijzerswoning ter vervanging van de bestaande te bouwen op een terrein dat gunstiger is gelegen voor de kinderen van de buurt Over-Slingeland dan het thans aanwezige. Op dit besluit werd geene goedkeuring van Ged. Staten gevraagd, waarschijnlijk omdat een meer bepaald besluit moest volgen. Op den 8 Julij 1881 besloot dezelfde Gemeenteraad: "de aan den Grootewaardschen dijk liggende gedeelten van de kadastrale perceelen 823, 824 en 825 van sectie B dezer gemeente aan te wijzen als plaats waar de nieuw te bouwen school met onderwijzerswoning zal worden gevestigd." Hierna volgden nog drie raadsbesluiten: op den 13 Augustus 1881, om 25 aren grond, deel uitmakende van de genoemde perceelen, van het opgeheven Burgerlijk Armbestuur te koopen voor *f* 1000; op den 6 September 1881, omtrent de belegging van genoemde koopsom, en op den 27 Sept. 1881, om de kosten voor den bouw van de nieuwe school en onderwijzerswoning te vinden door middel van geldleening. Deze vier besluiten verkregen de goedkeuring van Ged. Staten van Zuidholland. Edoch, nadat een bestek voor den bouw der nieuwe localen was aangeboden en met eenige aanmerkingen van den rijksbouwkundige bij het Gemeentebestuur was teruggekomen, heeft de Raad op den 10 Maart 1882 "op voorstel van het raadslid "D. Vogel, om al de voornoemde besluiten in te trekken en de bestaande school en "woning te verbouwen, aangezien dat minder kostbaar zal zijn; besloten: 1o. al de "hierboven genoemde besluiten van den Raad als niet genomen te beschouwen, en de "bestaande school en woning naar behooren te verbouwen; 2o. dit besluit te onder- "werpen aan de goedkeuring van heeren Ged. Staten der provincie Zuidholland." De burgemeester van Noordeloos maakte bezwaar aan dit raadsbesluit uitvoering te geven, en vroeg de vernietiging daarvan overeenkomstig art. 70 der Gemeentewet; maar de Minister van Binnenlandsche Zaken, in overenstemming met het advies van Ged. Staten, vond geen termen om aan Z. M. eene voordragt tot vernietiging te doen. Nadat Ged. Staten hunne beslissing eenmaal hadden verdaagd, besloten zij den 12/24 Junij ll. geen goedkeuring aan het Raadsbesluit van 10 Maart bevorens te verleenen. Dit besluit van Ged. Staten was in overeenstemming met het rapport van den Inspecteur van het lager onderwijs in de 2e inspectie, die de zaak in loco had onderzocht. Ged. Staten overwogen o. a.: "dat het terrein voor den bouw der nieuwe school, "door den Raad bij zijn besluit van 8 Julij 1881 aangewezen, gelegen is aan den

„Grootenwaardschen dijk en blijkens den inhoud van dat besluit bij de keuze van dat „terrein het streven van den Raad is geweest een terrein te verkrijgen, hetgeen „zooveel mogelijk in het midden van het bebouwde gedeelte der gemeente gelegen „is, ten einde zooveel mogelijk te bevorderen dat de kinderen die aan de uiteinden „wonen, gelijken afstand naar de school hebben af te leggen; dat dan ook het gekozen „terrein voor een aanzienlijk deel der leerlingen uit het gedeelte der gemeente, ge- „naamd Over-Slingeland, veel beter gelegen is dan waar de school thans gevestigd is; „dat de vervanging van de tegenwoordige school door eene op een meer geschikt „terrein gelegen ook daarom wenschelijk is, omdat het terrein der bestaande school „wordt ingesloten door het water genaamd de Noordeloos en den openbaren weg, „en daardoor voor uitbreiding niet vatbaar is."

Het is van dit besluit van Ged. Staten, dat de Gemeenteraad zich in beroep heeft voorzien bij Z. M. bij adres, hetwelk den 10 Julij ll. bij 's Konings Kabinet is ingekomen. Redenen tot adstructie van het hooger beroep worden in dit adres niet vermeld.

Ter zake gehoord, adviseerden Gedeputeerde Staten tot ongegrondverklaring van het hooger beroep; zij doen daarbij opmerken dat op 18 December 1880 de verplaatsing van de school door den Gemeenteraad eenparig was goedgevonden, terwijl het raadsbesluit van 10 Maart ll. met 4 tegen 3 stemmen is genomen.

Nadat met 's Konings magtiging de zaak bij missive van den Minister van Binn. Zaken van den 14 Augustus 1882 no. 3165 afd. O., bij deze Afdeeling was aanhangig gemaakt, heeft de burgemeester van Noordeloos bij missive medegedeeld, dat de Raad geene memoriën of bewijsstukken heeft in te zenden.

IV. het beroep van *H. E. van Dooren c. s., te Vlaardingen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan A. de Koe aldaar vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Gevolg gevende aan de daartoe door Z. M. verstrekte magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, bij missive van 17 Augustus ll. nº. 44, Afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State (Afdeeling voor de geschillen van bestuur), de overweging aanhangig gemaakt van het beroep, ingesteld door H. E. van Dooren en zeven andere inwoners van Vlaardingen, bij adres, gedagteekend 21 Junij 1882, en den volgenden dag bij het Kabinet ingekomen.

Dat beroep is gerigt tegen een besluit van B. en W. van Vlaardingen van 7 Junij ll., bij aankondiging van denzelfden dag ter kennis van het publiek gebragt, bij welk besluit aan A. de Koe, bokkingrooker te Vlaardingen, vergunning werd verleend tot oprigting eener bokkingrookerij op het perceel kadastraal in die gemeente bekend in sectie B nº. 2172.

Appellanten geven te kennen, dat zij met hunne eigendommen zeer nabij genoemd perceel zijn gelegen en van gezegde rookerij groote schade en hinder zullen moeten ondervinden. In eene nadere aan den Raad van State ingediende memorie verklaren

zij, dat zij zich niet kunnen vereenigen met hetgeen B. en W., blijkens de verleende vergunning, hebben overwogen, dat nl. in den omtrek van eene sinds jaren aldaar bestaande bokkingrookerij de gevreesde nadeelen zich niet hebben voorgedaan en bovendien van zoodanige rookerij buiten het gebouw weinig reuk is waar te nemen.

Naar hetgeen appellanten aanvoeren, wordt van de te Vlaardingen gevestigde bokkingrookerij wel veel overlast en hinder ondervonden, en zullen zij van de door B. en W. vergunde inrigting ook schade ondervinden, dewijl ook bij den minsten zuidwestenwind de rook hun water zal bederven, en zal voorts hun niet alleen schade aan hunne eigendommen en gezondheid worden toegebragt, maar ook hinder van ernstigen aard door het verspreiden van vuile en walgelijke uitdampingen, wat vooral in den zomer bijna ondraaglijk is.

Ten aanzien van het appellatoir adres zijn Ged. Staten van Zuidholland gehoord, die hunnerzijds het gevoelen van den provincialen hoofdingenieur inwonnen. Op de gronden, in des hoofdingenieurs rapport vervat, adviseren Ged. Staten tot handhaving der door B. en W. verleende vergunning. De hoofdingenieur herinnert in zijn rapport, dat eene vroeger aan A. de Koe verleende vergunning voor eene bokkingrookerij bij Zr. Ms. besluit van 20 Febr. ll. nº. 11 vernietigd werd op grond van vrees voor benadeeling der melkproducten van de in de nabijheid gelegen fabriek „Vacca"; dat de tegenwoordige vergunning betrekking heeft tot eene andere en verder van die fabriek verwijderde plaats; dat de eigenaren der fabriek nu ook niet in beroep komen, maar dat thans de bewoners der nabijgelegen huizen dit doen, terwijl bij de vorige gelegenheid de nabij gelegen bewoners het stilzwijgen bewaarden. Uit deze laatste omstandigheid leidt de hoofdingenieur af, dat de rook althans niet door ieder zoo hinderlijk wordt geacht, en hij wijst op het feit, dat zoowel te Scheveningen als te Vlaardingen zulke rookerijen te midden der bewoonde buurten op meer dan ééne plaats bestaan zonder dat ze, naar hij meent, groot ongerief veroorzaken. Wel zal men liever de frissche lucht inademen, dan die met de onvolkomen verbrandingsproducten van hout bezwangerd is, maar het is geheel van den atmospherischen toestand afhankelijk of dat nadeel werkelijk zal worden ondervonden en ten slotte zal slechts op enkele dagen zulk eene rookerij op onaangename wijze hare nabijheid doen kennen. De ongunstige invloed op het regenwater eindelijk wordt door den hoofdingenieur betwijfeld, en hij wijst er bovendien op, dat men te Vlaardingen noch regenwater, noch Maaswater, gefiltreerd of ongefiltreerd, als drinkwater behoeft te gebruiken, daar er ten allen tijde, door de zorg van het Gemeentebestuur, chemisch gezuiverd rivierwater te verkrijgen is.

In de hiervoren reeds aangehaalde, aan den Raad van State ingediende, memorie van appellanten wordt, ten aanzien van des hoofdingenieurs opmerking, dat vroeger de eigenaars der fabriek „Vacca" en niet de bewoners der nabij gelegen huizen in beroep kwamen, terwijl thans het omgekeerde het geval is, en ten aanzien van de daaruit door genoemden ambtenaar gemaakte gevolgtrekking, aangevoerd, dat de eigenaars der fabriek thans niet in beroep behoefden te komen, omdat de plaats, waar nu de rookerij zou worden gevestigd, op geruimen afstand van die fabriek is verwijderd, en dat bij de vorige gelegenheid het reclameren voor de eigenaars der nabij gelegen woonhuizen geheel onnoodig was, dewijl èn fabriek èn nabij gelegen woningen door ééne eigenaresse,

de firma Johan M. Verschuren en Zoon te Rotterdam, werd bezeten, zoodat er slechts één belang was.

In dezen echter zijn thans der appellanten woningen in de onmiddellijke nabijheid gelegen van de op te rigten rookerij en zelfs zóó dat zij met hunne perceelen daarvan veel meer hinder zullen ondervinden dan vroeger de fabriek „Vacca", die alstoen nog veel verder van die rookerij was gelegen.

Appellanten wijzen er eindelijk nog op, dat de vergunning verleend werd in weerwil in den Gemeenteraad stemmen waren opgegaan om den grond niet in erfpacht af te staan tot oprigting der rookerij, en terwijl zij zelve, eveneens grond van de gemeente in erfpacht bezittende en daarvoor bijna de dubbele som betalende, gehouden zijn om zelfs geene privaten of vuilnissen te mogen houden.

Het beroep van appellanten wordt nader toegelicht door den heer J. C. van Baaren, deurwaarder te Vlaardingen, die hoofdzakelijk als bezwaar tegen de vergunning aangeeft de oprigting der rookerij binnen den bebouwden kom der gemeente, waardoor z. i. zijn clienten hinder zullen ondervinden. Mogt de vergunning worden bekrachtigd, dan hoopt hij dat voorwaarden zullen gesteld worden, die aan de bezwaren zullen tegemoet komen.

De heer Mr. S. van Houten, advocaat te 's Gravenhage, treedt in eene wederlegging van het namens appellanten aangevoerde. Hij kan niet inzien dat dit als een voldoende grond voor eene afwijzing der vergunning kan worden beschouwd en concludeert ten slotte tot de handhaving van die vergunning.

Eenige vragen worden beantwoord door den gemagtigde van appellanten en door A. de Koe zelf.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Twee en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 27 *September* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 14 September 1882, n°. 27, houdende beschikking op het beroep van *A. M. J. T. van Rijckevorsel te Vught, van eene beschikking van den burgemeester dier gemeente, waarbij vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 352).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van A. M. J. T. van Rijckevorsel, te Vught, van

eene beschikking van den burgemeester dier gemeente, waarbij vergunning is geweigerd tot het opgraven en vervoeren van een kinderlijkje;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 30 Augustus 1882 n°. 70;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 September 1882, n°. 4241, afd. B. B.;

Overwegende, dat adressant aan den burgemeester van Vught verlof heeft verzocht om het lijk van zijn dochtertje Charlotta Maria Theresia, op 27 Januarij 1882 in den ouderdom van 7 maanden overleden en op de burgerlijke begraafplaats ter aarde besteld, over te mogen brengen naar de bijzondere Roomsch-Katholieke begraafplaats te Vught, die eerst na haar overlijden in gebruik is gesteld en waarop hij een familiegraf heeft;

dat de burgemeester echter bij beschikking van 1 Mei ll. aan adressant te kennen gaf geen vrijheid te vinden om het verzoek in te willigen;

dat adressant, wijzende op het exceptionele van het verzoek, daar, ware het leven van zijn kind slechts enkele maanden gerekt, de bijzetting zou hebben plaats gehad in den familiekelder op de nieuwe Roomsch-Katholieke begraafplaats, de noodige vergunning alsnog van Ons heeft verzocht;

Overwegende, dat volgens verklaring van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt in Noordbrabant en Limburg tegen inwilliging van het verzoek uit het oogpunt der hygiëne geen bezwaar bestaat, aangezien het kindje aan geene besmettelijke ziekte is overleden, maar aan pneumonia, terwijl de aard van het omhulsel, waarin de laatste overblijfselen der overledene zijn nedergelegd — eene looden kist omvat door eene eikenhouten kist — voldoende den goeden toestand daarvan waarborgt;

dat adressants begeerte om het stoffelijk overschot van zijn kind te zien bijgezet in denzelfden grafkelder, waar hij en zijne nog levende naaste betrekkingen vermoedelijk eenmaal zullen rusten, geacht mag worden het gedaan verzoek te regtvaardigen;

dat er onder deze omstandigheden termen zijn om aan adressants verzoek te voldoen;

Gezien de wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beschikking van den burgemeester van Vught van 1 Mei ll. aan adressant vergunning te verleenen om het lijkje zijner dochter Charlotta Maria Theresia, in den aanvang van dit jaar op de burgerlijke begraafplaats ter aarde besteld, over te brengen naar de bijzondere Roomsch-Katholieke begraafplaats aldaar, onder voorwaarde dat al die voorschriften zullen worden nageleefd, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken in het belang der volksgezondheid meenen zal te moeten geven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 14 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 14 September 1882, n°. 29, houdende beschikking op het beroep van *J. H. Bouwens, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener kuiperij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 353).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. H. Bouwens, te Maastricht, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten eener kuiperij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 30 Augustus 1882, n°. 71;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 11 September 1882 n°. 44, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat J. H. Bouwens, kuiper te Maastricht, aan het Gemeentebestuur aldaar vergunning heeft verzocht tot het oprigten eener kuiperij op de open plaats, behoorende bij sectie B, n°. 2018, Onze-Lieve-Vrouwestraat n°. 2699*a*, zonder dat daarbij echter werden overgelegd, althans in behoorlijken vorm, de sub 1°. en 2°. van art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) bedoelde stukken;

dat Burgemeester en Wethouders nogtans dat verzoek in behandeling hebben genomen en, nadat door het Kerkbestuur van Onze-Lieve-Vrouwe Parochie bezwaren tegen de voorgenomen inrigting waren ingebragt, de gevraagde vergunning hebben geweigerd en dat appellant van deze beschikking bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende dat het voorschrift van art. 5 der wet niet alleen beoogt de beoordeeling van het verzoek mogelijk te maken, maar in verband met art. 9 der wet, de aanhechting van de in genoemd artikel bedoelde stukken aan de vergunning voorschrijvende, tevens dient om, wanneer het verzoek is toegestaan, te kunnen nagaan of de gemaakte inrigting in overeenstemming is met de verleende vergunning;

dat derhalve het voorschrift van art. 5 stipt behoort te worden nageleefd;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Maastricht van 31 Mei 1882 n°. 1529, te verklaren, dat omtrent het verzoek van adressant, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 14 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 14 September 1882, n°. 30, houdende beschikking op het beroep van *F. H. van Ees Jr., te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen in de Land-van-belofte-steeg in den Duivelshoek aldaar.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 354).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van F. H. van Ees Jr. te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener bewaarplaats van lompen en beenderen in de Land-van-belofte-steeg in den Duivelshoek aldaar;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 30 Augustus 1882, n°. 72;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 11 September 1882, n°. 45, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat F. H. van Ees Jr. aan Burgemeester en Wethouders van Amsterdam vergunning heeft verzocht tot het oprigten eener bewaarplaats van lompen en beenderen in het onderdeel van het perceel Land-van-belofte-steeg n°. 5;

dat het Gemeentebestuur, na den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezigt te

hebben gehoord, de gevraagde vergunning heeft geweigerd, op grond dat de bewaarplaats, als zullende gevestigd worden in een perceel, mede dienende tot woon- en verblijfplaats van menschen, nadeelig zou zijn voor de openbare gezondheid, terwijl door het opleggen van voorwaarden aan het gevreesde bezwaar niet kan worden tegemoet gekomen;

dat appellant van deze weigering bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat de Land-van-belofte-steeg deel uitmaakt van den zoogenaamden Duivelshoek, eene verzameling van een twaalftal naauwe, bedompte, sterk bevolkte stegen en gangen, door de Reguliersbreedstraat, Reguliersdwarsstraat en Vijzelstraat als het ware omsloten, voor licht en lucht ter naauwernood toegankelijk en bewoond door eene bevolking van ± 700 zielen, die schier allen tot de behoeftigen behooren en op de meest bekrompene en gebrekkige wijze zijn gehuisvest;

dat, terwijl in het algemeen oprigting eener bewaarplaats van lompen in eene dus bevolkte buurt en nog wel in een gedeeltelijk bewoond perceel niet slechts brandgevaar zou opleveren, maar ook voor de openbare gezondheid hoogst schadelijk is te achten, — zeer zeker voor dusdanige inrigting in eene localiteit, als zoo even bedoeld, eene vergunning niet mag worden verleend;

dat derhalve door Burgemeester en Wethouders teregt vergunning tot oprigting van meergenoemde bewaarplaats daar ter plaatse is geweigerd;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der beslissing van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam, het daartegen door F. H. van Ees Jr. ingestelde beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 14 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

4°. van 15 September 1882 n°. 30, houdende beschikking op het beroep van *H. R. Stoltink, te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan de firma Ellerman, Harms en Co. vergunning is verleend tot het plaatsen van een stoomwerktuig in hare boek- en steendrukkerij in de Spuistraat aldaar.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 356.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van H. R. Stoltink, te Amsterdam, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij aan de firma Ellerman, Harms en Co. vergunning is verleend tot het plaatsen van een stoomwerktuig in hare boek- en steendrukkerij in de Spuistraat aldaar;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 30 Augustus 1882, n°. 73;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 12 September 1882, n°. 40, afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat de firma Ellerman, Harms en Co. aan Burgemeester en Wethouders van Amsterdam vergunning heeft verzocht tot het plaatsen van een stoomwerktuig met bijbehoorenden ketel van ten hoogste 20 paardenkracht in het perceel Spuistraat 216, en wel ten dienste harer boek- en steendrukkerij, gevestigd in de vereenigde perceelen Spuistraat 216 en 218 aldaar;

dat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) belegde vergadering door verschillende naburen, waaronder ook appellant, bezwaren tegen het verleenen der vergunning zijn ingebragt, hoofdzakelijk ontleend aan hinder van dreuning en trilling, brandgevaar en storing van nachtelijke rust;

dat voornamelijk ook ter betere beoordeeling van de door appellant, wiens woonhuis grenst aan de hiervoren bedoelde perceelen, ingebragte bezwaren, en welke bezwaren grootendeels hierin bestonden, dat de hinder reeds ondervonden van de stoommachine, tot welks opstelling vergunning werd verleend bij resolutie van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 9 Junij 1875 n°. 13, door de plaatsing van het nieuwe stoomwerktuig in belangrijke mate zou vermeerderen, tot twee malen toe van wege het Gemeentebestuur een plaatselijk onderzoek is ingesteld;

dat het Gemeentebestuur naar aanleiding der daarbij gemaakte bevindingen bij besluit van 7 April 1882 n°. 18392/7754 P. W., de gevraagde vergunning heeft verleend, onder voorwaarde dat de vuurhaard van den stoomketel worde gestookt met geene rook gevende brandstoffen, tenzij dat deze worde voorzien van eene inrigting tot rookverbranding volgens het systeem Thierry, en dat die inrigting ten allen tijde worde gebruikt, of dat de rook worde afgevoerd door eenen schoorsteen van ten minste 26 meter hoogte, en dat de fabriek gedurende den tijd, dat daarin niet wordt gewerkt, worde bewaakt;

en dat appellant, onder herhaling zijner vroeger ingebragte bezwaren en onder te kennengeving, dat zijn perceel door de voorgenomen inrigting zeer in waarde zal verminderen, van deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat het met zorg en bij herhaling door het Gemeentebestuur ingestelde onderzoek heeft aangetoond, dat de ingebragte bezwaren overdreven zijn, en dat overigens, voor zooverre die nog mogten bestaan, daaraan door voorwaarden ware tegemoet te komen;

dat toch in werkelijkheid voor dreuning en trilling geene vrees behoeft te bestaan, daar de fabriek geheel op eigen muren is opgetrokken en de fundatie, waarop de nieuwe stoommachine zal worden geplaatst, voldoende solide is, terwijl door den nieuwen aanleg der drijfriemen het gedruisch van weinig beteekenis zal zijn;

dat niets is aangevoerd noch gebleken, waaruit vrees ware te ontleenen voor meer dan gewoon brandgevaar, en bovendien nog in dat opzigt voorziening gegeven is door de tweede voorwaarde, door het Gemeentebestuur gesteld;

dat er onder deze omstandigheden geene termen zijn om, met inwilliging van adressants verzoek, de voorwaardelijke door het Gemeentebestuur van Amsterdam verleende vergunning te vernietigen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving der beschikking van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 7 April 1882 n°. 18392/7754 P. W., edoch met bepaling dat de daarbij behandelde inrigting zal moeten zijn voltooid en in werking gebragt binnen één jaar na de dagteekening van dit besluit, het door adressant tegen die beschikking ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 15 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

5o. van 18 September 1882, n°. 31, beschikkende op het beroep van *J. H. Lüps, wonende in het kasteel Biljoen, gemeente Rheden, van een besluit van den Burgemeester van Arnhem, dd.* 3 *Februarij* 1882, *waarbij hem vergunning is geweigerd tot het opgraven en overbrengen van een lijk van het oude kerkhof aan den Hommelschen weg te Arnhem naar de begraafplaats der familie Lüps op het landgoed Beekhuizen onder Velp, gemeente Rheden.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 383).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van J. H. Lüps, wonende in het kasteel Biljoen, gemeente Rheden, van een besluit van den Burgemeester van Arnhem, dd. 3 Februarij 1882, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het opgraven en overbrengen van een lijk van het oude kerkhof aan den Hommelschen weg te Arnhem naar de begraafplaats der familie Lüps op het landgoed Beekhuizen, onder Velp, gemeente Rheden;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 6 September 1882, n°. 79;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 September 1882 n°. 4325, Afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende, dat Johann Heinrich Lüps, wonende in het kasteel Biljoen, gemeente Rheden, aan den burgemeester van Arnhem verlof heeft gevraagd het lijk zijner den 29 April 1866 overleden zuster Johanna Maria Dorothea Lüps, welke begraven is op de begraafplaats nabij Arnhem aan den Hommelschen weg in een eigen graf, te doen opgraven en vervoeren naar de begraafplaats der familie Lüps, op het landgoed Beekhuizen, gemeente Rheden;

dat genoemde burgemeester bij besluit van 3 Februarij 1882 afwijzend op het verzoek heeft beschikt, hoofdzakelijk op grond dat door het toestaan van het verzoek de neiging van sommige ingezetenen van Arnhem, om lijken hunner nabestaanden van de eene naar de andere begraafplaats te doen vervoeren, zou worden aangewakkerd, wat in het belang der openbare gezondheid niet raadzaam is; dat het opdelven en op verren afstand vervoeren van een lijk, dat nog in staat van ontbinding verkeert, uit een sanitair oogpunt geene aanbeveling verdient, en de tijd, voor de geheele ontbinding vereischt, naar den aard van den grond der begraafplaats verschilt van 5 tot 30 jaren; eindelijk dat de gezondheid van hen, die met de opgraving en het vervoer zouden worden belast, niet noodeloos in gevaar mogt worden gebragt;

dat appellant van deze beslissing Onze voorziening heeft gevraagd;

Overwegende dat het aanhangige verzoek het lijk betreft van iemand die reeds in 1866 overleden is, niet aan eene besmettelijke ziekte, zoodat er hooge waarschijnlijkheid bestaat, dat de verplaatsing daarvan, mits onder behoorlijke voorzorgen geschiedende, geen nadeel voor de gezondheid zal veroorzaken;

dat het verzoek geschiedt met het oogmerk, om aan den wensch der afgestorven ouders van den verzoeker te voldoen, om op eene eigene begraafplaats op zijn landgoed Beekhuizen de leden zijner familie, voor welke die begraafplaats overeenkomstig art. 15 der wet bestemd is, bij elkander bij te zetten; dat er dus voldoende termen zijn, om het verlof in te willigen;

Gezien de wet van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van de beschikking van den burgemeester van Arnhem van 3 Februarij 1882 aan Johann Heinrich Lüps verlof te verleenen, om het lijk zijner zuster

Johanna Maria Dorothea Lüps op de begraafplaats aan den Hommelschen weg te Arnhem op te graven en te vervoeren naar de begraafplaats der familie Lüps op het landgoed Beekhuizen, gemeente Rheden, onder voorwaarde, dat in acht moeten genomen worden al zoodanige voorschriften, als Onze Minister van Binnenlandsche Zaken zal vermeenen te moeten geven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 18 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde is:

II. het geschil over *de woonplaats van den armen krankzinnige R. R. van der Werf.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging dd. 6 Mei ll. n°. 19 heeft de Minister van Binnenl. Zaken bij missive van 13 Mei ll. n°. 2426 afd. B. B., bij den Raad van State (afd. voor de geschillen van bestuur) aanhangig gemaakt een geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige R. R. van der Werf. De tusschenkomst van dien Minister, ten einde eene beslissing van Z. M. in deze zaak te verkrijgen, was ingeroepen door 's Konings Commissaris in Noordholland op verlangen van Burg. en Weth. van Amsterdam, nadat vergeefsche pogingen waren aangewend om van hunne ambtgenooten te Alkmaar de erkenning te verkrijgen, dat deze gemeente voor de kosten van overbrenging en verpleging van den lijder had te zorgen. Later zijn door Ged. Staten van Noordholland pogingen bij de beide Gemeentebesturen aangewend om het geschil in der minne bij te leggen, zooals art. 70 der wet op het armbestuur voorschrijft, maar te vergeefs.

Uit de vrij omslagtige instructie dezer zaak blijkt het volgende:

Reinder Romkes van der Werf, geboren in 1849 te Aalsum, gemeente Oostdongeradeel, heeft, meerderjarig zijnde, in het gezin zijner ouders gewoond te Betterwird, gemeente Westdongeradeel.

Nadat zijn vader Romke van der Werf in 1878 was overleden, is het gezin in 1879 met der woon naar Hoorn vertrokken, bestaande destijds uit de weduwe, twee meerderjarige zonen en eene meerderjarige dochter. Beide de zonen zijn, volgens opgave hunner moeder, niet wel bij het hoofd. Hoe dit zij, het staat vast dat al die personen in het laatst van 1880 te Hoorn woonden en voornemens waren naar Alk-

maar te verhuizen, en dat alstoen bleek dat zij te Hoorn niet op het bevolkingsregister waren gebragt. Op aanvrage van het Gemeentebestuur van Hoorn zond dat van Westdongeradeel een getuigschrift van verandering van woonplaats voor de vier genoemde personen, gedagteekend 8 Januarij 1881, om zich te vestigen te Hoorn. Toen de weduwe van der Werf dat stuk ontving, was zij reeds met hare zonen en dochter te Alkmaar, en leverde het aldaar op den 11 Januarij 1881 ten raadhuize in. Genoemde weduwe heeft van Januarij tot Mei 1881 te Alkmaar gewoond tegenover de nieuwe Zaadmarkt en aldaar eene herberg gehouden. In Mei 1881 is zij naar Amsterdam verhuisd, en is door het Gemeentebestuur van Alkmaar eerst aan haar, daarna aan haren zoon Wijtze Romkes van der Werf, een getuigschrift van woonplaatsverandering naar Amsterdam afgegeven en aldaar ingeleverd. Intusschen was den 18 Februarij 1881 te Amsterdam zwervende bevonden, door de politie opgenomen, als in toestand van krankzinnigheid verkeerende, en naar het Buitengasthuis gebragt een manspersoon, van wien men niet kon vernemen hoe hij heette en waar hij te huis behoorde; eenige maanden later, nadat ook Wijtze Romkes van der Werf in het buitengasthuis was verpleegd (die echter weder is ontslagen) is het gebleken dat die manspersoon was Reinder Romkes van der Werf, welke den 14 Febr. 1881 de woning zijner moeder te Alkmaar had verlaten. Tot het einde van 1881 werd hij in het buitengasthuis te Amsterdam verpleegd, en daar hij bij voortduring krankzinnig bleek te zijn, op magtiging van den voorzitter der regtbank te Amsterdam van 3 Jan. 1882, voorloopig opgenomen in het gesticht Meerenberg op 6 Jan. d. a. v. Volgens verslag van den geneesheer in dat gesticht gaf hij aldaar de duidelijkste teekenen van krankzinnigheid onder den vorm van idiotia hydrocephalica en is zijne verpleging in een gesticht nuttig en noodig bevonden. Dientengevolge heeft de Regtbank te Amsterdam den 8 Febr. 1882 bevolen dat hij gedurende een eerste proefjaar in het gesticht Meerenberg geplaatst zou blijven.

In deze omstandigheden beweren Burg. en Weth. van Amsterdam, dat de kosten van overbrenging en verpleging ten laste van Alkmaar moeten komen, omdat de patient den 18 Febr. 1881, toen hij, reeds in staat van krankzinnigheid verkeerende, ter verpleging werd opgenomen, zijne woonplaats had te Alkmaar en sedert dien tijd nergens elders woonplaats heeft verkregen. Burg. en Weth. van Alkmaar betwisten niet dat Reinder Romkes van der Werf reeds in Febr. 1881 krankzinnig was, maar wel dat hij vóór dien tijd woonplaats te Alkmaar had. Huns oordeels heeft hij nooit zelfstandig verklaard zijne woonplaats te Alkmaar te vestigen en duidt zijn wegloopen uit de woning zijner moeder juist aan, dat hij aldaar niet wilde wonen; de verklaring der moeder in Januarij 1881 kon voor haren meerderjarigen zoon geen woonplaats vestigen. Zij beweren dat te zijnen aanzien ontbreekt de werkelijke inwoning in de gemeente, gepaard met het uitgedrukte voornemen om zich aldaar te vestigen, en dus de vereischten gesteld bij art. 75 en 76 Burg. Wetb. Zij beroepen zich dienaangaande op een Kon. besluit van 8 Febr. 1864 n°. 44 (Verz. IV bl. 46).

Burg. en Weth. van Amsterdam hebben, blijkens hunne missive van 31 Maart 1882, in die maand de weduwe van der Werf ondervraagd omtrent het verblijf van haren zoon Reinder Romkes in Januarij en Februarij 1881; die vrouw gaf op dat genoemde zoon van kinds af onnoozel is geweest en nooit in staat was in zijn onderhoud te

voorzien; dat hij meerderjarig zijnde altijd bij haar heeft gewoond en wel somtijds wegliep maar dan na eenige dagen terugkeerde; dat hij van het begin van Januarij tot 14 Febr. 1881 onafgebroken te haren huize heeft gewoond en op laatstgenoemden dag is weggeloopen; dat zij, toen hij wegbleef, hem aanvankelijk heeft trachten op te sporen, maar later niet, nadat zij vernomen had, dat hij in het buitengasthuis te Amsterdam werd verpleegd.

Deze verklaring der moeder wordt, luidens missive van Burg. en Weth. van Alkmaar van 13 Julij 1882, tegengesproken door hetgeen de commissaris van politie aldaar hun heeft medegedeeld, dat namelijk de weduwe van der Werf herhaaldelijk met hare twee zonen op reis is gegaan en hen dan opzettelijk elders achterliet om van hun onderhoud ontslagen te zijn; de commissaris voegde er niet bij, wanneer die reistogten plaats hadden, maar deelde nog mede, dat na de opneming van Reinder Romkes van der Werf te Amsterdam diens photographische afbeelding, gevoegd bij eene bekendmaking in het Politieblad blz. 703, door den commissaris van politie en agenten te Alkmaar werd herkend, maar zijne moeder, aan wie die vertoond werd, verklaarde daarin haren zoon niet te herkennen.

Over deze zaak hun advies uitbrengende, zijn zoowel Ged. Staten als de Commissaris des Konings in Noordholland van oordeel dat de kosten van overbrenging en verpleging van dezen krankzinnige ten laste van Alkmaar moeten worden gebragt.

Bij den Raad van State zijn memoriën ingekomen van Burg. en Weth. van Westdongeradeel, Hoorn en Alkmaar, waarvan de hoofdinhoud, in verband met de andere ambtelijke stukken, reeds in het bovenstaande is vermeld.

III. het beroep van *den Raad der gemeente Kortenhoef van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland houdende toepassing van art.* 212 *der Gemeentewet op de begrooting dezer gemeente voor* 1882.

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging, maakte de Minister van Binnenlandsche Zaken, bij missive van 25 Augustus 1882 n°. 4055, afd. B. B., bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig van het door den Raad der gemeente Kortenhoef gedaan verzoek tot vernietiging van een besluit van Gedep. Staten van Noordholland van 19/25 Julij ll. n°. 83. De feiten, die tot dit beroep aanleiding gaven, zijn de volgende:

Op de begrooting van inkomsten en uitgaven der gemeente Kortenhoef voor 1882, gelijk die door den Raad vastgesteld en door Gedep. Staten goedgekeurd werd, kwam in Hoofdstuk IV art. 3 volgn°. 43 een post voor ten bedrage van *f* 250 voor jaarwedde van den veldwachter. In den loop van het dienstjaar werd de betrekking van veldwachter, door verplaatsing van den titularis, vacant. Ingevolge eene oproeping van sollicitanten, meldden zeven personen zich daarvoor aan. Na ontvangst eener voordragt, om in de vacature te voorzien, gaf Zr. Ms. Commissaris het verlangen te kennen, dat de jaarwedde zou worden verhoogd. De gemeenteraad voldeed daaraan, door, bij besluit van 11 Mei jl., de jaarwedde te brengen op *f* 300 met vrije bovenkleeding en wapening. Deze som, gevoegd bij de *f* 25 die de veldwachter als polder-

bode geniet, beschouwde de Raad als een voldoend inkomen. Niettemin, terwijl inmiddels op 8 Junij jl. een nieuwe titularis in functie was getreden, noodigden Ged. Staten op 28 Junij ll. den Raad uit, om de jaarwedde des veldwachters en de begrooting met zoodanig bedrag te verhoogen, als noodig is, om den veldwachter eene belooning uit te betalen naar *f* 350 's jaars. Toen de Raad aan die uitnoodiging geen gevolg gaf, namen Ged. Staten, onder dagteekening van 19/25 Junij 1882 n°. 83, het besluit, welks vernietiging door den Raad van Kortenhoef van Z. M. wordt verzocht. Bij dat besluit werd krachtens art. 212 der Gemeentewet, de post Hoofdstuk IV afd. I art. 3 der uitgaven van de begrooting der gemeente Kortenhoef, jaarwedde van den veldwachter *f* 250, verhoogd met *f* 56.30, zijnde het bedrag dat gevorderd wordt om aan den met 8 Junij 1882 in dienst getreden veldwachter van dit tijdstip tot het einde des jaars eene belooning uit te betalen, berekend tegen f 350 per jaar. Ged. Staten werden hiertoe geleid door de overwegingen, dat in het besluit van den Gemeenteraad eene weigering ligt opgesloten, om eene door de wet aan de gemeente opgelegde uitgave op de begrooting van uitgaven te brengen; dat toch wanneer door het bevoegd gezag overeenkomstig de laatste zinsnede van art. 190 der gemeentewet een veldwachter is aangesteld, diens bezoldiging krachtens art. 205 lett. *a* dier wet op de gemeentebegrooting moet worden gebragt en de Raad niet kan geacht worden aan dit voorschrift te hebben voldaan, wanneer hij voor die bezoldiging slechts eenige som, hoe gering ook, op de begrooting uittrekt, maar verpligt is daarvoor zooveel beschikbaar te stellen als noodig is om in de behoefte der plaatselijke politie op voldoende wijze te voorzien, en dat de gemeente-veldwachters, ten einde tegenover allen die zich op het grondgebied der gemeente bevinden de onafhankelijkheid te bezitten, die voor elken beambte van politie een vereischte is, in hunne bezoldiging een voldoend middel van bestaan moeten vinden en daarvoor in de tegenwoordige omstandigheden eene jaarwedde van f 350 benevens vrije bovenkleeding en wapening als niet meer dan strikt noodzakelijk is te beschouwen.

Tegenover de meening van Ged. Staten staat die van den gemeenteraad, dat van het hiervoren vermeld gezamenlijk inkomen de veldwachter in die gemeente geheel onafhankelijk kan leven. Bovendien vermeent de Raad dat aan Ged. Staten niet de bevoegdheid is toegekend, om posten, bij de begrooting goedgekeurd, in den loop van het dienstjaar te vermeerderen of te verminderen. Wel is in den loop van het jaar een nieuwe veldwachter in functie getreden, doch de jaarwedde is niet aan den persoon, maar aan de betrekking verbonden.

Ged. Staten van Noordholland, op het aan Z. M. door den Gemeenteraad gedaan verzoek gehoord, geven in hun ambtsberigt, waarin voor 't overige verwezen wordt naar den inhoud van hun bestreden besluit, alleen te kennen, dat zij niet kunnen toegeven, dat in eene eenmaal goedgekeurde gemeentebegrooting door Ged. Staten geene wijziging kan worden gebragt. Art. 212 toch van de gemeentewet is zeer algemeen gesteld en de toepassing er van is niet afhankelijk van het al of niet goedgekeurd zijn der begrooting.

De heer M. C. van Pellecom, burgemeester van Kortenhoef, ontwikkelt de gronden voor het beroep en concludeert tot vernietiging van het door Ged. Staten genomen besluit.

Eene vraag van den Staatsraad Smidt wordt door den burgemeester beantwoord.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Drie en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 4 *October* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. J. Heemskerk Azn.,

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 17 September 1882 n°. 21, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *R. J. C. Baron van Pallandt van Rosendaal en J. Terwindt Azn., tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, dd.* 1 *Maart* 1882, n°. 244/154, *waarbij aan laatstgenoemde vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenfabriek op het perceel kadastraal bekend als gemeente Wageningen, sectie E,* n°. 7843.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 378.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door R. J. C. baron van Pallandt van Rosendaal en J. Terwindt Az., tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders

van Wageningen, dd. 1 Maart 1882, n°. 244/154, waarbij aan laatstgenoemde vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenfabriek op het perceel, kadastraal bekend als gemeente Wageningen, sectie E n°. 784;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 6 September 1882, n°. 43;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 14 September 1882, no. 34, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat, nadat bij beschikking van 30 November 1881, n°. 17, Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, gelet op de wet van 24 Februarij 1806, houdende een algemeen rivier- of waterregt, aan R. J. C. baron van Pallandt van Rosendaal, te Rosendaal, de vergunning had verleend tot oprigting eener steenfabriek op het perceel, kadastraal bekend als gemeente Wageningen, sectie E n°. 784, behoudens naleving der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), en nadat genoemd perceel in eigendom was overgegaan aan J. Terwindt Az., te Arnhem, deze de vergunning verzocht van Burgemeester en Wethouders van Wageningen, noodig voor het oprigten en exploiteren der bedoelde fabriek, doch dat dit collegie bij beschikking van 1 Maart 1882 n°. 244/154, het verzoek heeft van de hand gewezen;

dat daarop de verzoeker met bijstand van den oorspronkelijken concessionaris, baron van Pallandt van Rosendaal, bij Ons voorziening heeft gevraagd;

Overwegende, dat volgens art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) bij elk verzoek om vergunning moeten worden overgelegd:

1o. eene naauwkeurige beschrijving in dubbel van de plaats, waar de inrigting zal worden gesteld, en opgave van hetgeen in de inrigting zal worden verrigt, vervaardigd of verzameld, benevens van de beweegkracht, die daarbij wordt aangewend;

en 2o. eene plattegrondteekening in dubbel op eene schaal van minstens één op twee honderd vijftig, aanduidende de uit- en inwendige zamenstelling der inrigting en toebehooren;

dat dit voorschrift niet alleen beoogt de beoordeeling van het verzoek mogelijk te maken, doch in verband met art. 9 der wet, de aanhechting der in art. 5 bedoelde beschrijving en plattegrondteekening aan de vergunning voorschrijvende, ook ten doel heeft om, wanneer eene vergunning wordt verleend, ten allen tijde te kunnen nagaan, of de gemaakte inrigting in overeenstemming is met de feitelijke gegevens, waarop het verzoek wordt toegestaan;

dat het stellig voorschrift van art. 5, hetwelk dus stipt moet worden opgevolgd, in deze echter niet is nageleefd, nademaal bij het oorspronkelijk verzoek geen enkel stuk was overgelegd, waarmede in eenigerlei opzigt er aan werd voldaan;

en dat mitsdien Burgemeester en Wethouders op dat verzoek niet hadden behooren te beschikken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Wageningen dd. 1 Maart 1882, n°. 244/154, te verklaren, dat omtrent het verzoek, zoo als het is gedaan, geene beslissing kon worden genomen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 17 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

2°. van 18 September 1882, n°. 37, houdende beschikking op het beroep van *het Bestuur van het waterschap de Wiers en de Geer van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene voor dat waterschap gemaakte keur.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 381).

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van het bestuur van het waterschap de Wiers en de Geer van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht, waarbij goedkeuring is onthouden aan eene voor dat waterschap gemaakte keur;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 6 September 1882, n°. 78;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 15 September 1882, n°. 2, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat het Bestuur van het waterschap de Wiers en de Geer, opgerigt bij besluit der Staten van Utrecht, goedgekeurd bij Ons besluit van 1 December 1880 n°. 15, op den 23 Augustus 1881 eene keur vaststelde en ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten van Utrecht aanbood, waarbij in art. 6 was bepaald: „De kaden „langs de Schalkwijksche en Opwetering in de afdeeling de Wiers, voor zoover zij „het eigendom zijn van het waterschap, zijnde perceel 74*a* sectie C, ter grootte van „1 H. A. 10 A. 40 C. A., zullen niet mogen beweid worden, noch rundvee of paar„den daarlangs of daarover mogen gedreven worden, dan met schriftelijke vergunning „van het Bestuur”;

dat Gedeputeerde Staten, oordeelende dat deze bepaling in strijd is met het algemeen belang, de gevraagde goedkeuring onthielden bij besluit van 20 April ll. en adressant

van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen, verzoekende, dat, met vernietiging der beschikking van Gedeputeerde Staten, alsnog door Ons goedkeuring worde verleend aan de door het Waterschapsbestuur op 23 Augustus 1881 vastgestelde keur;

Overwegende, dat art. 136 van het reglement voor de waterschappen in de provincie Utrecht (vastgesteld door de Provinciale Staten den 4 December 1857 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 28 Januarij 1858 n°. 49) in alle gevallen, waarin krachtens dit reglement de goedkeuring van Gedeputeerde Staten op een besluit of op eene handeling van het bestuur van een waterschap wordt vereischt en deze door hen is geweigerd, aan het betrokken collegie beroep op Ons toekent;

dat bij art. 126 van hetzelfde reglement is bepaald dat keuren voor waterschappen door de besturen worden ontworpen, vastgesteld en ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten gezonden, alsmede wat de besturen bij deze verrigtingen hebben in acht te nemen, terwijl artt. 127 tot 129 de wijze van afkondiging en het in werking treden der keuren betreffen, nadat die door Gedeputeerde Staten zijn goedgekeurd;

Overwegende, dat echter de magt om de keuren goed te keuren of de goedkeuring te onthouden niet bij die bepalingen aan Gedeputeerde Staten wordt verleend, maar hun toekomt krachtens art. 158 der Provinciale wet, zoodat hunne besluiten omtrent dit onderwerp niet krachtens dit reglement zijn genomen en art. 136 daarop dus niet toepasselijk is;

Overwegende, dat de wet tegen besluiten van Gedeputeerde Staten, hetzij tot goedkeuring hetzij tot weigering der goedkeuring van eenige keur of politieverordening, geen hooger beroep heeft toegekend en dus het ingestelde beroep niet is ontvankelijk;

Gezien het Reglement voor de waterschappen in Utrecht, vastgesteld door de Staten den 4 December 1857 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 28 Januarij 1858 n°. 49 (Provinciaal blad n°. 19), en de wet van 6 Julij 1850 (*Stbl.* no. 39);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in het door hem ingesteld beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 18 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 26 September 1882, no. 10, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Ursem, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-*

holland, van 24 *Mei* 1882, n°. 70, *waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit dier gemeente van* 26 *April te voren, tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 400).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Ursem, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 24 Mei 1882, no. 70, waarbij goedkeuring is onthouden aan een raadsbesluit dier gemeente van 26 April te voren tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 13 September 1882 n⁰. 80;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 September 1882, n⁰. 3662, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat de Raad der gemeente Ursem bij besluit van 26 April 1882 tot opheffing der openbare lagere school te Rustenburg heeft besloten, doch dat Gedeputeerde Staten van Noordholland bij resolutie van 24 Mei 1882, n°. 70, hunne goedkeuring aan dat raadsbesluit hebben onthouden, omdat het getal kinderen uit Rustenburg zelf de school bezoekende ten minste op 30 moet worden gesteld;

dat bij zulk een getal digt bijeen wonende kinderen, er geen grond bestaat de school in hunne nabijheid op te heffen, vooral omdat de afstand naar Ursem te groot is om bij ongunstig weêr viermalen daags door de kinderen te worden af elegd, terwijl op den korteren weg, die slechts bij vergunning openstaat, niet mag worden gerekend;

dat de Gemeenteraad in zijne vergadering van 28 Junij daaraanvolgende besloot Onze voorziening in te roepen en dat zijn daartoe strekkend adres op den 5 Julij bij Ons Kabinet is ingekomen;

Overwegende, dat volgens art. 19 der wet op het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) op de besluiten van Gedeputeerde Staten, betreffende de aan hunne goedkeuring onderworpen raadsbesluiten tot vermindering van het getal scholen, art. 200 der Gemeentewet toepasselijk is verklaard en dat volgens dat artikel het Gemeentebestuur binnen 30 dagen, te rekenen van de dagteekening der beslissing van Gedeputeerde Staten, bij Ons voorziening kan vragen.

dat de gemeeenteraad van Ursem dezen termijn niet heeft in acht genomen;

Gezien de wetten van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) en 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

den Raad der gemeente Ursem niet ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 26 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

4°. van 26 September 1882, n°. 11, houdende beschikking op het beroep van *Izaak Willemsen Hzn. te Groede, vader van den loteling Johannes Willemsen, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland, dd.* 17 *Junij jl.* n°. 126, *waarbij Johannes Bernardus Devenijns van de dienst bij de nationale militie is vrijgesteld als éénige wettige zoon.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 401.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Izaak Willemsen Hzn. te Groede, vader van den loteling Johannes Willemsen, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland, dd. 17 Junij jl. n°. 126, waarbij Johannes Bernardus Devenijns van de dienst bij de nationale militie is vrijgesteld als éénige wettige zoon;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 13 September 1882 n°. 77;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 September 1882, n°. 1244, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende dat, nadat de Militieraad in Zeeland bij uitspraak van 14 April jl. Johannes Bernardus Devenijns, loteling der gemeente Groede, ligting 1882, tot de dienst bij de nationale militie had aangewezen, Gedeputeerde Staten dier provincie bij besluit van 17 Junij 1882 n°. 126, die uitspraak hebben vernietigd en dien loteling als éénigen wettigen zoon van de dienst hebben vrijgesteld;

dat Izaak Willemsen Hzn. te Groede, wiens zoon Johannes, mede-loteling van hetzelfde jaar uit de gemeente Groede, tengevolge der vrijstelling van Devenijns, zou worden opgeroepen, bij Ons voorziening tegen die beslissing van Gedeputeerde Staten heeft gevraagd, hoofdzakelijk op grond, dat meergenoemde Devenijns nog een broeder heeft, omtrent wien Gedeputeerde Staten ten onregte zouden hebben aangenomen, dat

hij, als van Belgische nationaliteit, niet onder het getal broeders mag worden medegerekend;

Overwegende, dat volgens art. 103 der Militiewet van de uitspraken van Gedeputeerde Staten, met uitzondering van die, betreffende het al of niet verleenen van vrijstelling wegens ziekelijke gesteldheid of gebreken, gedurende 10 dagen, te rekenen van den dag waarop de uitspraken ter kennis van de belanghebbenden zijn gebragt, bij Ons in beroep kan worden gekomen;

dat appellant den 24 Junij 1882 van de beschikking van Gedeputeerde Staten dd. 17 Junij 1882, n^{0}. 126, heeft kennis gekregen, zoo als blijkt uit den brief door Gedeputeerde Staten van Zeeland van 25 Augustus ll. n°. 83/77 aan den Voorzttter van de Afdeeling voor de geschillen van bestuur, vice-president van den Raad van State, toegezonden, en bij Ons zich in beroep heeft voorzien bij een adres, dat eerst 11 Julij 1882 bij Ons Kabinet is ingekomen, zoodat de termijn door de wet voorgeschreven, niet is in acht genomen;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

adressant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn ingesteld beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 26 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde is:

II. het beroep van *A. van Oostveen te Utrecht, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht tot goedkeuring van een plan van omkading van het waterschap Hoog Raven, door stemgeregtigde ingelanden van dat waterschap vastgesteld.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Nadat stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Hoog Raven (gemeente Jutphaas) in overeenstemming met die van het waterschap Laag Raven met den Kleinen Koppel, hadden besloten om voor gezamenlijke bemaling hunner polders een stoomgemaal van 10 P. K. te stichten, en op dit besluit de goedkeuring van Ged. Staten van Utrecht was verkregen, namen stemgeregtigde ingelanden van Hoog Raven afzonderlijk op den 13 September 1881 een nader besluit tot het aanleggen van eene

omkading en van andere werken, strekkende om hun waterschap van het Rijnwater af te sluiten, en zonden dit, ingevolge art. 103 en 133 van het Reglement voor de waterschappen in de provincie Utrecht, ter goedkeuring aan Ged. Staten. Een der ingelanden, Arie van Oostveen, diende op den 7 October d. a. v. een adres in bij dat collegie, houdende bezwaren tegen de voorgenomen werken en strekkende om daaraan de goedkeuring te onthouden. Adressant heeft, buiten het waterschap, aan de westzijde van den Vaartschen Rijn eene pannenfabriek, en vervoert geregeld van een hem toekomend stuk grond in het waterschap, kadastraal gemerkt sectie E no. 345, panaarde naar die fabriek; dat vervoer geschiedt met vletten langs de Hoog-Ravensche of Galge-Wetering, in welk vaarwater de vletten kunnen komen door eene sloot behoorende tot perceel sectie E no. 346, hetwelk ook het eigendom van adressant is. Nu is echter in meergemeld besluit van stemgeregtigde ingelanden bepaald, dat Westwaarts van gemelde perceelen in de Hoog-Ravensche of Galgewetering een dam met een duiker van 30 bij 30 cM. (tot doorloop van water) zal worden gelegd, waardoor aan adressant het gebruik van die wetering als vaarwater zou worden ontnomen.

In de Laag-Ravensche of Zuiderwetering daarentegen zal volgens La. B van het bestreden besluit nabij den dam van de militaire genie een houten sluisje worden geplaatst ter wijdte in den dag van 2.75 M. Door deze wetering zou dus de vaart naar den Vaartschen Rijn voor vletten niet worden belemmerd; maar tusschen adressants perceel E no. 345 en dat vaarwater ligt eerst zijn eigen perceel E no. 344, en vervolgens E no. 359, hetwelk aan een ander ingeland behoort. Uit dien hoofde wenschte adressant dat aan het Waterschap een ander plan van omkading wierd opgelegd, in 't welk de aanleg van een dergelijk sluisje in de Hoog-Ravensche of Galgewetering zou zijn voorgeschreven.

Na het Waterschapsbestuur van Hoog Raven en den provincialen ingenieur in Utrecht te hebben gehoord, verleenden Ged. Staten bij besluit van 6 April 1882 no. 19 hunne goedkeuring aan het besluit van stemgeregtigde ingelanden van Hoog Raven van 13 Sept. 1881 en tevens aan nog 3 besluiten van de stemgeregtigde ingelanden van Hoog Raven en drie van die van Laag Raven met den kleinen Koppel, alle van 14 Oct. 1881 en alle betrekkelijk tot dezelfde werken van bemaling en omkading van die beide waterschappen.

Op denzelfden datum en onder hetzelfde nummer besloten Ged. Staten: „aan den adressant te berigten, dat van den inhoud van zijn bezwaarschrift is kennis genomen; dat echter aan hun collegie bij onderzoek is gebleken, dat aan het plaatsen van de sluis in de Galgenwetering zoo gewigtige bezwaren verbonden zijn, dat de plaatsing aldaar niet als voorwaarde aan het waterschap kan worden opgelegd; dat toch aan die wetering geen terrein is te vinden om de sluis te plaatsen, en buitendien de daaraan verbonden kosten van verdieping, bediening als anderzins niet in evenredigheid zouden staan tot de daardoor te verkrijgen voordeelen; dat o. a. daarvan het gevolg zou moeten zijn eene verwijding van al de over die wetering gelegen bruggen; dat daarenboven, ook bij plaatsing van de sluis in de Zuiderwetering, door den adressant even als door de overige ingelanden daarvan gebruik kan worden gemaakt, en dat op deze gronden hun collegie gemeend heeft de uitvoering der ontworpen werken niet

te mogen beletten en dientengevolge het voormeld besluit van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Hoog Raven bij besluit van heden heeft goedgekeurd.„

De aldus luidende beschikking is op den 9 Mei ll. aan adressant uitgereikt, en deze is daarvan in beroep gekomen bij Z. M. met een adres, dat op den 28 Mei bij 's Konings Kabinet is ingekomen. Adressant verzoekt vernietiging van het beklaagde besluit van Ged. Staten en dat Z. M. alsnog HDs. goedkeuring weigere aan het besluit van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Hoog Raven van 13 September 1881.

Zijn betoog in dit adres en in de na te melden memorie strekt daarheen, dat al de door Ged. Staren vermelde bedenkingen tegen zijn verlangen ongegrond zijn.

Met name is 1o. het terrein voor de plaatsing der sluis in de Galgewetering voor een redelijken prijs te verkrijgen van eenen mede-ingeland, den heer G. van den Broecke; 2o. staan de kosten van verdieping in de beide weteringen nagenoeg gelijk, omdat die ongeveer even diep en breed zijn; 3o. moet aan de Hoog-Ravensche of Galgewetering evenzeer als aan de Laag-Ravensche of Zuiderwetering voor woning van een beambte en bediening worden gezorgd, en ware aan laatstgenoemde misschien nog gemakkelijker iemand daartoe te vinden; 4o. is voor het gebruik van de Galgewetering als vaarwater geene verwijding van eenige brug noodig; mogt dit voor doorstrooming van water worden vereischt, dan is dit evenzeer het geval met de bruggen over de Laag-Ravensche wetering; 5o. is het voor adressant niet mogelijk van zijn perceel E no. 345 naar de Laag-Ravensche wetering te varen, omdat daartusschen ligt het perceel E no. 359, eigendom der kinderen van wijlen Jhr. C. C. A. ridder van Rappard, wier voogd noch verpligt noch bevoegd is de doorvaart toe te staan.

Adressant raamt de meerdere kosten, waarop de door hem verlangde wijziging van het plan der werken aan het waterschap Hoog Raven zou te staan komen, op ongeveer f 1050, hetgeen hem niet van overwegend belang voorkomt in vergelijking met de som van f 16000, die het waterschap bij wijze van geldleening zal opnemen voor het geheele werk. Adressant legt nog over een rapport van eene Commissie uit het waterschapsbestuur dd. 17 Dec. 1879 over de wijze om het waterschap Hoog Raven van water te bevrijden, in welk rapport zoowel het later aangenomen plan als de daartegen ingebragte bezwaren worden besproken, en waarin voorkomt: „Het bezwaar van den heer van Oostveen kan niet worden opgeheven, maar is naar het oordeel der Commissie niet gewigtig genoeg om daaraan de belangen van het geheele waterschap op te offeren.„

Ged. Staten van Utrecht, ten deze gehoord, adviseren tot ongegrondverklaring van het beroep, zich vereenigende met de breedvoerige beschouwingen door het bestuur van het waterschap Hoog Raven aan hen toegezonden. Volgens dit Bestuur zou, indien naar het verlangen van adressant wierd beslist, het belang van hun waterschap, groot 136 HA, worden opgeofferd aan dat van één ingeland voor een perceel van 1½ HA. dat reeds grootendeels afgegraven en tot moeras, hetwelk met puin moet worden aangevuld, is gemaakt; voor zijne fabriek kan adressant zich even goed elders van panaarde voorzien.

Hierbij zij opgemerkt dat adressant dit laatste tegenspreekt. Maar het waterschaps-

bestuur doet opmerken, dat voor die fabriek adressant geen ingeland is. Hij is de éénige die tegen het besluit van stemgeregtigde ingelanden heeft gestemd.

Volgens het bestuur beweert hij ten onregte geen gebruik van de Laag-Ravensche of Zuiderwetering voor het vletten te kunnen maken; hij kan dit even als ieder ander ingeland, zoo hij zich daaromtrent met zijne geburen verstaat. De Galgewetering, niet voor vaarwater bestemd, zou, indien daarin eene sluis wierd gelegd en de Zuiderwetering afgedamd, wel degelijk verbreed en verdiept moeten worden. Dit zou vele kosten veroorzaken; evenzoo de aanleg van eene sluis en woning, ter plaatse waar de adressant die zou wenschen. Voor de plaatsing der sluis in de Zuiderwetering en de afdamming der Galgewetering, zooals werd geprojecteerd, is het noodige met de betrokken grondeigenaren overeengekomen en bij de besluiten van stemgeregtigde ingelanden op den 14 October 1881, die ook door Gedep. Staten zijn bekrachtigd, vastgesteld.

Nadat met 's Konings magtiging deze zaak bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 Julij 1882 no. 17, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State (Afd. voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, zijn bij den Raad van State ingekomen: 1o. eene memorie van het Bestuur van het waterschap Hoog Raven; 2o. eene procuratie van den adressant op Mr. D. J. H. van Eeden, advocaat te Utrecht; 3o. eene memorie met 2 bijlagen door dezen gemagtigde voor adressant ingediend. De hoofdzaken, in beide memoriën voorkomende, zijn reeds in bovenstaand verslag vermeld geworden.

Als gemagtigde van appellant treedt op Mr. D. J. H. van Eeden, advocaat te Utrecht, die nader de gronden voor het beroep adstrueert, terwijl Mr. G. H. van Bolhuis, advocaat te Utrecht, voor het betrokken waterschap het woord voerende, het beroep bestrijdt en de bekrachtiging van het besluit tot goedkeuring van het plan verzoekt.

Beide gemagtigden beantwoorden vervolgens de vragen door de Staatsraden Heemskerk en Verniers van der Loeff gedaan.

III. het beroep van *D. van Hasselt te Kampen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Oldebroek, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprigten van een stoomwerktuig tot waterbemaling van zijne in het Oosterbroek aldaar gelegen landerijen.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

J. D. van Hasselt, grondeigenaar, wonende te Kampen, verzocht aan Burg. en Weth. van Oldebroek vergunning tot het oprigten op zijn grond, kadastraal bekend sectie K n°. 169, van eene locomobile van 2½ pk om te dienen tot waterbemaling van zijne in het Oosterbroek, polder Oldebroek, gelegene landerijen. Bij het verzoek was overgelegd een plattegrond van eenige aan elkander gelegen perceelen land met aanduiding van de plaats waar adressant het stoomwerktuig wenschte op te rigten nabij de vaart of watering de Heigraaf. Burg. en Weth. namen den 3 Junij 1882

eene beschikking, waarbij het verzoek werd afgewezen, en wel op grond „dat door „22 belanghebbende landeigenaren en 10 gemagtigden van landeigenaren de navol-„gende bezwaren zijn ingebragt:

„1o. dat door den versnelden afvoer van water van de landerijen van adressant, „die door de werking van het stoomgemaal zal ontstaan, de overige landerijen plot-„seling met dat water zullen worden bezwaard; 2o. dat indien in den zomertijd of „hoe ook watergebrek ontstaat, men dan nog gevaar loopt, dat dit watergebrek nog „grooter zal worden, indien door bedoeld stoomwerktuig water wordt ingemalen uit „de Geldersche gracht in de eigendommen van den adressant en alzoo aan het overige „land van Oosterbroek het noodige water ontnomen wordt, hetgeen bij langdurige „droogte niet minder schade zou veroorzaken dan het bezwaar sub 1o. omschreven; „3o. dat door de afsluiting van het land van adressant minder waterberging voor het „geheel ontstaat en zijne landerijen worden ontheven van den natuurlijken last van „waterberging, waartoe zij altijd evenzeer gehouden zijn geweest als de overige lan-„derijen in het Oosterbroek gelegen; te meer is dit van belang omdat adressants „landerijen in het laagste gedeelte van het Oosterbroek liggen;

„dat de aangevoerde bezwaren allezins gegrond moeten worden geacht en de aan-„grenzende landeigenaren door het in werking brengen van voorschreven stoomwerk-„tuig zeer zouden worden benadeeld.”

Van deze beschikking is de aanvrager tijdig en met inachtneming van art. 15 der wet aan 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) in beroep gekomen bij Z. M. den Koning. In zijn breedvoerig appellatoir adres werpt adressant allereerst de vraag op of het stoomwerktuig dat hij wil oprigten, valt in de uitzondering vermeld sub *a* van no. I in art. 2 der wet? Hij heeft het echter veiliger geacht, de aanvrage te doen. De redenen van weigering door Burg. en Weth. vermeld, noemt adressant niet ontvankelijk, waarmede hij blijkbaar bedoelt dat die redenen niet vallen in de termen der wet (art. 11), dewijl niet is aangenomen dat door de inrigting zelve, namelijk het stoomwerktuig, gevaar, schade of hinder van ernstigen aard zou worden veroorzaakt, maar de weigering in casu berust op verondersteld nadeel aan landerijen te veroorzaken door verbetering van zijne landerijen in het belang van zijnen landbouw. Gold het een waterschapbelang, daarvoor hadden z. i. de Provinciale Staten te zorgen, maar niet Burg. en Weth. Bovendien treedt adressant in eene wederlegging van de gemaakte bezwaren zelve. Hij voert aan: ad 1um dat de polder Oldebroek zonder het hooge land mede te rekenen 2061 HA. polderland bevat, en zijne aaneengelegen landerijen groot zijn 56 HA. 19 A. 52 cA., zoodat zijn terrein slechts $^1/_{37}$ gedeelte van den boezem uitmaakt, welke kleine oppervlakte, al wierd zij uitgemalen, geen noemenswaardigen invloed op den waterstand zou hebben; ad 2um dat het stoomwerktuig niet zóó zou worden geplaatst dat adressant daarmede water uit de Geldersche gracht zou kunnen malen, maar wel uit de Heigraaf, die met de Geldersche gracht zamenvloeit, maar daarvan door eene schuif onder eene brug kan worden afgescheiden; ad 3um dat er geen last van waterberging ten behoeve van andere gronden op zijnen grond rust. Nog verzekert de adressant dat zijne landerijen door zijne ascendenten, eigenaars van de bezitting Wittenstein, sedert meer dan eene eeuw zijn omkaad en van eene eigene bemaling met één molen zijn voorzien, waarbij hij adressant sedert

1870 een tweeden molen heeft gevoegd. Beide molens malen uit op de Heigraaf en het stoomwerktuig zou daarvoor in de plaats komen.

Gedep. Staten van Gelderland, over dit adres geraadpleegd, hebben daarover advies ingewonnen: *a*. van Burg. en Weth. van Oldebroek, die bij hunne motieven tot afwijzing persisteren; *b*. van den Ingenieur van den Provincialen Waterstaat; deze oordeelt de vrees voor benadeeling der overige landen van den polder Oldebroek overdreven, omdat adressants landerijen slechts $^1/_{37}$ van de lage landen van dien polder uitmaken; bij de grootste bekende hoeveelheid regen zou, in de veronderstelling van gestremden waterafvoer van den polder, het stoomgemaal den waterstand in den binnenboezem slechts 0.022 of 0.024 M. doen rijzen, volgens des Ingenieurs berekening; hetgeen bij droogte door dat werktuig aan den polder zou kunnen worden onttrokken, bedraagt slechts 0.004 M.; het bezwaar van verminderde waterberging geldt niet, omdat de adressant tot heden reeds eene afzonderlijke bemaling voor zijne landerijen had. Verder merkt de Ingenieur op, dat de dijkstoel van den polder, volgens art. 54 van het Reglement van dien polder, vastgesteld door de Staten van Gelderland den 19 Nov. 1874, goedgekeurd bij Kon. besluit van 9 Febr. 1875 n⁰. 3, de bevoegde magt zouden zijn om werken te doen opruimen, die wederregtelijk ten nadeele van den polder zou zijn gebouwd; alsmede dat volgens Kon. besluit van 27 Nov. 1881 n°. 16 (*Verz.* XXI blz. 556) geen voorwaarden bij het verleenen van vergunning krachtens de wet van 2 Junij 1875 mogen worden opgelegd, waarbij zou worden geregeld het regt op het gebruik van eene waterleiding; *c*. van den dijkstoel van den polder Oldebroek, welke berigt dat in zijne vergadering met 8 tegen 2 stemmen is besloten, te adviseren tot handhaving van het besluit van Burg. en Weth., terwijl de 2 leden. die de minderheid uitmaakten, van oordeel waren dat de vergunning tijdelijk onder beperkende voorwaarden en streng toezigt van den dijkstoel zou kunnen worden verleend. Ged. Staten, zich vereenigende met het advies van den Ingenieur, raden tot vernietiging van het besluit van Burg. en Weth. en het verleenen van onvoorwaardelijke vergunning.

Nadat deze zaak bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, daartoe door Z. M. gemagtigd, van 31 Aug. 1882 n⁰. 47, afd. Handel en Nijverheid, bij den Raad van State (Afdeeling voor de geschillen van bestuur) was aanhangig gemaakt, zijn nog ingekomen: twee missiven van den dijkstoel van den polder Oldebroek en van Burg. en Weth. van de gemeente Oldebroek, zich refererende aan vorige stukken; eene missive van den adressant J. D. van Hasselt, houdende dat hij geen nadere stukken denkt in te zenden; 4 missiven van G. J. Westerink te Elburg, G. Plakke te Doornspijk, weduwe Mr. F. Lemker, geboren Muller te Oldebroek, en G. Heerdink en 20 andere personen, alle opgevende te zijn belanghebbenden bij den polder Oldebroek, die verzoeken dat de aanvrage van adressant worde afgewezen wegens de vroeger vermelde nadeelen, die zij uit de bemaling te gemoet zien; eindelijk een brief van Mr. S. J. baron van Pallandt te Eerde, medeingeland van den polder Oldebroek, mededeelende dat hij tegen het verzoek van adressant niet is opgekomen, maar de inwilliging daarvan niet wenschelijk acht, omdat het waterbezwaar van circa 70 HA. op den polder zou worden gebragt.

De heer P. H. C. Heitinga, burgemeester van Oldebroek, bestrijdt het beroep en verdedigt nader het door Burgemeester en Wethouders genomen besluit. Namens eenige eigenaren van landerijen in het Oosterbroek, daartoe gemagtigd, dringt hij vervolgens aan op eene bekrachtiging der afwijzing van het verzoek.

De spreker beantwoordt daarna enkele vragen van de Staatsraden Heemskerk en de Vries.

IV. het beroep van *C. Risseeuw, te Goes, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland, waarbij is gehandhaafd het besluit van den Raad dier gemeente om hem niet als raadslid toe te laten.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Z. M. heeft op den 30 Junij dezes jaars gelieven te bekrachtigen een ontwerp-besluit, door den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, bij advies van den 14 Junij bevorens no. 39 aan H. D. voorgedragen, waarbij Cornelis Risseeuw te Goes, op grond van niet inachtneming van den wettelijken termijn van appel, niet ontvankelijk verklaard werd in het beroep door hem ingesteld van eene resolutie van Gedeputeerde Staten van Zeeland dd. 10 Maart ll., houdende bevestiging van het op 27 Febr. ll. genomen besluit van den Raad der gemeente Goes tot niet-toelating van den appellant als lid van dien Raad.

Bij de dientengevolge op 1 Augustus ll, plaats gehad hebbende nieuwe verkiezing is Cornelis Risseeuw voornoemd andermaal tot lid van den Gemeenteraad van Goes gekozen.

Bij besluit echter van dien Raad van 5 Aug. d. a. v. no. 4 is hij andermaal niet toegelaten; en op het daarvan ingesteld beroep hebben Ged. Staten van Zeeland bij resolutie van 11 Augustus ll. no. 110 besloten dat Raadsbesluit te handhaven.

Tegen die resolutie heeft de gekozene zich bij adres, op 16 Aug. ll. bij Zr. Ms. Kabinet ingekomen, voorzien in beroep op Z. M., en volgens Zr. Ms. magtiging van 3 September ll. is daarop de overweging van deze zaak bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, aanhangig gemaakt.

Het betreft hier geheel dezelfde vraag als in het geschil, waarin Z. M., op grond der overwegingen vervat in het boven herinnerde besluit van 30 Junij ll. no. 9, destijds au fond geene beslissing heeft gegeven.

In het dossier bevinden zich drie stukken, waarop hier in het bijzonder dient gewezen te worden:

1o. eene copie-missive van den gemeente-ontvanger van Goes aan Burg. en Weth. dd. 16 Februrij 1880 luidende als volgt:

Goes, den 16 Februarij 1880. „Tengevolge van het aanstaand vertrek van den heer „F. van Campen, geagreëerd klerk ten mijnen kantore, naar Indië, heb ik de eer UEA., „ter voldoening aan art. 17 mijner Instructie, in zijne plaats ter benoeming voor te „dragen den heer C. Risseeuw, eervol ontslagen griffier der gemeente, zulks onder „mijne persoonlijke verantwoordelijkheid en met ingang van den 21 dezer maand.

„De gemeente-ontvanger van Goes (get.) J. D. v. d. Bilt La Motthe.

„Aan Heeren Burgemeester en Wethouders van Goes.„

2o. een extract uit de notulen der vergaderingen van Burg. en Weth. van Goes, van dezen inhoud:

"Besluit no. IV.

"Extract uit de notulen der vergadering van Burg. en Weth. van Goes.

"Vergadering van Zaturdag den 21 Februarij 1880.

"Worden behandeld de ingekomen stukken en daaraan dat gevolg gegeven hetwelk "bij ieder hunner is vermeld.

"*a*. enz.

"Van den gemeente-ontvanger berigt dat de heer F. van Campen eerlang vertrekt "naar Indië en voordragt van den heer C. Risseeuw om in zijne plaats als geagreëerd "klerk te worden toegelaten.

"En wordt goedgevonden:

"Met ontheffing van de agreatie voor den heer F. van Campen, den gemeente-"ontvanger toe te staan om, onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid, den heer "C. Risseeuw ten zijnen kantore werkzaam te doen zijn als geagrëeerde.

"En zal hiervan bij extract uit de notulen worden kennis gegeven aan den "gemeente-ontvanger.

"Voor extract-conform, De Burgemeester (get.) J. G. de Witt Hamer.

"De secretaris (get.) Hartman."

"En 3o. afschrift eener openbare aankondiging van Burg. en Weth. dd. 21 Febr. "1880, aldus luidende:

"Geagreëerde ten kantore van den gemeente-ontvanger.

"Burg. en Weth. van Goes brengen ter openbare kennis, dat, in plaats van den "heer F. van Campen, die tengevolge van vertrek naar Indië daarvan eervol is ont-"heven, de heer C. Risseeuw is toegelaten als geagreëerde van den ontvanger der "gemeente Goes den 21 Februarij 1880. Burg. en Weth. voornoemd (get.) J. G. de "Witt Hamer.

"De secretaris (get.) Hartman."

Het geschil concentreert zich nu uitsluitend in deze vraag: moet de appellant, naar hetgeen uit die stukken in verband met de instructie des ontvangers blijkt, geacht worden te zijn een ambtenaar van wege het bestuur dier gemeente aangesteld of daaraan ondergeschikt, of wel een ambtenaar met het ontvangen of uitgeven der gelden van de gemeente belast, ten dien effecte dat met deze zijne betrekking het lidmaatschap van den Raad onvereenigbaar ware?

Die vraag is door den Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten bevestigend, — zij wordt door appellant ontkennend beantwoord.

De gronden en motieven van beide zijden aangevoerd zijn schier letterlijk gelijkluidende met die waarop in het vroegere geschil werd gewezen. En naardien die alle in het verslag door den Staatsraad Heemskerk in de openbare zitting dezer Afdeeling op 7 Junij ll. uitgebragt, zijn vermeld, meen ik thans verder mij daaraan te mogen refereren, onder opmerking alleen, dat er bij deze Afdeeling geenerlei nadere memoriën of schrifturen zijn ingezonden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vier en Dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 11 *October* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. J. Heemskerk Azn.,

Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van den volgenden brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende verzoek tot *terugzending der stukken betreffende het beroep van H. de Guasco en J. Smeets te Valkenburg.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 344).

De brief luidt aldus:

's Gravenhage, 21 September 1882.

Ministerie van
Binnenlandsche Zaken.

—

N°. 3645, Afd. O.
Berigt op schrijven van
5 Sept. 1882 n°. 68/80,
betreffende beroep de Guasco
en Smeets te Valkenburg,
in zake afkeuring schoollocaal.

—

Krachtens magtiging van 17 dezer, n°. 7, heb ik de eer UHEG. namens den Koning

Aan
den Vice-President van den Raad van State,
Voorzitter van de Afdeeling voor de geschillen
van bestuur.

te verzoeken mij de stukken terug te zenden betreffende het beroep van H. de Guasco en J Smeets te Valkenburg tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 28 April jl. 1e afd. A, litt. 2386/4 R., in zake de afkeuring van het locaal der openbare lagere school te Valkenburg, welk geschil tengevolge van de bij Uw nevens vermeld schrijven gevoegde en hierbij teruggaande verklaring der appellanten is vervallen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
HUBRECHT.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Minister van Oorlog van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Haren, waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten eener stoomwasch- en appreteerinrigting te Helpman (gemeente Haren).*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 5 Sept. 1882 n°. 32, afdeeling Handel en Nijverheid, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep, door den Minister van Oorlog ingesteld tegen een besluit van B. en W. van Haren van 13 Junij jl., waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten eener stoomwasch- en appreteer-inrigting te Helpman.

Genoemde heeren Engelkens hadden vergunning verzocht om op het perceel gemeente Haren, sectie A no. 854, eene door stoomkracht gedreven wasch- en appreteer-inrigting te plaatsen, onder overlegging der stukken bedoeld bij art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95).

Bij het verhoor ter voldoening aan art. 7 gehouden, waren namens den Minister van Oorlog tegen dat verzoek bezwaren geopperd, bestaande in vrees voor ontreiniging der militaire badplaats door het vuile water uit de inrigting der stoomwasch- en appreteerinrigting af te voeren en het gevaar voor ontploffing vau het patronenmagazijn gelegen op ruim 300 M. afstand, daar bij storm meermalen van het aangestreken pannendak verscheidene pannen en vorsten zijn afgewaaid, en bij zuiden- of zuidwestelijken wind het niet onwaarschijnlijk zou zijn, dat vonken der waschinrigting het patronenmagazijn bereikten.

Tevens werd door H. Koning als bezwaar aangevoerd de verontreiniging van het water in het Maar, waaruit het vee in zijn land moet gedrenkt worden. Hij vreesde dat het gebruik van dat verontreinigde water nadeelig voor zijn vee zou zijn.

De Geneeskundige Inspecteur, door het Gemeentebestuur geraadpleegd, was van oordeel, dat de vergunning niet onvoorwaardelijk kon worden verleend, maar dat

daaraan de verpligting moest worden verbonden om te zorgen, dat het afvalwater (waarin de bestanddeelen van zeep, van soda, het vuil uit de gewasschen goederen en mogelijkerwijze ook smetstoffen) niet dan beroofd van al dat vuil in het kanaal worde ontlast.

Door den districts-veearts werd berigt, dat hij zich het terrein had laten aanwijzen en daarbij de verklaring had ontvangen, dat het zeepwater niet in de slooten van het land zou worden geloosd, waardoor het, anders niet ongegronde, bezwaar van H. Koning verviel.

B. en W. hebben daarop de verzochte vergunning verleend, onder voorwaarde, dat de verkrijgers zullen zorgen, dat het afvalwater niet dan beroofd van zeep en van het daarin door het wasschen gebragte vuil in het kanaal der vroegere vestingwerken te Helpman — de zoogenaamde Natte Gracht — worde ontlast, en niet worde geloosd in water 't welk gemeenschap heeft met slooten, waaruit vee wordt gedrenkt.

Tegen deze beschikking is de Minister van Oorlog in beroep gekomen met inachtneming der voorschriften van art. 15 der aangehaalde wet.

In zijn adres wordt er op gewezen, dat de wasscherij zal worden opgerigt op een afstand van ongeveer 200 M. van de militaire bad- en zwemplaats, die een bassin vormt met het verbindingskanaal tusschen het Hoornsche en het Winschoterdiep, waarin het water van de wasscherij zal worden afgevoerd; dat alzoo het gebruik dier zwemplaats, die, behalve voor het garnizoen te Groningen, ook voor burgers is opengesteld, voor de gezondheid gevaarlijk wordt, te meer omdat blijkens ingewonnen berigten die inrigting waarschijnlijk voornamelijk zal dienen tot het reinigen van goederen bij besmettelijke ziekten. De Minister acht het onzeker of, zoo als is voorgeschreven, het afvalwater wel voldoende van de daarin aanwezige onzuiverheden kan worden gezuiverd, en of de contrôle daarop, zoo die mogelijk is, werkelijk altijd zal worden uitgeoefend. Om die redenen verzoekt de Minister vernietiging der verleende vergunning.

B. en W. hebben nader verklaard, aan de mogelijkheid der voldoende zuivering van het afvalwater niet te twijfelen.

De Hoofdingenieur van den provincialen waterstaat, door Ged. Staten gehoord, deelt mede, dat de zwemplaats ligt op ruim 250 M. van het punt, waar het gebruikte water van de waschinrigting in de Natte Gracht wordt gebragt; dat de 4 M^3. die per dag gebruikt zullen worden, zich alvorens de zwemplaats te bereiken vereenigd zullen hebben met de 7000 M^3. die de Natte Gracht bevat tusschen het punt van invoer en de zwemplaats.

De Hoofdingenieur betwijfelt daarom, of die verontreiniging het water wel voor uitwendig gebruik ongeschikt zou maken, zelfs al wierd het afvalwater niet gezuiverd. Hij legt eene schriftelijke verklaring van de heeren Engelkens over, waaruit blijkt dat het gebruikte water, door bijvoeging van kalkmelk, chloormagnesium en zoutzuur niet alleen gemakkelijk, maar ook met voordeel gezuiverd kan worden en dat tegen het wasschen van besmette goederen zorgvuldig zal worden gewaakt. Verder wijst hij er op, dat bij Oosten en Zuidoostenwinden de Natte Gracht door afvoer van het water uit de aardappelenmeelfabrieken zóó wordt verontreinigd, dat het water in de zwemplaats voor baden geheel ongeschikt wordt. Wat het gevaar van brand voor de

patronenbewaarplaats betreft, dat bij het Gemeentebestuur aangevoerd, maar door den Minister niet herhaald is, de Hoofdingenieur acht dat om den grooten afstand niet gegrond. Hij meent echter dat zou kunnen worden voorgeschreven, dat tot brandstof slechts steenkolen of cokes zullen mogen worden gebruikt.

Met het advies van den Hoofdingenieur vereenigen zich Ged. Staten van Groningen in allen deele.

Aan den Raad van State is ingezonden een schrijven van H. Koning die voor verontreiniging van zijne slooten blijft vreezen, en daarbij beducht is, dat zijn vee door de drukte en het rumoer, 't welk noodwendig door eene stoommachine wordt veroorzaakt, niet meer rustig zal kunnen weiden; en eene memorie van de aanvragers der vergunning, nader aantoonende dat de reiniging van het vuile zeepwater voor henzelve winstgevend is en dat ook de geringe hoeveelheid zeep door hen te bezigen van nagenoeg geen invloed op de reinheid van het water in de Natte Gracht zou kunnen zijn.

Voorts voeren zij aan dat het kanaalwater meestal stroomt in de rigting van de militaire zwemplaats of naar de waschinrigting toe, terwijl bij omgekeerde strooming het kanaalwater reeds door het afvalwater van 15 groote aardappelmeelfabrieken dermate is verontreinigd, dat het wegens de daarin zwevende en rottende eiwitstoffen der aardappelen en den stank dier verrotting voor baden geheel ongeschikt is. De aanvragers betoogen verder dat niemand ligt zijne wasch zal laten behandelen in eene inrigting waar tegelijkertijd besmette goederen worden gewasschen en dat dus de levensvatbaarheid van hunne onderneming er van afhangt dat zij ten strengste tegen het aannemen van besmette goederen waken. Mocht dit aannemen niettemin een enkelen keer gebeuren, dan zou toch de smetstof gedood worden door de behandeling van de wasch in een gesloten stoomwaschketel, waarin het zeepwater boven het kookpunt wordt verwarmd. De aanvragers verklaren wijders een adres van de gymnastiekvereeniging „Achilles" aan den gemeenteraad van Haren gerigt en ook voor de badplaats opkomende, onbesproken te laten omdat het ongedagteekend is, hetwelk daarom van gewigt is, omdat die vereeniging de reduit tot zwemplaats verkozen heeft lang nadat de vergunning was aangevraagd. Eindelijk bestrijden de aanvragers in hunne memorie nog de vrees voor brandgevaar en verklaren zij niet in te zien waarvoor het zou dienen aan de vergunning de voorwaarde te verbinden om slechts steenkool of cokes als brandstof te mogen gebruiken.

De heer L. H. ENGELKENS, als belanghebbende verschenen, verlangt na het uitgebragt verslag niet nader het woord te voeren. Op enkele vragen van den Staatsraad DE VRIES geeft hij eenige inlichtingen.

III. het beroep van *de firma Casimir en Tiddens te Groningen van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten van eenen eest voor het droogen van granen en zaden.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

De firma Casimir en Tiddens te Groningen vroeg aan Burg. en Weth. van die

gemeente vergunning tot het oprigten van eenen eest tot het droogen van granen en zaden in een perceel gemerkt La. H n°. 103, staande in den Haaksgang aan de Hooge der A, kadastraal bekend gemeente Groningen, sectie K n°. 1324. Bij het onderzoek de commodo et incommodo werd een bezwaarschrift ingediend van G. Mesdag Kz. en 8 andere omwonenden, die zich tegen het inwilligen van het verzoek beriepen op 1o. brandgevaar, hetwelk zij beweren aan iederen eest eigen te zijn, zoo als gebleken was uit den door eenen eest veroorzaakten brand in den ll. winter in het pakhuis der heeren Leopold en Rijkens te Groningen, en hetwelk werd verergerd door het aanwezig zijn van een grooten zolder vol hooi en stroo boven het huis en den stal van den naasten buurman J. v. d. Tuin, voerman; 2o. hinder door zwaveldeelen en zwaveldamp veroorzaakt in naburige huizen en tuinen; 3o. ongezondheid van denzelfden zwaveldamp en van stank uit bedorven of beschadigd graan ontstaande. Verder compareerden de twee naaste geburen, jufvrouw Boss geboren Riddering en de genoemde van der Tuin; dezen sloten zich aan bij het bezwaarschrift van G. Mesdag Kz. c. s., terwijl bovendien de laatste comparant vreesde dat de paarden op zijn stal zouden sterven tengevolge van den zwaveldamp. Bij beschikking van 3 Julij 1882 no. 5 hebben Burg. en Weth. de vergunning geweigerd, en wel op grond: „dat het „gebouw, waarin de eest zal worden opgerigt, zoodanig door belendende gebouwen is „ingesloten, dat bij het ontstaan van brand in het perceel, dit moeijelijk zal zijn te „bereiken en het gevaar ontstaat dat het vuur zich aan de omringende perceelen zal „mededeelen; dat het gevaar van brand aanzienlijk vermeerderd wordt door de zich „in de nabijheid bevindende bewaarplaats van hooi en stroo, en dat door de zwavel„dampen, afkomstig van de inrigting hinder van ernstigen aard voor de omwonenden „is te vreezen; dat door de walgelijke uitdampingen, die de inrigting nu en dan „verspreidt, de omliggende woningen ter bewoning ongeschikt zullen worden en daaruit „bovendien gevaar voor den openbaren gezondheidstoestand kan ontstaan."

De aanvrager heeft zich in hooger beroep voorzien bij Z. M.; bij dat beroep is art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), in acht genomen. In haar uitvoerig adres bestrijdt de appellante de motieven van Burg. en Weth. Het brandgevaar wordt ontkend, omdat de eest met al wat daartoe behoort, volgens de bij het oorspronkelijke adres gevoegde beschrijving, geheel van steen en ijzer zal worden vervaardigd; dat het pakhuis waarin die zich zal bevinden door een op zich zelf staanden muur van 2½ steen dikte zal zijn afgescheiden van de belendenden; dat de zolders met hooi en strooi van van der Tuin alleen boven den stal zijn en niet boven het belendende woonhuis; en dat het gebouw voor den eest bestemd, ligt aan eene plaats van 190 M². welke door den Haaksgang die 2.40 M. breed is uitgang heeft naar de Hooge der A, welke langs de Zuiderhaven ligt, zoodat in geval van brand het perceel voor brandspuiten gemakkelijk bereikbaar is. Nog voegt appellante er bij, dat de constructie van den eest, door haar ontworpen, gevolgd is naar die, welke door B. en W. is voorgeschreven bij de vergunning tot herbouw van den eest van de heeren Leopold en Rijkens, na den brand in hun pakhuis.

Zwaveldampen zijn, volgens appellante, volstrekt niet nadeelig voor den gezondheidstoestand; zij komen wel bij het eesten voor, maar veroorzaken in de buurt der eesten, die in de stad Groningen bestaan, geen merkbaren hinder, omdat de werking van een

eest zeer beperkt is en die soms langen tijd ongebruikt blijft. Walgelijke uitdampingen kunnen alleen dan voorkomen, als bedorven goed wordt geëest, en de politie kan waken, dat dit niet geschiede. Daarenboven heeft appellante op zich genomen een luchtkoker, die 12 M. boven den beganen grond reikt, boven haren eest te plaatsen. Appellante verzoekt, dat met vernietiging der beschikking van B. en W., de vergunning aan haar worde verleend volgens hare eigene beschrijving, en subsidiair, dat daaraan worden gesteld de volgende voorwaarden: „dat de eest in al hare onderdeelen uitsluitend van steen en ijzer worde gebouwd, terwijl het te droogen graan moet worden gelegd op eeststeenen, rustende op ijzeren leggers; dat boven den eest een dampkoker worde geplaatst, opgaande tot minstens 1 M. boven den nok van het dak en dat de eest uitsluitend met cokes worde gestookt."

Gedep. Staten van Groningen, ter zake gehoord, wonnen het advies in:

1o. van B. en W. van Groningen, die de motieven hunner afwijzing handhaafden, zich daarbij nog beroepende op het door hen gevolgde advies van den directeur der gemeentewerken;

2o. van den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat; diens oordeel is gunstig voor de aanvrage. Bij onderzoek in loco is hem gebleken, dat het gebouw toegankelijk is door den Haaksgang en een pleintje van 190 M². en door twee gebouwen aan de Hooge der A gelegen, die aan appellante toebehooren; de hoofdingenieur bevestigt ook appellante's opgave omtrent de ligging van den hooizolder van van der Tuin en omtrent de muren van 2½ steen dikte. Hij acht het bezwaar van brandgevaar zoo goed als niet bestaande bij de voorgenomen constructie van den eest; de vuurhaard toch is onder in het gebouw, de warmte trekt op door een gemetselden schoorsteen tot boven de gemetselde lagen en onder de ijzeren platen, waarop het te droogen graan wordt gelegd; in deze ijzeren platen zijn tal van kleine gaatjes, waardoor de warme lucht en de zwaveldamp in het graan worden gebragt, waarna beide zich verwijderen door den luchtkoker, ongeveer 13 à 14 M. boven den beganen grond. Zoodanige eest zag de hoofdingenieur ook in een gebouw van den heer Damste te Groningen. De hoofdingenieur betwijfelt of de zwaveldampen schade aan belendende tuinen kunnen doen, omdat in tuinen, grenzende aan bestaande eesten te Groningen, die hij opnoemt, daarover niet is geklaagd. Walgelijke uitdampingen zullen voorkomen, ingeval lijnzaad door zeewater beschadigd of geheel bedorven graan wordt geëest; maar zulke goederen zouden toch, als zij eenvoudig worden bewaard, ook kwalijk rieken, en kunnen worden gezuiverd met aanwending van 1 kilogram zwavel, gedurende 5 minuten brandende, voor 70 mudden graan. Gedep. Staten hebben een lid uit hun midden ten fine van onderzoek gecommitteerd, welke tot gelijke bevinding is gekomen als de hoofdingenieur, en zich heeft overtuigd, dat de eest van de heeren Leopold en Rijkens, met vergunning van B. en W. (na den brand) is gebouwd zoo als de appellante haren eest opgeeft te willen inrigten. Ten slotte adviseerden Gedep. Staten tot inwilliging van het verzoek der appellante met oplegging der voorwaarden aan het slot van haar adres vermeld.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 9 September ll. n⁰. 32, afd. H. en N., bij den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, zijn bij

den Raad ingekomen: eene procuratie van de appellerende firma op Mr. B. Cohen, advocaat te Groningen, om hare belangen waar te nemen; eene missive van genoemden gemagtigde ten geleide van twee verklaringen van G. Krans en J. van der Tuin, dat zij geen bezwaar hebben tegen het verleenen der vergunning; J. van der Tuin neemt in zijne verklaring uitdrukkelijk de door hem ingebragte bezwaren van brandgevaar en van vrees voor ziekte van zijne paarden terug, betuigende thans beter te zijn ingelicht omtrent de constructie van den eest; eene missive van D. Boss en echtgenoote, die persisteren bij de bezwaren door laatstgemelde bij B. en W. ingebragt, en nog overleggen eene verklaring van den geneesheer dr. Meihuis, dat mej. Boss geboren Riddering zwakke ademhalingsorganen heeft en bloed heeft opgegeven, om welke reden hij oordeelt dat zwaveldamp hare gezondheid zal benadeelen; eene missive van J. E. de Moor, vleeschhouwer, en G. H. van Rijn, handelsreiziger, verklarende dat zij een belendend huis en bovenhuis, zijnde het eigendom van D. Boss en echtgenoote, als huurders bewonen, en dat zij dat perceel dadelijk zullen ontruimen, zoo de vergunning tot het oprigten van den eest wordt verleend; een adres van G. Mesdag Kz. en 14 andere geburen, die de vroeger vermelde bezwaren in het breede ontwikkelen, daarbij bewerende dat J. van der Tuin hunne zijde heeft verlaten omdat hij als voerman goede verdiensten heeft van de firma Casimir en Tiddens, en eene missive van L. H. Sleutelaar te Groningen, van gelijke strekking, en vermeldende dat een eest in de Brugstraat aldaar dikwijls stank veroorzaakt.

Voor de appellerende firma treedt als gemagtigde op Mr. B. Cohen, advocaat te Groningen. Ter adstructie van het beroep bespreekt hij de motieven voor de weigering door Burgemeester en Wethouders en tracht de aangevoerde bezwaren te wederleggen. Het komt hem voor dat door de oprigting, onder de aangegeven voorwaarden, van de verlangde drooginrigting, geen gevaar, schade of hinder van ernstigen aard zal worden veroorzaakt. Spr. hoopt ten slotte dat de afdeeling tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders zal adviseren.

De heer Mr. S. van Houten, advocaat te 's Gravenhage, voor de belanghebbenden G. Mesdag c. s. het woord voerende, wijst er op dat de firma Casimir en Tiddens de verlangde inrigting met veel meer succes in een minder bevolkt gedeelte van Groningen had kunnen verkrijgen. Wat echter alles afdoende is voor eene weigering, is z. i. het groote brandgevaar dat door de oprigting van een eest ontstaat, getuige den brand in December 1881 door gelijke inrigting bij de firma Rijckens en Leopold uitgebroken. Overigens is hij van meening dat er wel degelijk hinder zal veroorzaakt worden door de dampen, welke zullen ontstaan bij het zwavelen of droogen van muf of door zeewater beschadigd graan, en mitsdien strekt zijne conclusie tot bekrachtiging der weigering van Burg. en Weth.

De gemagtigden beantwoorden voorts eenige vragen van de Staatsraden de Vries en Verniers van der Loeff.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Vijf en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 18 *October* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. J. Heemskerk Azn.,

Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1⁰. van 27 September 1882 n°. 9, houdende beschikking op het beroep, door *H. E. van Dooren en zeven andere inwoners van Vlaardingen, ingesteld tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van 7 Junij* 1882, *waarbij aan A. de Koe vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij op het perceel, aldaar kadastraal bekend in sectie B* n⁰. 272.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 417.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep door H. E. van Dooren en zeven andere inwoners van Vlaardingen ingesteld tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente

van 7 Junij 1882, waarbij aan A. de Koe vergunning is verleend tot oprigting eener bokkingrookerij op het perceel, aldaar kadastraal bekend in sectie B n⁰. 272;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 20 September 1882, n⁰. 86;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 25 September 1882, litt. M, afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen van 7 Junij ll., waarbij aan A. de Koe vergunning voor eene bokkingrookerij werd verleend, gelijktijdig bij aankondiging van dezelfde dagteekening aan het publiek is kennis gegeven;

dat het adres der appellanten, gedagteekend 21 Junij 1882, bij Ons Kabinet op den volgenden dag, den 22 Junij ll. is ingekomen, en alzoo niet binnen veertien dagen na de afkondiging;

dat derhalve de termijn in art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) opengesteld om bij Ons in beroep te komen, niet is in acht genomen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n⁰. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Adressanten niet-ontvankelijk te verklaren in het ingestelde beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 27 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

20. van 28 September 1882 n°. 10, houdende beschikking op het beroep van *J. Engberts, te Meppel, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van* 13 *Mei* 1882, n⁰. 26/7, *waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenhouwerij op het perceel kadastraal bekend gemeente Meppel sectie A* n°. 3474.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 397.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van J. Engberts te Meppel, van een besluit van

Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 13 Mei 1882, n°. 26/7, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener steenhouwerij op het perceel kadastraal bekend gemeente Meppel sectie A no. 3474;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 13 September 1882, n°. 74;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 26 September 1882, n°. 46, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat J. Engberts te Meppel, van Burg. en Weth. dier gemeente vergunning heeft gevraagd tot het oprigten eener steenhouwerij op het perceel, kadastraal bekend gemeente Meppel sectie A no. 3474;

dat echter dat Collegie bij besluit van 13 Mei 1882 n° 26/7, op grond van de bezwaren door den logementhouder van Dijk daartegen ingebragt, de vergunning heeft geweigerd;

dat genoemde J. Engberts van dat besluit bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat het terrein, dat appellant tot steenhouwerij wil inrigten, blijkens de bij zijn verzoekschrift gevoegde beschrijving bestaat uit een schuurtje en een open erf, gelegen vlak tegenover het logement genaamd het „Heerenlogement" in eene straat die bij dat schuurtje slechts 4.5 M. en verder op langs het open erf 9 M. breed is, terwijl zeven logeerkamers deels tegenover dat schuurtje, deels tegenover het open erf aan de straat uitkomen;

dat het geklop en gebeitel in de steenhouwerij niet alleen reeds in den vroegen morgen de nachtrust in die kamers zou verstoren, maar ook over dag voor het verblijf aldaar in die mate hinderlijk zou zijn, dat alle reizigers ze zeker zouden vermijden, zoodat het bestaan van den logementhouder zeer zou benadeeld worden;

dat onder die omstandigheden de steenhouwerij moet geacht worden aanleiding te zullen geven niet alleen tot grooten hinder, doch ook tot groote schade voor het bedrijf van eenen nabuur;

dat aan den gevreesden hinder door het stellen van voorwaarden niet kan worden tegemoet gekomen.

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bevestigen het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van Meppel en het daartegen ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 28 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 30 September 1882, n°. 4, houdende beschikking op het adres dd. 10 Maart 1882 van *B. Derksen, broodbakker te 's Gravenhage, houdende verzoek om gedeeltelijke vernietiging van de beschikking van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage van* 24/27 *Februarij* 1882 n°. 28.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 339.)

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het adres dd. 10 Maart 1882 van B. Derksen, broodbakker te 's Gravenhage, houdende verzoek om gedeeltelijke vernietiging van de beschikking van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage van 24/27 Februarij 1882 n°. 28;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 13 September 1882 n°. 69;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 28 September 1882 n°. 43, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat bij beschikking van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage, op 22 April 1881 onder n°. 15, krachtens de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°.95) genomen, aan den appellant vergunning is verleend tot het oprigten van eene brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen in het perceel, kadastraal bekend als gemeente 's Gravenhage, sectie D, no. 816;

dat op de klagten, eenigen tijd na de in werking stelling der stoommachine in die nieuwe inrigting door eigenaars en bewoners van naburige panden ingebragt, Burgemeester en Wethouders, na verhoor van den concessionaris, krachtens art. 17 der voormelde wet, bij beschikking van 6/9 Januarij 1882 n°. 98, een vijftal nieuwe voorwaarden aan hem hebben opgelegd tot tempering van de trillingen van het werktuig en van den daaruit ontstaanden overlast voor de naburige bewoners;

dat die beschikking van het Gemeentebestuur, in afschrift aan den concessionaris medegedeeld, verder nog de tot hem gerigte herinnering bevatte, „dat hem uitsluitend vergunning verleend was tot oprigting eener brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen en geenszins tot oprigting eener machinale inrigting tot het breken van graan, zoodat" — zoo als de beschikking luidde — „wanneer hij dáártoe mogt willen overgaan, ingevolge de voorschriften der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), eene nadere aanvrage ware in te dienen;"

dat de concessionaris daarop bij adres dd. 10 Februarij 1882 aan Burgemeester en Wethouders in overweging heeft gegeven om de trillingen in haar ontstaan en voortplanting, liever dan door de gestelde vijf nieuwe voorwaarden, door een ander aan te brengen drijfwerk met riemen tegen te gaan;

dat Burgemeester en Wethouders, zich met dat denkbeeld vereenigende, dienovereenkomstig bij eene nadere resolutie van 24/27 Februarij 1882 n°. 28, hebben beschikt;

dat, terwijl nu in het daartoe strekkende deel dier resolutie, door hem zelven

geprovoceerd, door den concessionaris is berust, tegen een ander deel dierzelfde resolutie bezwaar door hem gemaakt en het onderwerpelijk beroep door hem ingesteld is;

dat namelijk, terwijl de concessionaris tegen de bovenververmelde herinnering, die in de aangehaalde beschikking van 6/9 Januarij ll. tot hem gerigt was, omtrent dat waarvoor hij wèl, en dat waarvoor hij geene vergunning verkregen zou hebben, in zijn adres van 10 Februarij daaraanvolgende had aangevoerd dat hem bij beschikking van Burgemeester en Wethouders van 12 April 1881 no. 315, reeds verlof was verleend om ter plaatse bedoeld, behalve eene broodbakkerij en graanpakhuis, ook een stoommeelmolen te bouwen, Burgemeester en Wethouders gemeend hebben in hunne reeds vermelde resolutie van 24/27 Februarij ll., na eerst sub 1o. over de inrigting van het drijfwerk met riemen te hebben gehandeld, verder sub 2o. te kunnen opnemen, „dat het, gelijk de concessionaris in zijn adres" (van 10 Februarij bevorens) „als zijne meening heeft uitgesproken, er voor gehouden kan worden, dat hem bij de oorspronkelijke vergunning van 22/25 April 1881 no. 15, is toegestaan de machine tevens te gebruiken tot het breken en bereiden van graan, ten aanzien waarvan hem reeds nu als nadere voorwaarden worden opgelegd: *a.* eene bepaling betreffende de plaatsing der molensteenen, tot die machine behoorende, en *b.* eene beperking van het gebruik der machine voor het breken van graan tot enkele dagen der week";

en dat de concessionaris, als zijns inziens door die twee bepalingen bezwaard, bij adres van 10 Maart 1882 tegen dat deel der resolutie van 24/27 Februarij 1882 no. 28, waarin zij waren vervat, bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende primair, dat de nieuwe voorwaarden zijn opgelegd, zonder dat hij, concessionaris, was gehoord, en dat het besluit, waarin zij vervat waren, niet met redenen omkleed was, in strijd alzoo met de eischen van art. 17 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), en subsidiair, dat de voorwaarden zijn onnoodig, onbestemd, onvatbaar voor naleving, voor hem van overgroot nadeel en voor de naburige bewoners zonder nut;

Overwegende, dat art. 17 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), aan het daarbij bedoelde Bestuur de bevoegdheid toekent om eene eenmaal verleende vergunning ten allen tijde, naar bevind der noodzakelijkheid, aan nieuwe voorwaarden te onderwerpen, onder inachtneming nogtans van zekere formele waarborgen ter bescherming van den concessionaris, opdat deze niet ongehoord of zonder blootlegging van motieven gestoord worde in het bezit zijner vergunning;

Overwegende, dat uit den aard der zaak toepassing van art. 17 dus alleen ter sprake kan komen bij eene bereids bestaande vergunning, aan welke dan de nieuw geformuleerde voorwaarden worden toegevoegd, dès dat beide te zamen één geheel komen te vormen;

Overwegende, dat mitsdien, waar een geschil over de rigtige toepassing van dat artikel aan Onze beslissing wordt onderworpen, vóór alles behoort te blijken, dat er in werkelijkheid eene deugdelijk verleende vergunning bestaat voor zoodanige inrigting, als waarvoor de nieuwe voorwaarden gesteld worden;

dat zulks niets minder geldt daar, waar een appellant — gelijk de tegenwoordige primario doet — de waarde der nieuwe voorwaarden ter zijde latende, zich uitsluitend mogt beklagen over verzuim van bovenbedoelde formeele waarborgen, door

art. 17 gesteld, vermits die waarborgen alleenlijk geschreven zijn voor hem, die bereids is concessionaris en die als zoodanig aan het wel bewezen bezit eener door de opgelegde voorwaarden beperkt wordende vergunning, grond tot beklag ontleenen kan;

Overwegende, dat hier alzoo allereerst te onderzoeken valt, wat er zij van de vergunning, waaraan de voorwaarden, vervat in het aangevallene deel der resolutie van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage van 24/27 Februarij 1882 n^0^. 28, zouden worden toegevoegd;

Overwegende nu ten dien opzigte, dat de appellant ter naleving der wet van 2 Junij 1875, bij zijn adres dd. 23 Maart 1881, aan Burgemeester en Wethouders heeft te kennen gegeven, dat hij ter uitbreiding van zijne broodbakkerij, de perceelen in de Driehoekjes te 's Gravenhage Nos. 8 en 10 wenschte te vereenigen met het perceel Oude Molstraat no. 8 (zijnde dit het kadastrale perceel sectie D no. 816, in den aanhef dezes vermeld) en daarin te plaatsen een stoomwerktuig van acht paardenkrachten en twee heetwaterovens van gelijke constructie als reeds in zijne bakkerij worden gebruikt, alsmede eene nieuwe kneedmachine, en dat hij Burgemeester en Wethouders verzocht hem daartoe vergunning te verleenen

dat geheel in overeenstemming daarmede bij de beschrijving die ter voldoening aan art. 5 der wet bij zijn adres werd overgelegd, alleenlijk gesproken werd van „eene uitbreiding der bestaande broodbakkerij" en van de plaatsing daarin van eene stoommachine, welker bestemming met name beperkt werd tot het in beweging brengen der kneedmachines en het ophijschen van graan enz.;

dat dan ook zoowel in de individuele kennisgevingen aan de naburige eigenaars en bewoners als in de openbare bekendmakingen, die ter voldoening aan art. 6 der wet door het Gemeentebestuur werden gedaan, alleen gesproken werd van „een verzoek van B. Derksen om vergunning tot uitbreiding van zijne brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen door plaatsing van een stoomwerktuig van acht paardenkrachten in perceel Oude Molstraat 8, kadaster sectie D 816";

en dat tegen dat verzoek door niemand bezwaren zijnde ingebragt, bij beschikking van 22/25 April 1881 n^0^. 15, hierboven vermeld, sub 1o. aan den verzoeker en diens regtverkrijgenden vergunning is verleend tot het oprigten eener brood- en beschuitbakkerij met stoomvermogen in het zoo even genoemde perceel, zonder meer

Overwegende, dat nu wel is waar de appellant ook nog van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage heeft verzocht en dd^0^. 12 April 1881 onder no. 315 verkregen, een „verlof om de perceelen Nos. 8 en 10 aan de Driehoekjes te sloopen en daar ter plaatse eenen stoommeelmolen, broodbakkerij en graanpakhuis te bouwen," — dus ook nog twee andere inrigtingen, die onder eene broodbakkerij geenszins zijn begrepen en hier dan ook afzonderlijk met name worden genoemd, — doch dat dit stuk blijkens zijnen inhoud alleenlijk gevraagd en verleend is ter voldoening aan eene gemeenteverordening, regelende de bouwpolitie, zoodat het voor de toepassing en uitvoering der wet van 2 Junij 1875 — als naar die wet van geene beteekenis — buiten alle beschouwing behoort gelaten te worden;

Overwegende, dat het gemeentebestuur van 's Gravenhage echter, dit uit het oog verliezende, naar aanleiding van des adressants bovenvermeld schrijven van 10 Februarij 1882 er zich toe heeft laten brengen om in zijne resolutie van 24/27 Februarij

daaraanvolgende p. a. sub 2o. te verklaren, „dat het er voor gehouden kan worden, dat den adressant bij de vergunning van 22/25 April 1881 no. 15 is toegestaan de stoommachine tevens te gebruiken tot het breken van graan", ten aanzien waarvan dan wijders de aangevallene twee voorwaarden werden opgelegd;

Overwegende nu, dat dusdanige verklaring is ten eenenmale waardeloos, nademaal, daargelaten dat zij gegeven werd in strijd met den inhoud zoowel van de vergunning van 22/25 April 1881 n°. 15, als van de daaraan gehechte beschrijving, geenerlei wetsbepaling aan een Gemeentebestuur de bevoegdheid toekent tot diergelijke aanvullende en uitbreidende interpretatie van beschikkingen, die eenmaal krachtens de wet van 2 Junij 1875 en met inachtneming der daarbij in het publiek belang verordende voorzorgen en formaliteiten zijn voorbereid, verleend en afgekondigd;

Overwegende, dat, terwijl die nadere verklaring van Burgemeester en Wethouders dd. 24/27 Februarij 1882, dus bij de beoordeeling der onderwerpelijke zaak moet worden gepasseerd, het bestaan van eenigerlei ter zake betrekkelijke andere vergunning, krachtens de wet van 2 Junij 1875, dan die van 22/25 April 1881 no. 15 niet is beweerd, veelmin gebleken;

Overwegende, dat derhalve de appellant geene vergunning overeenkomstig genoemde wet bezit om de stoommachine in zijn meergemeld perceel te gebruiken voor het breken van graan, met andere woorden voor de oprigting daar ter plaatse van eenen stoommeelmolen, en dat er mitsdien, naar uit de hierboven gegevene regtsbeschouwingen volgt, geene termen waren om ten dien aanzien bij wege van toepassing van art. 17 der wet van 2 Junij 1875 voorwaarden op te leggen;

Gezien de meergenoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage van 24/27 Februarij 1882, n°. 28 te vernietigen voor zooverre daarbij sub no. 2*a* en *b* aan den appellant voorwaarden zijn opgelegd ten aanzien van het gebruiken der daarbij bedoelde stoommachine tot het breken van graan.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, 30 September 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

Aan de orde is:

II. het beroep van *de firma van Veen, Fock en Kuiper te Bussum, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven briquettenfabriek en specerijmalerij.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Nadat bij Koninklijk besluit van 1 April 1882 no. 16 op het beroep, door de vennootschap van Veen, Fock en Kuiper te Bussum, ingesteld van een besluit van B. en W. dier gemeente, waarbij haar vergunning was geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van briquetten, malen van cacao, specerijen, krijt of dergelijke artikelen, met vernietiging van dat besluit de verklaring was gegeven, dat omtrent het verzoek van adressanten, zooals het door hen aan B. en W. was gedaan, geene beslissing had kunnen worden genomen, als niet voldoende aan de noodzakelijke eischen, gesteld door art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), heeft genoemde vennootschap, thans met overlegging van de noodige stukken, zich nader tot B. en W. gewend met het verzoek om vergunning tot oprigting op het westelijk deel van het perceel kadastraal in genoemde gemeente bekend in sectie A no. 1275, van eene door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van houtskool- en steenkoolbriquetten, alsmede tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt.

Bij het onderzoek naar de wet door B. en W. ten aanzien van het bij hen ingediend verzoek ingesteld, werden door tal van belanghebbenden mondeling en schriftelijk bezwaren ingebragt, waarna door B. en W. bij besluit van 18 Julij 1882 de verzochte vergunning is geweigerd, tot welk besluit zij geleid werden door de volgende redenen:

„Overwegende dat het terrein, waarop die firma de bedoelde fabriek wenscht te bouwen, zeer nabij de kom der gemeente Bussum is gelegen, in de nabijheid van verschillende landbouwerswoningen, met riet of stroo gedekt, en eene fabriek zoo ligtelijk vonken uit den schoorsteen laat ontsnappen, waardoor in geval dezelve op die daken nedervielen, een dreigend gevaar van brand doen veronderstellen, en in dat geval die ramp eene vreeselijke uitbreiding zoude kunnen erlangen, zoodat ten deze alle gevaar niet mag weggecijferd worden;

„Overwegende, dat op ons de pligt rust, die gevaren voor de gemeente te voorkomen met alle ons daartoe ten dienste staande middelen;

„Overwegende, wat schade aangaat, die gronden, nabij het terrein gelegen, door het oprigten van de bedoelde fabriek, zeer in waarde zullen verminderen, voor de hand ligt; immers die gronden liggen uitmuntend voor bouwterreinen gereed, en zijn, met het oog daarop, betrekkelijk duur het eigendom van anderen geworden, en dus hierdoor schade aan de eigenaars zal worden toegebragt, wanneer onzerzijds de vergunning zoude worden verleend, want men mag toch niet aannemen, dat men in de onmiddelijke nabijheid van eene fabriek eene villa zal willen bouwen.

„Eindelijk wat hinder betreft. — Zoo digt, en bij de kom des dorps, en niet ver van de vele bleekerijen verwijderd, die voor tal van gezinnen het middel van bestaan uitmaken, kan de voortdurende rook en stoom niet anders dan hinderlijk wezen, en

het bewijs is nog niet geleverd, dat de vlugtige stofdeelen, door de fabriek en haren hoogen schoorsteen te weeg gebragt, geen hinder voor de naburige bewoners, zelfs voor de bleekerijen, zullen veroorzaken, daar wij toch de verzekering hebben dat eenige bleekers te dezer plaatse wel eens hinder ondervinden van de Gooische suikerbeetwortelfabriek, onder de gemeente Naarden gelegen, door dat het vuil door den schoorsteen te weeg gebragt, op het schoone waschgoed nedervalt, en die afstand is veel verder, dan de afstand van de fabriek, waarvoor thans de vergunning tot oprigting verlangd wordt; en mogt men ons tegenwerpen, dat toch dagelijks tal van locomotieven langs Bussum en het terrein, waar men die fabriek wenscht te bouwen, voorbij snellen, gelooven wij te moeten aannemen, dat die lage schoorsteenen niet in staat zijn de stofdeelen hoog in de lucht op te voeren; en wat het brandgevaar aanbelangt, zelfs die locomotieven te vaak brand aan bosschen enz., veroorzaakt hebben, om niet beducht te zijn, dat een fabriekschoorsteen van 16 Meter hoog veel meer gevaar zal kunnen opleveren;

„Overwegende ten slotte, wanneer een zoogenaamde „luchtverbrander" werd aangebragt, waarvan in de overgelegde stukken geene sprake is, welligt nog zeer veel hinder zoude kunnen worden voorkomen, en summa summarum er, onzes inziens, genoegzame en onomstootelijke termen zijn, om de gevraagde vergunning te weigeren."

Van dit besluit van B. en W. van 18 Julij ll. is de adresserende firma in beroep gekomen bij Z. M. In het daartoe strekkende adres worden de bezwaren van het Gemeentebestuur niet gegrond geoordeeld, met uitvoerige opgaaf van de redenen, waarop dit oordeel steunt. Met betrekking tot het bezwaar, daaraan ontleend, dat de fabriek zeer nabij de kom der gemeente en in de nabijheid van verschillende landbouwerswoningen met riet of stroo gedekt zal gelegen zijn, voert adressant aan, dat daaraan een juiste feitelijke basis ontbreekt, daar het terrein der fabriek geheel vrij ligt, buiten de kom der gemeente, en er tusschen den buitenrand en het eerstbewoonde perceel een afstand is van ± 33 M., van 74 M. voor de naastbijgelegen villa en van 77 Meter voor het eerste perceel met strooiendak. Zelfs bij brand is er dus geen werkelijk bestaand gevaar, maar dat gevaar zou buitendien niet ontstaan door de fabriek, maar door de omstandigheid, dat nog vele huizen met stroo en riet zijn gedekt, eene omstandigheid, die ten deze niet in aanmerking zou kunnen komen, als door toedoen van anderen teweeggebragt, en dit te minder omdat hetzelfde gevaar zou dreigen door de op den Oosterspoorweg in beweging zijnde locomotieven, en dat gevaar, blijkens de ondervinding, slechts denkbeeldig is, hoezeer de spoorbaan veel digter bij een perceel met stroodak ligt, dan met de fabriek het geval zal zijn en de vonken der locomotieven eerder aanleiding tot brand zouden geven dan waar een schoorsteen van 16 M. hoog is. Eindelijk doet adressante, met betrekking tot dit bezwaar nog opmerken, dat de geheele fabriek van steen zal worden opgetrokken.

Omtrent de geduchte waardevermindering der nevensliggende, voor bouwterrein geschikte gronden, beweert adressante, dat die volkomen onzeker is. Mogen in de nabijheid der fabriek ook al gronden gelegen zijn, te eeniger tijd voor bouwterrein geschikt, daarvan zijn thans echter nog geene sporen te ontdekken. In ieder geval zou zoodanige waardevermindering niet zijn te rangschikken onder wat de wet noemt schade aan eigendommen, waaronder moet verstaan worden directe en materieele

schade aan het goed zelf, die in dezen zelfs niet beweerd is aanwezig te zullen zijn, terwijl bovendien in plaats van waardevermindering, blijkens de ondervinding juist het bestaan eener fabriek wel eens het tegendeel te weeg brengt.

Wat de vrees voor hinder betreft, meent adressant, dat stoom geen hinder kan te weeg brengen en dat de geringe hinder, dien naburige bewoners (welke trouwens vooralsnog ontbreken) van den rook zouden kunnen ondervinden, eene weigering der vergunning niet kan regtvaardigen. Dat de bleekerijen hinder of nadeel van de fabriek zouden ondervinden, acht adressante ten eenenmale onmogelijk, omdat de naastbijgelegene ten minste 500 M. verwijderd is en bovendien de spoorbaan en geheel Bussum met zijne boomen, plantsoenen en huizen zich tusschen de bleekerijen en de fabriek bevinden. Eindelijk doet adressante te dien aanzien nog opmerken dat het een feit is dat tal van bleekerijen tegenwoordig zelve door stoom worden gedreven en dit wel het beste bewijs oplevert, dat al wat ten betooge van vrees voor hinder wordt aangevoerd, berust op zwartgallige beschouwingen die door de werkelijkheid worden gelogenstraft, en hier althans wegens den afstand tusschen fabriek en bleekerijen alle toepassing missen.

Om al deze redenen vraagt adressante, dat de door het gemeentebestuur geweigerde vergunning haar alsnog worde verleend.

Ged. Staten van Noordholland, op het appellatoir adres gehoord, adviseren in hun ambtsberigt, met verwijzing naar hetgeen zij bij eene vroegere behandeling dezer zaak aanvoerden, tot het verleenen der vergunning. Naar hunne meening bestaan er zelfs geene termen om daaraan voorwaarden te verbinden. B. en W. gewagen in hunne beschikking wel van de mogelijke wenschelijkheid om een „luchtverbrander” aan te brengen, maar wat daaronder ook te verstaan zij, een rookverbrander, een vonkenvanger of iets dergelijks, Gedeputeerde Staten meenen, dat daarvoor, met het oog op de hoogte die de schoorsteen zal hebben, geen aanleiding bestaat.

B. en W. van Bussum daarentegen, die door Ged. Staten in de gelegenheid gesteld waren van de tegenbedenkingen der appellerende firma kennis te nemen, houden vol, dat de vergunning niet behoort verleend te worden. Volhardende bij hunne bezwaren, betoogen zij nader, dat hunne bewering omtrent het zeer nabij de kom der gemeente gelegene allezins juist is en dat het gevaar wel degelijk in de fabriek zelve, niet in de bestaande met stroo en riet gedekte woningen, die regt van bestaan hadden en hebben, is gelegen, daar, wordt de fabriek niet opgerigt, zij ook geen brand zal veroorzaken.

Nadat de overweging van dit geschil bij 's Raads afdeeling werd aanhangig gemaakt, zijn bij haar nog ingekomen de volgende missives of memoriën, als:

van N. Vlachos, eigenaar van een tegenover de geprojecteerde fabriek op ten hoogste 25 M. afstand gelegen zomer- en winterverblijf, omgeven door een grooten tuin;

van N. C. Witsen, bezitter eener villa in de onmiddelijke nabijheid van het voor de fabriek bestemde terrein;

van J. C. Schutte en 13 anderen, zich noemende inwoners der ge-

meente Bussum, ten deele bloem- en boomkweekers, alsmede bleekers; en van wed. L. Bus en 11 anderen, kleerbleekers te Bussum, allen met nadruk, in 't belang hunner eigendommen en bedrijven, zich tegen het verleenen der gevraagde vergunning verzettende.

Eindelijk werd door Mr. C. A. Cosman, als gemagtigde der appellerende firma, nog een uittreksel ingezonden van den kadastralen legger, bevattende het perceel van het pensionnaat, vermeld op het bij het oorspronkelijk adres overgelegde uittreksel uit het kadastrale plan der gemeente Bussum.

De heer Mr. C. A. Cosman, advocaat te Amsterdam, treedt voor de appellerende firma als gemagtigde op, en tracht aan te toonen dat de aangevoerde bezwaren zeer overdreven zijn. Hij hoopt dat de Afdeeling een gunstig advies zal voordragen.

De burgemeester van Bussum, de heer P. Langerhuizen Lz., verdedigt nader het besluit van Burgemeester en Wethouders. Het hoofdbezwaar bestaat in de schade waarmede de bleekerijen worden bedreigd. Overigens acht hij voor Bussum, eene der meest vooruitgaande gemeenten, het fabriekwezen niet wenschelijk en vreest hij dat zij die thans van het vermoeijende stadsleven in het schoone dorp rust komen zoeken, niet gaarne onder den rook eener fabriek zullen gaan wonen.

Eenige vragen van de Staatsraden Smidt, de Vries en Verniers van der Loeff worden door beide sprekers beantwoord, terwijl de heer Fock eenige inlichtingen geeft.

III. het beroep van *J. Drieduiten te Haarlem, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd tot oprigting eener huidenzouterij.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

J. Drieduiten te Haarlem heeft bij adres van 8 Mei ll. aan Burg. en Weth. aldaar vergunning verzocht om in het perceel aan de Koolsteeg no. 8, kadastraal bekend als gemeente Haarlem, sectie D, no. 3992, eene huidenzouterij te mogen oprigten. Bij het daarop gevolgde verhoor de commodo et incommodo hebben de eigenaren en bewoners van eenige der aangrenzende panden bezwaren tegen de inwilliging van dat verzoek ingebragt, ter zake van den hinderlijken stank en het waterbederf die van de inrigting te duchten waren. Van wege de besturen der beide kerken en scholen in de nabijheid gelegen zijn geene bezwaren geopperd. Evenmin van wege den eigenaar van een onmiddellijk aangrenzend perceel. Bij beschikking van 8 Junij d. a. v. n°. 18/116 hebben Burg. en Weth., de geopperde bezwaren gegrond oordeelende, de vergunning geweigerd.

Onder inachtneming van het voorgeschrevene bij art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) heeft de verzoeker bij adres, op 17 Junij ll. aan Zr. Ms. Kabinet ingekomen, zich tegen die beschikking in beroep voorzien bij Z. M. Hoofdzakelijk

voert de appellant daarbij aan, dat de gevreesde hinder in hooge mate overdreven is, ten bewijze waarvan hij in herinnering brengt, dat er te Haarlem zelf zonder dat van zoo ernstige gevolgen blijkt, drie soortgelijke inrigtingen bestaan, — eene waarvan slechts een tiental perceelen van het zijne verwijderd is.

Gedep. Staten van Noordholland, door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid gehoord, hebben bij brief van 19 Julij ll. n°. 2 aan Burg. en Weth. van Haarlem de vraag gesteld, of de verlangde vergunning niet te verleenen ware onder een drietal voorwaarden, door Gedep. Staten in hunnen brief geformuleerd — welke voorwaarden vroeger door de Provinciale Commissie voor geneeskundig onderzoek en toevoorzicht voor deze inrigtingen aangegeven, aan vergunningen voor huidenzouterijen te Amsterdam waren verbonden, met het gevolg, zoo als Ged. Staten schreven, dat omtrent die inrigtingen aldaar nimmer klagten vernomen zijn.

Burg. en Weth. van Haarlem, de aanbevelenswaardigheid dier voorwaarden erkennende, bleven, bij hun antwoord aan Ged. Staten dd. 25 Augustus d. a. v., van gevoelen, dat de zorg voor de openbare gezondheid de inwilliging van het verzoek verbiedt.

In dat antwoord zagen Ged. Staten van Noordholland aanleiding om een gunstige beschikking te ontraden.

Nadat daarop krachtens Zr. Ms. magtiging van 15 September ll. no. 6 de overwe ging dezer zaak bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur- was aanhangig gemaakt, — is bij die Afdeeling nog ingekomen een adstructief schrijven van den appellant, benevens eenige brieven en schrifturen van belendende eigenaren en bewoners, strekkende tot bestrijding van zijn aanzoek.

De bezwaren tegen de vergunning ingebragt worden mondeling voor den appellant bestreden door den heer J. de Jager, terwijl door den slager en veehouder de Vries op eene weigering van het verzoek wordt aangedrongen.

Door den President en de leden der Afdeeling worden daarna eenige vragen gedaan die zoowel door den gemagtigde van appellant als door den belanghebbende de Vries beantwoord worden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zes en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 25 *October* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. J. Heemskerk Azn.,

Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. A. J. Graaf van Randwijck.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten, als:

1°. van 12 October 1882, no. 20, houdende beschikking op het beroep door *S. S. Woudstra, slagter te Donkerbroek, gemeente Ooststellingwerf, ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van* 30 *Mei* 1882, n°. II, *waarbij hem de vergunning is geweigerd om in het huis, kadastraal bekend gemeente Donkerbroek, sectie A* n°. 3463, *eene slagterij op te rigten.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 411).

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, door S. S. Woudstra, slagter te Donkerbroek, gemeente

Ooststellingwerf, ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 30 Mei 1882, n°. II, waarbij hem de vergunning is geweigerd om in het huis, kadastraal bekend gemeente Donkerbroek, sectie A n°. 3463, eene slagterij op te rigten;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 27 September 1882, n°. 76;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 9 October 1882, n°. 33, Afdeeling Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders de gevraagde vergunning hebben geweigerd omdat het huisje, waarin appellant de slagterij wenscht op te rigten, door hem is gesticht op grond, die mede aan anderen behoort, en hun collegie hem bezwaarlijk vergunning kan geven eene slagterij uit te oefenen, nu zijne medeëigenaren, althans enkele hunner, zich daartegen verzetten op grond van de daardoor aan hunnen gemeenschappelijken eigendom toegebragt wordende schade;

dat appellant daartegen aanvoert, dat hij in het bezit is van het bedoelde perceel en thans reeds meer dan drie jaren in het ongestoord bezit is gebleven, terwijl zij, die tegen zijn verzoek om vergunning bezwaren hebben ingebragt, slechts beweren medeeigenaren te zijn, zonder daarvan eenig bewijs te hebben vertoond, hetgeen zij ook niet bezitten; dat in allen geval de reden, waarom de vergunning is geweigerd, eene eigendomsquaestie uitmaakt, die bij den burgerlijken regter tehuis behoort, maar geen grond kan geven om de gevraagde vergunning niet toe te staan;

dat inderdaad het gezag, door de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95) geroepen om op de aanvragen om vergunning voor de bij die wet aangewezen inrigtingen te beschikken, niet bevoegd is omtrent geschillen over eigendomsregt te beslissen; dat de verleende vergunningen alle aanspraken van burgerregtelijken aard onverkort laten, maar dat dan ook uit zoodanige aanspraken geen grond kan ontleend worden om eene gevraagde vergnnning, waartegen overigens geene bezwaren bestaan, te weigeren;

dat tegen de verlangde slagterij geen ander bezwaar, dan dat uit een beweerd regt van medeëigendom van den grond voortvloeijende, is ingebragt;

Gezien de aangehaalde wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beschikking van Burgemeester en Wethouders van Ooststellingwerf van 30 Mei 1882 n°. II, aan den appellant en zijne regtverkrijgenden vergunning te verleenen om in het huis, kadastraal bekend gemeente Donkerbroek, sectie A, n°. 3463, eene slagterij op te rigten volgens de bij dit besluit behoorende teekening en omschrijving, met bepaling dat de inrigting moet zijn voltooid en in werking gebragt binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uit-

voering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 12 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

BESCHRIJVING van de plaats, waar door den ondergeteekende Sake Sijtzes Woudstra eene slagterij zal worden opgerigt.

Het huis staat te Donkerbroek ten zuidwesten van en aan de Compagnonsvaart.

Het is gequoteerd n°. 22*a*, kadastraal bekend gemeente Donkerbroek sectie A, n°. 3463.

Het is belend ten noorden door huis en erf van de wed. M. O. Meek aldaar, in gebruik bij den slagter L. Levy; ten oosten door de Compagnonsvaart; ten zuiden door den tuin van den heer F. J. de Groen, alhier, in gebruik bij H. F. de Groen, en door dien van denzelfden eigenaar, in gebruik bij W. Reitsma; en ten westen door den tuin van J. Dokter, in eigendom behoorende aan den heer G. J. Dokter, alhier.

In de inrigting zullen worden geslagt koeijen, kalveren, schapen en varkens.

De afval wordt verzameld in den mesthoop op het noordelijkste gedeelte van het erf, vermengd en overdekt met aarde.

Het bloed wordt verzameld in een bak of emmer en eveneens in de mestverzameing vermengd.

De slagterij zelve zal plaats hebben in het noordelijk gedeelte van het huis.

Donkerbroek, 30 April 1882.

S. S. Woudstra.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 12 October 1882 No. 20.
Mij bekend:
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.
Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

2°. van 12 October 1882, n°. 21, houdende beschikking op de beroepen van

J. B. de Kleermaeker c. s. en A. H. Sterkman te 's Gravenhage, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, dd. 26 *Mei* 1882, n^{0}. 1056/15 1e *afd., waarbij aan W. van Straaten te 's Gravenhage vergunning is verleend onder voorwaarden tot oprigting eener huidenzouterij op den Zuid-Buitensingel hoek Rembrandstraat* n°. 253, *kadaster sectie S* n°. 4106.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 407).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op de beroepen van J. B. de Kleermaeker c. s. en A. H. Sterkman, te 's Gravenhage, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd. 26 Mei 1882, n°. 1056/15, 1e afd., waarbij aan W. van Straaten te 's Gravenhage vergunning is verleend onder voorwaarden tot oprigting eener huidenzouterij op den Zuid-Buitensingel hoek Rembrandstraat no. 253, kadaster sectie S, n^{0}. 4106;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 27 September 1882, n°. 84;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 9 October 1882 n°. 32, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende dat Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage bij besluit van 26 Mei 1882, no. 1056/15 1e afd., aan W. van Straaten de bovenvermelde vergunning hebben verleend onder voorwaarde:

a. dat daarvan moet worden gebruik gemaakt vóór 1 November 1882;

b. dat de vloer der tot huidenzouterij bestemde localiteit van eenen ondoordringbaren bodem moet worden voorzien;

c. dat alle rompmuren dier localiteit ondoordringbaar moeten worden gemaakt

d. dat de riolen tot afvoer van den pekel waterdigt moeten zijn;

e. dat de afval der huiden onmiddellijk moet worden weggeruimd;

f. dat de geheele inrigting moet worden daargesteld onder toezigt en ten genoegen der ambtenaren belast met de toepassing der verordening omtrent de bouwpolitie;

dat van deze beslissing van Burgemeester en Wethouders 1o. J. B. de Kleermaeker en 97 anderen, opgevende te zijn eigenaars of bewoners van huizen op den Zuid-Buitensingel en in de Rembrandstraat, en 2o. A. H. Sterkman te Rijswijk als eigenaar van onderscheidene huizen in de Rembrandstraat, met inachtneming van art. 15 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), Onze voorziening hebben ingeroepen, hoofdzakelijk op grond van vrees voor stank en daaruit voortvloeijende schade door onbewoonbaarheid en waardevermindering hunner perceelen;

Overwegende, dat het gebouw, waarin W. van Straaten zijne huidenzouterij wil vestigen, aan drie kanten vrij is; dat zich achter die localiteit een open erf bevindt, aan

den voorkant de Buitensingel en aan eenen zijgevel eene breede straat, aan den anderen zijgevel een blinde muur;

Overwegende, dat W. van Straaten sedert jaren aan de Brouwersgracht en de Riviervischmarkt te 's Gravenhage twee inrigtingen van geheel gelijken aard bezit, welke hij opgeeft naar het nieuwe perceel te zullen overbrengen;

Overwegende, dat de wijze waarop dat bedrijf in de beide genoemde plaatsen wordt uitgeoefend, blijkens de bevinding van de ter zake gehoorde autoriteiten, van dien aard is, dat geen hinder van stank en onreinheid ook in die sterk bevolkte buurten wordt ondervonden, en de verwijdering van den afval van versche huiden met allen spoed kan plaats hebben;

Overwegende, dat, voor zoo ver echter hinder en schade te vreezen zijn uit eene groote verzameling van dierlijke stoffen en uit het doordringen van bloedigen pekel in den grond, hierin kan worden voorzien door het opleggen van voorwaarden, boven en behalve die reeds door Burgemeester en Wethouders zijn opgelegd;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te handhaven de bestreden beslissing van Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage van 26 Mei 1882, waarbij aan W. van Straaten vergunning is verleend tot het oprigten eener huidenzouterij op den Zuid-Buitensingel hoek Rembrandstraat n°. 253, kadastraal sectie S n°. 4106, edoch met wijziging der voorwaarden, als volgt:

a. dat de vloer der tot huidenzouterij bestemde localiteit van eenen ondoordringbaren bodem moet zijn voorzien;

b. dat alle rompmuren dier localiteit ondoordringbaar moeten worden gemaakt;

c. dat de riolen tot afvoer van pekel volkomen vochtdigt moeten zijn;

d. dat de afval van huiden onmiddellijk moet worden weggevoerd;

e. dat de bestaande deur, uitkomende in den gang van het Rozenhofje, moet worden digt gemaakt en geene andere openingen in den muur van het locaal der huidenzouterij aan die zijde mogen bestaan;

f. dat de raamopeningen, bestemd tot verlichting van gezegd locaal, met vaste ramen moeten worden gesloten en geene andere deuren mogen aanwezig zijn dan eene deur, regtstreeks tot de huidenzouterij toegang gevende, aan den Zuid-Buitensingel en eene andere deur in de Rembrandstraat, toegang gevende tot eene ruimte welke van het locaal der huidenzouterij zelve is afgescheiden;

g. dat ook de zolder van het locaal zoo digt mogelijk bewerkt zij en, voor zoover ventilatie noodig mogt zijn, daarin door luchtkokers, reikende tot ten minste 12 M. boven den beganen grond, worde voorzien.

wijders met bepaling, dat de inrigting zal worden in gebruik gesteld binnen 6 maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering

van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 12 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

3°. van 13 October 1882, n°. 18, houdende beschikking op de beroepen, ingesteld door *Burgemeester en Wethouders van Herpt en Bern en door Mr. A. Bosch, advocaat en procureur te 's Hertogenbosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell geboren van Kretschmar, en van Jonkvrouwe douairière E. A. de Jonge geboren de Kock, als eigenaressen van landerijen ter wederzijden van den Moffendijk, van het door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant genomen besluit van* 13 *April* 1882 G n°. 246, *tot wijziging van den ligger der wegen en voetpaden in bovenvermelde gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 404).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door Burgemeester en Wethouders van Herpt en Bern en door Mr. A. Bosch, advocaat en procureur te 's Hertogenbosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell geboren van Kretschmar, en van jonkvrouwe douairière E. A. de Jonge geboren de Kock, als eigenaressen van landerijen ter wederzijden van den Moffendijk, van het door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant genomen besluit van 13 April 1882 G n°. 246, tot wijziging van den ligger der wegen en voetpaden in bovenvermelde gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 27 September 1882 n°. 81;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 10 October 1882, n°. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Noordbrabant bij de vaststelling, ingevolge het Reglement op de openbare wegen en voetpaden in Noordbrabant van 8 Julij 1874, goedgekeurd bij Ons besluit van 25 Julij 1874 n°. 23, van den ligger der openbare wegen en voetpaden in de gemeente Herpt en Bern, bij hun besluit van

13 April 1882 G n°. 246, ambtshalve op dien ligger hebben gebragt: "den Moffendijk, "landweg onder beheer van de eigenaars der ter wederzijden langs gelegen gronden";

Overwegende, dat het gemeentebestuur van Herpt en Bern en Mr. A. Bosch, als gemagtigde van vrouwe baronesse van Nagell geboren van Kretschmar en van jonkvrouwe douairière E. A. de Jonge geboren de Kock, eigenaressen van landerijen ter wederzijden van den Moffendijk gelegen, van die beslissing van Gedeputeerde Staten bij Ons voorziening hebben gevraagd, bewerende dat de Moffendijk, als bijzonder eigendom en niet tot de publieke dienst bestemd, niet op den ligger behoort voor te komen, terwijl de tweede appellant nader namens zijne principalen heeft verklaard, wel te mogen lijden dat genoemde weg op den ligger gebragt wierd, mits daarbij niet worde vermeld dat het beheer daarvan bij de eigenaars der ter wederzijden langs gelegen gronden is;

Overwegende dat de aankondiging van het ter visie leggen van den door Gedeputeerde Staten gewijzigden ligger heeft plaats gehad op 4 Mei 1882 en het adres van Mr. A. Bosch bij Ons Kabinet is ingekomen den 14 Junij daaraanvolgende, zoodat de termijn van 40 dagen, bepaald in art. 23 van het aangehaalde reglement, is overschreden, waaruit volgt dat dit appel niet-ontvankelijk is;

Overwegende dat hieromtrent door genoemden appellant is aangevoerd, dat Gedeputeerde Staten hebben nagelaten aan zijne lastgeefsters, overeenkomstig art. 21 alinea 2 van het Reglement, kennis te geven van de gemaakte veranderingen in den ligger;

Overwegende dat het echter in casu onnoodig is te onderzoeken, of deze appellant aan die nalatigheid eenige aanspraak kan ontleenen, omdat door het tijdig ingesteld hooger beroep van het gemeentebestuur van Herpt en Bern de zaak in haar geheel aan Onze beslissing is onderworpen en de belanghebbenden bij de behandeling voor den Raad van State teregt zijn opgeroepen en gehoord;

Overwegende wat de hoofdzaak betreft, dat de Moffendijk, zijnde een landweg, loopende van den Hoogen Maasdijk in Noordwestelijke rigting naar het kasteel te Nederhemert, ter lengte, voor zooveel die binnen de gemeente Herpt en Bern is gelegen, van 395 Meter, bij gedeelten in eigendom toebehoort aan de eigenaars der ter wederzijden langs gelegen gronden;

Overwegende dat die weg den eenigen verbindingsweg uitmaakt tusschen de gemeenten Herpt en Bern en Nederhemert, en het gedeelte daarvan in de gemeente Nederhemert gelegen op den ligger der openbare wegen in die gemeente is gebragt;

Overwegende dat omtrent den juisten tijd, wanneer die weg binnen de gemeente Herpt en Bern is aangelegd, eenig verschil bestaat, maar dat uit onderzoek gebleken en ook door appellanten erkend is, dat ten minste sedert 1830 de weg vrijelijk door een ieder is gebruikt geworden, zonder dat daartoe bijzonder verlof van de eigenaren was gevraagd of verkregen;

dat in 1856 door eenige leden van de familie van Kretschmar, eigenaren van den Moffendijk, een perceel grond in de gemeente Herpt en Bern daarlangs gelegen is verkocht bij openbare acte, met vermelding van den daarop rustenden last van onderhoud van een gedeelte van den openbaren weg genaamd de Moffendijk; alsmede dat op den 2 Mei 1878 het gemeentebestuur van Herpt en Bern, antwoordende op

eene klagt van dat van Nederhemert over den slechten staat van onderhoud van den weg, heeft geantwoord dat de Moffendijk (publieke verbindingsweg tusschen Nederhemert en Bern) zoodra het water gevallen en de weg goed droog is, zijnerzijds in orde zou worden gebragt;

Overwegende dat uit dit een en ander voldoende is gebleken, dat genoemde weg thans behoort tot die wegen, welke tot gemeene dienst van allen bestemd zijn, hoewel zij over gronden van particulieren loopen, welke wegen, ingevolge artt. 1 en 9 van het Reglement, op de liggers behooren voor te komen;

dat dus Gedeputeerde Staten den Moffendijk teregt op den ligger der openbare wegen en voetpaden van de gemeente Herpt en Bern hebben gebragt;

Overwegende dat ook de vermelding van degenen, die met het beheer van dien weg belast zijn, op dien ligger behoort voor te komen ingevolge art. 10*h*, 42 en 43 van het Reglement, en de eigenaren der ter wederzijden langs gelegen panden, teregt als zoodanig zijn vermeld, onverminderd de wijziging die, ingeval van toepassing van art. 44, daarin eventueel mogt noodig worden;

Gezien het provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Noordbrabant, goedgekeurd bij Ons besluit van 25 Julij 1874 nº. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 13 April 1882 G. nº. 246, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 13 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Minister van Oorlog, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort, waarbij aan de firma Garjeanne en Cie. vergunning is verleend tot het oprigten eener tapijtfabriek en weverij aan den Lagenweg aldaar.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met zijn schrijven van 19 Sept. 1882 nº. 31, afdeeling Handel en Nijverheid, bij

den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep, ingesteld door den Minister van Oorlog tegen een besluit van B. en W. van Amersfoort, waarbij aan de firma Garjeanne en Cie vergunning is verleend tot het oprigten eener verwerij bij hare tapijtfabriek.

Tegen het verzoek van genoemde firma om op de perceelen sectie A n°. 1399 en 980 buiten de Kamppoort aan den Lagenweg te Amersfoort op te rigten eene fabriek van Smyrnasche tapijten met daaraan verbonden verwerij, zijn geene andere bezwaren ingebragt dan die van den garnizoenskommandant in het belang van het militair hospitaal.

Burg. en Weth. hebben, voor zooveel de verwerij betreft, de gevraagde vergunning verleend en voorts aan de aanvragers te kennen gegeven dat voor de oprigting der tapijtfabriek geene vergunning wordt gevorderd. Tegen deze vergunning is het beroep gerigt. Aan het voorschrift van art. 15 is voldaan.

Gedeputeerde Staten op het beroep gehoord, adviseren tot handhaving der vergunning.

De bezwaren van den garnizoenskommandant, die door den Minister van Oorlog in zijn beroep zijn overgenomen, betreffen drie punten:

1°. de rust der zieken zal door het geraas der weefgetouwen belangrijk gestoord worden.

Dit bezwaar komt niet in aanmerking, omdat voor de tapijtfabriek, die niet met stoomkracht zal worden gedreven, volgens de wet geene vergunning wordt vereischt, en ook door B. en W. geene vergunning is gegeven.

Tot geruststelling merken de gemeente-architect en de Provinciale Ingenieur nog op, dat terwijl de fabriek meer dan 100 M. van het hospitaal zal geplaatst worden, het geraas der weefgetouwen, waarmede de gewone Amersfoortsche tapijten vervaardigd worden, op een afstand van 30 M. naauwelijks hoorbaar is, en de bewerking der Smyrnasche tapijten uit de hand, zooals die in de op te rigten fabriek zal plaats hebben, zeker nog veel minder geraas zal maken dan die weefgetouwen;

2°. De grond en gevolgelijk ook het drinkwater wordt door den afval der verfstoffen — die steeds arsenicum bevatten — sterk verontreinigd.

Door den Provincialen Ingenieur wordt hiertegen aangevoerd:

„De verwerij zal komen op ± 150 M. van de militaire inrigtingen, welke door eene breede gracht van het omringende terrein zijn gescheiden. Die gracht wordt door de daarin bestaande Nortonpijpen, die voortdurend welwater opbrengen, op een hoogeren waterstand gehouden; het overtollige water vloeit naar de Luntersche beek af.

„De afvoer van het vuile water uit de verwerij zal door hare noordelijke ligging meer benedenwaarts plaats hebben. Hoe zal het nu mogelijk zijn, dat de grond en het drinkwater van het hospitaal verontreinigd zullen worden door de verwerij, die afvoert in eene snelvlietende beek op een lager punt en op een veel lageren waterstand?

„Bovendien komt hier nog bij dat de bedoelde grachten artesisch gevoed worden door de pijpen, die tot 16 à 18 M. beneden A. P. reiken, van welke diepte dit water doorgaande in de stad Amersfoort in de buizen opstijgt tot omstreeks 2.50 M. boven A. P.

„Verder is het mij bij onderzoek gebleken, dat in de verwerijen voor tapijten zeer weinig arsenicum verwerkt wordt. Alleen voor de instandhouding van eenige kleuren is dit een vereischte, evenals van kopervitriool. Maar het wordt in zoo geringe mate gebruikt, dat van verontreiniging van den bodem daardoor wel geen spraak kan zijn.

„Eindelijk is het ligtelijk na te gaan, dat al werd eene groote hoeveelheid arsenicum enz. verbruikt, het residu niet in den grond, maar in de vlietende beek teregt komt, die in den zomer doorgaande 2 à 3 M³. en des winters tot 12 M³. in de seconde afvoert, en dus van vergiftiging van het water geene spraak kan zijn."

Namens de verkrijgers der vergunning is overgelegd de toestemming door het heemraadschap van de Eem verleend tot het aanleggen van twee buizen in de oostelijke Singelgracht te Amersfoort tot aan- en afvoer van water naar en uit de op te rigten fabriek.

Het derde bezwaar eindelijk is dat de lucht in de ziekenzalen door de uit de fabriek en den schoorsteen opstijgende dampen totaal bedorven zal worden en die localen, bij daartoe gunstigen wind, veeltijds volslagen gemis zullen hebben aan de eerste levensvoorwaarde voor zieken, te weten: versche lucht.

Zoowel de gemeente-architect als de Provinciale Ingenieur achten deze vrees zeer overdreven. Het geldt hier niet een schoorsteen van eene stoomfabriek. Op een afstand van 150 M. zal men op de ziekenzalen geen hinder hebben van dampen uit den schoorsteen van eene fabriek als deze. De ondervinding van dergelijke fabrieken heeft dit genoeg geleerd.

Namens de firma Garjeanne en Co. wordt het beroep bestreden door den heer Mr. W. Thorbecke, advocaat te 's Gravenhage. Hij treedt in eene wederlegging der bezwaren welke zijn aangevoerd en tracht aan te toonen dat van de op te rigten fabriek, uitsluitend dienende tot vervaardiging van Smyrnasche tapijten, noch geraas noch verontreiniging van het water of den grond te duchten is. De gewenschte versche lucht in de ziekenzalen van het militair hospitaal zal evenmin eenige belemmering ondervinden van de verwerij, daar deze op eenen te grooten afstand van het hospitaal zal gelegen zijn, ofschoon de damp, die daaruit mogt ontsnappen, slechts waterdamp zal wezen en dus geen gevaarlijken invloed kan uitoefenen. Zijne conclusie strekt tot bekrachtiging der verleende vergunning.

De heer Garjeanne, ter vergadering aanwezig, geeft op de vragen van de Staatsraden Smidt en de Vries eenige inlichtingen van technischen aard.

III. het beroep van *den Raad der gemeente Barradeel van een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, omtrent den staat van waterstaatswerken in die gemeente.*

De *Staatsraad* Smidt brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, onder dagteekening van 21 September 1882 n°. 22, afd. Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig

gemaakt van het beroep, door den Gemeenteraad van Barradeel, bij zijn adres dd. 14 Julij 1881, ingesteld van een besluit van Gedep. Staten van Friesland van 24 Junij 1881 no. 17, 2e afd. W.

Bij dit besluit hebben Ged. Staten, ingevolge art. 3 van het Prov. Reglement tot regeling van het toezigt der Staten op de openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in Friesland, niet in onderhoud of beheer bij het Rijk, de provincie of bij waterschappen, goedgekeurd bij Kon. besluit van 19 Junij 1878 no. 15, den staat dier werken in de gemeente Barradeel vastgesteld, met deze wijziging, dat daarop alsnog gebragt werden de walbeschoeijingen langs den Harlinger-Leeuwarder trekweg onder Almenum vóór de perceelen, die niet door eene bermsloot van dien weg zijn gescheiden.

Het appel is gerigt tegen voorschreven besluit, voor zoover daarbij door aanvulling van den staat met genoemde walbeschoeijingen wijziging in den door den Raad voorloopig vastgestelden staat gebragt werd. Met die aanvulling kan de gemeenteraad zich niet vereenigen, op grond, dat die walbeschoeijingen niet voor de publieke dienst bestemd zijn, naardien zij geen ander karakter hebben dan de beschoeijingen aan dezelfde vaart nevens de perceelen die wel door eene sloot van den weg zijn gescheiden, welke niet, evenmin als die aan andere vaarten, door Ged. Staten op den staat gebragt en alzoo beschouwd werden niet voor de publieke dienst bestemd te zijn.

Gedep. Staten, ter zake door den Minister gehoord, geven in hun ambtsberigt van 31 Aug. ll. te kennen dat de onjuistheid van 's raads bewering blijkt uit de geschiedenis, waaromtrent zij het volgende mededeelen:

„De trekweg van Leeuwarden naar Harlingen is indertijd door de magistraten van beide steden aangelegd, krachtens octrooi van de Staten van Friesland van 15 April 1641.

„Hij is tot op den huidigen dag een openbare weg gebleven, die door beide gemeenten wordt onderhouden. Daarover bestaat dan ook geen verschil. De gemeentebesturen van Leeuwarden, Menaldumadeel, Franekeradeel en Franeker, hebben ieder het in hunne gemeenten gelegen gedeelte van den weg op den staat van openbare waterstaatswerken gebragt, maar, wat meer is, het appellerend bestuur handelde evenzoo, zoo als blijkt uit no. 25 van den staat van die gemeente.

Bij genoemd octrooi werd aan de geoctroijeerden toegestaan „soo veel van de naast liggende vaste landen tot het Trekpad en de Ringsloot tot haar te nemen en gebruiken als zij van nooden sullen hebben, soo nogtans, dat zij gehouden sullen zijn aan de eigenaars den behoorlijken prijs der landen tot het trekpad en Ringsloot noodig te betalen, 't zij tot seggen van goede luiden hen desverstaande, onderling accoord ofte tot tauxatie van den Hove provinciaal.”

Dat octrooi werd geinterineerd bij het Hof, hetwelk, zoo als gewoonlijk, eén commissaris uit zijn midden benoemde, onder wiens toezigt de onteigening der benoodigde gronden plaats had.

De eigenaren van fabrieken, vooral tigchelwerken, en van eenige andere huizen, waarvan de erven aan de vaart lagen, zagen deze echter ongaarne door eene bermsloot daarvan gescheiden en verzochten daarom dat zulks niet zoude plaats hebben.

Aan dat verzoek werd toegegeven en de onteigening had op tweeërlei wijze plaats.

Waar de eigenaren der naast gelegen perceelen het tegendeel niet verzochten, werd de oppervlakte, benoodigd voor den trekweg en de bermsloot, in eigendom aan de geoctroijeerden overgedragen.

Vóór langs de perceelen, wier eigenaren verzochten niet door eene bermsloot van de vaart te worden gescheiden, werd enkel eene reed aangekocht en bleef de grond in eigendom van die verzoekers.

De tauxatie had plaats en de genoemde regeling werd goedgekeurd bij sententie van het Hof van 28 Julij 1645, waarbij aan het slot werd bepaald, „dat de eigenaars der tichelwerken, alsmeede de landen en akkers, alwaar tot derzelver versoek geen afsondering van het trekpad noch ringsloot gemaakt werd, behouden den grond en eigendom van de roed-talen tot het trekpad vereischt, alsmeede de floreen daarop liggende, met de onderhoudinge der wallen, en daarteegens behouden het opslag uit de gemeene vaart, zonder schaade en hinder van voorsz. trekpad.”

Het Hof gaf derhalve zijne sanctie aan eene onteigening, die afweek van de gewone, en maakte daarbij zekere voorwaarden, waarvan eene was, dat de eigenaren belast werden met het onderhoud der wallen.

De reden, waarom dat onderhoud, hetwelk, als een gevolg van het eigendom, als van zelf ten laste bleef van de eigenaren, uitdrukkelijk werd vermeld, ligt voor de hand.

Immers dienden de wallen hetzij al, hetzij niet door kunstwerken versterkt, tot dus ver enkel tot bescherming van de private erven, voortaan zou de trekweg door haar moeten worden gevrijwaard tegen afslag en was het dus noodig om, waar de eigendom van de wallen niet op de geoctroijeerden overging, het onderhoud daarvan te verzekeren.

Uit deze historische mededeeling, gestaafd door een overgelegd afschrift, geauthentiseerd door den archivaris-bibliothecaris van Friesland, van de „Tauxatie der Landen tot den Trekwech, bij 't Hof van Frieslandt uytgesprooken” van 28 Julij 1645, maken Gedep. Staten de gevolgtrekking, dat de verpligting tot het onderhoud der walbeschoeijingen voor de erven die niet door eene bermsloot van den trekweg zijn gescheiden, derhalve berust op eene verordening door de bevoegde openbare magt, met volle toestemming, ja op verzoek van hen, op wie zij rust, gemaakt.

Wat betreft de bewering, dat de walbeschoeijingen niet zouden zijn openbare, tot de publieke dienst bestemde waterstaatswerken, doen Gedep. Staten opmerken, dat zij dienen tot bescherming van den publieken weg en daarmede één geheel uitmaken. Meer dan twee eeuwen lang is de verpligting tot haar onderhoud beschouwd als een publiek servituut, van den eenen eigenaar telkens op den anderen overgegaan, zoodat de provincie bv. ter zake van den eigendom van een in 1863 te Grettingabuurt onder Almenum aangekocht huis eene walbeschoeijing onderhoudt, en zoo ook op dezelfde plaats de gemeente Barradeel zelve de beschoeijing vóór de school der gemeente. De gemeentebesturen van Leeuwarden, Menaldumadeel, Franeker en Franekeradeel oefenen dan ook het vereischte toezigt op het onderhoud uit, maar dat van Barradeel alléén trekt zich die zaak niet aan, tengevolge waarvan de wallen

in die gemeente zeer verwaarloosd zijn en het onderhoud van den weg wordt bemoeijelijkt.

De bedenking van appellant, dat het karakter der bedoelde walbeschoeijingen niet verschilt van die ter plaatse waar de weg door eene bermsloot is begrensd, welke laatste toch niet op den staat voorkomen, wordt door Gedep. Staten hiermede opgelost, dat op de andere plaatsen de beschoeijingen niet afzonderlijk op den staat zijn gebragt, maar daarop toch wel voorkomen, dewijl zij daar één geheel met den weg uitmaken, die met lengte, breedte enz. onder no. 25 op den staat voorkomt, en door de onderhoudspligtigen van den weg, de gemeenten Harlingen en Leeuwarden, met den weg onderhouden worden, zoodat het onnoodig was haar en andere onderdeelen van den weg ook nog speciaal te vermelden.

Eindelijk wijzen Gedeputeerde Staten nog op art. 17 van het Reglement, waar wallen, walbeschoeijingen enz. met zoo vele woorden worden vermeld onder de voorwerpen, waarover het toezigt zich uitstrekt.

Nadat deze zaak als geschil van bestuur bij deze Afdeeling werd aangebragt, is niets anders ingekomen dan eene missive van Burgemeester en Wethouders van Harlingen, van 30 September ll., waarin zij verklaren geheel en al te deelen in de bezwaren, door Gedeputeerde Staten tegen het verzoek van Barradeel's Raad ingebragt en daarbij van hunne zijde niets hebben te voegen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Zeven en Dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 1 *November* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,

Mr. H. C. Verniers van der Loeff,

Mr. J. Heemskerk Azn.,

Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van een brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende mededeeling van de intrekking van het beroep van *den Commissaris des Konings in Noordholland tegen eene uitspraak van Gedeputeerde Staten dier provincie, waarbij zij zich onbevoegd verklaren andermaal eene beslissing te nemen omtrent de uitsluiting van de dienst bij de militie van de lotelingen der ligting van dit jaar C. J. Trip en C. L. W. Benecke, uit de gemeente Amsterdam.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 342).

De brief luidt aldus:

's Gravenhage, 25 October 1882.

Ministerie van
Binnenlandsche Zaken.

N°. 1352, Afd. M. en S.
Betreffende beroep van 's Konings Commissaris in Noordholland tegen eene uitspraak van Gedep. Staten in zake de miliciens C. J. Trip en C. L. W. Benecke.

Vermits de bij uw advies van 16 Augustus ll. no. 24, waarvan de bijlagen hier

nevens gaan, voorgedragen beslissing omtrent het in margine vermeld beroep, het vraagpunt, welks oplossing daarbij beoogd werd, onbeslist zou laten, heeft 's Konings Commissaris in Noordholland de intrekking van dat beroep verzocht.

Tengevolge hiervan heeft Zijne Majesteit mij bij Kabinets schrijven van 21 October jl. no. 7 gemagtigd, aan Uw Collegie mede te deelen dat, daar bovenbedoeld beroep is ingetrokken, de aanleiding tot het nemen eener beslissing daarop vervallen is.

Ik heb de eer U hiervan kennis te geven, met verzoek, de op de zaak betrekkelijke stukken, zoover ze tot het archief van mijn Departement behooren, aan mij terug te zenden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
HUBRECHT.

Aan den Raad van State,
Afdeeling voor de geschillen
van bestuur.

Aan de orde is:

II. het geschil tusschen *Gedeputeerde Staten van Zuidholland en van Noordholland, betrekkelijk het goedkeuren eener door het bestuur van Rijnland vastgestelde verordening op de stoomvaart in de boezemwateren van dat Hoogheemraadschap.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging werd door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, onder dagteekening van 5 Aug. 1882 n°. 44, afdeeling Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een door Gedep. Staten van Zuidholland, op grond van art. 184 van het Reglement voor het Hoogheemraadschap van Rijnland, aan Z. M. ter beslissing onderworpen geschil tusschen hen en hunne ambtgenooten van Noordholland over de al- of niet-goedkeuring eener verordening, door de Vereenigde Vergadering van Rijnland op 29 April 1881 vastgesteld, onder den titel van „verordening op de stoomvaart in de boezemwateren van het Hoogheemraadschap Rijnland."

Bij die verordening wordt in hoofdzaak het volgende bepaald:

Art. 1 bevat het verbod om zonder schriftelijke vergunning van Dijkgraaf en Hoogheemraden met stoomvaartuigen in de daarbij genoemde wateren, met grootere snelheid te varen, dan voor elk dier wateren wordt bepaald, terwijl zonder gelijke vergunning het varen met stoomvaartuigen in de overige boezemwateren, met uitzondering van het Braassemermeer, geheel wordt verboden.

Naar art. 2 mogen bruggen en andere kunstwerken met niet meer dan halve snelheid worden doorgevaren.

Art. 3 houdt eenige voorschriften in omtrent het aanleggen en de aanlegplaatsen der stoomvaartuigen.

De straffen op de overtredingen der verordening worden in art. 4 bepaald, met aanwijzing dat als overtreders worden aangemerkt zoowel de gezagvoerders der vaar-

tuigen als de eigenaars of de directeuren der stoombootmaatschappijen, aan welke de vaartuigen behooren.

Door art. 5 worden, benevens de ambtenaren bij het Wetboek van Strafvordering aangewezen, tot het constateren van overtredingen bevoegd verklaard al de leden en beambten van Rijnlands bestuur en die der besturen van de polders in Rijnland gelegen.

Art. 6 beveelt dat tot het constateren van overtredingen nopens vaartsnelheid, door Dijkgraaf en Hoogheemraden eene tabel zal worden gemaakt ter aanwijzing van de afstanden tusschen de plaatsen van vertrek en aankomst en daartusschen gelegen punten.

In art. 7 wordt de verordening niet van toepassing verklaard op de boezemwateren waarvan de beide boorden worden onderhouden door of op kosten van het Rijk, eene provincie of eene gemeente, en art. 8 eindelijk bepaalt het tijdstip van het in werking treden der verordening, die behoudens eene uitdrukkelijke verlenging voor slechts vijf jaren zal gelden.

Op deze verordening werd door Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland, onder dagteekening van 14 Mei 1881, de goedkeuring gevraagd van Gedep. Staten van Noord- en Zuidholland. Die van Zuidholland verklaarden zich bereid de gevraagde goedkeuring te verleenen, maar hunne ambtgenooten van Noordholland maakten bezwaar. Blijkens hun aan Ged. Staten van Zuidholland gerigt schrijven van 27/29 Julij 1881, hebben zij een zestal bedenkingen tegen de goedkeuring, die ook reeds in eene vroegere briefwisseling vermeld waren, maar waarmede noch het bestuur van Rijnland noch Gedep. Staten van Zuidholland zich hadden kunnen vereenigen.

Ook na kennisneming van voormeld schrijven van 27/29 Julij 1881, bleven Gedep. Staten van Zuidholland die bedenkingen ongegrond achten, en dit was de aanleiding, dat zij bij missive van 19 Sept. 1881 Zr. Ms. beslissing inriepen.

De gemaakte bedenkingen, die alle zoo vele punten van verschil uitmaken, zijn de volgende:

I. Het hoofdbezwaar van Ged. Staten van Noordholland komt daarop neer, dat het onderwerp der verordening buiten den kring ligt der bemoeijingen van Rijnland's bestuur. Met de stoomvaart op Rijnlands boezemwateren in zoo algemeenen zin als bij de verordening bedoeld, heeft dat bestuur zich niet in te laten, dewijl daarbij groote algemeene belangen, die van de vrijheid en veiligheid der scheepvaart, betrokken zijn. Zij wijzen op de groote scheepvaartkanalen tusschen het voormalig IJ en de Zuidhollandsche rivieren en stroomen, welke deelen van Rijnlands boezem uitmaken, en zoo zijn er meer, hoewel van minder algemeen belang. Is het noodig, de vaart op die kanalen aan beperkende bepalingen te onderwerpen, dan behoort dit huns inziens te geschieden òf door de Landsregering òf, in kleiner kring, door de Provinciale Besturen, welke daarbij de vaak strijdige belangen van het verkeer en van de oevers en kunstwerken in het oog hebben te houden. Zijn er middelen tot bevrediging dier belangen te vinden, dan kunnen die slechts in toepassing worden gebragt door een gezag dat hooger staat dan eene der partijen, nooit door ééne dier partijen, door het

bestuur van een waterschap, althans voor zooverre dat waterschap niet speciaal met de zorg voor en het beheer van een vaarwater als zoodanig belast is, gelijk o. a. met den Haarlemmermeerpolder ten aanzien van de ringvaart om dien polder het geval is. Wel heeft Rijnland beweerd, dat de verordening zich met de scheepvaartbelangen niet inlaat, daar zij slechts bescherming der waterkeeringen langs de boezemwateren ten doel heeft, maar die bewering bewijst de gegrondheid der bedenking. Het onderwerp toch der verordening, namelijk de stoomvaart, is er slechts in behandeld met het oog op 't eenzijdig belang der oevers. Heeft Rijnland teregt begrepen dat de zorg voor de belangen der scheepvaart buiten zijn gebied ligt, daaruit volgt, dat de verordening, die, welke ook haar doel moge zijn, de stoomvaart ten onderwerp heeft, zich buiten dat gebied uitstrekt.

Tegen die bedenking is aangevoerd:

a. door Rijnland's bestuur, dat de beveiliging der waterkeeringen langs de boezemwateren tegen de nadeelen, welke voor haar uit de stoomvaart op die wateren kunnen ontstaan, het uitsluitend onderwerp is der vastgestelde verordening en mitsdien het door Ged. Staten zelve aangegeven gebied der bevoegdheid om verordeningen vast te stellen niet is overschreden;

b. door Ged. Staten van Zuidholland, dat politiebepalingen, die haren éénigen en uitsluitenden grond vinden in het bijzonder waterstaatsbelang van eenig waterschap, in de eerste plaats moeten en volgens onze instellingen alleen kunnen en mogen uitgaan van het waterschap, hetwelk voor dat belang heeft te zorgen en waaraan tot dat einde bij wettig Waterschapsreglement keur-makende bevoegdheid onder goedkeuring van Ged. Staten is toegekend, bij welke goedkeuring valt te beslissen of behoorlijk rekening is gehouden met andere belangen, als die van handel, nijverheid en verkeer. Zij wijzen daarbij op de geschiedenis der Schielandsche verordening, waartoe betrekkelijk was het Kon. besluit van 9 Jan. 1881 (*Stbl*, n°. 1), waarin ook geenszins de onbevoegdheid van Schieland was aangenomen. Volgens hunne meening is hetgeen de bevoegdheid vestigt uitsluitend de aard van het belang, dat de verordening verzekert, niet de aard der handelingen waartegen gewaakt wordt. Daarom is een beroep op het groote gewigt van de belangen der scheepvaart ook niet afdoende, en evenmin op de uitzondering, dat een waterschap met de zorg en het beheer voor een vaarwater is belast, gelijk het geval is met den Haarlemmermeerpolder. Gedep. Staten meenen, dat deze uitzondering alléén wordt gemaakt, om de goedkeuring, door hunne ambtgenooten verleend aan eene verordening op de scheepvaart door de Ringvaart van den Haarlemmermeerpolder, in overeenstemming te brengen met hunne tegenwoordige leer, maar dat voor zoodanige uitzondering geen grond bestaat, omdat de reglementerende bevoegdheid niet berust op de omstandigheid of iemand belast is met de zorg en het beheer van een vaarwater. Zij kan, zelfs in dat geval, niet worden aangenomen, zoo zij niet van elders bestaat. Een onderhoudpligtige of beheerder van eene vaart heeft als zoodanig niet het regt om keuren te maken; en het bestuur van den Haarlemmermeerpolder kon zijne bevoegdheid daartoe alleen ontleenen aan zijn karakter van waterschap, d. i. aan het hem als zoodanig toekomend regt om bij keur voor het waterschapsbelang te zorgen. Ged. Staten doen voorts nog opmerken, dat bij schier alle politiebepalingen, welke in eenig waterschapsbelang kunnen worden vereischt, in

aanraking komen met andere belangen, als die van de vrije beschikking over den eigendom, van den landbouw, van de nijverheid, van het scheepvaartverkeer enz. Een argument, ontleend aan de vrees voor een te uitsluitend of eenzijdig letten op het waterstaatsbelang, zou dus gerigt zijn tegen de bevoegdheid om keuren te maken in haren ganschen omvang; maar buitendien is voor die vrees geen grondom dat door de toekenning dier bevoegdheid al die belangen van scheepvaart en andere niet aan de waterschappen worden overgelaten, daar dit belet wordt door de artt. 158 en 166 der prov. wet, die aan hooger gezag het regt verzekeren om te waken, dat ten nadeele van de scheepvaart of van andere belangen de grenzen eener gepaste waterschapszorg worden overschreden. In allen gevalle mag de waarborg voor die belangen niet gezocht worden in de ontzegging van eene bevoegdheid aan het waterschap, waarin het, voor zooveel Rijnland betreft, door zijn Reglement werd bevestigd, en in de overbrenging der waterschapstaak bij een hooger gezag, dat alleen tot toezigt geregtigd is.

II. Eene tweede bedenking tegen de algemeene strekking der verordening ontleenen Ged. Staten van Noordholland aan art. 86 van Rijnlands Reglement, handelende over de bevoegdheid tot het maken van keuren of politieverordeningen, volgens hetwelk deze moeten strekken in het belang van het Hoogheemraadschap; in tegenstelling met de artt. 105, 109, 110 en 111, waarin, behalve van het gemeen belang van Rijnland, ook gewaagd wordt van gemeene belangen van onderdeelen van het Hoogheemraadschap, welke laatste de onderwerpelijke verordening ten doel heeft te beschermen; hetgeen niet strookt met de bepaling van art. 86.

Hieromtrent wordt door het bestuur van Rijnland opgemerkt, dat een gemeen belang van verschillende onderdeelen in den regel juist betrokken is bij den goeden staat der waterkeeringen langs de boezemwateren, omdat, bezwijkt de waterkeering, die een polder tegen het boezemwater beschermt, daardoor niet alleen voor den ingeloopen polder, maar ook voor de daaraan grenzende polders gevaar ontstaat, wegens de kans, dat de tusschen beide liggende waterkeeringen mede bezwijken of, beschadigd worden. Het bestuur betwist voorts de bekrompene opvatting van art. 86 die nimmer gehuldigd is, ten bewijze waarvan het 15 bestaande verordeningen aanhaalt.

Gedep. Staten van Zuidholland zijn van meening, dat art. 86 van het Reglement, wel verre van aan de betwiste bevoegdheid in den weg te staan, juist die bevoegdheid toekent. Dat bij die bepalingen alleen zouden bedoeld zijn zoodanige belangen, die aan alle onderdeelen van Rijnland, zonder eenige uitzondering, gemeen zijn, achten zij onmogelijk, als men in aanmerking neemt de belangrijke uitgestrektheid duingronden, die Rijnland bevat, welke geen belang hebben bij de zorg voor dijken enz., terwijl omgekeerd bij de zorg tegen zandverstuivingen alleen de aan de duinen grenzende landen betrokken zijn, en als men er op let, dat de belangen der boezemlanden vreemd zijn aan die der ingepolderde landen, dat Rijnland bezuiden en benoorden den Rijn niet alleen andere maar zelfs strijdige belangen heeft te behartigen enz. Bij eene opvatting, als thans in Noordholland aan art. 86 wordt gegeven, zou er geen onderwerp zijn, dat tot het gebruik maken der daarbij verleende bevoegdheid zou kunnen leiden. Voorts wijzen zij er op, dat zoodanige opvatting van art. 86 vroeger

nimmer, ook niet in Noordholland, is voorgestaan, blijkens tal van door beide collegiën goedgekeurde verordeningen, waarbij slechts onderdeelen van Rijnland belang hebben, die door Rijnlands bestuur zijn opgenoemd, en waarbij zij nog éene voegen van 1863.

Maar hoe dit ook zij, naar hun oordeel wraakt art. 109 van 't Reglement de al te beperkte uitlegging, aan art. 86 gegeven, evenzeer als de inhoud van dit artikel zelf daar het belang van het Hoogheemraadschap, in verband met art. 1 der wet van 9 October 1841 (*Stbl.* no. 42) en het Kon. besluit van 29 Maart 1822 (*Stbl.* no. 7), elk waterstaatsbelang binnen Rijnland's grenzen omvat, dat niet uitsluitend een der polders of onderdeelen betreft. In ieder geval is de instandhouding der boezemwaterkeerende kaden zoodanig gemeen belang, omdat bij de instandhouding daarvan in den regel niet alleen de onderhoudpligtige maar ook de naburige neven- en achterliggende polders betrokken zijn, en bovenal omdat de verzekering van een regelmatigen waterstand in den boezem een gemeen belang is van gansch Rijnland, met uitzondering alleen van de hooge duingronden. Ten allen tijde heeft Rijnland, blijkens de oude keurboeken, vóór 1857 dan ook verbodsbepalingen gemaakt tegen alle handelingen, die de boezemkaden kunnen benadeelen. Het éénige onderscheid tusschen het oude en het nieuwe regt is, dat weleer de keurmakende bevoegdheid oppermagtig was, doch nu krachtens artt. 158 en 166 der provinciale wet aan hoogere goedkeuring en toezigt onderworpen is.

III. Het derde punt van bezwaar bij Ged. Staten van Noordholland is, dat door in art. 1 voor sommige wateren de stoomvaart afhankelijk te stellen van eene vergunning van Dijkgraaf en Hoogheemraden, daarmede teruggekeerd wordt tot het nu door de wet van 23 April 1880 (*Stbl.* n°. 67) veroordeelde concessiestelsel, ten gevolge waarvan de belangen der stoomvaart thans afhankelijk zouden worden van een lager bestuur dan daarover voorheen had te beslissen, en dat wel zonder eenig toezigt van hooger hand.

Hiertegen voeren Gedep. Staten van Zuidholland aan, dat het concessie-stelsel, waarmede gebroken is, betrof het toezigt der overheid op de ondernemingen van geregelde diensten van publiek vervoer, in het belang van dat vervoer, maar dat daaraan bij deze verordening niet gedacht wordt; zij strekt alleen, gelijk de roeping van het waterschap medebrengt, om de langs de boezemwateren gelegen waterkeeringen te beveiligen tegen schadelijk gebruik door stoomkracht. In overeenstemming daarmede, laat de verordening de stoomvaart op de Braassemermeer, wegens diens uitgestrektheid geheel vrij. Voor andere wateren, in al. 1 genoemd, is alleen het verbod gegeven om sneller te varen, dan bepaald werd. En alleen in de overige vaarten, waarop tot nu toe nog nimmer zich eene stoomboot voor publiek vervoer bewoog, wordt de stoomvaart afhankelijk gesteld van eene vergunning van Dijkgraaf en Hoogheemraden. De feitelijke ongeschiktheid dezer vaarten voor eenig geregeld stoombootverkeer zou een verbod allezins geregtvaardigd hebben, maar de bevoegdheid tot opheffing van het verbod is opgenomen, op gelijke wijze als bij opheffing van andere verbodsbepalingen in schier alle politie-verordeningen gebruikelijk is, waaromtrent Ged. Staten verwijzen o. a. naar de artt. 4, 33, 40, 43, 68, 73, 75 en 76 van het Regl. van politie op de Rijkskanalen van 1879 (*Stbl.* n°. 30).

IV. De vierde bedenking van Ged. Staten van Noordholland betreft art. 4 der verordening, in zoo verre daarbij wordt aangewezen, wie als overtreders moeten worden aangemerkt. Die aanwijzing in 't algemeen behoort, huns inziens, niet aan Rijnland's bestuur, maar moet in ieder bijzonder geval aan de regterlijke magt worden overgelaten.

Dijkgraaf en Hoogheemraden van Rijnland voeren hiertegen aan, dat in verschillende verordeningen eene gelijke bepaling voorkomt, zonder dat daartegen immer bedenkingen zijn gemaakt.

Ged. Staten van Zuidholland zijn van meening, dat het onderscheid van roeping tusschen den regter en de verordening niet miskend is, daar de regter te beslissen heeft of een beklaagde volgens de wet of de verordening strafbaar is, terwijl de wet of verordening de feiten heeft te stellen, welke voor die strafbaarheid worden gevorderd.

V. Een vijfden grond van bezwaar ontleenen Gedep. Staten van Noordholland aan de bepaling van art. 5, waarbij met de leden en beambten van Rijnlands bestuur ook die der besturen van de polders in Rijnland bevoegd verklaard worden tot het constateren der overtredingen. Eene dergelijke gelijkstelling achten zij ongeoorloofd, omdat de verhouding tusschen die polderbesturen en Rijnland's bestuur bij het Reglement is omschreven en de Vereenigde vergadering daarin niet de minste verandering mag brengen.

Volgens het bestuur van Rijnland schijnt deze bewering op een nieuw beginsel te berusten, daar gelijke bepaling ook reeds in eene andere verordening voorkomt. De bepaling zelve is trouwens volstrekt noodig, omdat het voor Rijnlands beambten alléén ondoenlijk zijn zoude, de naleving te surveilleren en omdat hierdoor de besturen der polders, ten wier behoeve de verordening strekt, in de gelegenheid gesteld worden de overtredingen te constateren.

Gedep. Staten van Zuidholland achten het bezwaar eveneens ongegrond om de volgende redenen. Het artikel gelast niet maar geeft alleen eene bevoegdheid, en is eigenlijk enkel eene overtollige herhaling ten aanzien van de leden en beambten der polderbesturen, van art. 21 der wet van 9 Oct. 1841 (*Stbl.* n°. 42), evenzeer als het dat is van art. 11 van het Wetboek van Strafv., ten opzigte van de ambtenaren, sub 1 tot 6 in dat artikel genoemd. Mogt echter ook nog eene opzettelijke bevoegdverklaring worden gevorderd, art. 11, 7°. van het Wetboek van Strafv. geeft daartoe het regt. In allen gevalle kan in de waakzaamheid der polderbesturen voor eigen waterkeeringen geen strijd gevonden worden met de verhouding welke volgens art. 168—170 van het Reglement voor Rijnland tusschen die besturen en het Hoogheemraadschap bestaat.

VI. Eene laatste bedenking ontleenen Ged. Staten van Noordholland aan art. 6, hierboven vermeld, omdat Rijnland's bestuur zich daarbij een bewijsmiddel schept, waartoe de bevoegdheid te betwijfelen is.

Hunne ambtgenooten van Zuidholland doen daaromtrent opmerken, dat de bedoelde tabel en hare openbare bekendmaking, evenzeer als eene peilschaal, ten gemakke strekt zoowel van hen, die de verordening moeten nakomen als die op die nakoming hebben toe te zien. Met het onbevoegdelijk scheppen van een bewijsmiddel schijnt niet anders

te kunnen zijn bedoeld, dan het dwingen van den regter om iets als bewijsmiddel aan te nemen; iets waarvan in dezen geene sprake kan zijn, daar de regter altijd vrij blijft, om aan hetgeen hem tot bewijs wordt voorgelegd bewijskracht te ontzeggen.

Op de naar aanleiding van hunne bezwaren geopperde tegenbedenkingen zijn Ged. Staten van Noordholland het antwoord niet schuldig gebleven.

In hun schrijven van 27/29 Julij 1881 komen zij op tegen het beroep, hetwelk gedaan werd op verschillende, ook door hen reeds goedgekeurde, verordeningen. Dit beroep is h. i. niet afdoende, omdat eenige dier verordeningen òf werken van Rijnland zelf òf uitdrukkelijk aan zijn bestuur opgedragen werken betreffen, wat hier het geval niet is. Wat de overige verordeningen aangaat, deze betreffen zaken, die in Zuidholland zijn gelegen, en daaromtrent herinneren zij aan de gedragslijn, door beide collegiën gevolgd, om namelijk waar het onderwerpen gold die bepaaldelijk de andere provincie betroffen, zich alsdan naar het oordeel van Ged. Staten dier provincie te gedragen. In casu is dat echter niet het geval, omdat de tegenwoordige verordening zich uitstrekt over een groot scheepvaartkanaal, dat van belang is, niet alleen voor beide provinciën maar voor de geheele binnenlandsche scheepvaart, en bovendien, wat Noordholland betreft, over onderscheidene vaarwateren, waarvan het beheer en onderhoud buiten Rijnland om zijn geregeld, en daaronder zelfs één is, het Spaarne, dat bij de provincie Noordholland in beheer en onderhoud is. En Ged. Staten kunnen er hunne goedkeuring niet aan hechten, dat Rijnland's bestuur op de vaart door die wateren eene verordening van politie vaststelle.

Voorts hebben Ged. Staten van Noordholland, die bij brief van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 10 October 1881 no. 2, op alle stukken gehoord werden, in hun daarop gevolgd ambtsberigt van 12/15 Julij 1882, in dezen nog de toepasselijkheid bestreden van art. 184 van Rijnland's Reglement. Wat ook als het doel der verordening op den voorgrond worde gesteld, haar onderwerp is de stoomvaart. De scheepvaart nu op kanalen of vaarten is geen onderwerp, dat binnen den kring der bemoeijingen van een waterschapsbestuur valt, tenzij aan dat bestuur de zorg voor die scheepvaartkanalen als zoodanig uitdrukkelijk is opgedragen. Gedep. Staten ontkennen mitsdien dat hier een verschil van gevoelen bestaat over eenig belang van het Hoogheemraadschap, als bij art. 184 van 't Reglement bedoeld. Na de intrekking van 't Kon. besluit van 31 Julij 1841 (*Stbl.* no. 26) zijn, voor zoo verre de Rijkswetgever zich dat onderwerp niet aantrekt, de Prov. Staten bevoegd beperkende voorschriften omtrent de stoomvaart te geven. Door eene betrekkelijke verordening aan een waterschapsbestuur op te dragen, wordt de zaak gebragt op een terrein, waarop zij niet te huis behoort. Ged. Staten vindiceren voor zich en voor de Staten het regt om te beoordeelen, of de scheepvaart door de wateren hunner provincie al dan niet aan politievoorschriften moet worden onderworpen, en de Koning heeft dan te beslissen of de vastgestelde verordening al dan niet zal worden goedgekeurd. Maar door niemand, wie het ook zijn moge, kan hun zoodanige verordening worden opgedrongen. In casu bestaat geen verschil van gevoelen over de meerdere of mindere doelmatigheid van eene verordening van Rijnland over Rijnland's waterschapsbelangen,

maar over een belang, waaromtrent de provinciale wetgever, ieder in den zijne, heeft te oordeelen, voor zooverre de Rijkswetgever daarin niet heeft voorzien.

Nadat het tegenwoordig geschil bij 's Raads afdeeling voor de geschillen van bestuur was aangebragt, zijn bij haar nog verschillende stukken ingekomen, van welke het na hetgeen voorafgaat voldoende is de volgende te vermelden:

1°. eene missive van Ged. Staten van Zuidholland van 15/22 Augustus ll., G. S. n°. 11, waarin zij, ter verijdeling der, gelijk zij het noemen, verrassende poging hunner ambtgenooten, om, na eerst 's Konings beslissing tien maanden te hebben vertraagd, thans zoodanige beslissing af te snijden, doen opmerken, dat het hier eene keur of politieverordening geldt krachtens art. 86 van het Reglement van Rijnland, in het belang van het behoud en den waterkeerenden toestand der Rijnlandsche boezemkaden vastgesteld, dat volgens art. 176 zoodanige verordening aan de goedkeuring van Ged. Staten van beide provinciën is onderworpen, en dat volgens art. 184, voor het geval er verschil van gevoelen ontstaat over de goedkeuring, dit aan Zr. Ms. beslissing moet worden onderworpen. Onder overlegging van een paar betrekkelijke stukken, wijzen zij voorts op het belang eener spoedige beslissing, daar de nadeelige gevolgen van den ongeregelden toestand zich in steeds klimmende mate vertoonen;

2°. een adres van de firma Kuyper, van Dam en Smeer en andere belanghebbenden bij het stoomvaart- en handelsverkeer tusschen Rotterdam en Amsterdam, die bedenking hebben tegen het bepaalde in de verordening omtrent de snelheid, waarmede mag gevaren worden, en omtrent het constateren der overtredingen. Huns inziens moet eene snelheid worden toegelaten van 180 tot 200 M. per minuut en voor sleepbooten 140 M., en moeten niet de polderbesturen in Rijnland tot het constateren van overtredingen worden toegelaten, als zijnde deze daartoe niet bevoegd en zullende dit eene bron zijn van eindelooze kibbelarijen en onaangenaamheden voor de stoomvaart en den handel;

3°. een adres van gelijke strekking, maar breeder gemotiveerd en ook bedenkingen inhoudende tegen andere bepalingen der verordening, ingediend namens de Leidsche stoombootmaatschappij "de Volharding" en zes anderen;

4°. missiven van Burg. en Weth. van Delft en van Leiden dd. 16 en 18 September ll., die daarbij, onder overlegging eener ter zake gevoerde briefwisseling, op het belang dier gemeenten wijzen, dat voor de stoomvaart op den Vliet of Delftsche vaart en op andere wateren de door Rijnland vastgestelde verordening worde goedgekeurd en zoo spoedig mogelijk in werking trede; en eindelijk nog

5°. een adres van Gedep. Staten van Zuidholland dd. 26 September ll. G. S. n°. 2, waarbij zij, met overlegging van verschillende bijlagen, in eene uitvoerige wederlegging treden van hetgeen in de zoo even onder 2 en 3 vermelde adressen van belanghebbenden bij de stoomvaart wordt aangevoerd, onder opmerking, dat de tegenstand tegen de verordening van die zijde zich ligtelijk laat verklaren, daar de verordening juist gerigt is tegen hen, d. i. tegen het misbruik, dat door hen werd gemaakt van de onbepaalde vrijheid van varen, welke bij gemis eener verordening als deze sints de in werking treding der wet van 23 April 1880 (*Stbl.* n°. 67) bestond.

De heer Mr. B. M. Vlielander Hein, advocaat te 's Gravenhage, als gemagtigde optredende voor het Hoogheemraadschap van Rijnland, tracht de zienswijze te wederleggen door Gedeputeerde Staten van Noordholland als de juiste aangegeven. Hij gelooft dat aan de bevoegdheid van Rijnland tot het vaststellen der meergemelde Verordening niet kan worden getwijfeld en doet nader uitkomen dat de bestreden bezorgdheid van Rijnland's bestuur allezins is gewettigd. Ten slotte is spreker van meening dat de door Gedeputeerde Staten van Noordholland opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid niet kan opgaan.

De heer Schoenmakers, directeur der Leidsche Stoombootmaatschappij "de Volharding", verdedigt de belangen der stoomvaart en is van oordeel dat in elk geval het door Rijnland vastgestelde reglement in strijd is met het algemeen belang en in 't nadeel der scheepvaart. Hij acht eene verordening op de stoomvaart wenschelijk, maar wenscht daarbij behartiging van 't algemeen belang.

De heer van Dissel, ingenieur van Rijnland, geeft eenige inlichtingen van technischen aard op vragen van den President en eenige leden der Afdeeling.

III. het beroep van den *Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker.*

De *Staatsraad* de Vries brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenl. Zaken met zijn schrijven van 14 September 1882 n°. 3551, Afd. O, bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van een beroep van den Raad der gemeente Oploo c. a. tegen een besluit van Gedep. Statenvan Noordbrabant van 1 Augustus jl. G. n°. 94, afd. 2, waarbij goedkeuring is onthouden aan een Raadsbesluit van 23 November 1881 tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker.

De gemeente Oploo c. a., eene bevolking tellende van 1705 zielen, heeft drie scholen voor openbaar lager onderwijs: als eene te Oploo, eene te St. Anthonis en eene te Ledeacker. De beide eerste zijn in goeden staat en van voldoende ruimte. De laatste niet.

Toen nu in Januarij 1881 bleek dat in het gehucht Ledeacker slechts 13 kinderen tusschen de 6 en 12 jaar aanwezig waren, kwam in den Raad de opheffing der school in dat gehucht ter sprake. De Raad begreep, dat de kosten voor onderwijs aan een zoo klein getal kinderen, waarvan men er soms slechts 6 of 8 in de school aantrof, te hoog liepen, en dat die kinderen zeer gemakkelijk de school te St. Anthonis konden bezoeken, welke ruim genoeg is om ook hen te bevatten en slechts tien minuten gaans langs een provincialen kunstweg van de school te Ledeacker is verwijderd. De Raad besloot alzoo op den 23 November 1881, het getal scholen met ééne, nl. die te Ledeacker, te verminderen en onderwierp zijn besluit aan de goedkeuring van Gedep. Staten.

De schoolopziener in het district 's Hertogenbosch adviseerde tot het verleenen dier goedkeuring. Hij wees er op, dat in den regel aan het hoofd van zulke kleine scholen mannen komen te staan, die ter oorzake van hunne ongeschiktheid en onbekwaamheid overal elders te vergeefs een plaatsing hebben gezocht en eindelijk bij gebrek aan personeel voor zulke scholen eene benoeming erlangen. Bovendien wordt gewoonlijk aan die scholen weinig zorg besteed en laat het onderwijs daar gemeenlijk veel te wenschen over, terwijl het bestaan van zoodanige scholen, om de kosten daaraan verbonden, tot inkrimping der uitgaven voor de andere scholen in de gemeente leidt, en dus voor de hoofdscholen nadeelig is. Het schoollokaal te Ledeacker vereischt, zoo al geen geheele vernieuwing, dan toch een belangrijken verbouw. Het hoofd der school heeft een eervol ontslag gevraagd en bekomen. Er bestaan dus alle redenen om thans die school op te heffen.

In gelijken zin adviseerde de Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat. Volgens de schoollijsten van 1881 woonden van de kinderen, die in October tot December de school te Ledeacker bezochten: te Ledeacker zelf in October 3, in November 4, in December 7, te Berkenbosch en de Nullen 2, 3, 3, te St. Anthonis 3, 6, 5, te Rijkevoort, dat tot de gemeente Beugen behoort, in elke dier maanden één; te de Hei alleen in December één. Voor de kinderen van St. Anthonis is de afstand naar de school te Ledeacker grooter dan naar die van het eigen gehucht. Voor die van Berkenbosch en de Nullen en die van Ledeacker welke ten NW. van de school wonen, wordt de afstand naar de school te St. Anthonis 1000 M. of 10 minuten gaans meer dan naar die te Ledeacker. Voor dat van de Hei 600 M. of 6 minuten gaans langer dan naar Ledeacker. Voor die welke in het gehucht naar de zijde van St. Anthonis wonen, bedraagt het verschil natuurlijk minder. Ter verduidelijking heeft de Hoofdingenieur een kaart van de gelegenheid der plaats overgelegd. In vroeger jaren, schreef de Hoofdingenieur, schijnt de school te Ledeacker drukker bezocht te zijn dan in den laatsten tijd, voornamelijk omdat er toen kinderen school gingen uit het gehucht Papenvoort onder de gemeente Beugen, die thans in die gemeente zelve ter school gaan. De toestand van het schoollocaal te Ledeacker is ook volgens den Hoofdingenieur van dien aard, dat afkeuring door de schoolautoriteiten zeer waarschijnlijk is en eene geheele verbouwing noodzakelijk zou zijn.

Een groot aantal ingezetenen van het gehucht Ledeacker rigtte tot Ged. Staten het verzoek dat de school niet mogt worden opgeheven.

De Inspecteur van het lager onderwijs in de eerste inspectie, door Ged. Staten gehoord, erkende dat de aangevoerde gronden de opheffing zouden billijken, maar hij verklaarde dat hem bij onderzoek gebleken was, dat de schoolbevolking te Ledeacker heeft bedragen: op 31 December 1878 33; op 31 December 1879 36 en op 31 December 1880 32 leerlingen, die uit Rijckevoort, dat in eene andere gemeente ligt, niet medegerekend. Met het oog hierop zou hij de opheffing niet durven aanraden, tenzij onder die getallen menig leerling uit St. Anthonis begrepen ware, die dus eigenlijk niet geacht kon worden tot de school van Ledeacker te behooren, welk punt hij noodig achtte nader te doen onderzoeken.

Op uitnoodiging van Ged. Staten heeft toen de Heofdingenieur doen nagaan: 1o. hoeveel woonhuizen het gehucht Ledeacker telt, 2o. hoeveel

woonhuizen meer nabij de school te St. Anthonis, dan bij die te Ledeacker zijn gelegen en 3o. hoe groot het verschil is tusschen den afstand van die woonhuizen naar de school te Ledeacker en die te St. Anthonis. Als uitslag van dat onderzoek zond hij aan Ged. Staten in een berigt van den opzigter van den waterstaat, vergezeld van eene situatieschets van het gehucht op verkleinde schaal naar de kadastrale kaart opgemaakt, waarop al de huizen rood, de stallen en schuren zwart zijn gekleurd, en van eene lijst van het aantal woonhuizen en inwoners van het gehucht en van het getal hunner kinderen beneden de 12 jaar, met aanduiding welke van deze laatste nog beneden de zes jaar waren. Volgens deze lijst zijn er vijf en dertig beneden de 12 jaar aanwezig, waarvan slechts 15 boven de 6 jaar en tien werkelijk schoolgaande. Het getal woonhuizen bedraagt 46, waarvan 3 elk met 2 woningen, dus 49 woningen. Slechts twee dier huizen staan digter bij de school te St. Anthonis dan bij die te Ledeacker.

Na alle deze inlichtingen bekomen te hebben, hebben Ged. Staten, die hunne beslissing bij besluit van 13 Januarij 1882 hadden verdaagd, den 1 Augustus besloten hunne goedkeuring te onthouden. Zij overwogen daarbij:

dat de school te L. sedert onheugelijke jaren bestaat;

dat het gehucht L. eene afzonderlijke kerkgemeente vormt, zoodat de opheffing der school aldaar tot eigenaardige moeijelijkheden voor de ingezetenen zou leiden;

dat bij opheffing der school te Ledeacker in het vervolg de kinderen niet alleen uit dat dorp, maar ook uit de gehuchten Berkenbosch en de Nullen gebruik zouden moeten maken van de openbare school te St. Anthonis;

dat het gehucht L. 50 woonhuizen telt met 199 inwoners; dat die woonhuizen, met uitzondering van twee, alle verder zijn gelegen van de school te St. Anthonis dan van die te Ledeacker;

dat op dat gehucht thans slechts 12 kinderen te huis behooren, die school zouden kunnen gaan, terwijl slechts 9 werkelijk de school bezoeken;

dat echter, met het oog op de algemeene statistiek, deze toestand niet anders kan zijn dan zeer exceptioneel en van geheel voorbijgaanden aard; dat toch mag worden aangenomen dat op eene bevolking van 200 inwoners gemiddeld 25 à 30 kinderen zullen zijn van 6—12 jaren oud;

dat daarenboven eene school, die eenmaal bestaat, niet dan om redenen van zeer overwegend belang mag worden opgeheven, die hier niet aanwezig zijn.

Tegen deze beslissing is het beroep op Z. M. gerigt.

Van hunne zijde hebben 48 hoofden van huisgezinnen en ingezetenen van het gehucht Ledeacker in een adres aan Z. M. op de handhaving van het besluit van Ged. Staten aangedrongen.

Op beide adressen zijn Ged. Staten gehoord. Aan de afdeeling is zoowel door de bedoelde ingezetenen als door den Gemeenteraad eene nadere memorie ingediend.

Het ambtsberigt van Gedep. Staten opent geene nieuwe gezigtspunten. De ingezetenen van L. wijzen in hun adres en memorie op den meerderen afstand, waarvan zij vreezen dat hunne kinderen grooten hinder zullen ondervinden, vooral omdat hunne kinderen te L. in de Christelijke leering gaan. Zij voorzien daarenboven dat de opheffing der gelegenheid om te L. ter school te gaan, vele neringdoenden die zich

om en bij de school gevestigd hebben, geleidelijk naar St. Anthonis hunne woonplaats zal doen overbrengen; immers bij verspreid wonende eenvoudige landlieden is het schoolgaand kind de boodschapdoener van het gezin. Door de opheffing der school zal dus de kom van St. Anthonis zich uitbreiden ten koste van Ledeacker, iets waartegen adressanten groot bezwaar hebben.

Uit het adres en de Memorie van den Gemeenteraad valt, buiten hetgeen waarvan hier boven reeds melding is gemaakt, nog op te teekenen:

dat volgens den Raad in de omstandigheid, dat de school te L. sedert onheugelijke tijden bestaat en het gehucht L. eene afzonderlijke kerkgemeente vormt, geen bezwaar tegen de opheffing kan zijn; dat Berkenbosch en de Nullen, waarvan Ged. Staten gewagen, geen afzonderlijke gehuchten zijn, maar onder Ledeacker behooren en hunne bevolking dus is begrepen in de 199 inwoners van Ledeacker in het besluit van Ged. Staten vermeld; dat de beide andere scholen der gemeente ruimschoots voldoende zijn voor de behoefte; dat de school te L. slechts heeft bestaan als bijschool volgens art. 20 der wet van 1857. De opheffing zal aan de andere scholen te goede komen. De localen dier scholen zijn goed, de leermiddelen voldoende, maar het onderwijzend personeel behoort versterkt en goed bezoldigd te worden. Dat kan gebeuren, als men maar twee scholen behoudt, niet als er drie moeten worden bekostigd. De meerdere afstand is geen bezwaar; verscheidene woningen, uit welke thans kinderen de school te St. Anthonis bezoeken, zijn verder van die school verwijderd dan de verst afgelegen huizen in Ledeacker, Berkenbosch en de Nullen. Wat het grooter getal schoolkinderen in de maanden December van 1878—1880 betreft, doet de Raad opmerken, dat er toen te Ledeacker respectievelijk slechts 18, 16 en 14 kinderen van 6—12 jaren waren, waarvan in Berkenbosch en de Nullen 6, 5 en 5.

Het meerdere schoolbezoek destijds is daaraan toe te schrijven, dat er toen geen hulponderwijzer te St. Anthonis was, hetgeen schoolbezoek van St. Anthonis te Ledeacker veroorzaakte, en dat toen de kinderen op de school te L. werden toegelaten zoodra zij den leeftijd van 5 j. bereikt hadden. Verder toont de Raad met cijfers aan dat zeker in de eerste jaren geen vermeerdering van het aantal kinderen op de school te Ledeacker te wachten is. Zelfs bij zeer getrouw schoolbezoek zullen Ledeacker, de Nullen en Berkenbosch geen twintig kinderen voor de school opleveren en die allen kunnen zeer gemakkelijk de school te St. Anthonis bezoeken.

Hetgeen is aangevoerd om te betoogen dat het belang der neringdoenden, de bloei van het gehucht en het bezoek van de catechisatie, het behoud der school zouden vorderen, acht de Raad onjuist en in allen gevalle niet ter zake doende.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Acht en dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 8 *November* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1⁰. van 26 October 1882 n°. 12, houdende beslissing op het beroep van den *Commissaris des Konings in de provincie Noordholland, ingesteld van de uitspraak van Gedeputeerde Staten dier provincie, van* 12 *Julij* 1882, n°. 5, *waarbij werd beslist, dat art.* 55 *der wet op de nationale militie niet van toepassing is op den milicien Hein Bakker.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 380.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende op het beroep door Onzen Commissaris in de provincie Noordholland ingesteld van de uitspraak van Gedeputeerde Staten dier provincie dd. 12 Julij 1882

n°. 5, waarbij werd beslist dat art. 55 der wet op de nationale militie niet van toepassing is op den milicien Hein Bakker;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 13 September 1882 n°. 75;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 October 1882, n°. 1347, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende dat de loteling Hein Bakker van de ligting 1881, uit de gemeente Amsterdam, die in dat jaar, als zich toenmaals in hechtenis bevindende, door den Militieraad voorloopig tot de dienst bij de militie niet was toegelaten, krachtens uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland overeenkomstig art. 57 der wet op de nationale militie op 8 Maart 1882 bij het 4e regiment infanterie werd ingedeeld;

dat Gedeputeerde Staten bij de toenmalige behandeling der zaak onbekend waren met het feit dat genoemde milicien bij vonnis van den krijgsraad in het 4e militaire arrondissement dd. 14 Februarij 1881, met ingang van den 25 dier maand, veroordeeld was tot een jaar militaire gevangenisstraf met ontzegging voor den tijd van drie jaren van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen, en dat, toen daarvan bleek, dit overeenkomstig art. 59 der wet op de nationale militie ter kennis van Gedeputeerde Staten is gebragt, op grond, dat de zoo even genoemde ontzegging zou moeten beschouwd worden als eene vervallenverklaring van den militairen stand, waardoor de veroordeelde volgens art. 55 1°. der wet, van de dienst bij de militie zou zijn uitgesloten;

dat Gedeputeerde Staten, na onderzoek der zaak, bij besluit van 12 Julij ll. n°. 5, uitspraak deden in dien zin, dat art. 55 der wet in dezen niet toepasselijk is, vermits de tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen niet is eene veroordeeling tot eene onteerende straf en evenmin eene vervallenverklaring van den militairen stand en ook voor het overige niet begrepen is onder een der gevallen in art. 55 opgenoemd;

dat Onze Commissaris in de provincie Noordholland, gevolg gevende aan de hem door Onzen Minister van Oorlog gedane opdragt, van die uitspraak krachtens art. 59 4e lid, in verband met art. 103, 4°. der wet, bij Ons in beroep is gekomen, met verzoek om het door Gedeputeerde Staten genomen besluit te vernietigen;

Overwegende, dat de vraag, van wier beantwoording de beslissing der aan Ons in hooger beroep onderworpen zaak afhankelijk is, uitsluitend daarop neerkomt, of de tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen, als bijkomende straf opgenoemd sub B 3°. onder de militaire straffen in art. 4 der wet van 14 November 1879 (*Stbl.* no. 191) vermeld en in art. 12 dier wet nader omschreven, ook begrepen is onder de in art. 55 sub 1°. der wet op de nationale militie van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72) genoemde vervallenverklaring van den militairen stand;

Overwegende te dien aanzien, dat de bedoelde tijdelijke ontzegging van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen als eene der militaire straffen en onder dien naam in het militair strafregt eerst door de wet van 14 November 1879 is ingevoerd, en alzoo in 1861 bij de vaststelling der wet op de

nationale militie als zoodanig niet in aanmerking kon komen, en mitsdien niet uitdrukkelijk werd vermeld;

dat daarom behoort te worden onderzocht, of de tijdelijke ontzegging volgens de wet van 1879 onder de vervallenverklaring van den militairen stand, als daarvan eene species uitmakende, kan worden begrepen;

dat de wet van 14 November 1879 beide duidelijk en bepaald in art. 4 als afzonderlijke bijkomende straffen onderscheidt, daar onder B eerst sub 2°. wordt vermeld „de vervallenverklaring van den militairen stand of van de betrekking van militair geëmploijeerde” en daarop, niet als een onderdeel of species van de vervallenverklaring, maar als eene eigene soort van bijkomende straf, onder een nieuw nummer sub 3°. volgt: „de ontzegging voor een bepaalden tijd van het regt om bij de gewapende magt of als militair geëmploijeerde te dienen”, gelijk dan ook verder in de wet over den aard en de gevolgen van beide afzonderlijk wordt gehandeld, als in art. 11 over de vervallenverklaring en in art. 12 over de tijdelijke ontzegging;

dat de bepalingen dier wet op dit punt zóó ondubbelzinnig zijn, dat daartegen niet met grond kan worden ingeroepen eene veronderstelde bedoeling des wetgevers, gelijk die uit de tijdens de vervaardiging der wet gewisselde stukken ware op te maken, zelfs indien daaruit bleek van eene andere bedoeling dan in de wet is uitgedrukt, zoo als beweerd werd op grond van een paar zinsneden, ontleend aan de memorie van toelichting van het in 1877 ingediende wetsontwerp;

dat echter die bewering bovendien niet gegrond is, daar de bedoelde hierna mede vermelde uitdrukkingen der memorie van toelichting niet buiten het algemeen verband waarin zij voorkomen, mogen genomen worden, en in dat verband niet anders te kennen geven, dan dat de bijkomende straffen van vervallenverklaring en van ontzegging aan elkander verwant zijn, doch de eerste eene zwaardere bijkomende straf is dan de laatste, en tevens, dat de bedoeling des wetgevers geene andere was, dan ook in de woorden der wet is uitgedrukt, namelijk dat beide straffen nevens elkander staan en geenszins de eene als een onderdeel der andere is aan te merken, vermits toch de Memorie van toelichting in het algemeene deel blz. 4 anders niet had kunnen verklaren dat, „aan de vervallenverklaring van den militairen stand . . . . . . haar tegenwoordige naam is gelaten, waardoor haar karakter van bijkomende straf . . . . . beter is bewaard”, waarop dan volgt: „Tevens is naast de vervallenverklaring ook eene tijdelijke ontzegging opgenomen, waarvan de beteekenis in het vervolg dezer toelichting nader zal worden besproken”, in welk vervolg daaromtrent (op blz. 7) voorkomt, dat er, „als het ware twee soorten van vervallenverklaring (zijn) aangenomen, de eene welke eene duurzame, de andere welke slechts eene tijdelijke onbekwaamheid om den lande als militair of militair geëmploijeerde te dienen, ten gevolge heeft”, en dat in navolging van het gemeene strafregt, hetwelk bij de minder zware straffen slechts eene tijdelijke opschorting van staatsburgerlijke regten toelaat, „het ontwerp als mindere soort van vervallenverklaring, eene tijdelijke ontzegging aangenomen heeft”, als mindere soort, dat wil zeggen niet als onderdeel der vervallenverklaring, maar als eene eigene soort van min zwaren aard, hoezeer onderling ook verwant van karakter, zoo als blijkt uit de onmiddellijk volgende woorden der memorie van toelichting, waarin de in de wet uitgedrukte slotsom van des wetgevers

gedachtengang wordt weergegeven, in deze voor geene tweeledige opvatting vatbare zinsnede: „Daar men ook ten gevolge der jurisprudentie aan den naam van vervallenverklaring een soort van onteerend karakter pleegt te hechten, is het wenschelijk voorgekomen, dien naam voortaan uitsluitend voor dienstverbreking met blijvende onbekwaamheid te bezigen";

dat derhalve, zoowel naar letter als geest der wet van 1879 de vervallenverklaring eene geheel eigene soort van bijkomende straf is, waarvan de tijdelijke ontzegging niet een onderdeel uitmaakt, maar waarnevens die ontzegging juridisch eveneens als eene eigene soort van bijkomende straf is gesteld, ten gevolge waarvan ook krachtens de wet van 1879 onder de in art. 55, 1°. der wet op de nationale militie vermelde vervallenverklaring van den militairen stand niet stilzwijgend mag geacht worden begrepen te zijn de in 1879 in het militair strafregt ingevoerde bijkomende straf van tijdelijke ontzegging, en dit te minder omdat de nadeelige gevolgen, uitdrukkelijk aan eene zwaardere straf, zooals de vervallenverklaring is, verbonden, niet van regtswege mogen worden aangemerkt ook aan eene ligtere straf, gelijk de tijdelijke ontzegging is, verbonden te zijn;

dat bovendien voor de uitsluiting van de dienst, hetzij ze als eene exceptie op den militiepligt, hetzij ze als eene poenaliteit worde beschouwd, uit haren aard geene andere redenen mogen worden aangenomen, dan door de wet stellig aangewezen, zoodat het beroep, in appel gedaan op het bekende doel van art. 55 der militiewet, zijnde het voorkomen van het vernederende voor den krijgsmansstand, om iemand, die van den militairen stand is vervallen verklaard, of uit de dienst op niet eervolle wijze is verwijderd, in de gelederen toe te laten, van geenerlei kracht is, dewijl door dat doel wel de beweegredenen die tot de bepaling van art. 55 geleid hebben, worden verklaard, maar dáárdoor die beweegredenen zelve niet tot wet zijn verheven, met het gevolg, dat eene uitbreidende verklaring van art. 55 geoorloofd zou zijn in dien zin, dat nu ook allen, die op niet eervolle wijze uit de dienst zijn verwijderd, ook dan, indien art. 55 hen niet vermeldt, niettemin door dat artikel van de dienst bij de militie zouden zijn uitgesloten;

dat ook naar den geest der militiewet, zoolang zij niet met de bepalingen der militaire strafwetten van 1879 in overeenstemming gebragt is, de tijdelijke ontzegging niet kan worden aangenomen als een grond van voortdurende uitsluiting van de militiedienst, dewijl daardoor de aard en het doel der ontzegging, die slechts voor „een bepaalden tijd" van ten hoogste vijf jaren kan worden uitgesproken, zouden worden miskend en voorbij gestreefd, zoodat de wetgever, had hij in 1861 de tijdelijke ontzegging ook als eene bijkomende militaire straf reeds gekend, deze rationeel niet anders en niet meer dan als eene reden van voorloopige niet-toelating tot de dienst bij de militie kon hebben aangenomen, en dat, nu dit niet is geschied, het niet aangaat, bij het volkomen stilzwijgen der militiewet, aan de tijdelijke ontzegging een veel zwaarder gevolg te verbinden, gelijk het geval zou worden indien art. 55, en met die bepaling ook art. 94 der militiewet toepassing zou moeten vinden, en de loteling „voor altijd uitgesloten" zou moeten worden verklaard;

dat in deze omstandigheden, terwijl er geen grond is voor eene uitsluiting van de dienst voor altijd naar art. 55, noch voorloopig naar art. 56, de aanwijzing voor de

dienst moet worden bevestigd, waardoor trouwens niet, — evenmin als door eene vrijstelling van de dienst (art. 47, 4°. enz. der wet) — wordt uitgemaakt of een loteling uit anderen hoofde dan krachtens de wet op de militie, al of niet tot daadwerkelijke dienst geregtigd of gehouden is;

dat Gedeputeerde Staten van Noordholland alzoo teregt hebben aangenomen, dat art. 55 meergemeld niet van toepassing is op den milicien Hein Bakker;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 12 Julij 1882 no. 5, Onzen Commissaris in die provincie ongegrond te verklaren in het daartegen ingesteld hooger beroep.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 26 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. J. VEGELIN VAN CLAERBERGEN.
Refs.

2°. van 26 October 1882, n°. 13, houdende beschikking op het beroep van *J. D. van Hasselt te Kampen, van een besluit van Burgemeester en Wethouders van Oldebroek, van den* 3 *Junij* 1882, *waarbij hem de vergunning is geweigerd tot het plaatsen van een stoomwerktuig tot bemaling van zijne landerijen.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 441.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ

Beschikkende op het beroep van J. D. van Hasselt te Kampen, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders van Oldebroek van den 3 Junij 1882, waarbij hem de vergunning is geweigerd tot het plaatsen van een stoomwerktuig tot bemaling van zijne landerijen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 11 October 1882 n°. 88;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 23 October 1882 n°. 39, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat J. D. van Hasselt, te Kampen, aan Burgemeester en Wethouders van Oldebroek heeft verzocht vergunning tot het oprigten op zijnen grond, kadastraal bekend in die gemeente sectie K, n°. 169, van eene locomobile van 2½ PK. om te dienen tot waterbemaling van zijne landen, gelegen in het Oosterbroek, polder Oldebroek, welke landen zijn omkaad en thans met twee windmolens worden bemalen;

Overwegende, dat bij de aangehaalde beschikking van Burgemeester en Wethouders de vergunning is geweigerd op grond van de bezwaren door verschillende ingelanden van den polder Oldebroek ingebragt en waarmede Burgemeester en Wethouders zich hebben vereenigd, namelijk:

1°. dat door den versnelden afvoer van water uit de landerijen van den aanvrager de overige landen in den polder met water zullen worden bezwaard;

2o. dat, ingeval van watergebrek, dezelfde landerijen zouden kunnen worden droog gelegd door het inmalen van water uit de Geldersche gracht, eigenlijk uit de Heigraaf, eene vaart of wetering in den polder bestaande;

3o. dat door de afzonderlijke omkading van den grond des aanvragers, die wordt onttrokken aan den last van waterberging, waaraan die evenzeer onderworpen is als de overige oppervlakte van den polder;

Overwegende, dat de aanvrager in beroep tegen dat besluit van Burgemeester en Wethouders hoofdzakelijk aanvoert, dat de genoemde bezwaren niet zijn gerigt tegen het voorgenomen stoomwerktuig; dat zij niet behooren tot die, bedoeld bij art. 11 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95), maar uitsluitend waterschapsbelangen betreffen, waarvoor Burgemeester en Wethouders niet hebben te zorgen; en eindelijk dat de bezwaren ongegrond zijn, omdat zijne aaneén gelegen landerijen, groot circa 57 HA., sedert onheugelijke tijden in het bezit zijn van eene eigene omkading en bemaling en slechts $^1/_{37}$ gedeelte uitmaken van de lage landen in den polder Oldebroek en het uitmalen met eene locomobile op de Heigraaf eenen uiterst geringen invloed op den waterstand in den binnenboezem des polders zou hebben; dat hij de beweerde verpligting tot waterberging ontkent;

Overwegende, dat in deze geen sprake is van gevaar, schade of hinder uit het voorgenomen stoomwerktuig te duchten, maar uitsluitend over de vraag, of de aanvrager geregtigd zal zijn met dat stoomwerktuig water te malen op — of casu quo uit den binnenboezem van het waterschap polder Oldebroek;

Overwegende, dat de strekking der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) niet is om de beslissing omtrent de regten en verpligtingen van ingelanden van een waterschap als zoodanig op te dragen aan het gezag, dat over het verleenen der vergunningen, in die wet bedoeld, heeft te beschikken;

Overwegende, dat de wet zelve in art. 32 een voorbehoud maakt omtrent wetten en verordeningen, betreffende onderscheidene daarin opgenoemde waterstaatsbelangen, en bij de behandeling van art. 11 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Regeringswege is verklaard, dat de bevoegdheid der Waterschapsbesturen, zoo als

die laatst was geregeld bij de wet van 12 Julij 1855 (*Stbl.* no. 102) onaangeroerd werd gelaten;

Overwegende, dat dus, geheel daargelaten de vraag, of de aanvrager een regt heeft om voor zijne gronden een afzonderlijke bemaling te hebben en, zoo ja, om daartoe een nieuw werktuig in plaats van de dusver bestaande molens te gebruiken, en daargelaten de vraag, of de uitmaling met de verlangde locomobile eene iets beteekenende schade voor zijne mede-ingelanden kan te weeg brengen, in allen geval Burgemeester en Wethouders niet hierover hadden te oordeelen, maar aan het bevoegde gezag in deze, zijnde de Dijkstoel van den polder Oldebroek, of casu quo het daarover toezigt hebbend provinciaal bestuur, hadden moeten overlaten de behartiging van de regten en belangen van den polder tegenover eenen ingeland als zoodanig;

Overwegende, dat die regten en belangen ook niet worden gepraejudiceerd door het inwilligen van het verzoek;

Overwegende, dat derhalve het besluit van Burgemeester en Wethouders behoort te worden vernietigd en er geene redenen zijn om het verzoek van adressant niet in te willigen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) en het reglement van den polder Oldebroek, vastgesteld door de Staten van Gelderland den 1en November 1874, goedgekeurd bij Ons besluit van den 9 Februarij 1875 no. 3;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Oldebroek, van 3 Junij 1882, aan J. D. van Hasselt, wonende te Kampen, en zijne regtverkrijgenden te vergunnen op het kadastrale perceel gemeente Oldebroek, sectie K no. 169 te plaatsen eene locomobile van 2½ PK. en die in werking te brengen tot bemaling van zijne landerijen, overeenkomstig de bij dit besluit gevoegde beschrijving (1) en te bepalen, dat die inrigting binnen 6 maanden na de dagteekening van dit besluit zal moeten worden daargesteld.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 26 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. J. VEGELIN VAN CLAERBERGEN.
Refs.

---

(1) Volgens die beschrijving zal het stoomwerktuigje worden gesteld ter plaatse

3°. van 27 October 1882, n°. 22, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *A. van Oostveen te Utrecht, van een besluit van Gedeputeerde Staten dier provincie van* 6 *April* 1882 n⁰. 19, *houdende goedkeuring van een besluit van stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Hoog Raven, waarbij is vastgesteld een plan van omkading van dat waterschap.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 438).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door A. van Oostveen te Utrecht, van een besluit van Gedeputeerde Staten dier provincie van 6 April 1882 no. 19, houdende goedkeuring van een besluit van stemgeregtigde ingelanden van het Waterschap Hoog Raven, waarbij is vastgesteld een plan van omkading van dat waterschap;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 11 October 1882, n°. 82;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 24 October 1882, n⁰. 8, afd. Waterstaat A;

Overwegende dat, nadat de stemgeregtigde ingelanden van het waterschap Hoog Raven (gemeente Jutphaas) in overeenstemming met die van het waterschap Laag Raven met den Kleinen Koppel hadden besloten, om tot gezamenlijke bemaling hunner polders een stoomgemaal van 10 paardenkrachten te stichten en op dit besluit de goedkeuring van Gedeputeerde Staten van Utrecht was verkregen, stemgeregtigde ingelanden van Hoog Raven op 13 September 1881 een nader besluit hebben genomen tot het aanleggen van eene omkading en van andere werken strekkende om haar waterschap van het Rijnwater af te sluiten;

dat, hangende de overweging van dat besluit bij Gedeputeerde Staten van Utrecht, welker goedkeuring daarop werd vereischt, volgens art. 133 1°. van het bij Ons besluit van 28 Januarij 1858 n°. 49 goedgekeurde Reglement op de waterschappen in die provincie dd. 4 December 1857, een der ingelanden Arie van Oostveen, bij adres aan Gedeputeerde Staten zijne bezwaren tegen die voorgenomen werken heeft kenbaar gemaakt en Gedeputeerde Staten heeft verzocht, aan het besluit van stemgeregtigde ingelanden hunne goedkeuring te onthouden op grond, dat door de tot die voorgenomen omkading behoorende afdamming van de Hoogravensche- of Galgewetering zijn belang als eigenaar van een perceel in het waterschap gelegen, groot 1½ Hectare zou worden benadeeld, en dit belang beter zou worden behartigd, indien het plan wierd gewijzigd, zoodat de Laagravensche of Zuiderwetering wierd afgedamd maar in

---

op de plattegrondsteekening aangewezen op een afstand van minstens 350 Meter van de naaste behuizing en moeten dienen tot waterbemaling der aan adressant toebehoorende landen in het Oosterbroek.

de Hoogravensche of Galgewetering eene sluis van behoorlijke doorvaartwijdte wierd gelegd;

Overwegende dat Gedeputeerde Staten van Utrecht bij besluit van 6 April 1882 no. 19 hunne goedkeuring aan het besluit van stemgeregtigde ingelanden van Hoog-Raven dd. 13 September 1881 en tevens aan nog drie andere besluiten van dezelfde stemgeregtigde ingelanden van Hoog-Raven en aan drie van die van Laag-Raven met den Kleinen Koppel, alle van 14 October 1881 en betrekkelijk tot dezelfde werken van bemaling en omkading, hebben verleend en ten zelfden dage en onder hetzelfde nummer besloten hebben aan A. van Oostveen te berigten, „dat van den „inhoud van zijn bezwaarschrift is kennis genomen, dat echter aan hun Collegie bij „onderzoek is gebleken dat aan het plaatsen van de sluis aan de Galgewetering zoo „gewigtige bezwaren verbonden zijn, dat de plaatsing aldaar niet als voorwaarde aan „het waterschap kan worden opgelegd; dat toch aan die wetering geen terrein is te „vinden om de sluis te plaatsen, en buitendien de daaraan verbonden kosten van „verdieping, bediening als anderzins niet in evenredigheid zouden staan tot de daarvoor „te verkrijgen voordeelen; dat onder anderen daarvan het gevolg zou moeten zijn „eene verwijding van al de over die wetering gelegen bruggen; dat daarenboven ook „bij de plaatsing van de sluis in de Zuiderwetering door den adressant even als door „de overige ingelanden daarvan gebruik kan worden gemaakt, en dat op deze gronden „hun Collegie gemeend heeft de uitvoering der ontworpen werken niet te mogen „beletten en dientengevolge het voormeld besluit van stemgeregtigde ingelanden van „het waterschap Hoog Raven bij besluit van heden heeft goedgekeurd";

dat nadat deze beschikking aan A. van Oostveen was medegedeeld, deze zich op Ons heeft beroepen bij adres, houdende verzoek om het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 6 April 1882 no. 19 te vernietigen en aan het plan van omkading door stemgeregtigde ingelanden van Hoog Raven op 13 September 1881 vastgesteld, Onze goedkeuring te onthouden;

Overwegende, dat bij art. 136 van het aangehaalde Reglement op de waterschappen in de provincie Utrecht, beroep van besluiten en beslissingen van Gedeputeerde Staten op Ons is opengesteld, edoch beperkter wijze, te weten alleen:

1°. voor de waterschapsbesturen en voor de vergaderingen van stemgeregtigde ingelanden aan wier besluiten of handelingen de volgens het Reglement vereischte goedkeuring van Gedeputeerde Staten door dit Collegie is onthouden;

2°. voor de partij, die zich door eene uitspraak in een geschil van bestuur, door Gedep. Staten krachtens het Reglement gegeven, bezwaard acht;

Overwegende dat het onderwerpelijk beroep niet is ingesteld door een waterschapsbestuur, noch door een vergadering van stemgeregtigde ingelanden, doch door een ingeland in privé;

dat het beroep verder niet geldt een besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij de goedkeuring aan een besluit of eene handeling van een waterschapsbestuur of vergadering is onthouden, maar integendeel een waarbij zulke goedkeuring is verleend en tot berigt daarvan aan adressant besloten is;

dat ten slotte de adressant, toen hij zich tot Gedeputeerde Staten wendde, wel verre van op te werpen een geschil van bestuur, waarvan in casu uit den aard der zaak geen

sprake kan wezen, het éénige gedaan heeft wat voor hem in de gegeven omstandigheden doenlijk was, te weten, bij bloot suggestief adres de aandacht van Gedeputeerde Staten heeft gevestigd op die punten, die zijns inziens tot onthouding van goedkeuring moesten leiden, en dat dan ook in de daarop gevolgde resolutie van Gedeputeerde Staten alleen kon worden gezien eene daad van administratief toezigt op een lager gezag, niet eene van regtspraak tusschen geschilvoerende partijen;

dat derhalve beroep is ingesteld buiten de grenzen daarvoor bij het Reglement bepaald;

Gezien het Reglement op de waterschappen in de provincie Utrecht, goedgekeurd bij Ons besluit van 28 Januarij 1858 n⁰. 40;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht dd. 6 April 1882 no. 19, adressant te verklaren niet-ontvankelijk in zijn beroep.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, 27 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. J. Vegelin van Claerbergen.
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van den *Raad der gemeente Hoornaar, tegen een besluit van Gedep. Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van dien Raad tot verhooging der begrooting, dienst* 1882, *van die gemeente.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van 13 October 1882 no. 4664, afd. B. B., bij den Raad van State (Afd. voor de gesch. van bestuur) aanhangig gemaakt een adres van den Raad der gemeente Hoornaar om goedkeuring van een besluit tot verhooging der begrooting, dienst 1882, van die gemeente. In zijne vergadering van 23 September 1881 besloot de gemeenteraad van Hoornaar: "1o. met ingang van 1 Januarij 1882 het binnen deze gemeente "bestaande Algemeen Burgerlijk Armbestuur op te heffen, het bestaande Reglement

„voor dat Bestuur in te trekken en de leden van het bestuur met evengenoemd „tijdstip eervol ontslag uit hunne betrekking te verleenen, onder dankbetuiging voor „de in die betrekking aan de gemeente bewezene diensten; 2o. de inkomsten van „de roerende en onroerende bezittingen van dit armbestuur, als *a.* roerende goederen, „bestaande in inschrijvingen op de Grootboeken der Nationale Schuld tot een bedrag „van f 17000, rentende 2½ pCt.; *b.* onroerende goederen, bestaande in wei-, hooi- en „bouwland, bosch, hakhout, huis, erf en watering, staande en gelegen onder Hoornaar, „Hoog Blokland, Noordeloos en Nieuwland, ter gezamenlijke grootte van 40 HA. „36 A. 33 cA., in de begrooting der gemeente, dienst 1882, op te nemen en behoorlijk „te verantwoorden; 3o. dit besluit, voor zooveel punt 2 betreft, te onderwerpen aan „de goedkeuring van Ged. Staten van Zuidholland."

Alvorens op de gevraagde goedkeuring te beslissen vroegen Ged. Staten aan B. en W. van Hoornaar: 1o. of het doel van het Burgerlijk Armbestuur in die gemeente is vervallen? 2o. of het gebruik der bezittingen en inkomsten geregeld is, tot eene andere, aan de laatst bekende zoo nabij mogelijk komende, bestemming? 3o. op welke wijze de onroerende en roerende goederen, in het Raadsbesluit omschreven, in der tijd aan het B. A. zijn aangekomen? Op deze vragen werd in hoofdzaak geantwoord, dat de behoefte aan armenzorg in de gemeente onveranderd was; dat daarin voldoende werd voorzien door de Hervormde diakonie en het Burgerlijk Armbestuur; dat de Gemeenteraad oordeelde dat het verleenen van onderstand beter kon plaats hebben door Burg. en Weth., dan door een Burgerlijk Armbestuur; dat de armen die onderstand genoten, dien zouden blijven genieten; dat er geene de minste bewijzen zijn omtrent de aankomst der bedoelde goederen, maar het aan Burg. en Weth. bij onderzoek was gebleken, dat de onroerende goederen afkomstig waren van kleine landeigenaren, die in lang verleden tijden hunne gronden aan het Armbestuur hadden afgestaan tegen verzekering van zekere sommen tot onderhoud levenslang; dat de inschrijving op het Grootboek der Nationale Schuld langzamerhand is aangekocht uit bespaarde inkomsten; dat het Burgerlijk Armbestuur geen fondsen bezat uit erfmakingen, legaten of schenkingen afkomstig. Bij hun besluit van 13 December 1881 G. S. no. 127 hebben Gedep. Staten hunne goedkeuring aan het raadsbesluit van 23 September bevorens, voor zooveel sub 2o. betreft, onthouden op grond, dat het geval van art. 9 der wet op het Armbestuur niet bleek aanwezig te zijn.

De begrooting der gemeente, dienst 1882, is daarna vastgesteld. Bij adres van 10 Januarij 1882 wendde de Gemeenteraad zich tot den Koning met het verzoek, de zaak ingevolge art. 9 te regelen, door de inkomsten aan de gemeente toe te kennen, en wel, omdat z. i. het doel der instelling van weldadigheid, het burgerlijk armbestuur, door hare opheffing was vervallen, en de regeling van het gebruik harer bezittingen en inkomsten door het in de eerste plaats daartoe bevoegd gezag (den Gemeenteraad met goedkeuring van Ged. Staten) achterwege bleef, zoodat 's Konings tusschenkomst, ingevolge het slot van art. 9, werd vereischt. Op dit verzoek gehoord, adviseerden Gedep. Staten tot afwijzing, op grond dat door de opheffing van het Burgerlijk Armbestuur het doel van die instelling niet was vervallen, neen maar bij voortduring burgerlijke onderstand aan behoeftigen te Hoornaar werd verstrekt, zoodat zij de toepasselijkheid van art. 9 der wet bleven ontkennen. Geheel in strijd hiermede

was het advies van 's Konings Commissaris in Zuidholland, daartoe strekkende dat bij Kon. besluit worde bepaald, dat de inkomsten der bezittingen van het opgeheven Burgerlijk Armbestuur zullen worden verantwoord onder de inkomsten der gemeente, en deze ook te zorgen hebbe voor de uitgaven voor de ondersteuning van behoeftigen, die geen kerkelijken of bijzonderen onderstand genieten, voor de geneeskundige verpleging van behoeftigen en voor het beheer en onderhoud der goederen van het armbestuur. 's Konings Commissaris deed daarbij opmerken, dat het Burgerlijk Armbestuur te Hoornaar wettig door den Raad was opgeheven en de hierdoor ontstane nieuwe toestand behoorde te worden geregeld; dat het raadsbesluit van Hoornaar van 23 September 1881 eene regeling bevatte, geheel gelijk aan die, welke reeds in meer dan 20 gemeenten in Zuidholland met goedkeuring van Ged. Staten had plaats gehad, en dat die regeling ook steun vond in de overwegingen van het Kon. besluit van 2 September 1873 (*Stbl.* no. 125) houdende vernietiging van een besluit van den gemeenteraad van Voorburg.

Nadat omtrent het adres van den Gemeenteraad van Hoornaar ook het advies van den Raad van State was ingewonnen (advies van 25 April 1882 no. 11 met 3 afzonderlijke adviezen), beschikte de Minister van Binnenlandsche Zaken krachtens Zr. Ms. magtiging afwijzend op dat verzoek, onder overweging: "dat art. 9 der "Armenwet alleen toepasselijk is, waar het doel eener instelling van wel"dadigheid vervallen is."

Deze poging van den Gemeenteraad was alzoo mislukt. Dat collegie besloot nu op 20 Junij 1882 eene suppletoire begrooting, dienst 1882, vast te stellen, en bragt daarop in ontvangst: Hoofdstuk III art. 4 Onzuiver bedrag der inkomsten van de bezittingen van het opgeheven Burgerlijk Armbestuur *f* 7500, en in uitgaaf:

Hoofdstuk III	art. 1	Onderhoud van huizen enz.	*f*	75.—
	" 2	Dag- en weekgelden der werklieden enz.	"	30.—
	" 3	Grondlasten.	"	125.—
	" 4	Dijk- en polderlasten	"	550.—
Hoofdstuk III	art. 5	Kosten ter zake van het innen van renten	"	10.—
	" 6	Registratie en andere kosten van de verpachtingen	"	85.—
" VIII	" 2	Onderhoud van burgerlijke armen . .	"	1750.—
" XI	" 1	Onvoorziene uitgaven	"	4875.—
		Te zamen . . .	*f*	7500.—

Aan deze suppletoire begrooting onthielden Gedep. Staten, bij besluit van 24/28 Julij 1882, B no. 1757 (3e afd.) G. S. no. 54, hunne goedkeuring, en zulks op grond: dat wel is waar de Gemeenteraad op 23 September 1881 had besloten het Burgerlijk Armbestuur op te heffen en de inkomsten der goederen van het Armbestuur op de begrooting der gemeente te brengen en te verantwoorden, maar dat aan het besluit van den Raad tot regeling van gebruik der inkomsten van het Burgerlijk Armbestuur de goedkeuring van Gedeputeerde

Staten werd onthouden, omdat het doel der instelling niet was vervallen. Het is van dit besluit van Gedep. Staten, dat de Gemeenteraad van Hoornaar bij adres, ingekomen aan 's Konings Kabinet dd. 9 Augustus 1882, en dus tempore utili, in appel bij Z. M. is gekomen. Hij vraagt de goedkeuring der suppletoire begrooting uithoofde Burg. en Weth., die de goederen van het opgeheven Burgerlijk Armbestuur beheeren en de onderstanden aan behoeftigen verleenen, geene ontvangsten en uitgaven buiten de begrooting der gemeente mogen doen; volgens appellant blijft het gebruik van de inkomsten der goederen van het opgeheven Burgerlijk Armbestuur dusdoende onveranderd, en is dus de vaststelling der suppletoire begrooting niet in strijd met de beschikking van den Minister, houdende weigering van eene nieuwe regeling overeenkomstig art. 9 der wet op het Armbestuur.

Gedep. Staten van Zuidholland, ter zake gehoord, adviseren tot ongegrondverklaring van het appel. Huns inziens poogt de Gemeenteraad thans door aanvulling van de begrooting hetzelfde te verkrijgen, wat hem bij wijze van regeling van het gebruik der inkomsten van het Burgerlijk Armbestuur is ontzegd geworden, namelijk aanwending van die inkomsten deels ten behoeve der armen, deels ten behoeve van andere gemeentelijke uitgaven, en moet dit niet worden toegestaan.

Eindelijk heeft de Burgemeester van Hoornaar berigt, dat van wege den Raad geen nadere memoriën of bewijsstukken zijn in te zenden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Negen en Dertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 15 *November* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten, als:

1°. van 6 November 1882, n°. 17, houdende beschikking op het beroep van *den Raad der gemeente Noordeloos, ingesteld tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, dd.* 12/24 *Julij* 1882 *B*, n°. 1848, 1e *afd., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit van den* 10 *Maart* 1882, *tot verbouwing der aldaar bestaande school en onderwijzerswoning.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 416).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Noordeloos, ingesteld tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, dd. 12/24 Junij 1882

B, no. 1848 1e afd., waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit van den 10 Maart 1882, tot verbouwing der aldaar bestaande school en onderwijzerswoning;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 27 September 1882 n⁰. 85;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 November 1882, n⁰. 4288, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende dat de Raad der gemeente Noordeloos in zijne openbare vergadering van den 18 December 1880 besloten heeft eene geheel nieuwe school met onderwijzerswoning te stichten, zoodanig dat alle kinderen die school kunnen bezoeken en wel op een terrein dat gunstiger is gelegen voor de kinderen van de buurt Over-Slingeland dan het thans aanwezige, op welk besluit echter de goedkeuring van Gedeputeerde Staten niet werd gevraagd;

dat, in verband met genoemd besluit, door den Raad der gemeente nog 4 verschillende besluiten zijn genomen, als: op den 8 Julij 1881, strekkende om zekere perceelen aan den Grooten waardschendijk gelegen, aan te wijzen ten einde aldaar eene nieuwe school te stichten; op den 13 Augustus 1881 om van die perceelen, dusverre behoord hebbende aan het opgeheven Burgerlijke Armbestuur, eene oppervlakte van 25 Aren te koopen voor de som van ƒ1000; op den 6 September 1881, om die koopsom te beleggen in eene Inschrijving op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ percent, ten name van de Groote Armen van Noordeloos, en op den 27 September 1881, om eene geldleening aan te gaan, en dat op die besluiten door Gedeputeerde Staten, krachtens art. 19*a* der wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* no. 127) en art. 194 der wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* no. 85) bij hunne besluiten van 25 Julij 1881, 24 Augustus 1881, 19 September 1881 en 10 Januarij 1882 goedkeuring werd verleend;

dat evenwel op den 10 Maart 1882 de Raad der gemeente Noordeloos besloot, alle de hiervoren genoemde besluiten als niet genomen te beschouwen en daarentegen de bestaande school en onderwijzerswoning naar behooren te verbouwen, op welk besluit de Raad de goedkeuring van Gedeputeerde Staten heeft verzocht;

dat aan dit besluit door Gedeputeerde Staten van Zuidholland goedkeuring is onthouden bij hun besluit dd. 12/24 Junij 1882 B, no. 1848, 1e afd. en wel op grond dat de plaats bij het raadsbesluit van 8 Julij 1881 aangewezen, voor eene nieuwe school aan Gedeputeerde Staten doelmatiger voorkomt, dan die waar de bestaande school gevestigd is;

dat de Raad der gemeente Noordeloos bij Ons voorziening vraagt;

Overwegende dat, door het hooger gezag, de bestaande school te Noordeloos niet is afgekeurd noch bevel is gegeven tot vermeerdering van het getal der scholen in die gemeente;

dat derhalve het besluit van den Gemeenteraad tot het bouwen eener nieuwe school in plaats van de bestaande, en hetgeen daaruit is voortgevloeid eene vrije handeling van den Raad was, en zijn nader besluit om de school te laten waar zij is, en het schoolgebouw en de onderwijzerswoning naar behooren te verbouwen, eene daad van gewoon beheer is, waaromtrent geen hoogere goedkeuring wordt vereischt;

dat immers de bewoordingen van art. 19*a* der wet op het lager onderwijs blijkbaar alleen op de vestiging van nieuwe scholen doelen en niet op het behoud, het onderhoud en de verbetering van bestaande scholen;

Overwegende dat het Raadsbesluit van 10 Maart 1882, voor zoover het strekte om de vier voorafgaande door Gedeputeerde Staten goedgekeurde besluiten als niet genomen te beschouwen, de goedkeuring van Gedeputeerde Staten niet behoefde, omdat de (volgens art. 194 der Gemeentewet en art. 19 der wet op het lager onderwijs) verleende hoogere goedkeuring niet in zich sluit de verpligting van den Gemeenteraad om de maatregelen, waarop goedkeuring is verleend (als daar zijn, aankoop, geldleening en andere), indedaad te nemen, immers voor zoover de gemeente daartoe uit anderen hoofde niet verpligt is;

Overwegende dat derhalve Gedeputeerde Staten hadden behooren te verklaren dat het raadsbesluit van 10 Maart ll. hunne goedkeuring niet behoeft;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* n°. 127) en de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te vernietigen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland dd. 12/24 Junij 1882, B no. 1848 1e afd.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 6 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

2°. van 7 November 1882, n°. 29, houdende beschikking op het beroep door *den Raad der gemeente Kortenhoef, ingesteld tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland van* 19/25 *Julij* 1882 no. 83, *houdende toepassing van art.* 212 1e *lid der Gemeentewet op de begrooting van inkomsten en uitgaven dier gemeente voor de dienst van* 1882.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 430).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep door den Raad der gemeente Kortenhoef, ingesteld tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 19/25 Julij 1882 no. 83, houdende toepassing van art. 212, 1e lid, der gemeentewet op de begrooting van inkomsten en uitgaven dier gemeente voor de dienst van 1882;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 October 1882, no. 87;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 November 1882 no. 4719, Afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Noordholland bij hun besluit van 19/25 Julij ll. op de begrooting van de gemeente Kortenhoef voor 1882, artikel 3 van Hoofdstuk IV Afdeeling I der uitgaven den post van jaarwedde van den veldwachter uitgetrokken met ƒ250, hebben verhoogd met ƒ56.30, zijnde het bedrag dat gevorderd wordt om aan den met 8 Junij 1882 in dienst getreden veldwachter, van dat tijdstip tot aan het einde des jaars, eene belooning uit te betalen, berekend tegen ƒ350 per jaar, uit overweging dat eene jaarwedde van dat bedrag door Onzen Commissaris in die provincie voor den veldwachter te Kortenhoef noodzakelijk is geacht en de Raad dier gemeente op 11 Mei te voren besloten had, genoemde jaarwedde, waarvoor op de begrooting, door Gedeputeerde Staten goedgekeurd, ƒ250 is uitgetrokken, niet hooger vast te stellen dan op ƒ300 met vrije bovenkleeding en bij dat besluit ook volhard had, nadat hij door Gedeputeerde Staten was uitgenoodigd, om den betrekkelijken begrootingspost te verhoogen met zoodanig bedrag als noodig is, om den veldwachter eene jaarwedde naar ƒ350 's jaars te kunnen uitbetalen;

dat de Raad der gemeente Kortenhoef van Ons de vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten heeft verzocht, op grond, dat eene jaarwedde van ƒ300, vermeerderd met de belooning, die de veldwachter dier gemeente uit anderen hoofde (als polderbode) geniet, voor hem in zijn stand en in die gemeente een voldoend inkomen oplevert, en Gedeputeerde Staten in alle gevallen onbevoegd zijn, om posten, voorkomende op eene door hen goedgekeurde begrooting, in den loop van het dienstjaar te verhoogen;

Overwegende dat de bewering van appellant dat art. 212 der Gemeentewet geene toepassing kan vinden ten aanzien van eene reeds goedgekeurde begrooting, allen grond mist; vermits die wetsbepaling de bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om de door de wet aan de gemeente opgelegde uitgaven op de begrooting te brengen, niet beperkt tot den tijd, gedurende welken die begrooting krachtens artt. 207 en 208 bij hen in onderzoek is;

dat, wat de zaak zelve betreft, het in dezen alléén de vraag is, of de uitgaaf, door Gedeputeerde Staten ter begrooting gebragt, aan de gemeente door de wet is opgelegd;

dat wel is waar op de begrooting van uitgaven der gemeente de jaarwedden van alle plaatselijke ambtenaren en bedienden moeten gebragt worden, maar die van den veldwachter te Kortenhoef op de begrooting van die gemeente, welke anders niet kon zijn goedgekeurd, ook voorkomt, zoodat het geschil zich enkel bepaalt tot het bedrag, hetwelk voor die jaarwedde moet worden uitgetrokken;

dat bij art. 191 der gemeentewet wel de regeling der bezoldiging van den commissaris van politie, maar niet die van den veldwachter aan den Gemeenteraad is onttrokken, en er ook geene andere wetsbepaling bestaat, die met betrekking tot de veldwachters eene uitzondering maakt op den regel vervat in art. 136 van genoemde wet, volgens welken de Raad de bezoldiging van alle plaatselijke ambtenaren en bedienden regelt;

dat de Raad der gemeente Kortenhoef de jaarwedde van den veldwachter laatstelijk op 11 Mei ll. vaststelde op ƒ 300 en dit dus het bedrag is, naar hetwelk de genoegzaamheid van de op de begrooting van uitgaven voorkomende post behoort te worden beoordeeld, immers zoolang die vaststelling niet op wettige wijze is veranderd;

dat dewijl zoodanige verandering niet plaats vond, Gedeputeerde Staten krachtens art. 212 der gemeentewet geene uitgave voor jaarwedde van den veldwachter op de begrooting konden brengen, berekend naar ƒ 350 's jaars, als missende dit bedrag elken wettigen grondslag en ook niet te regtvaardigen door overwegingen, als die Gedeputeerde Staten tot hun besluit leidden, daarin bestaande, dat naar hun oordeel gemeld bedrag noodzakelijk is en de Raad niet kan geacht worden aan de wet te hebben voldaan, wanneer hij voor de bezoldiging slechts eenige som, hoe gering ook, op de begrooting uittrekt;

dat toch, wat er ook zij van de mogelijke waardering van een besluit tot regeling eener bezoldiging, hetwelk in zich zelf de kenmerken draagt dat het geene werkelijke en ernstige regeling bevat, hiervan in dezen geene sprake kan zijn, vermits niet op „slechts eenige som hoe gering ook”, maar op een bedrag van ƒ 300 de bedoelde jaarwedde is vastgesteld, een bedrag van ƒ 50 hooger, dan ter door Gedeputeerde Staten goedgekeurde begrooting was gebragt en waaromtrent geenszins bleek, dat op die jaarwedde geen geschikte titularis was te verkrijgen, terwijl wat het oordeel over de noodzakelijkheid van het bedrag van ƒ 350 aangaat, dit oordeel naar de wet niet aan Gedeputeerde Staten is opgedragen;

dat alzoo het door Gedeputeerde Staten genomen besluit niet door art. 212 der Gemeentewet wordt gewettigd;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 19/25 Julij 1882, no. 83, te vernietigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 7 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van *M. Revalk, te Amsterdam, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarbij zijne aanwijzing tot de dienst bij de militie is gehandhaafd.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens magtiging van Z. M. heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken met zijn schrijven van 11 Mei 1882 n⁰. 724, afd. M. S. bij den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het door M. Revalk, loteling van de ligting der nationale militie van dit jaar uit Amsterdam, ingesteld beroep van de uitspraak van Ged. Staten van Noordholland van 5 April ll. no. 39, waarbij zijne aanwijzing voor de dienst bij de militie is gehandhaafd.

De loteling M. Revalk is de jongste van twee broeders. De oudste, Adrianus Cornelis, geboren 25 Sept. 1854, stelde in 1874 een plaatsvervanger, die op 5 Mei van dat jaar is ingedeeld bij het 7e regiment infanterie en op 4 Augustus daaraanvolgende met een briefje van ontslag is weggezonden. De toen daarop aangenomen plaatsvervanger, ingedeeld 11 Sept. 1874 bij het 4e regiment infanterie, heeft in 1876 eene vrijwillige verbindtenis aangegaan bij de troepen dienstdoende in Oost-Indië, en is, na in het Vaderland terug te zijn gekomen, zoo als in het extract-stamboek staat vermeld, op 16 Maart 1879 gepasporteerd, „wegens voortdurende ongeschiktheid voor „alle militaire diensten, bevorderd door gestadig misbruik van sterken drank.”

De app. heeft op grond van deze feiten bij den Militieraad en, toen hij daar was afgewezen, bij Gedep. Staten vrijstelling gevraagd wegens broederdienst. Ged. Staten hebben evenwel de uitspraak van den Militieraad bevestigd, omdat de dienst van den oudsten broeder bij plaatsvervanging vervuld slechts 4 jaren 9 maanden en 5 dagen geduurd hebbende, niet kan strekken tot vrijstelling van den opvolgenden broeder.

Tegen deze beschikking, hem op 7 April 1882 uitgereikt, is de app. tijdig bij Z.M. in beroep gekomen. App. meent, dat de dienst van den tweeden plaatsvervanger op grond van art. 50 5⁰. der Militiewet slechts 3 jaren heeft behoeven te duren om hem app. vrijstelling van de militiedienst te verzekeren, omdat die plaatsvervanger zeker

wegens ziekelijke gesteldheid of gebreken is ontslagen, welke ziekelijke gesteldheid of gebreken volgens het extract-stamboek door het gestadig misbruik van sterken drank zijn bevorderd en dus niet daardoor zijn ontstaan.

De Commissaris des Konings, op dit beroep gehoord, maakt de opmerking, dat uit het extract-stamboek niet is op te maken, of de tweede plaatsvervanger al dan niet wegens ligchaamsgebreken is ontslagen, omdat niet blijkt waaruit de voortdurende ongeschiktheid bestond, die, bevorderd door gestadig misbruik van sterken drank, tot het ontslag aanleiding heeft gegeven. Kunnen dienaangaande nadere inlichtingen verkregen worden en mogt des apps. meening daardoor bevestigd worden, dan zou, naar het oordeel van den Commissaris des Konings, art. 50 5⁰. der Militiewet van toepassing zijn en de vrijstelling in hooger beroep alsnog kunnen worden toegestaan.

In eene memorie aan de Afdeeling ingediend heeft ook de app. op een nader onderzoek aangedrongen. Hij geeft daarbij het vermoeden te kennen, dat al de bijzonderheden, voorkomende in den staat van dienst van den bedoelden plaatsvervanger, niet bij den Minister van Koloniën bekend zijn en slechts zullen voorkomen in de stamboeken van het korps, waarbij hij in Indië heeft gediend.

Ter voldoening aan dit verlangen heeft de Afdeeling den Minister van Binnenlandsche Zaken verzocht, dat door zijne tusschenkomst mogt worden onderzocht, waarin de ongeschiktheid, waarom de plaatsvervanger is ontslagen, bestond; en welke reden er kan zijn om te beweren, dat die ongeschiktheid niet was een gebrek als bedoeld bij art. 50, 5⁰. der Militiewet.

Ter beantwoording der gedane vragen heeft de Minister van Koloniën aan de Afdeeling doen toekomen een afschrift van het geneeskundig certificaat van 30 Nov. 1878, dat aanleiding tot het pasporteren van den plaatsvervanger heeft gegeven. Daaruit blijkt dat de Commissie tot onderzoek en afkeuring van militairen hem heeft verklaard „voortdurend ongeschikt voor alle militaire diensten, uit hoofde van ver-„grooting van lever en milt en verzwakking van het gestel (ligchaamsgebrek) niet „ontstaan in en door de dienst, maar bevorderd door gestadig misbruik van sterken „drank.”

Bij de toezending van dit afschrift schrijft de Minister van Koloniën: „Het komt mij voor, dat er geen twijfel kan bestaan ten opzigte der vraag, of zijne ongeschiktheid voor alle militaire diensten kan geacht worden een gebrek te zijn, als bedoeld bij art. 50, 5⁰. der wet van 19 Aug. 1861 (*Stbl.* no. 72). Immers Dikkes heeft nagenoeg onafgebroken gediend van 11 Sept. 1874 tot 20 Dec. 1878 (ruim 4 jaar) en het bijgaand geneeskundig certificaat zegt uitdrukkelijk, dat zijne ligchaamsgebreken niet ontstaan zijn in en door de dienst.

„Met betrekking tot de bijvoeging in dat certificaat: „maar bevorderd door gestadig misbruik van sterken drank” mag ik de opmerking niet wederhouden, dat zij door het legerbestuur in Nederlandsch-Indië niet als zoo geheel onschuldig werd aangemerkt. Kennelijk heeft men in Indië daarin gelezen, dat de bij Dikkes geconstateerde ligchaamsgebreken het gevolg waren van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag. Had men het anders opgevat, dan toch zou de meergenoemde gepasporteerde krachtens art. 26 van het gagementsreglement (*Ind. Stbl.* 1876 no. 44) voor gagement in aanmerking zijn gebragt.”

III. het beroep van *B. Hefting c. s., van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, omtrent den ligger der wegen in de gemeente Uithuizermeeden.*

De *Staatsraad* Heemskerk brengt het volgend verslag uit:

Ter uitvoering van het Reglement op het toezigt der wegen in de provincie Groningen, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 19 Maart 1880 no. 9 (Prov. Blad van 1880 no. 18) heeft de Gemeenteraad van Uithuizermeeden een ligger van de tot openbaar gebruik dienende of bestemde wegen (namelijk rijwegen en voetpaden) in die gemeente vastgesteld. Gebruik makende van den termijn tot het inbrengen van bezwaren gesteld, hebben Boele Hefting, logementhouder te Uithuizermeeden, en een aantal andere ingezetenen zich bij adres tot Gedep. Staten van Groningen gewend, zich beklagende dat zeker voetpad, loopende van den gemeentegrindweg bij het huis van K. Veerkamp nabij de haven door het veld tot de behuizing van J. B. Bouwman aan den provincialen grindweg nabij de openbare lagere school, niet in den ligger was opgenomen, en verzoekende dat het daarop mogt worden gebragt. Ged. Staten wonnen over dit bezwaarschrift berigten in van B. en W. van Uithuizermeeden en van den hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat in Groningen. Volgens die berigten is het pad aan het algemeen gebruik onttrokken (of opgeheven) omdat het onveilig was, inzonderheid voor kinderen die de aan den provincialen grindweg gelegene school bezoeken; het pad is namelijk smal, dikwijls nat en glibberig, loopt langs diepe slooten en is niet behoorlijk van de weilanden, waarover het ligt, afgesloten; er komen 4 ommetreden en 3 vonders in voor, die bij nat of vriezend weder moeijelijk en gevaarlijk te passeren zijn; het voetpad door het dorp en langs den provincialen grindweg is breeder, hard gemaakt en altijd goed begaanbaar; het leidt tot hetzelfde doel en is slechts een weinig, namelijk 236 M. langer. De Hoofdingenieur, overigens instemmende met het gevoelen van B. en W., merkt op, dat het langer bestaande voetpad gedeeltelijk langs den gemeentegrindweg loopt, en dat deze eene normale breedte heeft van 6 M., alleen nabij de plaats van van der Molen is er een gedeelte van 20 M. lengte, alwaar de weg smaller en gewoonlijk nat en morsig is. Bij hun besluit van 2 Junij 1882 1e afd. no. 85, hebben Ged. Staten in den ligger eene wijziging gebragt die tot deze zaak geen betrekking heeft en afwijzend beschikt op het adres van B. Hefting c. s., daaromtrent overwegende: „dat de bestaande gemeente- en provinciale kunstwegen eene geschikte en doelmatige communicatie voor „voetgangers aanbieden voor de bewoners van de haven, naar de woningen aan den „provincialen grindweg en naar de openbare lagere school; dat het veldvoetpad, door „adressanten bedoeld, vooral voor kinderen als onveilig is aan te merken en buiten„dien het goede onderhoud er van van geen belang geacht kan worden bij de betere „gelegenheid voor voetgangers langs kunstwegen; dat mitsdien aan het verzoek van „adressanten niet dient te worden voldaan.”

Daarna is de ligger door den Gemeenteraad overeenkomstig de uitspraak van Ged. Staten gewijzigd, alzoo door Ged. Staten goedgekeurd den 7n Julij en deze goedkeuring te Uithuizermeeden afgekondigd den 12 Julij ll. Bij adres, dat den 17 Julij bij 's Konings Kabinet is ingekomen, hebben zich B. Hefting en 36 anderen, waarvan 27 wonen te Uithuizermeeden, 8 te Oosternieland, gemeente Uithuizermeeden, en

2 te Zijldijk, gemeente 't Zandt, in beroep bij Z. M. den Koning voorzien. Zij beklagen zich dat het meergenoemde voetpad willekeurig van den ligger is weggelaten, en beweren dat dit voetpad het beste middel van communicatie is tusschen de dorpen Uithuizermeeden, Oosternieland en Zijldijk; dat het voetpad langs de provinciale- en gemeente-grindwegen ongeveer 5 minuten langer is en minder veilig, wegens de smalte van den grindweg op sommige plaatsen en de vele rij- en voertuigen. Zij verzoeken dat alsnog de ligger worde gewijzigd door het meergemelde voetpad daarop te brengen.

Gedeputeerde Staten van Groningen, te dezer zake geraadpleegd, hebben andermaal berigt van B. en W. van Uithuizermeeden ingewonnen, hetwelk geheel met hun vorig berigt overeenstemt. B. en W. verklaren dat het pad langs den grindweg niet 5 maar slechts 3 minuten langer is dan het veldvoetpad; dat in dit laatste kuilen en gaten zijn en het dikwijls drassig is; dat de gemiddelde breedte van den grindweg 7½ M. bedraagt en twee met hooi of graan geladen wagens elkander op dien weg kunnen passeren zonder op het voetpad te komen. Op grond van dit berigt en van de vorige stukken adviseren Ged. Staten tot afwijzing van het beroep.

Nadat deze zaak met 's Konings magtiging bij missive van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 21 Sept. ll. no. 18, afd. Waterstaat A bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, is bij den Raad ingekomen eene memorie door twee der appellanten, B. Hefting en Johannes Scholtens, landbouwer te Uithuizermeeden, onderteekend. Zij deelen daarin hoofdzakelijk mede, dat het veldvoetpad in quaestie ligt over den grond van 3 eigenaren, welke grond daarmede bezwaard is en dat het al meer dan eene eeuw aldus heeft gelegen; dat die eigenaren of hunne voorgangers al vroeger hebben gepoogd van dien last af te komen, maar dat tot nu toe de gemeenteraad daarin niet had bewilligd, maar nu aan het verlangen van een der eigenaren heeft toegegeven, hoezeer de twee anderen overtuigd zijn dat het pad moet blijven bestaan. Adressanten ontkennen de onveiligheid van het pad.

Uit een nader medegedeeld uittreksel uit den ligger van de wegen en voetpaden in de gemeente Uithuizermeeden, opgemaakt ingevolge het vroeger geldende provinciaal reglement, zijnde die ligger door Ged. Staten goedgekeurd den 12 Maart 1875 en vooralsnog geldende, is gebleken dat daarop onder no. 5 voorkomt: een voetpad van de 2e klasse van af het huis van en bewoond door de wed. F. J. van der Moolen te Uithuizermeeden tot aan den gemeente-grindweg bij het huis van de weduwe Ubbens, bewoond door K. Veerkamp, lang 740 M., breed 1 M., waarvan het onderhoud rust op de bezitters der gronden, waarover het voetpad loopt, en dat daarin zijn een draaihek, vonders en ommetreden.

De vraag zal nu ter beslissing staan of dit voetpad ook op den nieuwen ligger behoort voor te komen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Veertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 22 *November* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten, als:

1⁰. van 30 October 1882, no. 18, houdende beschikking op het beroep der *firma Casemir en Tiddens te Groningen van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van* 3 *Julij* 1882 n°. 5, *waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten van eenen eest tot het droogen van granen en zaden in het perceel gemerkt la. H* n°. 103, *staande in den Haaksgang, kadastraal bekend als gemeente Groningen, sectie K* n⁰. 1324.
(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 449).

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep der firma Casemir en Tiddens te Groningen van een

besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 3 Julij 1882 n°. 5, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten van eenen eest tot het droogen van granen en zaden in het perceel gemerkt la. H no. 103, staande in den Haaksgang, kadastraal bekend als gemeente Groningen sectie K n°. 1324;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 October 1882, n°. 92;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 27 October 1882, n°. 37, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat de firma Casemir en Tiddens te Groningen van Burgemeester en Wethouders dier gemeente vergunning heeft gevraagd tot het oprigten van eenen eest voor het droogen van granen en zaden in het perceel kadastraal bekend als gemeente Groningen sectie K n°. 1324;

dat tegen de inwilliging van dit verzoek bij het gemeentebestuur door de eigenaren en bewoners van aangrenzende panden bezwaren zijn ingebragt, ontleend aan het brandgevaar en den hinder van walgelijke en schadelijke uitdampingen;

dat het Gemeentebestuur, zich met die bezwaren vereenigende, bij besluit van 3 Julij ll. n°. 5 de gevraagde vergunning heeft geweigerd;

en dat de verzoekster, met inachtneming van de wettelijke voorschriften, van dat besluit bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat het pand, waarvan in deze de rede is, bijna geheel midden tusschen een blok bebouwde perceelen ligt ingesloten;

en dat het, behalve door eene daarvoor liggende granenbergplaats heen, niet anders toegankelijk is dan door een slechts 2½ M. breeden gang, die langs die bergplaats naar een erfje nevens het achterperceel leidt;

Overwegende nu, dat, terwijl eene inrigting als waarvoor hier vergunning gevraagd wordt, uit haren aard zelven ligtelijk tot brand aanleiding kan geven, bovendien een eenmaal daarin ontstane brand, van hoe weinig beteekenis aanvankelijk ook, bij de groote droogte, waartoe al wat in en bij de inrigting aanwezig is, natuurlijkerwijze wordt gebragt, een zóó grooten omvang en een zóó ernstig karakter dreigt aan te nemen, dat bij de beoordeeling van aanvragen om vergunning voor inrigtingen van dezen aard niet alleen op al wat brand kan veroorzaken, maar ook op de meerdere of mindere mogelijkheid om dien eventueel te beteugelen, met zorg behoort te worden gelet;

Overwegende dat, daargelaten wat er mogt zijn van het meer of minder afdoende van voorwaarden van praeventieven aard, die opzigtens de wijze van constructie en de te bezigen bouw- en brandstoffen, welligt waren voor te schrijven, de zoo even bedoelde plaatselijke gesteldheid van dien aard moet geacht worden, dat het gemeentebestuur van Groningen daarin teregt grond gezien heeft om de verzochte vergunning te weigeren, en zulks nog te meer naardien, behalve de reeds vermelde bergplaats van granen, ook nog in een ander der onmiddelijk aangrenzende perceelen eene bergplaats van hooi en stroo aanwezig is;

Overwegende bovendien, dat op een plek zoo naauw aaneengebouwd als hier het geval is, van de uitdampingen, aan het exploiteren van eenen eest van granen en zaden veelal bij slechts ietwat beschadigden toestand onvermijdelijk verbonden,

hinder, als de wet bedoelt, te duchten ware, en dat daarin door het stellen van voorwaarden opzigtens den gezonden toestand van elke partij graan niet wel ware te voorzien, zonder aan het toezigt oefenend gezag eene onuitvoerbare taak op te leggen en aan de te verleenen concessie schier alle beteekenis te ontnemen;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Groningen van 3 Julij 1882 no. 5, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 30 October 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

2°. van 9 November 1882, n°. 21, houdende beschikking op het beroep van *de handelsvennootschap onder de firma van Veen, Fock en Kuijper, gevestigd te Bussum, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van* 18 *Julij* 1882, *waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van houtskool- en steenkoolbriquetten en tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 460.)

Het besluit luidt als volgt:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep der handelsvennootschap onder de firma van Veen, Fock en Kuijper, gevestigd te Bussum, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 18 Julij 1882, waarbij haar vergunning is geweigerd tot het oprigten eener door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van houtskool- en steenkoolbriquetten en tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 October 1882, n°. 93;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 6 November 1882, n°. 30, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat de firma van Veen, Fock en Kuijper met overlegging der noodige stukken aan Burgemeester en Wethouders van Bussum vergunning verzocht tot het oprigten op het westelijk deel van het perceel, kadastraal in genoemde gemeente bekend in sectie A no. 1275, van eene door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van houtskool- en steenkoolbriquetten, alsmede tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt;

dat bij het den 22 Junij 1882, ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95), gehouden verhoor verschillende bezwaren tegen het verleenen van vergunning zijn ingebragt en Burgemeester en Wethouders van Bussum bij besluit van 18 Julij 1882 het verzoek hebben afgewezen, op grond van vrees voor brandgevaar, schade aan eigendommen en hinder en schade aan de bedrijven der in de gemeente bestaande bleekerijen;

dat genoemde firma, van deze beslissing bij Ons in beroep komende, het bestaan der aangenomen bezwaren bestrijdt en alsnog de inwilliging van haar verzoek vraagt;

Overwegende, dat de vrees voor brandgevaar daaruit wordt afgeleid, dat de fabriek nabij de kom der gemeente zal gevestigd worden in de nabijheid van verschillende landbouwerswoningen met riet of stroo gedekt;

dat echter die vrees niet voldoende is geregtvaardigd, vermits het voor de fabriek bestemde terrein rondom geheel vrij ligt en niet alleen niet tot de kom der gemeente behoort, maar er zelfs een afstand van omstreeks 33 M. blijft tusschen den buitenrand van het perceel en de naastbij gelegen bewoonde behuizingen, terwijl, wat het gevaar betreft uit de met riet of stroo gedekte woningen ontstaande, het gebleken is, dat de naastbij gelegene daarvan niet minder dan 77 M. zal zijn verwijderd en geen ernstig gevaar voor brand daardoor is te duchten bij de voorgenomen inrigting der fabriek, die, volgens de overgelegde beschrijving, geheel van steen zal worden gebouwd, gedekt met pannen aan de binnenzijde bestreken en voorzien van eenen schoorsteen ter hoogte van 16 M.;

dat de beweerde schade aan eigendommen niet bestaan zou in eenig regtstreeksch nadeel van één of meer der naburige perceelen, uit de oprigting eener fabriek te duchten, maar daarin, dat die perceelen uitmuntend voor bouwterrein gereed liggen en door de stichting der fabriek niemand daarvan toekomstig voor het bouwen van villa's zou willen gebruik maken;

dat dit bezwaar in dezen niet in aanmerking kan komen, vermits volgens de wet onder schade aan eigendommen niet de mogelijke ontsiering eener streek is te begrijpen en buitendien bij de beoordeeling eener aangevraagde vergunning alleen de bestaande toestand, niet die in de toekomst mogelijk of naar de verwachting van sommigen waarschijnlijk of wenschelijk zou zijn, tot grondslag mag genomen worden;

dat ten slotte ook de vrees van schade of hinder van ernstigen aard voor de bedrijven der in de gemeente gevestigde bleekers en, wat in beroep nog beweerd is, ook der bloemkweekers, niet gegrond is bevonden, daar van mogelijke schade of hinder

voor de bloemkweekerijen in bijzonderheden zelfs niet gebleken is en, wat de bleekerijen aangaat, deze niet alleen op eenen afstand van ten naasten bij 500 M. en verder van de geprojecteerde fabriek zijn gelegen, doch ook door tal van huizen en boomen daarvan zijn gescheiden, terwijl daarenboven, waren voor die bedrijven ook nog eenige bezwaren te duchten, deze, bij zoo verren afstand van de op te rigten fabriek, niet van dien aard zijn, dat eene weigering der gevraagde vergunning daardoor kan worden gewettigd of dat het opleggen van bijzondere voorwaarden bij de inrigting der fabriek, gelijk deze volgens de overgelegde stukken zal plaats hebben, noodzakelijk of raadzaam is gebleken;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95)

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beschikking van Burgemeester en Wethouders van Bussum dd. 18 Julij 1882, aan de firma van Veen, Fock en Kuijper en hare regtverkrijgenden vergunning te verleenen tot het oprigten eener door stoom gedreven fabriek tot het vervaardigen van houtskool- en steenkoolbriquetten, alsmede tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt, op het westelijk gedeelte van het perceel, kadastraal bekend in de gemeente Bussum in sectie A no. 1275, overeenkomstig de aan dit besluit gehechte teekening en beschrijving, en met bepaling dat de fabriek moet zijn voltooid en in werking gebragt binnen één jaar na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 9 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

BESCHRIJVING van eene te bouwen briquettenfabriek en bijgebouwen op een terrein te Bussum.

1°. Het fabriekgebouw en bijgebouw (bergplaats) zullen van steen worden gebouwd, de muren ter zwaarte (volgens teekening) van 0.33, 0.22 en 0.11 Meter.

2°. Het fabriekgebouw is verdeeld in 9 localen, als één ketellocaal, machinekamer,

molenkamer, pulveriseerlocaal, twee droogstoven, een magazijn, werkkamer voor den machinist en kantoor.

3o. Het bijgebouw is verdeeld (volgens teekening) in drie localen dienende voor berging van houtskool en gereedschappen.

Naast het bijgebouw is nog een afscheiding van hout voor berging van steenkolen.

4o. De bekapping der gebouwen zal geschieden van hout van voldoende zwaarte, welke gedekt zal worden met pannen aan de binnenzijde bestreken.

5o. De kozijnen en deuren zullen zijn van hout en de ramen van gegoten ijzer.

6o. De ketel heeft een stoomvermogen van 23 paardenkrachten en wordt naar den eisch ingemetseld.

7o. De stoommachine van 16 paardenkrachten wordt op eene gemetselde fundering van voldoende zwaarte geplaatst.

8o. De droogstoven zullen uitsluitend verwarmd worden door afgewerkten stoom, welke geleid wordt door koperen buizen.

9o. De schoorsteen zal zijn van ijzer, staande op een gemetselden steenen voet ter gezamenlijke hoogte van 16 Meter.

BESCHRIJVING van hetgeen in de fabriek zal worden verrigt en vervaardigd.

De fabriek zal dienen:

1o. Tot het vervaardigen van houts- en steenkoolbriquetten onder bijvoeging van een bindmiddel waartoe geen teer of pik of eenige stankverspreidende stof zal worden aangewend.

2o. Tot het malen tegen loon van cacao, specerijen en krijt.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 9 November 1882 No. 21.
Mij bekend:
De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.
Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van *R. Roelofs Bouwknegt, R. Bouwknegt Rzn. en A. J. Keijzer en G. Karsten c. s., van een besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe, houdende vaststelling van de suppletoire tabellen van wegen en voetpaden in de gemeente Nijeveen.*

De *Staatsraad* Verniers van der Loeff brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging van 6 October 1882 no. 13 heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bij schrijven van 10 October d. a. v. no. 27, Afd. Waterstaat A, bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van de beroepen, door R. Roelofs Bouwknegt, R. Bouwknecht Rzn. en A. J. Keijzer en G. Karsten c. s. ingesteld tegen de vaststelling door Gedep. Staten van de suppletoire tabellen van wegen en voetpaden in de gemeente Nijeveen.

Burgemeester en Wethouders van Nijeveen hebben volgens art. 6 van het Reglement op de wegen en voetpaden in de provincie Drenthe, goedgekeurd bij Kon. besluit van 5 Augustus 1868 no. 55, op 27 Aug. 1881 suppletoire tabellen der wegen en voetpaden in de gemeente Nijeveen opgemaakt. Deze zijn den 28 Augustus ter algemeene kennis gebragt en gedurende 30 dagen, van 1 September tot I October 1881, ter inzage van een ieder op de secretarie der gemeente nedergelegd. Aangezien daartegen geene bezwaren waren in het midden gebragt, heeft de Raad der gemeente Nijeveen, volgens art. 5, 2o. van het Reglement, op 2 October 1881 de tabellen voorloopig vastgesteld. Na openbare kennisgeving in de Provinciale Drentsche Ct. van 11 October 1881, zijn daarop die voorloopig vastgestelde tabellen gedurende 14 dagen, van 14 October—28 October, ter inzage van een iegelijk op de secretarie der gemeente nedergelegd, binnen welken termijn, volgens art. 5, 4°., belanghebbenden hunne bezwaren bij Gedep. Staten konden te berde brengen.

Van deze bevoegdheid is vooreerst gebruik gemaakt door R. R. Bouwknegt te Kolderveen, die bij zijn adres dd. 25 October 1881 bezwaar maakte tegen het voorkomen op de tabel der wegen van een zandweg genaamd „de Kerkstege”, van Kolderveen naar de Hervormde kerk van Kolder- en Dingsterveen, zullende loopen aan de Westzijde van het aldaar aanwezige voetpad, ook „Kerkstege” genaamd, over het aan den adressant in eigendom toebehoorende stuk weideland, kadastraal te Nijeveen bekend in sectie E no. 199 ter lengte van 346 Meter en ter breedte van 7 M.; en tegen het voorkomen op de tabel der voetpaden van een grindvoetpad „de Kerkstege” genaamd, van Kolderveen naar de Hervormde kerk van Kolder- en Dingsterveen, zullende loopen aan de Oostzijde langs den daar aanwezigen weg, ook „Kerkstege” genaamd over hetzelfde kadastraal perceel sectie E nummer 199, ter lengte van 346 M. en ter breedte van 3 Meter.

In zijn op 25 October 1881 ingediend bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Drenthe voerde adressant aan, dat zoowel de weg als het voetpad van de tabellen behooren te worden afgevoerd; wel erkende hij, dat over het hem in eigendom toebehoorend stuk weideland sectie E no. 199, een onafgesloten steeg, breed ± 2.50 M., loopt die sedert onheugelijke tijden door de bezoekers van de kerk te Kolderveen op zon- en feestdagen als kerkpad (voetpad) gebruikt wordt en waarover ook sinds menschengeheugenis bij begrafenissen de lijken met een wagen worden gebragt naar de bij die kerk gelegen begraafplaats, doch hij beweerde, dat overigens van zijn land nimmer eenig gebruik is gemaakt, veel meer dat het nooit als openbaar voetpad of openbare weg bestemd geweest is of gediend heeft.

Adressant had er hoegenaamd geen bezwaar tegen, dat op zon- en feestdagen en bij begrafenissen zijn land zou gebruikt worden, doch het op de tabellen brengen als

openbare weg en voetpad zou gelijk staan met eene onteigening zonder schadevergoeding, aangezien hij dan niet alleen voor zich het gebruik van het tot weg en voetpad bestemde gedeelte zou missen, doch ook de overblijvende smalle strooken zeer in waarde zouden verminderen, daar hij die strooken, om ze als weideland te gebruiken, zoo als thans geschiedt, over de geheele lengte van den weg en het voetpad zou moeten afsluiten, welke afsluiting hem meer zou kosten, dan zijn eigendom waard is.

Het tweede bezwaar door R. Bouwknegt Rz. te Kolderveen gemeente Nijeveen c. s. bij een adres mede dd. 25 Oct. 1881 tegen de voorloopig vastgestelde suppletoire tabel der voetpaden bij Gedeputeerde Staten ingebragt, betrof het zoogenaamde Dingsterveensche kerkpad. Dit pad loopt van Wanneperveen naar de Hervormde kerk te Kolderveen en de reclamanten waren als eigenaren van gronden, waarover dat voetpad loopt, als onderhoudspligtigen op de tabel gebragt. Ook hier ontkenden de adressanten dat ooit een voetpad bestaan heeft; wel waren de kerkgangers naar Kolderveen, die te Dingsterveen wonen, gewoon over hunne gronden te loopen, doch dit stempelde volgens hunne meening nog niet een voetpad tot de openbare dienst. Zij achtten het voetpad trouwens ook veel te laag gelegen, om als voetpad blijvend te kunnen dienen, daar de landen geruimen tijd 's winters onder water staan en 's Raads doel zonder ophooging zeer zeker niet ware te bereiken. Ook deze reclamanten hadden niet het minste bezwaar, om hun gronden door de te Dingsterveen wonende leden der Hervormde gemeente nu en dan te doen gebruiken, doch het was ook hunne overtuiging, dat zij door de plaatsing van het voetpad op de tabel zeer zouden worden benadeeld.

Ten slotte wezen zij er nog op, dat, daar hunne gronden nimmer met eenigen onderhoudspligt zijn belast geweest, hun die ook in geen geval nu kon worden opgelegd.

Het derde bezwaar, mede tegen de voorloopig vastgestelde suppletoire tabel der voetpaden door Geert Karsten, Geert Warners Rossem en Jan Jans Meeuwes, waarvan de beide eerste wonen te Kolderveen gemeente Nijeveen, de laatste te Havelte, bij een adres dd. 22 October 1881 bij Gedeputeerde Staten aangebragt, had betrekking:

a. op een zandvoetpad van Kolderveen naar Grafhorst langs de Westzijde van de Oostergrift; en

b. een zandvoetpad van den straatweg te Kolderveen naar den Bovenboer.

De onderteekenaren van dat adres, als eigenaren van de gronden, waarover de voetpaden zouden loopen, als onderhoudspligtigen op de tabel der voetpaden gebragt, verklaarden zich niet te kunnen voorstellen, hoe de Raad er toe was gekomen deze voetpaden op de tabel te brengen, daar deze nimmer tot openbaar gebruik zijn dienende of bestemd geweest en de gronden van adressanten nooit met eenigen onderhoudslast waren bezwaard.

Burg. en Weth. van Nijeveen, door Gedeputeerde Staten van Drenthe over alle deze bezwaren gehoord, trachtten, wat aangaat het eerste, aan te toonen uit de geschiedenis, dat wel degelijk "de Kerkstege" sedert onheugelijke jaren als weg en als voetpad gediend heeft.

et collegie herinnerde hoe de Kerkstege tengevolge resolutie van Gedeputeerden

den 18 Augustus 1835 no. 15 opgemeten is en door Burgemeester en Assessoren in overleg met schouwheeren na vergelijking met de oude, voor zooverre nog aanwezig, op 4 Julij 1837 eene nieuwe pand- of slagcedulle is opgemaakt, door den Raad vastgesteld 6 April 1839 en door Gedep. Staten bij resolutie van 10 November 1840 no. 20 goedgekeurd.

De Kerkstege, op bedoelde cedulle voorkomende, was toen verdeeld in 99 onderhoudspanden, en op alle in het archief nog aanwezige oude tabellen staat zij vermeld als hebbende eene onderhoudsbreedte van 10 M. Burg. en Weth. wijzen er, wat dit punt aangaat, nog op, dat de ophooging van het terrein door het anders lagere land met die breedte volkomen overeenstemt, waarom het dan ook door hun collegie op dezelfde breedte op de nieuwe tabellen is gebragt.

Wat betreft de schade, die de reclamant meende te zullen lijden, merkte het gemeentebestuur op, dat zijne voorgangers en misschien ook hij zelf het land tot mindere waarde hebben verkregen en dat niet langer mag gedoogd worden, dat het algemeen belang aan zijn bijzonder belang worde opgeofferd, maar dat het van ouds bestaand toezigt van het gemeentebestuur moet worden gehandhaafd.

Eindelijk wees de Raad er op dat, aangezien het moeijelijkheden scheen opgeleverd te hebben den onderhoudspligt tegenover 99 pandpligtigen te handhaven, de Kerkweg sedert jaren door de Hervormde gemeente van Kolderveen en Dingsterveen is onderhouden en dat om die reden door deze niet tegen de tabellen, waarop zij als zoodanig voorkomen, gereclameerd is.

Wat aangaat het Dingsterveensche Kerkpad, merkten Burg. en Weth. cp, dat ook dat pad sedert onheugelijke jaren voor het algemeen belang bestemd is en er zelfs een draaivonder over de Kolderveensche Westergrift ligt, wat niet het geval zou zijn, indien dit pad als een zoogenaamd binnenpad, dat alleen bij vergunning der eigenaren kon gebruikt worden, bestemd of dienende was.

Ook wat betreft het derde bezwaar begrepen Burg. en Weth. niet dat Karsten c. s. kunnen ontkennen, dat sedert onheugelijke jaren die paden op de griften niet slechts tot trekpaden, doch ook voor het publiek dienden, ja zelfs dat van Kolderveen naar Grafhorst eenige jaren geleden nog een publieke weg was, waaraan door adressanten willekeurig een einde gemaakt is.

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben daarop bij resolutie van 15 Julij 1882 n°. 50, krachtens art. 5, 5°. van het bovenvermelde Provinciale Reglement, de tabellen definitief vastgesteld. Wat het hierboven eerstvermelde bezwaar betreft, dat aangaande de Kerksteeg overwogen de Staten dat reclamant, door te erkennen, dat ter plaatse eene strook van ± 2.50 M. sedert onheugelijken tijd als kerkpad en doodenweg dient, voor een deel der Kerksteeg het openbaar gebruik heeft erkend, terwijl daarenboven het reglement geene onderscheiding toegelaten heeft, waarvoor en hoedanig openbaar gebruik plaats heeft.

Gedeputeerde Staten overwogen verder dat de Kerksteeg reeds veel vroeger aan de publieke schouw was onderworpen geweest en dat die o. a. voorkomt op de door hun collegie bij besluit van 10 November 1840 no. 20 vastgestelde tabel van wegen en voetpaden en waterlossingen der gemeente Nijeveen als: zandweg 10 Nederl. ellen breed. Reclamant's argument, hieraan ontleend dat de Kerksteeg

niet voorkomt op de bij latere resolutie van 6 April 1847 nº. 35 vastgestelde tabel, evenmin als op de naar het reglement van 1868 tot stand gekomen wegentabel, achtten Gedeputeerde Staten niet voldoende om op grond daarvan het publiek karakter aan den weg te ontnemen, vooral na de ingewonnen berigten van Burg. en Weth. van Nijeveen.

Gedeputeerde Staten hebben derhalve de door den eersten adressant ingebragte bezwaren ongegrond geacht, wat aangaat de tabel der wegen. Evenwel hebben zij den ligger der voetpaden eenigzins gewijzigd, juist wat die Kerksteeg aangaat. Zij toch hebben overwogen dat op de tabel der wegen was gebragt een weg van 7 en op die der voetpaden een voetpad van 3 Meter, terwijl op de tabel van 1840 de Kerksteeg als weg voorkwam ter breedte van 10 Meter; en dat, aangezien op het terrein geene afscheiding is waar te nemen tusschen weg en voetpad en ook Burg. en Weth. geen gronden daarvoor hebben kunnen aangeven, die splitsing van weg en voetpad willekeurig is te achten, zoodat uit de tabel der voetpaden al wat ten opzigte dier Kerksteeg, "zandvoetpad" voorkomt moet worden afgevoerd; en dat op de tabel der wegen de Kerksteeg met eenigzins gewijzigde omschrijving moet worden uitgetrokken ter breedte van 10 M.

Eene tweede wijziging, die Gedeputeerde Staten in de tabel der wegen gebragt hebben, is deze, dat namelijk ten opzigte der Kerksteeg het perceel no. 199 van sectie E der gemeente Nijeveen, dat aan den adressant R. R. Bouwknegt behoort, niet met het onderhoud werd belast, doch dat dit ten laste kwam van de Hervormde gemeente van Kolderveen er Dingsterveen.

Wat het tweede bezwaar betreft, door Bouwknegt ingebragt tegen de voorloopig vastgestelde suppletoire tabel der voetpaden, hebben Ged. Staten overwogen, dat, aangezien het Dingsterveensche kerkpad sedert onheugelijke jaren zoowel voor kerkelijk als voor algemeen gebruik bestemd is geweest, ten bewijze waarvan o. a. door B. en W. is gewezen op het feit, dat over de Kolderveensche Westergrift een draaivonder ligt, en adresanten zelve, door toe te geven dat het pad voor kerkbezoek gebruikt wordt, het publiek gebruik daarvan reeds erkenden (daargelaten nog dat het provincaal reglement op de wegen en voetpaden geen onderscheid maakt, waarvoor en hoedanig openbaar gebruik plaats heeft), hunne reclame ongegrond was te achten.

Ten aanzien van het derde bezwaar hebben Ged. Staten overwogen, dat de paden in casu sints eeuwen bestaan en dat zij nog bestaan, zoo als ook aan eene Commissie uit hun midden, bij een onderzoek in loco is gebleken, en dat derhalve ook deze reclame van de hand gewezen diende te worden.

Tegen dat besluit van Gedeputeerde Staten is nu het onderwerpelijk appel gerigt, dat bij Z. M. is ingesteld bij adressen dd. 8 Auggstus 1882. De eerste appellant, Roelof Roelofs Bouwknegt, tracht daarbij aan te toonen dat de conclusie van Ged. Staten, als zoude namelijk de erkenning van zijn kant, dat de bedoelde Kerksteeg ter breedte van 2.50 M. sedert onheugelijke jaren door de bezoekers der kerk te Kolderveen als kerkpad zijn gebruikt en daarover ook de lijken zijn vervoerd naar de bij die kerk gelegen begraafplaats, bewijzen zou dat het pad openbaar is, ten eenenmale onjuist is, aangezien het erkende gebruik uitsluitend door de leden der Hervormde

gemeente van Kolder- en Dingsterveen niet met een openbaar gebruik kan worden gelijk gesteld

Adressant betoogt dat aan het besluit van Gedeputeerde Staten van 10 November 1840 n^{0}. 20 nimmer uitvoering is gegeven en dat de weg bij de herziening in 1847 weder van de tabel is afgevoerd; een bewijs zijns inziens, dat de autoriteit, die in 1840 de Kerksteeg publiek had verklaard, in 1847 niet meer die meening deelde. Adressant ontkent dat de Kerksteeg immer eene meerdere breedte van 2.50 M. gehad heeft, aangezien het toch ongerijmd zou wezen een weg, uitsluitend bestemd voor doodenweg en kerkpad, op eene breedte van 10 M. aan te leggen.

Ten slotte wijst hij er nog op, dat ook de Raad en het Collegie van Ged. Staten het blijkbaar over de bestemming van de Kerksteeg niet eens zijn, aangezien de Raad aanneemt dat die naam toepasselijk is èn op een voetpad èn op een weg, Gedep. Staten echter alleen op een weg.

De beide appellanten Roelof Bouwknegt Roelofszoon en Albert Jan Keijzer te Kolderveen gemeente Nijeveen, wier bezwaren, wat betreft het Dingsterveensche kerkpad, mede zijn ongegrond verklaard, erkennen, dat dit pad sedert jaren is gebruikt door de te Dingsterveen wonende leden der Hervormde gemeente van Kolderveen en Dingsterveen om daarover te komen van en naar de kerk te Kolderveen, doch meenen dat daaruit ten onregte de gevolgtrekking gemaakt is, dat het pad voor openbaar gebruik zou zijn bestemd. De omstandigheid waarop door het gemeentebestuur is gewezen, namelijk dat over de Westergrift een draaivonder ligt, zou voor het openbaar karakter huns inziens alleen dan iets kunnen afdoen, wanneer ook het openbaar gezag dien vonder had daargesteld en hem onderhield, of wanneer bijzondere personen, die daartoe krachtens wettelijke verordeningen verpligt waren, het onderhond op zich genomen hadden, wat echter niet het geval was. Zij wijzen er voorts op dat de ligging van het pad reeds aantoont, dat het niet voor het openbaar gebruik is bestemd of kan dienen, daar het bij de kerk te Kolderveen ophoudt en door niemand kon worden gebruikt, dan door hen die, van Dingsterveen uit, de kerk bezoeken.

Ten aanzien van de derde, mede door Gedeputeerde Staten afgewezen reclame, dringen adressanten Geert Karsten, Geert Warners Rossem en Jan Jans Meeuwes er op aan, dat de op de tabel der voetpaden gebragte zandvoetpaden van Kolderveen naar Grafhorst en van den straatweg te Kolderveen naar den Bovenboer, als niet tot openbaar gebruik bestemd of daartoe dienende, daarvan worden afgevoerd; wel is waar hebben de eigenaren der landen aan de Westzijde van de Grift toegelaten, dat over het pad van Kolderveen naar Grafhorst door hunne buren werd geloopen, ten einde den weg van Kolderveen naar Meppel te bekorten en zelfs toegelaten dat daarover tegen eene geringe vergoeding met paard en wagen werd gereden, doch nimmer is dat voetpad als openbaar beschouwd geworden.

En wat het 2e genoemde pad betreft, dat van den straatweg naar den Bovenboer, al mogen de landerijen langs de Westzijde van de Grift zijn bezwaard met den last van een zoogenaamd trekpad ten behoeve der

eigenaren van voor- en achtergelegen landen, dit kan huns inziens niet bewijzen, dat het voetpad tot openbaar gebruik bestemd is.

Het feit, dat de ingezetenen van den Bovenboer, welke in de nabijheid van het pad wonen, wel eens over de landen van adressanten zijn geloopen, verklaren dezen hierdoor, dat vóór den aanleg van het voetpad nabij de bijzondere school der Christelijke Afgescheiden gemeente te Nijeveen geen enkel voetpad tusschen den dijk en den Bovenboer bestond en de ingezetenen uit den Bovenboer gewoon waren hun weg naar den dijk (thans den straatweg) te kiezen over dat erf, dat hun het meest gelegen kwam.

Zij wijzen er ten slotte nog op, dat aan het rapport der Commissie uit Gedeputeerde Staten, aan welke bij hun onderzoek in loco op 14 Maart 1882 het bestaan der paden zou zijn gebleken, geen waarde kan worden gehecht, daar die commissie wel kon waarnemen, dat daar paden bestonden en dat over die paden werd geloopen, doch niet — waarop het aankomt — of ze voor openbaar gebruik bestemd zijn

Gedep. Staten van Drenthe, ter zake gehoord, adviseren bij hunnen brief van 22 September 1882 tot afwijzing der onderscheidene appellen; onder verwijzing deels naar het door hen ingewonnen berigt van Burg. en Weth. van Nijeveen, dd. 29 Augustus 1882 no. 265, deels naar hun aangevallen besluit, vestigen zij er nog de aandacht op, dat de bewering van Bouwknegt, als zou de Kerksteeg bij menschengeheugenis door kerkgangers en voor het vervoer van lijken gebezigd en dus slechts voor een bepaald doeleinde gebruikt zijn, zonder dat die daarom als openbaar voetpad kon worden beschouwd, onhoudbaar is, daar men, dit aannemende, er toe zou moeten komen, dat een kerkweg alleen gebruikt zou kunnen worden door kerkgangers, en zoo ook een stationsweg alleen door spoorwegreizigers en dat ieder persoon, die voor een ander doel die wegen mogt willen gebruiken, geweerd zou kunnen worden. Die woorden nu zijn huns inziens bloot omschrijvend en sluiten het gebruik voor andere doeleinden niet uit.

Zij wijzen er vervolgens op, dat appellant, erkennende dat de weg op de tabel van 1840 voorkwam en in 1847 niet meer, geheel onjuist meent, dat dit een bewijs voor het niet openbaar karakter van den weg zou zijn. Gedeputeerden schrijven dit niet-voorkomen op die tabellen toe aan een destijds onwillekeurig gepleegd verzuim, niet aan eene opzettelijke handeling.

„Het is toch opmerkelijk", zoo schrijven zij, „dat de inspecteur der wegen en waterlossingen in 1847 in een rapport van 2 Februarij van dat jaar omtrent de tabel der wegen mededeelde dat alle wegen, waterlossingen en voetpaden op de nieuwe tabellen aanwezig zijn, terwijl de Kerksteeg niet op die tabel voorkwam."

Wat aangaat de breedte van de Kerksteeg, niettegenstaande appellants beweren, dat die slechts 2.50 M. zou bedragen, houden Gedep. Staten vol, dat de in de nieuwe tabel aangenomen breedte dezelfde is, als die, waarmede zij op de tabel van 1840 is gebragt, een breedte trouwens, die volgens de werkelijkheid zeer zeker aannemelijker is.

Wat de andere beroepen aangaat, refereren Ged. Staten zich aan de motieven van hun aangevallen besluit.

Nadat deze zaak met Zr. Ms. magtiging bij den Raad van State, Afdeeling voor

de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, hebben appellanten nog nadere memoriën ingediend tot adstructie van hunne beroepen.

Na hetgeen voorafgegaan is, valt daaruit nog slechts het volgende te vermelden

Wat de Kerksteeg betreft, zegt de appellant de kracht der redenering van Gedep. Staten niet te begrijpen, waar dezen beweren, dat het Prov. Reglement geen onderscheid maakt, waarvoor en hoedanig openbaar gebruik geschiedt. Immers zijns inziens is het juist de quaestie of de Kerksteeg is een openbare weg en dit hangt volgens het Reglement alleen af, of die Kerksteeg tot openbaar gebruik bestemd is of dient. Nu kan z. i. een gebruik alléén ten behoeve van bepaalde personen of van de leden eener bepaalde corporatie niet met openbaar gebruik worden gelijk gesteld.

Ook op de breedte komt adressant nog terug en hij ontkent ten stelligste, dat die 10 M. zou bedragen. Wel is, zoo als uit een onderzoek in loco aan Ged. Staten gebleken is, van de volle breedte van adressants land (20 M.) juist het middelste deel, dat langzaam glooiend oploopt, opgehoogd, maar de eigenlijke Kerksteeg, het gedeelte van het land, dat boven den hoogsten waterstand ligt en bij begrafenissen gebruikt wordt om er over te rijden, is slechts 2½ M. breed, en voor het beoogde doel allezins voldoende. Zijns inziens pleit juist de langzaam glooiende ophooging tegen het brengen van den weg op de tabel, omdat toch die ophooging dáárom alleen langzaam glooiend over een breedte van 10 M. gemaakt is, om op deze wijze weinig of geen schade aan het land toe te brengen.

De bewering van Gedeputeerde Staten, als zou het weglaten van den weg op de tabel van 1847 bloot onwillekeurig geschied zijn, kan adressant niet aannemen. Hij kan zich niet voorstellen, dat èn het Gemeentebestuur èn Gedeputeerde Staten van Drenthe èn de Inspecteur der wegen in 1847 dezen weg over het hoofd zouden hebben gezien. Edoch, al ware zulks het geval, de tabel van 1840 is zeer zeker thans vervallen en de weg heeft, niet op die van 1847 gebragt zijnde, zijn publiek karakter nu eenmaal verloren. Geen de minste noodzakelijkheid bestaat, zijns inziens, om dien weder dat karakter toe te kennen. Het beperkte gebruik heeft appellant nimmer bemoeijelijkt.

Adressant merkt nog op, dat hij er bij zijn beroep op heeft gewezen, dat het ongerijmd zou zijn een weg, waarop slechts een lijkenwagen komt, aan te leggen op eene breedte van 10 M., terwijl de groote weg van Nijeveen naar Wanneperveen nimmer die breedte gehad heeft. In zijn appellatoir adres was bij vergissing die breedte oningevuld gebleven, waaruit Burgemeester en Wethouders van Nijeveen de conclusie hadden getrokken dat appellant dit niet wist. Dit is echter zoo niet; de zoogenaamde „Dijk" heeft thans nog een breedte van 6 à 8 Meter en te Kolderveen op de hoogte van de Kerksteeg 6½ Meter.

Ten aanzien van het Dingsterveensche kerkpad wijzen appellanten er nog op, dat het bedoelde kerkpad slechts een binnenpad is, waarvan ter bekorting van den weg naar de kerk met toelating der eigenaren van de landen, waarover het loopt, wordt gebruik gemaakt door de Dingsterveensche leden der Hervormde gemeente van Kolderveen en Dingsterveen, die, omdat ze daarbij belang hebben, ook zorgen voor de instandhouding van den boven besproken draaivonder. Zij wijzen voorts op de gesteldheid van het terrein om aan te toonen, dat hier niet aan een publieken weg kan gedacht worden,

aangezien er geen pad bestaat, dat boven het lage land opgehoogd en altijd passabel is, en bij hoogen waterstand ook het voetpad onderloopt.

Wat den onderhoudspligt aangaat, beweren appellanten, dat het besluit van Ged. Staten ten deze geheel ongemotiveerd is en zij bij handhaving genoodzaakt zouden zijn met opoffering van veel kosten een feitelijk niet bestaand voetpad aan te leggen en te onderhouden.

In hunne memorie over de beide andere paden komen de appellanten op tegen de in het rapport van Burgemeester en Wethouders van Nijeveen dd. 2 November 1881 aangevoerde bewering, als zou het pad langs de Oostergrift van Kolderveen naar Grafhorst voor weinige jaren nog een publieke weg geweest zijn, waaraan door adressanten een eind zou zijn gemaakt. Behalve de eigenaren van gronden, die daaraan overweg hadden, maakte niemand van dat pad gebruik, dan krachtens van de eigenaren tegen eene kleine vergoeding gevraagde en verkregen vergunning, die in het natte jaargetijde altijd werd geweigerd.

Ook de bewering van Gedeputeerde Staten — in hun ambtsberigt van 22 September ll.,— als zouden adressanten, door toe te geven dat bovengenoemde paden voor trekpad worden gebezigd, het publiek karakter hebben erkend, komt hun onjuist voor Adressanten erkennen slechts eene private erfdienstbaarheid en het is hun onbegrijpelijk hoe Gedep. Staten hierin erkenning van bestemming tot publiek gebruik hebben kunnen vinden.

Zij wijzen er vervolgens op, dat ten duidelijkste blijkt, dat langs de westzijde van de Oostergrift tusschen den straatweg en den Bovenboer geen openbaar voetpad bestaat, uit de omstandigheid, dat in 1867 of in 1868 bij den aanleg van het voetpad van den Dijk naar den Bovenboer langs de zoogenaamde Schuurmanssteeg daarvoor aan de grondeigenaren vergoeding is gegeven en zelfs daartoe uit de gemeentekas eene som van ƒ300 is beschikbaar gesteld.

Eindelijk wijzen appellanten er nog op, dat het mede gebezigde argument, dat andere eigenaren tegen de tabel der voetpaden niet zijn opgekomen, tegen hen bezwaarlijk als bewijs kan dienen, nademaal toch hieruit allerminst zou blijken dat die eigenaars het met het Gemeentebestuur eens zijn, doch veeleer, dat die eigenaren door de weinige openbaarheid, die er aan gegeven is, niet hebben bemerkt, dat het pad op de tabel der voetpaden voorkwam.

Nadere memoriën zijn bij den Raad van State niet ingekomen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Een en veertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 29 *November* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. VAN REENEN

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den VOORZITTER wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten:

1°. van 15 November 1882, n°. 24, houdende beslissing in het geschil over *de woonplaats van den armen krankzinnige J. H. A. Eekhof.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 314.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige J. H. A. Eekhof;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 11 October 1882, n°. 60;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 11 November 1882 n°. 4834, Afd. B. B.;

Overwegende, dat J. H. A. Eekhoff, op 8 Maart 1868 geboren uit Maria Johanna van Weijnen, huisvrouw van Adam Lambertus Eekhof, krachtens magtiging van den voorzitter der Regtbank te 's Hertogenbosch van 8 October 1872, den 16 daaraanvolgende ter verpleging is opgenomen in de geneeskundige inrigting voor krankzinnigen Coudewater te Rosmalen en zulks, bij het onvermogen der ouders, voor rekening der gemeente Tilburg, waar de vader destijds zijne woonplaats had

dat, nadat de vader in November 1872 verhuisd was naar Groote Lindt, waar hij als wisselwachter aan het spoorwegstationsgebouw geplaatst werd, het krankzinnige kind, op aanvraag van het gemeentebestuur van Tilburg, uit het gesticht Coudewater ontslagen en van wege dat bestuur aan zijne ouders te Groote Lindt is tehuis bezorgd;

dat het in de maand Julij daaraanvolgende andermaal in een krankzinnigengesticht is opgenomen, toen in dat te Dordrecht, en voorloopig voor rekening van Groote Lindt;

dat het bestuur van deze gemeente, er op wijzende dat de terugbezorging van het kind op 29 December 1872 niet op verzoek of last der ouders, ja zelfs buiten hunne voorkennis, geschied was en dat het ontslag, als niet gegeven ten gevolge van herstel, wederregtelijk was, pogingen heeft aangewend om van den zijns inziens onwettigen onderhoudslast vrij te blijven;

en dat die pogingen, destijds zonder gevolg gebleven zijnde, hervat zijn door het bestuur van de nieuwe gemeente Zwijndrecht (ontstaan uit de vereeniging der gemeenten Groote Lindt en Zwijndrecht) bij de wet van 28 Junij 1881 (*Stbl.* n°.106), welk bestuur thans bij adres van 11 Maart ll. krachtens art. 70 der wet op het Armbestuur ten deze Onze beslissing heeft ingeroepen;

Overwegende, dat, zoo als bereids in meerdere aan Onze kennisneming onderworpen geschillen is beslist, voor de aanwijzing der woonplaats, bedoeld bij art. 26 der Armenwet, gelet moet worden op den tijd, waarop de overbrenging naar een geneeskundig gesticht noodig geoordeeld en de regterlijke magtiging daartoe aangevraagd is, en wijders dat de naar dien regel eenmaal aangewezene gemeente met het onderhoud belast blijft, ook al mogt later de wettelijke woonplaats van den verpleegde, krachtens art. 78 Burgerlijk Wetboek, naar elders worden overgebragt:

Overwegende, dat de toepassing van die beginselen op de feiten, die tot het onderwerpelijk geschil aanleiding gaven, vordert, dat Tilburg als de onderhoudspligtige gemeente worde aangewezen;

Overwegende immers, dat het vast staat, dat het kind, waarvan in deze de rede is, in October 1872, toen de aanvankelijke overbrenging naar een gesticht voor krankzinnigen noodig geoordeeld en de regterlijke magtiging daartoe aangevraagd is, domicilie had in de gemeente Tilburg, waar zijn vader destijds was gevestigd, en dat het toen dan ook, zonder tegenspraak, voor rekening van die gemeente in het geneeskundig gesticht Coudewater is opgenomen

dat de verpleging in dat gesticht wel is waar op 29 December 1872 is gestaakt, doch dat de eigenaardige omstandigheden, waaronder zulks blijkens de stukken is geschied, kennelijk aantoonen, dat allerminst verbetering in den toestand van het

kind, en als gevolg van dien een ophouden der behoefte aan verpleging in een krankzinnigengesticht daartoe de aanleiding geweest zijn;

dat integendeel het afbreken dier verpleging zijn éénige oorzaak blijkt gehad te hebben in den toeleg van het bestuur der gemeente Tilburg om die gemeente aan een onderhoudslast te onttrekken, waarmee zij volgens de wet eenmaal was bezwaard;

dat toch, toen met November 1872 de vader van het verpleegde kind in zijne dienstbetrekking overgeplaatst was naar Groote Lindt, namens het gemeentebestuur van Tilburg bij missive van 7 November 1872 aan de Directie van het geneeskundig gesticht Coudewater de vraag werd gedaan: „of het kind door of van wege het gemeentebestuur kon worden afgehaald, zullende het dan aan zijne ouders worden teruggebragt," edoch, dat die aanvrage, zoo als uit die missive zelve blijkt, werd gedaan alleen naar aanleiding van dat vertrek des vaders, en omdat het, zoo als die missive luidt, „nu eene hardigheid voor de gemeente ware om dat kind voor rekening van Tilburg te blijven verplegen;"

dat, aangezien er geen gevaar voor de openbare orde of vrees voor ongelukken behoefde te bestaan, het ontslag niet mogt worden geweigerd, en dat dan ook door den geneesheer-directeur onmiddellijk is geantwoord, dat de directie „geen zwarigheid maakte om het kind te laten afhalen;"

dat de directeur daaraan echter toevoegde de opmerking, dat de verpleegkosten nogtans, in elk geval tot 1o. Januarij eerstvolgende, verschuldigd zouden blijven; en dat daarop het Gemeentebestuur van Tilburg het zijnerzijds voorgenomen ontslag gedurende ruim zes weken heeft laten rusten, te weten tot weinige dagen vóór dat met dien 1en Januarij een nieuw kwartaal verpleegkosten zou worden ingegaan; en toen, op den 29 December, een agent van politie met de voor het kind hoogst noodige kleedingstukken, van wege de gemeente verstrekt, naar Coudewater heeft gezonden, die het kind daar overnam en tenzelfden dage te Groote Lindt aan de ouders uitreikte;

Overwegende, dat wat er nu ook wezen moge van de meerdere of mindere ingenomenheid der ouders met de alzoo bewerkstelligde thuisbezorging van hun kind, — zooveel zeker is, dat de geneesheer-directeur te dien dage in het ter voldoening aan de wet gehouden register aanteekende, dat het kind „op verzoek van het gemeentebestuur van Tilburg ontslagen was in niet verbeterden toestand", en dat dan ook de vader te Groote Lindt al spoedig pogingen heeft aangewend voor de wederopneming in een gesticht, — pogingen, die, na herhaaldelijk bij den burgemeester van Groote Lindt te zijn afgewezen, eindelijk op tusschenspraak van den officier van justitie bij de Arrondissements-Regtbank te Dordrecht in Julij daaraanvolgende er toe hebben geleid, dat voor het kind als lijdende aan aangeboren krankzinnigheid of idiotismus andermaal magtiging tot plaatsing verzocht en die verkregen en de opneming in het geneeskundig gesticht te Dordrecht gevolgd is;

Overwegende, dat onder deze omstandigheden, en onverschillig wie in den tijd, verloopen sedert die opneming totdat het tegenwoordig geschil aan Onze beslissing werd onderworpen, zich met de kosten van verpleging heeft belast, immers voor de hier te beslissen vraag, de verpleging te Dordrecht beschouwd behoort te worden als de voortzetting van en als één geheel uitmakende met de, om buiten de wet gelegene motieven, ontijdig afgebrokene verpleging te Coudewater, te dien effecte,

dat naar het bovengestelde beginsel de gemeente Tilburg, die met de kosten van deze bezwaard was, ook evenzoo die van gene te dragen heeft, zonder dat het door haar op de bovenvermelde wijze ondernomen ontslag ten haren bate gevolgen mag hebben;

Gezien de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100), zoo als zij gewijzigd is bij de wet van 1 Junij 1870 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Tilburg aan te wijzen als de gemeente die verpligt is tot betaling der kosten van verpleging in het krankzinnigengesticht te Dordrecht van J. H. A. Eekhof.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 15 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

2°. van 15 November 1882, n°. 29, houdende beschikking op het beroep door *den Minister van Oorlog ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders ber gemeente Haren, van* 13 *Junij* 1882, *waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten eener stoomwasch- en appreteer-inrigting te Helpman.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882 blz. 447).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep door Onzen Minister van Oorlog ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders der gemeente Haren van 13 Junij 1882, waarbij aan L. H. en H. J. Engelkens te Groningen vergunning is verleend tot het oprigten eener stoomwasch- en appreteerinrigting te Helpman;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 October 1882, n°. 9;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 11 November 1882 n°. 50, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat bij het genoemd besluit de vergunning is verleend om op het perceel, kadastraal bekend gemeente Haren sectie A no. 854, op te rigten eene door stoom gedreven wasch- en appreteerinrigting, onder voorwaarde, dat de verkrijgers der vergunning zullen zorgen dat het afvalwater niet dan beroofd van zeep en van het daarin door het wasschen gebragte vuil in het kanaal der vroegere vestingwerken, de zoogenaamde Nattegracht, worde ontlast van en niet worde geloosd in water hetwelk gemeenschap heeft met slooten, waaruit vee wordt gedrenkt;

dat Onze Minister van Oorlog de vernietiging dier vergunning vraagt, wegens het gevaar en de vrees dat het water in de aan genoemde Nattegracht gelegen militaire bad- en zwemplaats zal worden verontreinigd, zoodat het gebruik van die bad- en zwemplaats voor de gezondheid gevaarlijk zal worden, te meer omdat de bedoelde waschinrigting, zoo als gezegd wordt, voornamelijk dienen zal tot het reinigen van goederen bij besmettelijke ziekten, en er geene zekerheid bestaat, noch dat het afvalwater geheel kan worden gezuiverd, noch dat de contrôle daarop, zoo die mogelijk is, werkelijk altijd zal worden uitgeoefend;

dat de verkrijgers der vergunning daarentegen verklaren dat het gebruikte water door bijvoeging van kalkmelk, chloormagnesium of zoutzuur niet alleen gemakkelijk maar ook met voordeel kan worden gezuiverd; dat tegen het wasschen van besmette goederen zorgvuldig zal worden gewaakt, zoo als hun eigen belang medebrengt; dat daarenboven door de behandeling der wasch in een gesloten stoomwaschketel, waarin het zeepwater boven het kookpunt wordt verwarmd, zoo als dat in hunne inrigting zal geschieden, de smetstoffen, die zich daarin mogten bevinden, worden gedood;

dat de geringe hoeveelheid van het door hen te bezigen water, op 4 M^3. per dag geraamd, van nagenoeg geen invloed op de reinheid van het water in de Nattegracht kan zijn;

en dat het water in die gracht meestal stroomt in de rigting van de bad- en zwemplaats af naar de plaats der waschinrigting toe, terwijl bij omgekeerde strooming het kanaalwater reeds door het afvalwater van 15 groote aardappelmeelfabrieken is verontreinigd;

dat bij onderzoek gebleken is, dat het punt, waar het gebruikte water van de waschinrigting in de Nattegracht zal worden gebragt, ruim 250 Meter van de bad- en zwemplaats verwijderd is;

Overwegende, dat wat de mogelijkheid betreft, dat besmette goederen in de inrigting zullen worden gereinigd, mag worden aangenomen dat de daarin zich bevindende smetstoffen meerendeels, zoo niet alle, zullen worden vernietigd door de behandeling van de goederen in den gesloten stoomwaschketel, waarin het zeepwater tot boven het kookpunt wordt verhit;

dat verder voor de zuivering van het af te voeren water is gewaakt door de opgelegde verpligting om te zorgen dat het afwalwater niet dan beroofd van zeep en van het daarin door het wasschen gebragte vuil in de Nattegracht worde ontlast; eene verpligting waarvan de nakoming grootelijks wordt gewaarborgd door het voordeel, hetwelk die zuivering voor den fabriekant zelven oplevert;

dat voor zoover eindelijk de zuivering niet volkomen mogt wezen, bij den aanzienlijken afstand der bad- en zwemplaats en de afmetingen der Nattegracht de geringe hoeveelheid van het daarin te loozen gebruikte water geen gevaar voor verontreiniging van het water dier bad- en zwemplaats kan doen duchten:

dat alzoo de tegen de verleende vergunning ingebragte bezwaren niet zoodanig zijn, dat daarom de vergunning zou moeten worden geweigerd;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ongegrondverklaring van het beroep te handhaven het besluit van Burgemeester en Wethouders van Haren, met bepaling dat de termijn, binnen welken de inrigting moet zijn voltooid en in werking gebragt, wordt verlengd tot 1 November 1883.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 15 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

30. van 17 November 1882 n°. 22, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *het bestuur van den dorpspolder Heumen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, betreffende het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje in de kade tusschen dien polder en dien van Overasselt.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 413).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door het bestuur van den dorpspolder Heumen van een besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, betreffende het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje in de kade tusschen dien polder en dien van Overasselt;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 November 1882 n°. 83;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 14 November 1882, n°. 11, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat met 1 Julij 1881 het polderbestuur van Heumen na ontslag van den toenmaligen sluiswachter over het zoogenaamde Kievitshofsluisje, gelegen in de waterkeering, die er tusschen den polder Heumen en dien van Overasselt bestaat, tot sluiswachter heeft aangesteld zekeren Jan Wouters, niet onder Overasselt, doch te Heumen woonachtig;

dat, ten gevolge van dit besluit en na langdurige briefwisseling tusschen de polderbesturen van Heumen en Overasselt, laatstgenoemd collegie bij adres dd. 9 Januarij 1882 verzocht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, dat dit collegie aan het Polderbestuur van Heumen zou gelasten: „de bestaande gebruiken in deze te handhaven door het wederom aanstellen van eenen sluiswachter uit de geërfden van Overasselt, welke, onder toezigt van poldermeesteren van dien polder, met het openen en sluiten van het sluisje zal belast zijn;”

dat, nadat de beide polderbesturen ter zake gehoord waren, Gedeputeerde Staten van Gelderland, bij besluit dd. 3 Mei 1882 n°. 59, beslisten, dat „het openen en sluiten van het Kievitshofsluisje op de van ouds daartoe aangewezen tijdstippen zal geschieden, onder de verantwoordelijkheid van poldermeesters van den dorpspolder Heumen, door eenen sluiswachter, daartoe door hen aan te stellen uit de geërfden van den dorpspolder Overasselt en aldaar woonachtig, wiens bezoldiging uit de kas van den polder Heumen zal worden betaald”, en dat voorts „poldermeesters van den dorpspolder Overasselt daarover het toezigt zullen uitoefenen;”

dat tegen deze beslissing het Polderbestuur van Heumen bij adres van 31 Mei 1882 Onze voorziening heeft ingeroepen;

Overwegende, dat blijkens de tusschen partijen gewisselde stukken geenerlei geschil bestaat noch opzigtens de van ouds geldende regelen voor het tijdstip van opening en sluiting van het bewuste sluisje, noch omtrent den onderhoudspligt van den dorpspolder Heumen of het toezigt van de zijde van het Polderbestuur van Overasselt, noch ook omtrent het regt van den polder Heumen om (op zijne kosten) eenen wachter voor dat sluisje aan te stellen; doch dat het éénige punt in geschil hierin is gelegen, of het Polderbestuur van Heumen bij het doen van die aanstelling al dan niet beperkt is tot de onder Overasselt woonachtige geërfden in dien polder, zoo dat het alleen uit de zoodanigen eene keuze voor de waarneming dier betrekking zou mogen doen;

Overwegende nu, dat er wel is waar in eenen brief, die onder dagteekening van 26 September 1860 n°. 28 van het Polderbestuur van Heumen is uitgegaan, gewaagd wordt van een „beding” tusschen de geërfden van de beide polders, waarbij dusdanige beperking, zoo als die brief zegt, „moet bepaald zijn”, doch dat de betrekkelijke zinsnede in dien brief het thans in geschil zijnde punt, als toen niet op den voorgrond tredend, slechts ter loops aanraakte en zulks bovendien deed in zoodanige bewoordingen, dat er eer te denken valt aan eene meening, een vermoeden, eene meer of minder betrouwbare en in allen gevalle niet gepreciseerde herinnering van den schrij-

ver, dan wel aan stellige wetenschap, steunende op eenig zoo even geraadpleegd en, indien noodig, aanstonds ter productie gereed liggend document;

dat, terwijl het daarom niet aangaat aan die bewoordingen van bedoelden brief van 26 September 1860 n°. 28, dusdanige afdoende bewijskracht toe te kennen, als Gedeputeerde Staten van Gelderland gemeend hebben te moeten doen, alle, ook nog na de door Gedeputeerde Staten genomen beslissing, ingestelde nasporingen naar den titel, die welligt ter zake bestaan mogt, ten eenenmale vruchteloos zijn gebleven;

dat derhalve het noodige bewijs ontbreekt en mitsdien de in den hoofde dezes vermelde resolutie van 3 Mei 1882 n°. 59, althans wat het éénige boven omschreven punt in geschil betreft, niet kan worden gehandhaafd;

Gezien de artt. 5 en 10 van het Reglement op het beheer der rivierpolders in de provincie Gelderland van 17 Mei 1879, goedgekeurd bij Ons besluit van 24 Augustus 1880, n°. 7;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging in zooverre van het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 3 Mei 1882 no. 59, te beslissen, dat de poldermeesteren van den dorpspolder Heumen voor de aanstelling van den sluiswachter, bij dat besluit bedoeld, niet beperkt zijn tot de onder Overasselt woonachtige geërfden van den dorpspolder Overasselt.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 17 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Refs.

4°. van 18 November 1882, n°.26, houdende beschikking op het beroep van *hoofdingelanden van het waterschap: der hulpgaten in de landen van Heusden en Altena, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van* 28 *April* 1882, *G.* n°. 181, *betreffende de begrooting van het waterschap voor* 1881, *zoo als die door Hoofdingelanden is vastgesteld.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 326).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van Hoofdingelanden van het waterschap der hulpgaten in de landen van Heusden en Altena van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 28 April 1882, G. n°. 18., betreffende de begrooting van het waterschap voor 1881, zoo als die door Hoofdingelanden is vastgesteld;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 1 November 1882, n°. 63;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 15 November 1882, n°. 7, Afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat de Hoofdingelanden van genoemd waterschap in hunne vergadering van 6 April 1881 onder de middelen tot dekking van de op die begrooting uitgetrokken uitgaven voor kosten van opening en digting van hulpgaten hebben gebragt eenen omslag van *f* 1.15 de hectare over de in de begrooting met opgaaf van hunne grootte genoemde waterschappen;

dat daartegen bij Gedeputeerde Staten bezwaren zijn ingediend:

1°. door de waterschapsbesturen van den Hei- of Meerdijk en polder van Drunen en van den polder van Nieuwkuik en Onsenoord, zich beklagende, dat bij die begrooting verkeerdelijk is aangenomen dat ook zij behooren te dragen in de kosten tot daarstelling van het hulpgat no. 1 in den Oudheusdenschen zeedijk, en bewerende dat zij, op grond van art. 17 van het Reglement voor het waterschap der hulpgaten in de landen van Heusden en Altena, goedgekeurd bij Ons besluit van 15 Augustus 1871 no. 16 (*Provinciaal blad* 1871 no. 17) behooren te worden vrijgelaten van de kosten van eerste daarstelling der hulpgaten, zoo mede van het verdiepen en vergrooten der hulpgaten dat in 1881 heeft plaats gehad;

2°. door de Besturen van den Zuid-Hollandschen polder onder Dussen en van het Nieuwland van Altena, bewerende, dat zij ten onregte gerekend zijn aangeslagen te kunnen worden voor de kosten voor het ontgraven en digten ook van de hulpgaten, niet in hunne buiten- of binnendijken gelegen en voor die van vergrooting door nieuwen aanleg van het hulpgat in den Nieuwen Altenaschen zeedijk onder de Werken, met welke kosten zij volgens hetzelfde art. 17 niet kunnen worden bezwaard;

dat Gedeputeerde Staten, oordeelende, dat de uitgevoerde werken aan het hulpgat no. 1 kunnen worden geacht te behooren tot werken van eersten aanleg en dat de bewering van de Besturen van den Zuid-Hollandschen polder en het Nieuwland van Altena, dat zij alleen behoeven bij te dragen in de kosten der hulpgaten, aangelegd in de buiten- en binnendijken dier polders, juist is, krachtens art. 68 van het aangehaald Reglement, waarbij aan hun college is opgedragen het beslissen der geschillen omtrent de toepassing van dat Reglement, hebben besloten te verklaren, dat in de begrooting bovenvermeld de Hei- of Meerdijk en polder van Drunen, de polder van Nieuwkuik en Onsenoord, de Zuid-Hollandsche polder onder Dussen en het Nieuw-

land van Altena ten onregte zijn betrokken in den omslag tot dekking der door de Besturen dier waterschappen bedoelde kosten;

dat Hoofdingelanden, naar aanleiding van de 3e zinsnede van art. 69 van genoemd Reglement, tegen die uitspraak bij Ons in beroep zijn gekomen, verzoekende, dat het Ons moge behagen het besluit van Gedeputeerde Staten te vernietigen;

dat zij daartoe aanvoeren dat de verordening betreffende het getal, de plaats, de lengte, den omvang en de diepte der hulpgaten, hunne afpaling, constructie, verdediging en wat verder daartoe behoort, overeenkomstig art. 4 van het Reglement door Hoofdingelanden is vastgesteld den 21 Januarij 1874, goedgekeurd door Gedepnteerde Staten bij besluit van 12 Maart 1874 en afgekondigd 8 April daaraanvolgende; dat de hulpgaten overeenkomstig die verordening binnen vijf jaar na hare afkondiging zijn daargesteld en daarmede de eerste daarstelling is afgeloopen; dat daarenboven noch de werken aan het hulpgat no. 1, in 1881 uitgevoerd, noch de toen bewerkstelligde verruiming van hulpgat no. 8 van 50 tot 100 M. lengte als eerste daarstelling kunnen worden beschouwd; voorts dat art. 17 van het Reglement wel bepaalt, dat het Nieuwland van Altena en de Zuidhollandsche polder zullen betrokken zijn in de kosten van onderhoud der hulpgaten aangelegd in hunne buiten- en binnendijken, alsmede bij overstrooming in de ontgraving en wederdigting dier hulpgaten, maar dat noch dat noch eenig ander artikel verklaart, dat zij van de kosten der overige hulpgaten vrijgesteld zijn, welke vrijstelling, zoo zij bedoeld ware, bepaaldelijk had behooren te zijn uitgedrukt, omdat, volgens hetgeen in het artikel voorafgaat, de schuldpligtigheid der daar opgenoemde waterschappen regel, de vrijstelling uitzondering is;

Overwegende, dat gemeld art. 17 de waterschappen het Nieuwland van Altena, den Zuidhollandschen polder onder Dussen, alsmede de gemeenten Drunen en Nieuwkuik en Onsenoord (welke uitdrukking: gemeenten, hier niet anders kan beteekenen dan de waterschappen, onder die namen bekend en in hetzelfde artikel genoemd) vrijstelt van de kosten van eerste daarstelling of het in orde brengen der hulpgaten, en dat nu de vraag te beslissen valt, of de kosten der werken aan de hulpgaten no. 1 en no. 8 in 1881 verrigt onder die kosten, waarvan de genoemde polders zijn vrijgesteld, zijn te rangschikken;

dat in de eerste plaats, wat het hulpgat no. 1 betreft, de verordening van 1874 bovenvermeld, ter uitvoering van art. 4 van het Reglement, als het eerste der hulpgaten, die zouden worden daargesteld en in behoorlijken staat onderhouden, een hulpgat noemt in den Oudheusdenschen zeedijk, tusschen bepaald aangeduide perceelen, tot eene lengte van 100 M.; dat echter het aldus aangewezen dijkvak als hulpgat aangewezen, maar niet als zoodanig werd ingerigt;

dat dientengevolge, toen na den doorbraak van Nieuwkuik van 29/30 December 1880 pogingen werden in het werk gesteld, om dit dijkvak te ontgraven, men dat werk weldra heeft moeten opgeven, omdat de dijk bleek uit zwaren kleigrond te bestaan, en ook het water geene merkbare vergrooting van de door afgraving verkregen opening heeft veroorzaakt, zoodat over eene lengte van niet meer dan omstreeks 25 M. de kop van het dijkvak tot slechts 1.75 M. onder de kruin is afgegraven of weggespoeld;

dat na deze ondervinding in 1881 is overgegaan tot het uitgraven van de klei over de geheele lengte van de 100 M. en het wedervullen van het gat met zand, gedekt met eene dunne kleibekleeding, even als zulks reeds vroeger ten aanzien van andere hulpgaten was gedaan;

dat eerst door deze uitgraving en wedervulling het dijkvak kan worden gezegd bepaaldelijk te zijn ingerigt tot hulpgat, dat is om bij noodzakelijkheid van lozing van inundatiewater gemakkelijk ontgraven en geopend te kunnen worden;

dat dus die uitgraving en wederaanvulling als werken van eerste daarstelling of in orde brenging van een hulpgat zijn te beschouwen, van de kosten waarvan de genoemde polders bij art. 17 zijn vrijgesteld;

dat in de tweede plaats, wat het hulpgat no. 8 betreft, gelegen in den Nieuw-Altenaschen zeedijk onder de gemeente de Werken en Sleeuwijk, in den buitendijk van het waterschap het Nieuwland van Altena, de lengte daarvan in de bovenaangehaalde verordening was bepaald op 50 M.;

dat bij de werking van dat hulpgat is gebleken, dat het geen vermogen genoeg had om het water af te voeren; dat daarom in 1881 besloten is het te brengen van 50 op 100 M.;

dat die verlenging van het bestaande hulpgat, die met het maken van een nieuw gat naast het reeds aanwezige is gelijk te stellen, daarom ook als eene eerste daarstelling is aan te merken;

dat, wat aangaat het beweren van appellanten, dat vermits de verordening van 1874 het daarstellen van hulpgaten binnen vijf jaar na haar in werking treden heeft voorgeschreven en aan dat voorschrift is voldaan, na verloop van dien tijd van geene eerste daarstelling meer spraak kan zijn, dit beweren, daargelaten dat het in allen gevalle niet zou gelden voor het hulpgat nº. 1, waarop de verordening die tijdsbepaling niet toepasselijk maakt, is onjuist; dat toch art. 4 van het aangehaalde Reglement wel bepaalt, door wien de verordening betreffende het getal, de afmetingen enz. der hulpgaten onder hoogere goedkeuring zal worden vastgesteld, maar niet inhoudt, dat die verordening, eenmaal vastgesteld, onveranderd zou moeten blijven; dat dus het getal en de afmetingen der hulpgaten voor wijziging vatbaar zijn, gelijk daaromtrent inderdaad bij de nieuwe verordeningen, goedgekeurd bij besluit van Gedeputeerde Staten van 5 Januarij 1882, afgekondigd 11 Februarij daaraanvolgende, nieuwe voorschriften zijn gegeven en er geene enkele reden is om hetgeen binnen de bovenbedoelde vijf jaar als eerste daarstelling had moeten beschouwd worden, alleen omdat het na dien tijd ten uitvoer is gebragt, niet meer als zoodanig aan te merken;

dat de beslissing der vraag, wat al of niet tot kosten van eerste daarstelling moet gerekend worden, alleen van den aard van het werk afhankelijk is en, zoo als reeds is opgemerkt, de kosten van de verlenging van een bestaand hulpgat daartoe uit den aard der zaak behooren;

dat dus de genoemde polders, hoezeer verpligt om mede te dragen de kosten van het ontgraven en weder digten van het hulpgat nº. 8, zoo als het vroeger ter lengte van 50 M. bestond, volgens art. 17 zijn vrijgesteld van de kosten van het ontgraven en tot hulpgat inrigten der meerdere lengte, waardoor het hulpgat tot 100 M. is gebragt;

Overwegende eindelijk wat betreft het bezwaar, dat verkeerdelijk zou zijn beslist, dat het Nieuwland van Altena en de Zuidhollandsche polder vrij zijn van de kosten van hulpgaten, niet in hunne buiten- of binnendijken aangelegd, dat dit bezwaar is ongegrond;

dat wel art. 17 laatste lid alleen bepaalt, dat die beide polders naar evenredigheid der grootte van het geheele waterschap voor de hulpgaten betrokken zijn in de kosten van onderhoud der hulpgaten in hunne buiten- en binnendijken aangelegd en bij overstrooming in de kosten van ontgraving en wederdigtmaking dier hulpgaten, zonder er uitdrukkelijk bij te voegen, dat zij van de kosten der andere hulpgaten zijn vrijgesteld, maar dat het niettemin niet twijfelachtig is, dat die vrijstelling in de bepaling van het laatste lid ligt opgesloten;

dat toch, als gemelde bepaling niet ten doel had aan te wijzen van welke hulpgaten uitsluitend de kosten ook over de beide genoemde polders zullen worden omgeslagen, het geheele laatste lid overtollig zou zijn, omdat ook zonder het bestaan van dat lid die beide polders, als opgenoemd onder de schuldpligtige waterschappen en niet vrijgesteld, tot de kosten van onderhoud, opgraving en wederdigting van alle hulpgaten zouden hebben moeten bijdragen;

dat er dus geene andere reden denkbaar is, waarom hun de verpligting tot het helpen dragen der kosten betreffende de hulpgaten in hunne buiten- en binnendijken uitdrukkelijk is opgelegd, dan alleen omdat de provinciale wetgever hunne verpligting tot die hulpgaten heeft willen beperken;

dat deze opvatting van het laatste lid van art. 17 door de geschiedenis van de vaststelling van het reglement wordt bevestigd;

dat toch in art. 17 van het Reglement, zoo als het oorspronkelijk door de Staten van Noordbrabant was aangenomen, het Nieuwland van Altena en de Zuidhollandsche polder niet onder de schuldpligtige polders waren opgenomen en dus van alle lasten waren vrijgesteld, ofschoon die districten deel van het waterschap uitmaakten en volgens het Reglement in het Bestuur vertegenwoordigd werden; dat de Staten tot die vrijstelling hadden besloten op grond van een reglement of ordre van 1744; dat, toen deze geheele vrijstelling bij den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken bezwaar had ontmoet en daarvan aan de Staten mededeeling was gedaan, dezen evenwel bij hunne meening, dat beide polders geheel vrij behoorden te worden gelaten, hebben volhard; dat echter ook door den Minister bij zijn bezwaar werd volhard, en dat daarop door de ingelanden van het Nieuwland van Altena, om aan dat bezwaar te gemoet te komen, is besloten aan Gedeputeerde Staten kennis te geven, dat zij er in zouden berusten, in geval hun waterschap, geëvenredigd naar de grootte met het geheele waterschap der hulpgaten, betrokken werd in de kosten van beheer en onderhoud der twee hulpgaten, in de buitendijken van genoemd land van Altena en den Zuidhollandschen polder gelegen, alsmede bij overstrooming in de ontgraving en wederdigting der gemelde hulpgaten, mits zij van de kosten van eerste daarstelling bleven vrij gesteld; dat deze bereidverklaring der ingelanden van het Nieuwland van Altena, om de kosten van beheer en onderhoud en bij overstrooming ook die van de ontgraving en wederdigting der hulpgaten in de dijken van hunnen eigenen polder en van den Zuidhollandschen

polder gelegen, te helpen dragen, Gedeputeerde Staten geleid heeft tot het ontwerpen van de redactie van art. 17, zoo als die vervolgens door de Staten in het Reglement is opgenomen, hetwelk daarop bij Ons besluit van 15 Augustus 1871 no. 16 is goedgekeurd;

dat mitsdien, zoo als te regt door Gedeputeerde Staten bij hun bestreden besluit is aangenomen, genoemd art. 17 behoort te worden toegepast in dien zin, dat de beide bedoelde polders alleen in den omslag der kosten van de in hunne dijken gelegen hulpgaten worden aangeslagen en niet met de kosten van andere hulpgaten worden bezwaard;

Gezien het Reglement van beheer voor het waterschap der hulpgaten in de landen van Heusden en Altena, goedgekeurd bij Ons besluit van 15 Augustus 1871 (*Prov. blad* 1871 no. 17) en de verordeningen naar aanleiding van art. 4 van dat Reglement vastgesteld, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, de eerste bij besluit van 12 Maart 1874, de volgende bij besluit van 5 Januarij 1882;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 28 April 1882, G. n°. 181, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 18 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

5⁰. van 21 November 1882 n°. 14, houdende beschikking op het beroep van den *Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, van* 1 *Augustus* 1882 *G* n⁰. 94, 2e *afd.*, *waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 487.)

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep van den Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant van 1 Augustus 1882, G n⁰. 94, 2e afd., waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 8 November 1882 n⁰. 98;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 17 November 1882, no. 4537, afd. Onderwijs;

Overwegende, dat de Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker in zijne vergadering van 23 November 1881 heeft besloten het getal openbare scholen voor gewoon lager onderwijs met ééne te verminderen, namelijk met die in het gehucht Ledeacker;

dat nadat Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, bij resolutie van 13 Januarij 1882, G no. 227, hunne beslissing, krachtens de artt. 19 der wet op het lager onderwijs en 197 der gemeentewet, verdaagd hadden, dat Collegie, bij besluit van 1 Augustus 1882 G n⁰. 94, 2e afd., zijne goedkeuring aan het bovenvermelde Raadsbesluit heeft onthouden, voornamelijk op grond, dat de openbare school in het gehucht Ledeacker sedert onheugelijke tijden bestaat en dit gehucht eene afzonderlijke kerkgemeente vormt; dat bij opheffing der school te Ledeacker in het vervolg de kinderen niet alleen uit dat dorp, maar ook uit de gehuchten Berkenbosch en de Nullen, gebruik zouden moeten maken van de openbare school te St. Anthonis;

dat, blijkens een door den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat uitgebragt rapport, het gehucht Ledeacker 50 woonhuizen telt met 199 inwoners; dat die woonhuizen, met uitzondering van twee, alle verder zijn gelegen van de school te St. Anthonis, dan van die te Ledeacker; dat, volgens berigt van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat, op het gehucht Ledeacker thans slechts 12 kinderen te huis behooren, die ter school zouden kunnen gaan, terwijl slechts 9 werkelijk de school bezoeken;

dat echter, met het oog op de algemeene statistiek, deze toestand niet anders kan zijn dan zeer exceptioneel en van geheel voorbijgaanden aard;

dat toch mag worden aangenomen, dat op eene bevolking van 200 inwoners gemiddeld 25 à 30 kinderen zullen zijn van 6—12 jaar; dat daarenboven eene school die eenmaal bestaat, niet dan om redenen van zeer overwegend belang mag worden opgeheven, welke redenen in het onderwerpelijk geval niet blijken aanwezig te zijn;

dat de Raad der gemeente Oploo, St. Anthonis en Ledeacker van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen, bewerende dat voor het behoud der bedoelde school geen voldoende reden bestaat en mitsdien verzoekende, dat het aangevallen besluit van Gedeputeeade Staten moge werden vernietigd en het besluit van den Gemeenteraad door Ons moge worden goedgekeurd;

dat daarentegen door een aantal bewoners van het gehucht aan Ons is verzocht

dat het besluit van Gedeputeerde Staten door Ons moge worden gehandhaafd;

Overwegende, dat de school te Ledeacker eene school is, waarop art. 20 der wet van 13 Augustus 1857 (*Stbl.* n°. 103) indertijd is toepasselijk verklaard;

dat de toestand van het schoolgebouw van dien aard is, dat het geheel zal moeten worden verbouwd;

dat het aantal kinderen dat die school bezoekt zeer gering is en dikwijls nog geen tien bedraagt;

dat wel in vroegere jaren een dertigtal kinderen daar hebben school gegaan, maar dat dit, volgens de inlichtingen van het gemeentebestuur, aan bijzondere omstandigheden, die thans niet meer bestaan, was toe te schrijven;

dat in de laatste jaren het getal kinderen tusschen de 6 en 12 jaren in het gehucht nog geen twintig heeft bedragen;

dat het daar aanwezige getal kinderen beneden den leeftijd van 6 jaar geen grond heeft om te verwachten, dat het getal schoolgaande kinderen in de eerste jaren zal vermeerderen;

dat ook, wanneer dat getal, zoo als Gedeputeerde Staten, met het oog op hetgeen de algemeene statistiek leert, aannemelijk achten, na eenige jaren tot 25 à 30 mogt kunnen stijgen, hierin in dit geval toch geen voldoende reden zoude gelegen zijn om de gemeente tot de instandhouding dezer school te verpligten;

dat toch alle de kinderen uit het gehucht Ledeacker en wat daaronder behoort ter school kunnen gaan in de school te St. Anthonis; dat de daartoe door hen af te leggen afstand slechts omstreeks tien minuten verder is, dan dien zij naar de school te Ledeacker hebben te gaan, en ook door die verlenging nog niet zoo groot wordt, dat daarin een overwegend bezwaar kan worden gevonden, te minder omdat die afstand wordt afgelegd langs kunstwegen, die zich in goeden staat bevinden;

dat het ook in het belang van het onderwijs verkieselijk is, dat de kinderen zich eenige meerdere inspanning getroosten om eene op ruimer voet ingerigte school te bezoeken, dan dat zij in hunne nabijheid eene kleine school hebben, waar het onderwijs niet op even onbekrompen en doelmatige wijze kan worden gegeven;

dat er alzoo geen voldoende grond bestaat om aan het besluit van den gemeenteraad goedkeuring te onthouden;

Gezien de wet van 17 Augustus 1878 (*Stbl.* no. 127);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant dd. 1 Augustus 1882 G. no. 94, 2e afd., alsnog Onze goedkeuring te verleenen aan het den 23 November 1881 door den Raad der gemeente Oploo, Sint Anthonis en Ledeacker genomen besluit tot opheffing der openbare lagere school te Ledeacker.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 21 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. GEVERS DEIJNOOT,
Refs.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Raad der gemeente Zeeland, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, waarbij goedkeuring is onthouden aan het raadsbesluit tot vereeniging van de openbare lagere school te Oventje met die in de kom der gemeente.*

De *Staatsraad* SMIDT brengt het volgend verslag uit:

Ingevolge Zr. Ms. magtiging, werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken bij missive van 28 October ll. no. 4239, afd. O., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het beroep, door den Raad der gemeente Zeeland ingesteld van een besluit van Gedep. Staten van Noordbrabant van 7 September 1882, G. no. 162, 2e afd., betreffende de opheffing der openbare lagere school te Oventje, in genoemde gemeente.

Voornoemde gemeenteraad besloot namelijk op 5 Julij ll. als volgt: „De school „voor gewoon lager onderwijs op het gehucht Oventje, onder deze gemeente, zal in „het belang van dat onderwijs worden vereenigd met die in de kom der gemeente.”

Blijkens de bij dat besluit overgelegde memorie van toelichting, werd de Raad daartoe geleid door de volgende omstandigheden. De school te Oventje, opgerigt in 1830, telt gemiddeld 50 leerlingen, welke van de school in de kom der gemeente 2500 tot 3000 Meter verwijderd wonen; de weg van Oventje naar de kom is zeer bruikbaar en thans gedeeltelijk kunstweg; door de veelvoudige wisseling van onderwijzers te Oventje wordt de degelijkheid van het onderwijs aldaar geschaad; en de vrucht van dat onderwijs wordt zeer verminderd doordien de leerlingen van tien tot elf jaar van November tot April elken morgen om 9 uur in de parochiekerk, in de kom, het onderwijs in de godsdienst behooren bij te wonen.

Gedeputeerde Staten van Noordbrabant onthielden, na den Inspecteur van het lager onderwijs en den districtsschoolopziener, die beiden zich tegen de opheffing verklaarden, gehoord te hebben, bij hun voorschreven besluit de vereischte goedkeuring aan

het besluit van den gemeenteraad. Gelet hebbende op een aan hen ingediend adres van 62 personen, zich noemende ouders, voogden en verzorgers van kinderen te Oventje, die daarbij bezwaren inbragten tegen de voorgenomene opheffing der school, overwogen Gedep. Staten, dat volgens de ingezonden staten, de school te Oventje had geteld op 15 Januarij 1877 68 leerlingen; op 31 December van 1878 52; van 1879 57, van 1880 53 en van 1881 57 leerlingen; dat, volgens de inlichtingen van den districtsschoolopziener, van de 57 leerlingen die in Julij 1882 de school bezochten er 17 woonden op 30 minuten, 7 op 35 à 40, 11 op 45, 8 op 50 minuten, 12 op een uur en 2 op ruim 1½ uur afstands van de school in de kom der gemeente, terwijl niet één dier kinderen digter bij de school in de kom is dan bij die te Oventje; en dat deze school sedert 1830 en alzoo meer dan 50 jaren bestaat.

De gemeenteraad van Zeeland ontkent in zijn appellatoir adres de juistheid dezer mededeelingen. Vóórop zettende dat het cijfer van 62 personen, die een adres aan Gedep. Staten teekenden, wel eenigzins fictief mag heeten, daar te Oventje volgens het bevolkingsregister slechts 50 gezinnen wonen en deze bekentelijk allen aan het adres geen deel namen, verklaart de Raad, dat ook het getal leerlingen van de laatste vijf jaar overdreven is, daar bij de herhaalde schoolbezoeken van Burg. en Weth. nimmer meer dan 50 leerlingen in de school zijn aangetroffen en laatstelijk op 26 September 1882 slechts 32; dat ook de opgegeven afstand van de kom der gemeente onjuist is, als zijnde voor geen enkel leerling meer dan 50 à 55 en voor de meeste leerlingen slechts 30 minuten, en dat eindelijk vooral hierop is te letten, dat het onderwijs te Oventje nooit voldoende kan worden wegens de gedurige verandering van onderwijzers, waarin geene verbetering is te verwachten, omdat in dat gehucht geen geschikt kosthuis voor den onderwijzer is te bekomen.

Gedep. Staten van Noordbrabant, op dit adres gehoord, volharden, blijkens hun ambtsberigt, bij de meening dat de school te Oventje niet moet worden opgeheven. Onder overlegging van de berigten van het schooltoezigt, van het aan hen ingediend adres en van de door tusschenkomst van het gemeentebestuur aan hen opgezonden schoolstaten, tot staving der feiten, in hun besluit vermeld, geven zij nog op, dat de bedenking van het gemeentebestuur omtrent het te zeer afwisselende van het onderwijzerspersoneel om goed onderwijs te kunnen verwachten, hun ongegrond voorkomt, omdat het hoofd der school reeds 4 jaar in de school werkzaam is en zij nog van geene verandering hebben vernomen, terwijl, indien een onderwijzer tot bijstand in de school mogt noodig zijn, deze tegen eene behoorlijke jaarwedde aldaar even goed als in andere meer verwijderde gehuchten zal te verkrijgen zijn.

In het door Gedep. Staten overgelegd adres wordt de opmerking van het gemeentebestuur, dat het godsdienstonderwijs in den winter een hinderpaal voor het schoolonderwijs te Oventje is, weersproken. Volgens adressanten begint de catechismus om half negen en is om 9 uur geëindigd, zoodat de kinderen, die toch enkel in de wintermaanden naar den catechismus gaan, om half tien in de school zijn en nog geen enkel kind ter wille van dat onderwijs de school verzuimde, die juist daarom in de wintermaanden om half tien aanvangt. Zij merken voorts op, dat slechts zeer weinig leerlingen, enkel die van 10 tot 12 jaar, godsdienstonderwijs ontvangen.

De districtsschoolopziener bevestigt in zijn rapport dat de schooltijden min of meer

met het oog op het godsdienstonderwijs zijn geregeld. Voor 't overige verklaart hij, evenzeer als de Inspecteur van het l. o., zich ten sterkste tegen eene opheffing der bedoelde school, waarvoor huns inziens geen enkele reden pleit.

Nadat deze zaak bij de Afdeeling aanhangig werd, is haar nog medegedeeld een aan den Minister van Binnenlandsche Zaken ingediend adres, onderteekend door 81 personen, zich noemende ouders, voogden en verzorgers van kinderen in het gehucht Oventje.

Dit adres is nagenoeg gelijkluidend aan dat, hetwelk aan Ged. Staten gerigt en hierboven reeds vermeld werd.

Voorts kwam bij de Afdeeling nog in een uittreksel uit het register van het verhandelde bij den Raad der gemeente Zeeland van 9 November ll., strekkende ter mededeeling, dat het hoofd der school te Oventje in gelijke betrekking benoemd is te Bosschenhoofd en op 1 December die betrekking zal aanvaarden, zoodat nu weder dezelfde toestand zich voordoet als in 1877, toen de vacature van 1 April tot ultimo December duurde en de leerlingen zonder bekende bezwaren de school in de kom der gemeente bezochten. Verder wordt daarbij nog geconstateerd, dat Burg. en Weth. op dien dag (9 November ll.) het aantal leerlingen, in de school te Oventje aanwezig, bevonden hadden slechts 39 te bedragen, niettegenstaande alle veldarbeid geëindigd is en men dus het grootste getal moest aantreffen.

Eindelijk werd nog eene memorie ingediend, geteekend door 6 der bovenbedoelde adressanten, en voorzien van tal van bijlagen, nader strekkende tot staving van het vroeger door hen aangevoerde. Na al het vermelde is het voldoende daaruit alleen dit nog mede te deelen, dat volgens hunne opgaaf nog in 1877 de toepassing van art. 20 der wet van 1857, die tot dien tijd op de school te Oventje plaats vond, op aandrang van den schoolopziener van Lanschot heeft opgehouden; dat blijkens eene overgelegde lijst de school in 1882 gemiddeld door een zestigtal leerlingen wordt bezocht; dat, volgens 24 overgelegde verklaringen vele leerlingen thans op een kwart of half uur en sommige zelfs op een uur afstand van de school wonen, welke afstand met een half uur zou worden verlengd, indien zij de school in de kom der gemeente moesten bezoeken; en ten slotte, dat de gemeente Zeeland tot de rijkste dorpen behoort, zoodat niemand er gemeentebelasting betaalt en niemand, zelfs de meest gegoede niet, eenig schoolgeld, waaruit haar gunstige financieele toestand genoegzaam blijkt.

III. het geschil over *de woonplaats van den armen krankzinnige A. Weert.*

De *Staatsraad* DE VRIES brengt het volgend verslag uit:

Krachtens Zr. Ms. magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bij schrijven van 30 October 1882 no. 4978, afd. B. B., bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, de overweging aanhangig gemaakt van het geschil over de woonplaats van den krankzinnige A. Weert.

Genoemde Weert is krankzinnig geworden, terwijl hij zich in de gevangenis bevond krachtens een vonnis der Regtbank te Groningen van 28 Julij 1881, waarbij hij wegens diefstal en bedelarij was veroordeeld tot een celstraf van 183 dagen en opzending, na het eindigen dier straf, naar de bedelaarsgestichten, van welke opzending hij evenwel door den Minister van Justitie is vrijgesteld.

Zoolang zijn straftijd duurde zijn de kosten zijner verpleging in het gesticht Coudewater, werwaarts hij was opgezonden, door het Departement van Justitie betaald. Toen echter die straftijd ten einde liep, die op 27 Januarij dezes jaars is verstreken, ontstond er noodzakelijkheid om te onderzoeken welke gemeente tot betaling der kosten van de verdere verpleging gehouden zou zijn.

Bij dat onderzoek is gebleken dat Albert Weert, 16 Januarij 1831 geboren te Spijk gem. Bierum, provincie Groningen, en te Groningen in 1869 gehuwd, van 1871 tot in het begin van 1880 heeft gewoond te Assen. Den 17 Februarij 1880 is hij met verhuisbillet van Assen naar Groningen vertrokken, zijne vrouw en kinderen te Assen achterlatende. Te Groningen, in het bevolkingsregister ingeschreven, nam hij zijn intrek in de slaapstede van Jan Bosch in de Groote Raamstraat.

Op den 20 Mei van dat jaar werd hij door het gerechtshof te Leeuwarden wegens diefstal tot vier maanden celstraf veroordeeld. Op 13 October daaraanvolgende heeft hij zich naar Assen begeven en aldaar ter secretarie het verhuisbillet voor zijne vrouw en kinderen gevraagd, met wie hij vervolgens dien eigen dag naar Groningen is vertrokken. Toen zij daar waren aangekomen heeft vrouw Weert haar man verlaten en de kinderen gebragt bij een oom, van Swint genaamd, waarna zij naar Leeuwarden is gegaan.

De kinderen zijn door hun oom aan het bureau van het Burgerlijk Armbestuur te Groningen gebragt, welk bestuur hen op 21 October onder geleide van een agent van politie naar Assen heeft doen brengen.

Vermits echter noch Weert, noch zijne vrouw zich te Assen bevonden en de kinderen te Groningen in hulpbehoevenden toestand waren aangetroffen, weigerde de burgemeester van Assen hen van den agent van politie over te nemen en zijn zij door dezen weder naar Groningen teruggebragt.

Volgens een schrijven van den burgemeester van Groningen van 28 October 1880 is Weert twee dagen later door de politie aangehouden en is hem bekend gemaakt dat zijne kinderen daar rondzwierven, en is hem toen door den commissaris van politie gevraagd, wat hij wenschte te doen: te Groningen te blijven of naar Assen terug te keeren; waarop door hem is geantwoord: ik ga weer met de kinderen naar Assen. Datzelfde is, schrijft de burgemeester van Groningen, door hem verklaard op het bureau van den burgerlijken stand, en dienzelfden dag, 23 October, is Weert met de kinderen vertrokken en is hem bij het station een certificaat van verhuizing met 75 cts. voor voeding ter hand gesteld.

Te Assen aangekomen, schrijft de burgemeester van Assen, vervoegde zich Weert bij hem met zijne drie kinderen, te kennen gevende, dat hij tegen zijn wil en verlangen door de politie te Groningen naar Assen was gezonden; dat hij aan het station aldaar van een agent van politie zijn verhuisbillet, benevens drie spoorwegkaartjes naar Assen en *f* 0.75 aan geld had ontvangen, dat hij nog verzocht had om te Groningen te mogen blijven, doch dat dit niet is toegestaan, en hem nog werd medegedeeld, dat zijne kinderen te Assen in de bevolkingsregisters stonden ingeschreven. De burgemeester van Assen heeft daarop nog denzelfden dag overeenkomstig het uitgedrukt verlangen van Weert de terugreis van hem en zijne kinderen naar Groningen bevorderd, en

het ontvangen verhuisbillet met begeleidend schrijven aan den burgemeester dier gemeente teruggezonden.

Volgens voormeld schrijven van den burgemeester van Groningen zou Weert den 25 October op zijn uitdrukkelijk verlangen andermaal naar Assen zijn gezonden.

De hulpbehoevende kinderen zijn toen voorloopig door het Burgerlijk Armbestuur te Groningen verzorgd, totdat de moeder te Groningen is teruggekomen, eene woning in de Baresteeg heeft gehuurd en de kinderen tot zich heeft genomen.

Ook Weert is weder te Groningen gekomen, maar heeft daar niet met zijne vrouw zamengewoond, maar dan eens in deze, dan eens in gene slaapstede gelogeerd. Den 2n December 1880 werd hij weder wegens diefstal tot vier maanden gevangenisstraf veroordeeld, hield zich daarna weder te Groningen op en is daar den 9 Julij 1881 voorloopig aangehouden en 28 Julij d. a. v. wegens diefstal en bedelarij veroordeeld tot gevangenisstraf, gedurende het ondergaan van welke hij krankzinnig is geworden en naar het gesticht Coudewater is overgebragt.

Bij de inzending van de inlichtingen in deze zaak van het gemeentebestuur van Assen ingewonnen, schreef de Commissaris des Konings in Drenthe aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat het hem voorkwam dat de vraag of A. Weert tijdens het ontstaan zijner krankzinnigheid te Assen woonplaats had, niet bevestigend kon worden beantwoord.

Burg. en Weth. van Groningen berigtten, na de vrouw van Weert gehoord te hebben, dat Weert van October 1880 tot in Julij 1881, toen hij is aangehouden en veroordeeld, steeds heeft rondgezworven van de eene plaats naar de andere; dat hij nooit eenigen tijd achtereen in dezelfde gemeente bleef, zoodat hij nergens eene vaste woonplaats had. Zij meenen dat deze inlichtingen voldoende zijn om te doen uitkomen, dat Weert zijne vaste woonplaats niet te Groningen had gevestigd in het tijdperk tusschen October 1880 en Julij 1881.

Nadat dit berigt van Burg. en Weth. van Groningen aan den Minister was medegedeeld, heeft deze den Commissaris des Konings in Groningen verzocht de zaak bij Gedeputeerde Staten ter tafel te brengen en dit Collegie uit te noodigen in deze overeenkomstig art. 70 der Armenwet te handelen.

Op last van Gedep. Staten zijn toen door den kantonregter te Groningen eenige getuigen gehoord. Uit het verbaal van dat verhoor, waarbij hoofdzakelijk de reeds vermelde feiten zijn bevestigd, valt nog mede te deelen: dat volgens de verklaring van den commies aan het bureau van den burgerlijken stand te Groningen, de vrouw van Weert op 13 October 1880 het verhuisbillet voor haar en hare kinderen aan dat bureau heeft ingeleverd; dat dit billet echter ten gebruike is teruggegeven, hij weet niet aan wien, en dat, toen later bleek dat de kinderen wel ter school gingen, maar niet op de bevolkingsregisters voorkwamen, een duplicaat uit Assen is aangevraagd en ontvangen; dat de vrouw en kinderen gewoond hebben op den Achterweg bij de Baresteeg en dat zij nu in de Leliestraat woont;

dat volgens de vrouw van Weert haar man in October 1880 te Assen is gekomen om haar en de kinderen te halen, zeggende dat hij te Groningen eene woning gehuurd had en werk had; dat zij toen uit eigen beweging een verhuisbillet voor haar en de kinderen hadden aangevraagd en op eigen kosten met de schuit naar Groningen

zijn gegaan; dat toen zij daar kwamen, bleek, dat haar man er geene woning had en zij enkele dagen met het kleinste kind te Groningen en te Leeuwarden bij familie gelogeerd heeft, terwijl de andere kinderen met haar man te Groningen rondzwalkten; dat de man en de kinderen toen zijn teruggezonden naar Assen; dat hij niet uit eigen verkiezing derwaarts is gegaan, maar door toedoen van het Armbestuur, zoodat zij ook vrije reis kregen naar Assen; dat toen zij terugkwamen uit Assen, door haar eene woning is gehuurd in de Baresteeg, waarvan de huur werd betaald door het Armbestuur; dat haar man in die woning met haar niet heeft zamengewoond, maar zij hem bijna dagelijks zag en hij dikwijls bij haar aankwam, zoodat het haar bekend is, dat hij, tot dat hij gearresteerd is in den volgenden zomer, te Groningen is gebleven; dat hij sliep in verschillende slaapsteden.

Deze opgaven der vrouw zijn door den getuige Swint bevestigd; bepaaldelijk ook het feit, dat Weert, totdat hij in den zomer van 1881 gearresteerd werd, op enkele dagen na te Groningen is verbleven, waar hij, getuige, hem toen dikwijls heeft gezien.

Op grond van deze feiten verklaarden Ged. Staten van oordeel te zijn dat de gemeente Groningen in den zin der Armenwet de woonplaats was van den krankzinnige A. Weert.

Daar echter uit het schrijven van Ged. Staten niet bleek, of Burg. en Weth. van Groningen door hen met den uitslag van het getuigenverhoor waren bekend gemaakt, en of zij daarin aanleiding hadden gevonden hunne gemeente als woonplaats van A. Weert te erkennen, heeft de Minister verzocht, dat, voor zoover dit niet geschied mocht zijn, het alsnog zou geschieden.

Ten gevolge hiervan hebben Burg. en Weth. van Groningen aan Ged. Staten berigt, dat de verklaringen der gehoorde getuigen hun geen aanleiding gaven hunne gemeente als de woonplaats van A. Weert te erkennen. Wel blijkt daaruit, schrijven zij, dat tijdens zijne arrestatie en zijne vervolgens ontstane krankzinnigheid zijne vrouw en kinderen te Groningen woonden, maar geenszins, en daarop komt het aan, dat hij zelf toen aldaar woonplaats had; integendeel toonen de stukken aan, dat hij rondzwervende was en niet met zijne vrouw zamenwoonde, die hij slechts nu en dan bezocht.

Ged. Staten, dit berigt opzendende, verklaarden dat het in hunne zienswijze geen verandering had gebragt.

IV. het beroep van *B. Schetters te Valkenburg, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waarbij hem vergunning is geweigerd voor de oprigting eener smederij.*

De *Staatsraad* VERNIERS VAN DER LOEFF brengt het volgend verslag uit:

Nadat op het beroep ingesteld door Bernard Schetters, smid te Valkenburg, van een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, een beroep, waartoe was betrekkelijk het advies der afdeeling van 25 Januarij 1882 no. 130, een Koninklijk besluit gevolgd was van 7 Febr. 1882 no. 4, waarbij werd uitgemaakt, dat omtrent adressants verzoek geen beslissing door Burgemeester en Wethouders had kunnen worden genomen, heeft dezelfde Schetters zich bij adres van 2 Augustus 1882 andermaal tot Burgemeester en Wethouders dier gemeente gewend, ten einde vergunning te verkrijgen tot het oprigten eener smederij in het gebouw, kadastraal bekend als gemeente Valkenburg, sectie A no. 373.

Uit het onderzoek de commodo et incommodo volgens de wet van 2 Junij 1875

(*Stbl.* no. 95) is gebleken, dat dezelfde bezwaren die het gemeentebestuur in October 1881 noopten de vergunning niet te verleenen, ook thans weder werden te berde gebragt. Zoo verzette zich Frans Meeuwissen, molenaar te Valkenburg, als eigenaar van een in de nabijheid van het perceel, waarin Schetters zijne smederij wil vestigen, gelegen graanmolen, tegen die oprigting uithoofde van het stroodak, dat naar den kant van den molen op de woning des verzoekers ligt en waardoor zijns inziens brandgevaar te duchten is. En zoo ook hield een andere nabuur, eigenaresse eener stal, westwaarts gelegen, jufvrouw E. Smeets, hare reeds vroeger geopperde bezwaren, ook wat brandgevaar aanbelangt, vol.

Burgemeester en Wethouders van Valkenburg hebben bij besluit van 19 September jl. het verzoek wederom van de hand gewezen op grond, dat in den toestand der gebouwen geene verandering is gekomen sedert het verzoek door adressant in het vorige jaar gedaan was en dat derhalve alsnog brandgevaar te vreezen is, daarbij evenwel te kennen gevende, dat, mocht adressant een pannen- of ander gevaarloos dak op het pand willen aanbrengen, dan op zijn verzoek zou kunnen worden teruggekomen.

Tegen dat besluit is Schetters bij Z. M. in appel gekomen bij adres van 27 Sept. 1882, dus binnen den termijn door de wet bepaald. Aan art. 5 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) waarop bij zijn vroeger verzoek niet genoegzaam was gelet — is nu geheel voldaan — zegt hij; en de vrees voor brandgevaar acht hij geheel ongegrond, ten bewijze waarvan hij er aan herinnert, hoe op de meeste dorpen nog smederijen met stroodaken gevonden worden. Hij legt wijders over eene memorie van eenige aannemers en bouwmeesters te Valkenburg, waarin deze verklaren, dat door genoemde smederij geen gevaar van brand hoegenaamd kan ontstaan.

Terwijl Burg. en Weth. van Valkenburg bij hun ambtsberigt van 13 October ll. no. 337 tot handhaving hunner beslissing adviseren, wijzen Gedeputeerde Staten van Limburg in hunne missive van 20 October 1882 no. 7137/32, op in deze van beide kanten begane informaliteiten.

Van den kant van appellant is art. 15, 2e alinea, niet in acht genomen; de verzoeker namelijk heeft verzuimd gelijktijdig met zijn beroep daarvan kennis te geven aan het Gemeentebestuur, dat dan voor onverwijlde openbaarmaking had te zorgen gehad. En van den kant van Burg. en Weth. meenen Gedeputeerde Staten, dat de vergunning niet had mogen geweigerd worden, zoo als is geschied, doch dat, naar den geest der wet, de vergunning had behooren te zijn verleend onder de voorwaarde, des noodig, dat het stroodak door een van pannen zal worden vervangen.

Nadat deze zaak krachtens Zr. Ms. magtiging bij den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, was aanhangig gemaakt, zijn nog ingekomen:

1°. eene memorie van Gebroeders Meeuwissen te Valkenburg, onder herhaling overigens hunner aan het brandgevaar ontleende bezwaren, bewerende, dat er eene verwarring bestaan zou in de plaatsaanduiding bij des appellants verzoekschrift van het questieuse gebouw gegeven; aan de door hem genoemde straat namelijk zou het opgegeven kadastrale nummer niet zijn te vinden.

2°. eene memorie van den appellant, waarin deze op het verleenen der vergunning nader aandringt, zonder daarbij evenwel iets aan te voeren, waarvan hier melding behoeft gemaakt te worden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Twee en veertigste Vergadering.

Vergadering van Woensdag, 20 *December* 1882.

(Geopend ten 11 ure.)

Voorzitter, Jhr. Mr. G. C. J. van Reenen.

Tegenwoordig de *leden:*

Mr. G. de Vries Azn.,
Mr. H. C. Verniers van der Loeff,
Mr. J. Heemskerk Azn.,
Mr. H. J. Smidt.

Referendaris: Mr. G. J. Roijaards.

Commies van Staat: Mr. J. B. Breukelman.

I. Door den Voorzitter wordt voorlezing gedaan van de volgende Koninklijke besluiten, als:

1°. van 21 November 1882, n°. 19, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *J. Drieduiten te Haarlem, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, dd.* 8 *Junij* 1882 no. 18/116, *waarbij is afgewezen zijn verzoek om te mogen oprigten eene huidenzouterij in het perceel aan de Koolsteeg no.* 8, *kadastraal bekend als gemeente Haarlem, sectie D* n°. 3992.

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 463).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. Drieduiten te Haarlem, tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd. 8 Junij 1882 n°. 18/116,

waarbij is afgewezen zijn verzoek om te mogen oprigten eene huidenzouterij in het perceel aan de Koolsteeg no. 8, kadastraal bekend als gemeente Haarlem sectie D, n°. 3992;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 November 1882 n°. 95;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 17 November 1882 n°. 47, Afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat Burgemeester en Wethouders van Haarlem, nadat op de ingevolge art. 7 der wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* no. 95) gehouden zitting door eigenaars en bewoners van eenige der aangrenzende panden bezwaren tegen de inwilliging van het verzoek waren ingebragt, met het oog op vrees voor hinder van onreinheid en stank en van schade aan bedrijf en gezondheid, bij hun bovenvermeld besluit, de bezwaren gegrond oordeelende, hebben besloten de gevraagde vergunning te weigeren;

dat appellant zich daardoor bezwaard acht en beweert, dat de gevreesde hinder in hooge mate overdreven is en dat er te Haarlem zelf, zonder dat van zoo ernstige gevolgen blijkt, drie soortgelijke inrigtingen bestaan, waarvan ééne slechts een tiental perceelen van het zijne verwijderd is;

Overwegende, dat de gesteldheid der localiteit waarvan in deze de rede is, niet van dien aard is, dat zij ongeschikt zou moeten geoordeeld worden voor het bedoelde bedrijf, mits op behoorlijke wijze uitgeoefend, en dat, voor zoover hinder en schade te vreezen zijn door de aanwezigheid van eene groote verzameling van dierlijke stoffen of uit het doordringen van bloedigen pekel in den grond, daaraan kan worden tegemoet gekomen door het opleggen van voorwaarden, gelijk ook ten opzigte van de wijze, waarop het bedrijf wordt uitgeoefend, regelen kunnen worden gesteld;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Haarlem dd. 8 Junij 1882 n°. 18/116, alsnog aan J. Drieduiten en zijne regtverkrijgenden vergunning te verleenen tot het oprigten eener huidenzouterij in het perceel aan de Koolsteeg no. 8, kadastraal bekend als gemeente Haarlem sectie D n°. 3992, onder voorwaarde:

dat de vloer der tot huidenzouterij bestemde localiteit van eenen ondoordringbaren bodem moet zijn voorzien, dat alle rompmuren dier localiteit ondoordringbaar moeten worden gemaakt;

dat de riolen tot afvoer van pekel volkomen vochtdigt moeten zijn;

dat alle afval onmiddellijk moet worden weggevoerd;

dat de raamopeningen, bestemd tot verlichting van gezegd locaal, met vaste ramen moeten worden gesloten en geene andere deuren mogen aanwezig zijn dan eene deur regtstreeks tot de huidenzouterij toegang gevende;

dat ook het dak van het pand zoo digt mogelijk bewerkt moet zijn en daarin ter bevordering der ventilatie twee luchtkokers moeten worden aangebragt ter binnenwerksche wijdte van minstens 50 bij 50 cM., welke luchtkokers voortdurend open

gehouden moeten worden en minstens 12 M. boven den begauen grond hoog moeten zijn;

dat de geheele inrigting moet worden daargesteld onder toezigt en ten genoegen der ambtenaren, belast met de toepassing der verordening omtrent de bouwpolitie;

dat de uitoefening van het bedrijf zich uitsluitend moet bepalen tot huidenzouterij en in geen geval met eene droogerij of blooterij van huiden zal mogen gepaard gaan, en overigens in het locaal, behalve de gezoute of ter zouting geschikte huiden, geene andere huiden of vellen mogen aanwezig zijn;

wijders met bepaling, dat de inrigting zal worden in gebruik gesteld binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 21 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

2°. van 21 November 1882, n°. 20, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *den Gemeenteraad van Barradeel, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland dd.* 24 *Junij* 1881 no. 17, 2e *afd. W, omtrent den staat der waterstaatswerken in die gemeente.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 474).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Gemeenteraad van Barradeel, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland dd. 24 Junij 1881 n°. 17, 2e afd. W, omtrent den staat der waterstaatswerken in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 November 1882, no. 97;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 17 November 1882, n°. 5, afdeeling Waterstaat A;

Overwegende, dat Gedeputeerde Staten van Friesland bij hun besluit van 24 Junij 1881 n°. 17, 2e afd. W, ingevolge art. 3 van het Provinciaal Reglement tot regeling

van het toezigt der Staten op de openbare tot de gemeene dienst van allen bestemde waterstaatswerken in Friesland, niet in onderhoud of beheer bij het Rijk, de provincie of bij waterschappen, goedgekeurd bij Ons besluit van 19 Junij 1878 nº. 15, den staat dier werken in de gemeente Barradeel hebben vastgesteld, met deze wijziging, dat daarop door hen gebragt werden de walbeschoeijingen langs den Harlinger-Leeuwarder trekweg onder Almenum vóór de perceelen, die niet door eene bermsloot van dien weg zijn gescheiden;

dat de Raad der gemeente Barradeel tegen deze beslissing Onze voorziening heeft ingeroepen, aanvoerende, dat hij zich met de door Gedeputeerde Staten gemaakte aanvulling van omschreven staat niet kan vereenigen, vermits de daardoor op den staat gebragte walbeschoeijingen niet voor de publieke dienst bestemd zijn, tot staving daarvan zich daarop beroepende, dat ze geen ander karakter hebben dan de beschoeijingen aan dezelfde vaart nevens de perceelen, die wel door eene sloot van den weg zijn gescheiden, en deze beschoeijingen, evenmin als die aan andere vaarten, door Gedeputeerde Staten op den staat gebragt werden;

Overwegende, dat de bewering van appellant, als zouden de walbeschoeijingen ter plaatse, waar de weg door eene bermsloot is begrensd, niet op den staat der werken voorkomen, volgens opgaaf van Gedeputeerde Staten feitelijk onjuist is, daar die beschoeijingen, hoezeer niet afzonderlijk op den staat gebragt, daarop niettemin gevonden worden, als begrepen onder den weg zelven, waarmede ze op die plaatsen één geheel uitmaken, en welke weg onder no. 25 als trekweg ter lengte van 860 M. en ter breedte van 5 M. op den staat vermeld wordt, met bijvoeging dat de stad Harlingen onderhoudpligtig is;

dat door deze niet weersproken opgaaf, waarmede het Gemeentebestuur van Harlingen verklaard heeft zich te vereenigen, met de voorschreven bewering tevens de éénige grond vervalt die door den appellant werd aangevoerd tot staving zijner stelling, dat de door Gedeputeerde Staten op den staat gebragte walbeschoeijingen niet voor de publieke dienst zouden bestemd zijn, maar dat, mogten ook al andere beschoeijingen of werken op den staat ontbreken, dáármede nog geenszins zou zijn aangetoond, dat hetgeen op den staat voorkomt daarop niet zoude behooren;

dat in allen gevalle de walbeschoeijingen, waarmede de staat der werken door Gedeputeerde Staten werd aangevuld, teregt daarop gebragt zijn;

dat toch, toen tot aanleg van den trekweg van Leeuwarden naar Harlingen door de magistraten van beide steden bij octrooi der Staten van Friesland van 15 April 1641, hun was toegestaan „soo veel van de naast liggende vaste landen tot het Treckpad en den Ringsloot tot haar te neemen en gebruiken als sij van nooden sullen hebben,” de onteigening volgens de daartoe betrekkelijke sententie van het Hof van Friesland van 28 Julij 1645 op tweeërlei wijze plaats vond, namelijk òf in dier voege, dat de voor weg en bermsloot benoodigde grond in eigendom aan de geoctroijeerden werd overgedragen, òf, waar door de belendende eigenaren van tigchelwerken en anderen verzocht was niet door eene bermsloot van de vaart te worden gescheiden, in dier voege, dat aldaar een reed werd aangekocht, zonder overdragt van eigendom, edoch onder bepaling, dat bedoelde eigenaren met den eigendom en het regt van

opslag uit de gemeene vaart ten hunnen laste behouden „de floreen daarop liggende met de onderhoudinge der wallen;"

dat mitsdien om goede redenen de walbeschoeijingen vóór langs de perceelen, die niet door eene bermsloot van den weg zijn gescheiden, en welke beschoeijingen tot den huidigen dag in onderhoud bij die perceelen zijn gebleven, afzonderlijk op den staat der waterstaatswerken zijn vermeld en op dien staat ook niet mogen ontbreken, daar zij, als behoorende bij den weg, waarvan de bruikbaarheid en veiligheid betrokken is bij een behoorlijk onderhoud der beschoeijingen, een onderdeel uitmaken van een werk, hetwelk volgens het boven aangehaald Reglement op den staat behoort, als zijnde tot de gemeene dienst van allen bestemd en niet bij Rijk, provincie of waterschap in beheer of onderhoud, wat trouwens door den Raad van Barradeel ook niet is betwist;

dat daarenboven in art. 17 van het Reglement wallen, walbeschoeijingen enz., in 't bijzonder worden vermeld en daaromtrent bepaald wordt, dat zij overeenkomstig hunnen aard en hunne bestemming steeds in voldoenden toestand moeten verkeeren, waaruit volgt, dat naar de bedoeling van den provincialen wetgever ook walbeschoeijingen behooren tot de werken, waarover de werking van het Reglement zich uitstrekt, en alzoo mede op den in artt. 2 en 3 van dat Reglement omschreven staat moeten voorkomen;

dat alzoo de boven omschreven aanvulling van den staat der waterstaatswerken in de gemeente Barradeel door Gedeputeerde Staten teregt is gemaakt;

Gezien voorschreven Reglement, goedgekeurd bij Ons besluit van 19 Junij 1878, n°. 15, gelijk mede de wijziging daarvan, goedgekeurd bij Ons besluit van 27 November 1881 n°. 11;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 24 Junij 1881, n°. 17, 2e afdeeling W, het daartegen door den Raad der gemeente Barradeel ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, 21 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

3°. van 24 November 1882, n°. 28, houdende beslissing in het *geschil over de woonplaats van den behoeftigen krankzinnige Reinder Romkes van der Werf.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 428).

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den behoeftigen krankzinnige Reinder Romkes van der Werf;

Den Raad van State, Afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 4 October 1882, n . 42;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 November 1882 no. 5211, Afd. Binnenl. Bestuur;

Overwegende dat Reinder Romkes van der Werf, geboren in 1849 te Aalsum, gemeente Oostdongeradeel, woonplaats heeft gehad tot het jaar 1878 te Betterwird, gemeente Westdongeradeel, alwaar hij bij zijne ouders inwoonde;

dat hij vervolgens, na den dood van zijnen vader in 1879, met zijne moeder en meerderjarige broeder en zuster naar Hoorn is vertrokken;

dat het geheele gezin in 1880 te Hoorn heeft gewoond zonder in het bevolkingsregister van die gemeente te zijn ingeschreven, doch dat later op verzoek van het Bestuur dier gemeente door het Gemeentebestuur van Westdongeradeel een bewijs van verandering van woonplaats, gedagteekend 8 Januarij 1881, werd gezonden;

dat het geheele gezin intusschen naar Alkmaar was verhuisd en genoemd verhuisbillet uit Westdongeradeel aldaar den 11 Januarij 1881 ten raadhuize is ingeleverd;

dat zijne moeder in die gemeente is blijven wonen tot Mei 1881, op welk tijdstip zij naar Amsterdam is verhuisd; dat zij aldaar eene herberg hield en haar zoon R. R. van der Werf als lid van het gezin aldaar tot 14 Februarij 1881 verbleef;

dat hij op den 14 Februarij 1881 de woning zijner moeder te Alkmaar heeft verlaten en vier dagen later, te Amsterdam zwervende gevonden, door de politie opgenomen en in het Buitengasthuis is gebragt, als in staat van krankzinnigheid verkeerende;

dat hij in het Buitengasthuis te Amsterdam is verpleegd, totdat hij op den 6den Januarij 1882, krachtens beschikking van den president der Arrondissements-Regtbank aldaar van den 3 dier maand, naar het gesticht Meerenberg is overgebragt;

dat destijds, en wel sedert Mei 1881, zijne moeder en broeder uit Alkmaar naar Amsterdam waren verhuisd;

Overwegende, dat zoowel het Gemeentebestuur van Alkmaar als dat van Amsterdam ontkent tot betaling der kosten van overbrenging en verpleging te zijn gehouden;

Overwegende, dat de woonplaats van Reinder Romkes van der Werf niet moet worden beoordeeld naar den toestand op 18 Februarij 1881, toen hij in het Buitengasthuis te Amsterdam is gebragt, maar naar dien op 3 Januarij 1882, toen de

noodzakelijkheid van zijne plaatsing in een geneeskundig gesticht voor krankzinnigen wettig is geconstateerd;

Overwegende, dat, zoo hij al van 11 Januarij tot 14 Februarij 1881, als bij zijne moeder inwonende, te Alkmaar heeft gewoond, hij op laatstgemelden datum die gemeente heeft verlaten, zonder dat het blijkt, dat hij daar dacht terug te keeren, en daarenboven aldaar op 3 Januarij 1882 sedert verscheidene maanden geen te huis meer had, omdat zijne moeder en broeder naar Amsterdam waren verhuisd;

Overwegende, dat hij in de elf maanden, van Februarij 1881 tot Januarij 1882 verloopen, geene woonplaats te Amsterdam heeft verkregen, omdat er niet blijkt van zijne bedoeling om zich aldaar te vestigen, maar er eerst zwervend was en daarna uitsluitend ter verpleging in het Buitengasthuis vertoefde;

Overwegende, dat bij gevolg op het tijdstip, van hetwelk de beslissing afhangt, zijne woonplaats niet te vinden was en in zoodanig geval de kosten moeten worden voldaan uit 's Rijks kas;

Gezien de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* no. 100) zooals zij is gewijzigd bij de wet van 1 Julij 1870 (*Stbl.* no. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren, dat geene gemeente als de woonplaats van Reinder Romkes van der Werf kan worden aangewezen, en derhalve de kosten van zijne overbrenging naar een geneeskundig gesticht voor krankzinnigen en van zijne verpleging aldaar zullen worden gekweten uit 's Rijks kas, uit de fondsen daartoe bestemd.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, en aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie.

Het Loo, den 24 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. Pijnacker Hordijk.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Bij afwezen,
P. H. Gevers Deijnoot,
Ref.

4°. van 28 November 1882, n°. 15, houdende beschikking op het beroep van *Cornelis Risseeuw, te Goes, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van* 11 *Augustus* 1882, no. 110, *waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad der gemeente Goes is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 444).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ., ENZ

Beschikkende op het beroep van Cornelis Risseeuw te Goes, van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 11 Augustus 1882, no. 110, waarbij zijne niet-toelating als lid van den Raad der gemeente Goes is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 15 November 1882, nº. 19;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 24 November 1882 nº. 5335, Afd. Binnenlaudsch Bestuur;

Overwegende dat Cornelis Risseeuw op 1 Augustus 1882 tot lid van den Raad der gemeente Goes is verkozen, doch dat die Raad bij besluit van 5 Augustus daaraanvolgende nº. IV besloten heeft hem niet als raadslid toe te laten, aangezien hij, als zijnde geagreëerde ten kantore van den ontvanger der gemeente Goes, geacht moest worden eene betrekking te bekleeden, waarmede art. 23 La. *f* en *g* der Gemeentewet het lidmaatschap van den Raad onvereenigbaar verklaart;

dat de niet-toegelatene zich tegen dat besluit in beroep heeft voorzien bij Gedeputeerde Staten van Zeeland, die echter het aangevallen raadsbesluit bij hunne resolutie van 11 Augustus ll. nº. 110 hebben gehandhaafd;

en dat de niet-toegelatene, in die uitspraak niet berustende, bij adres dd. 15 Augustus ll. daarvan bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende, dat het blijkens de verklaring, door den verkozene zelven overeenkomstig art. 17 der Gemeentewet aan den Raad der gemeente Goes overgelegd, feitelijk vaststaat dat hij onder meer bekleedt de betrekking van geagreëerde ten kantore van den gemeente-ontvanger te Goes, doch dat er geschil gerezen is over de beteekenis, die daaraan met het oog op art. 23 der Gemeentewet te hechten is;

Overwegende te dien opzigte, dat ter uitvoering van art. 119 der Gemeentewet bij art. 17 der op 9 October 1854 vastgestelde instructie voor den gemeente-ontvanger te Goes is bepaald: „In geval van afwezigheid of ongesteldheid zal de ontvanger aan „Burgemeester en Wethouders een persoon voordragen, die onder zijne verantwoorde- „lijkheid als gemagtigde al die daden van beheer zal voeren, waartoe hij, ontvanger, „anders zelf verpligt zou zijn;"

dat ter voldoening aan dat met name genoemde artikel door den ontvanger op 16 Februarij 1880 aan Burgemeester en Wethouders is voorgedragen de appellant en dat Burgemeester en Wethouders, daarop bij resolutie van 21 Februarij daaraanvolgende nº. IV beschikkende, hebben goedgevonden den gemeente-ontvanger toe te staan om den appellant te zijnen kantore werkzaam te doen zijn als geagreëerde, van welke beschikking ten zelfden dage door Burgemeester en Wethouders openbare aankondiging is gedaan;

Overwegende, dat, al mogen ook de bewoordingen dier beschikking niet volkomen overeenstemmende zijn met die van het zoo even aangehaalde art. 17 der instructie, daaraan nogtans redelijkerwijze geen andere zin kan worden toegekend dan die eener

gave voldoening aan de in meer naauwkeurige termen vervatte voordragt waarop de beschikking werd verleend;

dat toch, blijkens een ten verzoeke van de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur ingesteld onderzoek, te Goes geenerlei administratieve verordening bestaat noch bekend is ooit bestaan te hebben, waarbij de ontvanger beperkt zou zijn in zijne vrije aanstelling van zijn gewoon kantoorpersoneel, of wel hem zou zijn voorgeschreven om bij diergelijke aanstelling eene goedkeuring, agreatie, of hoe anders ook genoemd, van Burgemeester en Wethouders te verzoeken;

dat dus even als de voordragt, door den ontvanger in dato 16 Februarij 1880 gedaan, zoo ook de beschikking van Burgemeester en Wethouders in dato 21 Februarij daarop genomen, haar éénige reden van bestaan heeft kunnen hebben in het meergemelde art. 17 der instructie;

dat de tot staving van het appel ingeroepene beschikking van Burgemeester en Wethouders van 1 October 1881, waarbij, met het oog op eene toen ophanden zijnde ietwat langdurige afwezigheid van den ontvanger, de appellant tot diens plaatsvervanger werd aangewezen, zoo als teregt door Gedeputeerde Staten van Zeeland is overwogen, naast de reeds verleende aanstelling van geagreëerde, strikt genomen, overbodig was en enkel haren oorprong vond in de naauwgezetheid van den ontvanger om Burgemeester en Wethouders de verzekering te geven dat gedurende zijne afwezigheid de reeds aangewezene plaatsvervanger present zou blijven, — reden waarom Burgemeester en Wethouders het dan ook onnoodig hebben geacht van die vernieuwde aanwijzing aan het publiek kennis te geven — terwijl in ieder geval deze bevestiging eener vroegere handeling het feit niet wegnam dat de heer Risseeuw aan zijne aanstelling als geagreëerde de bevoegdheid bereids ontleende om als plaatsvervanger van den ontvanger op te treden;

dat overigens het bezigen van dat door de instructie niet aangegeven woord „geagreëerde” verklaarbaar wordt uit de omstandigheid, medegedeeld in het ambtsberigt van Burgemeester en Wethouders van Goes dd. 14 October ll., A 332, dat namelijk het gebruik dier uitdrukking in soortgelijke voordragten en beschikkingen reeds dagteekent uit het jaar 1847 onder vigueur eener instructie van den jare 1822, waarbij mede de vervanging des ontvangers in zijne werkzaamheden en het voor hem teekenen van stukken door een gequalificeerde ad-hoc waren voorzien en geregeld;

Overwegende dat alzoo de aan den appellant opgedragene en zoo als hij erkent nog steeds door hem bekleede betrekking van geagreëerde ten kantore van den gemeente-ontvanger, aan hem krachtens de bestaande instructie verleent de bevoegdheid om den ontvanger, die volgens art. 18 zijner instructie niemands verlof noodig heeft om zich tot drie achtereenvolgende dagen toe buiten de gemeente op te houden, in geval van afwezigheid en ongesteldheid in diens geheele beheer te vervangen en dat hij dan ook blijkens de niet weêrsprokene mededeelingen van Burgemeester en Wethouders, zoo dikwijls een dier gevallen zich voordoet, als ontvanger-plaatsvervanger optreedt, gelden voor de gemeente ontvangende en uitgevende, en in het algemeen alle de beheersregten en verpligtingen van den ontvanger uitoefenende en vervullende, alles uit krachte van het besluit van Burgemeester en Wethouders van 21 Februarij 1880 no. IV boven vermeld;

Overwegende, dat derhalve de gemeenteraad van Goes en de Gedeputeerde Staten van Zeeland teregt geoordeeld hebben, dat de appellant eene betrekking bekleedt waarmede, ingevolge art. 23 La. *f* en *g* der Gemeentewet, het lidmaatschap van den gemeenteraad onvereenigbaar is;

Gezien de wet van 29 Junij 1851 (*Stbl.* no. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland van 11 Augustus 1882 no. 110, waarbij gehandhaafd is het besluit van den Raad der gemeente Goes van 5 Augustus bevorens n°. IV, het daartegen ingestelde beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 29 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

5°. van 29 November 1882, n°. 17, houdende beschikking op het beroep door *den Minister van Oorlog ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort, van* 17 *Julij* 1882 n°. 51, *waarbij aan de firma Garjeanne en Cie. vergunning is verleend tot het oprigten eener weverij.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 472.)

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep door Onzen Minister van Oorlog ingesteld tegen een besluit van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort van 17 Julij 1882 no. 51, waarbij aan de firma Garjeanne en Co. vergunning is verleend tot het oprigten eener weverij;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 1 November 1882, n°. 94;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 25 November 1882, n°. 30, afd. Handel en Nijverheid;

Overwegende, dat genoemde firma, onder overlegging der vereischte bescheiden,

van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort vergunning verzocht heeft om eene fabriek van Smyrnasche tapijten met daaraan verbonden verwerij te mogen oprigten op de perceelen, op den kadastralen ligger der gemeente bekend onder sectie A, nis, 1399 en 980, gelegen buiten de Kamppoort aan den Lageweg, zonder dat van stoomkracht in die inrigting gebruik zal worden gemaakt;

dat Burgemeester en Wethouders bij hun besluit van 17 Julij 1882 no. 51, onder te kennen geving dat voor het oprigten van de tapijtfabriek geene vergunning wordt vereischt, de vergunning voor de verwerij hebben verleend;

dat Onze Minister van Oorlog daartegen bij Ons beroep heeft ingesteld, Ons in overweging gevende, dat besluit van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort te vernietigen;

dat de aanleiding tot dit beroep is gelegen in de omstandigheid, dat de bedoelde inrigting zal gevestigd worden op eenen afstand van ongeveer 150 M. van het militair hospitaal te Amersfoort voor hetwelk uit die inrigting verschillende nadeelen worden gevreesd;

dat het eerste nadeel, hetwelk gevreesd wordt, is, dat de rust der zieken door het voortdurend geraas der weefgetouwen belangrijk zal worden gestoord;

dat echter, daargelaten dat eene Smyrnasche tapijtfabriek, waar de bewerking uit de hand geschiedt, geen geraas veroorzaakt, in allen gevalle voor eene tapijtfabriek geene vergunning wordt vereischt en hier ook niet is gegeven, zoodat een bezwaar, aan de werking van de tapijtfabriek ontleend, ook indien het gegrond ware, hier, waar alleen voor eene verwerij vergunning is verleend, niet in aanmerking zou mogen komen;

dat het tweede nadeel, hetwelk gevreesd wordt, is, dat de grond en bijgevolg ook het drinkwater door den afval der verwstoffen, die steeds arsenicum bevatten, sterk zullen worden verontreinigd;

dat echter volgens verzekering van den fabriekant, arsenicum voor het verwen der wol nooit wordt gebezigd;

dat, al mogt er in de gebruikt wordende verwstoffen eene geringe hoeveelheid van arsenicum aanwezig zijn, dat slechts bij zeer enkele der verwstoffen tot het verwen van wol, voor eene Smyrnasche tapijtfabriek gebezigd, kan voorkomen, het vuile water uit de verwerij afkomstig, niet in den grond zal dringen en dus dezen niet zal verontreinigen, vermits het zal worden afgevoerd door eene buis naar de Oostelijke Singelgracht, waartoe door Watergraaf en Heemraden van het heemraadschap "de rivier de Eem, beken en aankleve van dien" vergunning is verleend;

dat de militaire inrigtingen, hier bedoeld, door eene breede gracht van het omringende terrein zijn gescheiden; dat die gracht door de daarin bestaande nortonpijpen, die voortdurend welwater opbrengen, op een hoogeren waterstand wordt gehouden, zoodat er van daar water naar de Luntersche beek afvloeit;

dat dus de afvoer van het vuile water uit de verwerij het drinkwater voor het hospitaal niet kan verontreinigen, te minder omdat die afvoer noordelijker zal plaats hebben op een lager gelegen gedeelte der snel vlietende beek en op een veel lageren waterstand;

dat in de derde plaats gevreesd wordt dat de lucht in de ziekenzalen door de uit

de fabriek en den schoorsteen opstijgende dampen zal worden bedorven en zelfs bij daartoe gunstigen wind die localen veeltijds volslagen gemis zullen hebben aan de eerste levensvoorwaarde voor zieken, nl. versche lucht;

dat echter in de verwerij geene stoomkracht wordt aangewend en dus de rook uit haren schoorsteen geen andere zal zijn dan die van een gewonen kagchel, die zeker op eenen afstand van 150 M. geen hinder kan veroorzaken;

dat volgens verklaring van een deskundige en van de buren der thans nog te Delft gevestigde Smyrnasche tapijtfabriek met verwerij bij het verwen van wol, die tot het vervaardigen van tapijten dienen moet, geenerlei dampen of gassen ontwijken, die zelfs op geringen afstand voor de gezondheid schadelijk of hinderlijk zouden kunnen zijn;

dat dus geen der aangevoerde bezwaren gegrond is te achten;

Gezien de wet van 2 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van de vergunning, verleend bij het besluit van Burgemeester en Wethouders van Amersfoort van 17 Julij 1882, n°. 51, het tegen dat besluit ingesteld beroep te verklaren ongegrond, en te bepalen, dat de verwerij moet zijn voltooid en in werking gebragt binnen een jaar na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 29 November 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. KLERCK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

6°. van 2 December 1882, n°. 16, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *Catharina Elisabeth de Leeuw, huisvrouw van Johannes Visser te Goes, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland, dd. 7 April* 1882 n°. 133, *waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de militie van haren zoon uit vroeger huwelijk, Hendrikus Stijger, is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, blz. 276.)

Het besluit luidt als volgt:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Catharina Elisabeth de Leeuw, huisvrouw van Johannes Visser, te Goes, van eene uitspraak van Gedeputeerde Staten van Zeeland dd. 7 April 1882 n°. 133, waarbij de aanwijzing tot de dienst bij de militie van haren zoon uit vroeger huwelijk, Hendrikus Stijger, is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 18 October 1882 n°. 48;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 November 1882, no. 1491, afd. Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat Hendrikus Stijger, geboren 8 September 1862 te Winburg (Oranje Vrijstaat), wettige zoon van wijlen Johannes Stijger en van Catharina Elisabeth de Leeuw, heeft drie volle broeders, namelijk Johannes Jacobus, geboren te Tholen den 18 October 1855, wonende te Wolvekop (Kaapkolonie), Jacobus Coenraats, geboren 24 November 1857 te Amsterdam, David Thomas, geboren 29 November 1865 te Riddersburg (Oranje Vrijstaat) en eenen halven broeder Catharinus Elize Visser, geboren te Goes 29 December 1878;

dat de militieraad in Zeeland genoemden loteling Hendrikus Stijger voor de dienst bij de nationale militie, ligting van 1882, aanwees, hoewel hij zich op broederdienst beriep, zijnde zijn broeder Jacobus Coenraats als milicien van de ligting 1877 nog in dienst;

en dat Gedeputeerde Staten van Zeeland die uitspraak bevestigden bij hunne resolutie van 7 April 1882 n°. 133, op grond dat, wanneer van een gezin van vijf broeders de oudste niet heeft gediend en de tweede wel, de derde dienstpligtig is en dat uit de bij den Militieraad overgelegde stukken niet is gebleken van de omstandigheid, door adressante in hooger beroep bij Gedeputeerde Staten aangevoerd, dat een of meer der broeders ten gevolge van het bezit eener vreemde nationaliteit, volgens Koninklijk besluit van 2 September 1873 n°. 4, niet onder het getal der broeders behoorden te worden medegerekend, doch welk beweren Gedeputeerde Staten ongegrond achtten, omdat niet kon worden toegegeven, dat de 1e, 2e en 5e broeders eene vreemde nationaliteit zouden bezitten, daar zij geboren zijn in Nederland uit ouders aldaar gevestigd;

Overwegende dat de moeder van den loteling Hendrikus Stijger van deze beslissing bij Ons in beroep is gekomen en bij haar adres aanvoert, dat haar oudste zoon, ofschoon in Nederland geboren, door zijn langdurig gevestigd verblijf in Zuid-Afrika den staat van Nederlander heeft verloren en haar vierde zoon, in Zuid-Afriká geboren, aldaar is en blijft gevestigd;

Overwegende, dat uit overgelegde stukken is gebleken dat de oudste zoon Johannes Jacobus Stijger op zeer jeugdigen leeftijd met zijne ouders naar Afrika is vertrokken, aldaar in 1873 is gehuwd en sedert dien tijd bij voortduring als landbouwer gevestigd is te Wolvekop, district Burgersdorp, in de Kaapkolonie, zonder ooit in Nederland te zijn terug gekomen;

Overwegende, dat de 2e zoon Jacobus Coenraats, geboren te Amsterdam in 1857, sedert Mei 1877 in dienst is bij het 3e regiment infanterie en de 4e en 5e zonen den militiepligtigen leeftijd nog niet bereikt hebben;

Overwegende, dat art. 181 der Grondwet en de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* no. 72) slechts gewagen van ingezetenen als tot de krijgsdienst hier te lande verpligt en dat laatstgenoemde wet, wat de verpligte krijgsdienst en de vrijstelling daarvan betreft, kennelijk alle zoodanige personen buiten aanmerking laat, die met de Nederlandsche krijgsdienst wegens hunne vreemde nationaliteit in geene aanmerking komen en bevinden zij zich hier te lande, volgens de slotbepaling van art. 15 der wet, niet voor ingezetenen gehouden worden;

dat als blijkbaar gevolg van deze regtsbeschouwing de wet van 1861 niet toelaat broederdienst bij eene vreemde krijgsmagt tot vrijstelling van den militiepligt hier te lande te doen gelden, maar omgekeerd dan ook genoemde wet geacht moet worden evenmin toe te laten het aanwezen van één of meer broeders, welke door hunne nationaliteit aan Nederland geheel vreemd zijn, te doen gelden tot vestiging van den militiepligt hier te lande;

dat toch het buiten berekening houden van een of meer broeders, die vreemdelingen zijn, in het eene geval en de bijberekening in het andere geval eene ongelijkheid van regtsbedeeling zou daarstellen, waartoe noch de geschiedenis der wet van 1861, noch haar geest of letter eenige aanleiding geeft;

Overwegende, dat Johannes Jacobus Stijger, die, door zijn huwelijk meerderjarig geworden zijnde, meer dan 5 jaren op Britsch grondgebied in Afrika heeft gewoond met het kennelijk oogmerk om niet terug te keeren, den staat van Nederlander heeft verloren en tot de personen behoort, die luidens de laatste alinea van art. 15 der wet op de nationale militie niet voor ingezetenen worden gehouden;

dat hij nimmer in eene Nederlandsche gemeente voor de militie is ingeschreven, omdat in 1874, in welk jaar hij den 19jarigen leeftijd bereikte, zijne moeder wel in Nederland was teruggekeerd, maar hij als gehuwde, luidens art. 16 der militiewet, niet in de gemeente van hare woonplaats, maar alleen in zijne eigene ingeschreven had kunnen worden, en hij noch toen noch later eene woonplaats hier te lande heeft gehad;

dat bij gevolg, al ware hij in 1874 alsnog regtens Nederlandsch ingezeten geweest, toch de wet op de nationale militie nooit op Johannes Jacobus Stijger toegepast kon worden;

dat hij bij gevolg niet mederekent onder het getal broeders, waarnaar de militiepligt der zonen van de adressante moet worden beoordeeld;

dat derhalve, zelfs indien zijn broeder David Thomas alsnog de Nederlandsche nationaliteit bezit, Hendrikus Stijger als tweede zoon uit een gezin van vier zonen, van welke de oudste in dienst is, behoort te worden vrijgesteld;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72) en de wet van 28 Julij 1850 (*Stbl.* no. 44);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland dd. 7 April

1882 n°. 133, Hendrikus Stijger, loteling van 1882, wegens broederdienst vrij te stellen van de dienst bij de nationale militie.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering dezes, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog en aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 2 December 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

7o. van 2 December 1882, n°. 17, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door *M. Revalk, loteling van de nationale militie, ligting* 1882, *uit Amsterdam, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, dd.* 5 *April ll.* n°. 39, *waarbij zijne aanwijzing tot de dienst bij de militie is gehandhaafd.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 509).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door M. Revalk, loteling van de nationale militie, ligting 1882, uit Amsterdam, van de uitspraak van Gedeputeerde Staten van Noordholland, dd. 5 April ll. n°. 39, waarbij zijne aanwijzing tot de dienst bij de militie is gehandhaafd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 22 November 1882 n°. 37;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 November 1882, n°. 1494, Afdeeling Militie en Schutterijen;

Overwegende, dat Marinus Revalk, loteling voor de nationale militie ligting 1882, uit de gemeente Amsterdam, in de zitting van den militieraad dd. 16 Maart 1882 in die gemeente als reden van vrijstelling heeft aangevoerd broederdienst bij plaatsvervanging, als zijnde hij de tweede van twee broeders, waarvan de oudste eenen plaatsvervanger heeft gesteld, die den 5 Maart 1874 is ingedeeld bij het 7e regiment infanterie en den 4 Augustus 1874 met een briefje van ontslag is weggezonden, ter-

wijl de nader gestelde plaatsvervanger, den 11 September 1874 ingedeeld bij het 4e regiment infanterie, den 10 Januarij 1876 is overgegaan bij de troepen, dienstdoende in Oost-Indië, doch den 16 Maart 1879 is gepasporteerd wegens voortdurende ongeschiktheid voor alle militaire diensten, bevorderd door misbruik van sterken drank;

dat de militieraad echter die reden van vrijstelling niet als geldig heeft aangenomen en appellant tot de dienst heeft aangewezen;

dat deze van die uitspraak in hooger beroep is gekomen bij Gedeputeerde Staten van Noordholland, doch dat dit Collegie bij besluit van 5 April 1882, n°. 39, aan appellant den 7 daaraanvolgende uitgereikt, de uitspraak van den Militieraad heeft bevestigd, op grond dat de dienst van den oudsten broeder bij plaatsvervanging vervuld slechts 4 jaren 9 maanden en 5 dagen heeft geduurd en dus niet kan strekken tot vrijstelling van zijnen broeder;

dat appellant tegen deze beslissing binnen den termijn, bij de wet bepaald, bij Ons is in beroep gekomen;

Overwegende, dat volgens art. 50 5°. juncto 7°. der Militiewet vrijstelling wegens broederdienst wordt verleend wanneer de broeder of diens plaatsvervanger, na 3 jaren te hebben gediend, wegens ziekelijke gesteldheid of gebreken, niet door de dienst bekomen, ontslagen is;

dat in het stamboek van de onderofficieren en manschappen van mindere graden van het koloniaal werfdepôt, blijkens het daarvan overgelegd uittreksel, staat vermeld, dat de tweede plaatsvervanger van des appellants broeder, na op 11 September 1874 te zijn ingelijfd, op 11 Maart 1879 is gepasporteerd wegens voortdurende ongeschiktheid voor alle militaire diensten;

dat uit het geneeskundig certificaat van de commissie tot onderzoek en afkeuring van militairen in de 1e groote militaire afdeeling, gedateerd uit Batavia 30 November 1878, nader is gebleken, dat de ongeschiktverklaring voor alle militaire diensten door haar is geschied uit hoofde de bedoelde plaatsvervanger leed aan vergrooting van lever en milt en verzwakking van het gestel, alzoo aan ligchaamsgebreken, niet ontstaan door de dienst;

dat hieruit volgt, dat hij valt in de termen van n°. 5 van art. 50 en dat alzoo de dienst, door hem voor appellants broeder vervuld, volgens no. 7 van dat artikel aan appellant aanspraak geeft op vrijstelling;

Gezien de wet van 19 Augustus 1861 (*Stbl.* n°. 72);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland van 5 April 1882 en van de daarbij gehandhaafde uitspraak van den Militieraad, aan den loteling Marinus Revalk vrijstelling te verleenen van de dienst bij de nationale militie.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit

besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 2 December 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

8°. van 6 December 1882, n°. 27. houdende beschikking op het beroep van *B. Hefting c. s., van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen, van 2 Junij* 1882, n°. 85, le *afd., en van 7 Julij* 1882 n°. 18*a*, le *afd., omtrent den ligger der wegen in de gemeente Uithuizermeeden.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 511).

Het besluit luidt aldus:

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Beschikkende op het beroep van B. Hefting c. s. van een besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 2 Junij 1882, no. 85, le afd, en van 7 Julij 1882, no. 18*a*, le afd., omtrent den ligger der wegen in de gemeente Uithuizermeeden;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 22 November 1882, n°. 96;

Op de voordragt van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 2 December 1882, n°. 1, afd. Waterstaat A;

Overwegende, dat ter uitvoering van art. 10 van het bij Ons besluit van 19 Maart 1880 no. 9 goedgekeurd Reglement op het toezigt der wegen in de provincie Groningen, door Burgemeester en Wethouders van Uithuizermeeden is opgemaakt een ligger van de tot openbaar gebruik bestemde wegen in die gemeente;

dat die ligger, na door den Gemeenteraad te zijn vastgesteld, ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten van Groningen is toegezonden;

dat, gebruik makende van de bevoegdheid, bij art. 14 van voormeld Reglement aan ieder belanghebbende toegekend, B. Hefting en eenige andere inwoners van Uithuizermeeden zich hebben gewend tot Gedeputeerde Staten, met verzoek dat op den ligger alsnog zou worden gebragt het op den vroegeren ligger voorkomende voetpad, loopende van den gemeentegrindweg bij het huis van R. Veerkamp nabij de haven door het veld tot de behuizing van J. B. Bouwman aan den provincialen grindweg nabij de openbare lagere school;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 2 Junij 1882, n⁰. 85, 1e afd., aan adressant te kennen gaven, dat er geen termen waren om aan hun verzoek te voldoen;

dat de uit anderen hoofde gewijzigde ligger daarna door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd bij beschikking van 7 Julij 1882, n⁰. 18*a* 1e afd., en daarvan afkondiging heeft plaats gehad op 12 Julij ll.;

dat B. Hefting en 36 andere inwoners van de gemeenten Uithuizermeeden en 't Zandt zich, met inachtneming van den daarvoor gestelden termijn, tot Ons hebben gewend, met verzoek dat het voren omschreven voetpad alsnog op den ligger zal worden gebragt, daarbij aanvoerende, dat dit voetpad de kortste communicatie is tusschen de dorpen Zijldijk, Oosternieuwland en Uithuizermeeden, als zijnde ongeveer vijf minuten (of 236 M.) korter dan de grindweg, die als te smal bij het drukke vervoer, dat daarover met karren plaats vindt, gevaarlijker is voor het verkeer dan het bewuste voetpad;

Overwegende, dat het bedoelde pad voorkomt onder n°. 5 op den door Gedeputeerde Staten bij besluit van 12 Maart 1875, n⁰. 64, goedgekeurden ligger en derhalve behoort onder die wegen waarop bij de invoering van het nieuwe reglement schouw werd uitgeoefend door het openbaar gezag, en dat het voetpad onbetwist tot openbaar gebruik is bestemd, zoodat het uit dien hoofde, als vallende onder art. 1 van laatstgemeld reglement, op den nieuw opgemaakten ligger behoorde voor te komen;

Overwegende dat, voor zoover het niet brengen op den nieuwen ligger zou moeten worden aangemerkt als eene opheffing van het voetpad, als reden hiervoor is aangevoerd:

1°. dat het voetpad onnoodig is, en

2°. dat het gevaarlijk zou zijn;

Overwegende, dat niet wordt ontkend, dat het pad eene kortere gemeenschap daarstelt dan de grindweg voor de aan de haven wonende ingezetenen in het bijzonder en de in het westelijk deel der gemeente gevestigde bevolking in het algemeen, met de kom van het dorp, waarin de openbare lagere school is gelegen, en derhalve niet kan gezegd worden, dat het pad onnoodig is;

Overwegende, dat het voetpad beweerd wordt gevaarlijk te zijn, omdat het zonder afschutting door weilanden en langs slooten loopt en eenige ommetreden en vonders daarin aanwezig zijn, maar dat dit gevaar geene voldoende reden is om het voetpad op te heffen, maar wel om aan het schouwvoerend bestuur tot pligt te stellen toe te zien op de naleving der voorzorgen, bij art. 6 van het reglement voorgeschreven;

dat onder deze omstandigheden, en nu door vele ingezetenen op het behoud van dit sedert lang bestaande voetpad groote prijs wordt gesteld, er geene termen zijn, die het aan de publieke dienst onttrekken van meergenoemd voetpad regtvaardigen;

Gezien het Provinciaal Reglement op de wegen en voetpaden in Groningen, vastgesteld door de Staten den 9 December 1879 en door Ons goedgekeurd bij besluit van 19 Maart 1880 no. 9;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging in zooverre van het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 7 Julij 1882 n°. 18*a* 1e afd., houdende goedkeuring van den ligger der wegen in de gemeente Uithuizermeeden, te bevelen, dat op den nieuw opgemaakten ligger

der wegen en voetpaden in de gemeente Uithuizermeeden alsnog zal worden gebragt het voetpad onder n°. 5 op den in 1875 vastgestelden ligger voorkomende.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 6 December 1882.

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
G. J. G. Klerck.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
Alewijn.

9°. van 12 December 1882 n°. 27, houdende beslissing in het *geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige Albert Weert.*

(Zie het verslag van de behandeling dezer zaak in Jaargang 1882, bl. 544).

Het besluit luidt aldus:

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den armen krankzinnige Albert Weert;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 29 November 1882, n°. 102;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 December 1882, n°. 5568, afd. B. B.;

Overwegende, dat Albert Weert bij vonnis der arrondissements-regtbank te Groningen van 28 Julij 1881 ter zake van diefstal en bedelarij is veroordeeld tot eene celstraf van 183 dagen en opzending daarna naar de bedelaarsgestichten, van welke opzending hij echter later is vrijgesteld;

dat hij, in den tijd, dat hij zijne celstraf onderging, krankzinnig geworden zijnde, naar het geneeskundig gesticht Coudewater is vervoerd en daar voor rekening van het Departement van Justitie is verpleegd tot 27 Januarij 1882, den dag waarop de termijn zijner gevangenisstraf eindigde;

dat het Bestuur van genoemde inrigting verzocht heeft, dat alsnu zou worden uitgemaakt, wie de kosten van zijne verpleging na gemelden dag moet betalen;

dat uit het ingesteld onderzoek gebleken is, dat A. Weert, na in 1869 te Groningen gehuwd te zijn, zich in 1871 te Assen heeft gevestigd en daar tot 1880 heeft gewoond;

dat hij op 17 Februarij 1880 met een verhuisbillet naar Groningen is vertrokken, daar in het bevolkingsregister is ingeschreven en zijn intrek heeft genomen in eene slaapstede in de Groote Raamstraat;

dat hij op 13 October daaraanvolgende naar Assen is gegaan om zijne vrouw en kinderen, die hij daar had achtergelaten, naar Groningen over te brengen, werwaarts hij ook, na voor hen een verhuisbillet te hebben aangevraagd, met hen is vertrokken;

dat ten gevolge daarvan de vrouw met de kinderen eene woning te Groningen heeft betrokken, waarvan de huur door het Armbestuur werd betaald, en dat zij tijdens de veroordeeling van haren man in Julij 1881 nog te Groningen woonde en sedert dien tijd daar is blijven wonen;

dat Burgemeester en Wethouders van Groningen echter ontkennen, dat hunne gemeente als woonplaats van A. Weert kan worden beschouwd, omdat, al woonden ook zijne vrouw en kinderen aldaar, hij zelf niet met hen zamenwoonde, maar rondzwervende was en zijne vrouw slechts nu en dan bezocht;

dat echter niet beweerd wordt, dat A. Weert, nadat hij in Februarij 1880 zijne woning naar Groningen had overgebragt en zich daar in het bevolkingsregister had laten inschrijven, en nadat hij in October van dat jaar zijne vrouw en kinderen van Assen naar Groningen had gevoerd, ooit zijne woonplaats in eenige andere gemeente heeft gevestigd;

dat integendeel door de beëedigde verklaring van zijne vrouw en van den getuige Swint gebleken is, dat hij, ofschoon niet met zijne vrouw en kinderen zamenwonende, doorgaans te Groningen is gebleven, waar zijne vrouw hem bijna dagelijks zag, en dat hij daar nu eens in deze dan in gene slaapstede heeft geslapen;

dat hij dus zijne woonplaats aldaar had behouden, toen hij in Julij 1881 werd aangehouden en veroordeeld en die woonplaats gedurende den tijd zijner gevangenisstraf, in welken hij krankzinnig is geworden, niet is veranderd;

Gezien de wet van 28 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 100), zooals zij is gewijzigd bij de wet van 1 Junij 1870 (*Stbl.* no. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

de gemeente Groningen aan te wijzen als de woonplaats van den armen krankzinnige Albert Weert, verpligt om de kosten zijner verpleging sedert 27 Januarij 1882 te betalen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 12 December 1882.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
C. PIJNACKER HORDIJK.

Accordeert met deszelfs origineel.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
ALEWIJN.

Aan de orde is:

II. het beroep van *den Raad der gemeente Buiksloot van een besluit van Gedeputeerde Staten van Noordholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van den Gemeenteraad tot verkoop van f* 3300 *inschrijving op het Grootboek der Nationale Schuld.*

De *Staatsraad* HEEMSKERK brengt het volgend verslag uit:

Met 's Konings magtiging heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken, bij missive van 10 November ll. no. 5137 afd. B. B., de overweging bij den Raad van State (afdeeling voor de geschillen van bestuur) aanhangig gemaakt van het hooger beroep, ingesteld door den gemeenteraad van Buiksloot van een besluit van Ged. Staten van Noordholland van den 14 September 1882 no. 56, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van genoemden gemeenteraad tot verkoop van een gedeelte van eene inschrijving ten name der gemeente op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 4 pct.

Nadat de verbouwing en verbetering van de school voor o. l. onderwijs te Buiksloot waren aangenomen voor eene som van *f* 7480, heeft de gemeenteraad op den 24 Augustus 1882 twee besluiten genomen, om, tot dekking dezer kosten, na aftrek van 30 pct. bijdrage van het Rijk beloopende *f* 5236, te verkoopen 1o. eene inschrijving groot f 2500 op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 3 pct., en 2o. een bedrag van f 3300 van eene inschrijving groot f 37700 op het Grootboek, rentende 4 pct. Beide besluiten zijn genomen op grond dat de uitgave buitengewoon is, niet te vinden uit de gewone inkomsten der gemeente. Door Ged. Staten werd het eerste besluit goedgekeurd op den 14 September 1882, maar aan het ander werd op denzelfden dag de goedkeuring onthouden. Hiertoe golden bij Ged. Staten de volgende overwegingen: "dat door dien verkoop en door de bestemming aan de opbrengst "daarvan te geven, eene duurzaam rentegevende blijvende bezitting der gemeente, niet "door besparing verkregen juist met het doel om er eene te verwachten uitgave mede "te bestrijden, zou worden verwisseld tegen eene bezitting die niet alleen bloot staat "aan vermindering van waarde door verval, maar waarvan de waarde uitsluitend be"staat in het gebruik dat er van gemaakt wordt, en zoodra zij voor dat gebruik on"geschikt wordt, geheel kan te loor gaan, althans tot de enkele waarde van afbraak "worden teruggebragt; dat, al moge dergelijke verwisseling ook voor het oogenblik "eenig voordeel opleveren, zij eene duurzame vermindering van de financiele krachten "der gemeente zou ten gevolge hebben; dat bij art. 194 der Gemeentewet de besluiten "der Gemeentebesturen tot het beschikken over onroerend goed, inschrijving in een "der Grootboeken van de Nationale Schuld en dergelijke meer aan de goedkeuring "van Ged. Staten zijn onderworpen, juist met het doel om het duurzaam belang der "gemeente te beschermen tegen handelingen der tijdelijke regenten, welke, hoewel "strekkende ten gerieve der te gelijker tijd levende ingezetenen, op verarming der "gemeente zouden kunnen uitloopen; dat zulk een geval zich hier voordoet en dus "op het Collegie van Gedeputeerde Staten de pligt rust, door het onthouden hunner "goedkeuring aan het genomen besluit, voor het behoud der vermogensbestanddeelen "van de gemeente te waken."

Tegen dit besluit is de gemeenteraad tempore utili in beroep gekomen bij Z. M. den Koning. Adressant voert in hoofdzaak aan, dat de gemeente Buiksloot met eene niet gefortuneerde bevolking van 892 zielen, veel aan het onderwijs ten koste legt, namelijk aan de openbare lagere school en aan eene voorbereidende school, tot welke laatste het Rijk niets bijdraagt; dat deze onkosten aan de ingezetenen die nu kinderen zijn en zelfs aan volgende geslachten ten goede komen, en het niet billijk is, dat dezen daarvan de vruchten plukken en het tegenwoordige geslacht al de lasten zou dragen; dat de ingezetenen 50 gemeente-opcenten op het personeel en f 2000 aan hoofdelijken omslag betalen en in 1876 eene schuld van f 12000 is aangegaan, rentende 4½ pct. 's jaars met jaarlijksche aflossing à f 500. Van deze geleende som is f 9500 besteed voor het onderwijs. Wanneer voor de thans te betalen som de inschrijving à f 3300 wordt verkocht, verliest de gemeente wel is waar eene rente van f 132 's jaars, maar zou, indien zij eene nieuwe leening moest sluiten, met jaarlijksche rente en aflossing worden bezwaard. Adressant raamt, dat de aflossing met die van de vorige leening jaarlijks f 1000 gedurende de eerstkomende 12 jaren zoude vereischen, waartoe de belastingen zouden moeten worden verhoogd of wel de hulp van het Rijk volgens art. 49 der wet op het l. o. zou moeten worden ingeroepen. Daarentegen kan in de toekomst verbetering van de inkomsten der gemeente worden te gemoet gezien, omdat zij in het bezit is van een stuk weiland groot 4 HA., aangekocht in 1877, dat vermoedelijk, bij de uitbreiding van Amsterdam aan de noordzijde van het IJ, eene grootere waarde als bouwterrein zal verkrijgen. De gemeenteraad verzocht op deze gronden goedkeuring van zijn besluit van 24 Augustus ll. Gedeputeerde Staten, over dit adres gehoord, adviseren tot afwijzing van het beroep op de gronden in hun afkeurend besluit vervat.

Ten einde meer volledig te worden ingelicht omtrent den financieelen toestand van Buiksloot, heeft 's Raads afdeeling de overlegging verzocht van de begrooting der gemeente voor het loopende jaar. Deze begrooting, door Gedeputeerde Staten van Noordholland goedgekeurd den 19 October 1881, bedraagt in ontvangst en uitgaaf f 20.215.90½; van die uitgaven is eene som van f 10.000 als buitengewone uitgave geraamd voor kosten van verbouwing der openbare lagere school (volgn. 80), welke uitgave B. en W., blijkens de toelichting, destijds dachten te vinden:

door bijdrage van het Rijk	*f* 3000
uit gewone inkomsten	〃 500
door geldleening (volgn°. 23)	〃 6500
te zamen . . .	*f* 10000

Van de overige of gewone uitgaven à *f* 10215.90½ wordt aan onderwijs besteed:

voor lager onderwijs (volgn°. 63 tot 68).	*f* 3815
voor voorbereidend lager onderwijs (volgn°. 79) . .	〃 820
te zamen . . .	*f* 4635

waarvan door het Rijk wordt teruggegeven *f* 1144.50.

De belastingen der gemeente waren geraamd:

opcenten op Rijksbelastingen	*f* 1483.64½
$^4/_5$ van Rijksbelasting op personeel	„ 2037.84
hoofdelijke omslag.	„ 2000.—
belasting op honden	„ 100.—
leges en andere heffingen, waaronder schoolgelden zijn begrepen.	„ 915.—

De huur van land was geraamd op *f* 755 en de renten van de inschrijvingen op de grootboeken, rentende 3 en 4 pct., op *f* 1583.

De schulden der gemeente op 1 Januarij 1882 bedroegen in hoofdsom *f* 9000, waarvan in dit dienstjaar te betalen was aan renten *f* 405, aan aflossing *f* 500.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

